

THWROCZ, Johann de.

CHRONICA HUNGARORUM. Brunn (Conrad Stahel and Mathias Preunlein.) 1488. Folio. Gothic type, 168 unn. leaves. 36 lines. With fullpage woodcut frontispiece (in facsimile) and 41 large outline woodcuts in the text. Capital spaces left. New blind stamped morocco, with gilt ornaments on both covers and the back, imitating the style of contemporary bindings.

Hain - Copp. 15517. Proct. 9493. British Museum Cat. III. 815. Schreiber 4394.
Extremely rare imprint from the first press of Brunn (Czechoslovakia.) probably the second book printed at Brunn. The woodcuts, which are uncoloured in this copy, represent portraits of Hungarian princes and warriors all within a frame formed by three lines. This original edition is much rarer than the reprint of the same year by Ratdolt at Augsburg. The frontispiece, missing as usual (British Museum copy also lacks the frontispiece) is supplied by a very good facsimile on old paper. Eight leaves skillfully repaired, two leaves slightly wormholed, affecting some letters. Some leaves waterstained in margins, otherwise large and clean copy.

Con

Conventus Lucensis

Ad egregium dnm Thomã de drag psonalis psentie serenissimi principis dñi Mathie: hũgarie: bohemie [illegible] regis: Austrieqȝ ducis cancellariuȝ Prefatio in [illegible] Johãnis de thwrocȝ: in primũ librũ Chronice hungaroꝝ foeliciter incipit.

Agi duo hijs annis nobis eque simul torpentibus varij rerũ ordines cũ inter occurrissent suaues interdũ lites media inter colloquia surrexere ⁊ leuia disputationũ sepius emerserũt iurgia. Dũ rebus hũgarice natiõis de primeuis deqȝ pte mũdi que hungaros aut germiauit aut in hãc regionẽ que antiquit⁹ pannonia: nũc vo hungaris ab eisdem hũgaria dicta est fudit: varijs vtamur sentẽtijs: experiẽdi tandẽ grã placuit duduȝ super hijs rebus contextas euoluere hijstorias. Quas equidẽ dũ diligenti lectiõe plustrarem⁹ multa in eisdeȝ de pte mũdi scitica vnde ⁊ hũgari emersisse phibentur aut obmissa aut neglecta scorsũqȝ alioꝝ autoꝝ a positiõibus pscripta apparebãt. Enĩuero ⁊ magni regis Atile gestaꝝ gloria rerũ stili paruitate cõprehensa digno laudũ pconio nõ min⁹ quasi subticere videbatr: nec crimie de hoc hũgaroꝝ vetustas arguẽda est: qd suaꝝ rẽcordia rerũ altũ obliuiõis ipelagus defluere pmisit hoc genus hoĩuȝ ipsaꝝ etate reꝝ armoꝝ potius strepitu qȝ lraꝝ sciẽtie vacabat. Nam ⁊ hoc nro euo ps natiõis eiusdem quedã trãssiluanis regni posita in horis caracteres quosdã ligno sculpit ⁊ talis sculpture vsu lraꝝ ad instar vtitur: exernaꝝ nationũ ĩuidiã exactis p ipsũ Atilã regẽ victorijs pdignũ pconij subtraxisse stilũ ⁊ eidem regi Atile gloriã impialis nois demisse puto: neqȝ p ipsũ gestarũ rerũ indecus quidpiã pterqȝ illatas p ipsũ eis miserias planctuosi carmis ad instar scripsisse iueniũt. Vñ paulus orosij suarũ vltimo libro hijstoriaꝝ: hunoꝝ de eruptiõe mentiõeȝ faciẽs. Tredecimo inquit ãno impij valentis radix illa miseriaꝝ nostrarũ copiosissimos simul frutices germiauit. Et anthoni⁹ florentinus archiepũs in scda pte sui chronici opis ipsa ait gentis barbaries me silere faceret nisi illud famosũ galliaꝝ ⁊ italiaꝝ excidium

a 2

me loqui cogeret: nemo mūdanā miseria absq3 aliena adeptus ē gloriā: ninus assyrioꝝ rex regna qd in aliena violētas inecit ma nus vniuersaꝝ originē3 hystoriaꝝ pepit: ⁊ nisi quōdā eg, menō grecoꝝ impator troijanū ilion euertiss3: magnꝰ quoq3 alexā der tristibꝰ armis orbe3 vastasset: illoꝝ noia pit cū corpibꝰ cecidisset Sciticas igit ptes regis quoq3 atile cuū igentiū facinoꝝ ꝓ mag nitudie imortalitate dignū ampliori stilo vt describerē silq3 ⁊ sub sequētiū hūgarie regū hystorias olim editas pcursitarē ⁊ i illis si quit negligētia scriptoꝝ viciass3: castigarē tuis aiatꝰ psuasionibꝰ rem meis viribꝰ haud parē agredere psūpsi. Dulce eni tuū ⁊ ad, modū delectabile eloquiū me vicit: q̄3uis tātaꝝ magnitudo rerū maiori sit digna vate: tua tñ psuasio cū erga me vim hēat mādati tibiq3 nōdū psuadēti paruerī3 psuadēti eo magis oēm vim mea3 dedicaui. Enimuero in psumēte vt arbitror hec psūptio inuidia au etrice ludibriū pict: ⁊ lingua que pcere scit nemi in detractiōem il liꝰ dissoluet: noscimꝰ inquiēt hūc hoie3 verū quidē iuxt euāgeli cā lectiōe3 nullū sua acceptat pria cū tñ rebꝰ i hijs ex me feceri ni hil veteres i oibꝰ secutꝰ sū hystorias ⁊ sentētias autoꝝ transgres sus sū i nullo: ptes quidē scitie ⁊ illaꝝ sytu3 atile quoq3 regis ge sta plibꝰ cronicꝭ opibꝰ ca ppt idagatꝭ stilo paulo āpliori q̄3 prio res hūgaricaꝝ historiaꝝ efficerāt autores illoꝝ vndiq3 positiōes intmiscēdo: pscribere ac cetoꝝ diuoꝝ hūgarie regū hystorias de bilis mei opis ifra limites puta quōda3 karoli regꝭ nequit intfe cti mirabile vsq3 ad carme3 q̄ntum mei est ingenij diligent casti gare curaui: altiusq3 istud alta me iuuēt ordinare numia celi. Tu quoq3 suscipe nautā altas pelagi voragines absq3 temone tēpe, rieq3 ratis ac remigis officio tua ad dsideria sulcante3: suscipe nō oi tue tantū volūtati satisfacere volētem: ⁊ suscipe me nō ex me s3 ex veteꝝ has res describentiū volumibꝰ autoꝝ gratū velut flo, re3 viridibꝰ lectū de cespitibꝰ tue offerente3 dñatiōi vale.

Lim antiq autoꝝ vetustas hunorū- Soliloquiū.

siue hūgaroꝝ diuersimode origiuē descripsisse inenit: qui bus tā modnoꝝ q̄3 ptitoꝝ tpm hoies diuersos sensus acomodā tes nō pua i hac re discrepatōe fore: duo eni volumia cronici ope ris ppagine3 silq3 ⁊ gesta illoꝝ elucidātia: a cetis autoribꝰ ac etiā in seipsis maxie i declaratiōe illoꝝ germis desidētia: tpibꝰ quon

dā diuo℞ karoli ⁊ lodowici hūgarie regum vt dici ꝓsumit̄ edita repiūt̄: quo℞ alte℞ sup libro genes. x. alte℞ sup. xj. capl'is suas fundauer̄t origies: cū aūt huic qd̄ p⁹ diluuij vindicta vniuersa caro a noe ⁊ ei⁹ filijs puta: sem: cham: ⁊ iaphet: nouā recepit generatiōem vniuersalis christiāe religiōis natio cedat: aliena℞ ꝑter hūgaricā qd̄ volumib⁹ i eisdeʒ declarauerūt generatiōeʒ supfluitati potius q̄ʒ nccitati ascribi ōbere dinoscit̄: vn̄ ne ipse ex se huic opi quidpiā addidisse reprehēdā illo℞ sequēs voluminuʒ autores meis ꝓpositis ideʒ principiū pono.

Exordiū narratiōis i primā ꝑtē chronice hūgaro℞

Ee sūt generatiōes noe ⁊ filio℞ illi⁹ sem cham ⁊ iaphet de quib⁹ post diluuij cladeʒ. lxx. due generatōes puta de sem xxvij. de cham. xxx. ⁊ de iaphet. xv. ꝓcessisse ꝓhibent̄: hec generatiōes dissemiate sūt i orbe terra℞ ⁊ scd̄m quosdam sem aziam cham affricā ⁊ iaphet ewropā sortiti sūt. Scd̄m v̄o hieronimuʒ de hebraicis questionib⁹ necnō ⁊ iosephū filij iaphet possedisse dicūt̄ septentrionaleʒ regionē a thauro ⁊ imano mōtib⁹ scitie vsq̄ʒ ad fluuiū thanaij qui eādē mediā scindit: vn̄ prim⁹ fili⁹ iaphet gomor a quo noiati sūt galatee postea galici quos nr̄a etas a quodam frācone filio olim paridis filij priami vltimi regis troyanorū: duce videlʒ eo℞ denoiatos frācos vocat: hic franco p⁹ troyane vrbis excidiū in pānoniā que olim magni alexādri eno supior grecia vocabat̄ magno cuʒ populo venisse ⁊ sub mōte sycan sec⁹ fluuiū hijster qui ⁊ danubi⁹ dr̄ ciuitatē amplissimā edificasse ⁊ illi nomē a mōte sycan ꝑdicto sycābriaʒ iposuisse: ⁊ tandeʒ orientaliū metu natiōnū abinde ad ꝑtes occidentales declinasse ⁊ regioneʒ circa fluuiū sycana occupasse illāq̄ʒ a ꝑfato frācone duce eo℞ franciā appellasse ⁊ regiōe in eadeʒ ciuitatē ꝯdidisse ⁊ illā in memoriaʒ patni nōis paris denoiasse tradit̄: scd̄us fili⁹ iaphet magog a quo descenderūt scite scd̄m scūm hieronimū ⁊ madaij a quo dicti sūt medi ianan a quo greci ⁊ tubal a quo descender̄t hispani ⁊ mosoch a quo deriuati sūt capadoces: vn̄ ⁊ nūc hn̄t ciuitateʒ noie meseechab ⁊ thyras a quo nomiati sūt traces: gomor aūt genuit asenech a quo troyani: ianan genuit elisa a quo elisei: ⁊ postea colidēs ⁊ tharsis a quo cilices descēdisse ꝓhibent̄: vn̄ ⁊ nūc ciuitas illo℞ metropolis hoc vocabulo tharsis denomiat̄: in hac ciuitate

natus fuit btūs paul⁹ aplus ꝓut habet͂ i actib⁹ aploꝝ caplo xxj. Et subdit btūs hieronim⁹ ab hijs inquit diuise sūt isule gentiū in regioib⁹ suis vnusquisq₃ scd̄m linguā suā ⁊ familias suas i natio nib⁹ suis: qd̄ dictu₃ ipse btūs hieronim⁹ anticipasse iuc.nt: nam hoc postea tpe ɔfusiōis liguaꝝ actū ē. Filij aūt cham chus a quo ⁊ ethiopes vn̄ i hebreo ethiopes chus noiant͂ ⁊ mesarijm a quo egyptij i hebreo eni egypt⁹ mesari dr̄ phuth a quo phuthei: est eni in illoꝝ regiōe fluui⁹ quidā qui etiā mō p huth vocitat͂ ⁊ chanan a quo dicti sūt chananei quoꝝ tra postea filijs isrl̄ data fuit. Filij autē chus saba a quo sabei: euila a quo geniles ⁊ sabbata a quo sabbatani ꝓcessisse phibēt͂: ex his postea lōgeui eui irremisscibilē seculoꝝ ꝓpt͂ vetustatē mutata sūt plima: pauca si que in se vel in sibi simili aut ꝓpinquo pmāserūt. Et iteꝝ subiūgit btūs hieronim⁹: porro chus genuit nemrod: iste nemrod fuit qui in duxit posteritatē noe ad edificādū turri ⁊ ciuitatē ɔt͂ dn̄m: vn̄ ioseph⁹ i libro de antiqtatib⁹ reꝝ: dū iquit pscripte trib⁹ sem cha₃ ⁊ iaphet vna ⁊ eadē hebraica vterent͂ ligua ducētesimo p͂io post diluuiū āno nemroth gigas cepit turri ɔstruere cu₃ oi cognatiōe sua piculū diluuij attēdendo vt si ɔtingeret diluuiū itari turris in refugio vltiōis euadere possēt iudiciū: diuini tn̄ iudicij ietētia cui hūan⁹ nō val₃ resistere itellect⁹: sic illoꝝ mutauit ⁊ ɔf[illegible]it loque lā vt ꝓxim⁹ a ꝓxio nō intelligeret͂: tandēq₃ ope nō ɔsumato in diuersas dispsi sūt regiōes. Hāc grandē ⁊ cūcus sclis ac mirādā turris edificatōem alij int͂ nubiā ⁊ egyptū fuisse ac illi⁹ antiqlia p hos qui ab mphis i alexandriā irēt vsq₃ hodie cerni: alij vo i caldea ad flume₃ ewfraten illo videl₃ i loco vbi postea multas post etates semiramis cūctaꝝ famosissima regiaꝝ vrbe₃ illā celeberrimā Babilone₃ primi ipij genitricē ɔdidit extitisse: ⁊ a babel turri quōdā ꝓpt͂ ɔfusionē liguaꝝ denoiata nō tm̄ sola₃ ciuitatē sed ⁊ caldeā ipsa₃ totāq₃ assyriā ⁊ mesopotaneā magnā ꝓpt͂ ipatoꝝ illā ihabitantiū facinoꝝ gliam babilōis nome₃ accepisse tradūt. Multa ⁊ admiratōe digna hui⁹ vrbis de ɔditiōe ⁊ edificio ethesios ⁊ clitharc⁹: ite₃ erodot⁹ necnō dyodor⁹ sicul⁹ scripsere q̄ post modū p quosdā turri pnotate appropriata iueniunt͂: in vno eni₃ dictoꝝ duoꝝ voluminū iosephū referre posuerūt: qd̄ nemroth i turri ipsa ex auro purissimo deoꝝ fecis₃ templa palacia ex lapidi

bus p̄ciosis edificasset ⁊ colūnas aureas in illis erexisset: plateasq̄ȝ illi⁹ diuersi coloris lapidib⁹ pauimētasset cui haud adhibēda est fides: nā p⁹ nō diu tūc p̄teritū vniuersale diluuiū nōdū tantū auri i vsu fuisse credi pōt qd de illo ⁊ tēpla edificare ⁊ colūne erigi potuissent ⁊ nec tūc deoꝝ erat cult⁹ quib⁹ ipsa tēpla edificari debuissent: cū multa p⁹ secl'a rex assyrioꝝ Ninus defūcto belo rege p̄re suo in illi⁹ mēoriā ⁊ ꝓ sui ꝯsolatōe ex auro p̄ri sil'e fecisse simulacꝝ: illudq̄ȝ tā ipse coluisse q̄ȝ etiā cūctū sui regni ꝑ ppl'ȝ coli mādasse ⁊ nō p⁹ multū tp̄is i illud simulacꝝ imūdū sp̄ūm itrasse ⁊ petentib⁹ respōsa exhibuisse: exideq̄ȝ cūctā idolatrie ꝑniciē originē cepisse multe doceāt scripture. Tādeȝ sequit̄ ⁊ turris ipsa in q̄doꝝ subleuabat̄ ab vno angulo in aliū hn̄s lōgitudinis passuū mille xv. latitudis totideȝ: q̄ntitas v̄o altitudis finita erat nōdū sȝ illorū ꝓposito lunarē vsq̄ȝ ad circulū subleuari debebat: grossitudo aūt fūdamenti trecētoꝝ erat passuū: paulatī quidē subleuādo artabat̄ vt p̄eminēs pōd⁹ grossitudo fūdamenti leui⁹ sustinēt. Et rursus i genesi capl'o vbi supra dr̄: ipse videlȝ nemroth cepit esse potens in t̄ra nā ꝑ potentiā alios sibi subiugabat ⁊ ad turris op⁹ nolentes cōpellebat ⁊ ido subiūgit̄: ⁊ erat robust⁹ venator .i. op p̄ssor hoiuȝ corā dn̄o: ⁊ exinde ꝓuerbiū illud exiuit q̄si nemroth dn̄ cni pōstea aliquis oppressor hoiuȝ videbat̄ dicebāt illū alter nemroth vel filis nemroth: fuit aūt scōm scūm hieronimū iniciū regni ei⁹ babilon ⁊ in t̄ra sennar.

De gn̄atiōis hunorū siue hūgaroꝝ origine.

Hunc nemroth quidā volucrūt hunoꝝ siue hūgaroꝝ fuisse ꝓthoparenteȝ: nā i vno dictoꝝ voluminū positū est qd nemroth gigas p⁹ linguaꝝ ꝯfusionē in t̄rā eiulak que nūc p̄syda vocaret̄ itrasset ⁊ ibi ex ꝯiuge sua enech vocitata duos generasset filios quoꝝ alt̄ hunor alt̄ v̄o magor denoiati extitissent: ex quib⁹ tādeȝ vniuersi huni siue hūgari ipsoꝝ generatiōis recepissent ꝓpagineȝ: dr̄ etiaȝ qd ideȝ nēroth pl'es p̄ter enech vxores habuisset: ex quib⁹ p̄ter hunor ⁊ magor pl'es filios ꝓcreasset: hij ⁊ eorūdeȝ posteritates p̄sydē regionem p̄dictā inhitarent statura ⁊ colore sil'es hunis tātūmō in loquela velut saxones ⁊ turringi modicū differētes. In al'o aūt voluminū p̄dictoꝝ subdit̄ ꝙ hunor ⁊ magor p̄res hunoꝝ siue hūgaroꝝ nō fuissēt filij nēroth qui fuit fili⁹ chus qui fuit chaȝ qui fuit a noe

genitore suo maledictus: tū ex eo q2 ipse nemroth nūq3 iuxt̄ fluuium thanai hītasset: tū v̄o q2 ut supra dictū est qd̄ a magog filio iaphet descēdisset scite 7c̄. Nā subdit̄ ibidē ergo īquit vt sacra scriptura 7 sci doctores dicūt hūgari descēderīt a magog filio iaphet q p9 diluuiū āno quīqgesimo. viij. ꝓut scūs sigilbt9 epūs anthyothcti9 ī chronica orietaliū nationū refert ītrauit t̄rā euilak 7 ex cōiuge sua enech gēnit hunor 7 magor supradictos a quib9 huni et magyari generati 7 denoīati fuissent.

Aliud capl'm de eodem tractatu.

Athonin9 aūt florentin9 archiepūs de quo supi9 mētiōe3 me fecisse recolo: sigilbertū 7 vincentiū scquēs in scd̄a sui cronici opis pte hunoꝝ originē ī antiquorū historijs se sic legisse pōit. Silimer īquit rex gothoꝝ al's getharū fili9 magni Gaderici p9 egressū sycātie īsule scitie iā quito loco tenēs pīcipatū: cū t̄ras scitie cū sua gēte ītrasset q̄sdā magnas mulieres in ppl'o repiss3 q̄s p̄mōe gethyco alirūnas vocasset eas q3 hūs suspectas d̄ medio sui pturbass3 lōgeq3 ab exercitu suo fugatas in solitudīe cocgiss3 errare q̄s tandē siluestres hoīes: quos nōnulli faunos sicarios vocāt: qd̄ gen9 quōdā scūs anthoni9 dū heremi puagabat̄ solitudine3 obuiasse legit̄: cum deserti per deuia errare vidissēt ī illaꝝ amplexus piterq3 7 coitū se comiscuissēt Ex hicq3 hoc ferocissimū ac pauēdu3 7 t̄ribile hoīu3 gen9 edidissent qd̄ primū int̄ meotidas paludes fuisset: cūq3 in gentē creuissent mox ī vicinoꝝ agros se īgerentes vastitates edidissēt: obstātesq3 quos forsitā ferro nō supassēt sui vult9 t̄ribilitate fugassent: qui 7 ī pignora sua pria die nata deseuissent: nā maribus ferro genas secassent vt añq3 suauia lactis nut̄mēta pciperent vulneris cogerent̄ subire tollerātiā: tali ergo īquit stirpe ꝓcreati huni exigui quidā forma s3 argusti morib9 expediti ad equitandū ꝓmtissimi scapulis lati ac arc9 sagittasq3 tractare pati: ceruicibus firmi 7 supbia sp erecti cūct̄s vicinis gentib9 horrori pit̄ 7 formidini erāt Hec anthoni9. Jordan9 aūt 7 quida3 alij hunos ab incubis demonib9 7 quibusdā mulierib9 origine3 sūpsisse dixere: īuidia auctrice iordanis hac ducit̄ sentētia: nā cū gothoꝝ de genere: quos hūgari ꝓprijs expulere de sedib9: suā ducat origine3: ꝓgenitorū īiuriāq3 p̄ corde ferens hoc obprobrio hunoꝝ affecisse generatiōem credi pōt: sacra etiā hāc sentētiā reprobat scriptura. Cu3 euāgelice lectiōes nostꝝ canāt ꝓtulisse saluatorē: qd̄ enī inquit ē

de carne caro est quod aũt de spũ ẽ spũs est: ⁊ rursus spũs carnē et ossa nõ habet. Contrariũ igit̃ veritati ⁊ credere est erroneũ vt spiritꝰ quibꝰ naturalia que vim ⁊ officiũ hñt generãdi ꝯcessa nõ sũt generare possent. Diodorꝰ vͦ sycul⁹ scitarũ gentẽ apud araxim flumen originē habuisse pñamq; ab initio ac modice t̃re cultricẽ fuisse: deinde rege nactã potenti ⁊ bellicoso ac militari v̾tute ꝑcipuo patriã ampliasse mantanã vsq; ad caucasũ campestrẽ vero vsq; ad occianũ sciticũ ⁊ paludē meotidē flumenq; thanaim sui historici laboris t̃tio in libro posuit: ⁊ tã ipse diodorꝰ ibidem q̃m herodotꝰ in sua chronica libro q̃rto fabulã inducũt quandam dicentes. Quod cũ olim hercules: prior illo qui postmodum res troyanas turbauit: gerionis vaccas custodiuiss; ⁊ in terrã q̃z nũc scitiam vocãt tũc oĩno desertaz deuenissent. Deprehẽsus tandē vehemẽti pluuia ⁊ gelu substrata sibi pelle leonina obdormiuisset. Iterim aũt eque illius a curru ꝑ pascua errãtes disparuissent qui expgefactus omnẽ illam regionẽ ꝑlustrãs easdē nõ inuenisset: vltimatĩ cũ in terram quandã que hylea dr̃ deuenisset ibidẽ quandã v̾ginem de telure natã aucipitis nature hũane videl; ac serpentine supra femora quidã femĩaz inferiꝰ aũt viperã repisset: eamq; ꝯspicatꝰ atq; admiratꝰ si alicubi suas vidisset eq̃s interrogasset: illa se easdē scire s; ĩterim donec cũ ipsa cõcuberet ipsas sibi reddere nolle rñdisset. Hercules igit̃ sub ea mercede cũ illa cõcubuiss;. Illa vero cum hercule ampliori cupiens vti concubitu eidem equas non restituisset donec ab illo se grauidaz comperisset: tandem restitutus herculi equis mulier illi dixisset: has ego tibi equas que huc venerant seruaui. Tu quidem mihi serua cũ ius illarum ꝑmiũ persoluisti: concepi enim ex te filios tres qui vbi nati fuerĩt ⁊ adoleuerĩt d̾ illis quid sim factura mihi dicito an hic debeãt hr̃e domiciliũ: ipsa enĩ hꝰ regiõis teneo ĩpiũ an illos ad te mittere debeã qui pr̃ illoꝝ es cui hercules arcũ vnũ: duos enĩ deferebat: ac baltheũ ad cuiꝰ cõmissurã aurea depẽdebat fiala dediss; ⁊ ante q̃z illi hec dona assignasset arcũ tetendisset ⁊ baltheo se ꝑcinxisset. Dixissetq; illi quẽ illoꝝ hũc arcũ ita tendẽtem ⁊ hoc baltheo sic vt me ꝑcictum videris eum tu regiõis istiꝰ ĩcolam effice: qui aũt his opibus que ipse ꝑcipio ĩpar erit illũ ablegabis: his igit̃ locutꝰ hercules abisset. Pꝰ hoc enixa mł̃ier illa

filijs vni agathirso alteri gelono nouissimo aūt scita noīa iposuis set qui cū ī virilez adoleuissēt etatē: mulier ipsa mādato⁊ mēo⁊ ea que sibi iuncta erant peregisset ⁊ filijs temtatis vltimum puta sci tani patnis p̄ceptis equatū fore cōperisset: q̄re duob⁹ agathirso videlz ⁊ gelono ablegat⁹ scitā sui regni heredez ꝯstituisset a quo tādez tū pplꝰs tūqz reges scita⁊ ꝓcessissent ipsaqz regio nomē ac cepisset. Itez trog⁹ pōpe⁹ scitas cū egyptijs tanq̄z hoīes genti les qui sp nōdū sue initio stetisse putarūt: de generis vetustate cō tendisse fat̄: dixere enī egyptij t̄ra⁊ quidez alia solis p̄mit̄ ardo- re: alia v̊o frigoris algore riget ī tātū vt nequidez hoīes vel ani mātia generare posset ve⁊ ⁊ aduenas necat: egypt⁹ v̊o adeo ae- ris beneficio foret tpata ꝙ nec estiui solis ardores neqz hiemalia frigora illi⁹ offenderēt īcolas: p̄terea egypti tā fecūd⁹ esset ager ꝙ in ꝓcreatione alimēto⁊ illa t̄ra feratior eēt nulla: v̊nde de iure hoīes pri⁹ natos ibi videri debere vbi facili⁹ educari possūt: ecō tra scite r̄ndissent qd̄ celi tpamētū ꝓposite questiōi nll'o argumē- to foret quippe cū primū natura caloris ⁊ frigoris incremēta regi onib⁹ diuisit: stati ad loco⁊ aure tollerātiā queque aīalia genera uit: vn̄ ⁊ salamādrā ignis ⁊ certos v̊mes aīa vitali vegetātes an tique niues gignere pit̄ ⁊ nutrire phibēt̄: eodem mō arbo⁊ atqz frugū varietates pro regionū ꝯditiōe natura produxit: q̄nto enī scitis aura ē aspior q̄z egyptijs tāto ⁊ corpa ⁊ igenia scita⁊ sūt du riora cete⁊ si mūdi p̄mordia vel aq̄⁊ illuuies tenuit vl' ignis: qui ⁊ mūdū genuisse credebat̄: possedit: vtrūqz scitis poti⁹ priorē p̄ stare originē potuert̄: nā si ignis prias res possedit nōne paulatī extinct⁹ septētrionali agro qui supra oēs t̄ras hijb̄no frigore al- get aeris tēperiez dedit: egypt⁹ v̊o ⁊ tot⁹ oriēs qui ⁊ nūc torrenti solis calore estuāt p⁹ extinctū p̄meui ignis ardorē tardissime tē- pamētū aeris recepe: si v̊o aq̄⁊ īundatio oēs t̄ras sobmersit pro fecto decurrētib⁹ aliqs altior t̄ra⁊ ps pri⁹ detecta fuit: hūilib⁹ āt t̄re in ptib⁹ aq̄ diutissime īmorata ē ⁊ q̄nto prior queqz ps t̄raruz aut ab igne lib̄ata aut ab aquis siccata sit tāto pri⁹ aīalia generare cepit: porro scitia adeo altior oīb⁹ t̄ris ē vt cūcta flumīa ibi nata ī mare meoticū: deīde ī pōticū ⁊ deīde ī egyptiuz decurrāt: egypt⁹ v̊o si ab aq̄⁊ in eā p vim decurrētiū incursib⁹ ml'tis molib⁹ agge- rū mūita nō fuisset coli alit̄ nisi exclusis nili fluctib⁹ nō valuisset: his igit̄ argumētis supati egyptij scite antiquiores visi fuere.

Valicũqꝫ a cardine ort⁹ hu Cõtinuatio narratiõis
ni siue hũgari ꝓcesserint: ꝑclaꝝ tñ illoꝝ laudis ꝑconiũ la
ta mũdi ꝑclimata ꝑ gestarũ magnitudie rerũ lõge diffusũ illos et
katholicã fidẽ nõ min⁹ amplectere ꝓbitatis titulo fulgere grata-
qꝫ vigere moꝝ hõestate tũ vo militari ꝑstãtia ⁊ armoꝝ vtute cete
ras natiões lõge euadere vbiqꝫ clamat: ex hac generatõe nedũ
reges veꝝ etiã ⁊ plebe ꝯditiõis hoĩes cathalogo scõꝝ ascripti se
sup ethera ꝯscẽdisse letant: nec ille magn⁹ Atila suaꝫ quõcũqꝫ
deprehẽdi põt neglexisse natiõem: nõne nepoteꝫ magni nẽroth
suo ĩ titulo se scripsisse inenit: ⁊ ĩ scdo libro cronici opis hũgarica
rũ rerũ dũ de illoꝝ scdo tractat ingressu: ipsi hũgari sue originis
ꝓpaginẽ ꝑ generatiõis imeã ad magnũ nemroth deduxisse repe
riunt. A magog vo filio iaphet scitas qui pri⁹ gethe postea got
ti sũt vocati: quos huni ꝓprijs expulere scdib⁹ vt ĩfra dicet: tuꝫ
Jsidori documẽto tuꝫ vo certis ad id accedẽtib⁹ scripturꝭ ꝓcessis
se negari nõ põt: vñ ipsaꝝ hũgaricaꝝ cronicaꝝ ĩ ꝑmordijs se ĝt
Dũ eni hunor ⁊ magor nemproth eẽnt primogeniti a pr̃e coruꝫ
seꝑatim ĩ thabernaculis hitabãt: accidit tandẽ vna dieꝝ cũ venã
di causa ad campũ ꝓcessissent ⁊ illis in deſto vna cerua occurrisſꝫ
quã cũ fugientẽ insequẽtes ĩ paludes meotidas deuẽissent ⁊ cer-
ua eadeꝫ ĩcrebris siluaꝝ saltib⁹ euanuisſꝫ: ipsi eandẽ diuti⁹ ꝑqui-
sitã potuerũt ĩuenire mĩme: ꝑagratis tandẽ paludib⁹ eisdẽ cuꝫ il-
las armẽtoꝝ ꝓ pascuis optĩas fore ꝯspexissent redeũtes ad pr̃eꝫ
ab ipso licẽtia ĩpetrata cũ oĩbus ipsoꝝ reb⁹ ĩ ipsas paludes meo
tidos ĩtrauerũt ibidẽ moraturi. Hãc paludẽ regionẽ eẽ ⁊ ꝑside ꝓ
uincie vicinã fore: pontoqꝫ illã giro vallari vnũ tantũ vaduꝫ ha
bere aditũqꝫ illic ⁊ exituꝫ difficileꝫ ꝑbere: herbis siluis piscibus
volucribus ⁊ bestijs copiari in chronica posuere hungarica. Di
onisius auteꝫ paludem hanc matrem ponti appellauit: multas
eni famosissimorũ amniuꝫ aquas in illam deuehi ac tandem eas-
dem ipsam paludeꝫ in mare ponticum emittere dic. Paludes er
go meotidas hunor ⁊ magor adeũtes quinqꝫ annis ibidẽ ĩmobi
liter ꝑmanserũt. Anno vo sexto exuntes dum ꝑ desertũ vagaren
tur sonitum simphonie audierũt ⁊ scrutinij gratia vlterius proce
dẽtes vxores ac filias Bereka sine marib⁹ ĩ thabnaculis manẽ-
tes ac festum tube colẽtes ⁊ coreas ducentes casu repierunt quas

celeri rapina cóprehensas simul cũ earũ reb⁹ in paludes meoti-
das deduxerũt. Cótingit aũt eosdẽ in hac rapina int̃ ceteras dule
principis alanoꝝ duas filias v̄gines forma p̄claras cóprehen-
dere: q̄ꝝ vnã hunoꝝ alterã magoꝝ in vxores receperũt: ex quib⁹
mulierib⁹ tandẽ oẽs huni siue hũgari originẽ sũpsisse phibent̃ ⁊
hãc quidã rapinã cunctaꝝ p̄daꝝ primã nónulli fuisse dixere: fac-
tũ est aũt cũ diuti⁹ paludib⁹ in eisdẽ pmãsissent in gentẽ creuerũt
validissimã ita ꝙ pal⁹ ipsa eosdẽ cape ac eisdẽ nutrimẽtoꝝ ali-
menta p̄stare nequiret: subtilissima igit̃ q̄dã astutie caliditate ex
cogitata i scitiã ipsis vicinã exploratores destinauerũt: qui rede-
untes cũ terrã scitie amplã ꝓ armẽtisq; pascendis valentẽ esse di
xissent mox cũ oi generatióe ac reb⁹ ⁊ armẽtis ipsoꝝ illã intraue-
rũt: ibidẽq; quosdã alprosuros quos in priorib⁹ cronicis hũga-
roꝝ nũc ruthenos vocari scripserũt inuenisse phibent̃. Delet⁹ igi
tur eisdẽ ⁊ expulsis ac subiugũ redactis regnũ illud inuitus vici-
nis possidere dicũt̃ vsq; hũc diẽ. Anthoni⁹ v̄o florentin⁹ archi-
epũs hunos ad limites meotidis paludis hitasse affirmat. Dic̃
eni ꝙ cũ venatores hunoꝝ seq̃ntes vestigia cerui p paludẽ me-
otidã quã pri⁹ puiã esse putabãt trãsiuissent ⁊ sciticã regionẽ dili
gent̃ explorassent: ac quicquid ibidẽ vidissent hunis oĩa nũciaf
sent ⁊ ad trãseundũ ipsas paludes eos aĩassent: tũc huni hoꝝ ve
natoꝝ ducatu paludib⁹ ipsis ptrãsitis velud quidã turbo gottis
i ipsa scitia manẽtibus icubuissent ac eos qui ceťis impabãt ⁊ p̄e
minebãt bello victos de ꝓprijs sedib⁹ expulissent. Paul⁹ oro-
sij etiã vt i p̄ntis opusculi ꝓhẽio dictũ ẽ i suaꝝ historiaꝝ libro vl-
timo de gottoꝝ expulsióe mẽtióẽ faciẽs: gẽs iquit hunoꝝ diu in
accessis seclusa mẽtib⁹ crũpens repẽtina rabie pcita exarsit i got-
tos eosq; sparsim pturbatos ab antiquis sedib⁹ expulit: multa et
varia de his gottis i romãoꝝ scribũt̃ historijs: magna hec ⁊ ãtiq
generatio fuit ⁊ multas pcussit sui t̃rore orbis ptes: vñ idẽ paul⁹
orosij prio suaꝝ historiaꝝ libro: alexãdrũ magnũ gottos euitan
dos fore ꝓnũciasse pirrhũ epiri tesalie maccedonieq; regẽ exhor-
ruisse: cesarẽ v̄o qui cũcta armis strauit decliasse ait: hij igit̃ got-
ti qui multas gentes vt vicentius in historijs capitulo centesimo
duodecio scribit suo subdiderãt imꝑio hunoꝝ subditi sũt ipio: nã
qui gottis fuiebãt expulsis gott⁹ hunoꝝ parebãt pricipatui ⁊ sic

scitie alaniā gotiā datiaꝫ retiam regna hoibus nociora ponit hāc ꝑtem scitie trogus pompeius ꝓ tota scitia posuit ⁊ illā ab vno latere ponto ab altero ripheis montibꝰ a tergo asia ⁊ phasi flumīe clausam esse arbitratus est.

De gentibus scitie interiora incolentibus ⁊ de ritibus earundeꝫ deqꝫ auro ⁊ lapidibus p̄ciosis in illa habūdantibus ⁊ de flumibus illā irrigatibus.

Varias gentes autores inīa scitie incolere posuerūt q̄s inter ceteras tū iuliꝰ Solinꝰ de mirabilibꝰ mūdi scribēs tū vero Pomponiꝰ mella clariꝰ exprimūt. Ponūt eni i p̄te scitie asiatice Newros eosdemqꝫ estatis tpibus i lupos trāsformari ⁊ reliquo anni cursu rursus i pristinā faciē reuerti: martēqꝫ pro deo ⁊ enses ꝓ simulacris colore dijsqꝫ ꝓ victimis hoies imolare: his ꝓpiquos Gelonios ipsosqꝫ de inimicoꝶ cutibꝰ ⁊ sibiipsis indumēta ⁊ equis tegmīa facere. Juxta hos agatirsos hoies ceruleo pictos colore ⁊ qui ceteris digniores sūt hos magis hec colore vti. Tandē antropbagos int̄ quos ⁊ escdones cōnumerāt quibꝰ execrādi cibi hūana dicunt̄ esse viscera ꝓpterea illis nullā gentē ꝯtiguari sꝫ ob nephariū illoꝶ ritū cunctas finitimas nationes ab illoꝶ finibꝰ ꝓfugisse: ⁊ ob hoc totā terre p̄tem vsqꝫ ad mare quod thybin vocāt ꝑ longitudinē illius ore que estiuo orienti subiacet vsqꝫ ad seres in vastā solitudinem redactam absqꝫ homīe esse: eosdeꝫ etiā Escdones parentū funera solenībꝰ ꝓsequi cantibꝰ ⁊ victimis ꝯgregatisqꝫ ꝓxīs cadē dentibꝰ laniare ac ouinis cū carnibꝰ miscēdo sibiipsis escas facere: capita quoqꝫ cute et carnibus nudata auro circūdare ⁊ illa g̃liosis ꝓ poculis deferre. Chalibes vero ⁊ dacos a ceteris scitꝭ crudelitatis imanitate modicū aut nihil discrepare: scitotauros sic̄ ⁊ newros ꝓ hostijs aduēas cedere: saccos quoqꝫ ⁊ nomadas vicinis īfestari papulaqꝫ pecoruꝫ sequi. Jn p̄te vero scitie ewropea georgianos agros colere. Asiacos vero nec sua diligere nec aliena furari: ⁊ ideo nec sua custodire nec aliena attingere. Satharcos aūt vsum auri ⁊ argenti aspernari ⁊ auaricia quid sit ignorare: ⁊ eosdem cū proximi sint ripheis montibus p̄ assidua hyemis austeritate in speluncis et sub fossis terraneis habitare: totūqꝫ corpus ac etiā ora p̄ter solū visū vestire ponūt: fatēt̄ etiā p̄ter has nōnll'as alias i scitia eē nat iōes: vltias āt ad iuga ripheoꝶ mōtiū arismapsos gētē vnocu.

lam: ꝛ post hos ac iuga montiũ eorundeȝ p[...]m mũdi dainatam ꝛ in illa continuoꝝ casũ niuiũ esse asserunt: ita ꝙ hec pars orbis etne nubis caligĩe obsessa sola sit t̃raꝝ que nõ nouit vices tẽpuȝ: nec aliud de celo accipiat nisi tantũ hyemis rigoreȝ sempiternũ: neqȝ est homo qui hos niueos post mõtes ꝛ hãc ꝑpetuam pꝰ caliginẽ si quippiã terre aut humi sit dicere queat: cũ illa ꝑs mundi mortalibus ignota cũctis esse ꝓhibeat̃. Nõnulli autores ꝛ maxime strabo: gnosius: occeanũ: borealẽ vel sciticũ ꝓpter frigoris contiguã intemperiẽ concretũ ac imꝑpetuã glaciẽ versũ ꝛ p̃terea innauigabilẽ fore putauerũt. Plinius tñ veronensis dicit: qđ in dice naues cõmercij causa nauigãtes tẽpestatibꝰ ventoꝝ arrepte in germanicis litoribꝰ ĩuente ac p regem Sweuoꝝ metello gallie ꝓ ꝯsuli donate fuissent: ꝛ sup his Cornelij nepotis vir̃ testimonio: qđ accidere minime potuisset si septemtrionale palagꝰ congelatũ ꝛ inauigabile fuisset. Ferunt etiã in asiatica scitia t̃ras auro ꝛ argento esse locupletes ſȝ inhabitabiles: nã cuȝ auro ꝛ argẽto ac gẽmis affluant: griffes ꝑtinax seuũqȝ genus animaliũ ꝛ alites ferocissime illas custodiũt nec quẽppiam illac adire paciunt̃: quippe illac attingere sathagentes cũ vident mox vltra omnẽ rabiem sevientes illos disserpũt: quãobreȝ aducnis difficilis ꝛ rarus aut nullꝰ accessus illac dat̃. Lapides etiã p̃ciosos cristalluȝ videlȝ ac Ceraunẽũ ceruleo chorusc̃anteȝ colore. Itẽ smaragdũ ꝑoptimũ cui teofrastus int̃ lapides p̃ciosos tertiã dedit dignitatem eedẽ ꝑtes scitie gigni ꝓhibent̃: nõ tñ ad hos sine discrimie ꝑuenit̃: cũ ꝛ eosdeȝ ipsi griffes custodiãt ꝓpter qđ dictos arimaspos hoĩes monuoculos cuȝ illis decertare dicũt: scite q̃ntũ magˢ int̃iores tãto aspiori magˢ ritu dediti inculcioresqȝ eẽ bella p̃tea ꝛ cedes amare ac ꝯsuetudĩeȝ bellãtibꝰ cruorẽ illiꝰ quẽ primũ int̃emerĩt recenti de vulnere ebibere: pluresqȝ se int̃emisse enarrare maxĩaȝ illis glĩaȝ afferre int̃ epulas quoqȝ quis eoꝝ quot int̃fecerĩt mẽtiõeȝ sepiꝰ letissimã facere: ꝛ his qui plures int̃fecer̃t sessiones supiores ꝛ bina pocula dare exꝑtes v̇o necis suos int̃ socios ĩferiores eẽ: idqȝ illis int̃ iurgia maxĩo ꝓ obprobrio ab alijs obicere: pacis aũt ꝯdimẽta ꝛ federa mutui ꝛ ꝑmixti sanguis ꝯ̇ gustatiõe stabilire tradũt̃. Immẽsis mõtiũ culmibus ima scitie ad septẽtrionẽ vergẽtia amplectũt̃ ꝛ varios fluminũ fũdũt ꝯ̇cursus int̃

huni oī pene scitia potiti: ceteras scitarū natiōes fortitudīe ⁊ princi patu p̄eminebāt.

Descriptio scitie scd̄m priores hystorias hūgaroꝝ.

Hunc scitiā hūgaricaꝝ p̄meui au tores hystoriarū ī ewropa posuere illāq₃ v̄sus orientē extendi ⁊ ab vno latere pōto aquillonari ab alio riphеis montib⁹: ab oriēte v̄o asia ⁊ ab occidēte fluuio ethewl: quē ⁊ don vocari di xerūt: īcludi scripsere gētesq₃ ī illa ꝓcreatas vanitatib⁹ deditas ocia āplecti actib⁹ venereis ītendere: rapinas amare ⁊ generalit̄ color̄ plus nigri q̄₃ albi eē dixerīt: p̄terea sciticā regionē vna cingi cōprehensiōe s₃ ī tria regna bostardiā. s. acdentiā ⁊ magariā₃ diuidi: cētūq₃ ⁊ octo ꝓuīcias in q̄s olim p̄ filios hunoꝝ ⁊ magoꝝ: ob centū ⁊ octo ꝓgenies eorūdem que de illoꝝ egresse fuissent femorib⁹ cū de paludib⁹ meotidis ī eādē₃ ītrouissent diuisa extitisset hr̄e: ab oriēteq₃ scitico regno iurianoꝝ regnū ⁊ p⁹ hec tarsiā tādē māgaliā iūgi ibiq₃ ⁊ ewropā t̄miari ⁊ rursus ex plaga estuali sub solari gentē corosminā ⁊ ethiopiā que mīoꝝ india vocaret̄ vicinari: īt̄ meridiēq₃ ⁊ cursū don fluuij desr̄tū īmeabile eē ibiq₃ ꝓpt̄ intēperie₃ aeris illi⁹ zōe serpētes diuersi generis ⁊ ranas velut porcos forē basiliscosq₃ ac pl'a toxicata aīalia necnō vnicornē ibide₃ generari: p̄terea ī scitia grande₃ fluuiū don vocatū oriri ⁊ illū ab hūgaris ethewl nūcupari ⁊ hūc fluuiū mōtes niueos qui scitiam cīgerēt trāscurrere ⁊ amisso noīe ethewl don vocari: iuxt̄ ipsūq₃ v̄sus meridiē gente₃ kijtanoꝝ ⁊ gente₃ alanoꝝ iacere ⁊ fluuiū cūde₃ trib⁹ ramusculis ī mare rotūdū cadere: alteꝝ quoq₃ fluuiū togatha dictū valde magnū ī regno nasci scitaꝝ: illūq₃ p̄ siluas desertas paludesq₃ ⁊ mōtes niueos vbi sol nūq̄₃ luceret discurrere: tāde₃ ī hircaniā intrare ⁊ ibide₃ ī mare aquillonis vergere lōgitudinēq₃ scitie pr̄ie trecentis ⁊ sexagita latitudinē v̄o centū nonagita stadijs extendi: sitū etiā eiusde₃ tam munitū q̄d ī vno tātū loco puissimo ītroit⁹ illac repieť existere: ⁊ rursus ab oriēte scitie bessos ⁊ comāos albos vicinari: ac circa mare aquillonis ab occidēte v̄sq₃ susdaliaꝝ desertū esse silueſtre hūano generi īmeabile ⁊ illud ad magnū spatiū extendi: ibiq₃ p̄ noue₃ mēses ꝯtinuā nubiū iacere densitate₃ ⁊ mēses p̄ eosdē ibidē solē nisi tātū ī mēsib⁹ iulio iunio ⁊ augusto a sexta solū hora v̄sq₃ ad nonā cernere mime posse: ibidēq₃ ī mōtib⁹ h⁹ desr̄ti griffones nidificari ⁊ aues legisfalk

quo vulgo kerecheth vocat͛ pullos generare posuerūt.

Alia descriptio scitie scd̄m autores.

Uniuersis autorib⁹ quoꝝ cure fuit ꝑtes describere orbis hec scitie descriptio ꝯtͥria eē videt͛. Cū scitia illoꝝ iuxta positiōes nō vnū tātū sit regnū ꝫ magnā mūdi ꝑtem suis ambiat limitib⁹: nec enī negari pōt scitiā ⁊ ewropa esse. Nā ysidor⁹ illā maximā fore regionē ꝑteq̄ȝ eius supiorē in asia inferiorē v̄o i ewropa ponit: ꝫ ꝙ in illa sit fluui⁹ ethewl siue don: ac ab oriēte iuriano̅ꝝ regno post hoc tarsie tandē mangalie corosmineqȝ genti et ethiopie vicinet͛ qd̄qȝ scitia aliū fluuiū togatha noīe hēbat: ꝫ ceteris autorib⁹ qui de hijs reb⁹ scripsere loc⁹ est dandus multū ab illoꝝ positiōib⁹ hec descriptio dissidet. Cū ipsi in eoꝝ volumib⁹ de quopiā regno qd̄ iurianoꝝ eēt aut de flumib⁹ ethewl siue don ⁊ togatha i scitie vel toti⁹ orbis descriptiōe nullibi mētiōeȝ fecisse repiant͛ aut si scitia tātūmō in ewropa ē: quō ethiopia que meridionalis ē ac tharsia ⁊ gēs corosmina que regna sūt asiatica illi vicinari pn̄t. Enīuero scitia vt autorib⁹ placuit ꝑtiȝ ī asia ꝑtiȝ ī ewropa ē: cāqȝ thanais fluui⁹ ripheis ī montib⁹ ort⁹: nobilissim⁹ amniū qui ⁊ asiā ab ewropa diuidit vastas ꝑ solitudīes decurrēs mediā int͛secat tandē ī paludē meotidā lapsus illi⁹ vndas auget. Dijonisi⁹ ⁊ paulus orosij scitiā tātūmō ⁊ asia itra ⁊ extra imanuȝ montē hoc ē hijmū caucasū collocāt: ⁊ int͛ cetas natiōes hunos in illa sedē natalis soli hr̄e dicūt: ⁊ ipse dijonisi⁹ hunos cosdē cuȝ caspijs ⁊ albanis vicinari pplosqȝ feroces ⁊ bello aptos eē pōit. Ptholome⁹ v̄o ac strabo ⁊ plini⁹ asiaticā scitiā ab oriēte flumine rab ab occidēte āt tanaij amne claudi fatēt͛ ⁊ illi ab oriēte seres populos locāt quos iuli⁹ solinus arboꝝ frōdes aquaꝝ aspgine humidare ex hocqȝ frōdib⁹ in eisdȝ teneras nasci lanugines ⁊ ipsos seres easdē depectere: ac exīde sericū illud qd̄ iā in vsū cōe dānose vanitatis admissū ē facere: dicit ex quo serico nūc hūana ostēdūt͛ poti⁹ corpa q̄ȝ vestiūt͛. Deinde v̄o scitie asiatice meredieten⁹ candesia mardia hircania apia decerbia ⁊ bactria regiōes dictis sicut placuit autorib⁹ ꝯtermīe sūt: quicquid aūt germania ad occianuȝ septētrionalē ⁊ flumē tanaijm meotideqȝ paludē se iūgit. Ysidorus oīno ꝑtē scitie īferiorē dicit ⁊ illā vt supradictuȝ ē in ewropa collocat: ac illi circa mare ponticū traciā vicinā esse in eadēqȝ ꝑte

quos vt dictum est tanais ripheoꝝ montiū in latere natus mul tas saxosas caucasi montis ꝑ valles īmurmurās brumali ꝑte in gentes glatieꝝ moles secū trahens mediaꝫ ꝑ scitiam decurrit: ac asyam ab ewropa diuidit tandē plurimoꝝ fluminū recipiēs aq̄s ingens ⁊ micioꝛ paludes ingredit̄ meotidas: p̄terea in scitia asiatica flumen quod boꝛistenes vocitat̄ satis grande apud newros oꝛiri ⁊ hūc pisces egregij sapoꝛis quib⁹ nulla teneras p̄ter cartilagines essent ossa nutrire: hyppaneꝫ quoqꝫ amnē oīuꝫ sciticoꝛū amniū nobilissimū ⁊ ceteris limpidioꝛem potuiqꝫ saluberrimū a quibusdā sciticoꝝ amniū pꝛincipem denoīatum: ac etiā pantecapem gerrum phasim ⁊ iaxartem flumīa scitie satis celeberrima illius intra termīos decurrere illāqꝫ inter cunctos terre ꝑtes aqua piscibusqꝫ ac virentiū herbaꝝ campis necnō arboꝝ frōdosis siluis ⁊ nemoꝛib⁹ fecundissimā eē ꝓhibent supꝛadicti autoꝛes.

De laude scitaꝝ ⁊ de gētibus de scitia oꝛtis.

Magna autoꝛes de scitia scripsere ſꝫ multa maioꝛa scripsissent si illā aut hostilis manus ꝑuagari potuisset vel barbarice gentis illā incolentis plusq̄m humana ferocitas mūdi ꝑtes lustrantib⁹ illac tutū iter ꝓbuisset. Sūmus enī pontifex pius in suaꝝ libꝛo histoꝛiaꝝ inquit. Ignota esset nobis terrarū maxima ꝑs nisi romanoꝝ pꝛincipatus ⁊ magni alexandꝛi potentia oꝛbeꝫ appꝛuisset. Strēnua enī fuit semꝑ scitaꝝ man⁹ nec illam romanoꝝ dn̄atio aut alexandꝛi magni vel cui⁹ vis impꝛij potestas ꝯcussisse legit̄: ⁊ si limites scitie quippiā hostiuꝫ adisse inueniat̄ nō tn̄ illius ad interioꝛa aliquis extraneoꝝ pꝛincipū sua extēdere valuit arma. Darius rex ꝑsaꝝ scitis bellū intulit ad intimaqꝫ illoꝝ ꝑuenire sathagens: auem: mureꝫ: ranā ⁊ sagittas quīqꝫ ꝓ munere recepit: ⁊ tandē turpi fuga e medio submot⁹ est. Thomiris scitaꝝ regina cyrū ꝑsaꝝ regem cū omni pene exercitu deleuit ⁊ amputato illius capite in vtrē humano sanguine plenū pꝛoiecit īquiens humanū qui semꝑ sitiuisti sanguinē ad vltimū de illo sufficiēter bibe. Sophirianā magni alexandꝛi ducē scite cūct⁹ illius cum copijs seuo moꝛte trucidarūt. Vesoimqꝫ egyptioꝛuꝫ regem omi bellico apparatu spoliatū scite suis de limitib⁹ repulerūt ⁊ magno cum dedecoꝛe fugā capescere coegerūt. Arma quoqꝫ romanoꝝ magis audierūt q̄ꝫ senserūt. Scitica quidē arma vi

rũq; maior ps orbis expta est: quocũq; gladius extẽsus sagitta quoq; scitaꝝ porrecta est nõ sine vulnere rediijt: scite primi omnẽ asyam armis domitauerũt ac p mille quingentos annos vsq; nini regis assyrioꝝ ad tempa principatu eius potiti illius tulerunt census ꝛ nisi huic genti iuidia stilũ subtraxisset ꝑpterea primi imperij nomẽ sortiti digna fuisset. Multas gentes claro dignas nomie hec regio enixa est: parti eni ꝛ bactriani vt antiquitas voluit autoꝝ scitaꝝ sunt soboles: amazones quoq; femias brachio fortes quaꝝ vltimã troyanũ bellum exptum est vtutem scitia pepit Quid aũt de gothis p hunos vt dictũ est de scitia expulsis dicendũ est: qui ꝛ alanos vna secũ trahentes omi occidenti infestissimi fuere hij sũt vt historie tradunt qui romana fortia transcenderunt menia tanteq; verbis: solis sacris reseruatis omnẽ gazam duxerũt in pdam: romano insup impio troci extitere illorũq; pars alia italicis in oris alia occidẽtem vsus ferocibus armis sibi regnũ effecit: vñ hij occiduas qui occupauerũ terras rite gothi alani tanq̃m ex gothis ꝛ alanis simul militãtibus nominati vocari debuissent nũc qui cathalani vocitanť. Hij q̃zuis homies tunc bello apti fuerint: nr̃a tñ etate puto ꝙ vicino ꝛ inbelli pmixti sanguine olim pr̃ie moribus oblitis: labioq; mutato ab armis dissidere noscunť cum nulla de illis celebris p orbem ꝑ p̃senti resonet fama piraticã solũ p̃ter vitaz que potius fame offensio q̃z nutrix ẽ. Hunoꝝ siue hungaroꝝ genitricem esse scitiã nullus dubitat quorum ꝛ ĩ principio exitus de scitia vtus milicie p̃clara efferbuit: et nũc hoc nostro euo gladius illoꝝ ꝯtrarie gentis supra capita nitet: wandali etiam scitaꝝ sunt genus qui post hunos siue hũgaros patnis de habitatiõibus egressi ptem mũdi africanam ꝛ ecclesiã psecuti sunt tandẽ multos belli seuicieq; post strepitus orb parte ĩ eadem regnũ sortiti sunt. Voluere nonnulli maxie frater martinꝰ qui romane historie cõpendiũ generauit quod hec tres nationes puta huni gothi ꝛ wandali vna eadẽ essent generatio ꝛ eiusdẽ fuissent labij siue lingue tantũmõ noibus differerẽt: nulla hec ratio admittit nec illi quibus hec placuere euidẽti suã ĩtentionem documẽto ꝓbant: nam huni gothos ꝓprijs de sedibus expulissent mĩme: si huni ꝛ gothi eadem generatio fuissent: p̃terea gothi priores hunis dũ nec hunoꝝ audiebať strepitus romano

impio infesti fuere: wandali aũt longe post hunoꝝ egressum sci-
ticis de ꝑtibus erumpẽtes vt iam dictũ est: affricano in agro sedẽ
sibi fecere Multas ꝑter has scitia gẽtes suo ingremio enutritas
fudit quaꝝ nouissimi thurci eẽ ꝓhibẽt: q̃zuis nõnulli illos troy-
ano de genere ꝓpaginẽ ducere ⁊ nomen a thewcro rege qui troy
ani belli i feruore ruiture vbi auxiliatur⁹ venerat nomẽ nõ thurci
sz thewcri recepisse putent. Cũ tamen troyanos ab italis deriua
tos etatez mũdi circa tertiã frigeas adisse oras regnũqz sibi ibidẽ
ꝑiter ⁊ troyanã vrbem: que mũdo multas pepit fabulas: condi-
disse: ⁊ rursus post illius excidiuz tum magnũ illũ Eneam p̃rem
⁊ auctorem romanoꝝ rerũ: tum vo anthenorez paduane vrbis ⁊
acquilegie conditorez rursus in italiaz tanq̃z vnde exissent redisse
multe historie tradãt. Thurci vt heticus philosophus tradidit
in asiatica scitia vltra periceos montes ⁊ tracontas insulas ꝯtra
acquilonis vbera sedes genitrices habuere. Otto aũt historicus
frisingensis epũs tradit qd imperantibus grecis ⁊ regnãte apud
francos pippino rege thurci caspias: ꝓut autẽ sũmo põtifici pio
multaꝝ historiaruz lectori placuit: caucasias egressi portas quid
fecerint vicinaꝝ fatet̃ miseria regionũ: hij antiquuz tum in amic-
tu tum vo in armis scitica quem eduxerunt de p̃ria tenent moduz
multa d̃ hac gente deqz eius familia ac luciferis illius successib⁹
nicolaus secũduri stilo ꝑ breui vsus ad eneã senoꝝ epũm scribẽs
denotauit. Cũ aũt ad p̃ns nõ de eoꝝ agatur rebus id qd illoꝝ fra
mea his n̄ris seculis sat̃ nota sit i orbe me de illis dixisse sufficiat

Argumentum qd scitia de qua egressi sunt huni siue hungari sit in asia.

Aulum orosij ⁊ dionisium alexandrinũ philosophũ supradictos sequi idqz quod huni siue hungari primam i asiatica scitia natalis soli sedem habuerũt me referre nõ pudet. Anthonin⁹ etiã quod tum sigilbertum tum vincentium in his rebus imitatus est: omnẽqz qui mũdariarũ rerum in quantum suus cõprehendere potuit stilus seriem conscripsit: hunos ducentibus venatoribus asiatica de scitia i ewropam migrasse et gothos scitie ꝑtibus de ewropeis deqz ꝓprijs illoꝝ sedibus expulisse deniqz aucta tum audatie tum armorũ virtute in pãnoniã venisse: ad alios quoqz nationes terroris manuz vt infra scribet̃

extendisse inane posuisse credit' mime: nec primores bungarorũ historie huic sententie ꝯtradicũt: cum bunos siue bungaros primũ in persyde tandem ĩ palude meotida cõmorasse ac duce cerua terras in alienas vt supra dictum est transmeasse tradant. Zelijobrem olim bunoꝝ in asiatica scitia manentiũ regem chrosdre persarum regi contra iustinianuз romanoꝝ imꝑatoreз cũ viginti millibus bunoꝝ in auxilium venisse romane cõmemorant historie. Pius etiã roman⁹ pontifex ĩ suis historijs: bunos meotidis palude trãsmissa in ewropam migrasse: oẽmqз barbariaз inter thanaim ⁊ danubiũ occupasse tradit: ⁊ rursus ideз dicit se homĩeз verona ortuз qui hoc nostro euo sciticas lustrassз ꝑtes allocutũ fuisse illũqз sibi affirmasse quod ĩ asiatica scitia ad ortum thanaij amnis homĩes eiusdeз lingue cum bungaris pãnoniam incolẽtib⁹ ĩuenisset: tandẽqз rediens cũ plerisqз sacre pagine ꝓfessorib⁹ viris religiosis de ordine sci francisci qui linguã illoꝝ nouisset illac ꝓficisci ⁊ sanctũ christi euangeliũ: cũ idolatrie forent dediti: p̃dicare voluisset: sз dñs de mozqua qui grece ꝑfidie subditus est asiaticos bũgaros romane ꝯiungi ecclie ac sacris imbui ritib⁹ egrefe rẽs ipsos illac transire ꝓhibuisset.

De egressu bunoꝝ de scitia.

Anno igit' incarnatõis dñi trecentesimo septuagesimo tertio diebus valentis imꝑatoris vt dictum est ⁊ damasij primi romane ecclesie pape ĩ sexta etate seculi buni siue bungari in scitia habitãdo magnũ creuerunt in populũ suadẽtibusqз eis venatoribus supradictis ĩ vnuз congregati: occidentales ĩuadere regiones decreuerũt ac capitaneos puta Bele filio chele de genere zemen orto: keme ⁊ kadicha fratribus eiusdẽ atila kewe de buda filijs bendegicз de genere kadar eligẽtes sibi p̃fecerunt omĩ quoqз cetu sue natiõis computato de centum ⁊ octo tribubus decies centena ⁊ octoaginta millia de vno quoqз tribu decem millia armatoꝝ viroꝝ ꝯnumerauerũt: hosqз manu vti et hosteз si occurreret apprimere femias quoqз illoꝝ ac familiã popularemqз gentẽ cunctã q̃m secum ducebant ꝑiter ⁊ armenta extraneo ab insultu tueri deputauerũt: vnũ p̃terea rectorem nomĩe

kadar virũ sapientẽ ⁊ ad id idoneuꝫ quod lites sopiret desidentiũ furesqꝫ ac latrones castigaret iter se constituerũt: edicẽtes nihilo minus decreto generali vt si rector ipse imoderatã diffiniret sentẽtiam: cõmunitas illã in irritũ reuocare errantẽqꝫ rectorem tũ corripe ac pariter ⁊ capitaneos dum vellet deponere posset: editũ etiã fuit qd cum res cõmunitatẽ equa sorte tãgentes occurrerẽt aut generalis expeditio exercitus incũberet vt mucro sanguis aspgine tinctus media hunoꝝ phitacula castraqꝫ deferet͛ voxqꝫ subseque ret͛ pconica dicẽs. Vox dei ⁊ pceptuꝫ cõmunitatis vniuerse vt vnusquisqꝫ ĩ tali loco: eundeꝫ designãdo locũ: armat⁹ vel qualiter põt cõpcat cõmunitatis consiliũ simul ⁊ pceptum auditurus Hec ↄsuetudo int͛ hunos siue hũgaros vsqꝫ ad tempa geyse ducis filij ducis toxon filij arpad iuiolabilit͛ extitit obseruata ⁊ multos generatiõe de hac ppetuã redegit in rusticitatẽ. Nam sanctitũ erat vt transgressores huiuscemodi mãdati nisi rationabilẽ assignarent excusatiõem cultro media p viscera diuiderent͛ aut i desperatas causas vel cõmunẽ ĩmisericorditer redigerent͛ i seruitutem: hec sanctio alios ex hunis plebee phibent͛ effecisse cõditionis: nã cum vna eadeꝫ fuerint generatio ⁊ a quondã hunor ⁊ magor vnanimit͛ ꝓcesserint aliter fieri nequiuisset vt alter dñs alter seruus vel rusticus effici potuisset. His tandeꝫ cõpositis capitanei supradicti cõmuni voto cũ omĩ ad hec deputato populo ingẽtia mouẽtes agmina: nõ ergo sedibus soli natalis vacuis relictis͛ sꝫ illis extraneo ab incursu idonea firmatis custodia quã primum vt supradictũ est i venatoꝝ ductu trãsitis paludibus meotidis ac gothis gente robusta ⁊ famosissima ꝓprijs de sedibus expulsis Deinde aucta potẽtia aĩoqꝫ elati nihil sibi obstare posse arbitrãtes tanq̃ꝫ turbo vehemẽtissimus oĩa euertentes bessos ac chumanos albos tandẽ susdalos dehinc ruthenos crudeli sub domitatiõe ptrãseũtes in nigram chumaniã: que nũc moldauia fore credit͛: deuenerũt pdomitis nihilomin⁹ in transitu ipsoꝝ a Tanai flumie inceps vniuersis barbaricis regionibus tandeꝫ venerũt in pãnoniam ⁊ ad rippas aluei titie statina fixerunt castra.

De ingressu hunoꝝ in pãnoniam ⁊ de bello eorundem in campo Tarnokwelgh cõmisso.

Ec regio olim panis abubertate pannonia denomina-
ta esse tradit que nūc ab hūgarꝰ ipsaꝫ incolētibꝰ mutato
noīe hūgaria vocitat regionū nobilissima famosissimo-
rū amniū decursu irrigua: cāpis ꝑiter ꝛ mōtibus mixtim decora:
auri ꝛ argenti necnō ceteroꝝ metallorū ac salis ꝑoptimi genitrix
fecūdissima: terraꝝ fertilissima: vino habūdantissima: siluarūqꝫ
ꝛ pascuoꝝ frequētissima: ꝓ maiori sui ꝑte vndiqꝫ aut ingentium
molibus alpiū aut potēti fluminū decursu clausa. Hanc regionē
plurime natiōes incoluisse ferunt ꝛ semꝑ potētior suꝑueniēs ge
neratio agri fertilitate allecta infirmioreꝫ aut expellebat natiōeꝫ
aut subdebat. Nā ꝛ datoꝝ populus certā eiusdeꝫ regionis ꝑtem
olim inhītasse tandeꝫ nō sine turbatiōe secessisse ac relicto pingui
pānonie tellure marittima loca noꝛuegie ꝓxima occupasse ꝛ sibi
ibidem ꝑpetuā fecisse sedem ꝑhibet. Conspecta igit hac regione
huni omi cetui vlterius nō incedere sꝫ cū vxoribus ꝛ familia ac ar
mētis bigisqꝫ ꝛ thabernaculis cū quibus de natali solo descende
rāt terra ī eadem ꝑmanere placuit. Incolebāt eisdeꝫ tꝑibus pan
noniā longobardi gens aduena ac almani ꝛ italici cum illis: ꝛ te-
trarcha quidē matrinꝰ vel aūt vt quibusdaꝫ placuit martinꝰ noīe
natiōe longobardꝰ de sabaria oriūdus: tū eideꝫ regiōi tū vō mes-
sie achaye vtriqꝫ tracie dalmacie ꝛ macedonie de romanoꝝ grā ꝑ
erat homo armis bellicis īformatꝰ: hic cū īmensaꝫ multitudineꝫ
ignote gētis intra sui dominij limites penetrasse ꝛ ad rippā Cicie
castra posuisse: manūqꝫ in dirreptiōem reꝝ sui populi extendisse
audiuit totus ꝯtremuit: nec illos sui reginīs cū gente aggredi au
sus fuit. Romanoꝝ igit petiuit auxiliū: eadē tempestate detricꝰ
de verona natiōe almanꝰ romanoꝝ principū de voluntate omni
germanie ꝑsidebat iste detricꝰ ꝑ romanos in matrim auxiliuꝫ de-
lectus est. Quāobrem detricꝰ ꝯgregato īgenti germanico itali-
coqꝫ ac aliaꝝ ꝑmixtaꝝ gētiū exercitu descēdit in pānoniaꝫ ꝛ ī saꝫ-
halom castrametatus est: de hinc ad ciuitatē potentianā vbi ma-
trinꝰ ꝯgregata lōgobardoꝝ multitudīe residebat vēit. Erat enī
hec ciuitas vt quidā aiūt latinoꝝ ad litus flumīs danubij int the-
tem ꝛ saꝫhalom situata ad qꝫ cū venit Detricus cū matrino consi
liabant: si trāsito danubio hunos ī illoꝝ descensu ꝛ thabernacu-
lis īuadere deberēt vel ad cōmittendū bellum aliū competentem

locū eligerent: quisq3 modus cū tam ignota gente in ɔflictu esset seruando⁹. Hac igit̃ ɔsilij disceptatiōe int̃ detricū ꝛ matrinū diuti⁹ ꝓtracta: hunis eos sd̄ ɔtrias ipsis res disponere ignotū erat minime: q̄re magna pte sue gentis ad p̄liu3 disposita: ceteris i pmeuo descēsu ꝓ custodia rerū remanētibus venerūt secus danubiū: quos licet detric⁹ ꝛ matrin⁹ sibi ꝓpinquos esse sciāt: nō tñ illos ꝓpter int̃stantiā danubij timebāt cū eos omino nauiū carere scirent suffragio: ducebant igit̃ quietas noctes nec quippiā hoste3 tanto flumie a se disiunctū metuebāt. Huni v̄o plurima qui iam flumia post discessu3 ipsoꝝ a scitia in vtriū officio trāsnatare asueuerāt noctis tenebroso subsilētio vtrib⁹ eisdem inflatis se illoru3 nauigio cōmiserūt. Trāsnatato itaq3 infra sicambriā danubio in ea pte vbi nūc villa kelensewld locata est: ꝓpter qd̄ ꝛ eade3 hoc vocabulo denoīata fore dr̄: irruerūt tandē hostile3 sup exercitu3 in campo secus ciuitate3 potentianā: quē illa sua intra menia capere nō pot̃at: in tentorijs quiescentē ingens exuberat vociferatio cedesq3 maxīa cōmittit̃. Na3 matrini ꝛ detrici exercit⁹ ex subita iuasiōe attonitus nedū in sui defensione3 armis vti valeret verū ad quam ptē fugere deberet ignorabat: pimebant̃ ergo p hunos velut errabūda pecora nec illis quepiā fuga vitā redimebat Quare omī ea pte lombardici pit̃ ꝛ almanici ceterarūq3 gentiu3 exercitu que extra muros ciuitatis erat fuge intēta ꝛ p hunos crudelit̃ trucidata: ꝛ deleta huni postq̄3 dies illuxit in campo Tarnokwlg descenderūt. Detric⁹ aūt p hanc iuasione3 admodū turbatus vna cū matrino ꝛ residua pte exercit⁹ eque tū in ciuitate potentiana tum v̄o in castris ad za3balom ɔstituta erat irruit super hunos: bellū igit̃ cōmittit̃ adcerrimū hincinde cadunt cadauera mortuoꝝ magna strages fit pte in vtraq3 solis: tande3 circa occasu3 hunis tū p̄cedentis noctis in somno tu3 ɔtinuis belli laboribus fatigatis romanoꝝ exercit⁹ fit supioꝛ: s3 cū non minoꝛe3 q̄m huni accepisset stragē illos fugientes ɔsecutus est mīme: illi qui dem fugiētes trāsnatato rursus danubio ɔuenere ad suos: i hoc p̄lio kewe capitaneū intiisse de hunis quoq3 centū ꝛ viginti quinq3 millia: ex detrici v̄o ꝛ matrini exercitu dēpt͛ illis quos nocturna i tētorijs pugna pemit ducēta ꝛ decē millia corruisse: antique hungaroꝝ tradūt histoꝛie. Altera v̄o die detricus ꝛ matrinus ce

de gentis eoꝝ cōnumerata timentes ne altera vice similes fierent victores vt tantū ꝓprijs reseruatis ꝑsonis soli si possent ī castra redirent: cū cūcta ipsoꝝ exercitus residuitate vsus Tulnā ciuitatē ꝓcesserūt. Hec ciuitas nr̄o euo ducatui austrie subiecta ē et tres rastas distat a wienna: illa aūt ciuitas tēpestate erat latinoꝝ iterq; ciuitates pānonie computabat̄. Cū aūt huni hostē retrocessisse cognouerūt ad campū certamis sunt reuersi: cadaueraq; suorū ꝛ kewe capitanei recolligētes more scitico iuxta stratam cōmunē decenti cū honore condigne tradiderūt sepulture: ꝛ nihilominus tante rei ꝑpetua ꝓ memoria ibidem statuā siue columnā lapideā solennē erexerūt locūq; illum keweoza vel kewchaza vocauerūt: nostra quoq; etate locum eundez corrupto vel mutato vocabulo: ꝓut id apud hūgaros fieri solet: keazo appellare haud absurdū est arbitrari.

De bello ad locum qui kesmawr dr̄ cōmisso.

Ost hec huni siue hūgari animositate armorūq; directiōe romani exercitus expta renouato exercitu partes pānonie transdanubiales inuaserūt: ꝛ illis obtētis ac subiugū redactis totaq; familia in eosdez transducta versus Tulnā ciuitatez vbi ipsoꝝ hostes congregati manebant ꝓcesserūt. Detricus vo ꝛ matrin⁹ cum omī apparatu romanu exercitus quē habere poterāt in campo kesmawr illis occurrerūt: agri ergo cōcursu mutuo ambo hostes ꝯtrarias irruerūt in turmas. Huni vo magis mori q̄ pugne cedere ꝑoptātes scitica ꝯsuetudie clamores edentes horribiles ꝛ timpana pulsātes omī armoꝝ genere maxie inumerabiliū emissiōe sagittaꝝ in hostem vtebant̄: turbatis ea ꝓpt̄ vndiq; romanis agmibus huni maxiam ī illis cedem efficiebāt: post bellū tandez mane inchoatū ꝛ horā vsq; nonam acri certamie ꝯtinuatuz roman⁹ exercitus deuictus post imensaz sui stragē tergauertit: quos huni in sequētes ī sortē ꝛ vindictā suorū ꝑ illos ī cāpo tarnok wlgie occisorū acriter ꝑimebant: cecidit ꝑlio in hoc matrin⁹ hunoꝝ ense interfectus ꝛ detric⁹ sagitta ī frōte vulnerat⁹ tāti sanguis euasit diluuiū cui⁹ tādē sagitte trūcū ipse detric⁹ vrbē ad romanā dignitatis impatorie in curiā pro documēto certamis ꝑ ipsuz cū hunis commissi in fronte detulisse ꝛ ꝓpt̄ hoc imortalitatis nomē vsurpas

se narrat: hũgarorũq; in ideomate balaltbalon detreb dici meruit pñtem vsq; in diem: hũc detricũ galliani quãdã babuisse et il lã q̃nto magis deserebat tãto maiori claritate refulsisse fabulãt. In hoc quidez ꝓlio ex hunis q̃draginta millia necnon illoꝝ capitanei bela keme et kadycha cecidisse dicunt: quoꝝ tandem capitaneoꝝ cadauera ipsi huni ad statuã memoratã detulerũt et ibidẽ cõdigne tradiderũt sepulture. Quãti aũt romano de exercitu corruerũt ꝓ compto valet dicere nemo: sufficit tñ certamẽ in hoc tãtam ipsos cladem accepisse: qđ ꝑ amplius illos cõtra hunos cõgregari nullus omino hoium ꝑsuadere potuit.

De electione Atile in regem deq; illius moribus et armoꝝ gestamibus quibus in hostem vtebat.

Um p⁹ hec pacifica possessiõe pãnonice regionis potiti: dñice incarnatiõis quadringentesimo primo: ab ingressu vo eorum in pãnoniã ãno vigesimo octauo: ceteris capitaneis vt supradictũ est vita functis Atila dũtaxat qui hũgarico ideomate ethele dictus est ⁊ buda fratre eiusdem supuiuentibus eundem atilam sup se vnanimi voto pariter ⁊ consilio regia dignitate extulerũt. Cõpetebat huic homini hec dignitas cum oiu₃ hunoꝝ pacri fuerit ingenio robore quidem animi ⁊ laboꝝ tollerantia disciplinaq₃ rei militaris ac industria ⁊ ambitione omibus superior in hoste fallẽdo insidijsq₃ opprimendo ac dolis struendis versutus ⁊ pcalidus corpore strennuis animo fortis pariter ⁊ audax in voluntate quidẽ₃ magnanimus ⁊ in prelijs astutissimus psona egregi⁹ pectore ⁊ humeris latus colore teter siue fustus intuitu austerus barbam quidc₃ longam deferebat venerens quoq₃ admodu₃ fuisse traditur. Atila principatu adepto tanq̃m regio de germine natus omnia sui regimis negotia seric ꝓ optima ⁊ gloriosa composuit: na₃ se expeditiõemq₃ suam armis politis pmuniuit: multa quoq₃ ingenia machinas videl₃ ⁊ cetera tormẽta ad fringẽdas ciuitatu₃ ⁊ castrorum munitiões pparare pi̇ter ⁊ adaptare fecit: decem ꝓterea falcatorum curruũ millia habuisse fert: ⁊ cum his suus vbiq₃ exercitus muniebaẽ. Thabernacula quidẽ ac papilliões ⁊ tẽtoria illius iuxta diuersaꝝ regionũ ritũ ⁊ ꝯsuetudie₃ varijs modis ꝯtexta hẽbat: ex quib⁹ vnũ ꝓ psonali eiusdẽ resiedẽtia sericeis ꝯtextũ de pãnis auroq₃ splẽdenti ac lapidib⁹ pciosis intermixtim adornatũ ⁊ tam mirifice ꝯiunctu₃ ⁊ solidatum fuisse tradiẽ: vt extendẽtibus illud ⁊ recolligentibus faciles pberet labores. Columne vero eiusdem tentorij auro ductili fabrefacte in illarũ iũcturis lapidib⁹ adornate pciosis fuisse dicunẽ: sua etia₃ maristalla quam suis exercitualib⁹ in expeditiõib⁹ deferebat ꝓ maiori pte de purpure ceterisq₃ sericeis pãnis erat pparata. Hec licet diuersaꝝ regionũ equoꝝ genere sepi⁹ fuerit repleta: nõ tñ largus princeps illoꝝ gaudebat de pluritate: s₃ illos tum principib⁹ exercitus sui tũ vo suis militib⁹ habũdãẽ distribuebat ĩ tãtũ qd aliqñ duos vl tres ꝓprio equitãdi ꝓ vsu vix hẽbat: sellẽ quidẽ ⁊ ceti equitãdi

apparatus multo resplédebât auro ⁊ gẽmis: mensa quoqȝ tũ vo coquinaria vasa aurea fuisse dicunt. Thalamus quidẽȝ ⁊ stratuȝ regale quibus suis i expeditióibus ꝓpria vtebat̃ ꝑ quiete: nõ si ne auro gẽmisqȝ ac ceteroꝝ ꝑciosorũ metalloꝝ genere erãt: in tã tũ qd ambasiatores extranei illius campestria dũ veniebãt ad ho spicia eadem conspiciẽtes his a quibus venerãt redeuntes mira bundi referre non valebãt. Iste rex nõ tantũ in his sed in cũctis seculi pompis habũdans ⁊ gloriosus erat: q̃ȝuis seuerus fuerit ꝑegrinis tñ a natióibus suã ꝓpt liberalitatem multũ diligebat̃. Confluebãt enĩ ad illũ mũdi de cardinibus bellũ quorũ cure erat extranee nationes quibus ille in magna rex distributióe liberali ter respondebat: in expeditõe vo sua decies centena millia huno rum extraneas ꝑter nationes que inumerabiles erant habere ꝓ hibet̃ ⁊ cũ vnus de ipsis decies centenis millibus bello vel mor te deficiebat alter in illius locũ mox dirigebat̃: nolebat enĩ tant⁹ princeps vt suus exercit⁹ quãdocũqȝ eclipsim pateret̃: arma qui dem tutricia hunoꝝ de scitia secũ apportata ex corio ferroqȝ desu per polita fuisse ferũt̃: arcusqȝ ⁊ sagittas ac lãceas ꝑacutissimas ad offendendũ hostem gestabãt ac clipeo vel scuto tectiti ⁊ cultro qȝ ad femur accincti vultu horridi barba crinibusqȝ idisꝑositi pel libus vestiti cũcti populo terrori ꝑiter ⁊ formidini erãt: ipse quoqȝ atila rex q̃ȝuis ad subiectas sibi gẽtes liberalis fuerit ꝓpt inataȝ tñ sibi seueritatẽ suiqȝ ituitus austeritatẽ a suis nimiũ timebatur: suis quoqȝ bellicis ꝑ insignijs tũ i scuto tũ in vexillo auis ima ginẽ ad modũ austuris depictã coronã in capite hñtem gestari fa ciebat. Hec quidẽ insignia ꝑ hunos siue hungaros vsqȝ ad tem pora ducis geyse filij ducis toxon gestata fuere. Titulus ãt suus hãc formã cõtinebat. Atila filius bendekucȝ nepos magni nem roth nutritus: in engadi dei gr̃a rex hunoꝝ medoꝝ gothoꝝ da noꝝ metus orbis ⁊ flagellũ dei.

Quomodo rex Atila Budam fratrẽ suuȝ sui regni effecit participem.

Ostq̃ȝ autem atilia in regie dignitatis glorĩa sublima tus extitit romanaqȝ ꝯstitit se ꝓtegere man⁹: ipse ati la sedeȝ sibi i ciuitate sicambria supius noĩata elegit: tandeȝ ex innata sibi ambitióe vicina ꝯstituit ĩuadere

regna. Quãobrem ne ipso absẽn. hostilis quippiã suo in dominio efficeret manus Belam frẽm suũ sui regimis efficit pticipẽ et illum a flumie Titie vsqȝ ad amnem Tanai sup vniuersas barbaras sibi subiectas natiões principẽ ꝛ rectoreȝ ↄstituit: post hec sue potentie fama vndiqȝ diffusa ꝛ validis natióibus ad illũ concurrẽtibus ꝓuincias circũstantes Messiaȝ. s. ac achayam macedoniã ꝛ vtrãqȝ traciam iuasit. Tulerant eni hec regiones matrino contra hunos auxiliuȝ ꝛ regi atile ꝓptcrea easdem q̃m primũ inuadere cure erat: quibus tandẽ regionibus rex atila ꝑdomitis ꝛ subiugũ sui principatus redactis victor rediit sicambriã: hec regis atile victoria multas orbis ꝑ ꝑtes diffusa marcianũ romanorũ ꝛ totius orientis imꝑatorem territauit: nam statim postq̃ȝ tantarũ terraꝝ atila triumpho est potitus: timuit ne eo magis sui imperij penetraret ad interiora cum psys qui tũc illius fines acriter purgebant treugas fecit: hac etiã regis atile forte maxie ꝑtes mũdi pulsate mĩte natiões potissime ille quarũ dirreptio rerum animi erat sponte illi se subdiderũt inter quas walmer orientalium rex gothorũ nobilissimus ardaricusqȝ gepidaꝝ rex famosissim⁹: ꝑterea marchomani swcui sgnadi eruli ꝛ turringi populi ex ĩnata milicie v̉tute pstrẽnui regi atile in seruitutẽ piterqȝ ꝛ societateȝ sponte se dederũt.

De memorabili ꝛ magno Atile regis bello in campis cathalanicis commisso.

Rex igitur Atila tantaruȝ superbus impio nationũ: tantarũqȝ viribus fretus gentium omnia que cogitabat se facile ꝑficere posse arbitrat⁹ ẽ. Quare vt dictum est in sicambriam rediens: cunctis sui dominij principibus solennem curiam se celebraturũ promulgare p̃cepit. Edicto igitur regio magnas circumstantiũ regionũ ꝑ partes diuulgato ꝛ ipsa curia multoꝝ aduenaꝝ nobiliuȝ aduentu tumescente. Tandẽ detricus de verona qui prius hostis erat regis beniuolẽtia piter ꝛ liberalitate auditis. Cũ multis germanie principibus tanti regis venit in curiã ꝛ nõ minus ceteris se illi exhibuit gratum ꝛ familiarẽ. Rex v̉o atila multa lib̉alitate illi ceterisqȝ principib⁹ cũ illo existẽtib⁹ rñdit. Cũ igitur detric⁹ principem erga se beniuolũ esse sensit per

suasit illi vt regiones occidentales romão impio subditas iuade ret. Aiebat eni quod oium armoꝝ essent destitute ꝑsidio: ⁊ si rex illas aggrederet᷑ non sine magni honoris nomie exinde rediret: qua ꝓpter rex atila consilio detrici ductus in gentem mouit tū sue tum extranee gentis expeditiōem egressus tandem de sicambria primo illiricos dicit᷑ iuasisse. Deinde omni pene germania ꝑua gata ac cunctis ciuitatibus ⁊ castris que occurrebant subuersis: ītrauit tandem in regnuꝫ Constantie vbi rex sigismūdus eiusdem terre princeps circa Basileam magno cum exercitu illi dicitur oc currisse: quo ꝑ regem atilā cum omni expeditiōe sua contrito ⁊ fu gato. Post hec dum idem rex sigismūdus ad arcendum hostem se viribus imparem vidit: atile dominio cum omi sua se subdidit gente. Deinde rex atila secus renū transiendo Argentinam ciuitatem munitissimaꝫ quā romanoꝝ cesar nullus expugnare potuisse tradit᷑ obsedit: expugnauitqꝫ ⁊ cuncta que in illa erant dirripuit ac muros illius in multis locis diruere fecit vt cūctis intrā tibus in illam liber ⁊ sine difficultate ꝑberetur introitus: edicēs nihilominꝰ firmissime ne illius murus rege ipso viuente quādocūqꝫ reparet᷑ vt nō argentina sꝫ ꝓpter viaꝝ pluralitatē q̄s ī muro illius fecerat apire Strospurg vocari deberet. Deinde amoto exercitu: luxoniū: bizantiā: chalom: masticon: ligonem: burgundiā ⁊ lugdunū ciuitates mūitas ac fortes opibusqꝫ ⁊ viro diuites expugnādo dirripe ac humotenꝰ ꝺstruere fecit: tandē ꝑ omnes gallias discurrēdo oīa euertebat nec aliq̄ꝫ ciuitatē vel castellū aut opidū a manu illiꝰ quippiā tutare potuit mūitio sꝫ velut seua quidā tēpestas in igne ⁊ gladio oīa ꝯsumpsit: int᷑ hec ignorabat rex atila ethiū romanū patriciū cū inūerabilibꝰ occidētaliuꝫ nationū copijs ad galliaꝝ subsidiū aduenisse. Tertiā ergo ꝑtem sui exercitꝰ ꝯtra soldanū mirmāmon denoiatū principē potētissimū qui tūc gallicie dn̄abat᷑ destinauit: quos duꝫ soldanus ꝯtra se venire ꝑsensit. Cū esset ad cōmittendū ꝯflictuꝫ impatus de vrbe sibile fugiēs ante illos brachio maris quod strictū sibile dr̄ trans nauato ī marochiam se recepit. Atila vero rodano flumine tenꝰ progrediens ⁊ omnia demoliens: tandē vrbem aurelianam obsedit in cuiꝰ obsidione patriciū ꝑdictum ꝯtra se armari gētesqꝫ cō ducere audiuit: ne igit᷑ wissegothi id ē gothi occidētales ī gallis

manentes: ipsi patricio imigerent sibiqȝ ex hoc hostilis manus
grauior fieret timuit: quāobrem astutia quadam amicū gothis se-
simulans ad theodoricū illoꝝ regem nūcios destinauit ⁊ se cū il-
lo amicitiā seruare velle tantūmodo cū romanis sibi agere debe-
re itimauit: ethius v̄o p̄ricius ī hac re atila solertior prius regem
theodoricuȝ adortus est: illiqȝ antiquas hunoꝝ inimicitias q̄s ī
suam gentem ī eiusdem de ꝓprijs sedib⁹ expulsione ītulerant re-
ducens ī memoriaȝ eundeȝ ab atile amicitia discidens suā contra
xit ī societatem. Atila aūt cogitans quanto magis differret bello
tanto magis īimica man⁹ augmentaret: quaꝓpter aureliane ci-
uitatis ab obsidione suis copijs remotis vt hostē minus ꝓmptū
adoriret illac vbi hostis manebat accellerare festinabat: in tran-
situ aūt cum quidā heremita vite idonee ī montium abruptis re-
pertus ⁊ ad atilam regem adductus quodqȝ futura p̄dicere sciret
accusatus fuisset. Rex atila illum humane suscipiens suaꝝ reruȝ
euentum ab illo suscitatus est: ille multam post taciturnitatē ī fe-
sto regi dixit: maxīe princeps homīem ignarum diuinā cogis ex
primere voluntateȝ quid putas ī me esse de celestibus qui vermi
culus sum terre: sȝ vt a potentia dei mei quē tu ignoras quēqȝ ꝑse
queris te nihil tenere aut me tibi de futuris dicere aliquid nō pos-
se arbitreris magis vt deberem ī lingue misterio dissolutus ad te
hec v̄ba facio: tandem inquit. Deus omīpotens qui tantaꝝ gen
tiū regit impiū hac vice sue austeritatis gladiū tuas dedit ī man⁹
Tu enī es flagellū dei ⁊ tua seueritate a sua declinātiū iusticia ipi
etatē ipse de⁹ corrigere voluit: recipiet tñ hūc gladiū a te dū volu
erit ⁊ illū alteri tradet: vt aūt scias bello cūcta vincere nō huma-
nitatis sȝ dīnitatis esse potētiā hac vice romanis p̄lio īferior eris
non tñ infra temp⁹ tibi p̄fixū tuis de manib⁹ ꝑsecutiōis gladius
cadet nec tuū hac vice oīno extinguet īperium. Stupefactus ad
modū rex atila ī heremite relatiōe illū amonēs ac sub custodia te
neri p̄cipiēs vniuersos aruspices ⁊ dīnatores quos adīstar pa
ganoꝝ magna futuraꝝ reꝝ dicēdi ꝓ spe secū ōferebat ad se voca-
ri iussit ⁊ illos si heremite sequerēt iudicia tēptauit: illi ꝙdē extis
pecoꝝ vt barboroꝝ erat ꝯsuetudīs ꝓspect⁹: aliaꝝ etiaȝ reꝝ ad id
idoneaꝝ scrutinijs diligēt examiat⁹ dicta herēite approbarūt: ni
hilomin⁹ tñ ꝯtrie ꝑtis sūmū ducē ī p̄lio casurū p̄dixerunt. Rex

atila cum oiu; principū esset supbissimus oia que p̄dicta erant in se ptingere q; fuge p̄sidio se ⁊ suū populū saluum efficere poptauit heremita tum ptubernia atile tum munera refugiente p atila; in pace dimisso ipse atila cū cuncta sua expeditōe cathalanici agri vbi romanus congregatus erat exercitus deuenit: munituſq; castris curruū falcato⁊ hostem expectabat: s; cum ebium patriciu; multo extranea⁊ nationū p̄sidio gaudere audiuit: mox illu; tertiam ptem sui exercitus ptra Soldanu; misisse penituit astutissimus princeps ad iuenta occasiōe a p̄ricio sub pace fienda inducias pugnādi petebat nō vt terga verteret s; vt dimissa sui exercitus ps iterim ad illū remearet. Cognouit p̄ricius regis atile astutia; ⁊ idncias se datu⁊ negauit: ingenti eni tum romani exercit⁹ tū vo extranea⁊ nationū armata expeditiōe gaudebat: antique eni hūgaro⁊ historie cū illo decē reges occidentales cū cūcta illo⁊ potētia fuisse tradūt. Anthonin⁹ vo ⁊ sigilbert⁹ p̄fatu; gotho⁊ regē theodoricū Burgūdiones quoq; ac alanos francos cū rege ipso rū meraneo saxones ripariolos lambriones sarmatas brittones luterianos ac pene omnē populū solis ad occasū manentē ethio p̄ricio auxilio fuisse: atilā vo regē cū quigentis millib⁹ de pānonia egressu; extitisse suis posuere i cronicis: ⁊ q;uis ipse atila diuinatōibus p̄dictis admodū turbatus fuerit: tamē q: supremu; duce; hostilis exercitus i p̄lio moritu⁊ p̄dixerāt: de interitu ethij p̄ricij cū ille totius romani exercit⁹ esset dux cogitabat: nā illi⁹ necem cū sibi supra oēs molestus foret pmaxie optabat. Hac ergo itentōe atila etiam cū interitu sui populi bellum cōmittere non formidabat. Conuenerūt igit̄ vterq; hostis i cāpis cathalonicis qui i longitudine ducenta ⁊ i latitudine septuagīta ad miliaria extēdi phibent̄: ⁊ dum sibi distarent leuibus vsi sunt certamibus: tādē ventum est ad locum vbi certamen amplius differri nequiebat. Atila vero rex tum heremite tū diuinato⁊ responsa p̄mente ferens de exitu belli dubius occasionem dedit vt hostem maturo die conueniret vt si viri armorumq; inferior esset presidio saltem supueniens nox illi adiutorio fieret. Qua ꝓpter aduesp asc ēte iā die oīs multitudo vtriusq; ptis cōmota est. Concurrūtq; hicinde fortissime natōes: bellū inchoat̄ asperrimū: quale vix vlla narrat historia: clamorib⁹ tubarūq; ac timpano⁊ resonātijs ⁊ ensiū

tinitibus alta resonant aera multa millia hoīuȝ hincinde ꝓstran tur. Oīsqȝ illa campi planicies cadauerib⁹ adeo repleť vt neces se esset pugnātibus sup occisoꝝ corpa decertare: tanta ibi hoīum equorūqȝ multitudo corruisse: tantusqȝ sanguis effusus extitisse tradiť vt riuulus exigui momēti mediū certamis decurrēs p cam pū ex hoīuȝ equorūqȝ occisoꝝ cruore tantū inndatiōis cepisset in crementū qđ cadauera secū traheret pemptoꝝ. Cecidit in hoc ꝓ lio rex ille gothoꝝ ꝓstantissim⁹ theodoric⁹ inter fortissimos ho stiū cuneos infectus: ꝑterea ex vtraqȝ pte centū octuaginta mil lia hoīuȝ p historicos qui bello de hoc scripsere q̄si vna votis cō sonātia in hoc turbine belli perisse tradunť. Et q̄ȝuis in chroni cis hūgaricis Atilā victoreȝ fuisse cetosqȝ reges qui ethio patri cio in subsidiū venerāt: audita morte regis theodorice fugisse po suerint: sigilbert⁹ tñ ac anthonin⁹ ⁊ quasi vniuersa romanorum opa historiaꝝ Atilā bello īferiorem fuisse narrant. Dicūt enī si gilbertus ⁊ anthonin⁹ qđ diu equo morte hostem iter vtrūqȝ pu gnatum fuisset: tandem exercit⁹ Atile cessisset ⁊ se plaustroꝝ iter munimēta ꝯtinuisset: sequēti vo die thorismūdus theodorici re gis gothoꝝ filius qui cū patre ꝯtra hunos pugnaturus in subsi diū patricij venerat: pr̄is mortem hunoꝝ sanguīe vīdicare Ati leqȝ castra cuȝ suis gothis expugnare disposuisset: qđ postq̄ȝ ati le inotuisset idem: dum oīno de victoria iam desperaret: de equi tū sellis struem cōponi iussisset īquiens: si hostem ꝑualere vide bitꝭ hanc ipse struem ascendā vosqȝ igneȝ supponite: elegi eteni potius a vob̄ qui mei estꝭ cremari q̄ȝ hostiuȝ gladijs īterire aut ca ptus qui rex tantaꝝ sum nationū ī manus romanoꝝ vel gothoꝝ de venire ⁊ illis ludibrio fieri. Ethius aūt patrici⁹ thorismundi voluntatꝭ ꝯscius timebat: ne deleto atile exercitu ipse thorismū dus victoria supb⁹ illi cui nūc auxilio ē hostꝭ fieret: armaqȝ ī ro manos vertens illos de facili opprimeret: q̄propter thorismū do q̄si de rebus sibi necessarijs ꝯsulens ait. Thorismūde ⁊ pr̄eȝ vīdicare ⁊ hostem opprimere cū ad hec vnanimi voto ꝯgregati sim⁹ eēt optimū: sed cū patria tuaqȝ obsequia aīuȝ meū ī bona vo luntate tibi annexerūt vellem tibi de tuis rebus admodū placen tibus aliquid ꝑsuadere: scis eteni genitorē tuū iam vita eē fūctuȝ ⁊ te germanū domi habere hoīeȝ regnādi p idoneū: timeo igitur

ne audita morte patris regnum sibi vsurpet. Tu quoq; si hunos aggredcris qui heri vicisti: cũ belli dubi⁹ sit exit⁹: hodie vici poteris ꝛ p⁹ hec fractis virib⁹ domesticũ gerere bellũ tuo germano imperis acerbuisq; tibi cũ tuis q̃; cũ alienis erit dimicãdum: age igit̃ ꝛ festina vt poti⁹ ꝓuenias q̃; ꝓueniaris. Thorismũd⁹ q̃si salubre ꝛ sibi necessariũ et hy amplectẽs ꝯsiliũ se ita putauit faciẽdũ quo abeũte residu⁹ roman⁹ exercit⁹ simĺ cũ auxiliarijs dispsus ẽ. Tertia quoq; ps exercit⁹ atile que huic bello int̃ esse nõ potat ipso viuẽte pãnoniã; redire ausa fuit nũq̃;: s; ibidem cathalanicis ĩ oris pmãsisse ꝛ eiusdẽ t̃re incolatu; recepisse: ipsi aũt huni quos rex atila ꝯtra zoldanũ destinauerat ꝑter extraneas natiões sexagita quĩq; millia fuisse: ꝛ hoꝝ quidẽ capitãeos ipsoꝝ lingua hispanos vocatos extitisse ꝛ exĩde hispaniã nomẽ accepisse tradũt.

Quomodo atila rex flagellum dei se vocari iussit ꝛ de destructione remensis ciuitatis.

Post hec rex atila cũ vidit romanoꝝ exercitũ dilabi maiori seueritate intumuit: arbitratusq; est ampli⁹ romãos cũ illo ꝯgredi nõ audere dixisse fert̃: stelle cadũt t̃ra tremet en ego malleus orbis: seq; iuxta heremite dictũ flagellũ dei iussit appellari: tandẽ tãtas belli p⁹ fatigas ĩ cãpo ꝑlij supradicto aliquos pdies cõmorat⁹ est: deinde mouẽs agmĩa: popul⁹ enĩ adhuc restabat ĩfinit⁹: iterũ maiori cum rabie gallie ciuitates aggressus est. Dũ igit̃ trabas venit vbi scũs lup⁹ erat epũs hic cũ atilã appropinq̃re audiuit põtificali mox indut⁹ hĩtu cũ oĩ sui cleri cetu illi obuiã ꝓcessit: cũq; corã illo venisset ꝛ ad illũ admissus fuisset: ait epũs: tu quis es qui t̃ra; discipas ꝛ ꝯculcas: cui atila: ego sũ inquit atila rex hunoꝝ flagellũ dei: ad q̃; voce scũs lup⁹ epũs portas ciuitatis iussit apire ꝛ ad rege; ait: bñ venerit flagellũ dñi mei: introduxitq; illos ĩ ciuitatẽ: illi v̇o aut hũanitate ipsius epĩ exigente vel vt quidã volũt diuino obumbrati numĩe absq; cuiuslibet offensiõe media; trãsierũt p ciuitate;. Deinde in tholosanam venit ciuitatẽ in q̃m p ciues eiuse; honorifice ꝛ sũma cũ laude suscept⁹ est: ꝓpter qd̃ ciues ipsi tu; ĩ psonis tũq; in rebes gratiã illi⁹ meruerũt. Post hec remense; ciuitatẽ vrbom galloꝝ capitalẽ obsedit: ingentẽ enĩ rex atila hãc ꝯtra ciuitatẽ cõcepat ira; ꝓpter qd̃ ciues eiusde; illi in cathalanicos campos eiuti vehe-

mẽter resisterãt. Depopulata igiẗ vniuersa illi circũstãti regiõe acri illã obsidione circũueniẽs adhibitis cũctis tormẽtoꝝ generibus que sua ducebat expeditõ muros illi⁹ diruere faciebat sagittarioꝝ pterea multitudo menia illi⁹ densissim⁹ sagittaꝝ casib⁹ iundabat ita qd neđũ hõ ibidez sui ad ꝓtectiõem assistere veꝝ ꝛ munitissima sine vulnere auicula illac euolare nõ valuisset. Erat ciuitate ĩ hac epũs scẽ vite Nicasius noĩe vir maxis in signis virtutibus ꝛ sororez ewtropia denoĩataz virgĩez specie ꝛ forma ꝑclarã hẽbat: que suã deo dedicauerat pudiciciã. Iste epũs simlr cũ sororere assiduus tẽpe obsidionis vacabãt orõnib⁹. Acri⁹ igiẗ huius ciuitatis expugnatiõez ĩsistentib⁹ cũ miseri ciues nullã salutꝭ opẽ ꝫ tãti discriminis solã mortez esse redẽptricẽ ꝯspiciũt lachrymãtes cũ mugitib⁹ ꝛ suspirijs ad scũm dei cucurrerũt: illũqz ĩ orõne reptũ his vbis pulsauere: subueni ĩquiũt pr̃ scẽ subueni aut ꝯsule nobis si gentiũ seruituti se subiciam⁹ aut ꝓ fide ꝓqz ciuitatis salute vsqz ad intemptõem decertem⁹: vir dei añ hec ex dĩna relatione vrbẽ penit⁹ subuertendã fore cognouerat: de orõne igiẗ eleuat⁹ q̃si de graui somno euigalasset: ciuib⁹ cũ magna ꝯstãtia ita rñdit. Indignatiõem hãc iusto dei iudicio vr̃is scelerib⁹ exigẽtib⁹ vr̃a sup capita ꝓnotatã nõ ignorani: q̃ ꝓpter flagella dei que ipsimet ꝓuocauim⁹ paciẽter ꝛ nõ ĩuiti sub bona spe ꝛ deuotissime etiã cuz mortis piculo suscipiam⁹ vt ipsa mors tãtũ corpis sit suppliciũ: etne aũt vite fiat remediũ. Attẽdite me pastorẽ vestꝝ si ipse ꝓ illo qui suaꝝ me ꝯstituit pastorẽ ouiũ ad mortem patus sũ: ꝛ vos si oues meo estis de ouili q̃s cognoscit pastor vr̃m imitate pastorez nõ negligatis ꝫ pati sitis oĩa que occurrerit ꝓ amore xpi tollerare: sic eni frẽs charissimi itur ad astra. Instanti⁹ igiẗ nõ tantuz ꝓ corpoꝝ eliberatiõe q̃ntũ ꝓ aĩaꝝ q̃s illecebri vita polluim⁹ salute ꝓ ĩimicis quoqz nr̃is: illoꝝ tanq̃z aicoꝝ salutẽ optãtes Orem⁹. His verbis vir dei ciues vsqz ad mortẽ turbatos ꝯsolabaẗ: nec min⁹ scã vgo ewtropia expansis ĩ celũ manib⁹ ciues ipsos ad suscipiendã instantẽ martyrij coronã aĩabat: inẗ hec huni dissolutꝭ ciuitatis mũitiõibus ꝑ ipsã ciuitatẽ discurrẽtes furibũdi omne viuẽs qd illis occurrebat gladio vastabãt. Nicasi⁹ vo epũs simul cũ ewtropia sorore sua ad valuas basilice gloriosissime virginis marie: q̃z idez vir dei in arcẽ sedis epãlis eiusdez ciuitatꝭ fũdaue-

rat: hymnis ⁊ cāticis spūalibus vacantes cucurrerunt: mox que vt ferratas acies scūs psul vidit manu silentiū idicēs ait ad illos O dn̄e volūtatis mistra fortitudo: q̄re ꝯtra naturā hūane ꝯditio nis victoriaꝫ vr̄e dignitatis seuissimā in rabiē ꝯuertitis: verꝰ nāq ꝫ quōdā nobiliū bellatoꝝ iuris titulꝰ subscriptus erat hūilibus pcere ⁊ debellare supbos: ecce plebs xp̄iana deo suo hūilis ⁊ de vota vr̄is in ꝯspectibꝰ ꝓstrata vsqꝫ ad morteꝫ obediens veniam pecijt: si eni oues meas pseuerāte ipietate querit̄ me primū ꝓ ip sis victimaꝫ dn̄e maiestati libare his dictis. Cum pr̄ scūs rursus ad or̄oneꝫ ꝓstratꝰ hūc v̄siculū diceret. Adhesit pauimēto anima mea ꝯtinuo gladiatoris sequit̄ ictꝰ ⁊ vir dei capite trūcat̄. Nō er go ab ore decollati v̄bū scitatis destitit: sꝫ imortalitatē quā sp op tabat ipetrauit dicens viuifica me dn̄e scd̄m v̄bū tuū. Scā auteꝫ v̄go ewtropia vidēs circa se oēm ipietatis illoꝝ seueritateꝫ miti gatā ⁊ suā pulcritudineꝫ q̄si paganoꝝ libitꝰ cognoscens refuari: malens mori potiꝰ q̄ꝫ illis asentire: ⁊ in illoꝝ ꝯtubernio viuere: ad intfectoreꝫ epi ait. Heu tyranne infidelis magnū dei virū in dignis manibꝰ iugulasti ⁊ me tibi abutendaꝫ refuas ꝓpter qd̄ di uina iam te sentētia damnat: ⁊ mox his dictis nō femiea v̄tūte sꝫ dīna vltiōe saltu repētino in illū insiliens raptis illius palpebr̄ oculos eiꝰ vindex euulsit: ⁊ ꝯtinuo gladios psequentiū in se pro uocauit: ac cū fratre ceterisqꝫ ibi adherentibꝰ illico palmā marty rij ꝓmeruit. Tradit̄ etiā in quibusdaꝫ historijs qd̄ post cōpletaꝫ martyrij cedem: hunos ipsam ciuitateꝫ depopulantes teror subi tus inuasisset: vidissent eni q̄si acies celestes dimicantes: ipsa quo qꝫ basilica horribili sonitu roboasset ꝓpter qd̄ ipsi huni relictis ciuitat̄ spolijs affugissent. Post hec ipsa ciuitas diu absqꝫ hoīe solitaria angelica sub custodia simul cū martyrū corpibus pman sisset: ardentiaqꝫ lumiaria inoctiuꝫ obscuritate a remotis visa: ce lestis etiam cantꝰ armonia audita fuisset: ⁊ tandeꝫ eiusdem vrbis ciues qui pfuge p̄sidium ipsoꝝ seruauerant animas remoto ho ste vrbem in eandem redissent ipsorum martyrum corpa ꝯdigne sepeliuissent.

De passione sanctaꝝ vndecim millium virginuꝫ ⁊ de Buda p atilam fratrem suum interfecto.

Inter hec rex Atila quendam sui exercitus p̄fectum noīe

Juliuz vel gywlaz cũ magna pte sue expeditiõis ad obsedionez ciuitatis colonieñ. que prius agrippina vocabat̃ destinauit: qui dum eiusdez ciuitatis vacaret in obsidione: ⁊ cetus ille vndecim milliũ virginũ p̃clarissimus nullũ sibi a seculoꝝ premordio habens similẽ duce sancta Ursula brittanoꝝ regis filia simul cũ illustri duce Ethereo Angloꝝ regis nato sponso suo: ac Cyriaco papa multisqz alijs spũalium ⁊ seculariũ dignitatuz psonis nauigij officio Reni flumis alta sulcantes illac aduenisset: mox dict⁹ p̃fectus quorũdam romanoꝝ ducũ gentilitatis errore infectorũ ꝯsilio simul cũ hunis obsidioni dicte ciuitatis īsistentibus: ingenti cũ clamore ⁊ feritatis austeritate in tam sacrũ virginũ collegiuz truculentus velut hostis irruit: omnesqz vsqz ad internitionem deleuit. Harũ sanctarũ vginum passionem plures describũt historie: ⁊ q̃zuis de cladis illaꝝ tempe discordent: tamẽ quia nulla hunoꝝ potentia p̃ter atilianam aliquãdo coloniã obsedisse tradit̃: ob hoc hãc scãꝝ virginũ passionẽ eiusdez atilie regis tempibus factam fuisse admitti condignũ est. Rex autẽ atila post expugnatiõem ciuitatis remensis omnẽ galliã ⁊ flandriam demoliẽs. Deinde venit in turringiã ibiqz apud Jsmacũ ciuitatẽ p extollentia sui nomis ac si romano ab exercitu suus nullũ passus fuisset populus detrimentũ solennẽ curiã celebrauit: ad q̃z nõnulli vicini principes ex assecuratione atile regis confluxisse ferunt̃. Desiderabant eni illius vultũ qui tanto sui terrore orbem cõcuteret intueri: quos rex atila magna cum liberalitate suscipiẽs multiformibus donoꝝ muneribus honoratos quieta sub trãquillitate remisit. Tandez sup dacos normanos frisones lythwanos ⁊ prutenos delectos capitaneos ⁊ exercitũ copiosum destinauit: ⁊ cosdẽ sue subdi fecit ditioni. Audiuit post hec rex atila romanos ⁊ gottos rursus contra ipsum copias adunare ⁊ armatam congregare manũ. Qua pter timuit ne post tantoꝝ bellorum laborẽ milite fessus p illos circumueniretur relictis gallijs festinanter venit in pãnoniam: ⁊ cum sicambrie demoraret̃ Buda frat̃ suus termĩos sui rectoratus sibi p atilam deputatos transgressisse ⁊ illius in absentia regnũ sibi vsurpare voluisse erga illum accusat⁹ est: ⁊ his rebus id quod rex Atila suo in recessu sicambriã vrbem atile p̃ceperat vocari: buda vero illam vocabulo sui nois Bu-

dawara denoīauerat apud atilam magna comprobatiōe erat: q̄ re ipse rex atila eūdē frēz suū dolo circūuentū captiuauit ꝛ ꝓprijs suis manibus occidit cadauerq₃ illius in danubiū demergi fecit. Quo infecto licet ipse rex atila institerit ꝛ rursus nouo sub edicto statuerit qd ipsa sicambrie ciuitas nō aliter ſʒ vrbs atile debeat appellari: huni tñ siue hungari interdictū minꝰ obseruantes illā Budawara vocauerūt vocantq₃ o Buda vsq₃ in hūc diem: theutuni vo edictū regis trāsgredere magis formidantes ciuitatē ipsam sicut tūc obmetū illiꝰ Ecʒelpurg id est vrbs atile vocauere sic ꝛ modo illam eodeʒ nomie vocant. Tandeʒ rex atila fratre infecto sicambrie quīq₃ annis quieuit: voluit tñ vt quicquid mūdus ageret ipse ꝯscius fieret. Quare speculatores ad cunctas sibi necessarias ptes ꝓut suis expediebat rebus ordinasse dr̄. Quorūʒ vna statio Colonie in germania: alīa in Lythwania: tertia iuxta fluuiū Tanay: ꝛ quarta in Jadria dalmacie ciuitate constitute erant: ꝛ hoꝝ stationū cuilibet homīes relatu digni a locis supradictis inceps vsq₃ ad sicambriā continue in tanti distantia spacij locati ꝛ cōstituti erāt: vt dum alter eoꝝ de nouis rebus regi referendis clamaret ꝓpinquior illi id cōpetenter audiret ꝛ rursus ad alteꝝ sibi viciniorēʒ reclamaret: quodū noui rumores si qui forēt ad regem ꝑuenirent ꝛ rursus volūtas regia ꝓut illi placebat ꝑtibus in p̄dictis declararet̄. Preterea rege quieti dato: non ergo quiescebat cursitandi aſueta hunoꝝ feritas: quin ꝯtiguaꝝ ꝓuinciaꝝ depopulatiōi dediti maxime ꝓuincias messiaʒ macedoniaʒ achayam thessaliā ꝛ vtrasq₃ tracias armis īfestis ꝛ ꝯtinuis īcursibus grauabāt. Qua ꝓpter earundē regionū: ſʒ etiā pānonie ciuitates ꝑ ipsos hunos crebris īsultibus fatigate: cū tantā nequirent ꝯtinuā tollerare vexatōem iugūq₃ dominij regis barbari exosū haberēt natali solo derelicto ab ipsoq₃ rege atila licētia impetrata dimissis armentis solis walachis ipsoꝝ qui erant pastores sponte ī pānonia remanētibus ꝑ mare adriaticuʒ ī apuliam se trāstulerunt.

De expugnatiōe aquilegie ciuitatis.

Vnq₃ rex atila onerosa post bella in germania galliaq₃ ꝛ ceteris supradictis regionibus maxīe in cāpis cata-

lanicis pacta: quiquiemine pegisset quietem: interea semp romanū p exercitum insidiose sibi illata de iiuria remiscebat̄ totoqȝ vindictam appetebat corde. Qua ꝓpter omni sui exercitus defectu tum armis hostilibus deleto tum in ptibus catalanicis ex causa supius memorata remanente in armis ⁊ nouo milite repato. Curia tandem solenni celebrata egressus est de pānonia p Stiriam ac Chorinthiam ⁊ Dalmatiā ⁊ has quidē regiones crudeli furore magna cū depopulatiōe puadens apud Salonā ⁊ Spalctuȝ ciuitates mari adriatico se ꝯiunxit: ⁊ has quideȝ ciuitates ꝯtriuit dirripuitqȝ piter ⁊ succendit. Dehinc iuxta mare ꝓgrediēs Traguriā Sardoniā Sibinicū Jadriam Nonā Sceniaȝ Potentiā Polam Chapisteriā terrestrinaȝ similit̄ ciuitates rebus piter ⁊ populo nō minus decoras murisqȝ ⁊ armis firmatas: multa p̄terea opida in montibus situata demoliuit suamqȝ ac suoꝝ in dircptiōem ꝯuertit: ⁊ velut leo turbatus insaniens suā iiuriaȝ a romano susceptam exercitu romani populi in sanguie vindicabat: ꝓpter quod omīa que illi occurrebant q̄si ingentiuȝ iundatio aq̄rum sui exercitus in ꝓfundum submergi faciens. Tandē puenit ad aquilegiam: hec eni ciuitas in introitu italie situata ⁊ a quondaȝ anthenore troyanoꝝ duce vt padwa originem accepisse dicitur: vrbs erat magna ⁊ ob metuȝ Atile tum vallibus tum vero muris militeqȝ ⁊ armis ad modū cōmunita. Atila rex ꝯspecta illius magnitudine cūctisqȝ munitiōibus q̄si ad resistendū sibi prepatis totus incaluit ⁊ sue ꝯfusioni ascribi posse indicans: si pꝰ tātarum ciuitatū expugnatiōem illam solā quasi territus intactā relinqueret. Obsedit igit̄ illam ⁊ multis machinaꝝ ceteroꝝūqȝ igenioꝝ ad frangendū murum aptis generibus illius munitiōibus adhibitis q: ciues eiusdem illam in multo suarū tumqȝ hostis discrimīe psonarum ꝓtegebant trienni obsidione in illius vacauit expugnatiōe: ⁊ cum tantus populus tanti tempis p spaciū vniuersas circumstātes terras maxime in rebus ad cibuȝ necessarijs spoliasset: ac omīa que vicina erant ex longa obsidione adinstar locustarum consumpsissȝ in tantū ꝙ obsidentes nō minori q̄ȝ obsessi penuriā laborarent id regis atile animuȝ vt ab illius obsidione recederet sepius monebat. Elatum tñ principem innata sibi supbia a ꝓposito desistere non sinebat. Qua ꝓpter cū vna dieꝝ

ipse rex sui exercitus cum principibus conscensis equis ciuitatem eandem circūambularet et muros illius vnde sibi opportunior ciuitatem ipsā inuadendi daret facultas conspiceret Ciconiam que alto vnius turris eiusdem ciuitatis in culmīe nidificauerat pullosque procreauerat vnum ex pullis suis rostri misterio capere ac ad arrondinetum ipsi ciuitati ppinquū deferre et rursus post aliū redire ac in ceteris pullis suis idem quod in primo fecerat facere vidit. Quo viso rex illis qui eum comitabant ait: aspicite auem futurorum pscia m: sentit enī ciuitatem nostras p manus ruiturā et ne cū ciuibus interiret se et pullos saluare satagens locum mutat habitatiōis: sum9 igit fortes in bello ne hec sola ciuitas dicere valeat que nulla p nos obsessa dicere valuit. His igit verbis rex atila omnem sui exercitus animum ad ipsius ciuitatis expugnationem fortius irritauit: quapropter die crastina ingens fit concursus agminū omniqʒ cū impetu ifelix ciuitas vexatur. Ciues vero illi9 dū etiam post captā ciuitatem nihil aliud q̄ʒ morte se redimere posse vident i ipsius ciuitatis et sui ptectione mori malentes menijs ciuitatis isistentes acriter dimicabant et hunos ab ingressu ciuitat eomagis arcebant. Cumqʒ rex atila eo die se nihil pficere potuisse conspexit: die altera aliud genus piculi i ipsam ciuitatem excogitauit. Precepit enī vt omīs sue expeditiōis īnumera multitudo sellas de quattuor dūtaxat equitibus vnā afferrerēt et illas iuxta muros obsesse ciuitatis picerent. Fit igitur igens sellarū congeries: cui tandem ipse rex ignem supponi mādauit quibus ardētibus ciuitatis eiusdem muris ex ignis vehemētia ī ea pte debilitat9 et pcipiti ruine datus fuisse dr: quibus visis rex ipse rursus coapto ad bellū īnumerabili populo miserā et pauitantē ciuitatē aggredit: pdurante quoqʒ pugna ī ipsius ciuitat expugnatiōe fessis agminibus recentia igerebat ex quo obsessis vniuersaliter in sui defensionem laborantib9 nulla dabat requies. Tandem fortior hunorum multitudo pualuit: itrauitqʒ ī ciuitatem ac omne viuens qd hūanū erat senes et iuuenes absqʒ sexus discretiōem crudeliter trucidauit. Omnes īsup tante ciuitat diuicias direptiōi mancipādo solas femīas q̄s illarum a morte redimebat pulcritudo reseruantes. Erat tūc ciuitate ī eadē femīa quedā tū parētū abortu tum vero fidei regiōe pudicitiaqʒ nobilis pulcritudis vero forma nōminus

cunctas eiusdem ciuitatis femias excellens nomie digna. Cui⁹ femie domus supra rippam fluuij ciuitate in eadez defluētis erat hec cū audiuit hostē solas tantū femias forma dignas a morte ꝑ seruare īgemuit ⁊ potius mori q̄z carnalis ludibrij facinore tam a seua natiōe ꝯtāmiari ꝑoptās statim postq̄z illoꝝ strepitū sue do mui appropinq̄re ꝑsensit altiorē sue dom⁹ in arcē ꝯscēdēs īuoluta capite ⁊ oculis dicti fluuij ī alueū ꝑceps se deiecit mortuaq̄z ibi dem expirauit.

De origine venetoꝝ.

Ex regis atile seueritas venetiaꝝ ciuitatē nostro euo multi populi dn̄atricem auri ⁊ agri possessiōe epulentā vt veteres canūt historie fundauit. Nā cū rex ipse italiā aggressus toti occidēti terrori esset venetoꝝ populus tempe in eodē vt Anthoni⁹ refert ī diocesi que castellū dicit̄ ciuitatez edificabat. Tandez ꝑterq̄z regem atilā aquilegiam obsidiōe grauasse audierūt simul cū q̄zpluribus aquilegie ciuib⁹ qui sibi an̄ ciuitatis obsidiōem de salute ꝓuiderāt cū ꝑciosa suppellectili omīq̄z familia ob metū atile ꝓprijs sedib⁹ derelictis in q̄ndam insulā aquilegie vicinā que nūc vetus venetia vocari dicit̄ intrauerūt: ⁊ cū nec ibi tutā sibi mansiōem esse arbitrarent̄ rursus nauib⁹ oneratis se ad insulā que riuus altus dicebat̄ trāstulerūt: seq̄z ibi ab impetu hunoꝝ quib⁹ nō erat copia nauiuz illesos ꝑmanere posse cogitātes sibi mā̄siones munierunt: ⁊ ex cōmuni prioris agri vocabulo venetias appellauerūt: licet quorūdā fuerit opinio venetos de sabaria duxisse originē: tn̄ q̄r sabariā latinos longobardos inhītasse in illa que taz ipsis longobardis q̄z ceteris natiōibus scolā generalez multis philosophoꝝ poetarū ac ceteraꝝ artiū dogmatib⁹ luculent̄ illustratā fuisse: ⁊ illā ꝑ allari cū quōdā gothoꝝ regē diurna obsidiōe fatigatā mime tn̄ captam Tandē vo ꝑ regē atilā expugnatā extitisse: ⁊ p⁹ eiusdē expugnatiōem ꝑ regē atilā factā ciues illi⁹ in italiā se trāstulisse ⁊ in ciuitate papia iuxta flumē Ticinuz fundataz incolatū recepisse tradunt historie. Ob hoc veneti in q̄ntūz aquilegie illos comitati sūt ciues potius troyam q̄z de sabaria oriendi dici merent̄.

De optentu et de ditione ciuitatis Rauenne.

Apta igit̃ et incinerata ac humoten⁹ destructa aquilegie ciuitate rex atila nōdū vindicte satur circūstantes vrbes aggressas oīa velut fulgur quidā queqȝ illi occurrere demolit⁹ est. Quā primū eni ꝯcordiā in districtu fori iulij situataȝ: de hinc ī ducatu lógobardie pictauiā que nr̃a etate padwa vocitatur: post hec veronā: vincētiā: brixiaȝ: cremonā: manthwā: ꝑgamā et ferrariā ciuitates magnaꝝ abundātia rerū affluencites cepit et sue subdidit ditiōi. De hinc venoso gladio ī agrū emilianū se īgessit ī illi⁹ ciuitates adistar aliaꝝ post multaꝝ direptiōem rerū ī deditiōem recepit. Tandē rauennā ad ciuitatē appropinquauit ipsā eadem austeritate domitur⁹: erat ciuitate ī hac eisdeȝ ī diebus archipresul quidaȝ Johānes vocitat⁹ arriana ꝑfidia polutus: hic ī sedis apostolice ꝑīt̃qȝ et fidei xpiane contrariuȝ: duodecim cardinales sue secte imitatores constituisse thesaurūqȝ igentis copie habuisse narrat̃ archipresul iste aduētanti regi atile suo simul cum clero albis amictus stolis obuiā venit ac illū vt ciuitati ꝑiter et ciuibus parceret supplex deprecat⁹ est: ꝓmittēs nihilominus illi si sue adheret fidei xpianosqȝ ꝑsequeret̃ quod ipse efficeret vt rex atila omnē italiā ac vrbē romanā ꝑiterqȝ et affricaȝ sine difficultate gentisqȝ sue sine īteritu sibi subiugaret. Rex vero atila magis dominādi cupidie q̃ȝ vt sectā illi⁹ sequeret̃ ꝑ motus ad archipresulem ita dixit. Parcere quidē hūilibus bonū est sed nec ciues tui ð ꝯsilio aut virib⁹ quibus nostre pararūt obstare potentie glorient̃ volum⁹ vt repagula portarū ciuitatis deponantur nobisqȝ ī ipsam ciuitatē ītroitus pateat et simł' nostri exercitus equoꝝ vngule nob' ītrātibus illa ꝯculcēt: placuit rauēnanis ciuibus reg͛ voluntas: quaꝓpter dissolut͛ vndiqȝ eiusdem ciuitat͛ port͛ regem ipsū cunctūqȝ illius exercitū ciuitatem ī eandem ītromiserunt: trāsiuit igit̃ oīs hunorum exercitus cuiusuis hoīum absqȝ offensione ꝑ ciuitatem et ipse rex ī illa suum ad beneplacitū cómoratus est. Ab inde motu exercitu ī Liguriam transiens mediolanū ac ticinuȝ vrbes nomīatissimas aggrediens contriuit ac post ī illis habitantiuȝ ciuiū captiuitatem vł' occisioneȝ direptōi dedit: nouissime tandē tanq̃ȝ hūam sanguis effusiōe rerūqȝ p̃da saciat⁹: eo ī loco quo minuti⁹ fluuius padum amnē īfluit statina

firmauit castra reuoluens dietenus i mente an romanam deberet aggredere vrbem: sꝫ alarici gothoꝝ regis exemplū semꝑ p̄coꝛde pꝛeqꝫ oculis ferens: qui capta ꝑiter ꝛ expoliata vrbe romana amplius non superuixit illac ire differebat.

De aduentu Leonis pape ad Atilam regem.

Omnes italie ꝑ fines maxie i romana vrbe regis atile ꝑstrepuit voluntas: q̃ꝛe igens timoꝛ vniuersos inuasit romanā ergo ꝯsultātes quid facerent vltimatꝫ ꝯsiderata reg̃ erge rauenenseꝫ epūm hita beniuolētia leonem papā ipsis apud eūdem grām obtinere posse arbitrātes illū adierūt apud cūqꝫ hec verba fecerūt. Sanctissime pr̄ diuine vltio ire nostris exigentibꝰ de merit̃ ꝓpinqua est nec aliter illam p̄terq̃ꝫ ꝑ te euadere posse cogitamꝰ. Subuem igit̃ ouibꝰ tuis ꝓ quibus xp̄us sanguiem fudit ꝛ mestā trepidantēqꝫ p̄ metu vrbem ciuiū illiꝰ cum occisiōe ne deseras icinerari. Tu solꝰ es qui nob̄ grām iuenire poteris si atilā regem ꝓ nobis adire nō recusas. Ite igit̃ alme pater ꝛ si nō aliter etiā cū nostroꝝ exhibitōe censuū illū nob̄ placatum redde. Inter hec rex atila magna ꝑte sui exercitꝰ coaptata p̄ficiēdo illi capitaneū zoward de genere zoward oꝛiūdū illū i apuliā destiauit qui oēm apuliā necnō t̄raꝫ laboꝛis ꝑiter ꝛ calabꝛiā vsqꝫ ad regionē ꝛ ciuitateꝫ cathonā olim a chatone philozopho vt dr̄ fūdatā ꝑcursitātes demoliti sūt magna quoqꝫ cum p̄da ad regem redierūt. Tādem leo papa cū cleri multitudie multoqꝫ apparatu ecclesiastico dinis illuꝫ p̄cedētibꝰ verillis ad atilā venit. Cui rex atila obuiū se p̄buit: ꝛ dū ꝯuenerūt dignos rex illi exhibuit honoꝛes: equis igit̃ isidentes colloquio vsi sūt: ꝛ licet petitōes ap̄lici atile regi displicuerit: ꝑ omīa tamen leo papa suā erga illum assecutus est voluntatē: ꝛ nō tantū vrbi romane qui ꝛ omī italie salutem repoꝛtauit: ꝛ cū rex atila pape licentia data illū dimisisset suis cūct̃ qui secum erāt de honoꝛe ꝑ ipsp̄ū pontifici exhibito petitōibusqꝫ tam faciliter admissis stupentibus ꝛ ipsuꝫ cur extra solitum in papā benignitat̃ officio vsus fuisset iterrogātibus. Atila ita respōdit: nō ego iquit illiꝰ qui ad me venerat ꝑsonā honoꝛaui: alt̄ ibi astabat vir sacer-

dotali habitu amictus forma ⁊ intuitu seuerus venerandaq; Ca nicie ꝑfusus qui gladiū euaginatū sua tenebat in manu fremēsq; ⁊ dentibus stridens ī me nisi petita admitterē mortē; īstantissimā ⁊ triste ꝑsone mee exiciū mihi minabat̄. Post hec rex atila dissolutis castris rauennā est regressus vbi archipresulē; arrianoꝝ supradictū pape sequens ꝯsilium simul cū cūctis sue secte sequacibus captiuare: exactis tandē ab illis sexaginta marcaꝝ auri millibus ipsū archipresulem iugulare fecit: cū cūcta post hec sui exercitus copia īgenti mole italicarum opum onerata reuersus ē in pānoniam: ⁊ nondū pānonie fines attigeret cum eunuchus honorie sororis valētiniani imꝑatoris q̄; idem imꝑator ob dotē pudicitie districtius seruabat ad ipsū venit: idq; vt ipsam rex atila a fratre sibi ꝯiugem expeteret detulit. Rex vō atila cum iā italie fines excessisset: nec nisi fatigato exercitu rursus ad italiā redire poterat nūcij verbis motus ad valentinianū imꝑatorem legatiōe; misit: vtq; sororē; suam in ꝯiugiu; simul cū imperij dimidietate sibi traderet aut occidentale imperiu; rursus deuastatur⁹ rediret illi ītimauit: qd̄ ⁊ fecisset si sibi longior vita suꝑfuisset.

De nouis regis atile nupcijs ⁊ de morte eiusdem.

Rex atila in pānoniā rediens post tantorum tedium laboꝝ sicambria intrata: illic licet membra multis belloꝝ strepitibus affecta quietem optauerint. Ipseq; sui regalis sceptri nomen ⁊ gloriā in altum sustulerit ⁊ illius fama cunctas orbi per partes diffusa remotas etiam t̄ras ⁊ regiōes rigoris sui terore ꝯcusserit: ambiciosus tm̄ princeps cupiditate glie seruēs magnis maiora appetēs se ad maxima īgeri nō formidabat ⁊ qui iā sui imperij manū ī magnas mundi ꝑtes longe lateq; q̄si vniuersas ewrope ꝑ regiōes extenderat vt gladius suus ī asiatico ꝑiter ⁊ affricano agro notus esse; mare trāsire ac egypcios assyrios ceterasq; illis adiacētes regiones inuadere ⁊ suo principatui subiugare suo in animo dispo nebat. Aliter tm̄ iudicia disponūt dīna: nam cu; rex ipse plurimarū ꝯcoraliū suaꝝ: q̄rum numerus nō erat ꝯtuberno ꝯtent⁹ mime vginem q̄ndā supra oēm hūanā formā ⁊ pulchritudinē speciosā

vt fert bactrianoꝝ regis natã: cui nomen mykolth fuisset sua ad ꝯnubia adduci fecisset: tandem gl'iosis nupcijs celebratis: dum rex ipse in conuiuio vsui vini inq; thoro veneri suaꝝ supra viriũ potentiã se exhibuisset vtroq; hoste senex fatigatus resupin⁹ obdormiuit. Cuius tãdem de naribus sanguis egressus in os ⁊ guttur illius igrediens coagulatus illũ suffocauit. Mulier autẽ illa ad latus ipsius iacens de somno euigilãs dum in dominiũ suum ãplexibus vti voluisset: corp⁹ ex aĩe rigidũ piter ⁊ ĩfrigidatũ tãgẽdo ꝑsensit: ⁊ cũ pluries tactum motũ nõ redidisset iuuenis puella ꝑterrita ingenti cũ clamore magnos dissoluta ĩ vlulatus regis acclamabat cubicularios illi clamore mulieris excitati lucernis accensis regeʒ ipsũ exanimem repierũt: ꝓhdolor gloria mũdi supis disponẽtibus quo dirigit' calle: rex qui multaꝝ fudit sanguinẽ gentiũ ĩimicus sibimetipse ꝓprio sanguĩe suffocatus est: ingens rumor oẽm ꝑ pãnoniã excitat' ⁊ ipsa sicãbria multo plãctu vsq; ad ethera resonauit. Sepelierũt tãdem illũ regie dignitat⸫ cũ honore circa statuã memoratã cũ kewekadycha ⁊ bela ceterisq; capitaneis supradictis. Eadem etiã nocte q̃ atila mortu⁹ est impator Marcian⁹ tũc in vrbe cõstãtinopolitana cõmorãs sopori dedit⁹ ĩ somno atile regis arcũ fractũ vidisse ex hocq; mortẽ illi⁹ agnouisse ꝑhibet'. Postq̃; aũt hunni Zicie applicuerunt vsq; ad ꝑ̄liũ keesmawr fluxerũt ãni quĩq;: a ꝑ̄lio aũt keesmawr vsq; ad regnũ atile euolut⁹ est ãnus vn⁹. Atila v̓o regnauit annis q̃draginta q̃ttuor: ducatũ tenuit ãnis quĩq;. vixit ãt centuʒ ⁊ viginti q̃ttuor ãnis. Post igressũ v̓o hũgaroꝝ ĩ pãnoniã septuagesimo scdo ab incarnatiõe aũt dñi q̃dragesimo quĩto anno diem clausit extremũ.

De bello post mortem Atile regis inter filios eiusdem gesto: ⁊ de reditu Chabe filij regis Atile in sciciam.

Inulgato regis atile obitu cũcte natiões q̃rũ inferat nõ modico pauore ꝑstrepuerũt: ⁊ si illi⁹ de morte dolere vl' gaudere debeãt ignorabãt: cũ illi filiorũʒ esset m'ltitudo ex quib⁹ aliquẽ p̄re seueriorẽ gẽitor⸫ regno potiri cogitabant. Erãt tunc sicãbrie principes germanie multi

regi atile: ob metū illius coacta seruitute alligati: inter quos Detricus de verona excellentiā hēbat non vltimam: et cum inter filios atile duo essent in locum patris tum animi v̓tute tum v̓o etatis maturitate succedere ceteris p̄stantiores: alter chaba denoīatus ex honorij grecorum imp̄atoris filia ꝓgenitus: alter v̓o aladarius de illustri ꝓsapia germanie ducum orta domia krembeylch vocitata susceptus: hos tum huni tum nationes extrancе vnusquisq; suū iuxta libitum sequebant̄: quilibet illorum suam p̄tem p̄ponere satagens. Detricus v̓o et ceteri germanie principes erga hunos recto nō erant corde: hij aladario tanq̄m ipsorum patriote: cū paucis hunis adheserant vtq; hunos vni⁹ animi hoīes scindere ac ītestinā in discordiā deducere possent omī intentiōe laborabāt: nec illos ipsorum fefellit opinio: nā vtrisq; filijs regis in discordia regnātibus: detrico suggerēte ambos int̄ frēs ingens exorta est dissessio: q̄ ꝓpter horrendū īstaurat̄ preliū: magna tāta⁊ agmīa gētiū sicābrie ciuitat̄ stricta int̄ menia necnō adiacēti illi in agro p̄liant̄ īgens cedes cōmittit̄ huni quoq; qui extrancarū nationū de ruina gaudebāt. Adistar armatorum qui olim draconis ex dētibus p̄ iosonē dū aurei velleris ꝓ obtētu laborasset semiatis exorti fratna cede ꝯsūpti fuisse dicūt̄: p̄hempta pri⁹ oī germanica cet̄aq; extranea natiōe mutuo se bello deleuere. Scribitur enī in antiquis hungarorum chronicis qd̓ hoc fraternuz certamen hec intestina tāti populi clades vix dies p̄ quīdecim consummata fuisset: tantusq; ibidem maxime extraneorum nationum sanguis effusus extitisset quod si id theutuni hungarorum ob odiuz non celarent dicere possent vt danubius secus Sicambriam defluens ex germanica ceterorumq; nationuz cede in ipsum decurrenti sanguīe ītantū p̄mixtus fuisset quod neq; homīes neq; aīalia a sicambria īceps vsq; ad potentianā aquā illius puram sine sanguine potare valuissent. In hoc etiā p̄lio semp̄ chabe p̄tem sup̄iorem fuisse tradunt. Tandez ad vltimū chaba cum suis per artem Detrici deuictus fuisse dicitur. Quapropter Chaba cum fratribus suis etate illo iunioribus sibi adherentibus: qui sexaginta fuisse feruntur: necnon quīdecim millibus hunorum de ipsa cede residuis ad honoriuz imp̄atorem auūculū suū in greciam fugisse p̄hibetur: quem ipse honorifice susceptum licet sui regni

ꝑticipem ⁊ grecie incolam facere voluerit: ille tamẽ natalis ꝑrie dulcedine ductus post tredecim annos quos in grecia dr̃ ꝑegisse scitiam moraturus repetiuit in quã tum ꝓpter magnaꝫ illius distantiã tum vo longeui itineris grauitate detentus: vix vni⁹ integri anni infra reuolutiõem deuenit. Adita igit̃ scitia chaba ben degwꝫ auũ suuꝫ viuũ ⁊ incolumen multo tñ senio ꝯfectũ iuenisse ⁊ de illius ꝯsilio ꝯsortem sibi nõ de scitica natione sꝫ de corosmanoꝝ scitie vicina generatiõe duxisse fert̃: ex hac tandeꝫ vxore sua chaba genuit filiuꝫ nomĩe Edemen ⁊ fratrem illius Ed ⁊ donec supuixit semꝑ pãnonie pingui de tellure reminiscens sue generationi vt rursus pãnoniam repeterent ꝑsuadebat.

Capitulum de Siculis.

Os etiam ꝑter hunos qui chabam comitati sunt tria millia viroꝝ eadem de natiõe ꝑlio de ꝑdicto ꝑ fuge ꝑsidium erepti in pãnonia remansisse: ⁊ q̃m primuꝫ in campo Czyglamezew vocato sibi sedem fecisse: tandẽ occidentales nationes quibus viuẽte Atila infesti erãt metuentes ad erdewelwe confinia videlꝫ pãnonice regionis se trãstulisse ⁊ non hunos siue hungaros: sꝫ vt ne illorũ agnoscerent̃ esse residui siculos: ipsorum aũt vocabulo Zekel se denominasse ꝑhibentur. Hij siculi hunorũ prima fronte in pãnoniam intrantiuꝫ etiã hac nostra tempestate residui fore dubitant̃ ꝑ nemĩem: cum i ipsoruꝫ generatiõe extraneo mũdum ꝑmixta sanguĩe: ⁊ in moribus seueriores ⁊ i diuisione agri ceteris hungaris multũ differre videant̃ Hij nõdũ sciticis lr̃is obliti eisdeꝫ non icausti ⁊ pappiri misterio sed i baculorum excisionis artificio dicarum adistar vtuntur: hij etiam postea ingentem nõn modicã excrescentes: hungaris rursus de scitia i pãnoniam veniẽtibus: cũ de illorũ aduentu rumor ad eosdem delatus fuissꝫ magno cũ gaudio i ruthenia occurrer̃t. Post hec aũt hũgaris ex nouo regno pãnonie potitis i cõquestratione eiusdẽ idem siculi eandẽ ipsi⁹ regni quã añ ea ꝓprijs prosedibus elegerant hungaris volẽtibus ꝑtem sortiti fuere. Isti siculi chabam in grecia perisse putarunt: nam ⁊ nunc vulgus illorũ ad sui alterum viam capescentem tresatice dicere solet. Tunc

redeas dum chaba de grecia reuerteret. Chaba vͦ legittim⁹ ati-
le fuit filius vt dictū est ex filia honorij grecoꝝ imꝑatoris genera-
tus: ⁊ cū rediens ī scitiā nobilitate genitricꝭ sue se ī cōmūi extolle
ret hunoꝝ nobilitas illum spernēdo ꝯtemptui hēbat: ⁊ illi id qꝛ
nō esset ver⁹ scitie alūnus ſꝫ quasi ꝑmixto de sanguie nat⁹ obicie-
bat ⁊ nec minus scetis chabaꝫ generatōe de aliena ꝯsortē sibi du-
xisse opprobrio erat. Cū aūt hūgari rursus pānonie solū repeci-
erūt ſꝫ filiū chabe in scitia remāsisse. Edemen vͦ frēm eiusdē ma
gna cū familia hūgaros vſqꝫ ad pānoniā comitasse: ⁊ ex illo abe
generatiōem ꝓcessisse tradūt: ⁊ haud dignam huic traditōi decet
adhibere fidē potissime qꝛ hūgari atile post mortē tātis ānoꝝ cur
riculis euolutꝭ rursus ī pānoniā venisse ꝑhibent: qd̄ eiū nepotꝭ
illi⁹ tanta ad tꝑe durare potuisset mīme: fidelīū tn̄ lectoꝝ arbitriū
detinet nemo: si id quippiā fieri posse iudicat ꝓpria vt vult vtat
volūtate. Postq̄ꝫ aūt tāti populi multitudinē mutu⁹ ī discordiā
deduct⁹ gladius aut deleuit aut dispsit: pānonicus ager tāte hūa
ne cedis post cruentatiōem habit⁹ exosus lōga ꝑ tꝑa sine rege ste
tisse dr̄. Cū aūt hūgari rursus ī pānoniā redierūt: quēdā pricipē
noīe swathepolug filiū morothy natiōe polonū bulgaris mes-
sianis tūqꝫ in pānonia ab atila tanq̄ꝫ optio leo domatis regioni
bus imꝑitantē repierūt hūc varioꝝ exhibitōe mūeꝝ vt series in-
frascripte historie pleni⁹ exprimet allectū ꝑiter ⁊ exploratū: hū-
gari subita irruptōe ī quodā opido circa pontē boni cui⁹ antiq̄lia
hūcusqꝫ ī diē durāt circūuentū oī sue milicie cū vtute deleuisse pe
ribēt: voluere tn̄ nōnulli qd̄ hūgari ī secūdo ipsoruꝫ itroitu non
zwathepalug ſꝫ moratū prēm illius in pānoniā inuenissent dn̄an
tem. Hos eoꝝ oppinio haud fallit: nā cū filius sene prē militari
vtute pstantior esset: ipse marothus vltīa sue etatis pte laborās
oē sue pricipatus pōdus filio velut viro bellicū ad vn⁹ habilio-
ri cesserat. Iste marothus eadē tēpestate in castro wezprem de-
noīato morabat qui cū filiū virib⁹ hūgaroꝝ ꝑiter ⁊ morti suo si-
mul cūcte cū populo succūbuisse audiuit vehemēti ꝑ dolori vita
excessit.

Finit prima pars chronice hungaroꝝ

Incipit plogus in secūdam ptem chronice hūgarorum

Igestis in prima pte opis huius hunor sine hūgaror generatiōis exordijs felicibusqʒ et sinistris eorūdem plijs quociēsqʒ loco mutauerūt quiqʒ finis primi eorundē regni obtigit. Nūc videndū est quo tēpe rursus in pānoniam redierūt et qui redeuntiū fuerunt capitanei ac qntus numer⁹ armator in exercitu illor fuit et qualiter de nouo pānonico potiti agro illo regnēt hūcusqʒ in diem.

Narratio secūde ptis chronice hungaror rursus in pannoniā redeuntiū deqʒ capitaneor ducū et regū illor post sese subsequentium vita et gestis: sequitur foeliciter.

Ozzo eleud filius vgek ex filia enodbilij in scicia genuit filiū queʒ ex euentu almus denomiauit. Nā mater illi⁹ dū esset grauida vidit i somnis auē quandā in forma austuris ad se venire suoqʒ in gremio caput reclinare: qōqʒ ex vtero illi⁹ torrēs psplendidissim⁹ ortus fuisset decurrensqʒ in tra aliena extitisset multiplicat⁹ qd et factū ē. Nā postea de lūbis ei⁹ gloriosi reges ppagati sūt: qui postmodū in tra aliena hac in pānonia in gentē populor sup multitudinē sūma cum glia regnauere: q₂ aūt somniū hūgarico idcomate alom dr et illi⁹ natiuitas p somniū fuit pnosticata: ideo ipse vocat⁹ fuit alm⁹ qui fuit vgek qui fuit ed qui fuit chaba qui fuit ethele siue atila qui fuit bendeckuʒ qui fuit turda qui fuit scemē qui fuit ethei qui fuit opos qui fuit kadicha qui fuit berend qui fuit sulthan qui fuit bulchu: qui fuit bolug qui fuit ʒambur qui fuit ʒamur qui fuit leel qui fuit leuente qui fuit kulche qui fuit ompud qui fuit miske qui fuit mike qui fuit beʒtur qui fuit rudli qui fuit chanad qui fuit buken qui fuit bondofard qui fuit farkans qui fuit othmar qui fuit radar qui fuit beler qui fuit kear qui fuit keue: qui fuit keled qui fuit dama: qui fuit bor qui fuit hunor qui fuit nemroth qui fuit chus qui fuit cham qui fuit noe. Alm⁹ tandeʒ genuit arpad: arpad genuit ʒoltan: ʒoltā gēuit toxun. Anno igit ab icarnatōe dñi iesu xpi septigētesimo qdragesimo qrto. A morte vo atile regis āno. CCC.

primo vulgarit magyari siue huni: latine vo hūgari tpe ꝯstanti ni quīti īpatoris et zacharie pape denuo igressi sūt pānoniā: trāseūtes igit p regnū bessoꝝ alboꝝ cumanoꝝ susdaliā ꝛ ciuitatē rijo noīatā: deinde trāsierūt alpes in q̄ndā ꝓuinciā vbi viderūt aquilas inūerabiles ꝛ ibi ꝓpt aquilas easdē manere nō potuerāt qꝛ de arborib⁹ tanq̄ȝ musce descēdebāt aquile ꝛ ꝯsūmebāt deuorando pecora eoꝝ ꝛ equos: volebat eni de⁹ vt citi⁹ descenderēt i pānoniā: exinde mōtes trāscēderūt p tres mēses: tādē deuenerūt i cōfiniū regni pānonie ad trā que nūc erdel vocitat iuitis gētib⁹ memoratis.

De septē capitaneis hūgaroꝝ ꝛ de septem castris eorundē.

Unqȝ tra in eadē descēdissent irruptiōem circūadiacētiū gentiū formidātes vniuersū cetū armatoꝝ quē ducebāt in septē exercit⁹ diuiserūt ꝛ vnicuiqȝ exercitui capitaneū specialē pficiētes centuriones qȝ ac decanos more solito ꝯstituerūt ꝛ vnusquisqȝ exercit⁹ triginta millia viroꝝ armatoꝝ necnō octingētos quinq̄gita septeȝ ꝯtinebat. Nā i scdo eorūdē de scitia egressu dcētū ꝛ octo tribub⁹ ducēta ꝛ sedecī millia de vnaq̄qȝ. s. tribu duo millia armatoꝝ: excepto familie nūero couxisse phibēt: ꝛ his quidē septē capitaneis ac singlis exercitib⁹ eorūdeȝ ductui deputatꝭ ꝓ ꝯfuādis vxorib⁹ ꝛ reb⁹ ipsoꝝ septē castra terrea pparūt i quib⁹ tādē castrꝭ aliquādiu pmanserūt: ꝛ exhinc secutū est qd ps terre eadeȝ a theutunis Sibemburgio est septē castra vocat vsqȝ in hunc diem.

De primo capitaneo ac de albo equo necnō sella et freno deauratis.

Uerat aūt ex istis capitaneis ditior ꝛ potētior arpad fili⁹ almus filij eleud filij vgeg: hui⁹ aūt pr alm⁹ i pria erdelew occisus ē: nō eni potuit in pānoniā ītroire: in erdelew igit quieuerūt ꝛ pecora sua recreauerūt. Audiētes aūt tre vtilitateȝ de hitatorib⁹ ꝙ optim⁹ fluui⁹ essȝ danubi⁹ ꝛ melior tra i mūdo nō essȝ ptib⁹ illis: accepto itaqȝ cōi ꝯsilio miserūt nūciū noīe kusid filiū kund vt iret ꝛ totā terrā ꝓspiceret: hitatoresqȝ terre agnosceret. Cūȝ ergo kusid venisset in mediū hūgarie ꝛ circa ptes danubij descēdisset vidit locū āmenū ꝛ circūq̄ȝ terraȝ bonā ac fertileȝ fluuiū bonuȝ ꝛ pratosū placuit ei. Deinde venit ad duceȝ ꝓuincie qui regnabat post atilā vocatuȝ zwatapolug: salutauitqȝ eū de suis ꝛ causaȝ ꝓ qua venerat ma-

nifestauit: hec audiens zwatapolug gauisus est gaudio magno
putabat enĩ illos esse rusticos vt venirẽt ⁊ t̃ram eius colerẽt: pro
pter hoc nunciũ delicatũ remisit: kusid aũt de aqua danubij lage-
nã implens ⁊ herbã periaꝫ ponens in vtrẽ ⁊ de terra nigri zabu
li accipiens ad suos reuersus est. Cunqꝫ narrasset oĩa que audie-
rat ⁊ viderat valde placuit eis ⁊ lagenã aque terrã ⁊ herbã eis p̃
sentauit de quibꝰ ipsi sapiendo bene cognouerũt ꝙ terra optima
sit ⁊ aquaꝫ hẽbat dulceꝫ ⁊ pratuꝫ cũ herbis fenilibꝰ que nũciꝰ eis
recitauit. Arpad v̉o cũ suis de aqua danubij cornu iplens ⁊ ante
omnes hungaros sup illud cornu oĩpotentis dei clementiaꝫ ro-
gauit vt dñs eis t̃rã imppetuũ ꝯcederet. Finitis his v̉bis oẽs hũ
gari clamauert̃ deus deꝰ deꝰ tribꝰ vicibꝰ: ⁊ ibi inuentꝰ est vsus iste

et seruatur apud hũgaros vsq3 mõ: deinde cõmuni ꝯsilio apud p̄dictũ ducez eundẽ nũciũ miserũt ꝛ ei equũ albũ magnũ cũ sella de aurata auro arabie ꝛ freno deaurato miserũt ꝑ tra sua: quo viso dux ipse magis gauisus putabat ꝙ ei ꝑ tra q̃dã hospitalarij misissent: nũci⁹ ergo ipetrauit ibi a duce terrã herbã ꝛ aquã: dux vo subrides ait: habeãt q̃ntũcũq3 volũt ꝑ hoc munere: ꝛ sic nũcius ad suos reuersus ẽ. Arpad aũt iterum cũ septẽ ducib⁹ pãnoniã intrauit nõ sic hospites s3 sic tra3 iure hereditario possidẽtes. Tũc nunciũ aliũ ad ducez miserũt ꝛ ei hãc legatiõem mandauerũt. Arpad cũ suis tibi dicit: qd sup ista terra quã a te emerũt diuti⁹ nullo mõ stes: q2 terrã tua3 cũ equo emerũt herbã cu3 freno aqua3 cum sella: ꝛ tu ꝓpter emphiteosim .i. inopia3 ꝛ cupiditatẽ trã herba3 ꝛ aquã ꝯcessisti. Cũq3 duci dicta ess3 legatio subrides dixit: equũ illũ malleo ligneo interficiãt frenũ aũt in pratũ ꝓijciant: sellã vero deaurata3 i aquã danubij abiciãt. Cui nũci⁹: ꝛ inde dñe quid dãni hẽbũt: si equũ interficis canib⁹ suis victualia dabis: si frenum in herba3 ꝓijcies hoĩes sui qui fenũ falcant aurũ freni iueniẽt: si vo sellã in danubiu3 abicis piscatores illi⁹ aurũ selle sup litus exponent atq3 domũ reportabãt: si ergo tra3 herbã ꝛ aquã hñt totum hñt. Dux ergo ille his auditis exercitũ cito ꝯgregauit timẽs hũgaros ꝛ auxiliũ ab amicis ipetrauit et oĩb⁹ coadunatis eis obuiã venit: illi aũt intẽdẽ3 ꝓpe danubiũ ꝑuenerũt ꝛ i campo pulcerrimo sũmo diluculo pugna3 inierũt: fuit aũt auxiliu3 dñi cu3 hungaris: a quorũ facie dux sepedict⁹ se in fuga3 ꝯuertit: ꝑsecuti sũtq3 eũ hungari vsq3 danubiũ ꝛ ibi p̄ timore i danubium se iactauit in quo p̄ quarũ vehemẽtia suffocatur: retradidit aũt dñs hũgaris pãnonia3 sic tradiderat filijs isrl tpe moysi tra3 seon regis amorreorũ ꝛ oĩa regna chanaan i hereditatẽ. Du3 ergo capitane⁹ iste arpad vteretur speciali q̃da3 dignitate in scitia ꝛ hanc hr̃et ipsa generatio ꝯsuetudĩe3 sciticã legittimã ꝛ ꝓbata3 vt vn⁹ i expeditiõe gradiẽtibus debeat ante ire i redeũdo vo retrocedere: ipse ꝓ eo alios capitaneos i pannonia3 adeũtes fert ꝓcessisse: eoq3 arpad 3watapolug cu3 ceteris hũgaris vt supi⁹ dictũ ẽ debellato ꝛ occiso castra fixit in mõte noe ꝓpe albam ꝛ ille loc⁹ est prim⁹ quem arpad sibi elegit in pannonia: vnde ꝛ ciuitas alba ꝑ scũm regem stephanũ qui de ipso ꝓcessit fundata est ibi ꝓpe.

Secundus capitaneus.

Obolch vero alius capitaneus vnde chaak oriū generatio descendisse dicitur in ipso campo ⁊ loco vbi chaknara nūc iacet dissolutā. Illd eteni castꝝ zobolch fundauit capitaneus qd postmodū chak ipso mortuo suo nomine a suis cognatis ⁊ familia iussit appellari. Primo quidez zobolch dicebaẗ: illud etiam castrum temporib⁹ Andree Bele ⁊ Leuente filioꝝ Zaar ladislai p cōmune consiliū hungaroꝝ est confractū.

Ertius v̀o capitane⁹ Gywla fuit: vnde gywla filius ladislai deriuat̃: eratq̃ʒ iste gywla dux magnus ⁊ potens qui ciuitatē magnā in erdelew i venatiōe sua inuenerat que iam pridēʒ a romanis cō structa fuerat: hēbatq̃ʒ filiā noīe Sarolt, pulcerrimā de cui⁹ pulcritudīe ꝓuinciales duces diuti⁹ loquebant̃: quā geysa dux ꝯsilio ⁊ auxilio Beliud qui terra kulaʒ possiderat traduxit in vxoreʒ legittimā: isti beliud kulam dedit filiā suā vt contra frēm suū keam debellaret ⁊ post obitū suū terrā suā iocm kulā beliud hereditauit. Tandē cū gywla hūgaris in pānonia hītantibus infest⁹ esset ⁊ multiplicit̃ aggrauatus p scūm stephanuʒ re-

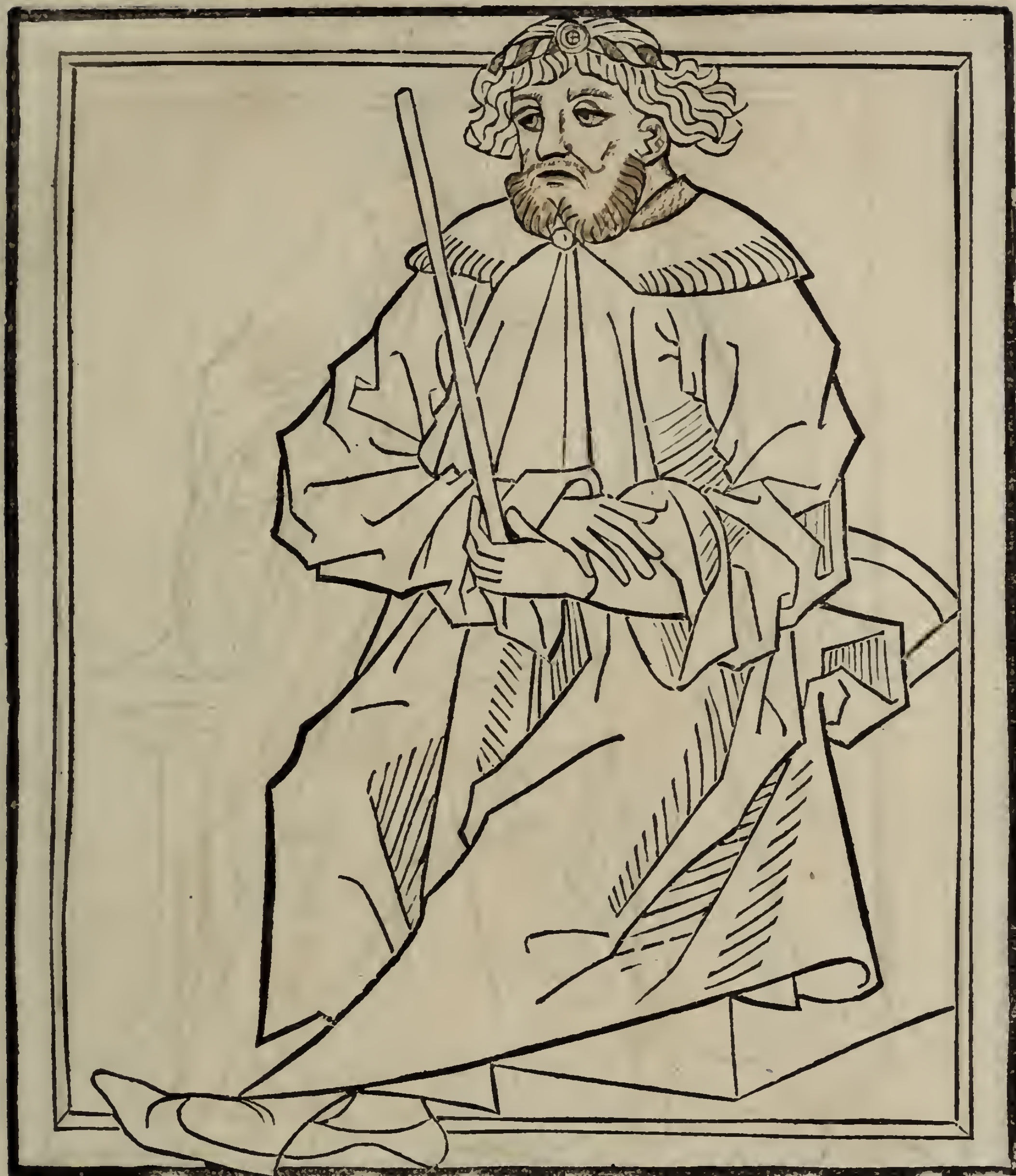
gem in pannoniã est deductus: non tamẽ iste gywla capitaneus sed ab illo tertius.

Quartus capitaneus.

Quarti siquidez capitanei vocabulum fuerat Cuno cui' filius kusid ꝛ cupan qui prope nyr fixere sua castra ibiqȝ post baptismũ monasteriũ fundauere.

Quintus capitaneus.

Eo quintus Lech est nomiatus: qui messianos scz Bohemicos de ptibus Golgate expulit: ibiqz diutius castrametatus fuisse phibet: ex isto quidē zuaro oritur generatio siue psapia z origo.

Sextus capitaneus.

Extus capitaneus Herbulchu nomen habuit qui circa palatinū sua tabernacula fixisse ꝓbatur.

Septimus capitaneus.

Eptim⁹ capitane⁹ Urs dr̄: isti⁹ siquidē generatio circa seyo locū hēbat. Alie v̄o generatiōes que genere sūt istis pares ⁊ ꝯsimiles: acceperūt sibi locū ⁊ descensū3 ad eoꝝ beneplacitu3. Cū igit̄ codices quidam contineant ꝙ isti capitanei septe3 pannoniā introierint ⁊ hungaria ex ipsis solis edita sit ac plantata: vnde ergo venit generatio akus: boꝛ: abe: alioꝛū q3 nobiliū hungaroꝛum cu3 omnes isti non hospites sed de scitia descenderunt: Assignant enī hanc ratiōem solam quam vuulg⁹ dicit. vij. hungaros: si ergo septem soli sunt hungari cum familia ⁊ non plures familie vxoꝛes filij filie accipi possunt serui ⁊ ancille. Nunquid eni3 cum tali familia regna possunt expugnari:

absit. Accidit aũt tempibus duc Toxun hũgarorum exercicũ versus galiã pro accipiẽdis spolijs ascẽdisse: qui cũ in reditu reno trãsmeato: diuisi forent in tres ptes due sine honore vna cũ honore ĩ hũgariã descendebat quã dux saxonie apud ysmacaz turringie ciuitatez sine. vij. hũgaris oẽs interfecit: septẽ aũt ex ipsis reservatis amputatis aurib⁹ misit in pãnoniã: ite inquit ad vr̃os hũgaros taliter enarrãtes vt ampli⁹ nõ veniãt in hũc locũ tormentorum: due vero ptes iaz sweuiã introierãt: audito vt acciderat eorum socijs et cognatis dimiserũt spolia accipe in sweuia et quicquid eis occurrit a flumĩe illirici vsqz flumẽ saar siue leytah occiderũt ab hoĩe vsqz ad pec⁹: hũgaris aũt. vij. sine aurib⁹ pro eo vt viui redierunt et se occidi cũ socijs nõ elegerit cõmunitas talẽ sentẽtiã dedisse phibetur: oĩa que hẽbant amiserũt tam ĩ re stabili qz mobili ab vxorib⁹ et pueris illos sepantes pedite sine calceis, ppriũ nil hr̃e pmiserũt semp etiã ĩ simul de tabnaculo ĩ tabnaculũ mẽdicãdo vsqz dũ viuerẽt ire cõpulerũt. Quiquidẽ septẽ ob offensaz huiusmõi margyorkak et gyoz siue lazari sũt vocati: ex istis itaqz sic dãnat vulgus dicit nõ de septẽ capitaneis istis primis: pterea cũ sic quodã modo ppriũ mũdanorum arrogãtie plausũ plus de se assumere qz ex alienis cõponẽtes: ideo isti capitanei. vij. de seipsis cãtilenas fecerũt inter se decantari ob plausuz secularẽ et diuulgatiõem sui nomĩs vt qsi eorum posteritas his auditis inter vicinos et amicos iactare arrogãtia se valerẽt. Cõstat itaqz nõ tantũ. vij. capitaneos pãnoniã pquestrasse sz etiã alios nobiles qui de scitia descenderunt vñ in ipsis venerari põt nomẽ dignitatis plus alijs et potẽtie nobilitatis vero eqliter: cũ ergo quidã sint hospites ipso tpe nobilitati pares hũgaris inquirendũ est qre istud esse habuit cũ hungari nũero ad implẽdaz pãnoniã sufficissent: geycha nãqz dux inter alios diuino pmonit⁹ oraculo puertere cepit hũgarorum gentẽ ad fidem xpianã: et duz monitu illos puertere nõ posset paganismis ritibus deditos et intẽtos oportebat quosdaz armis edomare: ad qđ faciendũ qr plures fuere fidei repugnantes: quoniaz quippe adherẽtes necessariũ habuit desideriũ suũ diuulgare regib⁹ et principibus xpianis: quo audito huiusmõi desiderio nõ solũ iuuamẽ transmiserũt sz etiam psonaliter adierũt quibus fuerat hungarorum crudelitas nociua ac exosa.

De pluribus generatióibus postmodũ regnũ hũgarie intrãtibus ⁊ primo de generatióe Tata.

Intrauit ergo primo deodatus de comitib⁹ sci seuerini de apulia qui fundator extitit monasterij de Tata ⁊ parator iste etiã cũ scó adalberto pragensi epó scũm regez stephanũ baptizauit: cuiusquidẽ monasterij nomẽ ꝓ co tata appellatꝛ: q꞉ cũ btũs rex stephan⁹ ipsi⁹ nomẽ ob reuerentiã nó exprimeret: sz cũ tata appellaret abolitũ est nomẽ deodati sz tata extitit vocatus: vñ etiã ipsi⁹ monasteriũ taliter est vocatũ: hui⁹ quidẽ generatio in pãnonia nó habetꝛ q꞉ q̃zuis vxorẽ habuisset tamẽ sine heredibus finiuit vitã suã.

Generatio filioꝝ hedrich

Post hec de alamania volphgerus cũ fratre suo hedrico ď comitib⁹ hemburg ort⁹ cũ trecentis dextrarijs falleratis introiuit: cui dux geycha montẽ kiscen ⁊ insulã danubij circa iaurinũ dedit ꝓ descẽsu eꝛ no vbi castꝝ ligneũ faciẽs: fecit quoqz i eodez móte cenobiũ vbi ⁊ ẽ tumulat⁹ de istͻ hedrici gñatio deriuatꝛ.

Generatio wenczellini de almania sequitꝛ.

Descendit quoqz de bauaria wencellin⁹ videlz de vazunburg qui cũ scó stephano in symigio cupan ducẽ interfecit: capitane⁹ eni exercit⁹ extitit illo die: ex istis iako nascitꝛ principiũ ⁊ origo.

Generatio hunt ⁊ paznan.

Dicrũt etiã istis diebus hunt ⁊ paznan qui scũm stephanũ regẽ in flumie garã gladio theutonico more accinxerꝛt Istoꝝ nãqz generatio ab istis noibus distare nó videtꝛ: istoꝝ ita qz comitũ dux geycha fret⁹ auxilio ⁊ scũs rex stephan⁹ su⁹ filius ⁊ diuino poti⁹ quosdã rebelles armoꝝ terrorib⁹ nónullos volũtarie ꝯuerterũt ad baptismũ: quosquidẽ comites taz dux geycha q̃z filius suus latis ⁊ amplis hereditatib⁹ ꝓ ipsoꝝ seruicijs ditauere ꝓut apparet nũc manifeste. Quiquidez tẽpis in ꝓcessu hũgaris ꝑ ꝯtractus matrimonioꝝ sũt imixti. Istoꝝ etiã consilio et auxilio sup̱ hungaros rex est ꝯstitutus: pluresqz nobiles hũgari duci cupan adherentes baptismuz fidemqz respuentes ad turpia seruitia sunt detrusi: illis nanqz ingerendis iudicatus erat nobilior qui fidei christi citius adhesisset.

Generatio poth

Oth v̓o generatio a cōrardo de altenburg deriuat᷑ tēpori bus regis salomōis filij andree regis venit in pānoniam hic bernistus est vocat⁹: s3 ꝓpterea poth fuit appellat⁹ q2 int᷑ nūcius erat int᷑ impatorez cōrardū ꝛ andream ac salomonē reges: poth enī theutunice latine nūcius sonat.

Generatio merse ꝛ gregorij.

Erse aūt ꝛ gregorij generatio de frantia est ex ꝯsanguinci tate gwillermi dicti comes kyquini quidē ꝛ renoldi origo est de hispania cū regia margaritha ꝯiuge bele regis filij zaar ladislai pānoniā adcūtiū: hic enī bela p2io vxorē de polonia hūit.

Generatio guthkeled.

E generatōe aūt guthkeled plura enarrant᷑: s3 ꝑ certo ꝑ petr̄ regē dū idez fugit ad heinricū cesarez in adiutorium sūt ei adducti de castro sthoph sūt exorti de sweuia vnde impator federicus ortū hab3. Ista enī generatio de primatib⁹ sweuie exiit: paupes enī sūt hereditatib⁹ s3 ꝓbi ꝛ valētes sūt in pr̄ia mēorata. Isti⁹ siquidē guthkeled generatio tpibus salomōis regis ladislai ꝛ geyche ducū extitit exaltata: naz tenet᷑ ipsa generatio in duas ptes diuisa fuit: quidā ducib⁹ adherētes: quidā v̓o salomoni ꝛ specialit᷑ wyd quez salomō exaltasse ꝓhibet᷑ sup alios de generatiōe sup2adicta.

Generatio oliuey ꝛ ratoldi.

Ost hec intrāt oliueri⁹ ꝛ ratoldus tpe regis colomani de regno apulor̄ de caserta ortū habent: illi v̓o de sambuck de comitibus campanie ex frantia oriuntur.

Generatio hermāni de almania.

Ermāni etiā generatio cū regia keisla itroiuit liberi hoies sunt de nuremburg hereditatib⁹ pauperes.

Generatio buzad.

E generatiōe quidē buzad ē dicēdū: hui⁹ enī generatio ꝑ regē stephanū filiū scdi bele ī hūgariā adducit᷑ ī adiutoriū regis mēorati: ex comitib⁹ enī orlamūdi fuit: primit⁹ enī qui vēit badolch ē vocat⁹ cui⁹ fili⁹ similit᷑ badolch ꝛ arnold⁹ ex istis origo ꝓcedit buzadbani: hic enī badolch exprimi non potuit s3 per aloyzando bohol dr̄: generatio quidē chaak cū alijs quibusdā generatiōibus ꝯspirauerūt ꝯtra istū regē q̄s ꝑ boholduz ꝛ suam miliciam quam cum ipso adduxerat dicit᷑ contriuisse.

Generatio keled.

Tephani ladislai ꝛ gregorij filioꝝ keleed ꝓsapia de ꝓuincia Meysneñ. ortũ habet: stephanus eni filius fuit sororis meysneñ. marchionis filij comitis de bersolo. qui occiso turingie lantbgrauio in frangkfurt in solẽni curia vbi impator elegi debuit ꝑ eũ ac ꝑ alios dum reocciodẽdi sententia per alamanie principes ꝯtra ipsuꝫ lata esset dieb⁹ geyche regis filij scõi bele descẽdit in pãnoniaꝫ cũ dextrarijs falleratis sexaginta ꝛ a rege pdicto receptus solẽniter optimis ꝛ latis possessionibus inuestit ꝓut patet ipso in meysneñ. regióis ꝓscriptióis penã intrante: eoꝝ vò qui dicũtur de bobocha de samberg descendit i pãnoniam generatio.

Generatio symonis ꝛ michaelis.

Ymonis eni ꝛ fris eius michaelis generatio quidẽ mortundorff noiat tẽꝑibus Andree regis filij bele tertij descendit de hispania: castra quideꝫ multa habet i hispania illa generatio ex quib⁹ vnuꝫ qð meli⁹ est boyoth dr: hui⁹ quidẽ symonis auus dũ cũ rege aragonuꝫ ãnis plurib⁹ ꝯtendisset: tandem ꝑ eundẽ regẽ captiuatus in carcere detrudit: qð symon comes et bertram⁹ formidãtes cũ scõa vxore p̄fati regis andree que fuerat de Campania in hũgariã intrauerũt: in hispania eni nulla generatio in scuta suo aquilã ferre audet nisi symon ꝛ michael ea ꝓpter ꝙ exercitũ zoldani de Tunisio qui maioritã ꝛ minoritam i siluas ꝑ naues intrãdo ꝛ classes occupauerãt: cetis militib⁹ regis aragonie deficiẽtibus coꝝ generatio fert expulisse: vñ regis ꝛ cõmunitatis militie decreto est statutũ quod priori signo qð fuerat totũ rubeũ sine aliqua expressa figura in aquilã mutaret.

De introitu diuersaꝝ nationũ in bungariam.

Reterea intrauerũt vi bungariaꝫ tam tempe regis geyche ꝛ scẽ regis stephani q̃ꝫ dieb⁹ reguꝫ alioꝝ: bohemi: poloni: greci: hispani: hismahelite seu saraceni: bessi: armeni: saxones: turingi: mysnenses: ꝛ renẽses: cumani: latini qui diuti⁹ in regno cõmorando q̃ꝫuis illoꝝ generatio nesciat ꝑ matrimonioꝝ diuersoꝝ ꝯtractus hũgaris imixti nobilitateꝫ pariter ꝛ descensum sunt adepti.

Continuatio narrationis.

Ostq̃ȝ aũt ȝwatapolug p̱ hũgaros vt supi⁹ dr̃ ē necatus et hũgari descenderũt in pãnoniam p̱ sex annos eoꝝ arma ⁊ equos melioꝛare curauerũt: ãno igit̃. vij. moꝛaniã ⁊ bohemiaȝ in quib⁹ eo tp̱e dux wratisla⁹ regnare videbat̃ crudelit̃ spoliauerũt Exinde cũ victoꝛia redeũtes treugis oꝛdĩatis cũ p̃fato duce vno ãno quieuer̃t. Post hec carinthiã hostilit̃ adeũtes vltra castꝝ le opach dux meranie gothfrid⁹ noĩat⁹ ⁊ dux carinthie eberhard⁹ necnõ gregoꝛi⁹ aquilegie p̃riarcha ipsis occurrẽtes ĩ simul̃ atrocit̃ pugnauer̃t: ⁊ q̃ȝuis ex hũgaris plures ibi cecidissent tamẽ ãbos duces hũgari occiderũt: p̃riarcha tantũ p̱ fugã euadente: abinde spoliata carinthia coꝛniola ⁊ stiria cũ maxĩa p̃da sũt reuersi. Cesar igit̃ conrard⁹ audiẽs ꝙ hũgari impij sui ꝯfinia ĩtrassent duces qȝ mẽoꝛatos occidissent decreuit venire ĩ hũgariaȝ: ⁊ cũ exisset de italia venisset augustã sweuie ciuitatẽ vt deinde in pãnoniã ĩuasurus hũgaros descẽderet int̃ romãos bellũ generatũ ẽ intea intestinũ ꝑpt̃ qđ ipsũȝ retrocedere opoꝛtebat: iter hec hũgari ĩmobiliter annis tribus ad nullas p̱tes prexerunt.

Hungari deuastant bulgariam.

Anno aũt q̃rto hũgari bulgariã ĩuaserũt ac ex ea thesauruȝ ⁊ armẽta ĩnũerabilia adduxere: castra ipsoꝝ occupantes ⁊ ciuitates eoꝝ destruẽtes que domĩo ꝯcedẽte ⁊ nũc habent ⁊ possident. Postq̃ȝ aũt mẽoꝛata regna deuicerũt p̱ foꝝ iulij vsqȝ ĩ marchiaȝ longobardie ĩtrauerunt vbi ciuitatem padwaȝ igne ac gladio cõsumpserunt. Exhinc intrantes lombardiaȝ linthar vercellie ciuitat̃ epũm impatoꝛis karoli ꝯsiliariũ fidelissimuȝ occidẽtes ex ipsius ecclesia thesauꝝ maximũ rapuerũt totoqȝ pene longobardiam spoliãtes cũ maxĩo spolio ĩ pannoniã cũ victoꝛia redierũt. Post hec decẽ annis repausantes: anno vndecimo saxoniã turingiã sweuiã francosqȝ oꝛiẽtales ⁊ burgundos demoliti in confinijs bauarie vltra castꝝ Abah citra danubiũ alemanoꝝ exercitus ipsos in reditu honoꝛatos ĩuaserũt ex obꝛupto: quos hũgari in fugã turpiter ꝯuerterũt cesis multis millib⁹ ex eisdeȝ: in quo quideȝ ꝯflictu ex hũgaris tria millia viroꝝ p̱ierũt: qui vero euaserũt ad ꝑpꝛia redeuntes: annis sedecim ĩmobiliter in hungaria p̱manserunt.

De moꝛte leel ⁊ bulchu capitaneoꝛum.

Egnāte vō p̄ alemaniā corrardo p̄rio decimo octauo āno hūgari egressi quibusdā p̄tib⁹ theutonie deuastātis cū ad vrbē augustā p̄uenissēt vlrico epō cū ciuib⁹ ⁊ sweuie p̄riatib⁹ resistentib⁹: tandē cū hūgari eādē obsiderēt ciuitatē obstiati nolētes de vrbe recedere missis nūcijs ad corrardū mēoratū vt celerit̄ vrbanis succureret idē nō ōmisit venire: hūgaris igit̄ se icante circa obsessiōē ciuitatis igerētib⁹ alamanic⁹ ⁊ italic⁹ exercit⁹ illos iuasit ex obrupto vt si fugere voluissent nō potuissent ex vna p̄te fluui⁹ qui illis dieb⁹ p̄ canales mirabilit̄ iundauerat īpedimētū faciēs: ab alt̄a vō exercitib⁹ p̄dictis circūuallātibus sic muris illosq̄ ↄstrīgentib⁹: sic itaq̄ artati ab hostib⁹ quidā captiuati ab eis aliqui crudelit̄ sūt necati ī quo loco leel ⁊ bulchir illustres capitanei captiuati sūt ⁊ ducti corā cesare: quos cū cesar requireret q̄r xp̄ianis eēnt sic crudeles: dicūt nos sum⁹ vltio sūmi dei ab ipso vob̄ i flagellū destiati: tūc enī p̄ vos captiuamur ⁊ occidimur cū p̄sequi vos cessam⁹: quib⁹ īp̄ator: eligite vob̄ mortē q̄lē vultis: cui lecl ait afferat̄ mihi tuba mea cū q̄ primū buccinās postea hec tibi respōdebo: allataq̄ ē tuba ei ⁊ appropiās cesari cū se igereret ad buccinādū ip̄sū cesarē sic fortit̄ ī frōte cū tuba ferit̄ p̄cussisse vt illo solo ictu īp̄ator moreret̄: dixitq̄ ei: tu p̄ibis añ me mihi q̄ ī alio seculo eris s̄uitur⁹. Est nāq̄ fides sciticorum vt quoscūq̄ viuētes occiderēt ī alio seclo ipsis s̄uire teneāt̄: detentiq̄ sūt sine mora ⁊ ratispone patib̄lo suffocati: ali⁹ autē exercit⁹ hūgarorum in quo erāt bñ virorum armatorum milia q̄dragita qui castrametati sunt lōge ab augusta ciuitate senciētes socios suos tam crudelit̄ artari captiuari ⁊ occidi seorsū in q̄ndā siluā se recepūt expectātes vt se ab īuicē īp̄atoris exercit⁹ separet et dū maior p̄s cesaris exercit⁹ tendētes irēt v̄sus renū: hūgari ī cāpo quodā illos ↄiūgentes sagittis primit⁹ illorum equos occiderūt tota die ipsos nec descēdere nec quoq̄ fugere p̄mittēdo. Tandē vō se mouere dū nō possent captiuari se dederunt: cū quib⁹ socios suos ratispone detentos redimerunt: ipsi vero exinde reuersi tali fortuna eis occurrēte monasteriū de vlta cōbusserūt vbi multū de auro hauriētes: abinde reno trāspassato Lothoringensē ducatum igne ⁊ gladio vastauerunt vbi circa strozburg que in latino dicitur argentina in quodam p̄lio erhardū ducē lothoringie ⁊ p̄tolomum ducē barbantie

Nota hoc factum

fides sciticorum

qui ei venerat i auxiliũ captiuãtes decollauerũt: inde vo galliaꝫ atrocit affligẽtes crudelit i eccliaꝫ dei seuiẽtes mettẽseqꝫ treuerẽse ⁊ aquigranẽse territoriũ igne deuastãtes: deide p obrupta mõtiũ senonẽsiuꝫ populos etermiantes ⁊ viã sibi gladio appiẽtes pauert: vbi siquidẽ segusaꝫ taurinãqꝫ ciuitates destruxert: mõtesqꝫ p̄fatos pforãtes planũ lõbardie cũ vidissent totã pene ꝓuinciã ꝯcitis cursibus vastauere ⁊ ita ad ꝓpriuꝫ regnũ cũ victoria reuerti sunt annisqꝫ viginti imobiles in regno pmanserũt.

De obsidione constantinopolitane vrbis.

Jcesimo aũt prio ãno egressi in bulgariã intrauerũt ⁊ inde idropolim veniẽtes ipsa expugnata ꝯstãtinapolim tandẽ obsederũt: i obsidiõe igit vrbis mẽorate hungaris ꝯstitutis quidã grecꝰ sicũ gygas emissus de vrbe ad luctãdũ cũ eo duos hũgaros ipetebat altricari dicẽs ꝙ si ambos nõ deuiceret grecoꝝ ipatoꝛ censu hũgaris teneret: qui cũ hũgaris ifestus eẽt vltra modũ vnũ ꝯtrariũ ei inenerũt: qui oppositꝰ greco ita ait. Ego iquit sũ bothond rectꝰ hũgarꝰ minus hũgaroꝝ: adiũgas tibi duos grecos quoꝝ vnꝰ ꝯseruare debeat aĩam tuã exiturã: alter vo cadauer tuũ subterrãdũ q: certissime censualẽ faciã grecoꝝ ipatoreꝫ genti mee: vnde capitaneꝰ hũgaroꝝ noĩe opour qui illi exercitui de cõmuni voluntate fuerat ꝯstitutꝰ iussit botond cũ dolabro suo pgere ꝯtra portã vrbis que erat metallina ⁊ i porta declarare vires suas cũ dolabro veniẽs aũt vsqꝫ portã talẽ ictũ ⁊ cẽsurã in ipsa porta fecisse phibet ꝙ puer annoꝝ quĩqꝫ p ipsuꝫ foramẽ exire ⁊ intrare satis large potuisset. Facto nãqꝫ spectaculo hũgaroꝝ ⁊ grecorũ pata area ad certãdũ añ portã vrbis pua hora nimiũ simul dimicãtes grecꝰ in trã p hungaꝝ est detrusus ⁊ statiꝫ sine mora spiritũ exalauit: qđ factũ ⁊ casũ grecoꝝ ipatoꝛ qui stabat in vrbis ꝓpugnaclo cũ cõiuge sua ꝓ ingẽti verecũdia reputãtes auerterũt facies suas pgẽtes i palatiũ verũtamẽ cũ hũgari censũ recepissent ꝓ quo certamẽ cõmissũ fuerat ⁊ pugnatũ dũ risuꝫ faceret grecorũ imparatoꝛ de censu postulato recedẽtes hũgari de obsidiõe ciuitatis depopulati sũt totã greciã haurientes ex ea aurũ gẽmas ⁊ armẽta infinita sicqꝫ ad ꝓpria sũt reuersi: cõmunitas itaqꝫ hũgaroꝝ cuꝫ suis capitaneis siue ducibꝰ hec ⁊ alia huiusmodi vsqꝫ ad tempa Toxuin ducis gessisse phibet.

De generatiōe ⁊ regno sancti regis Stephani primi regis hungaroꝝ.

Otto Toxun genuit Geychā ⁊ michaelē. Michael vō genuit Caluuz Ladislauz ⁊ Wazul. Geycha vō diuino p̄monit⁹ oraculo. Anno dn̄ice incarnationis nōgentesimosexagesimonono: quēadmodū in legēda sctī stephani regis scriptū est genuit sanctuz stephanū regē: ex sarolth filia gynla. At rex stephan⁹ plures quidez genuit filios: sꝫ inter alios habuit vnū filiū nomine Emericū deo amabilez ⁊ hoībus honorabilē: cui⁹ memoria in benedictiōe est: hic aūt p īscrutabile diuini ꝯsilij inditiū: raptus est de medio ne malicia mutaret ītellectū eius ⁊ ne fictio decipet animū ei⁹ quemad-

modū de imatura morte scribit in libro sapie. Ut ergo acta ne agamus: ⁊ exposita ne exponam⁹ quot ⁊ quātis v̄tutibus floruerit: ⁊ q̄ȝ feruēs in dei seruitio scūs ꝯfessor xpi Emericus dux fuerit scribere supsedim⁹. Quisquis. n. hoc scire voluerit ex legenda eiusdē btīssimi ꝯfessoris: plenā scīssime cōuersatiōis eius notitiā hr̄e poterit. Nos ea poti⁹ que ab alijs scriptorib⁹ p̄termissa sūt breuiter ac sūmatim scribere intendimus.

De bello sancti regis Stephani contra Cupan ducem symigensem.

Sanctus aūt rex stephan⁹ iam pridem in adolescētia sua ꝯtra cupan ducē fortem et potentē gessit bellū gl'iosum Erat aūt cupan filius calui ȝirino qui etiā viuente geycha duce pr̄e scī stephani regis ducatū tenebat Mortuo aūt geycha duce cupan voluit matrē scī stephani regis sibi p̱ incestuosū copulare cōnubiū et sanctū stephanū occidere: ducatūq̄ȝ ei⁹ sue subdere potāti: hic fuerat dux symigiens̄. Stephanus aūt scūs ꝯuocatꝰ ꝓceribus suis p̱ interuētū btīssimi martini ꝯfessoris diuine misicordie iplorauit auxiliū. Postmodū v̄o ꝯgregato exercitu prexit obuiā hosti suo: ⁊ ad ānen: goron: primit⁹ accinctus ē gladio. Ibiq̄ȝ ad custodiā corpalis salutis sue duos principes Hunt et paȝnan ꝯstituit. Totius aūt exercit⁹ sui principē ⁊ ductorē vēcellinū hospitē alamanuȝ genere p̄fecit. Cōmisso itaq̄ȝ p̄lio inter vtrūq̄ȝ diu ⁊ fortiter ē dimicatū: sȝ diuine misatōis auxilio btūs stephan⁹ dux gl'osam obtinuit victoriā. In eodē aūt p̄lio vencellin⁹ comes iterfecit cupan ducē: ⁊ largissimis bñficijs a btō stephāo tūc duce remūeratus ē. Ipsūȝ v̄o cupan btūs stephan⁹ in q̄tuor ptes fec̄ mactari: primā ptē misit in portā strigoniensēȝ: scdam in wesprimiēn: tertiā in iauriēsem: q̄rtaȝ aūt i erdel. Btūs. n. stephan⁹ dux: votū qd̄ tūc vouerat dō fideliter reddidit. Nā vniuersuȝ populū i ꝓuincia cupan ducis degētē: decimas librorum frugū ac pecorum suorū cenobio scī martini dare p̱petuo iure decreuit: predict⁹ aūt vencellin⁹ genuit radi: radi v̄o genuit misca: misca v̄o genuit cupan ⁊ martinū.

De pugna scī regis cū Gyula duce trāssiluano

Porro Btūs stephanus postq̄ȝ regie celsitudinis coronaȝ diuinit⁹ ē adeptus: famosum ⁊ lucrosum bellū gesi-

sit ɔtra auũculum suũ noīe gyulam qui tũc tempis totius vltra siluã regni gubernacula possidebat. Anno itaqȝ dñi. m. ij. beatus rex stephan⁹ cepit gyulã ducez cũ vxore ⁊ duob⁹ filijs suis ⁊ in hungariam trãsmisit: hoc aũt ideo fecit: q: sepissime amonitus a btó rege stephão: nec ad fidẽ xpi ɔuersus: nec ab inferenda hungarie iniuria ɔquieuit. vniuersuz vo regnũ eius latissimũ ⁊ opulentissimũ monarhie hungarie adiũxit. Dicit̃ aũt regnuz illud hũgarice Erdeéln qđ irrigat̃ plurimis fluuijs ĩ quoꝝ arenis aurũ colligit̃: ⁊ auꝝ t̃re illius optimũ est.

De exercitu sancti regis stephani contra Bulgaros ⁊ Sclauos Sequit̃.

Ost hec aũt mouit exercitũ sup kean ducẽ bulgaroꝝ et sclauoꝝ que gẽtes loca naturali situ mũitissima ĩhabitant: vñ etiã multis laborib⁹ ⁊ bellicis sudoribus p̃dictũ ducẽ vix tandẽ deuicit ⁊ occidit ⁊ ĩestimabilẽ copiã thesaurorũ ⁊ p̃cipue in auro ⁊ gẽmis ac p̃ciosis lapidib⁹: accepit ⁊ locauit ibi vnũ ꝓauũ suũ noīe zoltan: qui postea hereditauit illas ptes trãsiluanas ⁊ idõ vulgarit̃ sic dici solet erdelij zoltan. Erat eni ille antiquissim⁹ qui vixerat vsqȝ tpa sci regis: ⁊ idõ voluit ipsuz eẽ sup gẽtes opulẽtas. Ex hac itaqȝ gaza multiplici scũs rex stephan⁹ plurimũ locupletat⁹ albensez basilicã quã ipse fũdauerat aureis altarib⁹ crucibus quoqȝ ⁊ calicib⁹: indumentis etiã põtificalib⁹ ɔtextis auro purissimo ⁊ lapidib⁹ p̃ciosissimis ditauit vasa quoqȝ mĩstratoria ⁊ cet̃a vtẽsilia eidẽ basilice necessaria necnõ ⁊ alijs eccl̃ijs dei regali donauit largitate. Int̃ cet̃a vo dedit eidẽ albẽsi eccl̃e quedã donaria sempit̃ne mẽorie digna duo. s. rõnalia quoꝝ vtrunqȝ hẽbat orã ɔtextã septuagita q̃ttuor marcis auri purissimi ⁊ lapidib⁹ p̃cioſ que btũs bñdictus scẽ romãe eccl̃ie põtifex ad p̃ces sci stephani reg̃ tãte autoritat̃ priuilegio ĩsigniuit: vt quicũqȝ ĩ celebrãdo missaz eis vteret̃ legittime possȝ regẽ inungere coronare ⁊ gladio accingere: ⁊ q: peccunia illi⁹ gyule fuit male acquisita: iõ ipsa eccl̃ia frequẽter ẽ passa incẽdiũ: in eadẽ aũt eccl̃ia ipsum auũculũ suũ cuz tota familia sua absqȝ velle ɔpulit baptizari: sȝ postea honorifice tenuit sicut patrẽ. Regina vo keisla vxor sci reg̃ dictã eccl̃iaz aureis crucib⁹: fusorijs: tabulis: calicib⁹: gẽmis ⁊ ornamẽt̃ vlt̃ modũ ditauit.

De edificatione ecclesie veteri Budensis.

Einde scus rex venit in ciuitatē que vetus buda vocat̄ vnacum filio suo sancto emerico ⁊ regina: ⁊ cū ibi nō inuenisset aliquod piuз opus in xpō in quo possit laudari creator omniū: statim scissimus rex de thesauro p̄dicti kean duc͂ bulgaroꝝ ⁊ sclauoꝝ quē occiderat cepit in medio ciuitatis edificare grande cenobiū in honore apostoloꝝ petri ⁊ pauli: ditādo illud multis p̄dijs ⁊ simili libtate Romane ecclesie: fulciēdo i memoriā ⁊ honorē curie Romāe quā corpaliter visitarat. Dū igit̄ edificaret̄ magistri lapicide de grecia ducti erāt: ⁊ scissimus rex cū regina ratiōe deuotiōis ibidem degebāt. Regina aūt cruces: tabulas ⁊ ornamēta ꝓcurabat. Quia vō illud grande opus inceptū multos annos cōduxerat: ideo viuente scō stephano rege illud cenobiū nō potuit ꝯsumari: sз volente deo post multū tēpis scissimus rex Ladislaus nepos eiusdē bti stephani: illud op⁹ cōsumauit: vt. s. possit adimplere votum ꝓaui sui sicut inferi⁹ plenius declarabit̄. Consuetudo autē sci regis stephani: maior ista fuit: qd̄ oēs ecclesias quas ipse fundauerat: in quolibз anno adminus tribus vicib⁹ visitabat: ⁊ dū ad ipsas ecclesias deuenisset primo ad oīa altaria pgebat ⁊ singulis singulas p̄ces effūdebat Tandē exeundo totā ecclesiā illā circuibat ⁊ fracturas siue scissuras parietū ac tectoꝝ pspicacibus oculis ⁊ morose inspiciebat et statim remeliorari ꝓcurabat: nec a loco illius ciuitatis aut ville recedebat nisi prius vidisset renouari. Quo expto regina keisla dū ad aliq̄s ecclesias in hungaria deuenisset: oēs apparat⁹ i domo dn̄i existētes sibi pn̄tari faciebat ⁊ renouanda tam in sindone q̄з in bisso omī anno renouabat. Filius aūt ipsoꝝ btūs emericus ꝓprias vestes purpureas ante altare deponebat ꝓ altarib⁹ induēdis: sic̄ patet in eccl'ijs regalib⁹ vsqз mō. Pater vō scissim⁹ bursam aureā in lūbis gestabat: refertam denarijs puri argēti: ⁊ dū paupes vidisset mox ibi accedebat ⁊ ꝓprijs manibus eis ꝓuidebat. Illius ideo dextera misericors est in corpe exterius coram oculis hungarie vsqз in hodiernū diem.

cancto Stephano r[illegible]

Incidentia.

Anno dn̄i. M. xxij. in multis locis incēdia multa ⁊ magna facta sūt. Ingens etiā terremot⁹ ꝯtigit. iiij. Idus

maij. decima hora diei. sexta feria post Ascensionē domini. quasi duo soles visi sunt decimo klās Julij.

De morte sanctissimi Emerici ducis. Et de orbatione oculoꝝ wazul.

Ostq̄m aūt magnificauit dn̄s mi̇ſericordiam suā cum beato rege stephano vertēdo dorsa regum in fugam a facie gladij eius: ꝛ diuino eius principatus atq̃ potestates subiciēdo omniū extereaꝝ nationū circūadiacētiū: delibauit sanctus rex stephan⁹ ꝛ firmiter statuit vt oībus pōpis mūdane glorie calcatis ꝛ tempalis regni diademate deposito solius dei seruitio: semetipsū mācipa ret ꝛ ab exteriorib⁹ curis expeditus ꝯtemplatiuā vitā tranquillā pacem pageret. Coronā v̇o regie celsitudinis filio suo duci Emerico scīssimis moribus diuinit⁹ instructo se datuꝝ disposuit. Erat. n. btūs emericus in primeuo adolescētie flore supra cōem naturā hominū diuino mūere sublimatus Justitia: prudētia: fortitudīe: tpantia: sapīa: sciētia: māsuetudīe: mi̇ſericordia: benignitate: largitate: hūilitate: ꝛ paciētia armatus: cetisq̃ catholicis atq̃ policitis v̇tutibus adornat⁹: sicͭ ꝛ scūs stephanus pr̄ suus. Cū itaq̃ scīssimus pr̄ scīssimo filio curā admīstratiōis ꝛ gubernādi regni solitudinē intēderet cōmittere: btūs dux emericus ꝓpria morte ꝑuētus est. Fleuit aūt eū sanctus rex stephan⁹ ꝛ vniuersa hūgaria incōsolabiliter plāctu magno valde. Tanta v̇o doloris acerbitate scūs rex stephanus exacerbatus in grauissimā incidit īfirmitatē. Et post multos dies vix qualemcūq̃ vite repatiōem recepit: ſ; pristine sanitati nūq̃ plene potuit restitui. Nam ꝛ pedū doloribus vrgebat̃ ꝛ tristicia ac gemitib⁹ afficiebat̃: ꝑsertim ꝓpterea q: null⁹ videbat̃ de cōsanguineis suis idoneus ad hoc vt eo mortuo regnū in fide christi ꝯseruaret. Pronior etenī erat gens hungarica ritui paganismo inclinari q̄m fidei xp̄iane. Interim v̇o virib⁹ corpis cepit destitui ꝛ langore grauissimo se grauatū sentiēs: misit festināter nūcium. s. Budā filiū egruth qui vazul patruelis sui filiū quem recluserat rex ꝓpter iuuenilē lasciuiam ꝛ stulticiā vt corrigeret̃ de carcere nitrie educeret ꝛ ad se duceret ꝛ cum anteq̃ moreret̃ regē constitueret. Audiens aūt hoc keisla regina inijt consilium cum Buda viro nephando. Et festinantissime misit nunciū nomine Vazul

sebus filiū ipsi⁹ buda ad carcerē i quo vazul detiebat̄: seb⁹ itaq̄ɜ pueniēs nūciū regꝭ effodit oculos vazul ⁊ ꝯcauitates auriū eius plūbo obturauit ⁊ recessit i bohemiā: post hūc aūt veniēs nūci⁹ regꝭ vidit vazul oculis orbatū in eisdēq̄ɜ oculis vulneratꝭ duxit ad regē: quē scūs stephan⁹ rex vidēs tā mirabilit̄ destructū i nimias erupit lachrīas: sɜ ipediēte egritudis molestia d̄bitā penā malefactorib⁹ iferre ñ potuit. Cōuocatꝭ itaq̄ɜ filiȷs calui ladislai p̄rui sui. s. ādrea bela ⁊ leuēta ꝯsuluit eis vt q̄nto citi⁹ possēt fugerēt vt sic sibi salutē ⁊ corpū suoꝝ ꝟuarēt itegritatē. illi igit̄ salubri ꝯsilio sci regꝭ acq̄escētes a facie maloꝝ ⁊ doloꝝ i bohemiā fugerūt

De morte scissimi regis stephani. Et de electione Petri regis.

Beatus aũt rex stephanus sanctitate ⁊ gratia plenus scðm quosdam: quadragesimosexto. Scðm aũt hystorie in eiusdē laudē ab ecclesia edite veritatē: tricesimoseptimo sui regni: dñice aũt incarnatiõis: millesimo tricesimo octauo anno: in festo assumptiõis btissime Marie semp̲ v̓ginis a p̃nti seculo nequã eripit̃ ⁊ scõꝝ angeloꝝ cõsortio adiũgit̃. Sepult⁹ est aũt in basilica albēsi: quam ipse in honore scissime genitricis dei semp̲ v̓gis Marie ꝯstruxerat: vbi multa signa ⁊ miracula fiũt int̃ueniētibus meritis eiusdē scissimi reg̃ stephani ad laudē ⁊ gloriã dñi nr̃i iesu xp̃i: qui ē benedict⁹ ĩ scl̃a sclõrũ amen. Cõfestim quoqꝫ toci⁹ cithara hũgarie v̓sa est in luctum ⁊ oĩs popul⁹ regni tam nobilis q̃m ignobilis simul ĩ vnũ diues ⁊ paup̲ plãxerũt sup̲ mortē scissimi regis pijssimi p̃ris pupilorũ lachrimis vbrimis ⁊ vlulatib⁹ pl̃imis: iuuenes ⁊ v̓gies p̃ tristicia ⁊ merore scalidis ĩduti p̲ triēniũ chorcã nõ duxerũt ⁊ oĩa genera musicoꝝ delinitima dulcisona siluerũt: plãxerũtqꝫ eũ plantu cordis fidissimi: eratqꝫ plãctus magn⁹ ⁊ incõsolabilis. At regina keisla cũ buda satellite sceleꝝ: petrũ alamanũ vel poti⁹ venetũ frēm regie regē p̃ficere statuerũt: hoc intendētes vt regia keisla mot⁹ sue volũtatis ꝓ libitu suo possꝫ cõplere: vt regnũ hũgarie amissa libertate theutonicis subderet̃ sine ĩpedimēto. wilhelmus aũt p̃r petri reg̃ fuit frat̃ sigismũdi regis Burgũdioꝝ: sꝫ p⁹ intẽtiõem sci sigismũdi venerat ad impatorē: quē impator collocauit venecijs ⁊ dederat ei sororē suã noĩe Gertrud in vxorẽ de qua genuit keislã reginã: mortua aũt gertrud: wilhelmus duxit ĩ vxorē sororē sci reg̃ stephani de q̃ genuit petꝝ regē.

De seuitia Petri regis.

Ostq̃ꝫ aũt petr⁹ factus ē rex: oēm regie serenitatis benignitatē abijecit ⁊ theutonico furore seniēs: nobiles hũgarie asp̲nabat̃ bona t̃re sup̲bo oculo ⁊ insaciabili corde cũ theutonicis beluina feritate rugiētib⁹ ⁊ cũ latinis yrundinũ garulitate murmurãtib⁹ deuorabat: munitiões p̃sidia ⁊ castella theutonicis ⁊ latinis custodiēda tradebat. Erat. n. ipse petr⁹ nimiũ lasciuus: nullusqꝫ eo tp̲e tut⁹ esse pot̃at de pudicia vxoris sue vl̃ filie seu sororis v̓ginitate p̃ insultu satellitũ regis qui eas impune violabãt. Videtes igit̃ p̲ricipes hũgarie mala gētis sue qui

cõtra deuz eis inferebant ꝯmunicato consilio rogauerũt regez vt ꝑcipet suis a taz detestabili opꝫ desistere. Rex aũt fastu supbie i flatus pestifeꝝ ꝑconcepti veneni fetorem in ꝓpatuluz effudit di cens. Si aliq̃zdiu sanus fuero oẽs iudices taz clarissimos ꝛ spe ctabiles q̃m pedaneos centuriones ac villicos: oẽsqꝫ principes ꝛ potestates in regno hungarie theutonicos constituã: ꝛ terram eius hospitibus implebo: ꝛ eã vniuersaliter in potestatẽ theuto nicoꝝ redigã: ꝛ dicebat hoc nomẽ hungaria deriuatũ est ab anga ria ꝛ ipsi debẽt angariari. Hec itaqꝫ fuerunt fomenta discordie in ter petrũ regem ꝛ hungaros.

De expulsione petri regis. Et de electione Abe in regem.

Electio Abe regis.

Anno igitur regni Petri tertio principes hungarorum et milites consilio episcoporum conuenerunt aduersus Petrum regem et solicite querebant: si aliquem de regali progenie in regno tunc inuenire possent qui ad gubernandum regnū esse idoneus et eos a tyrannide Petri liberaret. Cumq; neminem talem in regno inuenire potuissent elegerunt in semetipsis quēdam comitem nomīe Abam sororium sancti regis Stephani et eum super se regem constituerunt. Aba vero congregato hungarorum exercitu contra Petrum regem processit preliaturus. Petrus autem rex videns se hungarorum auxilio destitutum vehementer expauescens transfugit in Bauariam Herrici regis theutonicorum adiutorium imploraturus. Petro itaq; per fugam de manibus hungarorum elapso hungari sceleratissimum Budam barbatum omnium malorum intentorem: cuius consilio Petrus hungariam afflixerat in frustra concidentes: interfecerunt et duorum filiorum suorum oculos effoderunt. Sebus aūt qui oculos Vazul eruerat confractis manibus et pedibus peremerunt. Quosdam vero lapidibus obruentes: alios autem in manganis ferreis vastantes occiderunt. Aba vero regali potestate sublimatus consecratus est in regem. Omnes autem constitutiones et creationes quas Petrus rex scdm consuetudinem suam constituerat Aba rex in irritum reuocauit. In his autem rebus gerendis tres de principibus regni precipui fuerunt: vnus vocabatur Wisce: secundus Toijzlan: tertius vero Pezli qui libertatem gentis sue querebant: et regnum regali semini restituere fideliter nitebantur. In tertio vero anno regis Abe Petrus cum Herrico rege theutonicorum descendit cū exercitu magno contra Abam regē. Rex igitr aba audiēs petrum ab hungaris derelictū et ab Herrico rege theutonicorum benigne susceptum. Anno dñi M.xlij. misit nūcios ad cesarē vt pquireret an īimicaret ei pro co

Aba rex efficitur

Petrus Rex regno spoliatur.

ꝙ Petrum de regno expulerat an etiam pacem stabilem cum eo
posset habere. Cui cesar in respondendo se inimicuȝ esse ostendit
dicens. Quia meos iniurijs lacessunt quid vel q̃ntũ possuȝ ipse
sentiet: rex Aba his auditis intellexit ꝙ cesar intenderet Petro
regnum restituere inflammatus in iram: cōgregato exercitu ma-
gno inuasit Austriam ⁊ Bauariaȝ: ⁊ ex vtraqȝ parte danubij flu
minis biptitis alis pugnatorum fortiuȝ percussit eos in ore gla
dij. Tulit itaqȝ spolia eorum ⁊ plurimos captiuos ex eis secum
trahens a flumine quod vocatur Traijsama pertransiuit capti-
uando vsqȝ ad ciuitatem Tulnam in qua pernoctauit. Factum ē
autem hoc scđa feria a crepusculo vsqȝ ad noctem: mane aũt fa-
cto cum innumerabili multitudine captiuorum in hungariam re
uersi sunt gaudentes. Post hec misit bellatores fortes in karin-
thiam qui plurimos captiuos receperunt ⁊ in hungariam redie
runt. Gotfridus autem austrie marchio circa petomaȝ insultuȝ
faciens super eos eorum spolia fertur abstulisse. Tunc enim au-
stria non duces sed habebat marchiones. Eo auteȝ tempore ce-
sar Pascha domini Colonie celebrauit: ⁊ cum principibus suis
consiliatus est qualiter regno suo iniuste illatã ab hungaris iniu
riam deberet vindicare. Qui concorditer consuluerunt ei vt hũ-
garos qui sine causa regnum suum hostiliter irruperant armis ĩ-
uaderet ⁊ captiuos suos ab eorum seruitute liberaret. Mouit ita
qȝ expeditionem in gentem ⁊ consilio Braczlai ducis bohemo-
rum ex aquilonari parte danubij venit ad confinium hungarie.
Legati vero hungarorum promiserant cesari quod hungari in
omnibus starent ad mandatum eius: nisi quia Petrum in regeȝ
non susciperent: quod tamen Cesar supremo opere ꝑficere affe-
ctabat. Obligatus enim erat Petro promissione ꝙ ei regnuȝ re
stitueret: hungari vero nullatenus consenserunt ⁊ missis mune-
ribus: data quoqȝ fide ꝙ captiuos theutonicorum abire ꝓmit-
terent. Cesar redijt festinanter cōtra insultus Gotfridi ducis lo-
thoringorum filij ducis Gozzilonis.

otfridus
archio austrie

De aduentu Cesaris in subsidium Petri regis in hungariam.

Equenti anno Aba rex missis legatis ad cesarē que pacis sunt querebat ꝓmittens captiuoꝝ dimissionē quos habebat: eorum aūt quos reddere nō poterat cōdignā compensatiōem. Cesar vo noluit componere donec in bauariā veniret vt que ꝑ hungaros iniuste lesi fuerant compositōi pacis interessent: venit ergo cesar ad terminos hungarie ꝛ in crastinū expugnare disposuit obstacula: quib⁹ hungari fluuium rabcha concluserant. Interim vo a legatis Abe regis: rogatus est Cesar: vt competentē terminū figeret in quo omnes captiuos ei remitteret ꝛ donaria insuꝑ ei donaret: Cesar itaqꝫ allectus muneribus ꝛ alijs grauioribus negocijs ꝓpeditus rediit Bizantiū qd est opidum Burgūdie. Ex hinc itaqꝫ rex aba securitate accepta factus est insolens ꝛ cepit crudeliter seuire in hungaros. Arbitrabat̄. n. vt omnia cōmunia essent dn̄is cum seruis: sꝫ ꝛ iuiurandum violasse ꝓ nihilo reputabat. Nobiles. n. regni ꝯtemnens habens semꝑ cum rusticis ꝛ ignobilibus cōmune. Hungari vero nobiles nolētes ei id sustinere: exacerbatiōem eius moleste ferentes ꝯspirauerunt ꝛ ꝯiurauerunt vt ipsum occiderēt. Quidā aūt ex ipsis notificauit regi in necē eius ꝯiuratos: ex quibus eos quos potuit captos fecit interfici sine iudicij examine: qd in magnū detrimentū regis versū est. Cum. n. rex quadragesimā chanadini celebraret in eadem quadragesima circiter quinquaginta viros nobiles sub ꝓtextu consiliandi in quadam domo conclusit: ꝛ ab armatis militibus fecit eos obtruncari nec contritos nec confessos. vnde btūs Gerardus chanadiensis episcopus. Canonica seueritate regem corripuit ꝛ sibi periculū inuenire predixit. Quidam itaqꝫ ex coniuratis propter hoc magis incitati fugientes: venerunt ad cesarem ꝛ oblocati sunt contra Abam dicētes. Quod ꝓ nihilo iuramentum reputaret: nobilesqꝫ qui eum regem super se constituerant contemneret ꝛ cum rusticis ignobilibus cēderet: equitaret: ꝛ continue loqueretur. Quibus dixit imperator. Ista etenim consuetudo non est nobilis hominis: sed eius oppositi. Ipsum ergo cesarem efficaciter instigauerunt: vt super Abam regem iniuriam vindicaret: quia nec captiuos

Gerardus episcopus .h. fuit Venetus ex nobilissima familia Sagredo.

suos remiserat sicut cesari iurauerat: nec illata damna resartiret. Cesar itaq3 animatus instigatoribus hungarorum cum exercitu norico et bohemico et falangis aulicorum suorum venit in marchiam austrie: dissimulans se intractum in hungariam: similans autē se pactum ab Aba rege exactum et reuersum. Tunc legati abe regis venientes ad cesarē repetebāt hungaros qui ad cesarem fugerāt cōquerētes et dicētes: qd ipsi essent pdones et latrūculi regni hū garie et pcipui intentores guerrarum et discordie inter hungaros et cesarem: qui cesari fideliter obsequerent: ideoq3 huiusmōi semia tores discordie tradi oportere in manus abe regis hungarorum quod cesar nullomodo se facturum respōdit. Concitatus itaq3 cursu inuasit fines hūgarie intrans p suproniū: et cū3 vellet p bobuth rabtha ptransire: fluuiū rabtha stagnātibus aquis et densissimis nemoribus et scaturiētibus paludibus impmeabile trāsire nō potu- it: hungari ergo qui erāt cū cesare et petro rege dixerūt exercitum: tota nocte equitātes sursum iuxta fluuios raba et rabtha quos il- lucescēte sole facili mō trāsierunt: occurrit aūt ei aba rex in men- se w iuxta iaurinū cum magna multitudine armatorum: nimiū psu- mēs de victoria: q2 bauari quidam intimauerūt ei q cesar cū pau- cis sup eum veniret: et vt dicit aba rex victoriam habuisset: nisi q2 hungari quidam amicitiā Petro regi reseruantes: sup terram sua vexilla piecissent et fugissent. Tradiderūt aū theutonici qd tum ad plium appropinquassent cū celesti signo nebula tenuis apparuit: turboq3 vehemēs diuinitus incitatus terribilē pul- uerē obtutibus ingessit hungarorum: quos iam pridem vt dr quia Petrum suum regem dehonestauerāt dominus aplicus anathe- mate damnauerat feriendo. Cōmisso itaq3 prelio inter vtrumq3 diu et acriter pugnatum est: sed tandem cesar diuino fretus auxi- lio felicem obtinuit victoriam. Aba vero rex deuictus fugit ver- sus tisciam et villa quadam in scoobe veteri ab hungaris quibus regnans nocuerat crudeliter iugulat. Cuiusquidem corpus est se pultum in ecclesia que fuerat prope ipsam villam. Post aliquos autem annos cum esset effosum de sepulcro sudarium et ipsius ve- stimenta inuenerunt incorrupta et loca vulnerum resanata: tan- dem sepelierunt corpus in proprio monasterio in saar. Cesar au- tem reuersus ad castra ante sacrosanctum lignum salutifere crucis

se humiliter ac deuote ꝓstrauit discalciat⁹ pedes cilitio ad carnē indut⁹: vnacū oī populo suo mīsericordiā dei glorificauit qđ ipsū illo die libauit de manib⁹ hūgaroꝝ. Ex theutonicis illo die ī loco ipso īfinita corruit multitudo: itaqȝ idē loc⁹ vsqȝ hodie ferlorū paijer in lingua eoꝝ: in lingua aūt nr̄a vestnēpti noīat̄: obsectorez nāqȝ mortuoꝝ ꝑ duos mēses homo nō poterat bono mō ꝑ ptes illas transire. Sagittarij .n. occiderāt eos: interea hungari ꝯgregati supplices venerūt ad cesarem veniā ⁊ mīsericordiaȝ implorātes: Quos cesar placido vultu ⁊ benigne suscipiēs: qđ rogabāt ꝯcessit. Indeqȝ cū omī multitudīe sua albam venit qui theutonice weyzinburg dr̄ que ē principalis sedes regni hūgarie. Ibi ergo cesar impiali honore ⁊ latissimo p̄paratu ab hūgaris honorat⁹. Petrū regē regali corone plenarie restitutuȝ ⁊ sacris insignijs scī regis stephani more regio decoratum in regali throno manu sua deducēs in basilica gloriose genitricis dei semper v̄ginis Marie: regaliter sedere fecit ⁊ ibidē regē hungaris ⁊ hūgaros regi recōciliauit. Concessitqȝ petētibus hūgaris: hungarica scita seruare ⁊ ꝯsuetudinib⁹ iudicari: his itaqȝ taliter ordinatis: cesar petro rege cum p̄sidio suoꝝ in hungariā relicto cum optata ꝓsperitate ratisponā redijt.

Alba

Petro regnū restitutum

De reditu Cesaris in hungariam: ⁊ de duello ducis Bele in polonia.

Sequenti v̄o anno reuersus est cesar in hungariam: cui Petrus rex in ipsa scā paschali solennitate regnū hungarie cū deaurata lancea tradidit coram hūgaris: simul ⁊ theutonicis multis etiā insup ⁊ magnificis mūeribus cesar honorificatus a rege: ad ꝓpria redijt cum gloria. Interea Endre Bela ⁊ Leuēte qui fugi erāt bohemiā: inde ꝓpter pauptatis inopiam: transierunt in poloniā ⁊ a Misca duce polonie benigne sūt suscepti ⁊ honorati. Tūc v̄o pomorani ānuas pensiōes duci polonioꝝ cui tenebant̄ reddere recusarūt. Dux v̄o censuȝ sibi debituȝ a pomoranis armata manu cepit exigere. Pomoranis itaqȝ paganis ⁊ polonis christianis cōmuniter placuit: vt duces eoꝝ duello ꝯfligerēt: ⁊ si caderet deuictus pomoran⁹ ꝯsuctā ꝑsolueret pēsionē: si v̄o polon⁹ tantūmō dāna fleret. Cū igit̄ misca dux ⁊ filij ei⁹ horrerēt duellū assūmere impositū bela seipsū ꝑ

verbuȝ interpretis in mediū introducens sic dicebat. Si vobis polonis ꝛ domino duci placet q̄ȝuis sim nobilioꝛ q̄m pagan⁹ ille tamen pugnabo ꝓ regni vestri cōmodo ꝛ honoꝛe ducis: placuit itaqȝ tam pomoꝛano ꝛ polonis. Cumqȝ armati cū lancea se iunxissent: tam viriliter pomoꝛanū ferī bela de suo dextrario detrusisse vt de loco suo se mouere nō potuit ꝛ gladiū ꝑfosuȝ ꝓstrauit. Confessusqȝ est ipse dux pomoꝛanus se culpabilē: quo viso pomoꝛani duci polonie hūiliter subditi: solitū tributuȝ sine ꝯtradictione ꝑsoluerūt. Dux vo inde reuertēs cū victoꝛia ꝑ belam acquisita: audatiā ꝛ potentiā valoꝛis in bela duce collaudās cū toto censu pomoꝛanico ei tradidit filiā suā in vxoꝛē: ꝛ vniuersa que sibi necessaria fuerāt: sufficiēter ꝛ copiose mīstrari p̄cepit: ꝛ cū in omībus honoꝛatū: in ducatu suo tenuit ac bona quātitate de terra eundem hereditare nō omisit.

De Bela duce benyn dicto: ꝛ de reductione Andꝛee ꝛ Leuente in hūgariam: ꝛ quomō hungari in fide apostotauerunt.

Ela vo dux ipse in polonia duos genuit filios: quoꝛuȝ vnus Geysa: alter aūt Ladislaus: noīe aui sui ē vocatus. Displicuit aūt endꝛe ꝛ leuente: qđ ꝑ belaȝ apud ducem polonie q̄si apendices degerēt: dedignatiqȝ sunt occasione sui nomīs in ducis curia ꝑmanere: ꝛ accepta a duce licentia Bela fratre suo ibidē relicto: euntes inerūt ad regeȝ Lodomerie qui ipsos nō recipit: cūqȝ non haberēt vbi caput suū reclinarēt: abinde ad cumanos prexerunt: videntes aūt ipsos cumani optime ꝑsonatos: arbitrati sūt vt eoꝝ terram aduenissent exploꝛare. Et nisi captiuus hungar⁹ illos cognouisset: reuera occidissent: ꝛ sic postmodū aliquo tempe ipsos tenuerūt: ab hinc postea in rusciam sunt ꝓfecti. Eo tempe quidā magnates hungarie desolationem regni gemētes ꝛ liberatiōem hungarie a tyrannide petri cupiētes Endꝛe Bele ꝛ Leuente qui de genere scī stephani regis ꝓgeniti erāt: intemeratā fidelitatē seruabāt ꝛ eis ꝑ nūcios bona que hr̄e poterāt mittēdo fideliter seruiebāt. Erāt aūt isti magnates Visca Bua ꝛ Bubna ꝛ alij eoꝛundē cognati qui semꝑ cū suspirijs ꝛ gemitib⁹ expectabāt opoꝛtunū tēpus: quando Andꝛeā Belam ꝛ Leuentā possēt reducere in hūgariā ꝛ regnū generi scī

stephani reg; qui eos dilexerat et exaltauerat oibus virib⁹ suis restituere laborabant. Petrus v͛o rex p potestatē regis theutonicoꝝ elatus non iam regnabat: ƺ potius tyrannidis sue crudelitate hungariam deprimendo flagellabat. Quibusdaƺ aūt psidis buda .s. et denecher suggerētibus audiuit Petr⁹ qd̄ p̄dicti nobiles hungarie .s. visca. bua. et bubna. et coꝝ cognati cogitabant qualiter regnū regio semini possent restituere: et andreaƺ belam atqƺ leuentam ꝯtra petꝝ regem in regnū reducere. Petrus v͛o rex vehemēti furore succensus fecit eos cōprehendi et in eculeo suspensos interfici: quosdaƺ aūt effosis oculis tormētari. Et totam hungariaƺ tam magnis afflixit angustijs vt magis eligerēt mori q̄ƺ ita miserabiliter viuere. Tūc nobiles hūgarie videntes mala gētis sue: in chanad i vnū cōuenerūt: cōsilioqƺ habito toti⁹ hūgarie nūcios miserūt solēnes in rusciaƺ ad andream et leuentam dicentes eis ꝙ tota hungaria eos fideliter expectaret: et vniuersum regnū eis sicut regali semini libent͛ obsequeret͛: tantūmō ipsi in hungariā descenderēt et eos a furore theutonicoruƺ defenderent: hoc etiā eis iuramento firmauerūt ꝙ statim ut ipsi in hungariā introirent: oēs hungari vnanimiter ad ipsos ꝯfluerent et coꝝ dominio se subderent. Endre v͛o et leuente timentes palliatas insidias claraculo miserunt nūcios in hungariā. Cuƺ aūt venissent ad nouū castrum quod rex aba ꝯstruxerat ecce vniuersa multitudo hungaroꝝ caternatim ꝯfluxerunt ad ipsos et instinctu diabolico inflāmati p̄nicaciter petierūt ab endre et leuēte: ꝙ p̄mitterent vniuersuƺ populū ritu paganorum viuere episcopos et clericos occidere: ecclesias destruere: xp̄ianam fideƺ abijcere et idola colere. Permiserūtqƺ eos scd̄m desideria cordis eorum vt irent et p̄irent in adinuentiōibus antiquorum patruƺ suorum. Aliter enim non pugnabant contra petrum regem pro endre et leuente. Primus autem inter hungaros nomine Vatha de castro belus dedicauit se demonijs: radens caput suū et cincinos dimittēs sibi p tres ptes ritu paganoꝝ. Cui⁹ filius noīe Janus multo postmodū t͞pe ritum patris sequēdo ꝯgregauit ad se multos magos et phitonissas et aurispites: p quoruƺ incantationes valde gratiosus erat apud dn̄os: de multis autem decabus suis vna nomine Rasdi capta fuit a christianissimo rege Bela

Vatha.
Janus.

et tam diu in carcere fuit reclusa: donec recomederet pedes ppri-
os ibi deniqȝ moreref. Est aũt scriptũ in antiquis libris de gestꝭ
hungaroꝝ qd oĩno phibitũ erat christiãis vxorẽ ducere de con-
sanguineis: vatha ⁊ ianus qui sicut dathan ⁊ abiron in veteri le
ge seditiõem mouerãt ꝯtra dñm: sic ⁊ isti tẽpore gr̃e hungaricum
populũ a fide christi auerterũt. Tũc itaqȝ detestabili ⁊ execrabi-
li ãmonitiõe illius vathe oẽs populi liberauerũt se demonijs et
ceperunt comedere equinas pulpas ⁊ oĩno pessimas facere culpas
tam quippe clericos q̃ȝ laicos catholice fidei seruatores interfe-
cerũt ⁊ q̃ȝplures eccl̃ias dei destruxerũt. Deinde ꝯtra petꝝ regẽ
rebellãtes vniuersos theutonicos ⁊ latinos qui ĩ officijs diuerꝭ
p̃fecti p hungariã sparsi fuerãt turpi neci tradiderũt: mittẽtesqȝ
in petri castra in equis velocissimis nocte tres p̃cones qui debe
rẽt pclamare editũ ⁊ verbũ dei Endre ⁊ Leuente vt episcopi cũ
clero sint necati: decimator trucideť: traditio resumať: paganis-
ma penit⁹ abolẽda: sic collecta cũ suis theutonicis ⁊ latinis: pe-
tri peat mẽoria in eternũ ⁊ vltra. Mane igiť facto sciscitatus est
rex rei factũ ⁊ certissime expiens: qd isti frẽs redissent eorũqȝ itui
tu sui p̃fecti p hungaros fuissent trucidati: nõ se ostẽdit pteritũȝ
de rumorib⁹: sȝ letũ se demõstrãs ⁊ suo castro de loco remutato:
trãsiuit danubiũ in sitiatẽ albã cupiẽs introire. Hungari aũt pre
sciẽtes eius velle p̃uenerũt occupãtes campanilia ⁊ turres ciui-
tatis ⁊ seratis ianuis illũ excluserũt. Inter hec aũt endre ⁊ leuẽ-
te cũ eadẽ multitudĩe pcedentes p mediũ hungarie: appropinq̃
uerũt ad portũ qui vulgo dr̃ pesth. Quo audito Gerard⁹: beȝ-
tertus: buldi: ⁊ benetha epi: ⁊ ȝonuk Comes de ciuitate Alba
egressi sunt obuiã endre ⁊ leuente ducib⁹ vt eos honorifice susci
pent. Cũqȝ festinãter p̃dicti epi ad locum venissent qui dr̃ gyod
ibi in ecclesia scẽ Sabbine: priusq̃ȝ ad dños irent missam audire
voluerunt.

De martyrio sancti Gerardi episcopi.

Eatus itaqȝ gerardus epũs sacerdotalib⁹ vestibus ad
celebrandũ missaȝ indutus exortatiõis gratia locut⁹ est
eis dicẽs: frẽs ⁊ coepi mei ⁊ oẽs alij fideles qui adestis
Scitote: nos hodie ad dñm nr̃m iesum xpũm cũ corona marty-
rij in eterna gaudia pueturos. Ego. n. notũ facio vobis arcanũ

dei quod mihi in hac nocte reuelatū est. Vidi .n. dñm nostꝝ ie-
sum xpm̄ in pluteo scissime mr̄is sue semꝑ v̀ginis Marie seden
tem nobisq; ad se vocatis de manu sua corpis ꝛ sanguinis sui eu
charistiā ꝯmūicātē. Beneta v̀o epūs cū ad eū accessisset retraxit
ei xpūs eucharistiā: vn̄ ipse hodie martyrij nr̄i ꝯsortio priuabit̄
Post hec aūt btūs gerardus admonuit eos vt ꝯfiterēt̄ alterutꝝ
peccata sua: ꝛ audita missa orōni incūbentes ꝛ certa spe etne bti-
tudinis ꝑ martyriū adipiscendū letificati omēs ꝯmunicauerunt
Deinde prexerūt ꝑiter versus portū danubij ī pesth. Btūs aūt
gerardus epūs cū esset breuis statura oēsq; vires suas in seruitio
dei fundit⁹ cōsumpsisset: currus sub vectione vtebat̄. Cumq; ad
p̄dictū portuz venissent: ecce viri impij .s. vatha ꝛ cōplices sui
demonib⁹ pleni quib⁹ seipsos dedicauerāt: irruerūt in epōs ꝛ in
oēs socios coꝝ: ꝛ lapidibus eos obruebāt. Btūs v̀o gerardus
epūs eos qui se lapidabāt idesinēter crucis signo insignebat. At
illi hoc viso multomagis seuiētes impetū fecerūt in eū: ꝛ euerte-
rūt currū eius in rippaz danubij: ibiq; abstracto eo de curru eius
in biga positū de monte kelenfeld submiserūt: ꝛ dum adhuc pal-
pitaret in pectore lācea ꝑcussus: ac deinde suꝑ vnū lapidē contri
uerūt cerebꝝ eius. Sicq; gl'iosus martyr xpi ab erumnis mūdi Beatus Gerardus episcopus interficitur.
hui⁹ ad eternā btitudinē transijt: danubius sepe redundans suꝑ
molē lapidis in quo ꝯtritū est caput scī gerardi: nō potuit sangui
nē diluere ꝑ septē annos: donec recoligat⁹ est a sacerdotib⁹: ꝛ la
pis ille nūc est chanadini in suꝑficie sui altaris Nūc in eodē loco
vbi ꝯtritū est caput eius in honore btī gerardi martyris ecclesia
sub mōte appet fabricata. Hic siquidē gerardus monach⁹ de ro
satio natiōe venecen̄. qui in pannoniā veniens primus in Beel
vitā ducēs heremiticā: tandē in Chanadiensez cathedrā ī epūm
est trāslatus. Buldi quoq; epūs lapidib⁹ obrutus trāsijt ad glo
riā. Beztrit⁹ aūt ꝛ beneta cū trāsissent danubiū nauigio ad endre
ꝛ leuente: heretici qui ī vlteriori littore erāt Bestricū epūm vul-
nerauerūt: qui tertia die postmodū mortu⁹ est. Endre aūt dux in
terim suꝑueniēs benetā epūm a manibus coꝝ libauit. Et sic ꝓ-
phetica scī gerardi ipleta est. Oēs .n. p̄ter benetam martyrisati
sūt. Zonuk quoq; comes suꝑ dextrariū suū danubio insiliēs na-
tabat: quē in naui veniēs quidā noīe Murthmur leuauit in na-

nim vt eũ a morte liberaret. Erãt. n. iste murthmur baptizat⁹ a comite zonuk: qui cũ p̃dictuz comitẽ saluare vellet: ceperunt ei he retici mortẽ ꝯminare nisi ipse zonuk comitẽ interficeret: quoꝝ minas murthmur metuẽs ipsuz comitez ĩ naui gladio ĩteremit. Tanta ergo multitudo clericoꝝ ꝛ laicoꝝ ꝓ christi fide eodem die martyriũ ꝑtulit vt coꝝ numerus deo tantũ ꝛ angelis est cognitus.

De morte Petri regis.

Petrus aũt rex videns hũgaros vnanimiter adesisse ducib⁹ endre ꝛ leuẽte ipse cũ suis theutonic͛ fugã inijt versus Musimz vt abinde ĩ austriã ꝑtrãsiret sz euadere non potuit. Interiz. n. hũgari portas ꝛ exit⁹ regni primo occupauerũt: sz ꝛ legat⁹ ducis endre reuocauit petꝝ regẽ sub p̃textu pacis ꝛ honoris sibi ꝯgrui. qui credẽs ei vtebat̃ vt dr̃: sz maxĩe coacte qꝛ exercituz sibi iã abscõditũ cognouerat ꝛ volebat reuerti festinãter ĩ albam: qui cũ diuertisset ĩ villam zamur p̃dict⁹ legat⁹ insidijs voluit eũ cape ꝛ victũ ad endre ducẽ ducere. Petr⁹ aũt ꝑnoscẽs hec collegit se ĩ q̃ndaz curiã ꝛ ꝑ triduũ viriliẽ dimicãdo semetipsuz defendebat. Tandẽ milites ei⁹ oẽs a sagittarijs sũt interempti: ipse v̇o viuus capt⁹ est ꝛ obsecat⁹: albãqz duct⁹ p̃ nimio dolore vitã in breui finiuit: sepultusqz est quĩqz eccl'ijs quã ipse fundauerat ĩ honore btĩ petri apl'i: anno regni sui scd̃a vice tertio.

De coronatiõe andree reg͛ Primi endre dicti.

Porro dux andreas a ꝑturbatiõib⁹ hostium secur⁹ effectus ĩ regia ciuitate alba regalẽ coronã est adeptus: a tribus tantũ epis qui ĩ illa magna strage xpianoꝝ euaserãt. Coronatus est anno dñi. M. xlvij. p̃cepit itaqz vniuerse genti sue sub pena capitalis sentẽtie vt deposito ritu paganismo prius eis ꝯcesso ad verã xpi fidez reuerterent̃: ꝛ ĩ oĩbus scd̃m legẽ illã viuerẽt quaz scũs rex stephan⁹ eos docuerat. Leuẽte v̇o ĩ eisdez dieb⁹ mortu⁹ est: qui si diuti⁹ vixisset ꝛ regni ꝑtãtem obtinuisset: sine dubio totam hungariã paganisma idolatria corrũpisset. Et qꝛ ipse leuente catholice nõ vixit: ideo circa villã toxum vltra danubiũ est sepultus vbi iacere dr̃ toxum: auus suus more paganismo: tradũt quidã istos tres frẽs filios fuisse vazul ducis: ex q̃dam puella de genere Tatun ꝛ nõ de vero thoro ortos esse: ꝛ ob hãc ꝯiũctõem

illos de tatun nobilitatē accepisse falsū, ꝓ certo ē ꝛ pessime enarratū: absq; hoc nāq; sūt nobiles: q ꝛ isti filij sunt calui ladislai qui vxorē de rutheia dicit̄ accepisse: ex q̄ tres isti frēs generant̄. Iste quidē rex alb⁹ andreas ꝛ catholic⁹ ē vocat⁹. Trib⁹. n. ānis polonos: bohemos: ꝛ australes hūgaris suis armis fecit cēsuales Rex aūt hic andreas frē orbat⁹: misit i poloniā ad alteꝝ frēꝫ suū belā cū magna dilectiōe vocās eū ꝛ dicēs. Nos qui quōdā penurie ꝑticipes fuim⁹: ꝛ laboꝝ rogo te dilectissime frat̄ vt ad me non tardes venire q̄ten⁹ ꝯsortes sim⁹ gaudioꝝ: ꝛ bonis regni corpali ꝑn̄tia gaudētes ꝯmūicemus: Neq; heredē. n. hēo nec germanū ꝑter te: tu sis mihi heres: tu i regnū succedas. His itaq; verbis bela adlimit⁹ cū oī familia sua venit ad regē. Quē rex vidēs

gauisus est gaudio magno: q₃ fraterno fulcit⁹ est robore. Post
hec aũt rex ꝛ frat̃ eius bela habitu ꝯsilio diuiserũt regnũ ĩ tres p-
tes: quaꝝ due ĩ ꝓprietatẽ regie maiestat̃ seu ptãtis mãserũt: ter-
tia vͦo ps ĩ ꝓprietatẽ ducis est collata. Hec igit̃ prima regni hu-
ius diuisio semiariũ fuit discordie ꝛ guerraꝝ int̃ duces ꝛ reges hũ
garie. Eo tpe rex andreas iuxta lacũ balatini ꝯstruxit monaste-
riũ ĩ honore scĩ Aniani ĩ loco qui dr̃ Tyhon. Duxit aũt sibi vxo
rem filiã ducis ruthenoꝝ de q̃ genuit salomonẽ ꝛ dauid: de cõcu-
bia aũt quã hũit de villa moroth genuit georgiũ. Porro dux be
la ĩ polonia genuit libos geysaȝ ꝛ ladislaũ: in hũgaria aũt genu
it lãptũ ꝛ filias: viuebãtq₃ rex ꝛ dux in magna pac̃ trãquilitate.

De aduẽtu cesaris siue regis theutonoꝝ ĩ hũgariã

O tpe theutonicoꝝ rex cũ magno exercitu obsedit castrũ
poson: volẽs iniuriã petri vindicare ꝛ hũgariã suo do-
minio subiugare. Extruxit aũt multas machinas belli
cas ad pugnãduȝ castꝝ: ꝛ p octo hebdomadas obsidẽdo nihil ꝓ
fecit. Venerat. n. p̃dict⁹ rex nauigio ad obsidendũ castꝝ poson
Tũc hũgari qui ĩ castro erãt natatorie prudẽtissimũ iuenerũt ho
minẽ noie Zothmũd quẽ noct̃ in silẽtio ad naues impatoris mi-
serũt qui sub aqua veniẽs oẽs naues pforauit: que subito aq̃ ple-
ne facte sũt ꝛ potẽtia theutonicoꝝ ꝯtrita est: ꝛ sic effemenati ener-
uatiq₃ virib⁹ reuersi sũt ad ꝓpria. Multi. n. milites erãt in po-
son: s₃ p̃cipui erãt moyotech: endre: vilũgard: vrosa ꝛ martin⁹
qui quottidie cũ theutonicis dimicabãt acriter. Sequẽti vͦo ãno
cesar cũ magna multitudĩe bellatoꝝ ob easdeȝ causas vẽit ĩ hun-
gariã iuxta fontes riuoꝝ zala ꝛ zelice: s₃ ꝛ naues victuales onera
tas p danubiũ misit in hungariã. Prefecitq₃ eis epũm gebarth
frẽm. His auditis andreas rex ꝛ dux bela oẽs aceruos segetũ et
tirsos herbaꝝ igne cõbusserũt: hitatoresq₃ cũ vniuersis aĩalib⁹
eoꝝ de ptib⁹ illis p q̃s cesar erat trãsitur⁹ ꝓcul abduxerũt. Cũq₃
cesar intrasset ad hũgariã ꝛ venisset in regiões ꝯbustas: neq₃ mi
litib⁹ suis ĩuenire potuit victualia nec equis: ꝛ nesciebat vbi na-
ues eius essent: nullũq₃ subsidiũ ex eis poterat hr̃e. Transiens
aũt siluas appropinq̃uit mõtib⁹ bodobath oĩuȝ victualiũ penu
ria laborãs. Int̃ea aũt gebarth epũs venit in iaurinũ ꝛ mittens
epistolã ad herricũ cesarem: sciscitabat̃ ab eo vbi deberet ipsum

expectare: his aũt qui ferebãt lr̃az deo sic volẽte captus ẽ a latrũ culis andree regis et ad eũ duct⁹. Cũq3 nicolao epõ int̃pretãte te nore lr̃az pcepissent: rescripserũt epõ gebarth lr̃as q̃s p quẽdaz hospitẽ eidẽ miserũt. Ille aũt simulãs se a cesare missum obtulit lr̃as gebarth epõ talia ptinẽtes. Moueris optie frater gebarth epẽ q magna et ardua negocia nr̃i impij: nos ab hũgaria ĩ theutoniã ire pellũt: nã ĩimici nr̃i impiũ nr̃m hostiliter occuparunt. Ergo age festina et destructis nauib⁹ quãciti⁹ poteris nob ratisponę occurras: nec. n. tibi tutũ ẽ ampli⁹ ĩ hũgaria pmorari: his itaq3 cognitis Gebarth epũs festinanter fugit in theutoniam. Cesar igitur spe sustẽtatiõis quaz a nauibus expectabat: frustratus ad mortem incepit egere. Similiter et vniuersus exercit⁹ eius cum equis et subuectoribus miserabiliter fame piclitabantur. Insup etiam hungari et bisseni singulis noctibus acriter eos infestabant toxicatis sagittis eos interficiẽdo: et funes extendentes inter panpiliones eorum q̃3plures aliqua seruitia faciẽtes rapiebant. Pre timore aũt imbriũ sagittarum quib⁹ theutonici compluebant̃ et consumebant̃ fodiebant sibi terram: et desup insertis clipeis etiam viui cum mortuis iacebant in sepulcris. Nam sepulcrũ quod mortuo fodiebat̃ viuus iacebat in eo de nocte et qd viuo fodiebatur p nocte mortuus sibi vendicabat de die. Cesar ergo videns tot et tantis piculis se esse pplexum: misit ad andreã regem et belam ducem rogans ppetue pacis firmitatem. Dicebat enim q si rex andreas securum ei iter p̃beret ad reuertendum et exercitu suo fame oppresso subsidia vite largiret̃ ipse nunq̃3 andree regi et successoribus eius inimicaret̃ et nunq̃3 ammodo reges hungarorum dictis vel factis aut consilio ledere attentaret. Sz etiam siquis de successoribus suis ad bellandum hungariam arma moueret indignatiõem omnipotẽtis dei incurreret et ppetuo eius anathemati subiaceret: filiam quoq3 suam Sophiam noie Salomoni filio regis andree daret in vxorem: quã primitus filio regis frantie cum maximo dederat sacramento: propter ppetue pacis federa firmius roboranda. Hec autẽ omĩa fideliter seruaturum iniurãda religione interposita confirmabat. Rex itaq3 andreas et dux bela magis amatores pacis q̃m discordie seminatores esse volentes pacem cũ cesare composuerunt. Cesar aũt

in propria persona sua iureiurādo confirmauit omnia que dixerat fideliter facturum. Tunc rex Andreas solita regum hungarie largitate vtendo misit cesari quinquaginta corpora immensorum vsonum ⁊ duo milia lardorum: mille thauros ingrates: de panibus autem plusq̄m secum ferre poterant. Oues quoq; ⁊ boues seu pecudes pascuales ⁊ vini copiam supereffluentē. Plurimi etiam theutonicorum de immoderata ciborum gestiōe ⁊ potus ingurgitatione crapulati ⁊ infusi mortui sunt: residui vero a faucibus mortis miseratione hungarorum liberati: relictis tentorijs ⁊ clipeis ⁊ vniuersis superlectilibus suis abiectis a deo cō citato cursu in theutoniam redire ꝓpararant quod nec retro prospicerent. Ex hoc autem euentu locus ille vnde theutonici tam turpiter dedecorati abiectis clipeis fugerunt vsq; hodie werteshegie nuncupatur: theutonici vero locum eundem Schylperg vocant.

De coronatiõe regis salomõis ⁊ de nupcijs eiusdẽ.

Postq̄m aūt cesar herric⁹ cū tanto de decore fugit ĩ terrā suā de hungaria: rex andreas mittēs ad eū legatos: petiuit ab eo vt Sophiam filiā suā Salomoni filio suo matrimõio copulandā vt ꝓmiserat ɔcederet. Cesar aūt quēadmodū iureiurādo ꝓmiserat fideliť cõpleuit. Regalib⁹ itaq₃ nupcijs iuxť fluuiū morua celebratis ⁊ federib⁹ pacis firmiť roboratis. Cesar ⁊ rex cum gaudio sūt reuersi. At rex andreas post hec cito ĩcidit in palisim ⁊ tam iemali q̄₃ estuali tp̄e sup̱ trabā₃ ferebať. Post mortē itaq₃ sc̄i regis stephani trāsacti sunt āni vndeci: meses q̄ttuor vsq₃ ad annū primū imp̱ij andree regis. Interea v̓o petr⁹ theutonicus

vel verius venet⁹ primo ⁊ scđo: regnauit ãnis quiq₃ cũ dimidio Aba vͦ regnauit ãnis trib⁹: q₂ vͦ carnalis amor ⁊ ꝯsanguineitatis affectio sol₃ ĩpedire veritatẽ: vicit amor filialis ĩ andrea regẽ iusticiã ⁊ rupto federe sue ꝓmissiõis ꝙ ĩ regib⁹ esse nõ deberet filiũ suũ salomonẽ ĩfantulũ adhuc quiq₃ ãnoꝝ sup totã hũgariã ãno impꝫij sui duodecio ꝯfect⁹ senio in regẽ fecit iungi ⁊ coronari. Simulabat. n. ꝙ ꝑ ꝑditiõe regni hoc faceret: q₂ impator filiã₃ suã filio suo salomoni nõ dedisset si nõ eũ coronaret. Cũ aũt ĩ coronatiõe salomõis canereꝛ. Esto dñs fratꝝ tuoꝝ ⁊ hec ꝑ ĩterpetrem bele duci ĩnotuisset qđ salomõ infantul⁹ sibi dñs ꝯstitueretꝛ grauitꝛ est ĩdignat⁹. Dicũt alij ꝙ bela duce ⁊ filijs ei⁹ geycha. s. ⁊ ladislao cũctisq₃ regni optimatib⁹ ꝯsentiẽtib⁹ salomõ vnct⁹ esset in regẽ: postmodũ semiatoriũ discordie ĩstigatiõib⁹ ortũ est inter eos. Sursuratores. n. q̃les nr̃is tẽꝑib⁹ ꝯplacẽt: ꝑcipue suggerebãt regi nõ posse regnare salomonẽ: nisi frẽ suo bela extĩcto Ab alia vͦ ꝑte duci ꝑsuadebãt bele ꝙ tẽp⁹ oportunũ esset regnũ acquirere dũ salomõ puerul⁹ esset ⁊ pr̃ ei⁹ senio ꝯfect⁹ ac iualitudinari⁹. Venerũt itaq₃ rex ⁊ dux in Warkũ. Rex ãt cognoscebat ꝙ fili⁹ suus absq₃ volũtate ducis post obitũ suũ regnare nõ posset: vocauit ad ꝯsiliũ suũ duos fideles suos: cũ quib⁹ ꝯsiliũ inijt dicẽs: volo attẽtare ducẽ ⁊ in duob⁹ interrogare: si vult hr̃e coronã vel ducatũ. Fecitq₃ rex ei coronã iacere ante se sup rubeũ stramentũ ⁊ gladiũ iuxta qui ducatũ designat: si ducatũ dux cũ₃ bona pace hr̃e voluerit habeat. Si vͦ coronã statim nos duo principes: surgite ⁊ eodẽ gladio ducẽ belam decollate: ⁊ illi ꝓmiserũt se facturos. Cũ aũt hoc ꝯsiliũ inirent: comes ꝑconũ nicolaus tenẽs hostiũ palacij de foris hec oĩa audiuit. Cumq₃ ducẽ ad rege₃ vocassent ⁊ ĩ hostio intraret: dixit citissime duci comes ꝑconum. Si vitã optas: accipe gladiũ ⁊ plus dicere nõ potuit. Cũ ãt dux intraret: vidit coronã iacentẽ cũ gladio ante regẽ ⁊ mirabatꝛ: statimq₃ cu₃ sedisset rex iacẽs se leuauit ⁊ in lecto sedens dixit. Dux ego coronaui filiũ meũ nõ tñ causa cupiditatis s₃ cauẽs ꝑditiõem regni que nudiusterti⁹ ab impatore acta fuit. S₃ tu voluntatem tuã liberam habeas: si vis regnũ accipe coronã: si ducatũ accipe gladiũ. Ex his aliud cõcedas filio meo: s₃ corona cũ iusticia tua est. Statim dux cognouit de vͦbis nicolai comitis ⁊ dixit: habe-

at filius tuus coronā qui victus est: ⁊ da mihi ducatū: statimq; gladiū accepit: rex itaq; iclinauit se ad pedes ei⁹. qđ raro factū est. Putabat. n. de eadē simplicitate dedisse coronā filio suo: sicut sibi Leuēte dederat: ſ; dux p̄ timore hoc fecerat. Tandē sinistris suggestiōibus maloꝝ hoīu; rex ⁊ dux discordauerūt: dux autem erat sicut sagacissim⁹ p̄cauēs sibi ab insidijs regis cū omi familia sua secessit i poloniā ad soceꝝ suū. Qđ audiēs rex andreas timēs illi⁹ machinamēta: filiū suū salomonē trāsmisit ad impatorē socerū suū: secuti sūt aūt cū plurimi primates hūgarie. Interea dux bela oēm iiuriā quā ei frat̄ suus rex andreas itulerat: notificauit soccro suo duci polonie: dux āt polonie auxiliat⁹ ē ei fidelit̄ ⁊ efficaciter. Dux itaq; bela trib⁹ agminibus soceri sui munit⁹ reuersus est in hūgariā. Rex aūt andreas p̄nosces cū eu; exercitu itrasse i hūgariā ab impatore theutonicoꝝ duas duces videlic; wilhelmū ⁊ poth in auxiliū suū fecit adduci. Ducē quoq; bohemorum qui ꝯsanguinitate eidē attinebat mercede cōduxit ⁊ confidebat in multitudie cōductoꝝ: hūgaros aūt nō multos hēbat. Quamplurimi. n. salomonē filiū suū secuti fuerāt: ⁊ ex his qui in regno manserāt plurimi ad ducē belā ꝯfluxerāt. Nūcciatū est autē bele duci ꝙ rex andreas maxiam haberet multitudine; cōductorum: elegitq; magis mori i bello q̄m sine pugna ab exercitu regis declinare. Tunc itrepid⁹ cōcitatū duxit exercitū sup̱ andream regē versus tysciam: wilhelm⁹ v̓o ⁊ poth duces theutonicoꝝ furore cōcitati cū agmibus suis festināter tysciā transierūt. ⁊ cōmisso p̄lio ab vtraq; p̱te fortiter est pugnatū: ſ; adiuuante deo dux bela victoria; obtinuit: fere omnibus theutonicis ibidem interfectis ⁊ ducibus eoꝝ cōprehensis. Porro hungari qui erant apud regem andream videntes victoriā fecisse ducem belā: dimisso rege andrea versi sunt ad ducē belam. Rex aūt andreas fugit versus theutoniā sed euadere nō potuit. Captus est. n. ad portas Musim ⁊ negligēter detentus in silua Bokon ad crucem sua; que dicitur Stire; mortuus ē: sepultus ē aūt i monasterio sancti Aniani ꝯfessoris: qđ ide; rex cōstruxit in Thibon iuxta lacu; Balaton: ſ; ⁊ dux bohemoꝝ captus est ⁊ sine scitu ducis bele exoculatus: wilhelmus v̓o ⁊ poth duces adducti sunt ad belam ducem: qui eos liberos abire p̱misit:

De coronatione et vita regis Bele primi et exercicijs eiusdem.

Rex igitur bela vocatus benym victor cũ triũpho venit in ciuitatẽ albã. Ibiq; regali diademate iungẽtibus cũ epis feliciter est coronatus: tenuit aũt regnũ pacifice sine molestatõe hostiũ et quesiuit bona gẽti sue. Inter cetera siquidẽ peritie sue argumẽta fecit fabricari nũmos magne monete ex purissimo argẽto et p̃ciũ rerum venaliũ scdm certã q̃ntitatẽ: iusto moderamĩe discrete ratiõis cõstituit. Non. n. pmittebat mercatores et nũmularios p detestabilẽ auaritie voraginẽ a simplicibus et rusticis superfluũ lucrũ ꝯgregare.

Hec est.n.causa que maxie solet populos pauptatis ⁊ iopie pi-
culis obuoluere: sʒ statutuʒ pcium vnusquisqʒ vendebat ⁊ eme-
bat sine iniuria ⁊ circūuētōe. Iste eteni oia fora die sabbati ɔstituit
p vēdēdo ⁊ emēdo. Bizātiosqʒ misit currere p districtū regni sui.
Argēteos etiā denarios vt supra scriptū ē cudere fec: quoꝝ qdra
ginta bizanti⁹ cēsus erat: vñ ⁊ nūc denarij nūero qdraginta aurū
appellat nō ꝙ sint aurei sʒ ꝙ tot denarij bizantiū valere illo tpe
videbant. Oibus.n.diebus vite sue ī tota hūgaria nō est muta
ta moneta: mutata multa etiaʒ alia fecit sempitna digna mēoria.
Oiuʒ.n.qui secuti fuerāt salomonē regē vxores ⁊ filias ⁊ omnia
que hēbant itegra ⁊ illesa fec custodiri vt ad eū spōte reuerterēt:
bonis suis ī pace degerēt: vñ plurimi de illis facti fideles redierīt
Alleuiauit hic etiā pietatis bonus hūgaroꝝ a debito seruitio re
laxās eis ɔsuetas ⁊ antiqs exactiōes. Qua ꝑpter hūgaria qm-
plurimū locupletata sup oēs circūadiacētes regiōes caput extu-
lit eas diuicijs vicens ⁊ gloria: tūc in ea paupes locuplebant: ⁊
diuites gloriabant.

Hungari rursus in fide apostotare conati.

Iussit etiā rex clemētissim⁹ p totam bungariā pcones vt
de singulis villis vocarent duo seniores facūdiā habē
tes ad regis ɔsiliū. Quo audito nō tātū hij qui vocati fuerāt: sʒ
etiā oēs rustici ⁊ frui cū vniuersa plebe hūgarie venerūt ad regē ī
albā. Rex āt ⁊ epi cūctiqʒ ꝑceres videtes imēsaʒ multitudinē ti-
muerūt ne forte irruerēt ī eos: ⁊ intrātes ciuitatē obfuauerūt eaʒ
Plebs āt ɔstituit sibi ppositos quib⁹ ppauerūt orcistꝝ d lignis
vnde ab hoib⁹ posset videri ⁊ audiri: ppositi vo miserīt ad regē ⁊
ad ꝑceres nūcios dicētes. Cōcede nob ritū patꝝ nroꝝ pagāismo
viuere Epōs lapidare: psbytos extimiare: clericos strāgulare
decīatores suspēdere: eccłas dstruere: cāpanas ɔfrāgere His au
dit ɔtstat⁹ ē rex ⁊ petiuit īducias dieꝝ triū ad delibādū sup nego
cio. Intiʒ vo ppositi pleb iemineti suggestu residētes pdicabāt
nephāda carmia ɔt fidē: plebs āt tota ɔgratulāt affirmabat fiat
fiat. Cū āt tria die respōsuʒ expectarent: milites armati ex pcep-
to regis irruerūt sup eos ⁊ aliquos ex eis obtrūcauerunt: pposi
tosqʒ eoꝝ ab altis pcipitādo ɔtriuerīt: reliquos āt ligatos duris
vberib⁹ flagellauerūt: ⁊ sic occidēdo ligādo flagellādo seditiōeʒ

corum milites vix edomauerunt. Postq̄m enim sanctus rex ste phanus conuertit hungariam ad xp̄m bis ad paganismuз versa est: semel tempore regis andree: secundo tempore regis Bele sicut nunc scriptum est. Pijssimus autem rex Bela completo regni sui anno tertio: in demes regali allodio corruente solio cōfractus corpore irremedialiter cepit egrotare: duxerūtqз eum semi necem ad riuulum kanisa id est propter quasdam regni necessitates ꝛ ibi migrauit a seculo: sepultus est autem in monasterio sancti saluatoris quod ipse cōstruxerat in loco qui dicitur zewkzard Hic enī bela erat caluus ꝛ in colore brunus: ꝓpterea suū monasterium ad suā dispositiōem zugzard appellauit.

De aduentu Imperatoris cum rege Salomone: genere suo.

Rex autem salomon audiens mortem Bele regis accessit ad soccrum suum Imperatorem theutonicorū Rogauitqз eum vt regnum hungarie sibi restitueret Cuius precibus imperator libenter acquieuit: ꝛ cuз illo nobili romane artis exercitu ꝛ illustri cetu imperialis glorie Salomonem in hungariam reduxit. Interim geysa filius regꝭ Bele sicut erat prudens ꝛ circumspectus cum duobus fratribus suis adolescentibus assumpsit se seorsuз in partes Polonie: nō enim poterat impetum Salomonis ꝛ theutonicorum tunc sustinere. Rex itaqз Salomon cum impatore sine difficultate intrauit in hungariam rege orbatam: ꝛ securus venit in ciuitatem regiam albam: ibiqз ab omni clero ꝛ populo totius hungarie honorificentissime susceptus est. Contionatus est auteз imperator ad vniuersum cetum hungarorum pro genere suo rege Salomone: pacemqз inter eos reformatam iuriurandi religione interposita confirmauit. Regem autem Salomonem in paterno solio gloriose coronatum: cum assensu ꝛ clamatione totius hungarie sedere fecit. Ipse vero imperator diuite gaza hungarie a rege Salomone largissime remuneratus: prospere redijt ad propria. Statim autem vt imperator discessit Geysa illinc quo se caute contulerat in hungariam accessit. Rex autem Salomon tanquam nouus ꝛ non expertus ꝛ nedum in regno roboratus:

timens ne forte Geysa cum exercitu polonico sup̱ eum irrueret
paulisp̱ retrocessit cum suis ⁊ in castro moson munitissimo tutam
statione resedit. Porro epi ⁊ alij viri religiosi instāter satagebāt
inter eos pacē cōponere: maxīe aūt Desideri⁹ epūs de limtins
amonitiōibus ⁊ dulcib⁹ allocutiōib⁹ suis mitigauit aīum geyse
ducis: vt salomōi q̄zuis iuniori regnū cum pace redderet: ⁊ ipse
ducatū quē pater ei⁹ prius hūerat pacifice teneret. Cui⁹ salubri-
bus p̱suasionib⁹ geysa deposito rancore paruit. In festo aūt san
ctoꝝ fabiani ⁊ sebastiani martyꝝ rex salomō ⁊ geysa dux corā hū
garia in gewr pacē firmauerūt. Deinde festū dn̄ice resurrectiōis
ambo simul cū plena curia quinqȝ eccl'ijs celebrauerunt: vbi rex
salomō ipso die pasche assistētib⁹ regni p̱cerib⁹ p̱ manus geyse
ducis honorabiliter ē coronatus: ⁊ in regiam btī petri principis
apostoloꝝ basilicā ad audiendā missam gl'iose deductus: vniuer
sa ergo cōgregatio hungaroꝝ vidētes pacē regis ⁊ ducis: ⁊ mu-
tuam inter eos dilectiōem laudauerūt deuȝ pacis amatorē: ⁊ fa-
cta est letitia magna in populo. Nocte aūt secuta p̱nosticū futu-
re discordie ⁊ turbatiōis p̱uenit. Totā. n. eccl'iam illā ⁊ oīa pa-
latia cet'aqȝ edificia ei appēdētia flāma corrupuit ⁊ vniuersa va-
stante incēdio corruerūt. Accepit aūt omēs timor p̄ nimia p̱cus-
sione flāmaꝝ stridentiū ⁊ terribili furore cāpanaꝝ ex turribus ru-
entiū: nec sciebat quisqȝ quo se diuerteret: rex ⁊ dux vehemēti stu
pore attoniti ⁊ suspitiōe mali doli p̱territi: q̄ntotius in diuersa se
trāstulerūt. Mane aūt facto p̱ fideles nūccios ⁊ in veritate rerū
cognouerūt: q̄r nihil mali ex vtraqȝ p̱te p̱niciosa fraude fuerat ex
cogitatū: sȝ forte inopinatum euenerat incendiū: rex ⁊ dux cū bo-
na pace iterꝝ p̱ueniūt. Misit itaqȝ rex Zolomerus dalmacie qui
sororius geyse erat nūccios ad regem salomonē ⁊ ducem geysaȝ
⁊ rogauit eos vt p̱pria p̱sona eoꝝ p̱tra aduersarios suos. s. co-
rinthcos ipsuȝ adiuuarēt qui tūc marchiā dalmacie occupauerāt
Rex igit' ⁊ dux collecto exercitu inerūt i dalmaciā: ⁊ ablatam sibi
restituerūt ītegere regi duciqȝ dona regalia ac p̄ciosa palacia au-
rum ⁊ argentum multum donauit. In reuersione aūt coꝝ Atha
palatin⁹ rogauit regem ⁊ ducem vt in p̱structione monasterij sui
qd̄ in honore sancti Jacobi edificauerat in zelyȝ interessent qd̄ ⁊
factum est.

Quod rex Salomon et Dauid frater eius liberos non habuerunt.

Rex aūt salomon ⁊ dauid frater eius liberos nūq̄ȝ habuerūt ⁊ in ipsis semen regis andree deffecit: qđ ideo diuinit⁹ factū esse credim⁹. Quia qn̄ andreas primo ī hūgariā reuersus ē cū leuēte frē suo: ꝓpter hoc ꝙ ipse regnū possȝ optinere: ꝑmisit vatā ꝓphanū ⁊ alios pessimos: sanctū gerardum ⁊ multos xp̄ianos interficere. Dux aūt geysa genuit colomanū et almū ac filias: viguit aūt tranquilla pax inter regē ⁊ ducē circiter annos tredecim. Interiȝ aūt bohemi suꝑbia iflati irrūperūt versus vrbē Trenchen: ⁊ magnā p̄dam hoīuȝ ⁊ cetoꝝ aīaliū rapientes abduxerūt. Rex aūt ⁊ dux ꝓ magna iniuria hoc reputātes cū suis exercitib⁹ bohemiā īuaserūt: ⁊ bohemis ad ꝯflictuȝ venire nō audētib⁹: hūgari fere totā bohemiā igne ⁊ gladio vastauerūt. Ibi bator opus martini fili⁹ quendā bohemū instar gygantie magnitudīs corp⁹ hn̄tem in certamīe singuli viriliť ꝓstrauit ꝓpter ꝙ mēoriale factū semꝑ: postmodū apud regē ⁊ oēs optiates hūgarie gliosus emicuit. Rex itaqȝ ⁊ dux iniuriā suoꝝ super bohemos grauiter vindicātes cū maxia p̄da captiuoꝝ bohemorū in hungariā gaudētes sunt reuersi.

De irruptiōe Cunoꝝ in hungariā. Et de bello regis Salomōis ⁊ ducū Geyse ac ladislai cum eisdeȝ.

Post hec aūt pagani cū a supiori p̄te porte meses ruptis indaginib⁹ irrupuīt in hungariā: totāqȝ ꝓuinciā Nyr vsqȝ ad ciuitatē byhor crudeliter depredātes infinitam multitudinē viroꝝ ac mulieꝝ: cetoꝝūqȝ aīaliū secum trahētes ꝑ amnē lapus: ⁊ fluēta ȝamus inopinabiliť trāseuntes remeabāt: Rex igiť salomō ⁊ dux geysa cū frē suo ladislao collecto exercitu festinātissime accelerauerūt ꝑ portaȝ meses trāseūtes priusq̄ȝ cuni mōtes trāscēderēt in vrbē debuka pene ꝑ totā septianā ibi aduētū paganoꝝ expectarūt. Quidā aūt de speculatorib⁹ noīe sancisca qui erat de nouo castro certificauit regē ⁊ duces ī quīta feria ꝙ exercit⁹ cunoꝝ appropinq̄ret: rex aūt ⁊ duces cū exercitu equitauerūt illuc vsqȝ ꝓperātes ⁊ ī nocte illa descēderūt ꝓpe cunos Surgētes āt sōno diluculo sexta feria oēs eucharistie ꝯmūiōe se ipsos muniuerť ⁊ ordiat᷒ agmib⁹ suis ad ꝯfligēdū ꝯtra pagāos

prexerunt. Qd cum vidisset princeps milicie paganorū nomie Osul qui fuit fuiens gyule ducis cunorū: sicut erat plurimū infla tus supbia ac nimiū de se psumens iquit suis vadāt iuuenes sup inhermes hūgaros et cum eis ludi simile bellū comitāt. Nullos eni credebat esse qui cū eis cgredi auderēt. Procedēs aūt paga ni ptra hūgaros viderūt terribilia eorū agmina et p ppe renūcia uerūt osul principi suo. Qui coadunacto conducto exercitu cunorū festināter collegit se ī supciliū mōtis altissimi putās hoc sibi fieri p maxio tutamēto. Est. n. ascēsus grauissim⁹ mōtis illi⁹ qui ab icolis vocat kyrieleys. Cōgregat⁹ ē aūt vniuersus exercit⁹ hū garorū ad radicē mōtis eiusdē. Milites. n. regis salomōis oēs piter gestabāt vexilla sua facta de syndone. Pagani aūt in cacu mie mōtis iā collocati fuerāt: ex quib⁹ fortiores et audatiores sa gittarij descēderūt in mediū deucxi mōtis vt hūgaros ab ascēsu mōtis pcul arcerēt. Ceperūt itaq₃ tēpestuosis ymbrib⁹ densissi marū sagittarū in turmas legionū regis et ducis desenire. Quidā aūt incliti milites hungarorū irruerūt sup illos sagittarios et q̄m plures ex eis ī latere eiusdē mōtꝰ occiderūt: et valde pauci equos suos arcub⁹ suis vberādo vrgētes vix ad socis ascēdere potuerūt Rex aūt salomō accerrime aīositatis audacia fremebūdus p gra uissimū ascēsu₃ cū agmīe suo q̄si reptādo ad paganos ascēdit qui sup eū densissimus sagittarū ymbres effundebāt. Dux aūt gey sa sicut erat semp puid⁹ p leuiorē ascēsum ascēdens: sagittis irru it sup cunos: cui⁹ frat ladislaus q̄ttuor ex fortissimis paganorū primo ipetu infecit: et a quīto eorū sagitta grauiter ē vulneratus eodem mox ibide₃ interfecto. Postmodū diuina mirātoē a vulne re illo cito ē sanat⁹: pagani ergo atrocissima mortꝰ illatōe ab hū garis cohartati mirabilit fugiebāt: quos hūgari celeri⁹ psequē tes acutissimos gladios suos siccibūdos ī sanguīb⁹ cunorū iebri auerūt. Capita quippe cumāorū nouiter rasa tanq̄₃ cucurbitas ad maturitatē: nōdum bn̄ pductas gladiorū ictib⁹ disciderūt: vidit deniq₃ btīssimus ladislaus dux vnu₃ paganorū qui sup dorsum equi sui ducebat vnā puellā hungarā speciosa₃: scūs ergo ladis sla⁹ putās illā eē filiā epi waradieus: et q₃uis esset grauiter vul nerat⁹: tn̄ illū celerrime psecut⁹ ē sup equu₃ illu₃ quē ₃ug nomia bat. Cu₃ autē attingeret vt eum lāccaret mime potat q₃ nec eius

celerius currebat: nec equus illi⁹ aliqntulū remācbat: ꝫ q̄si bra-
chiū hoīs erat inter lāceā ⁊ dorſuꝫ ei⁹. Clamauit itaqꝫ ſcūs dux
ladiſlaus ad puellā ⁊ dixit: ſoror ſpecioſa accipe cunū ī cingulo ⁊
iacta te in terrā: qd̄ ⁊ fecit. Cūqꝫ btūs ladiſlaus dux ꝓcul illū lan
ceaſſet in terra iacentē voluit cū int̄ficere: quē puella valde roga
uit ne cū int̄ficeret ꝫ vt dimitteret: vñ in hoc notat̄ ꝙ fides ī mu-
lierib⁹ nō ſit: q: forte amore ſtupri illū libare voluit. Scūs aūt
dux cū eo diu luctādo ⁊ abſciſſo neruo illū int̄fecit: ꝫ illa filia epī
nō fuit. Rex igit̄ ⁊ glioſi duces fere oībus paganis int̄fectis ⁊ oī
bus xpīanis a captiuitate liberatis: vnacū felici embola toci⁹ hū
garie cū triūpho victorie gaudētes redierūt. Facta eſt igit̄ letitia
magna in tota hungaria ⁊ hymnis ⁊ ꝯfeſſionib⁹ benedicebāt de
um qui dedit eis victoriam.

De irruptōe Byſenoꝝ in hūgariā. Et de obſidiōe albe Bulgarice ꝑ regē ⁊ duces ⁊ de captiōe eiuſdem

Actū eſt aūt tertio anno poſt aduentū cunoꝝ biſſeni per
albā bulgaricaꝫ veniētes tranſnatauerūt flumen Zaua
in campū baȝias ⁊ nō modicā gentē captiuoꝝ ⁊ ꝑdaruꝫ
diripiētes in ſuā terrā abduxerūt. Rex aūt ⁊ dux īpoſuerūt crimē
traditiōis albe bulgarice: eo ꝙ pace defraudata voluntarie ꝑmi
ſiſſet latrūculos beſſoꝝ depredari hungariā. Collectis itaqꝫ ex-
ercitib⁹ ꝯuenerūt in ȝalankemen vbi ꝯſilio deliberātes decreue-
rūt albā traditricē obſideri oportere ⁊ expugnari: inde caſtra mo
uētes deſcenderūt circa flumē ȝaua ī directo nandorfeyerwar: ex
ijt aūt edictū a rege ⁊ duce vt vniuerſas exercit⁹ hūgaroꝝ q̄ntoci⁹
trāſiret fluuiū ȝauā in bulgariā. Greci aūt ⁊ bulgari nauigātes ī
celōnib⁹ ſuis ꝑ ingenia ſufflabāt ignes ſulphureos in naues hū
garoꝝ ⁊ eas in ipſis aquis incēdebāt: victi ſūt aūt igniuomi gre-
ci ab hūgaris ꝑ multitudīe nauiū quib⁹ flumē opuerāt: fugienti
bus aūt grecis ac bulgaris tranſierūt hūgari ⁊ termīos bulgaro
rū occupauerūt: rex aūt ⁊ dux ſcdā feria trāſierūt ȝauā ⁊ mane fa-
cto ordinauerūt acies ſuas ⁊ plenis manipulis ſuis vniuerſalit̄
ꝑ turmas ſuas īſertis vmbonib⁹ obſederūt ciuitatē. Greci igit̄ ⁊
bulgari timētes ex obſidiōe piculū ſibi īminere rogauerūt biſſe-
nos ꝑ clam deſtinatos nūcios vt ſine pauore venirēt in adiutori
um ipſoꝝ eo ꝙ nec rex nec dux ciuitatē eoꝝ obſediſſet: ꝫ tantū eo

mes Wid cū bachiēsibus militibꝰ eos īuasisset. Besi ergo frau
dulētibus v̓bis eoꝝ seducti festināter venerūt ī adiutoriū ipsoꝝ:
⁊ cupiditate p̄de allecti quaꝫ de comite Wid deuicto sꝑabāt se cē
p̄cipites: irruerūt sup agmīa soproniensiū: quoꝝ rector erat co-
mes Jan noīe: hic aūt īsultꝰ bessoꝝ viriliť ⁊ fortiter cū soproni-
ensibꝰ supauit plurimis eoꝝ ibidē in ore gladij ꝓstratis: residu-
is aūt eoꝝ ī captiuitatē subactis princeps bissenoꝝ noīe kaꝫar cū
paucissimis fugiēdo manꝰ hungaroꝝ vix euasit. Rex igiť ⁊ dux
eidēꝫ militi Jan mūera regalia cōdignasqꝫ grates libalitate re-
gia ꝯtulerūt: eo ꝙ ipse multa milia bissenoꝝ tanqꝫ lapis limpi-
dissimꝰ vasa fictilia ꝯtriuisset priusqꝫ rex ⁊ dux cū exercitu suo de
gētaculis capita leuassent. Regi aūt ⁊ ducibꝰ geysa ⁊ ladislao su
per rupē que eidē ciuitati ꝓxima ē residentibꝰ ceꝑunt hūgari pre
sentare captos bissenos ⁊ capita inťfectoꝝ ac equos ⁊ suplectilia
que in q̄rta feria a mane vsqꝫ ad īclinatiōem meridiei plene ꝑfice
re nō potuerūt: hoc aūt ideo factū ē vt greci ⁊ bulgari qui obside-
banť vidētes bissenos ī quibꝰ sꝑabāt tā crudeliť ab hūgaris ob-
trūcatos timerēt ⁊ semetipsos cū ciuitate regi ⁊ ducibꝰ ꝯtraderēt.
Porro rex ⁊ duces ad expugnādū ciuitatē cōuentiora loca ꝓspi
ciētes: p̄ceperūt carpētarijs vt ibi turres ligneas octo altitudi-
nē muroꝝ duplo supantes fabricarēt: vñ milites in mediū ciuita
tis lapides ⁊ sagittas sup hoīes iacularēt: inť turres v̓o totidem
tormēta ad destruendū muros erexerūt lōgos etiā pluteos ad de
fendēdos introitꝰ turriū: ceťaqꝫ instrumēta bellica ꝯposuerunt.
Jn quibusdā itaqꝫ locis destruxerūt muros eiꝰ vsqꝫ ad fundamē
tū: sꝫ ciuitatē ipsaꝫ capere nō poterāt: q2 eaꝫ ītrinsecus fortissimi
bellatores defendebāt. Obsederūt itaqꝫ ciuitatē duobꝰ mensibꝰ
infra quos sepiꝰ cōgressi sunt cū saracenis de ciuitate egrediētibꝰ
⁊ ex eis alios occiderūt alios aūt fugauerūt. Post hec tres sara-
ceni fortissimi ⁊ audacissimi de vrbe ꝓsiliunt iaculis lanceis ⁊ sa-
gittis durā plagā hūgaris ꝓpinātes. Salomō aūt balistarius
regis vnū illoꝝ ictu baliste fulmīauit cuiꝰ cadauer hūgari nitebā
tur rape: socij v̓o eius de p̄dictis acriter dimicātes defenderunt.
Rex aūt ⁊ dux vidētes eoꝝ conflictū circūstantibꝰ aiūt militibus
vtinā sanguis ⁊ cor machabeoꝝ efferbesceret in militibꝰ qui de-
fensarēt hūgaros: ab hijs saracenis p̄munitiōe arcis audacť pu

gnātib⁹ vt hūgari cadauer saraceni rapēt hoc audito: Opus: ge orgi⁹: ⁊ bors milites bellicosi ꝯcitato īpetu ī modū fulguris irru erūt sup illos. Quosquidē op⁹ nimiū audacter ꝑsequēs vsqȝ ad vrbis portas fugauit: pugnatores iactābāt lapides ⁊ sagittas d̄ pugnaculis ciuitatꝭ: op⁹ tñ sine lesiōe rediȷt. Intea aūt georgi⁹ ⁊ bors exortati sūt hūgaros qui corp⁹ saraceni rapuerāt ⁊ in turpitudinē ꝓiecerūt. In t̄tio v̄o mēse obsidiōis quedā puella hūgarica olim illuc ꝑ captiuitatē abducta ī q̄rta feria ciuitatē succēdit. Flabat aūt subsolan⁹ vehemētissime cūctaqȝ edificia occupauerāt īcēdia. Exercit⁹ itaqȝ hūgaroꝝ irruit ī ciuitatē ea pte q̄ muri eius ꝑ tormēta iaȝ corruerāt ⁊ grecos saracenos atqȝ bulgaros crudelit̄ trucidarūt: qui āt residui fuerāt cū nicota duce coꝝ fugierūt ī arcē: hūgari ergo capta ciuitate sequēti die postq̄m ignis resederat vidētes scrobes grecoꝝ. Discēdētes tulerāt exīde auꝝ multū ⁊ argētū lapides p̄ciosas gēmasqȝ p̄lucidas ⁊ thesauꝝ fere iestiabilē: in cui⁹ ꝑtitiōe orta ē discordia int̄ regē ⁊ ducē: nullusqȝ fuit ex hūgaris qui ibi locupletat⁹ nō fuisset. Porro ī arce reclusi rogauerūt regē ⁊ duces vt eis vitā ⁊ lib̄tatē donarēt: arceȝ ⁊ vniuersa sibi vēdicarēt. Manib⁹ itaqȝ regꝭ ⁊ ducū ī fidei pign⁹ extēsis q̄d eos ampli⁹ nō lederēt: oēs qui ī arce erāt descenderūt: At dux nicota portās argētū iconā s̄cissime genitricꝭ dei sp̄ v̄gis Maria cū magna multitudīe populi veniēs ī ptāteȝ ducis geyse se ꝯtulit. Sciebat. n. geysaȝ ducē deuotū deo ⁊ captiuos seu afflictos misericordie viscerib⁹ refouētē. Ad man⁹ āt regꝭ salomōis pauci venerūt: qꝛ nouerāt ipsuȝ esse austeꝝ ⁊ pessimis ꝯsiliȷs vid comitꝭ ī oībus auscultātē. qui vid deo ⁊ hoīb⁹ detestabilis erat. Cūqȝ vidissȝ rex plures ad ducē ex illis ꝯfugisse paucos āt ad se plurimū indignat⁹ ē. Cū aūt reuersi eēnt cū thesauro iestimabili venerūt ī villā Buzias ī p̄diuȝ vyd: volebatqȝ diuidere thesauꝝ ⁊ captiuos ⁊ illos etiā qui ad fidē illoꝝ venerāt de castro. Dux āt regii hoc ꝑdicēs diuidere nō potuerūt: hec ergo causa fuit maloꝝ ⁊ seminariū discordie int̄ eos: sȝ p̄terea thesauꝝ cū diuiderēt rex cū cōsilio vid. Et franck epi ⁊ Radoan filiȷ bugar ⁊ Ilia generi vid in q̄ttuor ꝑtes diuisit. Et q̄rtaȝ ꝑtē duci de tribus ꝑtibus vt vnā haberet cū omibus militibus: scdam aūt vid: tertiam aūt Ilia: vnde dux valde molestatus est.

De discordia regis salomonis et ducum geyse et ladislai.

Interea imperator grecorum audita liberalitate ducis geyse misit ad eum nuncios ad firmandam pacem et amicitiam. Dux autem remisit ei omnes captivos et omnes qui ab arce descenderant. Ad regem autem salomonem rex nequaquam misit grecorum: unde rex salomon super geysam ducem magis invidie faucibus ac magis exarsit: Comes etiam vid pernicaciter instigabat regem ut ducem geysam expelleret et ducatum eius sibi de levi posset vendicare: et hoc facile fieri dicebat: eo quod rex multo plures milites quam dux haberet: nec hoc differendum sed magis accelerandum esse suggerebat: seducebatque regem hoc proverbio. Quod sicut duo gladij acuti in eadem vagina contineri non possent: sic nec nos in eodem regno regnare potestis. Rex ergo venenosis verbis comitis vid tragefactus odium et rancorem concepit. Exinde itaque querebat oportunitatem aut capiendi ducem geysam per insidias aut bellandi: dissimulabat tamen rex et simulata amicitia dimisit ducem abire in ducatum.

De dolositate regis bellisque duobus ducum contra regem et de victorijs eorundem.

Post hec itaque misit rex ad utrumque ducem ut ambo simul ad regem venirent et cum exercitu super nijs castra grecorum proficiscerent. Rex enim dolose intendebat eos perdere ut si ambos improvisos capere posset de cetero securus fuisset. Duces autem insidias regis perquirentes aut percipientes sibi caute consulerunt Ladislaus cum medietate exercitus in partibus nijr remansit. Geysa vero cum rege profectus est nec ausi sunt quodque molestie ei inferre: quia ladislaum in manu valida fratris ultorem fore non dubitabant. Interea viri de nijs multam in auro et argento et preciosis pallijs regi et duci habundanter obtulerunt: deinde revertentes ab urbe kene rex et dux ab invicem sunt divisi. Ladislaus autem consilio fratris sui de civitate Byhor ivit in rusciam querere auxilium amicorum suorum ut contra machinamenta regis sese premuniret. Jam enim omnibus innotuerat iniuria et discordia regis et ducum: post hec collectis exercitibus nuncijs frequenter missis Tandem rex et dux venerunt strigonium ibique ex conducto utrique eorum tantum cum octo hominibus inter episcopos et principes navigaverunt in insulam civitati proximam ad colloquendum ubi diu semetipsos incusantes et excusantes: tandem roborato federe pacis Geysa redijt in du

catum. Rex aũt venit in albã: post hec misit ad heysaz ducẽ: rex vid deo detestabilẽ ⁊ ernei mansuetũ quos geysa fecit caute custodire: ꝑ timore traditiõis vid misit etiã dux ad regez: epũm waradieñ. ⁊ nequã vatha quos ⁊ rex fecit similiter custodire. Rex aũt de villa megyer iuit v̓sus flumẽ rapcha in ocursuz triũ ducũ theutonicoꝝ quos in auxiliũ sibi ꝯtra ducẽ geysam expectabat. Qꝛ v̓o dux nec frẽm suũ pñtez habebat nec amicoꝝ auxiliũ misit vid ⁊ ernei ad regem data treuga a festo scĩ Martini vsqz ad festuz scĩ georgij: quo audito rex misit vathan ⁊ epũm waradieñ. Porro eo tempe rex natale celebrauit in loco qui dicit̃ geminũ castellũ: deinde venit zalã vbi marcharth dux theutonicoꝝ ⁊ vid instigauerũt regẽ vt ducez debellaret: suggerebat enĩ vid regi hoc ⁊ huiuscemodi. Ecce nũc facile potes ⁊ indubitãter ducẽ deuincere qꝛ destitutus est omĩ auxilio: ⁊ si distuleris euz aggredi vsqz ad datas inducias erit spes euadendi. Cumqz rex salomon venisset ad zegzard ⁊ castra mecatus esset sup locum kestelci venit audire vespas in monasterio scĩ saluatoris: post vespas v̓o in monasterio vid ⁊ alij consuluerũt regi dicẽtes. Dñe: noueris qꝫ ladislaus in rusciã iuit ⁊ lamptus in poloniã ꝯducere exercitũ fratri eoꝝ: duci geyse sepe ꝯsuluim⁹ tibi ⁊ nũc veniatis sup ducem qui venat̃ in ingwã: noctis in silẽtio impetũ faciam⁹ sup eum: capiam⁹ euz et oculos eius eruam⁹: ⁊ cũ ladislaus ⁊ lamptus venerint vel exercitũ secũ duxerint ꝯtra nos stare nõ possint. Et cũ hec audierint etiã regnũ intrare nõ audebunt: ⁊ potestis facere qꝛ oẽs ꝯsiliarij sui tibi fideles sunt: ⁊ ducatuz mihi dabis ⁊ ita cõfirmabis coronã tuaz. Rex aũt hoc audito ꝓmisit se cogitatuꝝ vsqz ad matutinas: ⁊ placuit cõsiliũ ante oculos ei⁹. Abbas aũt eiusdez loci nomĩe villerin⁹ latinus qui erat in abscõdito loco clausus q̃si deum ꝑcans in mõasterio audiuit cõsiliũ qñ factũ est. Qui statim nũccium misit ad ducẽ ⁊ lr̃as vt sibi de rege caueret. Cũ aũt nũccius ad ducẽ venisset: erãt ibi iniqui ꝯsiliarij ⁊ ipsius ducis traditores petrus. f. zounuk ⁊ bykas: qui dixerũt. Dñe dux ne timeas quoniã abbas ebriosus est ⁊ ĩ ebrietate sua ad vos nũccium misit ⁊ nescit quid loquat̃: hoc autẽ dicebãt qꝛ volebant tradere ducem in manus salomonis. Dux aũt in illis cõfidens ibidez scz in ingwam venabat̃: sz frẽm suum ladislaũ misit in bohemiã: qꝛ iam tunc re-

uersus erat de ruscia sine subsidio vt rogaret Othonē ducem bohemo⁊ vt ipsis i necessitate positis auxiliaret: in eodē mane qn̄ rex se cogitatu⁊ statuerat: cū venisset ad matutinas Abbas idem abscōdit se in monasterio vt audiret ꝯsiliū: eo ꝙ fidelis erat duci q: filius fundatoris eccl'ie sue fuerat. Cantatis igit matutinis cū oēs exiuissent: rex ⁊ vid ibidē remanserūt ⁊ tale cōsiliū statuerūt sicut vid regi facere laudauerat: hoc aūt p̄dictus abbas audierat monachalē statim deponēs habitū ⁊ laicalē induēs: gladiumq; accingēs ascēdit equū: ⁊ venit citissime ad ducē quē mane dormientē īuenit ⁊ excitauit eū dicens ei. Fuge dux ⁊ si nō fugeris statī milites salomōis ad capiendū te appropinquāt. Dux vo collecto exercitu suo voluit vt citissime iret in ptes bohemie ꝓ frē suo ladislao: s; rex obuiā ei veniebat. Regebat aūt vid sic regē sicut magister discipulū: eratq; sibi de iure sine omi iure subdit⁹: qđ cauendū est omibus hoībus: s; maxīe regibus lactatusq; est pessimo vid ꝑfidi cōsilio mouit exercitū sup ducē. Dux vo cū exercitu suo obuiauit regi in kemey: principes aūt ducis īmo traditores: miserūt clāculo nūccios ad regem dicētes. Qđ si rex eos ī dignitatibus teneret ⁊ in grām suscipet: ipsi in bello relicto duce ad regem ꝯfluerent. Rex aūt certificauit eos sup hoc p̄scito iuramēto ⁊ securus tūc trāsiuit tysciā glaciatam sup ducē. Cūq; appropinq̄ssent ad p̄lium: rex apud eccl'iam filij nog armauit se ⁊ coadunauit agmīa sua ad dimicandū ⁊ impetū fecit sup ducem: ac ducē auxilio suo⁊ fraudulēter ꝺstitutū supauit. Principes aūt geyse petrud ⁊ bykas in ipso p̄lio cū tribus agmibus castro⁊ verterūt se ad salomonē sicut sibi ꝓmiserant. Dux vo geysa q̄;uis maxia pte exercitus sui esset destitutus nō tamē abhorruit vno tantū agmine stipatus ꝯtra triginta salomonis agmīa seuissimū p̄liū cōmittere. Traditores aūt fugiētes leuabant clipeos suos ī signū qđ regi dederāt: queādmodū iudas traditor qui dederat signum ne milites regis eos ꝑsequerent. Exercitus aūt regis ignar⁹ ꝓditionis signi ⁊ videntes agmia ducis fugere ꝑsecutus est ea vsq; ad interemptōem: ita ꝙ vix paucissimi ex illis traditorib⁹ mortem euaserunt ⁊ vtinā ex eis nullus euasisset: qui dn̄m suū benefactorem scelerantissime tradiderunt. Omibus aūt militib⁹ suis ꝑeuntibus declinauit dux a bello: transiuitq; tysciam ī choto yd

⁊ Georgium nigrum capellanū suum ad frēm suū ladislaū trās
misit vt q̄citiꝰ posset ad eū festinaret. Iuancā v̄o clericū suū lr̄a-
tum misit ad lamptū. Cumqȝ geysa equitasset vsqȝ vaciaȝ obuia-
uit fratri suo ladislao ⁊ othoni duci sororio coꝝ cum auxilio vali-
do venientibꝰ. Cumqȝ dux geysa vidisset frēm suū ladislaū p̄ ni-
mio dolore flebat: qr bonos ⁊ fideles suos amisisset ⁊ de tradito-
ribꝰ cōquerebat̄. Ladislaus aūt animo fortis frēm suū conforta-
bat ne fleret: ſȝ potius omīpotētis dei clementiā exoraret: vt vi-
ctoreȝ victis subiugaret: quēadmodū forma belloꝝ est. Rex aūt
⁊ dux ante q̄dragesimā pugnauerant in kemey q̄rta feria post do
minicā qua cantat̄. Exurge. In hoc aūt bello opus filius mar-
tini de genere vecellini miles gloriosus militē ducis nomine pe-
trū audacissimū sup̱ equū submirceū: ceterosqȝ p̄cedentē radian
te lorica ⁊ deaurata galea p̱spicuū atqȝ ad conflictū milites ꝓuo
cantē singulari certamīe sup̱auit. Nam de agmīe salomōis ad p̄
dictū militeȝ solus opus sup̱ giluū equuȝ in lorica cutullata emul
sus in modū fulminis ictu lancee rupta lorica petꝝ p̱ mediuȝ cor
transfixit: in eodem aūt bello tantā stragem crebris ictibꝰ gladij
sui fecit opus ꝙ ꝓ nimia reciprocatiōe ictuū dextra eius obrigue
rat ⁊ capulo gladij sui adheserat. Rex aūt salomon ⁊ maxīe the-
utonici mirabant̄ de potentia ⁊ audatiā opus in p̄lio: rex victo-
riam potitus transiuit tysciaȝ congelatā in thoroyd: ⁊ descēdit in
curia filij petri ibiqȝ audiuit geysaȝ obuiasse ladislao ⁊ othoni du
cibꝰ cū valida multitudine pugnatoꝝ ad se venientē: vid v̄o de-
testabilis vrgebat regeȝ his verbis. Nouiter exercitū eius cōfe-
cimus: nobiliores occidimꝰ: timorem ei īmisimus: ⁊ nūc seruos
cōgregauit: messores coadunauit: ⁊ eoꝝ agmine se stipauit. Ni-
hil ergo de eis debemꝰ dubitare quin eos in momēto deuorabi-
mus. Bohemicū v̄o agmē omībꝰ consodalibꝰ in eis aquiescen-
tibꝰ ego cū bachiensibꝰ p̄mature mortis p̱iculis afficiaȝ. Erney
aūt semp̱ pacis amator cū hoc audiuit flebat: quē cū salomon vi-
disseȝ flere dixit. Comes erney videt̄ mihi ꝙ tu fidelis sis duci tā-
tūmodo apud me simulatꝰ manes: cui erney respondit. Nequa
q̄m domīe: ſȝ nollem ꝙ cū fratribꝰ tuis pugnares ⁊ vt milites in
terficerent se adinuiceȝ filiꝰ patrē vel pater filiū. Deinde wid co
miti dixit Ernei tu laudas domīo pugnare cū fratribꝰ ⁊ dicis: qr

falcatores ⁊ furcātes coadunasset: vide q: mille falcantes qd̄ inciduñt decem millia furcatoꝝ cōgregare nō potuerunt ⁊ absq; deo numerare nō valebūt: nobis aptū est ꝓ rege mori ſ; esset melius vt potiori vteremur cōsilio. Rex ergo in vbis vyd confidens festinauit cū exercitu suo: ⁊ in quarta feria descēdit in rakus: ſ; ⁊ duces Geysa Ladislaus ⁊ Otho ac totus exercitus hungaroꝝ qui erat cū eis descēderūt circa vaciā: fuit aūt ibi magna silua ⁊ nemo in ea manserat: p̄ter vnū heremitā nomīe vac; scē vite: ex cuius nomīe dux geysa illi ciuitati postea ibi cōstructe nomē imposuit. Cum igit̄ exercitus p̄dictus salomonē ꝯtra se expectaret: duces quodā; mane in equis causa ꝯsiliandi: stabant in loco vbi modo est capella lapidea btī petri apostoli: tractātes q̄liter sint pugnaturi: ⁊ dum ibi starēt clara die vidit btūs ladislaus visione; de celo: ⁊ ait ad geysam ducē frēm suū: vidisti aliquid: qui respōdit nihil. Tūc btūs ladislaus subiūxit: dum starem⁹ hic in ꝯsilio: ecce Angelus dn̄i descendit de celo portās coronā aurea; in māu sua ⁊ impressit capiti tuo: vñ certus sum ꝙ nobis victoria donabit̄. et salomon exul fugiet debellat⁹ extra regnū: regnū v̄o ⁊ corona tibi tradet̄ a dn̄o. Cui geysa ait: si dn̄s deus fuerit nobiscū ⁊ custodierit nos ab īimicis nr̄is: ⁊ visio hec fuerit adimpleta edificabo hic in loco isto eccl̄iam sacratissime v̄ginis Marie genitricis sue: hoc dicto castra mouerūt ⁊ descenderūt in allodio qd̄ dicit̄ zingota: mons aūt quida; noīe moniorod interiacebat exercitū ⁊ lucescente quīta feria volebāt p̄liari ſ; densissima obscuritas supueniētis nebule eos impediuit. Nocte v̄o in sequēti dexterarios suos p abenas in manib⁹ tenētes ortum solis p̄stolabant̄. In diluculo aūt sexte ferie rex ordinatis agmibus suis equitauit transuerticē montis moniorod: ⁊ p̄cepit salmariis vt in latere eiusde; montis remanerēt: q̄ten⁹ hostes vidētes turmas illoꝝ nō sarcinas ſ; in p̄sidio ꝯstitutos esse putarēt. Vyd aūt dicebat: statim vt exercitū nr̄m viderint fugiēt: ſ; ⁊ duces summo mane suas acies ordinauerūt. Cumq; ladislaus se armaret in terrā se ꝓstrauit: ⁊ omīpotentis dei clementiā postulauit ⁊ btō Martino votū vouit: vt si dn̄s ei victoriam cōcederet in eode; loco eccl̄ia; in honore btī Martini cōstrueret: qd̄ ⁊ factum est. Et in medio siquidem Bihoriensi agmīe ladislao locato ex sinistra p̄te: othone; v̄o ex

dextera constituerűt: geysam vo in nitriensi agmie in medio collocauerunt: preterea ex vtraqꝫ pte ter tria agmina quaternatim connectēdo ꝯseruauerunt. Cunqꝫ rex de monte descenderet: exercitus geyse que inferiori loco erat videbaꝛ̄ eleuantior cűctis exercitibus salomonis: Quo viso dixit erney ad comitē vyd: mirꝫ est si agmina ista fugiāt a facie nostra: qꝛ danubiű post dorsuꝫ eorum nō dimisissent: sꝫ puto vt ipsi ꝓposuerűt vincere sine mori. Dux aűt ladislaus ante exercitű suű sup arduuꝫ equum residens gratia exhortādi suos ⁊ animādi in girű flexit habenas. Cűqꝫ tetigisset vepꝛē lancea quedam hermellina albissima miruꝫ in modű lancee eius insedit ⁊ sup ipsam discurrēdo in sinű eius vsqꝫ deuenit. Cum aűt ꝯmissum esset ꝑliű: comes vyd ⁊ bachiēses i primo ictu a bohemis mirabiliter sűt ꝓstrati. Ladislaus aűt dux cōmutauerat signa sua cű vexillo ducis geyse: ca intentiōe qꝙ salomon audatius iuaderet illud agmen in quo signa geyse gestabātur putans esse agmē geyse quē nuper deuicerat. Dux aűt ladislaus affectabat custodire frēm suuꝫ geysam ducē ab insultu salomonis: ⁊ ideo primos ipetus belli i se maluit expiri. Rex itaqꝫ cű venisset ad agmē ladislai: ipso cognito timore eius pterritus ꝑcepit signiferis declinare agmīa sup agmina ducis geyse. Ladislaus aűt videns regē ꝑtimore diuertisse a se ipse primus oīuꝫ irruit sup agmina regis. Cunctiqꝫ milites sui impetű fecerűt sup eum atergo. Sꝫ ex aduerso geysa dux cű suis acriter inuasit eosdem: milites aűt ladislai: agmīa salomonis tanqꝫ in cortinis retro respiciētia terribili tinitu gladioꝝ sauciata in morte concluserűt crudeli. Sꝫ extrauerso milites geyse pocula dire mortis eisdem ꝓpinarűt. Ceduntꝛ̄ theutonici fugiűt latini locűqꝫ fuge nō inueniűt ⁊ cadűt ante hungaros vt boues in macello. Rex autē salomon fere omībus suis interfectis aufugit ⁊ in zigetfen danubiű transiens aň opus martini filio venit tandeꝫ in moson ad matrem ⁊ vxorē: ꝑsecutusqꝫ est cum ⁊ suos exercitus ducuꝫ a mane vsqꝫ ad vespam: in ꝑfato nanqꝫ ꝑlio nō soluꝫ theutonici aut latini ceciderűt: sꝫ maior ps milicie regni hungarie dicitꝛ̄ corruisse. Duces aűt geysa ⁊ ladislaus triűpho victorie diuinitꝰ sublimati sup cadauera interfectoꝝ deo ter laudes ꝓclamauerűt. Dux aűt ladislaus sicut erat semp eximie pietatis videns tot millia inter-

fectoꝝ: q̃zuis inimici eius fuissent qui occisi erãt: tamen cõmota sunt om̃ia viscera eius sup illos ⁊ fleuit eos amare: scindens sibi genas ⁊ capillos planctu magno tanq̃z mater in funere filiorum. Postea de spolijs coꝝ constructa est eccl'ia de moniorod. Marchardh vo dux theutonicoꝝ ⁊ Sẽtepolug dux bohemorũ capti sunt militib⁹ suis interfectis ⁊ ipsis grauiter vulneratis. Cunq̃z ladislaus pambularet gemẽs in cadaverib⁹ mortuoꝝ videns cadauera erney comitis: statim de equo ꝓsilijt ⁊ ipsuz amplexat⁹ ẽ cui flens dicebat erney comes pacis amator: doleo sup te q̃si sup frẽm meuz: q: cor tuũ ⁊ consiliũ tuũ pace plenum erat. Quẽ manu ꝓpria leuans osculatus est eũ. Precepitq̃z militibus suis vt eum Bacie honorifice sepelirent. Cũq̃z idem ladislaus ex alia pte ambularet: vidit cadauer vyd: ⁊ ait. Doleo sup morte tua q̃zuis nobis semp inimic⁹ fuisset vtinã vixisses ⁊ ꝯuersus fuisses et pacem inter nos firmasses: sz miror q: de genere ducũ non fuisti: cur ducatum volebas nec de ꝓpagine regũ q̃re coronã optabas video nũc quia cor quod ad ducatũ anhelabat lancea pforatũ iacet: ⁊ caput quod coronã optabat gladio scissum est: sz ⁊ ipsuz sepelire p̃cepit. Milites ergo geyse ⁊ ladislai qui ꝯsilio vyd in bello de morte fratꝝ vel filioꝝ amaritudine ꝯplexi fuerant statim de equo descenderũt ⁊ pectus cũ cutello scindẽtes ad oculos suos diuerterũt ⁊ terrã in oculos eius ꝓijcientes dixerũt. Nunq̃z oculi tui rebus ⁊ nobilitate saciati sunt: nũc aũt oculos tuos ⁊ pect⁹ terra faciet. Dux aũt bohemoꝝ otho qui aĩaz suã ꝓ eis posuerat copiose remuneratus repatriauit. Cunq̃z salomon venisset ad moson vidẽs mat̃ eius fleuit sup cũ sicut debz sup vnicũ filiũ suũ qui tãtis bõis a deo priuat⁹ fuerat ⁊ icrepabat dicẽs. Fili charissime nũq̃z ꝯsiliũ meũ audisti nec ꝯsiliũ erney nec ꝯsiliũ alioꝝ fidelium tuoꝝ: sz sp acq̃escebas ꝯsilio vyd: ⁊ ecce destruxisti te ⁊ tuos: nõne sp laudaui ⁊ dixi ꝙ sufficit tibi corona hũgarie ⁊ vt dares ducatũ ĩ pace frib⁹ tuis: nũc aũt vyd dux eẽ nõ potuit: nec tu ãpli⁹ coronaberis. Quo audito rex irat⁹ voluit mr̃ez suã ĩ faciẽ pcuttere cui⁹ manũ vxor sua retinuit: iã eni cognouerat rex salomõ ꝙ nõ auxiliaret̃ ei dñs ĩ bello: ⁊ in eadẽ nocte collegit se festinant̃ ĩ moson ⁊ posõ que castra iã pridẽ muniuerat: mr̃ez quoq̃z ⁊ vxorẽ suã qñ ĩ p̃liũ iuit illic reliquerat ob quã causaz vict⁹ in p̃lio obtiorẽ.

Quomodo deuicto fugatoqz Salomone rege. Rex Geysa primus extitit coronatus.

Orro duces geysa ꝛ ladislaus cū exercitu albam venerunt. Deinde castrum porte Bobuch ꝛ albam: ꝛ alia castra fortissimoꝝ militū p̄sidio muniētes: dimissoqz exercitu habitabāt in hūgaria. Tūc geysa dux magnꝰ ꝯpellētibus hūgaris coronā regni suscepit. Post coronatiōem aūt veniēs in locū vbi facta visio fuerat ꝛ cepūt cū frē suo ladislao ꝓponere de loco fūdamēti eccl'ie ad honorē v̄gis m̄ris fabricande. Et dum ibi starēt iuxta vaciaz vbi nūc est eccl'ia bt̄i petri apostoli apparuit eis ceruus habēs cornua plena ardētibꝰ candelis

cepitq3 fugere corã eis versus siluã3 ꝛ in loco vbi nūc est mōa-
steriū fixit pedes suos: Quē cū milites sagitarēt ꝓiecit se in da-
nubiū ꝛ eum vltra non viderūt. Quo viso btūs ladislaus ait
vere non ceru⁹ sed angel⁹ dei erat: ꝛ dixit geysa rex. Dic mihi di
lecte frater: quid fieri volūt omēs candele ardētes in se i cornib⁹
cerui. Respōdit btūs ladisla⁹ nō sunt cornua sꝫ ale: non sūt can-
dele ardentes sꝫ pēne fulgentes: pedes vō fixit qꝛ ibi locū demō
strauit vt eccliam btē virgini nō alīs nisi hic edificari faceremus:
vt aūt locus prime visiōis non sit sine edificio a geysa rege ꝛ suis
fratrib⁹ decretum est vt ibi capella in honore btī petri principis
apostoloꝝ fundaret̄. Rex igit̄ geysa fundauit eccliam vaciēsem
ꝛ dotauit eā predijs multis ꝛ possessionib⁹: non solū eccliã3 illā
verū etiā Budensem cui ꝯstituit tributum de pesth ꝛ tres villas
in Simigio ac ornamēta ꝑciosa. Eo tpe bisseni vnanimiter ro-
gauerūt regē geysã3 vt si eos libtate donaret: ipsi insultus regis
salomōis omnīo cohercerēt: ita ꝙ nec auderet exire de mason ꝛ
poson ad tentandā hūgariam. Rex aūt geysa se petitiōi eoꝝ cō-
descensuꝝ ꝓmisit: si ipsi hoc qd ꝓmiserant adimplerēt. Bisseni
itaq3 cū principe eoꝝ zultan nomīe equitauerūt sup regē salomo
nem. Rex aūt salomō marchionē theutonicoꝝ ꝓmissa peccunia
i auxiliū asciuit. Cūq3 obuiā ageret bissenis marchio vidēs hor
ribiles aspectu ꝛ terribiles timuit ꝑsertim qꝛ subijt in mentē3 sibi
q3 misabiliter pierant p hūgaros: villerm⁹ ꝛ poth ꝛ marchard
duces. Dixitq3 regi simulatorie ꝙ in qdragesimali tpe bellū nō
cōmitterēt. S3 si rex vellet confligeret: ꝛ si bisseni ꝑualerent tūc
ipse indubitāter regi auxiliaret̄: ꝛ sic ascendit cum suo exercitu in
montem bachy ꝛ inde ꝓspiciebat conflictus ꝑliantium. Cū aūt
venissent ad conflictum Bisseni fugerunt a facie salomonis sicut
fluit cera a facie ignis: ꝛ multis ex eis intfectis: alios i stagno fer
cen submersis: pauci cū zultan fugiendo euaserūt. Victis itaq3
bissenis marchio peccuniã3 petiuit a salomone cui ille nihil de-
dit: ipse aūt minabat̄ ei ꝙ eum ante impatorem accusaret: qꝛ ꝑti-
more se ostendere non esset ausus vilissimis bissenis. Marchio
itaq3 predictus nomine hermich iratus voluit venire sup Sa-
lomonem: sed timens impatorem: cessauit ꝛ tristis reuersus est
ad propria:

Zultan

Marchio Theutonicoꝝ

De aduētu Imperatoris in auxiliū reg̃ Salomōis.

Ostea aūt rex Salomon metuens geysam regē ⁊ ipsius fratres cum rebus ⁊ familia stiriam introiuit ⁊ in claustro Agmund matre ⁊ vxore derelictis in mesan est reuersus: volens collecto exercitu inuadere fratres suos. Cunq; de die in diem salomon deficeret: sed illoꝝ ꝓcessus recipet felicia incrementa cōfusus ad cesarem direxit gressus suos vt ei auxilium tribueret in hungariam reuertendi: et licet peccuniam dedisset affluenter pro militibus solidandis: theutonici tamē ⁊ latini cum ipso ob metū non venerunt hungarorum. Rex aūt salomon conquerebat̃ cesari de amissione regni dicens. Quod de regno suo violenter eēt expulsus: ⁊ nō tantū sibi ſ; magis impio cesaris hec iniuria esset illata: ⁊ dicebat in tanto tua quippe hūgaria tuum regnū in quo me regem constituisti me regnāte optima regni illius tue maiestati gratanter offerebant̃ annuo censu ⁊ scdm mandatum tuū tibi seruiebat̃. Nūc aūt hec oīa tibi denegant̃ ab his qui impio tuo detriméta machinant̃. Quapropter venias in hūgariam ⁊ tuā vlciscaris iniuriā sup hostes tuos ⁊ regnū tibi vēdices: his igit̃ vbis impator motus cum magno exercitu intrauit hungariam. Alimentum vo ad vsum sui exercitus habūde nauigio ferebat̃ i danubio. Cunq; venisset impator ad flumen vag: salomon acceptis tribus agmībus equitauit de scempte sup nitram. Exeuntes autem iuuenes confligebant secum: nūc his nūc illis fugientib⁹ ⁊ diu sine vulnere certantibus. Opus miles electus ex militib⁹ sedens super dexterarium suum irruit super portam ciuitatis et vnū de pugnantibus fulminauit. Nitrienses vero de morte socij sui turbati: acriter ingemebant in opus iaculantes lanceas dextrarium eius interfecerūt. Ipse autem fortiter eis resistens illesus euasit. Inde ergo reuertētes theutonici narrabant impatori audaciā opus eius ⁊ incredibilem potentiam in prelio. Impator autem accersito eo magnis cum laudibus cōmendauit ⁊ verbis dulcib⁹ gratificauit. Quesiuitq; a salomone: si apud geysā ⁊ ladislaū essent multi tā boni milites. Salomon aūt intēdens laudare hungaros: in p̃meditate respondit: multi sunt inquiēs

etiã multo moliores. Cui impator: si ita est talibus militibus repugnãtibus nõ recupabis regnuz. Rex aũt geysa audiẽs impatorez puenisse vaciã prudẽti vsus cõsilio iussit attentare ⁊ demulcere pr̃iarchaz aquilegiensez: cui⁹ consilijs impator plurimum ascultabat: simul etiã oẽs duces theutonicoꝝ ꝓmittẽs eis multã peccuniã si impatorẽ reuerti facerẽt. Pr̃iarcha igit̃ ⁊ duces munerib⁹ illecti ⁊ auri amore capti: satagebãt varijs figmẽtis īducere impatorẽ vt reuerteret̃. Pr̃iarcha .n. finxit se vidisse somnuz cui⁹ cõiectura mãifestissime totũ exercitũ impatoris diuina vltõe piturũ: nisi q̃zcitius reuerteret̃: sz ⁊ duces finxerũt similit̃ se diuinit⁹ attonitos. Cõquerebant̃qz impatori: nescio quid opinari ⁊ mali īminere si nõ cito reuerterẽt̃. Sequẽti v̓o nocte: duces theutonicoꝝ īstruxerũt quosdaz astutos milites suos vt ipsi vociferando ⁊ clipeos suos alt̃natim pcutiẽdo seditiõem ortã in exercitu simularẽt. Qd cũ fecissent milites magn⁹ horror irruit sup impatorẽ ⁊ vniuersuz exercitũ: excogitate fraudis ⁊ simulatiõis inscium. Factus est itaqz tota nocte illa tumultus magn⁹ in castris Mane aũt facto cõuocauit impator pr̃iarchaz ⁊ duces in cõsiliũ vt deliberarẽt quid nã esset agendũ. Pr̃iarcha ergo ⁊ duces peccunia corrupti modis oĩbus ꝯsuluerũt ei vt reuerteret̃. Cesar ãt ingenijs deceptus simulans se salomoni in posteꝝ auxiliaturuz destructis nauibus in theutoniã reuersus est.

De fuga regis salomonis.

At rex salomon spe fraudat⁹ gemebũdus ac mestus collegit se in poson. Cõfortatũqz est regnũ in manu geyse regis: ⁊ ex eo tpe vocat⁹ est magn⁹ rex: ducatũqz dedit fratri suo ladislao. Dux aũt ladislaus obsedit castꝝ poson multis diebus milites v̓o salomõis de castro exiebãt ⁊ cũ militib⁹ ladislai decertabãt. Salomõ aũt ⁊ ladisla⁹ aliq̃n exiebãt signa sua cambiẽtes ⁊ velut milites pugnabãt. Cõtigit aũt vt ladisla⁹ ī meridionali silẽtio ad castꝝ vẽiret: vidit aũt salomõ vẽinetẽ mutat̃ armis ignorabilit̃ exiuit ad eũ: sz nec eũ ladisla⁹ cognoscebat: milites v̓o salomõis sup castra sedẽtes illos aspiciebant. Putabatqz salomon illũ eẽ seruientẽ ⁊ ꝓpt̃ea incrat decertare cũ illo. Statimqz cũ ad eũ venisset ⁊ faciẽ eius respexisset: vidit duos angelos sup caput ipsius ladislai igneo gladio volãtes ⁊ ĩimicos ei⁹ minãtes

Quo viso salomon fugit in castrum cui milites sui dixerũt. Domine: quid est hoc qđ vidimus: nunq̃ʒ te a duobus vel tribꝰ fugere vidimus: quid ergo nunc: quibus ipse dixit. Noueritis ꝙ homines nõ fugissem: sʒ iste nõ est homo: qꝛ ꝓtegunt euʒ igneo gladio angeli. Quo audito mirabanť vnde ipsiuʒ magis timere ceperunt: milites vͦo eiusdeʒ salomonis necessitate compellẽte ad ladislaũ veniebãt: ipse vero eos ducali libertate ⁊ benignissima largitate refouebat ⁊ ad dñm suuʒ reuerti libere ꝑmittebat. Rex aũt magnꝰ eo tempe natale domini in ʒugʒard celebꝛauit. Quo petente Archiepũs Desiderius solennem missam celebꝛauit: et sermõe lucidiss.mo animuʒ regis deliniuit ⁊ ad bonum pacis inclinauit. Celebꝛataqʒ missa oĩbus rite pactis p̃cepit rex vt oẽs egrederenť pꝛeter episcopos ⁊ abbates. Tunc rex cum lachꝛymis ꝓstratus est archiepiscopo ⁊ alijs ecclesiasticis ꝑsonis seu p̃clarꝭ: dicebat se peccasse: quia regnuʒ legittime coꝛonati rege occupauerat: pꝛomisitqʒ regnũ redditurum Salomoni cũ pace firma hoc modo. Qđ ipse coꝛonam iure teneret cuʒ tertia tamen ꝑte regni que ducatui appꝛopꝛiata erat. Salomon quoqʒ duas ꝑtes regni coꝛonatꝰ teneret quas pꝛius detinebat. Episcopi ergo letas deo gratias egerũt: quia regem spũssancti gratia visitatione compunctũ ⁊ illustratum esse videbant. Tunc rex magnꝰ missis nunccijs ad regem Salomonem explicauit ei ꝑ litteras modum pacis p̃taxatum. Incurrẽtibus itaqʒ nunccijs ⁊ super hac re diuersis diuersa sentiẽtibus consumptio reconciliationis effectum soꝛtiri nõ potuit. Interea rex magnus in grauem egritudinem incidit ⁊. vij. kl'as May. viã carnis vniuerse virtutibꝰ adoꝛnatus est ingressus. Erat eñi fide catholicus: deo deuotissimus ⁊ pꝛinceps chꝛistianissimus. Regnauit aũt tribus annis et vacie tumulatur in ecclesia beate virginis quaʒ ipse cõstruxit: in pꝛimo etiam anno regni sui validissima fames regnum hungarie afflixit.

De coronatiõe sci regis Ladislai primi fratris Geyse filij Bele similiter primi: et de exercicijs eiusdem.

Nota vero morte regis magni: conuenit vniuersa multitudo nobiliũ hũgarie ad fratrẽ eius ladislaum. Et eum cõmuni consensu parili voto et consona voluntate ad suscipiendum regni gubernacula concorditer elegerũt: imo fere magis affectuosissimis precibus cõpulerunt. Oẽs enĩ nouerãt ipsum esse vestitum consumatione virtutum: fide catholicum: pietate pcipuũ: largitate munificũ: charitate conspicuũ. Emicuit quippe q̃si stella matutina in medio nebule: fugãs tedia tenebrarum: et quasi luna plena lucet in

diebus suis: velut etiã sol refulgẽs sic effulsit in populo suo: q̃si
adeps sepatus a carne. Et cũ leonibus ⁊ vrsis lusit q̃si cũ agnis
ouiũ: nũquid nõ occidit gigantẽ ⁊ abstulit obprobriuꝫ ex israel.
Cõuertit.n.iĩmicos suos vndiqꝫ ⁊ extirpauit aduersarios: erat
enĩ magnꝰ fm nomẽ suũ maximũ. Nam si ethimologie noĩs eiꝰ
alludamꝰ ladislaus q̃si laus diuinitꝰ data populo dñ: aus enĩ po
pulꝰ intpretať: dosis aũt dans vel datio siue datũ: prima.n.sil
laba noĩs eiꝰ laus est ꝑ pagogẽ. Et q̃ꝫuis ipsuꝫ hũgari ĩ regem
absqꝫ volũtate sua elegerũt: nũqꝫ tñ in capite suo coronaꝫ posuit
ꝓpter qđ potiꝰ celestẽ coronã optabat q̃m trenã. Et viui regꝭ co
ronã vsqꝫ legittĩe coronareť hre noluit ꝓponẽs in eius aĩo vt si
firma pax int eos esse posset: regnũ salomoni redderet ⁊ ipse du-
catũ hret. Postq̃ꝫ aũt diuina dispẽsatiõe regni gubnacula susce
pit nõ mũdanã gloriã caducã ⁊ trãsitoriã sꝫ celesteꝫ priam ⁊ diui-
nã gloriã toto cordis affectu ꝓmereri studuit. Semꝑ.n.timorẽ
dñi ꝑ oculis habuit in oĩbus iudicijs suis ⁊ maxĩe in cauꝭ crimĩa
libꝰ vbi vltio sine pena sãguis irrogať. Diuina quidẽ ĩspiratio-
ne illustratꝰ sciebat: qđ rex nõ tam regat q̃ꝫ regať: vñ in oĩbꝰ iu-
dicijs suis mitigata legũ seueritate semꝑ vtebať miĩcordie leni-
tate. Erat.n.ꝯsolatio afflictoꝝ subleuator oppressoꝝ pius pať
orphanoꝝ: a cũctis enĩ regnicolis mutato ꝓprio noĩe pius rex
vocabať. Qui etiã victor honoratꝰ inclitꝰ augustꝰ extitit nõ taꝫ
noĩuꝫ ꝓprietate q̃ꝫ reꝝ veritate. Adauxit.n.rempublicã hũga
rie: ipse priꝰ dalmatiã atqꝫ croatiam sue monarchie iure ꝑpetuo
subiugauit. Cũ.n.rex zolomerꝰ sine liberis decessisset vxor eius
soror regis ladislai ab ĩimicis viri sui multis ĩiurijs ꝑgrauata au
xiliũ fr̃is sui regis ladislai in noĩe iesu xpĩ ĩplorauit: cuiꝰ iniurias
rex grauiter vĩdicauit: ⁊ croatiã atqꝫ dalmatiã ĩtegraliť sibi resti-
tuit: quã postea a ꝑdicta regina suo subdidit dominio: qđ tñ rex
nõ fec̃ ꝓpter cupiditatẽ: sꝫ q: fm regalẽ iusticiã sibi cõpetebat he
reditas: quoniã quidẽ rex zolomerꝰ in primo gradu affinitatꝭ ei-
dem attinebat ⁊ heredẽ nõ habuit. Porro salomõ erat in poson
Reuerẽdissimi aũt epĩ laborabãt pacificare eos: rex aũt ladislaꝰ
q̃ꝫuis sciret salomonẽ nimis esse trucẽ ⁊ ĩpacibilẽ: victus tñ pie-
tate ⁊ maxĩe iusticia ꝯpellẽte: q: ius legittimũ ladislaus non ha-
bebat ꝯtra eũ sꝫ oĩa ex facto fec̃ nõ de iure: q̃rto ãno regni sui pa-

cificatus est cū salomone: donās ei stipendia ad regales expēsas sufficiētia. Optimates aūt regni futura pericula bellice cladis caute pcauentes nō patiebant regnū partiri cū salomōe: ne nouissima fierēt peiora priorib⁹: salomōis aūt cauteriatā ↄsciētiā pre cōcepte iracūdie amaritudo laniabat. Cepit itaqȝ fremebundus estuāti aīo machinari dolos i pniciē innoxij sanguis ladislai: sed incidit i foueā quā fecit. Eodē etiā āno crux dñi que albe ↄstituta fuerat pcussa ē a fulgure. Rex autē ladisla⁹ dephēso flagitio cepit salomonē ꝛ i wyssegrad retrusit in carcerē. Erat aūt apud salomonē bodus fili⁹ bokon i carcere: hoc aūt nō causa timoris fecit sȝ p ↄsanguineitate regis qui sp minabat facere peiora priorib⁹ ꝛ vt furor illi⁹ paululū temparet. Ipse eni assidue p salomone orabat vt ad legē dei ↄuerteret. Si vo salomon ↄuersus fuisset veracit regnū plenarie sibi restituisset ipse ducatuȝ sibi elegisset: ꝛ q̄ȝuis salomō i carcere fuisset: ladisla⁹ multomagis ei cō dolebat: sȝ postmodū salomō rex dimissus de carcere i eleuatiōe corpis sci stephāi regis ꝛ bti emerici ↄfessoris astitit regi paucis dieb⁹: ꝛ tandē fugiēs adijt ducē cunoꝝ qui vocabat kutesk: cui iurauit ꝙ trāsiluanā puinciā pprietario sibi traderet: ꝛ filiā eius in vxorē accipet si ille in auxiliū ei⁹ sup ladislaū veniret. Dux āt kutesk inani spe seduct⁹ cū magna multitudine cunoꝝ inuadens hungariā: deuenit vsqȝ ad puinciam castrorum vng ꝛ borsua. Quo audito rex ladisla⁹ irruit sup eos ꝛ cōtriti sunt a facie ei⁹: ceciderūtqȝ i ore gladij multa milia cunoꝝ. Rex aūt salomō cū kutesk sicut auates auulsis pēnis ab vnguib⁹ austur fugiētes euaserūt. Rex itaqȝ ladisla⁹ tulit spolia eoꝝ ꝛ i hymnis ꝛ ↄfessionibus bñdicebāt deū qui dedit eis gliosā victoriā. Fecit aūt ↄstrui ibidē eccliam ad honorē dei oīpotentis ob mēoriam victorie: quā ibi adiutorio dei obtinuerūt. At rex salomō cū latrūculis cunoꝝ iuasit bulgariā ꝛ cōfinia grecie: vbi ab exercitu grecie impatoris mirabiliter sūt pcussi e quib⁹ pauci valde euaserūt. Cū eniȝ vidissent cuni magnā multitudinē loricatoꝝ timuerūt valde: ceperūtqȝ festinare vt transirēt danubiū priusq̄ȝ ab hostib⁹ concluderent. Qui ergo loricas nō hēbant celerius p̄ lenitate pcedebāt. Salomō aūt ꝛ sui atqȝ alij loricati armoꝝ pōdere ppediti: pcedentes socios tardius sequebant ꝛ hyems erat: vingebatqȝ

Salomonis Regis malitia.

Bodus

densissime repleuerantqȝ niues oculos eoꝝ ⁊ preoccupāte nimium densitate nō poterant videre socios suos qui p̄cesserant. Errantesqȝ ferebanṫ ꝑ inania. Sȝ ⁊ hostes ꝑsequebanṫ eos comminos. Cumqȝ deuenissent ad quoddaȝ castrū desertū ⁊ vacuum intrauerūt illuc ⁊ tota die ⁊ nocte ibidem māserunt: hostes aūt circūdederūt castruȝ vndiqȝ: obsessi v̓o videntes se periculo famis perire elegerūt magis pugnando mori q̄ȝ fame perimi. Sūmo itaqȝ diluculo exierūt in hostes ⁊ simul cum interfectorib⁹ suis interierūt ⁊ q̄ȝplures ex eis occidebanṫ qui eos interficiebāt. Rex aūt salomon fugiens cuȝ paucis vix euasit ⁊ facili cursu transiuit danubiū: q: glaciatus erat. Cumqȝ venisset ad quoddaȝ nemus magnū dixit suis vt ꝓ recreandis equis paululum repausarent. Ipse vero deposito scuto finxit se cōfestim reuersurum ⁊ abijt in opacas ꝑtes siluaruȝ suis nihil tale opinātibus absentauit se ab illis: nec vnq̄ȝ vltra comparuit. Fractus quippe tot aduersis visitatus a spū salutari qui ex ipsis aduersis nō est effectus durior: nec contra iustissimā dei veritatem libo pugnans arbitrio: sȝ manu misico: dissime corripiētis dei sentiens in recordatiōe cōmissorum ingemuit: ⁊ q̄ntum iuste humanitatis arbitratu pensari pōt cum cordis contritiōe ⁊ satisfactione de peccatis suis penituit: vere felix necessitas que cōpellit ad meliora: nam reuera necesse est vt quem mūdus odit diligaṫ a deo. En nobile corpus salomōis regis regalibus delicijs educatū iacet in puluere ⁊ cinere fatigatum: ⁊ qui prius pugnabat ꝓ tempalibus nūc solum intendit celestibus. Totū enim tempus vite sue in peregrinatiōe ⁊ oratiōe in ieiunijs ⁊ vigilijs in laboribus ⁊ obsecratōibus consumauit. visus est etiā semel in hungaria tempe regis colomani: sȝ statim dilicuit: nec vnq̄ȝ amplius cōparuit: migrauit aūt ex hoc seculo ad dn̄m ⁊ sepultus est pole in ciuitate Istric: vxor aūt eius ⁊ mater in agmund requiescūt.

De scda irruptione cunoꝝ in hungariam ⁊ de bello sancti regis Ladislai cum eiusdem.

Post hec aūt quidam de cunis nomīe Copulch filius krul: cum valida manu intrauit in hungariā eam vt debellaret qui vltra siluanū regnū depredauit ⁊ p̄dam secū ducebat. Qui depopulata terra transsiluā-

na trasiens venit ad Bihor: ⁊ circa flumē vnsoer aliqñtis dieb⁹ ꝑmoratus est. Deinde transiēs tysciam in chocoyd: exercitū suū in tria agmīa diuisit: duo agmīa versus sabulū vastare ꝓposuit. vnū vero circa tysciam debellare dimisit: debellātes vͦ ⁊ p̄dantes venerūt in locū qui dicit̄ Becbey cū multitudine p̄daꝝ ⁊ ad ꝓpria redire statuerūt: qui dicebant venim⁹ debellando nunc reuertamur venādo. Tandem ergo p̄dam de bungaria habuerūt q̄ntam vnq̄ȝ aliqua gens potuit habere: vxores etiā ⁊ filios nobiliū secum in captiuitate ducebāt. Rex aūt ladislaus cuȝ suis in sclauonia fugierat. Cunq̄ȝ in reuersiōe sua hec omīa nūcciassent citius q̄ȝ sciuerat reuersus ē ⁊ cū suis militibus celeriter post eos equitauit: quos circa fluuiū Temes inuenit ⁊ illi putantes se omnino esse liberatos: plus affectabant venatiōem q̄ȝ belluȝ. Rex aūt ladislaus militib⁹ suis dicebat vtilius est mihi mori vobiscū q̄ȝ vxores nostras ⁊ filios videre in captiuitate. Hec dicens lachrimabat̄ ⁊ primus vexillo rubeo impetū fecit in castra cunoꝝ: cōtriuitq̄ȝ dn̄s cunos ante faciē bungaroꝝ. Rex itaq̄ȝ ladislaus militibus suis clamabat: non interficiam⁹ homīes istos ſȝ capiamus eos ⁊ si conuersi fuerint viuāt: kopulch vͦ ⁊ meliores mortui sūt ⁊ alij q̄ȝplures capti sunt ⁊ nemo ex eis euasit p̄ter vnum seruientē nomīe escembu. Rex aūt cum suis omibus ꝓ tanta victoria gratias egit omīpotenti deo qui eripuit eos de manib⁹ hostiū suoꝝ: nomīauitq̄ȝ fluuiū pagani ꝓpter paganos vsq̄ȝ in p̄senteȝ diem. Hoc audientes cuni de seruiēte illo qui euaserat valde contristati sunt: qui etiā coniurantes ꝓmiserūt se iniuriam kopulch vindicaturos. Miserūtq̄ȝ ad regem nuncios et captiuos dimittere p̄ceperūt verbis sup̲bis ⁊ ꝯtumeliosis regeȝ deriserūt ⁊ statuerūt diem in hūgariam intrandi. Cunq̄ȝ rex audisset subrisit ⁊ diem quā in hūgariam venire ꝓposuerant: rex prius obuiā illis equitauit timens depopulatiōem hūgarie: ⁊ quodaȝ sabbato summo mane ꝓpe danubiū impetū sup̲ cunos fecit: in primo aūt impetu rex ducem cunoꝝ nomīe Akus p̲cussit: ⁊ ensem queȝ rex sibi infidelem putabat in eadem die feliciter ac viriliter seruiuit. Contriuitq̄ȝ dominus cunos ante facieȝ bungaroꝝ: ⁊ rex cū victoria ⁊ triūpho in hūgariam redijt.

De expeditiõe sci regis Ladislai ꝯtra Rutenos.

Ost hec aũt rex gloriosus inuasit rusciã: eo ꝙ cum ꝑ cõsiliũ eoꝝ hungariã intrauerãt. Cumqȝ vidissent se rutenu male coartari rogauerũt regis clementiã: ⁊ ꝓmiserũt regi fidelitatem in omibus: quos rex pijssimus gratãter suscepit. Deinde irruit in poloniã: poloni vͦo ꝯtra ipsũ veniẽtes pugnauerũt: sȝ hũgari iuuãte deo victoriã habuerũt. Exinde hungari castꝝ krokow tribus mẽsibus obsederũt: intm obsessi ⁊ obsidentes ceꝑunt egere. Rex aũt ⁊ principes petierũt ab omibus hũgaris noctis silẽtio vt portaret vnusquisqȝ ocream solã de t̃ra plenam: qd̄ ⁊ factũ est. Fecerũt aũt ante castꝝ montẽ magnũ de terra illa quem desuꝑ cũ farina coꝑuerunt: videntes aũt obsessi q: obsidentes hãbũdarent victualib⁹: ⁊ ꝙ diu possent manere ante castrũ: arcẽ cũ vniuersis regi reddiderũt: ⁊ pacem ad voluntatẽ regis ordinauerũt seu cõposuerũt. At inde trãsiuit in bohemiam ⁊ multos captiuos de bohemis duxerũt impune in hungariã. Et sic rex victoriosissimus ad ꝓpria rediit cũ gaudio.

De constructiõe ecclesie waradiens ⁊ de electione regis in capitaneũ passagij transmarini.

Ost hec in parochia castri Bihor inter flumẽ kew res in venatiõe sua inuenit locũ vbi angelico amonitu ꝓposuit cõstruere mõasteriũ in honore v̓ginis Marie quẽ locũ warad noĩauit. At rex ladislaus in ampliora semꝑ se extendẽs ⁊ de virtute in virtutẽ ꝓficiens: nõ solum in hũgaria sȝ in omĩa regna xpianitatis sue respersit suauitatis odorem: vñ mortuo romanoꝝ impatore duces ⁊ tetrarche theutonicoꝝ cunctiqȝ barones ⁊ optimates ꝯmũiter ⁊ cõcorditer rogauerũt ipsũ vt susciꝑet imperiũ. Quia vͦo tꝑe suo nõ solũ sua sȝ que iesu xpi sunt querebat ⁊ illud diuinũ oraculũ mẽte sedula reuoluebat: nõ trãsgrediaris termĩos patꝝ tuoꝝ: suis itaqȝ termĩs ꝯtentus esse maluit: q̃m supra mensurã iuris augere affectãs alienigenaꝝ ⁊ ignotaꝝ gentiũ regimẽ susciꝑe recusauit: vix aũt ĩ hũgaria deo pie ac fidelit̃ s̄uiẽdo ⁊ leges ꝯueniẽti vigore sanctiẽdo pot̃at remãere. Cũqȝ celebrasset pasca dñi in bodrog. Ecce nũcij de frãcia ⁊ de hispania de anglia ⁊ britania ad cũ venerunt ⁊ p̄cipue de villermo frẽ regis frãcoꝝ ⁊ ei omipotẽtis dei ĩiuriã se vlcisci ma-

nifestauerũt: ⁊ sanctam ciuitatem ⁊ sanctissimũ sepulcrum de manu saracenoꝝ liberare pensauerũt: vñ gloriosuꝫ regẽ rogauerũt vt eis rector ⁊ gubernator in exercitu iesu xpi existeret. Rex autẽ hoc audiens gauisus est gaudio magno: ⁊ in eadẽ festiuitate a nobilibus hũgarie licẽciatus est: tristabatᷣ qꝫ tota hungaria ꝑpter eũ: ſꝫ ipse qḋ inceꝑat nullomó dimittebat. Misitqꝫ nunciũ ad cõrardū ducem bohemoꝝ filiuꝫ otthonis ⁊ pecijt ab illo ac ꝓcepit vt secum vltra mare ire ꝑ iniuria iesu xpi ꝓpararet: ille aũt libẽti animo se ꝓmisit: intim cognatus conrardi ducis noĩe Sentapolug noctis silentio pragam veniẽs ipsaꝫ ciuitatẽ cepit: mane facto ab epõ pragensi in solio ducali sedit ⁊ a quibusdaꝫ honorifice susceptus est. Conrardus aũt ad gloriosuꝫ regem auũculũ suũ venit ⁊ que ei acciderant narrauit ⁊ regẽ in auxiliuꝫ sibi venire in ꝓpria ꝑsona rogauit. Rex auteꝫ ꝯcedens ei ita ꝙ de seruitio dei dux nõ remaneret: ⁊ qꝛ cõsanguineitatis vinculo illi iungebatur etiã memor sue actionis ducis patris eius qui sibi in auxiliũ contra salomonẽ venerat: ꝓmisit se in ꝓpria ꝑsona cum adiuuaturuꝫ: habebat rex secũ frẽs suos filios geyse regis Colomanũ ⁊ almũ ꝓnosticatusqꝫ ita erat rex de colomano: qꝛ fusor sanguinis fieret: voluit. n. agrienseꝫ epũm cũ facere: audiens eadeꝫ nocte secessit in poloniã: audiens ꝙ pater eius ⁊ auus polonie honorifice suscepti essent: secuti sunt euꝫ de hungaria Marcus et vgra ⁊ alij. Rex aũt congregato exercitu suo cepit ire contra bohemos propter iniuriã nepotis sui. Cum aũt ꝑuenisset in confiniũ bohemorum grauis infirmitas inuasit eũ. Conuocatisqꝫ principibꝰ suis ad colomanũ nũcios misit: scũm marcellũ ꝓpositum ⁊ petrũ comitem vt ad hungariã reuerteretᷣ. Beatus aũt ladislaus sic ordinauit: vt post ipsũ almus regnaret qui sincera simplicitate ductꝰ honorauit frẽm suum colomanuꝫ ꝓferendo sibi coronam regni: tanqꝫ cui iure primogeniture videbatᷣ competere: si quem aũt scire delectat quot ⁊ quãta bona genti sue btũs ladislaus fecit de gestis eiusdem plenã poterit habere noticiã. Sanctitate igitᷣ ⁊ gratia plenus transijt ad consortia angeloꝝ. Anno regni sui. xix. et sepultus waradini iñ monasterio suo. Anno dñi. M. xc. v. iij. kl'as. augusti. feria. j.

De coronatione regis Colomani filij regis geyse primi filij bele regis similiter primi.

Oloman⁹ itaqȝ filius regis geyse de polonia festinăter redijt ⁊ coronat⁹ est ⁊ duci alm⁹ ducatū plenarie ꝯcessit: in cui⁹ etiā tꝑibus multa mala sūt ꝑpetrata vt īferi⁹ patebit: erat nāqȝ hītu corꝑis cōtētibilis sȝ astut⁹ ⁊ docilis: īspid⁹: pilosus: lusc⁹: gibosus: claudus ⁊ blesus. Cūqȝ ꝑdicti ꝑegrini iesu xpi audissēt de morte gloriosi reg̃ ladislai valde ꝯdoluerūt ac inde misērt nūcios ad regeȝ colomanū vt quēadmodū gl'osuȝ ladislaū rogauerāt ita ⁊ de ipso

petierāt: putātes ipsuz esse de eadē pietate q2 ipse de eodē sangui ne fuerat. Coloman⁹ aūt rex hoc audiēs nō solū nō ire cū eis ꝑmisit sz etiā ꝑ terrā suā viā illis minime ꝯcessit. Exercitū aūt ꝯt̄ eos misit: vt ad regnū itroire nō ꝑmitterēt putās ipsos esse tyrānos ꝛ nō ꝑegrinos. Jlli aūt spem ī deo ponētes: ꝛ cui⁹ signū portabāt iesu xpi in illo ꝯfidētes hūgariā audacit̄ itrauerūt ꝛ ex hūgaris multos iterfecerūt: hoc audito rex ꝯgregauit exercitū suū circa Temes ꝛ illos simulata pace ire dimiserūt. Cūqz ad zemlin ꝑuenissent ꝛ se ī pace esse sꝑantes castrametati sūt. Castꝝ aūt zemlin cepūt q2 rex alias īsidias nō faceret ꝛ peiora priorib⁹ nō fierēt Deinde marchiā illā totā deuastabāt ꝓpter victū: ꝛ quicquid rapere potant ad castꝝ portabāt. Rex aūt ī Temes vtiliori ꝯsilio vsus pacē cū illis firmauit ꝛ multis munerib⁹ ꝛ victualibus eos honorauit ꝛ ī pace ire dimisit. Jlli aūt ꝑegrini ꝓficiētes ceꝑunt anthiochiā ꝛ adiuuāte deo hierl'm abierūt. Cunqz rex ad ꝓpria reuerteret̄ ꝛ dux alm⁹ ad ducatū iret: quidā iniqui diabolico freti ꝯsilio ceꝑunt int̄ eos accusare. Dicebāt enī duci: dn̄e dux: rex insidiat̄ tibi ꝛ caꝑe vult te: deinde regi dicebāt: dux tibi posuit īsidias ꝛ si nō custodieris te: scias ꝓculdubio te moritu2. Hoc āt audiētes ambo iuuenes ꝛ lasciui ꝯgregauerūt exercitū. Rex aūt cū exercitu venit ꝯt̄ ducez ī warkun ꝛ dux ecōtra vēit ꝓpe warkun Tisciā aūt iter eos dimiserūt. Fideles aūt hūgari treugas ab ipsis petierūt ꝛ vt colloquiū hr̄ent dixerūt. Quid ē q2 nos pugnamus isti nos obpugnāt moriemur ꝛ cū ipsi euaserint fugiēt sic nu diutius terti⁹ pr̄es nr̄i vel fr̄es cū pr̄ib⁹ eoꝝ vel fr̄ibus pugnauerūt ꝛ ipsi mortui sūt nec nos videmus causam pugne: sz eis si pugna placet ipsi duo pugnent ꝛ quis eoꝝ p̄ualuerit ipsū ꝓ dn̄o habeamus: quo statuto ꝯsilio principes reuersi sunt. Cūqz grack regi dixisset quēadmodū statuerāt ꝛ ilia duci reuelasset absqz volūtate eoꝝ quieuerūt. Post hec aūt rex īuasit rusciā ꝛ ducissa rutenoruz noīe lanca eiusdē regis venit obuiā regis ꝓuoluta ꝑedib⁹ obsecrabat regē cū lachrymis ne dissꝑderet gentez illā. Cunqz regem nō audientē īstantissimis solicitaret p̄cib⁹ calcitrauit eā rex ꝛ amouit a se dicēs. Nō oportet regalē maiestatē fletū muliebri deturpari. Jlla āt gemēs reuersa ē retrorsū ꝛ rogabat oīpotēt̄s dei auxiliū: plurimi aūt kuni cū mircode cū p̄cib⁹ venerāt ī auxiliuz

lanca

.rutenoꝝ. Qui de morte ꝯsurgentes sũmo mane ꝑcusserũt castra regis vsq; ad interemptiõem dissipauerunt ea crudeliť: nobiles aũt hũgarie cõmunierũt regẽ circũqq; fuerũtq; regi ꝓ muro iexpugnabili: kuni vͦo ꝑsequẽtes comitẽ Enzem de genere almasi viꝝ fortẽ ⁊ alacrem iterfecerũt eũ ⁊ oẽs cuz eo erãt: siliter ⁊ epõs cupan ⁊ laurentius multosq; alios bellatores fortes sagittaruz trãsfixionibꝰ ceciderũt: vnꝰ aũt ex kunis noĩe monoch acriter ꝑsequebať hũgaros: quẽ matheꝰ miles regis optimꝰ volẽs ꝯprehẽdere ĩpetũ fecit ĩ illuz: ille vͦo fugiẽs missa post tergũ sagitta pedem matthei trãsfixit: ⁊ nisi socij multi ĩsertis clipeis illũ ꝓtexissent mortẽ nõ euasisset: petrꝰ itaq; vͦsus ẽ ad monoch. Cumq; ad petꝝ sagitasset sagittare nõ potuit: ⁊ vsq; duz aliã sagittã accipet Petrꝰ latus monoch ꝑforauit quẽ captã ad regez viuũ ꝑduxit. Tũc iula comes in pedibꝰ vulneratus euasit: de quo vulnere in hũgaria mortuꝰ est. Rex itaq; ⁊ oẽs sui celeriť fugiẽdo venerũt ĩ hũgariã: thesauꝝ aũt regis ⁊ oẽs qui celeriť fugere nõ potuerũt kuni rapuerũt: tanta strages ibi fuit ꝙ raro hũgari in tãta strage fuerũt. Qui aũt ex hungaris in siluis euaserant ꝑ necessitate famis soleas calciamentoꝝ suoꝝ assando comedebãt. Quid plura tanta tũc ꝑicula facta sũt que scripta nõ sũt que dici nõ possunt. Rex aũt de prima vxore genuit ladislaum ⁊ stephanũ: anno dñi M.C. primo. Cũq; rex esset in dalmacia ĩ ciuitate zadur ⁊ cogitaret ciuitatẽ succẽdere ꝓ duricia gentis illiꝰ dormierat in palatio suo qd ibi edificauerat. Et ecce scũs. N. zadurięsis epũs vẽit ad eũ in horrido vultu quẽ ꝑ capillos capiẽs traxit ⁊ cũ virgis laureis valde vͦberauit: quẽ cũ dimisisset ⁊ excitatꝰ fuisset illũ nõ vidit ƺ dolorẽ sentiebat ⁊ ictꝰ vͦgaꝝ sup corpꝰ suũ aspiciebat. Qua ꝓpter a molestatiõe ciuitatis paciẽter cessauit. Deinde rex volebat ire in rusciã: anno dñi. M.C.vj. Reuersus est dux almꝰ de patauia qui ꝓpter regis timorẽ illuc fugerat: quẽ rex suscepit ad pacem. Deinde fugit in poloniã ⁊ accersito polonoꝝ ⁊ hungarorũ ꝯsilio ⁊ auxilio reuersus est in hũgariã ⁊ cepit nouũ castꝝ ⁊ intrauit illud. Rex aũt hoc audito obsedit castꝝ: cumq; in crastinuz pugnare vellet. Ecce dux subito equũ ascendẽs portas castri exiens citissime equitauit solus ad castrum regis: ⁊ cum ad tentoriũ regis venisset: statim de equo descendens: ⁊ ad pedes regis vẽit

⁊ in oꝛe oĩum se culpabilem ꝓclamauit. Rex aũt fraterna motus pietate duci indulsit. Nam ⁊ indignatiõem suã ab hungaris qui in castro erant ꝑ intercessiõem ducis amouit. Deinde dux hiero-solimã ꝓfectus est ⁊ cum ꝓsperitate rediens: rex eum suscepit ad pacẽ. Delectabat̃ aũt dux in venatõibus ⁊ assiduus erat in eis ⁊ dabat ei rex oĩa ad venandũ necessaria.

De cõstructione ecclesie Demesiensis.

Dux aũt construxit monasteriũ de demes: rogauitq; regem vt ad cõsecratiõem veniret ⁊ sicut factum est. Postq̃m palatini accusabãt ducem q insidias ꝑpa-rasset vt interficeret regẽ in cõstructiõe monasterij sui Quod ⁊ forte fecisset nisi amici regis ipsum vigilantissime custo-dissent. Rex aũt iratus voluit capꝫ eum: sed reuerendissimi epi-scopi ⁊ alij boni principes scientes falsum esse q ex confectiõe in imicoꝝ duci imponebãt̃: intercesserũt ꝓ eo apud regem ⁊ pacifi cauerũt eos iuramento: dimisitq; ducẽ in pace vt in Bokon ve naret̃: misitq; cũ eo duos iobagiones sub ꝑtextu honoꝛãdi eum quos tamẽ clãculo instruxerat vt animũ ducis solercius exploꝛa rent si dux aduersus regem machinaret̃ regi nũciarẽt. Cunq; ve nisset dux in Chour ⁊ Asture misso cornicẽ cepisset simplici aĩo dixit iobagionib⁹. Nõne cornix ista iuraret asturi vt si eaꝫ dimit-teret de cetero non vociferaret: illi aũt responderunt. Quod nec astur dimitteret cornicem ꝓpter iuramentũ nec cornix iurare pos set cum sit animal irrationale. Eadem vͦo nocte verba ducis regi nunciauerũt. Dux aũt veniẽs in bokon causa venãdi: statim ab sentauit se ab illis ⁊ fugit iteꝝ ad patauos regis theutonicoꝝ au-xiliũ imploꝛaturus. Anno dñi. M. C. xij. M. filius regis colo mani moꝛtu⁹ est. Et rex scdam ducit vxoꝛem de ruscia quã in ad-ulterio depꝛehensaꝫ peccantem nec violenta temeritate dimisit. Sciebat eñi q scriptũ est. De⁹ quos ꝯiunxit homo nõ separet scꝫ sine lege ⁊ absq; ratione. Ideo non ipse ab ea se separauit: sꝫ lex ab ea eum separauit quam reatus accusauit culpa damnauit: maleficium coartauit. Remisit ergo eam lex in terram suã. Que in ex adulterio peperit filium nomine Boꝛich. Boꝛich auteꝫ ge nuit Calamanum.

Quomodo dux Almus et Bela fili⁹ eius fuerunt exoculati.

Anno dñi. M. C. xiij. impator ppter ducem almũ mouit exercitũ in gentẽ et venit in ꝯfiniũ hungarie vt colloquiũ cuꝫ rege hrẽt et ĩter eos pacem firmaret: et qđ factuꝫ est. Rex aũt impatori plurima dona misit et sic honorifice repriauit. Post hec rex reduxit ducem almũ ad pacem: ꝯfirmata autẽ pace tandẽ rex cepit ducem et filiũ eius Belã infantuluꝫ et obcecauit eos: sꝫ et belam infantulũ p̄cepat castrare: sꝫ obcecator timẽs deum et regni sterilitatẽ castrauit catulum cui⁹ testiculos tulit regi: et de nobilib⁹ regni obcecauit Uros Uacha et Paul: nihil tñ ꝓficuit innoxij sanguinis ꝑfusio quẽ diuina vltione p̄mature mortis deglutiuit dira sorbitio et puniuit tempalis regni destructio: vñ dictũ ẽst. Non sic impij in oẽs etc̃. Ductus est aũt dux almus in monasteriũ suũ in Demes. Post hec aũt rex cepit egrotare grauiter: et hẽbat quendã medicũ latinũ nomĩe draconẽ: cui nimiuꝫ credebat: hic apposuit emplaustꝝ sup aures regis qui ex capitis dolore vrgebat̃ et p cõcauites auriuꝫ vi emplaustri non modicã extraxit pteꝫ cerebri eius. Remoto aũt emplaustro ꝙ diucius tenere nõ poterat: ostẽdit othmaro comiti: comes othmarus inspiciẽs emplaustꝝ vidit in eo cerebꝝ extractũ: dixitqꝫ regi dñe expedit tibi vt p̄pares te ad viaticũ. Quo audito timuit rex et ingemuit: postea aũt inijt rex ꝯsiliũ cũ sceleratissimis Mark filio Syma et Achille filio Jaco et cuꝫ alijs comitib⁹ quoꝝ ꝯsilio duceꝫ et filium eius de gremio matris sue extractum excecauerat. Misitqꝫ ex eis quendã noĩe benedictũ filiũ Both apprehẽdere ducem ne forte mortuo rege ipse ei succederet. Rex autẽ in morte p̄cepit filio suo et principibus vt ipsi post morteꝫ suã sup rusciaꝫ vlciscerent̃ iniuriã quã ipsi fecerãt. Cũqꝫ autẽ benedict⁹ recessisset dux ante monasteriũ sedebat plangẽs dolorẽ ꝓpriũ. Qui cũ audisset ꝙ equites festinãter venissent p̄sensit animo sibi ꝑiculũ imminere et fecit se introduci in monasterium et tenebat manibus altare sancte Margarithe virginis: vt saltem pro reuerentia dei et sanctorum eius eum inde abstrahere non p̄sumant: bñdictus aũt p antifrasim dict⁹ sacrilegas man⁹ iniecit in eũ et tenentẽ alta

ria violēter ex̄t hebat: dū quoq3 sic canaret̄: ex̄t here diuulsa ē cu
tis man⁹ ducis ⁊ īfectū ē altare sanguīe. Sacerdotes aūt obfus
bāt hostia ecclie ⁊ volebāt illū benedictū cape: ille aūt hoc pcipi
ens corde furibūdo quomō potuit exiuit: ⁊ dū festinanter equita-
ret p siluā pelijs cecidit de equo ⁊ ceruice fracta mortu⁹ ē: ⁊ canes
ei⁹ qui sequebāt̄ ipsū deuorauer̄t carnes ei⁹ ⁊ ossa. Iste coloma Colomanus
nus sicut quidā dicūt fuit epūs waradien̄: sed q: frēs quos habe
bat morte sūt p̄ueti: ideo sūmo pōtifice cū eo dispēsante regnare
ↄpellit̄ qui ab hūgaris cunues calmā appellat̄: eo q͏̄ libros ha
bebat in quib⁹ horas canōicas vt epūs psoluebat. Iste dalma-
cie regnū occiso suo rege petro noiato in mōtib⁹ petergozdia hū-
garie adiūxit. Galeas quoq3 venetoꝝ ⁊ naues solidans ⁊ allo-
cans peccunia maxia exercitū copiosu3 i apuliā destinauit. Qui
apulia spoliata p tres mēses pmāserūt in ea: vbi etia3 monopo-
lim ⁊ brūdusiū ciuitates expugnātes venetis ad tenēdū, p vtilita
te reg̃ colomāi reliquerūt: ipsi āt ad hūgariā abinde sūt reuersi.
Que quidē ciuitates p soldatos parisanoꝝ missos p cesarem ex-
pulsis venetis sūt rehabite. Regnauit aūt ānis xxv. mēsib⁹ vj.
dieb⁹ quinq3. Anno dñi. M. C. xiiij. ṫtio nonas Februarij. fe-
ria tertia: migrauit ex hoc sclō cui⁹ corpus albe quiescit.

Mortuo rege colomano Stephanus sc̄dus filius eiusdem in regem extitit coronatus.

Otētiores regni stephanū colomani filiū in rege3
coronauerūt: erat eni adhuc ipubes s3 spūs ei⁹ in
manib⁹ ei⁹. Anno aūt. ix. regni sui itrauit dalma
ciā ⁊ a dalmaciēsib⁹ honorifice ē susceptus. Inde
reuersus missis exercitibus suis fines polonicos
deuastauit: placuit āt regno vt rex stephau⁹ cū duce bohemoru3
colloquiū hr̄et. Cūq3 vēisset ad ↄfiniū hūgarie, ppe fluuiū orso-
na ⁊ dux bohemoꝝ obuiā illi vēisset fluui⁹ tñ eos intiacebat: erat
aūt solth sp inique cogitatiōis auctor qui ppt̄ iiquitatē suā de hū Solth
garia fuerat expulsus qui tūc ibi cū bohemis p̄sens erat. Añq̄m
vo rex cū duce colloquiū hr̄et: misit solth nūciu3 ad regē clāculo
dicēs Fidelis sū dño meo ⁊ qd noui de bohēis sibi notifico vñ sta
tim cū colloq̄ū hēbit cū duce dux eū capiet: q: audiuit tuos vēisse
sine armis: at reuersus idē duci dicebat: stati cū colloq̄ū habuer̃

cũ rege rex te capiet: ꝫ potius arma tuos ⁊ ita in castris sedeant
Bohemi ergo sicut furibũdi ⁊ bibuli fecerũt: quemadmodũ illis
solth laudauerat ⁊ aliũ nũciũ misit ad regē dicēs: mittat rex sagit
tarios circa castra ducꝭ ne cito ad castra sua ꝯtare ꝑualeāt. Rex
āt vt fuit ĩpetuosus fec̄ sicut solth dixerat sine suoꝝ ꝯsilio bohe-
mi vidētes sagitarios vēire sine dubio sciuerũt vitatē eē qđ audie
rāt. Qui ĩpetũ sup sagittarios fecerũt bisseni atqꝫ siculi vilissimi
vsqꝫ ad castꝝ regꝭ absqꝫ vulnere fugierũt. Rex āt hoc audiēs cũ
paucꝭ celerit̄ equitauit vsus hũgariā q₂ sui absqꝫ armis venerāt
⁊ qui arma hēbāt armare se nō potant q₂ inscij regꝭ ꝯsilij erāt: pu
tābātqꝫ rex ĩ cōsilio equalē se salomōi: in fortitudīe samsoni: in au
dacia dauid: ꝫ illis eq̄lis nō erat. Bohemi āt acriter deuastabāt

castra regis. Janus vero filius vrosa: palatinus comes longe descenderāt de rege. Qui cum audissent silēter vnanimiter suos armauerūt ꝛ impetū sup bohemos qui castra deuastabāt fecerūt. Contriuitq; dn̄s eos in ore gladij hungaroꝝ ꝛ dira morte saucia uit. Misitq; ianus post regē nūcium ꝛ manifestauit illi victoriā quā dn̄s sibi dederat. Rex itaq; reuersus gauisus est gaudio ma gno: s; valde doluit: q: solth in eodem ꝑlio mortuus nō fuit qui tanta mala mendacijs similabat: Rex aūt stephanus legittimā volebat ducere vxorem s; cōcubinis meretricibus iunctus erat. Quare barones ꝛ optimates dolētes de regni desolatiōe ꝛ regꝭ sterilitate duxerūt ei vxorē dn̄am nobilissimam filiā regis rober ti viscardi de apulia: venit itaq; dux theutonicoꝝ nomīe Bezen ad regem ꝛ conquestus ei est vt frater suus eū de ducatu eiecisset. rogansq; regis clementiā vt in ꝓpria ꝑsona sua ipsū adiuuaret. Rex aūt stephanus nolēs iīuriā patris sui regis Colomani vin dicare ꝓmisit ducem adiuuaturꝝ. ꝛ collecto exercitu iuit in rusciā; Cunq; ꝑuenisset primus obsedit castꝝ. Contigit aūt summo di luculo ꝙ ꝑdictus dux Bezen ambulabat circa castru; ꝓuidēdo loca expugnandi munitiones. Obsessi vero exiuerant de castro causa visitandi hungaros. Cunq; dux vidisset illos impetu; fe cit sup illos qui viriliter pugnantes ducem vsq; ad mortem vul nerauerunt. Cunq; rex audisset de morte ducis indignatus ē val de ꝛ precepit omnibus hungaris vt castrum obpugnarēt ꝛ eodē die elegerent munitiōes possidere vel mori. Principes aūt hun garie habuerunt consiliū ꝛ dixerunt. Quid ꝛ quare morimur: si ducatum vendicabimus quem rex ex nobis cōstituet ducē. Sta bilitum igiť sic inter nos ꝙ nullus castrum obpugnet ꝛ dicamus regi. Quia hec omnia absq; consilio suoꝝ principum facit. Cu; vero principes venissent ad consilium regis omēs in duas par tes se transtulerunt. Sed Cozma de genere paznā erexit se di cens regi. Domine quid est quod facis: si cum multitudine mor te militum tuorum castru; capis quem ducem constitues. Si in ter principes tuos eligis nullus remanet. Nunquid vos vultꝭ regno relicto habere ducatū: nos barones castꝝ nō obpugnabi mus: si obpugnare vis solus pugna: nos aūt in hūgariā reccdi mus ꝛ nob regē eligem⁹: vn̄ ex ꝓcepto principū ꝓcones ī castrꝭ

clamabant vt hungari q̃z citissime in hungariam reuerterentur. Rex itaq̃z cū vidisset se suoꝝ auxilio iuste destitutū reuersus est in hūgariam. Post hec tertio anno fines polonicos missis exercitib⁹ deuastauit. Deinde misit exercitū solūmodo falangas aulicoꝝ suoꝝ ptes bulgarie ⁊ seruie deuastauit. Interea impatrix cōstātinopolitana filia regis ladislai noīe pyrisk nunciauit regi stephano: qḋ impatoꝛ ipse videlicz marit⁹ suus in ei⁹ obpꝛobꝛium ipsi regi ipꝛoperaret: dicēs regē hūgarie esse hoīem suū quā etiā ꝯtradicentē impatoꝛ castigasset. Cū aūt hec audisset rex ꝓ nimia reputauit īiuria: ⁊ collecto exercitu in ipetu spūs sui īuasis ptes grecie atq̃z alias ciuitates grecie igne ⁊ gladio dūastauit ⁊ cecidit timoꝛ sup oēs ciuitates ꝓuincie illi⁹. Timebātq̃z oēs reges stephanū regez tanq̃z ictū fulmīs: vñ infantes vagiētes cōminatione noīe regis stephāi quiescere ꝯpellebāt̄: hēbatq̃z rex secū septingētos milites francos cū quib⁹ bulgariā deuastabat ⁊ p eoꝛū ingenia muros castroꝝ grecie destruebat. Ea de causa q̄ impatoꝛ ad conflictū nō veniebat ad ipsuz: misit rex nūciuz ad impatorem grecoꝝ ⁊ vitupauit cū dicens q̄ nō esset dignus vocari impatoꝛ neq̃z rex s; auus ⁊ vetula q: sicut vetula semp ē motio. Quo audito impatoꝛ respōdit dicēs: indubitāter credat rex q̄ sua in p̄senti auus simul cū vmbilico virilia incidā. Ea de causa misit impatoꝛ exercitū in gentē in hungariā in harā ⁊ hūgari aliqḋ impetū facere nō poterāt. Quia greci p ingenia iflāmabāt ignes sulphureos ī naues hūgaroꝝ ⁊ eas in ipsis aquis incēdebant. Misit itaq̃z rex oē robur regni sui ꝯtra grecos quib⁹ p̄fecit sthephel Qui veniētes pugnauerūt cū grecis vltra riuulum karaso v̄sus boꝛon. Fuitq̃z man⁹ dñi cū grecis nec potuerūt hūgari resistere. Tanta ergo strages raro facta ē q̄nta ibi cōtigit. Riuulus eni karasu hūano sanguie in tantū mixtus fuerat q̄ oīno sanguis eē putabat̄. Jacebātq̃z loꝛicati hoīes in fluuio tanq̃z trunci: sup quos fugientes ⁊ psequētes transiebant riuulum q̄si sup pontē. Mactabant̄ aūt hungari tanq̄m boues nec erat qui redimeret eos de manibus grecoꝛum. Ciz vero comes ⁊ alij boni milites ibidem occubuerunt. Post hec Imperatoꝛ ⁊ rex per fideles nunccios conuenerunt ad colloquendum: nauigantes in insulam que ciuitati Boꝛouch pꝛoxima est. Ibi vero inter pꝛincipes suos diu se

excusantes ⁊ incusantes: tandē pace roborata redierūt ad ꝓpria Rex itaqꝫ stephanus multa mala faciebat que nō debebat in impetu aīi sui dñinam xpianā ꝯbussit ⁊ sup̱ hoīes cocturas cū stercore equino faciebat fieri cereos magnos ardētes in fundamētuꝫ hoīs stillare faciebat. Dux alm⁹ seueritate regis stephāi mioris sui mediā capitis diminutiōem passus fuerat. Quāuis fuisset obsecat⁹ tñ morté timēs de rege stephāo fugerat in greciā. Qui ab imp̱atore honorifice suscept⁹ erat: iposuit sibi nomē cōstātin⁹ qui ⁊ ibi iaꝫ pridē edificauerat ciuitatē cōstātinā ī macedonia: ⁊ multi hūgari a trocitate regis stephāi fugierāt ad ipsuꝫ. Quo mortuo corp⁹ eius p̄ceptu regis Fulbert⁹ epūs reportauit ⁊ ī albēsi ecclesia sepeliuit. Bela v̓o fili⁹ eius ī hūgaria occulte tenebat̄ a principib⁹, ꝓpter furorē regis: qui oēs inito ꝯsilio regi māifestauerūt quē post execatiōem mortuū credebat. Quē cū rex veracit̄ sciuisset viuere a paulo epō ⁊ othmaro comite: quorum ꝯscia retētus erat gauisus ē gaudio magno: q: absqꝫ dubio sciebat se heredeꝫ nō hr̄e: statimqꝫ misit nūcios ī Serniā ⁊ filiā vros comitis magni ī legittimā vxorē bele traduxerūt: que non post multos dies ꝓcreauit geycham. Quo audito rex gauisus ē valde: disposuerat cū rex viuere ī talna: ⁊ dabāt̄ ei regalia stipēdia: añqꝫ v̓o rex belaꝫ sciuisset ꝯiurauerat regnū vt post regē fili⁹ sororis sue Sophie noīe saul regnaret. Cōtigit aūt vt rex īciderat ī grauē ifirmitatē. Agricita vt oēs illi mortē īminere videbant. Bors v̓o comes ⁊ Iuan iuani spe ducti a traditorib⁹ ī regē electi sūt. Cū aūt deo volente rex ꝯualuisset Iuani caput decollauit. Bors v̓o comitē turpit̄ de curia reiecit in greciā ⁊ ita statutū est q̄ de ꝓpagine sua ampli⁹ ad curiā regiā nullus dign⁹ esse iudicaret̄ intrare: ꝓpter hoc principes ausi sunt regeꝫ belam manifestare q: sup̱ hoc rex valde ꝯdolebat qui sibi succederet. Rex aūt stephan⁹ diligebat cunos tunc temp̱is plusq̄ꝫ deceret: quorum dux nomīe tātar qui a cede imp̱atoris cum paucis ad regem fugerat cuꝫ rege morabat̄. Rex aūt īcidit indissentiā: kuni v̓o qui p̱missionib⁹ regis fuerant asueti scelerib⁹: nec tunc minus seuiebant in hungaros: Hungari vero cum audissent q̄ rex in mortis esset articulo inter fecerunt cunos qui coꝝ bona diripiebant. Tatar aūt dux cunoꝝ cōquestus est regi de nece suoꝝ. Rex aūt putabat aīe aliq̄ntuluꝫ

alleuiatũ eē ab egritudine. Cũqꝫ vidiſſet tartar lachꝛymantē: ceteroſqꝫ cunos circũfulſos lamentantes qꝛ ſupꝛa modũ diligebat eos: infremuit ⁊ dixit. Si ſanitati reſtitutus fuero ꝓ vno quoqꝫ quē ex vob̄ interfecerīt decē interficiā: nũc de vita mea ne deſꝑetis qꝛ ꝯualui ⁊ his dict̄ extēdit manꝰ ſuas i cunos. Qui ꝑcipites irruerũt ad oſculãdũ manꝰ eiꝰ ⁊ ꝑ nimia ꝑſſura defatigauerũt regem vñ etiã recidiuo doloꝛe coꝛruptꝰ ſublatꝰ ē de medio: ſꝫ cũ eēt i articulo moꝛt̄ mõachalē hitũ relecto regno ſuſcepit: anno regni ſui xviij. ⁊ ſepultꝰ ē waradini: migrauit aũt ab humanis: anno dñi M.C.xxxj.

De regno ſcdi Bele ceci filij ducis almus filij lamperti filij regis Bele pꝛimi.

Egnauit aūt post cū Bela cecus filius ducis almi ce ci oēmq3 numer malor deuitās bonor oper exerci tationi hūiliter adherebat nec posuit carnem brachij sui inadiutoriū nec habuit fiduciā in hoīe s3 ad altissi mū posuit refugiū suū ⁊ fact9 ē dñs ptector ei9: ⁊ deduxit eū i mul titudīe mīe sue de fructu vētris sui posuit sup sedē suā: i eo enī ē cō pletū illud pphēticū vbū: dñs soluit cōpeditos dñs illumiat ce cos: ⁊ iter inite ɔsiliū ⁊ dissipabit loquimī vbū ⁊ nō fiet. Creue rat enī puer cec9 regnāte stephāo filio regis colomani: ɔfirmatū ē ergo regnū i manu ei9 ⁊ iīmicos ei9 ddit dñs i obprobriū ei9 vsq3 i pñte3 diē: genuitq3 qttuor filios. s. geysa3 ladislaū stephanū et almū: quo regnāte regīa elena hito ɔsilio reg ⁊ baronū fec ɔgre gatiōe3 generalē i regno iuxta arad: illa igit die dce ɔgregatiōis dū rex sedisse3 sup soliū regni sui vēit regīa cū filijs suis ⁊ sedit cir ca regē: dixit aūt ad populū vniuersū: oēs fideles nobiles senes ⁊ iuuēes diuites ac paupes audite. Cū cuiq3 nrm de9 visū dderit naturalē volo audire cur dñs nr rex suis oculis sit priuat9 ⁊ quo rū ɔsilio hoc sit actū mō mihi ppalate ⁊ eos fidelit i hoc loco vin dicātes nob de ipsis finē date: ecce enī de9 regi nro p duob9 ocu lis dedit filios qttuor. Facta igit hac voce irruit oīs popul9 sup illos barones quor ɔsilio rex obcecat9 fuerat: ⁊ quosdā ex ipsis ligauerūt: quosdā vo detrūcauert: sexagīta aūt ⁊ octo pphanos ibide3 crudelit occiderūt: ⁊ oēs successores eor tam viri q3 mulie res eode3 die sūt registrati: insup oīs illor possessio eccl'ijs cathe dralib9 ē diuisa: ⁊ sic oēs ville ɔditionales de hūgaria donatio nes regū noiant: q2 vo hūgari semp fluctuāt iiuria sic mare salsū filij nāq3 leuiatan p nūcios iuictabāt borich adulter vt veiret et eor adiutorio regnū sibi vēdicaret. Credētes ipsū esse filiū regis colomani: borich itaq3 a scito ruthenor polonorūq3 auxilio ve nit i ɔfiniū hūgarie i directo loco qui dr sco. Rex aūt collecto ex ercitu ibat obuiā ei: plurimi aūt ex nobilib9 in ptē borichij cessan ter: pceres aūt hūgarie vocati sūt ad colloquendū cū rege: inter rogauit aūt eos rex si scirēt borichiū adulter esse vel filium regis colomani: fideles aūt regni responderūt q indubitāter scirēt bo richiū esse adulter ⁊ nullatenus dignū cū esse corona regis: infi deles aūt ⁊ ɔtradictores musicabant inter se incerta ⁊ titubantes

donationes Regum

in duas ptes claudicabant. Rex aūt ⁊ consiliarij eius q̄ntuʒ in ip sis erat segregauerunt eos ab agnis ⁊ firmiter statuerunt vt ibidem interficerēt ꝓditores: ne forte si diutius defferent traditores transferent se ad borich ⁊ hoc regni ne verteret̄ in periculū. Orta est igit̄ seditio ⁊ ibidem ceperūt Lamptum comitem quem cū extraxissent a rege frater eius germanus cum sedili quodaʒ scidit ꝑ medium caput eius ⁊ cerebrū ꝑscissuram exiuit Nicolaū comiteʒ filium eius ibidem decollauerūt Moynolth de genere Akus et alios ibidem occiderūt: residui vero ex traditoribus secesserunt in ptes ⁊ collectis viribus suis volebāt regem inuadere. Fideles aūt occurrerūt eis: erat aūt caput traditorum Tyodor de genere symad ⁊ Folcus ac Titus ⁊ p̄cipuus Sanson: laudauit autē sanson qui erat pater comituʒ. Thomas ⁊ thurda q̄ iret in conuentū regis ⁊ ipsum coraʒ multis vituparet: quo audito omnes laudauerunt ⁊ ipse Borich inani spe seductus grates ei magnas retulit ⁊ qd̄ incepat hoc adimplere non simulauit: putans enī de vitupatione regis regnū habere. Rex autē descenderat ꝓpe fluuiū sed ⁊ cum sederet in papilione sua cum suis principibus ⁊ militibus. Ecce sanson intrauit ⁊ regi dixit: quid facis vilissime canis cum regno vtilius est domīo tuo borich regnū habere ⁊ tu viuas in monasterio tuo sicut vixit pater tuus. Cuʒ vero principes regni subito cōmoti fuissent Johannes filius othonis notarius regis symigiensis p̄positus dixit ad comiteʒ Bud: quid expectamus: quare non apprehendim⁹ eum: cumq; apprehēdere voluissent ille citissime equū ascendens fugiebat: illi autē ad p̄sens equū non habebāt qui de circulo regis ad consilium pedes venerant sʒ tamē clamor magnus fuit. Cum aūt seruiens comitis bud clamoreʒ audisset equū sine sella ascendit ⁊ ipsum cū lancea vsq; sed ꝑsecutus est. Tyodor aūt ⁊ alij socij eius volebant naueʒ intrare illum citissime traducere sʒ vsq; huc non potuerunt. Sanson vō equitans cecidit in fluuiū quē ꝑsecutor in fluuio lāceauit: hēbatq; Sanson sub tunica panceriā qui ꝑ grauamie lorice natare non potuit. Borich auteʒ cum magna multitudine ruthenorum ⁊ polonorū castrametatus est ꝓpe ad regem: proceres autē regni hungarie miserūt ad ducem ruthenoꝝ ⁊ polonorum qui ꝓ borochio venerant dicentes. Non decet vos ꝯtra iusticiaʒ que-

rere regnū homini adulterino: nos eni scimus q de iure regnum habere debeat Bela et ipse regnat cū psensu totius regni: his au ditis duces ruscie et polonie destiterūt ampli⁹ adiuuare borichoni et reuersi sūt singuli in suas puincias. Borich aūt cū multitudine populoꝝ venit pugnare ptra regem: rex autē diuino fretus psilio et auxilio ptriuit omne robur borichij in plio et fugauit illū in gladio pclusit exercitū polonoꝝ in morte: in ipsa festiuitate marie magdalene accipiens spolia coꝝ et reuersus est cuꝫ magna victoriā: in ipso aūt plio acriter et pcipue pugnauerūt: Myksa Saab et Batbur et multos ex illis ceperūt et interfecerūt: eratqꝫ coꝝ lorica sanguie hūano pfecta: in hoc plio myksa cepit tyodoriū intentoreꝫ maloꝝ: vosos cepit vitalem: gaab vero frēm comitis de cracouia polonū: batur cepit endre: quos cū ad regē duxissent grates multas retulit eis et elegātissime remunerauit eos. Postqꝫ aūt regnū pfirmatū est in manu regis bele vtebatur ex vino multū: cui⁹ aulici psueti erant vt quicquid in ebrietate regẽ petebant habebāt: et post ebrietatē rex recipe nō poterat poch et saul viros religiosos in ebrietate sua tradidit in manus inimicorū suoꝝ qui absqꝫ causa iterfecti sunt. Regnauit igit̃ ipse bela cecus annis nouem mensib⁹. xj. diebus duodecim: migrauit autē ad dominū: āno dn̄i millesimo. C. xlj. idus februarij: feria quinta cui⁹ corpus albe quiescit.

De coronatiōe regis geyse scdi filij regis bele ceci primogeniti et de eiusdem gestis sequitur.

Espexit auteꝫ domin⁹ hungariā et dedit ppugnatorem gradientē in multitudie fortitudinis sue. Dedit eni domin⁹ regnū geyse puero suo qui in die sancte Cecilie v̄ginis coronatus est: cui⁹ dextrā apprehendit et pfortauit: subijecitqꝫ ei gentes multas et dorsa regū vertit in fugā a facie gladij eius: rapolth vero miles alaman⁹ castꝝ poson ex industria et pbitate iuliani comitis cepat: qd hūgari nō p modica habuerūt penuria: ſꝫ rex adolescēs ea nō silēter aquieuit: duxit eni rex exercitū ptra furorē theutonicoꝝ insultantiū et hungarie pfinia deuastantiū: q̄ꝫuis eni cesar in ppria psona non venerat sup regem vniuersum fere robur regni theutonicoꝝ ad extir-

pan̄dam hungariā cōmouerat: herricus aūt quidam dux austrie principalis aduersarius regis oēs bellatores de saxonia ⁊ de bauaria secū adduxerat: erat enī tutor populi ducis herrici leonis cui saxonia ⁊ bauaria hereditario cōpetebāt. Cōgregati sūt itaqꝫ theutonici in multitudīe fortitudinis sue ꝯfidentes ⁊ sicut gygantes steterūt ꝯtra hūgaros: rex aūt cū vniuerso exercitu suo posuit spem suā in deo ⁊ ordinatis agminibꝰ cepit ire contra hostes suos: sꝫ ⁊ sacerdotes ⁊ leuite cunctiqꝫ clerici qui aderant in spū ꝯtribulato ⁊ corde cōtrito implorabāt adiutoriū dn̄i nostri iesu christi ⁊ p̄sidia sanctoꝝ angeloꝝ ⁊ maxime inuocabāt clementiā dei genitricis virginis marie cuiꝰ patrocinio btūs rex stephanꝰ hūgariam specialiter cōmendauit. Rex autē accinctus est gladio et

gloria dñi apparuit sup eū: ꝯfortatūq3 est ilico cor ei⁹ diuinit⁹ et ipse robustior fact⁹ q̄3 prius exhilarata est facies ei⁹ ⁊ totus alacer ibat ad p̄liū. Cūq3 appropinq̄sset guncel quidā autentic⁹ qui vtrāq3 linguā coꝝ bñ nouerat: nūciauit regi ꝙ exercit⁹ theutoni coꝝ appropinq̄ret ⁊ dixit optimu3 temp⁹ esse regi vt irrueret sup eos q̄r pauci sūt ⁊ nō oēs quos in adiutoriū vocauerāt venissent. Tūc rex cū oī exercitu suo accelerauit sup eos trāsmetas hūgarie Theutonici v̄o q̄si gygātes obstabāt in equis arduis ⁊ optimis supbi ⁊ abusiōe insultātes īpetebāt hūgaros vt cōtumelijs suis terrorē eis icuterēt: hūgari v̄o ex aduerso appropinq̄uerūt ad p̄liū ⁊ intonuerūt buccinis ⁊ clanxerūt clascitis ⁊ clamauerūt ad deum ⁊ clamor vociferantiū ascēdit i celū ⁊ belligerētiū ⁊ cōmissu3 ē p̄liū: bisseni v̄o pessimi ⁊ siculi vilissimi oēs pariter fugierunt sicut oues a lupis qui more solito p̄ibāt agmia hūgaroꝝ. Tūc etiam priusq̄3 hūgari ꝯfligere cepissent quedā agmia hūgaroꝝ pterrita sūt a furore theutonicoꝝ: p̄ualuerūt theutonici hūgaros i initio bellici ꝯflict⁹ qui sicut heretici circa principia semp feruescūt ⁊ in fine tepescūt. Tūc auūcul⁹ dñi regis bele Ban noīat⁹ gl̄iosus ī milib⁹ suis irruēs sup agmia theutonicoꝝ pcussit eos ex aduerso grauit̄ ⁊ magnā stragē fecī illis: s3 electi milites reḡ īpetu3 fecerūt i hostes grauatū ē p̄liū ꝯtra theutōicos ⁊ fortitudo eoꝝ dissipata ē ⁊ corruerūt i ore gladij plusq̄3 septē millia bellatoꝝ: residui v̄o fugierūt: saluauit igit̄ de⁹ hūgaros i die illa de faucib⁹ draconū crudelit̄ seuiētiū ibi vsq3 a deo ꝯtritū ē robur theutonicorū ꝙ nec rustic̄ hūgaris i ꝯfinio coꝝ hītātib⁹ aliq̄3 īiuriā seu q̄dcunq3 grauamē iferre p̄sūpserūt. Rex aūt dīna gr̄a felici potit⁹ victoria sil' cū vniuersa gēte sua bñdixit ⁊ gl̄ificauit deū: i eodē aūt p̄lio comes Uros cepit comitē rapolt theutonicū qui iā pridē nocturnis īsidijs castꝝ poson occupauerat ⁊ gabriel ottonē: post hec in dieb⁹ illis fames afflixit hūgariā que magnā pt̄e hoīu3 in morte obsorbuit.

Q̄ñ cesar conradus p hungariā versus hierosolimam iuit sequitur.

Circa etiā eadē tp̄a conrad⁹ cesar iter faciēs hierosolima3 p hūgariā: hūgarie v̄o nō xp̄i pegrin⁹ apparuit i q̄ nō pace3 s3 poti⁹ irā tyrānidis p̄donis exercuit: nā petitiōis simulatiōe inuēta aditu a regno hungarie pecuniā nō modicam extorsit: ita vt

Ban Regis Bele auunculus

Conradus Cesar

nulla mater ecclia siue mõasteriũ toti⁹ hũgarie remaneret de quo pecunia nõ extherẽt ⁊ pegrinãti cesari ꝑ timore nõ offerret: cui⁹ cesaris ꝓcessuꝫ egregi⁹ rex francoꝝ venerabilit̃ ⁊ vt decet xpi ꝑegrinũ subsecut⁹ a rege geycha honorabilit̃ susceptus est: apud quẽ aliquãdiu cõmorat⁹ cõpat̃nitatis vĩculo regi geyche sociat̃ ⁊ tali dilectiõe mõ intnexo multis mũerib⁹ a rege geycha honeste ꝯducit̃ ꝑter oẽm regni molestiã hũgarie fines cũ suo exercitu in greciã peruenit: postmodũ aũt rex geycha referẽte quodã milite suo noĩe gurk audiuit ꝙ borich adulteri⁹ regis colomani eẽt ĩ comitatu reg͂ frãcie misitqꝫ ad eũ dicẽs. Nõ ẽ bonoꝝ reddere malũ ꝓ bono necẽsidiantẽ vite mee vr̃m erat defẽdere: his auditis facta ẽ ꝯtẽtio int̃ reges frãcoꝝ: querebãt enĩ milites ei⁹ quis nam eẽt int̃ eos qui mortẽ regis machinaret̃ vt iuẽtus ab his interficeretur: borich aũt venerat ꝯsilio quorũdã hũgaroꝝ vt si ipse regnũ intrare possꝫ tũc a multis ꝓ dño hr̃et̃ ⁊ relicto rege ei multi adherẽt: qui vͦ cũ talia audisset statim ad pedes regis frãcoꝝ se prostrauit vitã ab eo ⁊ veniã rogatur⁹ vt eũ absqꝫ lesiõe extra regnũ cũ eo ire pmitteret. Cũqꝫ rex geycha audisset borich apud regeꝫ francoꝝ rogãs eũ vt ꝓ amicitia sua borichiũ ei vinctũ remitteret. Cũqꝫ hoc rex frãcoꝝ audisset dixit: nouerit rex ꝙ dom⁹ regis q̃si ecclia: pedes ei⁹ quasi altare ⁊ quõ possuꝫ reddere vinctũ euꝫ qui ad domũ regalẽ q̃si ad ecclíaꝫ ⁊ ad pedes regis q̃si ad altare se ꝓstrauit. Cui nũcius ait: quoniã magistri nr̃i sic int̃pretant̃: vt adulterinã ꝓgeniẽ ecclia nõ cõmunicat: borich aũt vidẽs sibi mortem ĩminere: ea nocte rapuit vnũ dextrariũ regis ludowici ⁊ affugit: quidã aũt de agazonib⁹ occurrẽs ei voluit eũ tenere queꝫ borich cũ gladio ꝑcutiẽs a vertice vsqꝫ ad mediũ pect⁹ ei⁹ descidit ⁊ ipse man⁹ sequentis euasit. Post hec aũt rex geycha dedit ducales expẽsas frĩbus suis ladislao ⁊ stephão duxitqꝫ exercitũ in rusciã suꝑ lodomeriũ ducẽ vt vĩdicaret ĩiuriã soceri sui minosloy ꝓ quo etiã iam pridẽ miserat exercitũ qui male tractatus fuerat a rutenis ⁊ cunis. Regnauit aũt ãnis. xx. mẽsib⁹ trib⁹: diebus. xv. migrauit aũt ad dñm ãno dñi. M. C. lxj. pridie kl'as iunij: feria q̃rta: cui⁹ corp⁹ albe quiescit.

De coronatiõe regis stephani tertij filij geyse scdi filij regis bele ceci: ⁊ de vsurpatiõe corone ꝑ ducem

ladislaum scdm filium eiusdem regis bele ceci.

Ooo ci⁹ coronat̃ stephan⁹ filius eius: ⁊ regnauit annis. xj. mẽsib⁹. ix. diebus tribus: in cui⁹ imꝑio dux ladislaus fili⁹ regis bele ceci vsurpauit sibi coronam dimidio ãno: migrauit aũt ad dñm ãno dñi. M. C. lxxij. kl'as februarij: feria prima cui⁹ corpus albe quiescit.

De vsurpatiõe corone ꝑ stephanũ quartum filiuz bele regis ceci

Ost hũc aũt stephan⁹ frat̃ eius vsurpauit sibi coronã mensib⁹ quinqz. Coronat⁹ ẽ aũt i tertio idus februarij: in dñica Exurge: deuict⁹ ẽ aũt in festo scõꝝ geruasij ⁊ ꝓthasij: feria tertia vbi nobiles hũgarie coꝛruerũt. Post hec expulsus est de regno

Obijt in castro zemlē: anno domi. M. C. lxxiij. tertio idus apri
lis: feria quinta: cuiꝰ corpus albe quiescit. Idem vo rex stepha-
nus filius geyse migrauit ad dn̄m anno domi. M. C. lxxiij. q̄r-
to nonas marcij: feria prima: cuiꝰ corpus strigonij quiescit.

De coronatiōe regis bele tertij fratris stephani si-
militer tertij filij geyse secundi sequit.

Postea regnauit bela frater eius qui fures ꝛ latrones per
secutus est ꝛ petitiōibus loqui traxit originē vt romana
habet curia ꝛ impij. Qui coronatus est in diebus ianu-
arij: feria prima. Regnauit aūt annis. xxiij. mense vno: diebus

xix. obdormiuit aũt in domino: anno eiusdem. M. C. xc. kl'as maij: feria tertia: cuius corpus albe quiescit honorifice tumulatum.

De coronatiõe emerici regis filij bele regis tertij.

Hui successit Emericus filius eius: et regnauit ãnis viij. mensibus. vij. diebus. vj. huius vxor Cõstantia filia regis Aragonie cesari Frederico p consilium apostolice copulat. Migrauit aũt ad dominuz: anno domini Millesimo. CC. pridie kl'as decembris: feria tertia: cuius corpus requiescit in ecclesia agriensi.

De coronatione regis Ladislai tertij filij regis Emerici.

Ost eum regnauit ladislaus filius eius ⁊ coronatus est vij. kl'as septembris: feria quinta. Regnauit autē mensibus sex: diebus quinqȝ: migrauit autem ad dominuȝ: anno eiusdem: millesimo. CC. primo nonis maij: cuius corp⁹ albe quiescit.

De coꝛonatione regis andꝛee ſecundi filij regis be le tertij patris ſancte Elizabeth qui ⁊ hieroſolimitanus dictus eſt.

Hic ſucceſſit andꝛeas filius bele tertij: qui andꝛeas coꝛonatus eſt. xxvij. die poſt obitum regis ladiſlai: quarto kl'as iunij in penthecoſtes cuius vxoꝛ fuit domina gertrudis de alamania de qua genuit belam colomanũ andꝛeã ⁊ beatam elizabeth: ſʒ pꝛoch doloꝛ humani generis *beate Elizabeth*
inimico pꝛoculdubio ſuadẽte vxoꝛẽ bankbani magnifici viri do- *Bankbanus*
mĩa mẽcoꝛata tradidit cuidã ſuo fratri hoſpiti deludendã: quã ob
cauſam idem bankban⁹ de genere boꝛ oꝛiundus ſuũ gladium in *Bor*

regine sanguine miserabiliter cruentauit ⁊ diro vulnere sauciatã Anno domi. M. CC. xij. interfecit: cui⁹ corpus in monasterio griscoꝝ monachorũ de pelis tumulat̃. Pro cuius necē vox flebilis insonuit in tota pãnonia et in omi genere bankbani execrabilis ⁊ horrenda sanguinis effusio subsecuta.

De pegrinatiõe eiusdẽ in hierosolimã.

Post hec rex andreas terrã sanctã visitauit ad mandatum domi pape: qđ mandatũ acceꝑat dũ esset adhuc dux sicut habet̃ extra de voto ⁊ voti redemptiõe licet vniuersis: q₂ ipse compleuit ⁊ redemit votũ patris: ⁊ ibi in terra sancta suꝑ exercitũ christianoꝝ ꝯtra soldanũ babilonie Capitaneus ⁊ dux ꝑficitur ⁊ mox victor efficit̃ gloriosus: mãsit aũt tribus mẽsibus regali demq₃ thesauro exposito diuersorũ sanctoꝝ ꝑ ipsu₃ reliquie compant̃. Caput videlicet sancti ꝓthomartyris stephani: ⁊ caput beate margarithe virginis ⁊ martyris: dextera beati thome apostoli ⁊ sancti bartholomei: item de virga aaron ⁊ vna de sex idrijs illis in quib⁹ xp̃us mutauit aquã in vinũ ⁊ alie multe quas potuit tunc congregare: reuersusq₃ in hungariam cum preciosis thesauris sanctorum: regnum autem suum reinuenit in prospero statu: non tamẽ hoc suis meritis sed sanctorum quorũ reliquias afferebat: ascribi voluit inoccursum ergo regis benedictus filius erga cancellarius regine omnes ꝑlatos ecclesie cõpellebat: modo autẽ illas reliquias sanctas specialiter ille ecclesie habent quarũ prelati regi venienti obuiã occurrerunt. Transactis itaq₃ nouem annis rex generosam elizabeth filia₃ suã nobili viro ludowico Thuringie lanthgrauio copulauit: qui post multos annos similiter cruce signatus deuote hierosolima₃ pergens ibidem migrauit ad christu₃ cuius festum hierosolimis deuote celebrat̃. Migrauit autem rex andreas ad dominũ: anno domini millesimo. CC. xxxv. tricesimo anno regni sui: cui⁹ corpus in monasterio de egrus feliciter requiescit.

De coronatiõe regis bele quarti filij andree regis secundi et de introitu tartarorum primo et de miserabili destructione regni hungarie per eosdem.

Ex bela post eum filius eius coronatus est pridie idus octobris: feria prima qua cãtatur Da pacẽ domine in cathedrali ecclesia beati petri albe quã ipse consecrari fecit colomão duce fratre eiusdẽ ensem regalẽ ad latus ipsius honorifice tenẽte: daniele vero duce rutenorum equũ suũ ante ipsum summa cũ reuerẽtia ducente: regnauit aũt. xxxv. annis: anno domini millesimo. CC. xlj. ipso bela regnante mangali siue tartari cum quinquies centenis millibus armatorũ regnum hungarie inuaserũt: contra quos bela rex iuxta flumen seo preliãs vincitur: in quo prelio fere extinguitur milicia regni hungarie

vniuersa: ipso vero bela rege ad mare fugam faciente tartari vsq3 ibi ipsu3 crudeliter insequūtur: manserūt enī ipsi tartari in regno hūgarie tribus annis: ⁊ q2 semiare illis tempo2ib⁹ nō potuerūt hūgari: ideo multo plures post exitu3 illo2 fame perierunt quā illi qui in captiuitate ducti sunt ⁊ gladio ceciderūt. Post hec aūt rex bela reuersus est de maritimis ptibus ⁊ ducē Austrie fredericū virū bellicosu3 ante noua3 ciuitatem gens occidit in plio hungaro2 ⁊ transfixit p maxillam: licet tñ idem dux ceciderit in hoc bello bela rex pfatus triumphū cū hūgaris pdidit.

Othocarus Rex Boheme (marginal note, handwritten)

De bello regis bele cū othocaro rege bohemo2.

Ost hec idem rex anno dñi. M. CC. lx. cōgregauit exercitū copiosu3 ptra Othocariū regem bohemo2 circa morauiā vnacū filio suo stephano ⁊ alp2a duce cumanorū s3 victus fugit circa baymburg. iij. idus iulij: erat enī vir pacificus s3 in exercitib⁹ ⁊ plijs minime fo2tunatus.

Quō populus se eiusdē regis in tēpib⁹ flagellabat

Psius etiā tpe āno dñi. M. CC. lxiij. plebs flagellis se feriendo vniuersaliter discurrebat: obijt autē āno dñi M. CC. lxxv. nonas maij: feria sexta in festo inuētionis scē crucis in insula buden. ⁊ sepultu3 est co2pus eius strigonij in ecclesia frat2 mino2ū constructa ad hono2em virginis gloriose quā ipse domin⁹ rex bela adhuc viuens sumptuoso opere ⁊ pulcro fecerat inchoari vbi cū domina regina conso2te sua maria nomīe filia impato2is greco2 ⁊ duce bela filio suo charissimo feliciter requiescit vir virtutibus plen⁹: cui⁹ memo2ia quasi mel dulco2osum vsq3 in diem hodiernū in o2e omniu3 hungaro2 et aliarū plurimū nationū suauescit: cui⁹ co2pus philippus archiepūs strigonieñ. de ecclesia mēo2ata aufferri exhumādo fecerat ptra iura ⁊ in sua ecclesia cathed2ali indebite tumulari sup quo facto co2am summo pontifice causa diutius ventilata: fratres mino2es cum hono2e maxio rehabere ex integro meruerunt ⁊ co2ā virginis ara glo2iosius condiderūt vbi hij pulcri versus continent. Aspice rem charam tres cingūt virginis arā. Rex dux regina quibus assint gaudia trina. Et sequit dum licuit tua dū viguit res bela potestas. Fraus latuit pax firma fuit regnauit honestas.

De coronatiõe regis stephani quinti filij regis Bele quarti.

Post ipsũ ãno domi. M. CC. lxx. cepit regnare filius eius stephan⁹ sup totã hungariã: qui otthocarũ regẽ bohemoꝝ in hungariã cum bohemis: australib⁹: branburgensib⁹ ac ceteris mixtis gẽtibus cũ potẽtia venientẽ ante fluuiũ rapcha deuicit viriliter ac fugauit: pterea Buduũ ciuitatẽ bulgaroꝝ expugnauit ⁊ bulgaros supauit regeꝫ eorũ sibi compulit deseruire: regnauit aũt duobus annis ⁊ mortu⁹ est in anno tertio regni sui in magna insula: ⁊ sepultus est in ecclesia btẽ virginis in insula Budensi in loco beginaꝝ.

De coronatione regis ladislai quarti filij regis stephani quinti qui kwn laczlo dictus est

Ui successit ladizlaꝰ filiꝰ eius ꝛ coronatꝰ est eodē anno quo mortuꝰ est pr̄ eiꝰ videlꝫ anno dn̄i. M. CC. lxxvj. Qui impatore adiuuāte circa morauiaꝫ occidit regē otthocarū supradictū i ꝑlio: postea cū āno domi. M. CC. lxxxij. Oldamur dux cumanie cōgregato exercitu cumanoꝝ circa lacuꝫ hood vocatū: volēs hostilit̄ regnū iuadere hūgaroꝝ vt suo domīo subiugaret ꝯtra cū rex ladislaꝰ vt fortˀ iosue ꝓ gēte sua ꝛ regno pugnaturꝰ accessit i cuiꝰ exercitu lorādꝰ filiꝰ thōe miles strennuꝰ ꝯtra cumanos lanceauit cū impetu v̓tutis sue ꝛ laudabiliter

ꝑcussit plurimos ⁊ ꝓstrauit. Postea cū p̄liū cōmitteret̃ int̃ ꝑtes fortissimū subito ⁊ inopinate ex diuina clemētia pluuia grandis exorit̃ ꝯtra faciē paganoꝝ ⁊ qui in arcub⁹ sꝑabant ⁊ sagitta ꝓpter imbriū densitatē iuxta ꝓpheticuꝫ facti sūt vt stercus t̃re. Et sic rex ladislaus victoriā obtinuit diuino fretus auxilio. Tandeꝫ postea pauci de ipsis cumanis qui euaserant: ad tartaros fugientes quoꝝ instinctu tartari: ãno dñi. M. CC. lxxxv.

De secūdario introitu Tartarorum.

Ecūda vice intrauerūt in hungariaꝫ: ⁊ vsqꝫ pesth vniuersa mirabiliter cōbusserunt. Iste enī rex ladislaus filiā regis karoli de apulia in ꝯiugum hēbat. Sꝫ spreto thoro cōiugali filiabus adhesit cumanoꝝ Aydua Cupchek ⁊ Mādulaꝫ vocatas ac alias q̃ꝫplures in cōcubinas hēbat: quaꝝ amore cor eius ē merito depriuatum: ⁊ a suis baronibus ⁊ regni nobilibus odio habebatur.

De aduentu firmā sedis ap̃lice legati.

Inc insuꝑ ꝯtra cū: q꜠ cumanice ⁊ nō catholice conuersabat̃. Philippus firmanus sedis apostolice legatus aduenit: qui barbas radere crines detrūcare ꝯtra mores hūgaricos ⁊ pileos cumanicos: quoꝝ vsus ĩ hūgaria iam in ꝯsuetudīe hēbatur abicere demādabat: regē etiaꝫ anathematis vinculo feriēs vt paganos odiret ritū xpianoꝝ diligeret ⁊ thoro viueret cōiugali: sed nihil in rege ꝓficiens repatriauit.

De subita nece regis ladislai ꝑ cumanos facta..

Ost hec in breui ipse rex. Anno dñi. M. CC. xc. Feria scđa ꝓxima ante festū sancte margarite v̉ginis ⁊ martyris ꝓpe castrū kereszeg ab ipsis cumanis quib⁹ adheserat est mirabiliter interfectus. Tempe enī istius regis ladislai cepit hūgaria a sua magnifica gloria reflecti vt casus flebiles ⁊ euẽtus inferius ostendẽt. Ceperunt nãqꝫ ĩ ea intestina bella ꝯsurgere: ciuitates cōfringi: ville ꝑ combustiōes ad nihilū redigi: pax ⁊ ꝯcordia penitus cōculcari: diuites deficere: ⁊ nobiles rusticari p̄ inopia pauptatis. Illo tpe biga scꝫ duaꝝ rotaꝝ vehiculū a rege incolis currus regis ladislai dicebat̃: q꜠ ꝓpter cōtinua spolia aĩalia vehicula trahētia defecerãt in regno: sꝫ hoies more pecorū bigis iuncti vices aĩaliū impendebant.

De coronatiōe regis Andree tertij nepotis Andree regis scdi qui et venetus dictus est Sequitur.

Ost cui⁹ regis mortē: eodez āno. xviij. die Andreas
dux de venecijs coronat᷑: qui viuēte adhuc ladislao
rege adduct⁹ i hūgariā fuerat. Cui⁹ andree reg̃ ortū
et orginē videam⁹ q̄ rōe meruit coronā regni hūgarie
accipe. Cū eni rex andreas scōs pr̄ q̄rti bele regis et colomāi duc̃
Mortua prima vxore sua vel poti⁹ int̃fecta vt supi⁹ dictū ē mare
ad mādatū eccl̃ie trāsfretasset i terrā scām ad expugnādū ꝓ sepul
cro dn̄i ibi victor existēs reuertebat᷑ felicit᷑ cū honore. Tandez in
italiā applicuit et q̄dā vice apud marchionē Estensem ē magni
fice hospitat⁹. Ille v°o marchio cognoscēs regē eē viduū: filiam

…rchio Estensis

suam excelleter pulcrā et bñ ornatam ꝯspectui regis astare fecit. Rex vero videns eā pulcrā et suis oculis grosam cū absq; hoc ducere vellet vxorē cū eadem domicella eodē die ꝯtraxit matrimoniū et in hūgariā secū duxit. Mortuo vero rege andrea dña ista volēs redire ad parētes suos: conuocatis principib9 regni hūgarie archiepis et epis se grauidā: ꝑle manifestis indicijs demōstrauit: et sic est reuersa i trā suā Esth vocatā: et ibi apud prēm suū puer masculū pepit quē i baptismo stephanū vocauerūt: qui nutrit9 et educatus sub hoc titulo q̄ esset fili9 regis hūgarie. Tandē ad etatem vltimā deueniēs vsurpare dolose marchionatū voluit aui sui: s; idcirco auus sui9 ꝑualēs ipsū remoti9 affugauit: et sic stephanus fugiēs abijt in Jspaniā ad iacobū regē Aragonie qui hēbat i vxorem: sororē isti9 stephani filiā regis andree regis hungarie: et ibi aliq̄;diu cōmorat9 iter in Jtaliā veniēs elect9 est potestas a ciuibus i rauēna: inde fugat9 venit venetias. Ibi aūt vir quidam ciuis venecēsis ciuitatis potior et ditior cognoscēs et sciens veracit' hūc eē filiū regis hūgarie: tradidit sibi filiā suā i vxorē: et oīum bonorum suorum ꝑticipē cū ꝯstituit Ex illa āt habuit filiū stephan9 quē andreā vocauit noīe p̄ris sui. Qui andreas auxilio et ꝯsilio auūculorum suorum qui erāt īfinitarum diuitiarum viuēte adhuc rege ladislao i hūgariā subintrauit. Eo q̄ esset dux qui debēt hēre portionē in regno regis andree titulo aui sui. Cū aūt rex ladisla9 fuisset occisus a baronib9 regni: andreas dux felicit' coronat': qui anno scdo regni sui cū exercitu maxīo austriā debellauit: in cui9 impio quidam nobiles regni Johānes. s. et henricus bauus filij herrici ac vgerius fili9 poch de wylak: alijq; q̄;plures in ꝑiudiciū regis andree a papa Bonifacio. viij. regē petierūt.

Quō in ꝑiudiciū regis Andree papa ad instātiā quorundā baronū puerū karolū in hūgariā destinauit.

Horum instantiā papa admittēs quendā puerum. xj. ānorum noīe karolū. Anno dñi. M. CC. xc. ix. viuēte adhuc andrea rege in hūgariā destinauit. Cui9 karoli generatio et origo tali modo habet'. Rex stephan9 quitus fili9 Bele q̄rti regis hūgarie inter alias filias habuit vnā noīe mariā vocatā quā karolo claudo filio karoli magni qui ex donatiōne ecclie fuit rex Sicilie tradiderat i vxorē. Qui rex karolus claudus ex illa

filia stephani regis genuit karolū marcellū noīe: karol⁹ vo marcellus ex filia impatoris rodolphi Clemētia nomīe genuit filiuz quē primo ī tra sua vocauerūt Carobertū q̄si karolū robertū: in hūgaria aūt ablato roberto ipsuz hūgari karoluz vocauerūt: vt aūt iste karolus regnare valeret ⁊ ꝯtra andreā regē potestatē accipe Papa legatos vnū ⁊ aliuz de latere suo ꝯtra regē andream ꝑ karolo destinauit: qui nihil agere valētes ad ꝓpria redierūt. Interim āno dn̄i. M. CCC. j. in festo sancti felicis idem rex andreas in castro Budeñ. requieuit in dn̄o: ⁊ sepultus est ī ecclesia sancti Johānis euāgeliste apud frēs miores.

De adductiōe wenceslai ducis filij regis bohemie in obprobriū pueri karoli ⁊ de coronatione eiusdez.

Ostea mortuo rege andrea barones regni eodē āno i duas ptes celeri⁹ diuidūt: ita q̄ matthe⁹ omode⁹ et vgrin⁹ potētissimi pricipes i regno ac alij nobiles q̄z plures karolo puero adheserūt: ⁊ eū regē noīabāt v̓bo ſz nō fcō. Dñic⁹ v̓o fili⁹ ſtephāi dicti porch magr̄ thauarnicor̄ quōdā regis andree demetri⁹ fili⁹ nicolai: herric⁹ filius herrici viri valde magnifici cū iohāne archiepō colocen̄. ⁊ andrea epō agriēſi: emerico epō waradien̄. haab epō vacien̄: anthōio epō chanadiēſi: nicolao epō boznēſi ⁊ iacobo epō ſcepſen̄. cui vſqz vitā fuerat pceſſus epātus i mēſe iulio v̓ſus bohēiaz pceſſert ad regē wēceſlaū: vt regni ſuſcipet gubnacl'a hūgaror̄ ne regni libi libtatē amitterēt i ſuſceptōe p eccl'iaz dati reg: ad ipſū āt regē bohēie ob hāc ratōez poſuert greſſus ſuos: qr rex otthacar⁹ qui p regē ladiſlaū fuerat intfect⁹ ſic ē ſupi⁹ enarratū: hūit i vxorē filiā dn̄e āne filie bele reg q̄rti qui ex ea genuit filiū noīe wēceſlaū qui regnauit i bohēia pr̄e mortuo m'ltis ānis: qui wēceſla⁹ vēire noluit: ſz filium ſuū ex filia ipatoris rodolphi pcreatū ⁊ gēitū noīe ſilit wēceſlaū i q̄dā villa godin vocata circa moruā ex pte bohēie quo p̄fati nobiles ⁊ epi puenerāt i regē hūgaris tdidit naturalē: ⁊ ipſi pfectis iſtrumēt lr̄ar ⁊ roborato fidei firmamēto vnaniter ſuſcepūt abhic Te deū laudam⁹ altiſſime pclamātes ad albā ciuitatē regiā deuenerūt: vbi iohānes archiepūs colocen̄. cū epis alijs ſupiuſ noīatis honorifice cū coronarūt: ſedes nāqz tūc archiepātus ſtrigonien̄. vacabat: inde budā vēientes: ibiqz iohānes archiepūs obdormiuit i dn̄o ⁊ iacob⁹ epūs ſcepſen̄. queuit i pace. Tumulātur aūt in eccleſia ſci iohānis apud fr̄es minores.

Q̄ūo rex ladiſla⁹ ſiue wēceſla⁹ exiuit d̄ hūgaria ⁊ i bohemiaz reuerſus ē.

Ostea rege iādicto quē hūgari ladiſlaū vocauert i buda de gēte: nullū caſtr̄ nulla potētia ſeu ptās nullū ius regale ſic karolo puero ex pte baronū reſtituūt ſz vna ps regni karolū alt'a ladiſlaū regē appellabant noīe tantū ſz nō re vel effectu regiminis ſeu ptātis: tūc rex wēceſlaus pr̄ ladiſlai nouit coronati vidēs ⁊ pſiderās paliatas v̓ſucias hūgaror̄ āno dn̄i. m. ccc. iij. cū m'ltitudie exercit⁹ pānoniā ē igreſſuſ ⁊ iuxt̄ danubiū circa peſth aliq̄ntulū reſidēs ladiſlaū filiū ſuū cuz corona regni accipiēs ⁊ ladiſlaū filiuz vernerij rectorē ſeu iudicē

Budensem in suū regnū in pace revertit.

Q̄uō papa p̄ quosdā buden̄. p̄sbyteros extitit excō municatus.

Odē tpe frat nicola⁹ de ordie p̄dicato⁊ epūs hostien̄. cardinalis aplice sedis auctoritate suffult⁹ i hūgariā p̄ karolo aduēit. Qui bude resideēdo dieb⁹ aliquot vidēs se nihil posse p̄ficere reuersus ē i curiā ⁊ ibi mortuo Bonifatio. viij. i sūmū pontificē eligit ⁊ creat et benedict⁹ appellat: in suo aūt recessu ciues ciuitatis budens̄ p̄ quodā casu interdicta reliquerat: interdictū quippe religios̄ ⁊ plebanis stricte seruātib⁹: surrexerūt pseudo: sacerdotes ⁊ p̄fidi qui māifeste diuīa populo celebrabāt ⁊ sacramēta eccl'iastica mīstrabāt publice interdictis: insup malū malo cumulātes p̄niciosi⁹ p̄uocato populo: accēsis lucernis: sūmū pōtificē xp̄i vicariū: archiepōs ⁊ epōs vniuersos regni hūgarie ac viros religiosos cōiter excōicatos: altis vocib⁹ p̄mulgabāt hoc factū ē. Castr⁊ budense quodā dicto Petermano regente quē p̄ ladislao captiuato rex p̄fecerat wenceslaus.

De introductiōe otthonis ducis bauarie in regnū hūgarie cōtra pue⁊ karolū p̄ quosdaz barones facta ac de coronatiōe captiuitate ⁊ expulsiōe eiusdez.

Nterdū v̄o filij herrici: ⁊ quidā alij nobiles Otthonē ducez bauarie subītroducūt i regē hūgarie: qui veniēs ad coronā regni a wenceslao ablatā: petiuit sibi dari ac secū ferēs: āno domi. M.ccc.v. albā regalez ciuitatē pecijt vt ibi coronaret legittīe i regē: quē benedict⁹ epūs vesprimien̄. ac frat anthoni⁹ epūs chanadiēn. i regez iunxerūt ⁊ dc̄a corona regia coronarūt: inde budā veniēs ⁊ i die solēni in decore regio coronā scām habens i capite: p̄ oēs plateas ⁊ vicos incedebat eques cū populo copioso vt cūctis se esse regez legittimū publicaret. Qui i breui fraz Erdeln cū bele filio thome censuit visitare vbi ladisla⁹ wayuoda ipsū captiuauit: ⁊ in castro suo tenuit vinculatum multis diebus. Qui tam mirabili fortuna sibi occurrente: de regno expellitur hungaro⁊.

De inuentiōe regalis corone in via amisse: sequit.

Ec hoc p̄termittēdū est q̄ cū scā corona p̄ dictū otthonez ducez ad hūgariā portaret p̄p̄t tiorez hostiū fec̄ illā icludi p̄ artez tornatoriā i flasconez. Cū āt equitaret cū suis sub noct

silētio i strata publica i q plurimi viatores transibāt casu de sella
corrigijs vbi erat flasco: ille ligat⁹ q̄si vas vinariuꝫ nullo vidēte
cecidit resolut⁹. Postmodū v̇o luce clarescēte dū vidissent nō eē
thesauꝝ illū p̄ciosū: quo citi⁹ potuerīt tīore ꝑcussi retro celerit cu
currerīt quā coronā int̄ m̄ltos trāseūtes i t̄ra iacētē i medio publi-
ce strate iuētā a nemīe reꝑerūt: forsitan ceciderat i pria vigilia no
ctis: reīuēta ē aūt sequēti die circa tꝑs nōdubiū vesꝑtinū miꝝ cer
te ⁊ miraculū nō tacēdū. Quid enī ꝑ hoc qđ illa corōa cecidit ītel
ligo: nisi qꝛ dux ille vsqꝫ vitā suā portare nō potuit hāc corōaꝫ sꝫ
amisit de capite corōaꝫ ipsā ꝑiter ⁊ honorē. Quid ē ꝙ a nullo in-
uēta sꝫ ab ipsis qui portabāt: nisi ꝙ ne pānonia data sibi corona
ab angl'o priuaret̄. Quo facto i eisdē euētib⁹ ladisla⁹ fili⁹ verne-

rij d captiuitate reg wēceslai āno fere t'tio libat: z cū iohāne cha ak filio castr budēse p portā que ē iuxt synagogam iudeor feria quīta p9 festū btē petronelle vgis noct i silētio subītrauit z quos dā cines budēses suos aduersarios z pditores iuasit subito z destruxit. Peturman9 āt iudex ciuitat: nud9 fugiēs vix euasit: duos eni ex ipsis ciuib9. s. martunbermā z magr̄m martinū iuratos cines de duodeciz i caudis equor p vicos z plateas ciuitatis crudelit' trahi fec: z eor ossa ignib9 cōcremari: bona eor obtinuit z possedit: sacerdotes īsup illos pfidos supi9 noīatos: manib9 cathenat z pedibus thome strigonieñ. archiepō destinauit: quos idez archiepūs carceri mācipauit z in eodē tristē spūm emiserūt.

De aduentu fris gentilis cardinalis in bungariaz

et de coronatione karoli regis.

Um igit̃ puer karol⁹ absq₃ regni iotatio i hugaria mo raret: frat̃ gẽtilis tituli sc̃i martini ĩ mõtib⁹ p̄sbyt̃ cardi nalis de ordĩe fratꝝ mĩoꝝ ex auctoritate sũmi pontificis plẽaria: ãno dñi. M. ccc. viij. pãnoniã ĩtrauit vno siquidẽ ãno ĩ pace trãsacto ãno dñi. M. ccc. ix. ꝯstitutõe t̃ribili ꝓmulgata no biles regni anathẽatis vinculo ĩnodauit. Paupib⁹ v̈o ꝛ diuiti bus vniuers̃ diuĩa stricti⁹ ĩterdixit: ꝛ hec fec̃ illis nobilib⁹ qui iu ra regalia ꝛ regĩalia nolebãt restituere regi karolo supra dicto: ꝛ qui eũ regẽ minime appellarẽt. Ladislaũ v̈o waynodã trãssilua nũ speciali excõicatiõe feriẽs: eo q̄ corõa₃ regni quã ab otthone duce dñ eũ captiuauerat recepat ĩdebite detenebat. Et q̄ filiam suã ide₃ ladislaus tradiderat filio stephãi regis seruie scismatico ĩ vxorẽ. Qua ꝓpter cũ p̄fati nobiles extra cimiteria corpa iacẽ tia ꝯspicerẽt defunctoꝝ: amaro spũ pturbati. Anno dñi. m. ccc. x. Cõgregati ĩ cãpũ raptus circa pesteh karolũ sepe dictũ in regẽ ꝯcorditer susceperũt: ꝛ albã ꝓperantes feria quĩta in octauis sc̃i regis stephani solẽniter cũ letitia coronarũt: cũ sc̃ã corona a ladis lao weynoda restituta. Anno eodẽ papa clemẽs q̃rtus p crucife ros sc̃i Johãnis int̃ christicolas mũdi hui⁹ ĩestimabilẽ thesauꝝ fec̃ sagaciter ꝓcurari ad passagiũ generale ꝓ t̃ra sc̃ã expugnãda Tradẽs dictis cruciferis gr̃a₃ singularẽ peccuniam largiẽtes ab oĩbus crimĩb⁹ absoluẽdi vsq₃ ad ꝯtinuos quĩq₃ ãnos: s₃ postea de illo tanto thesauro nihil factũ vidim⁹ effectiue.

De bello karoli regis ꝓpe ciuitatem cassowiense₃ contra Mattheum de Tryncзino cõmisso.

Anno dñi. m. ccc. xij. Cum rex karolus regale castrum Sarub vocatũ: a demetrio filio nicolai ex mãdato mat thei potẽtissimi principis possessum suis viribus obsi deret. Idem mattheus filius petri de trinchinio: mille ꝛ septin gentos milites lanceatos conducticios: ꝛ omne penitus suum posse contra regem in adiutorium demetrij destinauit: vt ipsum regem de sub castro procul pelleret p̄potenter. Principes aute₃ exercitus demetrium supra dictũ: ꝛ abam dictum pulchrum siue magnum constituit. Quorum aduentum rex audiens putauit se

nō posse resistere in sepes se recepit. Cui scepsenses equites pariter
τ pedestres felicit̄ ꝯcesserūt: cū quib⁹ rex hostes suos audaci⁹ est
agressus. Quiquidē iterū ciuitatē cassa vocatā expugnare cepe
rūt ꝓ morte Omodei palatini quē ī cassa cassenses theutonici vel
saxōes poti⁹ ꝑemerāt inocentē: quib⁹ cū exploratores cū clama
rent regis aduētū dimissa ciuitate ītrepidi: obuiā regio exercitui
ꝓcesserūt: τ ad locū pugnādi magis aptiorē: rex τ ipsi plurimū
festinabāt. Quē locū ipsi primit⁹ occuparūt: rex interim in qdā
valle circa barnad cū exercitu ꝯfessiōe sacramētali p̄missa τ abso
lutiōe accepta: susceptoq; dn̄ici corporis sacramēto: a cruciferis su
pradictis mori se p oīa parauerūt. At ipsi durissimi pacis hostes
bellica arma īduti de mōtis cuiusdā vertice vallē p̄fatam ꝓtin⁹
certaturi obuiā regi descendebāt: τ in latere dicti mōtis: feria vj.
in festo scōꝝ viti τ modesti: p̄liū durissimū est ꝯmissū: q̄le de tē
pore tartaroꝝ in hūgaria nō ꝯtigit celebrari: in quo p̄lio de fami
lia regis kakas fili⁹ stephani dicti porch: τ stephan⁹ fili⁹ Bage
ri: ladislaus fili⁹ thome: iacob⁹ fili⁹ aladarij: michel filius petri
Gurke τ michel filij gurke: τ petr⁹ castellan⁹ de Bereg p̄clari
nobiles corruerūt: gurke sub vexillo regis vexillari⁹ existēs oc
cisus: vexillo regis cadēte sub vexillo cruciferoꝝ rege pugnāte:
ex pte v̓o altera demetri⁹ fili⁹ nicolai: τ aba principes exercitus
ac duo filij omodei mortis iaculo vulnerati p̄ ꝓpe ceciderunt: τ
alij q̄plurimi letalit̄ sauciati ibidē τ alibi mortis debita ꝑsolue
rūt: licet ex pte regis plures ceciderūt: tamē rex victoriā obtinuit
gloriose. Qd̓ factū a deo esse credim⁹ τ fatemur.

De obitu dn̄e marie prime ꝯsortis karoli regis.

Anno dn̄i. M. CCC. xv. dn̄a maria prima ꝯsors dn̄i re
gis natiōe polona filia ducis kazmerij: t̄tio die post fe
stū btē lucie v̓ginis τ martyris ī Themesuar vite cursū
feliciter termīauit: τ ī alba regali ī eccl̄ia btē v̓ginis terre gremio
cōmendatur: āno domi. M. CCC. xviij. accepit rex dn̄am bea
tricē filiā regis romanoꝝ sororē regis bohemoꝝ de terra lucum
burgēsi que ī reuolutiōe eiusdē āni obdormiuit ī dn̄o τ waradini
in cathedrali eccl̄ia tumulat̄. Eodē āno eccl̄iā btē v̓ginis alben
sem: que frequēter incendio vastabat̄: incepit rex tegere plūbeis
tegumētis τ cū gloriosa testudine decorare: insup etiam colūnis

firmissimis stabilire: eodem anno mortuus est matthe9 palatinus.

Quo karolus rex dnam Elizabeth filiam regis polonie duxit in consortem.

Anno dni. M. CCC. xx. accepit rex karol9 filiam ladislai regis polonorum elizabeth noie: de qua anno dni. M. CCC. xxj. huit rex filiu noie karolu qui puer mortuus e eode anno quo nat9 e: et i alba sepult9: anno dni. M. CCC. xxiiij i wyssegrad i festo sci remigij de eadem regina rex genuit filiu noie ladislau.

De fundatioe claustri in lippa.

Anno dni. M. ccc. xxv. inchoauit dns rex frib9 minoribus edificare eccliam i lippa ad honorem bti Lays noui sci epi tholosani et pfessoris qui fuit frat carnalis pris sui scz primogenit9 regis scicilie fili9 marie regine filie stephani regis hugarie filij bele qrti pfessor voto et bitu ordis fratrum minorum.

De natiuitate Lodowici filij regis karoli.

Anno dni. M. ccc. xxvj. tertio nonas marcij. nat9 e eidem regi fili9 que noie huius sci pfessoris psanguinei sui lays p gaudio appellauit: anno dni. M. ccc. xxvij. feria qrta ante dnicam Ramispalmarum: ecclia bti vginis de alba regali qmuis plubo tecta fuisset ptra incediu vt supi9 memi: tame flebilit e pbusta: et tota plubea materia i lamias pducta de tecto ei9 a facie ignis vehemetis fulsit liquide: sic cera excepto vno capanili qd supra sacristiam est: vbi scorum reliquie qmplurime apposite pseruant: qp nemo dubitat corum meritis remasisse: sz nihilomin9 eandem ecclesia postea iterum plumbo texit.

De natiuitate andree ducis filij eiusdem regis.

Eodem anno in festo sci andree apostoli Natus est ei filius quem andream appellauit.

De impietate et feroci seuicia Feliciani.

Anno domi. M. ccc. xxviiij. mortu9 e ladisla9 fili9 eius Cu at hisde tpib9 regnu hugarie pacis optate traquillitate gauderet: et securum eet ab hostib9 circuqqz: pacis emul9 et inuidie semiator diabol9: misit in cor cuiusdam militis nomie Feliciani de genere zaach inueterato dierum et canicie iam respersus vt dominu suu rege karolum et dominam elizabeth reginam et duos filios eius lays et andream occideret gladio: vno die qui felician9

ꝑ mattheū de trinchino quōdā palatinū fuerat exaltatꝰ. Tandē relicto mattheo venerat ad regē quē rex regio fauore diligēs: se-curo īgressu: regis ianua absq̄ obice sibi patebat. Porro cū rex vnacū regina ꝛ filijs suis p̄fatis. Anno dn̄i. M. CCC. xxxv. kl'as may. feria q̄rta post octauas pasche ī suburbio castri wyssegrad ī domo sua prādēret: an̄ regis mēsā clam subītrādo idē felicianꝰ astitit: ꝛ euaginato acutissimo gladio vehemētissimo īpe-petu more canis rabidi īmiſicordit̄ regē reginā filiosq̄ voluit iu-gulare: sꝫ mīa miſicordis dei ꝓhibēte: qđ voluit nō potuit effe-ctui mācipare: tn̄ regis manū dexterā leuit̄ vulnerauit: sꝫ ꝓch dolor scissime regie dextre manꝰ q̄ttuor digitos quos paupibus et miſabilibꝰ atq̄ abiectis ꝑsonis miſicordit̄ in elymosinis exten-debat ꝓtinꝰ āputauit. Cū quibꝰ etiā digitis īnūerabilibꝰ eccl'ijs paramēta varia ꝯsuebat ꝛ altaribꝰ sacerdotibusq̄ ornamenta de p̄ciosꝭ purpuris trāsmittebat ꝛ calices īdefesse. Cū etiā pueros regios ibidē astātes vellꝫ occidere: pedagagi puerorū videlꝫ fi-liꝰ gywla ꝛ kenesich ꝛ nicolaꝰ filiꝰ iohānis palatini se int̄ponē-tes euadētibꝰ pueris mēoratis: letaliter vulnerāt̄ ī capite. Tūc iohānes filiꝰ alexādri de comitatu potokiēsi bone īdolis iuuenis vicedapifer regie tūc exn̄s ī ipsū felicianū q̄si ī cruētā bestiā irruit ꝛ cū bicello īter collū ꝛ scapulā fortiter feriēdo trāsfixit ꝛ ad terrā deiecit hīc ꝛ inde. Per hostia gladiatores milites regis gladijs terribilibꝰ mēbratiꝫ miserū laniātes: quoddā q̄si mōstrū gladijs effecerūt. Caput eiꝰ budā mittit̄: manꝰ ꝛ pedes alijs ciuitatibꝰ destināt̄: deniq̄ filiꝰ eiꝰ vnicꝰ adolescens: ꝛ vnꝰ sibi fidelis famu-lus fugā capientes: euadere minime potuerūt: in caudis equorū vite terminū ꝑcepūt. Quorū oīum cadauera canes in platea cū ossibꝰ corroserūt. Et dignū quippe erat vt felicianꝰ qui multos christicolas membris suis feraliter mutilando priuauerat: ipse membris oībus iusto dei inditio priuaret̄: ꝛ qui fuerat tortor pau perū indefessus a cōmuni morte hoīum exclusus: canina ꝛ subita-nea morte moreret̄ vt q̄si canis cū canibꝰ ꝑcipet portiōem. Filia quoq̄ eiꝰ clara vocabulo v̄go pulcherrima de aula regia extra-hitur ꝛ naribus cum labijs turpiter mutilatis: solum dentibus patefactis ꝛ octo digitis ambarū manuū amputatis pollicibus saltem remanētibus ꝑ pluriū ciuitatū vicos ꝛ plateas ꝑducta in

equo semiuiua ⁊ misera ꝓclamare compellit̃ in hec v̾ba: qui regi infidelis est p̱ oīa pcipiat tallionē. Altera ĩsup̱ filia ipsiꝰ feliciani maior Sebe noīe cuidā nobili noīe kopay mat̃monialit̃ nupta ante castꝝ Lewa iussu emerici dicti de Becbey castellani ipsius castri capite trūcat̃: ⁊ ipse kopay ĩ captiuitatis vinculo mortis debitū soluit. Filij eiusdē insup̱ ĩ insulā marinam p̱ cruciferos trāsportant̃ nūq̄ꝫ terrā natiuā reuisuri: multi deniqꝫ de ipsius genere feliciani nobiles trucidāt̃. Sic igit̃ felicianꝰ infelix lese maiestatis crimē incurrit turbauit regnū extinxit semen ꝓpriū: suam gentē infamĩauit ⁊ p̄didit: esca canū effectus solutꝰ a seculo: ligatus ē in baratro: ac sepultꝰ in ĩferno mūdo extitit fabula ⁊ infidelibus disciplina. Tam enorme factū vno die vix credit̃ accidisse hucusqꝫ quo istud accidit: rex karolus v̄tis ꝓsperis nauigauit ⁊ crispātia maris equora sue fortune carina ad votū sulcauit: sꝫ iam fortuna v̾tibilis auersa facie valefaciens terga vertit: qꝛ vndiqꝫ bellis insurgētibus sua expeditio vincebat̃: pedūꝫ etiam ac manuū dolore nimio torquebatur.

De bello karoli regis cū Bozorad wayuoda transalpino infeliciter gesto.

In āno eodeꝫ quo felicianꝰ indigne mēorie perijt videlꝫ Anno dn̄i. M. CCC. xxx. Cū rex copiosū exercitū cōgregasset nō tamē totū suū posse: qꝛ ad ꝯfinia regni sui ĩ diuersas expeditiōes ꝯtra aduersarios eiusdē regni q̄ꝫ plurimos destinauerat pugnatores: ipse v̾o p̱ zenrĩ in Mēse septēbri transtulit se ĩ t̃rā Bazarad wayuode vlachoꝝ ad ĩductiōeꝫ Thome wayuode trāssiluani ⁊ dionisij filij nicolai filij iancha que t̃ra ē ĩhītabilis gēti ĩgnote: vt de ipsa t̃ra ipsū Bazarad rex expelleret aut certe t̃rā ipsiꝰ vni ipsoꝝ ĩsultātiū traderet possidēdū: cū tn̄ ipse princeps cēsū debitū regie maiestati sp̱ fidelit̃ ꝑsoluisset. Cū āt rex zenrin ⁊ castꝝ ipsiꝰ recepisset: dionisio tradidit mēorato oĩa cū dignitate honatꝰ. Quo facto bozorad regi sic mādauit nūcios p̱ honestos: qꝛ vos dn̄e mi rex laborastis ĩ ꝯuocatōe exercitꝰ laboreꝫ v̄rm recōpensabo. vij. millibus marcaꝝ argenti Ipsam etiam zenrin cum suis attinencijs nunc habetis p̄ manibus p̱ potentiam pacifice vobis tradam: insup̱ censūꝫ quo teneor vestre corone fideliter ꝑsolui faciā oĩ anno. Et nihilominꝰ vnū ex filijs

nostris vestre curie ad seruiendū deputabo cuȝ meis peccunijs ꝛ expēsis: tātūmodo reuertimini in pace vr̄a ꝛ ꝑsonaꝝ ꝑiculis p̄caueте: qꝛ si veneritis vlteri⁹ ꝑiculis minime euadetis. Quo audito rex elata mēte ī tale v̄bū ꝓrupit nūcijs sic dicēs. Sic dicite baȝarad ipse est pastor ouiū meaꝝ de suis latibulis ꝑ barbas suas extrahā. Tūc quidā fidelis baro donch noīe comes de Zolio ꝛ de lipton sic ait regi. Dn̄e cū magna hūilitate vob̄ ꝛ ad honorē vestꝛ ipse baȝarad loquit̄: idcirco regie benignitat̄ fauorē ꝛ plenā dilectiōem gr̄e sibi velitis ꝑ vr̄as lr̄as remādare. Tūc rex v̄buȝ supbie ꝛ cōminatiōis supius ꝓpositū itterauit relicto ꝯsilio sanior ꝓtin⁹ vltra pugnatur⁹ ꝓcessit: ꝛ cū sibi ꝛ suis ī t̄ra ignota ꝛ int̄ alpes ꝛ mōtes siluaꝝ victualia īuenire nequiret: famis inedia ipse rex milites ꝛ equi sui labore ꝓtin⁹ cepūt. Quo facto treuga ordinata cū baȝarad ꝛ data fide vt ipse regi pareret ꝛ securitatē regi cū suis oībus redeūdi p̄beret ꝛ iter rectū ostēderet. Rex reuertebat̄ secur⁹ ꝯfidēs in fide ꝑfidi scismatici venit in q̄ndā viā cū toto exercitu que via erat ī circuitu ꝛ ī vtraqȝ ꝑte rippis ꝓminētib⁹ circūclusa ꝛ aūt: vn̄ erat dicta via patētior indaginib⁹ in plurib⁹ locis fortit̄ fuerat circūsepta ꝑ vlachos. Rex aūt: sui oēs nihil tale quid penit⁹ opinātes ī rippis vndiqȝ vlachoꝝ mltitudo inūerabilis supius discurrēdo iacula iacētes sup regis exercitū que erāt in fūdo depresse vie que nec via dici pōt: ſȝ q̄si nauis stricta vbi ꝓpter p̄ssurā cedebāt dextrarij fortissimi cū militib⁹ circūq̄qȝ quia nec ad rippas vtrinsqȝ lateris vie ꝓpt̄ p̄cipitiū ascēdere poterant ꝯtra vlachos nec vltra ꝓcedere nec fuge locū hēbāt ꝓpter indagines ibi factas: ſȝ erāt omnino sicut pisces ī gurgustro vel ī rethe cōprehēsi cadebāt iuuenes ꝛ senes principes ꝛ potētes sine delictu. Durauit quippe sic iste miserabilis euētus a sexta feria vsqȝ ad scd̄am feriā in quib⁹ dieb⁹ collidebant̄ inuicē milites electi sic̄ ī cunis mouēt̄ ꝛ agitāt̄ īfātes: vel sic̄ harūdines que vēto mouēt̄ Facta est aūt ibi strages maxia ꝛ cecidit militū ꝛ principū ac nobiliū icōputabilis multitudo Feria vj. ī vigilia btī martini ꝛ p⁹ ī sequēti ibi etiā occubuerīt tres p̄positi videlicȝ magr̄ andreas p̄positus albeū. eccl̄ie vir valde venerabil̄ vicecācellari⁹ regie maiestātis exn̄s cū sigillo reḡ pijt. Itē michel p̄posit⁹ de posega ꝛ nicolaus p̄posit⁹ de alba trāsiluana. Itē andreas pleban⁹ de sarub

⁊ frater petrꝰ de ordine p̄dicatoꝝ vir honestꝰ dire mortis poculū acceperūt: q̄ꝛ i cerebra capitū coꝝ ligneos clauos mirabiliter af-fixerūt. Quidā etiā sacerdotes qui erāt capellani regis sūt occisi. Cumanoꝝ deniq̄ȝ corruit iestimabilis multitudo. Cadauera cū oīuȝ tam viroꝝ eccl'iasticoꝝ q̄ȝ laicoꝝ nobiliū in loco certaminis ibidē tēpus resurrectiōis generalis expectāt: nec cari coꝝ potue-rūt suos dilectos ꝓpt' hostiū icursus aliq̄tenꝰ rehabere. Tule-rūt ergo walachi multos captiuos tā vulneratos q̄ȝ illesos ⁊ ac cepꝰūt plurima arma vestesq̄ȝ p̄ciosas oīuȝ elisoꝝ peccuniā in au ro ⁊ argēto ⁊ vasa p̄ciosa ⁊ balthceos. Multaq̄ȝ marsubia grosso rū ⁊ florenoꝝ ac equos multos cū sellis ⁊ frenis que oīa portaue rūt ⁊ tradiderūt ipsi Bazarad wayuode. Rex āt mutauerat armo-rū suoꝝ i signia quibꝰ iduerat Desew filiū dionisij quē putātes eē regē crudelit' occiderūt. Rex v'o ipse cū paucis ꝑ tuitiōem suoruȝ aliquoꝝ fideliū vix euasit. Stabāt enī i circuitu eiꝰ q̄si muri lapi dei: magister Donch cū ladislao filio suo ⁊ cū militibꝰ alijs de fa milia regis ⁊ magister martinꝰ filiꝰ Bereud qui oēs ictus gladio rū ⁊ sagittaꝝ suꝑ se recipiebāt velut imbres pluuiaꝝ vt regꝭ vita a mortis īpetu s'uaret'. Cadebāt etiā in circuitu exercitꝰ de canina multitudīe walachoꝝ q̄si musce que ꝑdiderūt suauitatē vngēti cū xp̄ianū populū ⁊ vnctos xp̄i sacerdotes imisericorditer ꝑcusserūt. Quoꝝ walachoꝝ nūeꝝ ibi ꝑ hūgaros occisoꝝ subtilis solū mo do īfernalis cōpotista collegit. Rex aūt cū tali euētu v'eit ad Te mesuar ⁊ sine mora v'eit deinde ad wyssegrad. Porro cū hūgari fortissima ⁊ durissima p̄lia vbiq̄ȝ gessissent illud eisdē accidit ne ꝓ pter victoriā frequētē suꝑbirēt vel certe post suꝑbiā p̄cedētē cor-ripent' vt hūilitatē discerēt ⁊ docerēt: q̄tenꝰ diuīe dilectōis grāȝ ꝑ pat'ne correctiōis flagella vbiūs mererēt' q̄ꝛ illos corrigit deꝰ p'r quos diligit. Anno dn̄i millesimo tricētesimo tricesimo scd'o: i fe sto scī stephāi regis habuit rex filiū quē stephanū nūcupauit: an no dn̄i: millesimo tricētesimo tricesimo tertio. Egressus ē rex de wyssegrad cū andrea filio suo puero sex annoꝝ in mēse Julij ⁊ ꝑ rexit cū bona comitiua militū ꝑ Zagrabiā vltra mare vt filiū suuȝ ꝑ voluntatem summi pontificis dn̄i scȝ Johannis vicesimi scd'i ⁊ ad instantiam ⁊ petitioneȝ inclitissimi regis Roberti regis Si cilie regni eiusdem coronaret in regem. Jn cuius regis comitiua

ꝓfecti sunt Chanadinus archiepũs strigonieñ. Andreas epũs varadieñ. ⁊ Jacobus lõgobardus phisicus epũs chanadieñ. ⁊ magister donch supra nominatꝰ ⁊ alij nobiles plurimi de regno Qui rex redijt cũ sospitate ĩ mẽse Marcij ⁊ cũ sanitate oĩuȝ suorũ qui ipsum fuerãt comitati: filiũ aũt suũ ibideȝ reliquit nõ tamẽ coronatũ sicut optabat: ſȝ sub tutamĩe ⁊ ꝓtectiõe regis roberti patruelis sui. Qui rex robertꝰ erat rex regni Sicilie vir magne sciẽ ⁊ sc̃itatis ſȝ decrepitꝰ iaȝ etate: volebat renũciare seculo ⁊ regie dignitati vt ↄtẽplatiõi vacaret ⁊ puer ĩ regnũ succederet mẽoratꝰ: ſȝ interdũ altiori vsus ↄsilio noluit descẽdere de culmĩe dũ viueret regie maiestatis. Post mortẽ vͦ eiꝰ recipiat coronã regni puer de iure sibi succedẽs: qꝛ heredẽ quẽ habuit rex robertꝰ mortis debito ꝓpꝛopere obediuit. Anno dñi millesimo tricẽtesimo tricesimo quĩto circa festũ sc̃i martini. Johãnes rex bohemoꝝ cũ karolo filio suo ⁊ rex polonoꝝ venerũt ad regẽ karolũ in hũgariaȝ ad castꝝ wyssegrad ꝓ ꝑpetue pacis cõcordia cõponẽda: qd̃ ⁊ factũ est. Omĩ enĩ die ad prandiuȝ regis bohemoꝝ ex magnificẽtia regis hũgarie expendebãt̃ duo millia ⁊ quĩgẽti panes ⁊ de cibis regalibꝰ copiose: pabulũ etiã equis suis p singulos dies viginti quĩqȝ garlete. Ad prandiũ vͦ regis polonoꝝ mille ⁊ quĩgẽti panes de cibarijs etiã habũdanter. De vino aũt expẽse sunt centuȝ ⁊ octoginta tũnelle. Remũerauit aũt rex hũgarie regẽ bohemorũ diuersis ⁊ p̃ciosis clenodijs videlicȝ Quĩquagita vasis argẽteis duabus pharetris duobꝰ baltheis ⁊ vna tabula ꝓ scacis mirabili duabus sellis ĩestimabilis precij vno bicello valẽte ducentas marcas argẽti ⁊ vna concha margarithaꝝ mirabili ope composita. Itẽ qꝛ rex polonie erat regi bohemoꝝ censualis: ⁊ qꝛ rex hũgarie karolus hẽbat sororẽ regis polonie in vxorẽ. Dedit ei rex hũgarie idem karolus ad redimẽdũ eũ regẽ de solutiõe cẽsuali regi bohemoꝝ quigentas marcas auri purissimi ⁊ ibi ordĩatũ est: vt queq̃ȝ ipsoꝝ regũ vel regna coꝝ hostis inuaderet aliquis ceteri debeãt in sui adiutoriũ ⁊ iuuamẽ festinare. Et istud fuit confirmatũ inter eos cũ magno federe iuramẽti.

Incidentia.

Anno dñi millesimo tricẽtesimo tricesimo octauo: circa festũ apostoloꝝ petri ⁊ pauli: dñs Lochka dux rutenoꝝ vẽit ĩ wyssegrad

cū electo populo militū suoꝝ ad regem karoluꝫ hungarie, ꝓmittens ei omnis amicitie incrementum.

Incidentia.

Anno dñi millesimo tricētesimo tricesimo nono: kazmyrus rex polonie in mēse Julij venit in wyssegrad ad karoluꝫ regē: cum epis hūgarie: cū epis ⁊ baronib⁹ regni sui ⁊ de cōsensu ⁊ volūtate oīuꝫ illoꝝ regnū polonie libere resignauit dño lodowico filio regis karoli filio sororis sue eo quod nō haberet filiū ⁊ ad hoc cōfecerunt euidens instrumētum.

Incidentia.

Anno dñi millesimo tricētesimo q̄dragesimo: tribus āīs subsequētibus videlꝫ q̄dragesimo primo ⁊ q̄dragesimo secūdo: infinita multitudo locustaꝝ ingressa est ꝑ syrmiaꝫ in omnē ꝑtem regni hūgarie transiēs turmatim volitādo ⁊ gradiendo in terra suꝑ oīa virentia in arborib⁹ segetibusq̄ꝫ ac graminib⁹ ꝑtātem accipiēs p̄ter folia vineaꝝ. Post trienniū aūt ī circūiacentia regna scꝫ Polonie Bohemie ⁊ Austrie recedentes se diuiserūt vsq̄ꝫ ad Italiā ⁊ Frantiam ⁊ sic morte perierūt.

De morte regis karoli.

Cum meq̄ꝫ huius mūdi decus ⁊ gloria a primeuo temporis spatio nūq̄ꝫ in vno statu ꝑmanens sꝫ semꝑ variando vsaliter atq̄ꝫ caduce se ꝓtendēs in nihilū tanq̄m aqua decurrēs incedit. Nam oīa que a terre gremio vsq̄ꝫ circūferētias celi ambitu orbis ꝯtinent̄ dilabunt̄ in terram: ⁊ q̄ꝫ nec vlli mors impia parcēdo: nullaq̄ꝫ pacis tramite simulādo misereť. Cadit vita hūana p̄timore ipsius dū stare putat̄ q̄si flos ⁊ ꝓtinus aret. O mors que ꝑ excessus delictoꝝ veteris parētis prothoplasti morsu pomi noxialis diabolice fraudis instigante nequitia p̄concepta serpētino veneno virus iniquitatis infundēs inferēdo in orbem terre filios eiusdeꝫ ꝓthoplasti impauida nō timens neq̄ꝫ verens dolo fraudis repleta diripiēdo ac deuorando intrandi semitas primit⁹ queritasti. Mirū est ꝙ tanta gulositate insaciabili rapacitate latrocinali cadauera mortuoꝝ deglutiēdo nō saciaberis ⁊ cur de corpe fetidissimo mortuoꝝ q̄m viuoꝝ congaudēdo gratularis. Nō enī ad domū cōuiuij ⁊ cuiuslibet solennitatis festū sꝫ ad locū luctus plus festinas temere ꝓperare neq̄ꝫ

casas pauperū neqꝫ aulas seu atria regum nullo nūcio mediāte adire formidas necnō ꝯiugatos ex vera dilectiōe matrimōiali in uicē copulatos diuortiōis vinculo īnodare nō pauescis filiūꝫ a prē prēm a filio separando. Mōne: amarā: durā: crudeleꝫ ⁊ impiā te fore ostēdebas dū āno dñi millesimo ⁊cētesimo q̄dragesimo secūdo sequēti die diuisiōis aploꝝ. xvij. kl'as augusti. Castrū fortissimū iestimabilis altitudis ⁊ muros eiusdē iexpugnabiles cui nec vis nec potentia hui⁹ mōi potat quoquo mō dñari: tue vulpine dolositatꝭ astucia clādestine iuisibilit̄ itroire nō expauens ⁊ ibideꝫ hostilitatꝭ arma potētissimi prīcipis dñi karoli dei grā regis hūgarie cui⁹ potētie altissimo talit̄ disponēte: dalmatia: croatia: rama: seruia: gallicia: lodomeria: cumania: bulgaria: totaqꝫ hūgaria: salernaqꝫ ac mons sci angeli alia regna puta: polonieñ. bohēieñ. austrieñ. ac circūq̄qꝫ adiacētia trepitādo abhorrebāt iminere nō metuens ipsūqꝫ q̄dragita duob⁹ ānis ⁊ nō pluri b⁹ vite comiteꝫ regnare ꝑmisisti: sꝫ acrit̄ tua dolositate ꝯsueta de medio regnicolaꝝ māifeste cernētib⁹ felicissime recordatiōis piū regē nr̄m famosissimū ac potentissimū nō gazis ac ꝓciosis vestimentis gēmis ⁊ ꝓcioꝭ splēdidis margaritis adornatis: auro et argēto desup ꝯtextis sꝫ spū viuificato spoliādo subtraxisti ⁊ ipsi⁹ splendentes honores i nihilū i trā humādo obūbrasti. Nonissime vō videtes ipsū regnicole esse piū ac exaltatū sic cedrꝝ libani trāseūtib⁹ ⁊ querētib⁹ cū suis regnicolis: ⁊ ecce nō erat. Quapp̄t tuū grāde factū nephariū oībus reuera dilectissimis catholice fidei cultorib⁹ piter fidelitati semitaꝝ adherētib⁹ piū vt ipsūꝫ dñm regeꝫ karolū oporteat flere ⁊ ipsi⁹ obitū ꝓh dolor lamentabiliter ꝯdolere. O q̄ntus flet⁹ q̄nta lamēta ꝑlatoꝝ ꝓcerūꝫ baronū: nobiliū: virginū: dñaꝝ: ⁊ cuiusuis stat⁹ ⁊ cōditōis hoīūꝫ specialiterqꝫ dñe elizabeth serenissime regine charissime ꝯsortis eiusdeꝫ ⁊ dñi Lodowici nūc regis ac stephāi ducis filioꝝ suoꝝ plorat⁹ eiulat⁹ ⁊ vlulat⁹ ꝓrupit ī diē decessus ipsius mīstrarūt. O quis ꝯsiderassꝫ ⁊ ꝯsiderare antea ꝑmeditādo debuissꝫ ꝙ taꝫ icessabile gaudiū ⁊ hilaritas vult⁹ serenissime dñe regine tam crudelit̄ asꝑitate lachrymaꝝ sic iā mutat⁹ ⁊ riuul⁹ gurgitū ad instar aquarū ab oculis eiusdē vsqꝫ ad terrā a tp̄e obitus ipsi⁹ icessant̄ currētibus humefact⁹ ⁊ organica vox clamoris ⁊ gemit⁹ eiusdē i suoꝝ

regnicolaꝝ ad orbis celi sūmitatē ꝑueniēdo ethera q̄si eidē cō-
paciendo: imo sol sui optimi coloris radios plurimū videbat ob
fuscare. Tādemq; die sequēti ob p̄ceptū dicte dn̄e regine archi
epis: epis: p̄latis: baronibꝰ: p̄sbyteris: fribꝰ: clericis oībꝰ simł
ꝯuenientibꝰ lachrymabilit̄ ꝓcessiue ꝑgētibꝰ quoꝝ p̄excellēs mł-
titudo lachrymaꝝ vt dictū est amarificata ad dictū castꝝ adeūtes
⁊ p̄ciosissimū caput eiꝰ iuxt̄ decentiā regni sui honoris corōa au-
rea corpusq; ipsiꝰ splēdidissimū: tunica scarletina ac etiā caligis
sotularibꝰ gēmis p̄ciosissimis ꝯtextis ⁊ desup calcaria aurea pul
cerrimis pedibꝰ sue excellētie ānectendo induentes: de p̄dicto ca-
stro iexpugnabili i eccliā ꝓchialē vgīs gl'ose i wyssegrad ciui
tate ꝯstructā plāctu magno deferēdo cū: planxitq; eū vniuersus
populꝰ ciuitatis plāctu magno valde. Peractis aūt ibidē diui-
nis īstitutiōibꝰ ⁊ missaꝝ sollennijs corpꝰ ipsū sup chymbā ꝑ de-
cursus aque danubrilis i ciuitatē famosissimā Budā videl; ē de-
latū. añcedebat aūt flebilit̄ ipsā multitudinē p̄latoꝝ baronū i re
gnicolaꝝ vexillo triūphali miles famosissimꝰ atq; manu fortis
laurentiꝰ sclauꝰ cuiꝰ itererat tp̄e vite ipsius dn̄i regis ex officio ei
dem icūbenti vexilla regalia ferre loco optuno: vbi oēs ciues di
ete ciuitatis famosissime sacerdotes ⁊ clerici ac viri religiosi ipsā
q; inhītātes alij ꝓcessiue ꝑgētes ꝯdolendo oculis lachrymanti
bus vestimēta lugubria portātes obuiā ipsiꝰ corpori vsq; ad da
nubiū ꝓcesserūt: ⁊ dū i dictā ciuitatē adduxissent supra corpꝰ ipsi-
us cātica psallere ⁊ alia diuīa officia vt mos est ꝓ expiratis eorū-
dem ꝑ totā noctē p̄ces offerre cantādo nō cessant sūmo creatori
Tertio nāq; die obitus ipsiꝰ i eadem ciuitate medio tēpis spatio
quousq; diuīa officia vel misteria icepta ⁊ missaꝝ solēnitates mo
do debito ꝑagerent̄ tres sollennes dextrarij ipsiꝰ dn̄i regis karo
li suis fallerati purpureis coperimētis sup quos milites strēnui
armis eiusdē dn̄i regis induti ante fores eccl'ie stātes quoꝝ quidē
militū sup vno ipsoꝝ dextrarioꝝ tū armis tormentalibꝰ regie ex
cellentie cōpetendis: ⁊ alter ad hastiludiū aptus: tertiꝰ dextrari-
orū p̄ciosior existens cū armis bellicis ad itrandum etiā exercitꝰ
ꝓ regia maiestate cōpetendis. Quoꝝ quidē triū militū dictos
tres dextrarios ꝯsedentiū signa i galeis forma struthiōis auis cū
coronis aureis circūdatis. que ꝑ ipsū dn̄m regē vita sibi comite

haberi ⁊ ferri ꝯsueuerāt hēbant. Uniuersa nāq; ferramēta stre-
paꝝ ⁊ habenaꝝ seu rudibulaꝝ: ⁊ alia eidē spectantia de argento
aureato iuxta decentiā regie excellētie fabricata existebāt corrigi-
arūq; cinguli ⁊ frena ac sella alia cū athenijs ⁊ postenis serice sub
stātie ꝯtexta fuerāt. Nobilissimis nāq; picturis purpureis gem
mis ⁊ lapidibꝰ ꝓciosissimis dicti trini dextrarij ⁊ milites ī ꝑsona
⁊ spū eiusdē dñi regis sup ipsis dextrarijs tegebant quos vt dū
cuiuscūq; ꝯditōis hoīes aspiciebāt trāseūdo ⁊ dicta signa regalia
ītuebant: eo ꝙ idē dñs rex hactenꝰ impiū regni hūgarie habitꝰ
ꝑmissis signis ⁊ dextrarijs felicit gubnauerit: mox ꝓrūpebāt ī
fletus ⁊ validissimis ethera vlulatibꝰ ꝓpulsantes. Peractis tā
dē diuīs īstitutōibꝰ ⁊ missaꝝ solēnitatibꝰ nō more alioꝝ quorū-
dam regū dudū defunctoꝝ quos felicissime recordatōis scripture
aliaꝝ eplaꝝ venerabilis cōmendat autoritas. Non velata facie
nec corpe eius alicuius diei spatio celato ꝓut abusiua ꝯsuetudo
alijs vicibꝰ quorūdā regū funeribꝰ ꝓhibet astruxisse s; māifeste
oībus ꝑsentibꝰ facie ad faciē māifeste cernētibꝰ ad alben. ciuita
tem deferebat dictū corpꝰ tumulandū: inde ferēdo aūt corpꝰ ipsi
us ad q̄mcūq; mansiōis villā deueniebat oēs hoīes tam viri q̄m
mulieres lachrymaꝝ fletu ꝯdolentes clamore maxīo ī amaritu-
dinē ꝯuersi ethera ꝓpulsādo resonabāt. Dūq; ad alben. ciuita
tē dictū corpꝰ ꝑueniret nitidissimū: modo quo supiꝰ allegat: pre-
lati ꝑsbyti clerici alijq; regnicole: ac ciues dicte ciuitatꝰ extra ci-
uitatē celerit ꝑgentes ipsūq; corpꝰ viuificato spū spoliatū ama
rissime circūspiciētes ī inenarrabiles fletus se eo viso ꝓrūpentes
illud intra ciuitatē detulerūt. Illi quoq; sacerdotes ⁊ clerici ꝑ to
tam noctē hymnos ⁊ psalmos deo decātantes ī vigilijs pausan-
do deduxerūt noctis ꝓlixitatē: dieq; lucescēte iceptꝰ diuīs ⁊ mis-
sarū solēnitatibꝰ quousq; diuīa mysteria īcepta ⁊ missaꝝ solēnita
tes more debito eodē die ꝑagerēt: ante dicti trini dextrarij ipsiꝰ
dñi regꝰ modo ꝑmisso fallerati purpureisq; coopimētꝰ decorati
sup quos ꝑfati milites strēnui arma eiusdē dñi regis iduētes an
te fores ipsiꝰ mōasterij vt ē ꝑmissū steterūt ꝑdurātes: ⁊ demū eis
dem digne cōpletis ꝯsumatisq; ī eodē die celebrari debētibꝰ ī sū-
mo mōasterio vbi scissimi regis stephāi ⁊ emerici ducꝰ filij sui scis-
sima corpa diuerꝰ coruscātia ꝟtutibꝰ ⁊ miraculis in dño felicit re-

quiescũt: ⁊ summa pietatis opa ipsa benigne implorantib⁹ mise-
ricordit̃ partiunt̃ iuxta altare magnū in vestimēto regali ad hoc
sibi debito p p̄dictos enarratos dños ⁊ archiepōs: epōs: p̄la-
tos ⁊ abbates sacris vestimētis idutos extitit tumulatū: ⁊ omēs
vnaniter plāxerūt cū simul i vnū diues ⁊ paup i tantū vt marmo
rei lapides dēsitate lachrymaꝝ plurimū fuerāt humefacti. Tūc
enī tam maxio clamore gemebūdi oīū circūstantiū fauces rauce
facte sūt: oculiq̄ ipsoꝝ p̄tantis lachrymis visib⁹ naturalib⁹ fere
defecerūt: vbi etiā venerabilis i xpō pr̄ dñs chanadin⁹ strigoni-
ens̃ archiepūs de obitu ipsi⁹ dñi regis salubri ac pio sermōe iten
tos aīos ⁊ pia corda circūstantiū liniuit cōdecenter. Cui⁹ quidē
lachrymositatis ieumerabilis mestitie p̄textu credit̃ eos qui re
ges tumulari nō ↄspexerūt de acerbitate doloris īstillatiōeq̄ la-
chrymaꝝ q̄si impticipes ⁊ inscios fore ⁊ extare. Attamē nimirū
qđ oēs creature carne ⁊ pelle vestite vt ē p̄tactū p lapsū veteris
parētis ꝓthoplasti i culpā sint morituri: nā in oēm posteritatē
moriēdi legem ↄdidisse videt̃ generalē ⁊ incōmutabilē a deo vt
altissim⁹ ꝓprio filio suo licet deitate vestito parcere noluit s; pro
nobis oībus tradidit illū. Nō igit̃ quisq̄ indignādo creatori ꝓ
pter factū mortis icuitabile ⁊ incōmutabile pōt obuiare: ⁊ q͂ nō
est sapīa neq̄ prudētia neq̄ fortitudo neq̄ ↄsiliū ↄtra dñm s; po
tius ferēd⁹ est grauis euent⁹ necis pacient̃ q: qđ donauerat domi
n⁹ accepit ⁊ i die illa surrectuꝝ i ipso: tūc ibidē p̄dictū suprēmū
mōasteriū cū alijs ecclesijs īnumerabilib⁹ mūerib⁹ regalib⁹ ⁊ ob
lationū maximis q̄ntitatib⁹ extitit donādo remūeratū ⁊ tandē an
tedicti trini dextrarij solēnes cū armis ⁊ copimētis oībus ipsorū
gl'iosissimis seu attinēcijs cū sartanea curru seu mobili aut ostila-
rio regnali signo regio desup forma auis scrutiōis deaurato ⁊ gē
mis adornato cū septenis nodulis globarib⁹ argēteis ⁊ silr̄ deau
ratis ob planct⁹ memoriā ieffabilis ⁊ luctus amaritudinē iā dicti
dñi regis in posteꝝ semp i mēoriā reuocādi cū īnumerabilib⁹ su
pradictaꝝ quātitatū pecunijs dicto mōasterio dati ⁊ ↄcessi extite
rūt. Cuius quidē donatiōis ⁊ oblatiōis maxīa q̄ntitas ibidē die
tumulatōis: facta data ⁊ ↄcessa in p̄nti scriptura seriatim nō poni
tur ne calamis scribentiū pariterq̄ legentib⁹ fastidiū multiplica
tionis generaret sua ꝓlixitate. Deinde v̄o potētissimi reg̃ obi-

tum famosissimus rex kazmyrus polonie, primus eiusdē ꝛ marchio morauie i wyssegrad veniētes ꝯdolēti anio celebrauerunt. Demūqꝫ trigita dieb⁹ cōpletis quarta feria ꝓxima aň assumptionis v̓ginis g̓liose tricesimū diē ipsius regis karoli cū magna solēnitate missaꝝ altissimo dño oīum creatori: vel vt supius extitit enarratū p̄lati epi cū baronib⁹ q̄ꝫpluribus albā vbi corp⁹ ipsi⁹ dñi regis karoli solēniter i dño requiescēs extiterat tumulatū: accedentes ibiqꝫ albe ꝛ i wyssegradieň. ciuitate dña regina cū filio suo lodowico: tūc rege coronato sibi p̄dilecto alijsqꝫ p̄latis: episcopis: p̄sbytis: baronib⁹ ꝛ plurimis christifidelib⁹ funeris obsequias deuotissime celebrarūt ꝛ totius regni vniuersales etiā in toto regno diffuse: eodēꝫ solēnitatis voto ꝛ missaꝝ solēnitatibus dictū officiū celebrantes cōpleuerūt. Implorāda ergo est vnanimi ꝯsensu clemētia dei omīpotentis ꝓ eodem dño rege karolo vt cū aīa ipsius clemēter dispēset eidem indulgēdo ꝛ i numeꝝ ipsius aīa ac cetū scōꝝ confessoꝝ oīuꝫ ac regū stephani ꝛ ladislai digneť collocare ꝛ ꝓut ꝙ in p̄senti seculo regali triūpho vixerit: ita etiā in futuro seculo cū angelis valeat exultare.

Metra de morte karoli regis

Supreme rex christe finis hominis extitit in te.
Ergo ꝓpitius sis nobis omnibus vnus.
Tolle peccatū nostrū deleqꝫ reatum.
Et karoli regis qui cessit mensibus istis.
Augusto primo cū sol versatur in cancro.
Sequenti festo quod est diuisio primo.
Atqꝫ die numerū compleuit anima notum.
Quod pepigit quisqꝫ rex princeps rusticus vere.
Teneť modico hoc corpus tempore dico.
Non maius longū spatium trium q̄ꝫ dieꝝ.
Sic feria sexta dominus sepelitur in vmbra.
Suscepimusqꝫ deus regnum cepit ludowicus.
Anno milleno trecenteno fore noto.
Ita completo finit hic quadragintaqꝫ secundo.
Asilum suum scit rex supremus quoqꝫ regum.

Incipit ꝓlogus in Cronicam Lodowici regis.

Ex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū vniuerſe terre: qui ſupra cūcta tenet i excelſis impiū: dat cē reb⁹ ⁊ diſpenſat ꝓut vult culmīa dignitatū ⁊ ſapīa ⁊ fortitudo eius ſūt ⁊ ipſe mutat tēp̱a ⁊ etates tranſfert regna atq̄ꝫ ꝯſtituit: dn̄s fortꝭ ⁊ potens dn̄s potens in ꝑlio: a quo oēs ptātes velut ex ſole radij deriuāť ſub cui⁹ impio reges regnāt ⁊ pricipes dn̄anť. Ipſe quideꝫ ē exercituū dn̄s acies inſtruēs roborās aīos docens manus ad ꝑliū ⁊ iuſtificationes ſuas potēti v̄tute purificans quos voluerit ſubiacere ſubicit principū poteſtati. Oportet ergo principeꝫ ferialr̄ regnātē ⁊ victorioſe triūphantē culmīs ptāte a deo fore exaltatū odore bone fame exornatū caterua militie decoratū vt p̄celſi ei⁹ noīs fama diſpſa p̱ orbeꝫ ⁊ ꝯſcendens de geſtis laudabilib⁹ i excelſuꝫ laudari mereať apud deū ⁊ extolli laudib⁹ diuerſaꝝ nationū. Hinc ē ꝙ peritiſſim⁹ princeps philoſophorūꝫ arhyſtotiles i libro ſuo de ſecretis ſecretoꝝ ad alexandrū ita ſcribit. Primū inſtrumentū itellect⁹ eſt deſiderīū bone fame: qꝛ qui vere deſiderat bonā famā famoſus erit ⁊ gl̄ioſus: fama ergo principalit̄ ⁊ p̱ ſeipſā appetiť i regimie: qꝛ regnū nō appetiť ꝓpť ſe ſꝫ ꝓpter bonā famā. Initiū igiť ſapie ⁊ intellect⁹ eſt deſiderū bone fame ⁊ pſuadēdo ſubiūgit. Studie igiť o alexādꝛ ⁊ dilige deſiderīū bone fame: qꝛ nō ē p̄ciū nō ē theſaur⁹ qui ſibi poſſit redimere bonā famā. Preterea etiā ſapiēs ⁊ facūdiſſim⁹ Vegeti⁹ in libro de re militari ſup̱ oīa cōmēdare videť militiā ⁊ belloꝝ induſtriā: hoc eni ſcd̄m ipſuꝫ eſt ꝙ romani maxie exaltanť qꝛ maxime dederunt op̱am reb⁹ bellicis ⁊ ſūmope ſtuduerūt quō poſſent ſibi ſubiacere natiōes ꝓpter qd̄ ſecundū eundē hoc debet eſſe principaliſſimū in itentiōe principis qd̄ habūdet in ciuili potētia ⁊ ꝙ p̱ eā ſibi ſubiciat natiōes. Rurſus alibi p̱ quēdā prudētē ſcribiť: dū fortia laudāda ac digne mēorāda pricipū ac militū geſta ⁊ bellicoſa exercitia triūphos caſus fortuitos ⁊ euētus ad mēoriaꝫ poſteroꝝ ſcribim⁹ quid aliud agim⁹ niſi quoddā incitamentū bellicū ꝓmouem⁹: p̱ qd̄ virtuoſos aīos auditoꝝ ad belloꝝ exercitia accendim⁹ vt hoc exēplo fortiores ⁊ ardentiores reddanť ad labores ⁊ bellicas paſſiones tollerandas qꝛ p̄teritoꝝ exhibitio eſt

Ariſtoteles

instructio posterioꝝ. Quāobrē de gestis illustrissimi pꝛici-
pis dn̄i lodowici ex regū scīssimoꝝ ꝓsapia oriūdi: dei grā hūga-
rie ⁊c. ⁊ belloꝝ exercitijs sue gēt̄s ⁊ militie: q̄zuis pauca ex plib⁹
ne p̄ neglect⁹ i curia labāt̄ i obliuionē. Ego iohānes nūc archi-
dyacon⁹ de kykullew i eccl̄ia trāssiluana vicari⁹ strigonien̄. i spi-
ritualib⁹ generalis. Tūc licet idign⁹ suoꝝ secretoꝝ notari⁹ po-
sterioꝝ notitie duxi cōmēdāda ordine sequentiū ꝯtinuādo p̄ capi-
tula ⁊ p̄ticulas t̄miatas sub cert̄s titulis vt i ꝓmptu inueniat̄: qđ
querit̄ ꝓ legētiū vtilitate: ⁊ i q̄ttuor p̄ticulas vt ifra de q̄libet p̄ti-
cula p̄ se posita clari⁹ appebūt: diuidēdo seu distinguēdo: si quid
aūt min⁹ recte iueniat̄ vl' incōueniēter ꝓpositū lector ꝓuid⁹ ⁊ beni-
gnus supplēda suppleat ⁊ corrigat: queso sine iiuria corrigēda.

De coronatiōe ac vita ꝛ exercitijs lodowici regis.

Anne cū idem rex lodowicus glorioso principe karolo rege hūgaroꝝ ꝛ eius genitore btē mēorie ex hac vita dño vocāte migrante: dñice incarnatiōis M.CCC. qdragesimo scdo: sue vo etat decimo septio: āno die dñico ꝓxio post festū diuisiōis apostoloꝝ ī vrbe albe regalis: magnatū: ꝓceꝝ: baronū: militum ac cōitat nobiliū regni hūgarie volūtate vnanimi ꝛ fauore pcedēte solēnit ꝛ felicit in regē coronat⁹ extitisset: ꝛ cidez genitori suo ī regni solio iure nature ōbito successissz ac ī iuuenili flore regnare cepissz maturitatē: iuuētuti pferēs crescēdo bone īdolis: iuuenis discretiōis ratiōem amplexat⁹ fuissz: magno vtutū creuit augmēto: reminiscēs q: multi viri fortes ꝓ patria sanguinē suū fundendū eē dixerūt nec fūdere dubitarūt ꝙ gloriā etiam apud posteros post mortē haberēt: cogitare cepit ꝛ ī aīo discutere quō ꝛ qͣliter iura regni sui ꝑ ꝯfines vicinos ꝛ pricipes occupata: ac ꝑ rebelles seu īfideles de regno temeraria psumptiōe in piudiciū sacre corone distracta ꝛ vsurpata ad statū debitū diuio fret⁹ auxilio reuocaret ꝛ etiā reintegraret.

De prima exercituali expeditione lodowici regis ꝯtra saxones. Sequit.

Interea accidit ꝙ quedā gēs saxonū ī ei⁹ regno ī ptib⁹ trāssiluanis qͣsdaz cōmotiōes fecisset ꝛ censuz ꝯsuetuz ac iura regalia soluere denegasset. Copioso igitur motu exercitu idem rex cū suis baronib⁹: militib⁹: nobilib⁹: ꝛ regnicolis ad cōterēdā ipsoꝝ ꝓteruiā ꝑsonalit accessit ꝛ eis refrēatis ac ad obedientiā reductis laudabiliter triūphando remeauit.

De obediētia alexandri wayuode transalpini.

Um aūt eēt ī ptib⁹ mēoratis: quidē priceps seu baro potētissim⁹ alexāder wayuoda trāsalpin⁹ ditioni eūsdē subiect⁹: qui tpe quōdā karoli reg pr̄is sui: a via fidelitat diuertendo rebellauerat ꝛ ꝑ mlta tpa ī rebelliōe ꝑmāserat: audita pietat ac etiā ptāt eiusdē lodowici reg fama ad ipsū spōte ꝑsonalr veniēs circa ꝯfinia ipsaꝝ ptiū ad pedes regie maiestat humoten⁹ ē ꝓstrat⁹ ꝛ ad obediētiā ac fidelitatē debitā reduct⁹ ꝛ ītegrat⁹ solennia mūera ꝛ exenia clenodia pr̄ando ꝛ suū dñiuz ac scāz coronā regnoscēdo cū gaudio ꝛ letitia ad ꝓpria remeauit: ꝛ ab illo tpe fidelitatē cōseruauit.

De peregrinatione regine elizabeth matris lodowici regis et de rebus per ipsam tũ in curia romana tũ in apulia gestis Sequitur.

Elizabeth

Ex aũt andreas in apulia nõdũ regnabat: domĩa igit̃ elizabeth regina hũgarie mat̃ regũ ꝑdictoꝝ post mortẽ regis karoli hñs deuotiõem visitãdi scõꝝ reliquias et aplõꝝ petri et pauli honorãdi limĩa: quã nõ retraxit femine⁹ sexus nec terruit ꝓlixus labor itineris nec timorẽ incussit ei multiplex maris periculum sȝ virili animo fulcita ac diuino presidio rapta celestiqȝ desiderio incẽsa de wyssegrad in festo btĩssime trinitatis: ãno dñi millesimo tricentesimo quadragesimo tertio iter arripuit versus italiã cũ honesta familia et multitudine dñaꝝ et nobiliũ puellaꝝ baronũ militũ et clientũ cum multo et magno apparatu iuxta magnificẽtiã regiã iuit et ꝓcessit hñs secũ pro expẽsa vigĩti septẽ millia marcaꝝ puri argẽti et decẽ septẽ millia marcaꝝ purissimi auri. Dñs aũt lodowic⁹ rex hũgarie fili⁹ suus misit post eã q̃ttuor millia marcaꝝ auri electi. Habuit etiã secum de florenis fere cũ media garleta de denarijs v° paruis vsqȝ ad exitũ regni multũ. Cui regĩe etiã veneti honestũ valde et vtile seruitiũ ꝓbuerũt: nã cũ duab⁹ galeis ꝓprijs sũptib⁹ ĩ toto trãsitu maris dicte dñe diligẽti⁹ famulati sũt: trãsito aũt mari multũ pacifice ꝑuẽit ĩ apuliã: cui obuiauit rex andreas fili⁹ su⁹ cũ ꝯsorte sua domĩa iohãna regina: et dñaȝ elizabeth reginã cũ magna solẽnitate et gloria receperũt et ita neapolim cũctis gaudentibus ĩ vigilia scĩ iacobi aplĩ ꝑduxerũt. Cũ igit̃ in neapoli hec regina hungarie resideret ducto ꝯsilio ad apostolicã sedem solennes nũcios Nicolauȝ palatinũ. Pauluȝ comitẽ curie regie. Thomã ruphũ: Fratrem vitũ epũm nitriensem: thomam filiũ petri: necnon et archiepũm beneuentanũ ac alios q̃ȝplures nobiles destinauit vt dominus apostolic⁹ sua benedictiõe dñm andreã regẽ faceret corona regia decorari. Interea dña elizabeth regina volẽs cõceptaȝ deuotiõeȝ ad deũ et ad sanctos effectui mancipare ad visitãda btõrũ petri et pauli aplõꝝ limina: in festo exaltatõis sancte crucis de neapoli egressa cũ tota familia et archiepõ neapolitano ac pluribus nobilib⁹ de apulia ꝓgredit̃ versus romam: transibat auteȝ

ꝑ ciuitates ⁊ castella cū magna trāquillitate ⁊ pace nulli suo cuicunq̄ violentiā seu iniuriam inferēte. Audientes autē terrigene reginam elizabeth virtutibꝰ moꝝ honestate ⁊ deuotiōe ꝯtinua vt sydus ꝑfulgidum radiare: ac suos cum omī modestia ꝑtrāsire currebāt in vicos ⁊ plateas ad ipsā aspiciendā ⁊ diligētiꝰ intuendā ⁊ vidētes eā cū admiratiōe ⁊ gaudio deum vnaniter collaudabāt: ꝙ tā nobilis dn̄a ⁊ tā illustris regina relicto regno ⁊ domo venit a finibꝰ mūdi tanq̄ regia sabba ad querēdā ⁊ ꝓmerendam clementiā saluatoris. Cū aūt romam īfra paucos dies feliciť ꝑuenisset cōmota ē vniuersa ciuitas in eiꝰ aduētu: illi etiā de colūna ex vna ꝑte tyberis ⁊ vrsini ex alia ꝑte receperūt reginā maxio cū honore: wlgus aūt reliquū ac populares magni ⁊ parui mulieres ⁊ puelle currebāt vbi trāsiebat regina: ⁊ alta voce clamabāt viuat regia hūgarie ⁊ resonabat terra ī voces coꝝ ⁊ ꝓpť rem alias insolitā videbāt oēs populi cōiter ex aspectu eiꝰ quendā spūalem iubilum reportare: ꝑueniēs aūt ante fores ecclesie btī Petri apostoli totum collegiū romanū recepit reginam ꝓcessionaliter cum magna gloria ⁊ honore. Obtulit denīq̄ ad altare btī Petri apostoli ⁊ ad reliquia solēnia munera in calicibus ornamētis insignibꝰ ⁊ florenis iuxta manificētiā reginalē. Multa etiā mōasteria eccl'ias ⁊ scōꝝ limina visitauit que largis donarijs ⁊ offertorijs honorauit. Imaginē etiā christi seu veronicā bis ꝑ scalam ascēdendo ꝑmissa est clariꝰ visitare ad quā cū deuotiōe accedens sūmo honore ⁊ hūiliť adorauit. His itaq̄ gestis atq̄ ꝑfect' valefaciēs infra octauas scī frācisci reuersa ē neapolim cū exultatōe ⁊ gaudio: sua eni deuotio cūctis claruit ī exemplū. Cū igiť hec regina in neapoli resideret ⁊ vidisset nurū suā dominā iohannā suꝑbam ⁊ ambitiosam ac vltra humanū modū consuetum incedere mūdani honoris auidā: nec regi andree marito suo exhiberi honorē regiū ac totū velle: imo vltra posse suū visa ē ipsū corona et regno priuare: sicut postmodū exitꝰ rei ꝓbauit. Cōmota sūt oīa viscera eiꝰ acri doloris aculeo cōpūgēte. Cū itaq̄ ambasiatores ⁊ nūcij longam morā cōtraherēt ī auinione ꝓpť dissimulatiōe dñi pape nolētis ꝑbere ꝯsensū dicti regis coronatiōi. Visūq̄ ē ipsi domīe regīe ⁊ suo ꝯsilio fore vtiliꝰ repatriare quā ibi in cassū ⁊ frustra ac cū tedio ꝑmanere: āno domī millesimo tricētesimo

quadragesimo quarto relinquēs filiū suū regē andreā in apulia sanum ⁊ icolumen circa festū sci Matthie apli recessit de neapoli cū oībus suis versus hūgariā ⁊ diuertēs ī Barum: adorato ibi btō nicolao ⁊ donis ⁊ munerib⁹ honorato circa mediū qdragesime pu̲enit māfordiā ⁊ ppt defectū nauiū ⁊ galeaꝝ cōpulsa ē festū pasche ibidē solēniter celebrare: sequēti autē die venerūt qttuor galee misse p regē andreā p seruitio illustris regie hūgarie mrīs sue que ī eis recepta cū oīb⁹ reb⁹ suis ⁊ familia ac alijs plurib⁹ nauib⁹ mare adriaticū trāsfretauit ⁊ vēit visceniā dño pcedēte. Rediit aūt regia de apulia ī hūgariā tpe supra dicto ⁊ pu̲eīt ī domū suā ī wyssegrad ī aniuersario sui recessus: ⁊ receperūt eam filij sui scȝ dñs lodowic⁹ rex hūgarie: ⁊ dñs dux stephan⁹ ac pceres regni cū magna exultatiōe ⁊ gaudio. Intea nūcij dñi regis lodowici ⁊ dñe mrīs sue: apud dñm papā clemētē. vj. andree regis iura ecclīastica ac leges ciuiles ī psistorio pponētes ac corā alijs iudicib⁹ delegatis p oīa iura pbātes q̄ regnū sicilie iure successiōis regalis ad dñm regē penit⁹ ptinebat laborātes tñ nihil de negocijs pfecerīt: ⁊ q: nō potant vt volebāt antedicti nūcij eoꝝ ambasiata p viā iustitie tmīare: sciētes q̄ mūera ⁊ dona alliciūt etiā aīos sapientū: ignorātib⁹ dño lodowico ⁊ dña regia mre ei⁹ spopōderīt dare se ⁊ iuramēto firmi⁹ pstrigētes ad camerā dñi pape qdraginta qttuor millia marcaꝝ vt pmeref rex andreas regni sicilie gubnacula possidere. Currēte aūt hac relatiōe ī hūgariā ad dominū regē ⁊ ad dominā reginā pu̲enit hoc pactū qui hoc pcipiētes nō modicū turbabanf q: ius regni quod ad ipsos secūdū deū ⁊ iustitiā ptinebat sibi p peccuniā vendicarent sȝ ne malignis ⁊ pu̲ersis hoīibus daretur occasio ⁊ materia iniuste eos ī aliquo iudicādi ⁊ nihilominus detrahendi: quod ad regium honorem per auaritiam ⁊ cupiditatem impenderent solutionem antedicte peccunie fieri pmiserunt: ne etiam nūcij crimine mendacij notarēf. Cucurrerūt igitur exactores ad omēs comitatus ⁊ villas regias ⁊ reginales p totū regni circulū p̄dictaȝ peccuniaȝ ex integro exegerūt ⁊ exactam p certos nuncios ad cameram domini pape Clementis sexti fideliter transmiserūt sperantes firmiter de coronatiōe regis andree sine dilatiōe pmissionis fieri cōplementū. Occupatis aūt sepedictis nūcijs ī auiniōe circa causā eis cōmissaȝ detmiandā

Interim dñs lodowicꝰ inclitus rex hũgarie decẽti comitiua: an
no dñi millesimo trecẽtisimo q̃dragesimo quĩto trãsiuit ĩ poloniã
ad soceꝝ suũ cuiꝰ filiã iã accep̱at noĩe margarethaꝫ ꝛ ducto ꝯsilio
cũ rege polonoꝝ ãtiquo ꝛ dicto socero suo p̄dicti reg̃ filio ꝯgre-
gauer̄t militiã forte ꝛ validã: ꝛ circa festũ btẽ marie v̀gis trãsier̄t
pelagꝰ sup̱ glacies vno die naturali ꝯt̄ lithuanos pagãos volẽ-
tes eoꝝ t̄raꝫ igne ꝛ gladio deuastare: sꝫ flãte austro dissoluebãtur
glacies ꝛ ex mora illis p̱iculũ imiebat: iõ quãcitꝰ retrocesser̄t ꝛ si
ne fructu vacui redierũt.

De subsidio p̱ regẽ lodowicũ regi polonie facto

Item, p̱ defẽsiõe regni polonie ĩ subsidiũ kaźmyrij reg̃ ꝯt̄ excelsũ p̱ncipẽ dñm Johãnẽ regẽ bohẽie cũ magna potẽtia ipsũ regnũ ꝛ ciuitateꝫ Cracouie ĩuadentẽ: strennuũ militẽ nicomẽ de ʒeech cũ petro pabaros ꝛ alijs militibꝰ cũ exercitu copioso trãsmisit: qui ab ĩuasiõe ac ĩpugnatõe ꝛ deuastatõe eiusdẽ reg̃ bohẽie regnũ ipsuꝫ ac ciuitatẽ de obsidiõe libãdo defẽsarũt ꝛ ĩ p̱tãte eiusdẽ reg̃ cũ p̱spitate reuertẽtes reliquer̄t.

De exercitu ꝯtra tartaros.

Item cũ gẽtes tartaroꝝ ĩ regnũ hũgarie seuiẽtes ꝯfinia p̱tis trãssiluãe ꝛ siculos sepiꝰ ĩfestarẽt: rex ipse strẽnuũ ꝛ bellicosũ viꝝ andreã filiũ lacʒk wayuodã trãssiluanũ ꝯtra ipsos tartaros cũ siculis nobilibꝰ ꝛ valida gẽte destinauit. Qui t̄rã in q̃ habitabãt potent̄ subĩtrãtes cũ p̱ncipe eoꝝ noĩe Athlamos ad resistendũ eisdeꝫ cũ magno exercitu ĩ cãpo obuiãtes d̀bellauit ꝛ ipsũ p̱ncipẽ eoꝝ decapitauit ac multa bãderia ꝛ captiuos tartaros regie maiestati ĩ wyssegrad trãsmisit. Post hec etiã siculi tartaros sepiꝰ ĩuaserũt ꝛ cũ magna p̄da ad p̱pria redierũt. Qui aũt ex ipsis tartaris remãserũt ad p̱tes maritimas lõge distãtes: ad alios tartaros fugierũt.

De exercitu ꝯtra croacos.

Andem cõmunicato consilio suorum p̱ncipum: militum ꝛ baronum disposuit contra suos infideles ꝛ rebelles Gregorium filiũ curiaci ꝛ niliptiuꝫ croacos: qui regna croacie ꝛ dalmacie: ac magnam parteꝫ sclauonie vsurpãdo ĩ p̄iudiciũ sacre corone detinebãt cũ exercitu copioso ꝛ p̱ncipibus aliaꝝ p̱tiũ sp̄ealit̄ cũ magnifico ꝛ potẽte p̱ncipe stephão

bano boznēn. Cuiꝰ p̄clarā filiā dn̄am elizabeth nūc reginā: po-
stea duxit matrimōialr̄ ī ɔsortez: ꝓ obtinēdo ꝛ expugnādo codez
regno croacie: ꝓcessit ꝛ vsqz opidū byhegh ꝑuēit ꝓpeqz sup̄a
caput riuuli kolkothfew vocati castrametatꝰ ē: ī quo loco diutiꝰ
cū suo exercitu pausando nec vlteriꝰ se mouēdo: idez tyrāni ꝛ re-
belles: gregoriꝰ filius curiaci: ꝛ Iwan filiꝰ nilipczij: mortuo pa
tre suo ad obedientiā sacre corone venire sūt cōpulsi: ꝛ cū fidelita
tem s̄uare iurassent: aliquibꝰ restitutis rege cū suo exercitu ad ꝓ-
pria redcūte. Idez gregoriꝰ filiꝰ curiaci rebellauit: ɔtra quē alt̄a
vice idez rex lodowicꝰ barones suos ꝛ milites cū exercitu ingen-
ti trāsmisit qui eisdē rebellis ꝓteruiā ɔterendo: ipsū cū alijs suis
adherentibus regno croacie restituto: regi maiestati obedire ꝛ se
gr̄e submittere cōpulerūt ꝛ cū letitia ad propria remearūt.

De exercitu contra venetos in dalmaciā.

Onsequēter tp̄e p̄cedēte idez rex ad expugnādū ꝛ recup-
andū dalmacie regnū qd̄ p̄ venetos a diuturno tp̄e detine
bat̄ occupatū. Exercitū mouit copiosū ꝛ cū multis p̄icipibꝰ cir-
cūpositaꝝ regionū ac baronibꝰ militibꝰ ꝛ regniculis suis vsqz ci
uitatē Iadrensez ꝑuēit que se p̄iꝰ ad obedientiā reddiderat regie
maiestati: ꝛ qꝛ veneti eādez ciuitatē p̄ suos stipēdarios theutoni-
cos galicos ꝛ latīos obsidebāt ꝛ ɔt̄ ipsā quādā mūitiōez seckach
vocatam: firmauerāt gentibꝰ armigeris ī ipsa collocatꝭ ꝛ diuers̄
machinis ꝛ īgenijs tā ī ipsa mūitōe q̄z etiā ī galeis p̄ mare ipsā ci-
uitatē iadrēsez fortissime expugnabāt. Circa quā idem rex ī cāpo
cū suo exercitu sedit ꝛ machinis ac alijs diuers̄ īgenijs applicatꝭ
ꝛ erectꝭ ipsā mūitōem venetoꝝ volēs obsidiōem ciuitatꝭ iadrēn.
remouere fortit̄ expugnabat: ꝛ milites ac gētes regꝭ ɔtinuis īsul
tibꝰ hostes agrediebant̄ ꝛ acerrime iuicē pugnā ɔmittebāt: ꝛ qꝛ
hostes intra munitōem erāt īclusi per ictus balistaruz multos de
gente regꝭ vulnerabant: ac etiaz gentes regis vsqz ad muros ap
propīquantes ipsis vices rependebāt. Et cum oportunitatem
captabant clam gētes venetoꝝ de munitōe subito egresse cū mili
tibus ꝛ gentibus regis dimicabant: ꝛ ex vtraqz p̄te multi corrue
bant: vbi etiā strennui milites Bartholomeus filius laurentij:
Tot ꝛ barsandorfer theutonicus de p̄te regꝭ in pugna sunt occi
si: q̄zuis autem exercitus regis ad expugnanduz ipsaz mūitōem

fortiter laborasset: ipsā tñ qr nimiū erat fortificata ꝛ munita expugnare minime potuerūt. ꝛ hoc vidēs idez rex nō sine magno dāno psonarꝫ ꝛ rerꝫ: cū suo exercitu ad ꝓpria reuersus ē. Gētes āt venetorꝫ tā in ipsa mūitōe q̄z etiā p marc i galeis obsidionē ꝯtinuātes p traditiōem aliquorꝫ d ciuitate: eādē ciuitatē obtinuerūt ꝛ multos ciues ꝛ nobiles de eadē decollauerūt ꝛ diuersis tormētis cruciatib⁹ ꝛ penis afflixerūt: mltos tamq viros q̄z etiā femias: nobiles ꝛ puellas: venetias i captiuitatē deduxerūt: ꝛ heu misabilit deū nō verētes: nec etati nec sexui cōpacientes ipsas femias ꝛ puellas ꝛ alios captiuos i psona fāme ꝛ siti solū vita ipsis misrima resuata cruciarūt: ꝛ postea successiue i carcerib⁹ ꝛ pēis ipsos pimerūt de quo facto idez rex anxie dolēs se vīdicaturꝫ firmissime ꝓposuit dū tps se adhuc offerret.

De morte andree regis fris lodowici regis

Ostea vō breui tpe decurso. Quia nihil pene i seipso mācet stabile: sz currit tps sp mltas euoluēs imutatiōes q̄s neqz puidere facile ē neqz pdicere: ꝛ nihil ē qđ mutabilitatē nō sentiat ꝛ bellū i media pace ꝯsurgit. Accidit casus lamētabilis ꝛ enormis de morte quōdā icliti principis dñi andree: hierlm ꝛ sicilie regis fris vtini eiusdē lodowici hūgarie regis: qui p sceleratū corradū de kathācijs ꝛ alios ꝓditores ex ꝓcuratiōe militis ebensa i aula ipsi⁹ regis andree morātis i ciuitate auersa: que vtinā fuissz submersa extitit iugulat⁹ ꝛ intempt⁹: ꝛ fact⁹ ē luct⁹ et plāct⁹ magn⁹ i hūgaria: ipsi tñ ꝓditores reat⁹ sui penā ꝛ nephanie ꝓditiōis sue pmiū sūpserūt: qui potēs ꝛ magnific⁹ comes nouelli cognat⁹ regis ꝛ fidelis ipsos sup turrū ligari fecit ꝛ p oēs vicos comitat⁹ ꝓtbi ꝛ eorꝫ corpa cū forpicib⁹ ferreis ignitis euelli fecit carnificari ꝛ laniari morte turpissima extrēo supplitio pimēdo su p quo euētu mortis fris sui: idē rex lodowic⁹ vlt mod dicēdi vehemēti dolore cordis sauciat⁹ ꝯdolēs ꝛ anxi⁹ cepit cogitare ꝛ tractare de vīdicta ne tā execrabile scel⁹ ipunitū ptrāsiret: ꝛ prīo nicomez filiū laurētij toht qui postea kōth fuit cognoiat⁹ ad tractādū cū magnatib⁹: comitib⁹ ꝛ barōib⁹ illarꝫ ptiū illuc destiauit: qui i aquillā ciuitatē famosā supueniēs: cū lallo viro prudēte ꝛ de morte ipsi⁹ regis ādree mltū anxio capitāeo ipsi⁹ ciuitatis hito tractatu dñiuz ipsi⁹ optinuit: ꝛ pfecta mora ibidez q̄z plurimos vna cū ipso lallo ad regis hūgarie obediētiaz ꝯfortauit ꝛ pduxit ꝛ cū eidem regi p lras ꝛ nūcios intimasset.

De exercitu regis lodowici in neapolim.

Ex cōgregato valido exercitu p ptes Italie transitū faciēs i q̄libet ciuitate p dños ⁊ cōmūitates honorifice susceptus ⁊ largiflue in transitu suo hospitat⁹ vsus ciuitatē neapolim festinauit. Ex quib⁹ dñis ciuitatū dñs maletesta de maletests Frāciscus de furlino: philippus de māthua ⁊ quidē alij cum pulcra gēte armata ipsū vsq3 neapolim sunt secuti ⁊ ab ipso honore ⁊ cingulo militari insigniti.

Franciscus de Forlinio

De fuga iohāne regine ⁊ lodowici eius mariti.

Audito q3 eius aductū Johāna regina cū lodowico de tarento ei⁹ marito qui regē se gerebat clamdestine fugientes: in trib⁹ galeis p mare versus puinciā Auinionē obmetū regis pperarūt. Rex aūt lodowic⁹ ciuitate3 neapolitanā itrauit vbi cu3 magna solēnitate ⁊ gaudio susceptus ē. Ex tūc titulo regnoꝝ hūgarie Hierusalē ⁊ Sicilie vtebat᷑: ⁊ ibidē moram faciēs cepit inuestigare qui essent pticipes ⁊ culpabiles i morte frīs sui andree regis p̄notati: ⁊ capi fecit regulos īfrascriptos Ducē duracij cū duob⁹ fr̄ibus suis lodowico ⁊ roberto. Itē etiā alios vide3 principē tarentinū ⁊ philippū pueꝝ frēs dicti lodowici mariti regine iohāne: quē quidē duce3 duracij tanq3 culpabilē in auersa ciuitate i domo dicti regis andree in q̄ tūc hītabat ⁊ fuerat iugulat⁹ ⁊ occisus decollari fecit. Et dictos alios regulos in comitatu karoli pueri filij p̄dicti regis andree in hūgariā p certos barones ⁊ milites destinauit, p eo q2 reos crimis lese maiestatis punire neglexerūt p̄sumebant᷑ alīq̄liter tāto sceleri ꝯsensū p̄buisse. Juxta illud nō caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinit obuiare: qui deputati fuerūt in castro wyssegradieñ. custodiēdi: ⁊ cū magna diligētia ⁊ honore bñ ⁊ laute fuerūt cōseruati sicut decuit sanguie ꝯiūctos regie maiestati.

De reditu regis lodowici in hūgariā.

Enim uero: idem dñs rex lodowicus volēs redire in hūgariā cū gēte copiosa ibi magnificū ⁊ strenuū virū stephanu3 filiū lac3k wayuodā trāssiluanū Capitaneū regni ⁊ wolffardu3 de wolffard theutonicū: capitaneū i ciuitate neapolitana: i psona sue maiestatis p̄fecit ⁊ ad hūgariā remeauit.

De p̄lio ⁊ victoria stephani wayuode.

Ost recessũ aũt regis quidẽ neapolitani ⁊ ibidẽ milites cappuani seditõem ꝯcitãtes wolffarodũ expulerũt p̃dictũ capitaneũ: ⁊ sup̱bia inflati: ad expellendũ ipsum stephanũ wayuodã insurgẽtes int̃ aduersa ⁊ neapolim bito cõgressu: fortissimũ p̃liũ est cõmissũ i quo volente deo ipse stephanus wayuoda cũ exercitu dñi regis victoriã obtinendo: multos comites: barones: milites: nobiles: ⁊ ciues de neapoli alijs interfectis captiuauit ⁊ spolia ipsoꝝ maxĩa obtinuit ⁊ gẽtibus regis cũ largitate distribuit: ⁊ captiuos i magna sũma peccuniaꝝ pactando libꝰos abire ꝑmisit: fretꝰ aũt victoria i ipso regno securus permansit.

De captiuitate ducis vernerij.

Verũ aliquibꝰ diebꝰ trãsactis: idẽ stephanꝰ wayuoda ducem verneriũ capitaneũ exercitꝰ lodowici cũ quingentis armatis societati ipsiꝰ adiũct̃ i ciuitate kornechij captiuauit.

De pugna stephani wayuode cum gente lodowici mariti iohãne circa neapolim cõmissa.

Ost hec: cũ ꝑs eiusdem lodowici agregata sibi apreciate gentis multitudĩe ⁊ q̃ plurib⁹ dicti regni sicilie infidelib⁹ in suã societatẽ adiũctis. Ipsũ stephanũ wayuodam extermĩare cupiẽs añ ciuitatẽ neapolitanã dispositis aciebus ꝯferto bello ⁊ sonis bellicis ꝑflatis aggredi ꝓcurauit: ⁊ q̃uis longe plures idem lodowicus de tarẽto ꝓ ꝑte sua gentes i suo exercitu hr̃et ⁊ vtrimq̃ hostiliter adinuicẽ p̃liũ cõmisissent: tñ idẽ stephanus wayuoda zelo fidelitatis armatus volẽs potius post mortẽ viuere ꝑ fame gloriã q̃ terga hostilitati vertere: victoriã obtinuit optatã. In quo quidẽ p̃lio idẽ stephanꝰ wayuoda q̃plures comites magnates ⁊ potiores mltos captiuauit: ⁊ cõiter sepesepius q̃plures exercitꝰ ipsiꝰ lodowici debellauit: ciuitates plurimas expugnauit: ac grauia hõicidia ꝑsonaꝝ ꝑicula eidẽ lodowico adherentibꝰ irrogauit: sicq̃ potiores ⁊ nobiliores ipsiꝰ regni ad fidelitatẽ regis hũgarie adduxit ⁊ ipsius seruitio applicauit: sicut hec ⁊ alia q̃plura gesta sua ⁊ seruitia etiã priuilegio ipsiꝰ regis sup̱ donatiõe castroꝝ Ozstrogo ⁊ chakthornya vocatoꝝ int̃ fluuios draua ⁊ mura existentiũ in remũeratiõem p̃missorũ sibi ꝯcesso pleniꝰ ꝯtinet: gẽtes etiã seu icole dicti regni quosq̃ ex hũgaris cõprehẽdebãt viuos excoriabãt ⁊ alijs tormẽt̃ seuerissime affligebãt.

De reditu iohãne regine ꝛ eius mariti.

Eodẽ aũt tp̱e: ipsa iohãna regia ꝛ lodowico de tarẽto ei⁹ marito in neapolim redeũtibus ꝛ regnũ sibi subiugare nitentib⁹. Ipse stephan⁹ wayuoda dictũ regẽ hungarie ad defendendũ ipsuꝫ regnum suũ cõtra ipsos euocauit.

De secũdo introitu lodowici regis in apuliam.

Siquidẽ dñs rex sine aliq̃ retardatiõe nec expectata exercit⁹ cõgregatiõe cũ quibusdã suis baronib⁹ ꝛ militib⁹ int̃ quos erãt p̃ricipales Nicõs fili⁹ gileti: palatin⁹ cũ iohãne ꝛ dñico militib⁹ filijs suis: ac iohãne filio gileti fratre suo Itẽ nicõs fili⁹ laurentij toth cum fr̃ibus suis leukes ꝛ bartholomeo. Itẽ stephan⁹ ꝛ georgi⁹ filij bebeek: nicõs de seech: konia fili⁹ thome wayuode: andreas wayuoda cũ frib⁹ suis: nicõ paulus ꝛ michael filij laczk. Itẽ ex p̄latis: reuerẽd⁹ i xp̃o p̃r dñs nicõs epũs zagrabieñ. qui fuit ibi i ciuitate auersana i epũm ꝯsecratus: ꝛ venerabilis vir dñs stephan⁹ p̃posit⁹ budeñ. cũ frẽ suo iohãne strẽnuo milite filio laurẽtij de kanisa repẽte i apuliã trãsfretauit ꝛ ad portũ mãfrodõie applicuit: ipsã ciuitatẽ pacifice de ꝯsẽsu cõmũitatis ĩgressus theanũ ꝛ barletũ subiugauit necnõ ciuitatem barij vbi scũs nicõs põtifex requiescit obsidẽdo obtinuit ꝛ intrauit ac castro ciuitat̃ mũitissimo ꝛ fortissimo sibi restituto i eadẽ resedit ꝛ stipẽdiũ soldatis theutonicis nũero q̃ttuor millib⁹ barbutoꝝ quoꝝ capitane⁹ erat corrard⁹ de wolffard frat̃ dicti wolffard copiose ꝛ largissime diuisit.

De ꝓditiõe facta ꝑ stipendarios.

Interim aũt gẽtes sue de hũgaria ꝑ nauigia ad ipsũ ꝯfluebãt ꝛ exercit⁹ ei⁹ nimiũ multiplicabat̃. Qđ vidẽtes theutonici soldati absq̃ volũtate eiusdeꝫ corrardi wolffard eoꝝ capitanei ac alioꝝ p̃ricipaliũ ꝓditiõem ꝛ isultuꝫ fecerũt ꝯtra regem ꝛ gentẽ suã hũgaricã ꝛ ciuitatẽ volẽtes eã spoliare: ꝯtra quos hũgari ĩsurgẽtes ꝛ ciuitatẽses cũ cathẽis ꝑ vicos ꝛ plateas que subt̃ra int̃ muros latebãt ꝯstrigentes: magnã m̃ltitudinẽ soldatoꝝ int̃ cathenas cõprimẽdo occiderũt ꝛ multos ex eis decapitauerũt equos: balistas: arma balteos ꝛ res ipsoꝝ abstulerũt ꝛ nisi vnã portã ipsi soldati ꝓ se occupatã ꝛ custoditã habuissẽt: vix aliqui ex eis euasissent: sꝫ tandẽ extra ciuitatẽ fugiẽtes ꝛ in cãpo iacẽtes

ꝑ multos nūcios interpositos grām sub tali pacto a dño rege obtinuerūt vt de ipso regno oēs exirent ⁊ aduersarijs regis nūq̄ȝ adhererēt: ⁊ hoc suis lr̄is ⁊ instrumētis firmauerunt: ex ipsis tñ aliquos domin⁹ rex qui sibi videbant̄ esse inculpabiles in seditione concitata ad suū seruitium reseruauit.

De expugnatione castri canosij.

Ostmodū rex qui i ꝓcessu exercit⁹ singulis dieb⁹ cōtinuatis int̄ catheruas militū i armis equitare solebat āmoto exercitu castꝝ canosij obsedit ⁊ expugnādo obtinuit vel poti⁹ restituēdo: sȝ ibideȝ cū ipse armat⁹ ꝑ scalā ascēdere festinaret ictib⁹ lapidū grauit̄ ꝑcussus ifossatū est ꝓlapsus grauē i corꝑe suo sustinēs lesionē de quo barones ⁊ milites sibi nimium improperabant q̄ ad talia se ingessit que nō decent regiam maiestatem.

De captiuitate stipēdarioꝝ lodowici de tarēto.

Binde certa castella occupās lutheriaȝ cui⁹ muri erāt diruti est igressus ꝓpe quā erat castꝝ fortissimū ꝑ lodowico marito iohāne regie ꝯseruatū: i q̄ ciuitate rege existēte nicōs ⁊ paul⁹ filij laczk vix cū quinq̄gita stipēdarijs hūgaris: centū ⁊ vigiti soldatos armatos gētis ꝑmixte lodowici de tarēto i cāpo in pugna capiētes: ligatis post tergū manib⁹ equites armis idutos introduxerūt ante regē quos rex illo die i refectorio fratꝝ i claustro hospitari fecit ⁊ refici in cena ac die crastina ablatis equis ⁊ armis sicut ꝯsuetudo est stipendarioꝝ abire ꝑmisit.

De obtētu salerni ⁊ de obsidiōe auerse ciuitatis.

E qua ciuitate vlteri⁹ ꝓcedens deo auxiliāte ⁊ vias ei⁹ i ꝓspitate dirigente salernuȝ ⁊ castellū Stafach obtinuit: ⁊ inde v̓sus neapolim opidū Sumpnia vocatū munitū in quo multi erāt brigancij pedites expugnauit: ⁊ de hic recedēs ciuitateȝ auersaȝ obsedit que adhuc i muris nō erat totaľr ꝯsūmata sȝ de die i diē ꝑ defēdicula igēioꝝ ꝯstruebat̄ ⁊ ad ꝑfectōem d̓ducebat̄: vbi rex capitaneū exercit⁹ nicōm kōth virꝝ i ꝯsilijs prudētissimū ammoto stephāo wayuoda p̄fec̄ q̄d factū multis displicuit. ⁊ ipsuȝ stephanū wayuodā exacerbauit ac ꝓcessū negocioꝝ reg̓ multū ꝑturbauit.

De vulneratiōe regis circa ciuitatē auersaȝ ⁊ de obtētu eiusdē

Um aūt ipsā ciuitatē auersam rex cū suo exercitu expugnare cepisset ⁊ se ad

pugnā ingessisset: sagitta baliste in pede fuit letalit vulnerat⁹: et vix diuio fret⁹ auxilio ꝛ medicoꝝ cura mortē euasit. Durauit aūt obsidio bñ ꝑ tres mēses ꝛ quottidie armati theutonici soldati lodowici de tarēto circa trecētas barbutas de ciuitate īopinate ꝛ repente exeūtes ꝛ īsultū faciētes cū gentib⁹ regis theutonicis ꝛ hungaris pugnā cōmittebāt ꝛ multis ex vtraqꝫ ꝑte vulneratis iterato ad ciuitatē fugiebāt. Qua obsidiōe durāte victualia ī ciuitate defecerūt: ꝛ ꝓpt famis īcdiā multi expellebāt de eadeꝫ ꝛ ꝑ exercitū regis capiebāt: ꝓpt qd soldati vlteri⁹ durare nō valētes ciuitateꝫ vnacū castro fortissimo ī quo erat capitane⁹ ꝛ castellan⁹ Jacobus de pinatharijs sub pacto securitatis ꝑsonaꝝ ꝛ reꝝ suaꝝ restituūt: ꝛ dñs rex castꝝ ꝛ exercit⁹ ciuitatē īgressi extiterūt: ī quo loco multas donatiōes ī possessionib⁹ baronib⁹ militib⁹ ꝛ nobilibus secū existētib⁹ ī regno hūgarie fec ꝛ ꝯtinuauit: quoꝝ agilitates ꝛ seruitia ī lr̄is donationū eis ꝯcessaꝝ enarrāt. Tandē mora ꝓtracta ī castro rex bñ ꝯualescēs recupata sanitate audacē ꝛ bellicosū viꝝ andreā wayuodā filiū laczk capitaneuꝫ generalem in regno nicōm drugech frēm wilhelmi palatini capitaneū ciuitatis salerni ꝛ frēm monialē militeꝫ ordīs sci iohānis hierosolimitani priorem anrane capitaneū ī eadeꝫ ciuitate auersana: qui postea īfideliter agens eandeꝫ ciuitateꝫ cū castro ī ꝑtāteꝫ iohāne regīe resignauit ī sua ꝑsona ꝑficiēs: ꝛ ibideꝫ dimittēs ꝓpt ānū iubileū zelo deuotiōis accēsus v̓sus romā ꝑ ciuitatē capuanā ī cui⁹ porta est turris altissima ac solēni ope fabricata ꝛ sub mōte cassino cui⁹ muri ꝑ terremotū corruerūt ꝛ ꝑ campaniā est ꝓfectus.

De honore regi lodowico ī vrbe romana exhibito

Ui tribun⁹ cū romāis potiorib⁹ ꝑ qttuor milliaria gallicana: vestib⁹ seu pānis purpureis ad hoc spēaliter sub vni formitate aptatis solēniter in trūmetis ꝛ diuersi generis musicoꝝ appatib⁹ circa centū ꝑsonas d vna vestitura bñ īduti obuiā veniētes ꝛ eūdeꝫ honorifice suscipientes ad vrbē romanā: cui⁹ platee pānis pulcre strate ꝛ decorate fuerāt ītroduxerūt ꝛ ī dñm romanoꝝ susceperūt. Qd tñ rex acceptare recusauit: qui quidē ī palatio dñi pape hospitat singulis aūt dieb⁹ tribun⁹ cuꝫ potiorib⁹ romanis ipsuꝫ visitabat ꝛ reuerētiā eidem exhibebat ꝛ ad domos eoꝝ ad cōuiuia cum magno gaudio īuitantes: Rex āt

quottidie in basilica sancti petri principis aploꝝ missaꝫ audiebat ꝛ eidē singulis dieb⁹ sudariū vultus dn̄i ostendebat̄ ad magnaꝫ ꝯsolatiōem ꝑegrinoꝝ ꝛ multitudis gentiū ꝯfluentiū pluribusqꝫ dieb⁹ cū deuotiōe sic deductis: rex auctoritate dn̄i pape absolut⁹ sup altare scī petri q̄ttuor millia florenoꝝ auri offerri fec̄ ac p̄ntari

De reditu regis lodowici in hungariaꝫ.

Exinde cū suo exercitu ꝑ ꝑtes italie reuertebat̄ ꝛ in q̄libꝫ ciuitate gaudēter susceptus ꝛ honorat⁹: ī veronā ꝑueīt dimissaqꝫ ibideꝫ gente stipendarioꝝ theutonicoꝝ q̄ttuor milliuꝫ barbutaꝝ cū wolffardo ꝛ cōrardo capitaneis q̄r nōdū erāt stipendijs suis plene pagati ad expēsas ad regis ratiōem cōputandas ad hūgariā cū gaudio remeauit. Et abinde stipēdia ipsoꝝ cōplete remisit: p̄dictos v̄o wolffardū ꝛ cōrardū capitaneos ad se vocauit ꝛ ꝓ remūeratiōe suoꝝ obsequioꝝ largiflnis regijs donatiuis ipsos exaltauit: quoꝝ gesta ꝛ seruitia ī priuilegijs ꝯcessis explanāt̄.

De resignatiōe regni sicilie ad man⁹ dn̄i pape.

Um aūt fere tribus ānis andreas waywoda capitane⁹ regni generalis nicō drugeth frat̄ wilhelmi palatini capitane⁹ ciuitatis sallerni cū alijs militib⁹ principalib⁹ ac gente dn̄i regis copiosa in regno ꝛ in ꝑtibus illis remāsissent: multaqꝫ bella exercuissent: ac gētes lodowici sepi⁹ debellassent ꝛ q̄si anihilassent: ita ꝙ solū in munitiōib⁹ ꝛ castris se īclusissent: sicut de gestis ꝛ exercitijs eiusdeꝫ andree waywode que causa breuitatis ad p̄ns obmitto ī priuilegio sibi sup possessionū donatiōibus ꝯcesso: potit qui voluerit experiri vt fides certi⁹ possit adhiberi. Dn̄s papa īnocenti⁹ quit⁹ p suū legatū: primo ꝑ reuerēdissimū ī christo p̄rem dn̄m Gnidonē tituli scē cecilie p̄sbyteꝝ cardīalē de latere missū ac deinde plurib⁹ vicib⁹ ꝑ nūcios solēnes viros ꝓ liberatōe dictoꝝ reguloꝝ trāsmissis: ꝛ postea ꝑ dn̄m bartholomeū similit̄ eius nūciū decretoꝝ doctorē p̄rnaliter salutarib⁹ mōitis institit apud regē: ꝙ gentē suā de regno illo reuocaret: ad cui⁹ instantiā tanq̄ꝫ deuot⁹ ꝛ obediēs filius ipsum regnū necnō castra ciuitates munitiōes ꝛ terras q̄s tenebat ꝑ suos ambasiatores videꝫ dn̄m iohannē electū wesprimien̄. in iure canonico licenciatū ꝛ alios ad man⁹ pape assignauit iure tn̄ suo ī regno sibi cōpetenti saluo reseruato: regulos etiā p̄dictos quos in

castro wissegradien̄. tenebat liberauit ⁊ vsq; venetias cu; securo ꝯductu honorifice destinauit ad ꝓpria remeādos: qui cū magna letitia ꝑ mare ī neapolim trāsfretātes cū maxia solēnitate ⁊ hono re sūt recepti ⁊ ad ipsoꝝ dominia ⁊ principat⁹ ac ducat⁹ restituti: hoc nō ꝑtermisso ꝙ tam luculēter ⁊ clare rerū gestaꝝ seriem ꝑ di stinctiōes ānoꝝ ⁊ dieꝝ ꝑ̄pedientib⁹ intuallis tēꝑu; disserere nō potui q: aliq̄ ꝑ meipsu; didici ⁊ aliq̄ ꝑ alios fidedignos rerū noti tiā hñtes itellexi: ⁊ sic venia tribuat̄ rite excusanti cū sufficiat reꝝ gestaꝝ seriē enarrare: cetera scribēda vł narrāda: illis relinquo qui plura sciūt q; hic scripta sūt de gest̄ ei⁹ tam ꝓspis q; aduers̄ scri bere vel tractare.

De requisitione venetoꝝ sup restituendo regno dalmatie.

His itaq; gestis ⁊ expeditis ad ꝓpositū cepte maīe de re gno dalmatie ⁊ ciuitatū maritimaꝝ ē necessario redeūdū Cū eni rex principat⁹ tenutas ⁊ dominia regni sui sacre co rone subita vellet ꝯseruare ⁊ vsurpata ad statū pristinū reuocare inclitū principē andreā de angulo ducē venetiaꝝ ꝑ ambasiatores solēnes lr̄asq; et nūcios speciales plures vt ꝫelator pacis requi siuit ⁊ monuit ad restituendū sibi ⁊ sacre corone regnū dalmatie ⁊ ciuitates maritumas ī toto occupatū ⁊ detētas. Quequidē dux ⁊ dñi venetiaꝝ negarūt ⁊ astruētes se opposuerūt ⁊ resistere decre uerūt regie maiestati.

De exercitu regio ꝯtra venetos moto.

Super quo facto rex cū suis vicinis ꝯsiliarijs principi bus regnicolis marchiomb⁹ ⁊ ducib⁹ ꝯtra ducē vene tiarūq; cōmūitatē de tali iīuria grauit̄ est cōquest⁹ ne videret̄ eos indebite ⁊ iīuste ipignare ad vindicādūq; ⁊ ꝓpugnandū iniuriā sibi ⁊ regno illatū cū valida potentia ꝓ recupandis iurib⁹ regni sui ꝑ ipsos a multo tpe occupatis versus italiā ꝯtra duce; vene tiaꝝ cū ꝓpria gēte sua necnō comitib⁹: militib⁹: theutonicis ex traneis sibi fauentib⁹ ⁊ auxiliū p̄stantib⁹ quos p̄cipue theutoni cos idcamatis coꝝ: ꝯscius multū diligebat ⁊ eisde; de stipendijs ac donarijs largiflue ꝓuidebat: ex eoq; ad ipsū libent̄ ꝯfluebant sibiq; fidelia s̄uitia exhibebant ꝑsonalit̄ ē ꝓfectus ⁊ ꝑ t̄ras ac te nutas venetoꝝ circa castꝝ serawal trāsiens Conijglanū obtinu it ⁊ ab hinc ad ciuitatē Teruisij veniēs ipsa; c bsedit castra ⁊ t̄ras

castrū Serraual.

suaꝝ tenutaꝝ specialiter Asulū cū rotkauernis, vbi ē albatia cri-
spiniacū kewerd gorgoniā ⁊ forgoniā ac alias q̄ plures expu-
gnādo ⁊ gētes i eisdē collocādo: ⁊ sic i hūgariā dimisso sibi stren
nuo milite thoma fratre venerabil' fris dn̄i niconi archiepiscopi
strigonień. p capitaneo gentis sue armiger est reuersus.

De obsidiōe castri castelfranck vocati.

Postea v̄o magnificū ⁊ potētē vir nicolaū konth p̄dictū tūc
regni hūgarie palatinū ad ptes illas trāsmisit. Qui castrū
castelfrāck ducis ⁊ venetoꝝ cū magno exercitu obsedit ⁊ ꝯtinuat'
ibidē plurib⁹ dieb⁹ q: castr̄ bn̄ fortificatū ⁊ gētib⁹ armatis muni
tū erat nil ꝓficiēs i hūgariā ē reuersus: ibidē dicto thoma milite
remanēte. Quiquidē thōas miles ⁊ gētes dn̄i reg': p̄io an̄ por
tā ciuitatis teruisine: ⁊ scd̄a vice i cāpo ꝓpe eandē cū gētib⁹ armi
geris venetoꝝ bellū ⁊ cōgressū habuerūt eis de victis ⁊ multis
captiuat'. Itē t'tia vice circa fluuiū brētha nouigale ꝯt theutoni
cos ⁊ stipēdarios venetoꝝ trāspassato flumīe sup equos cū mag
no piculo ꝓpt̄ fluminis ꝓfūditatē de māe subito irruētes eosdē sti
pendarios deuicer̄t ⁊ captiuos deduxerūt quos scd̄m morē stipē
darioꝝ equis ⁊ armis receptis libe abire pmiserūt: in quo flumīe
paul⁹ german⁹: iohānis filij cheel miles cū quibusdā alijs hun
garis sūt submersi. Quo quidē thōa p regē reuocato ⁊ bn̄dicto
filio hem milite illic trāsmisso eidē surrogato. Idē bn̄dict⁹ mi-
les supueniēs plurima bella ꝯt̄ gentes venetoꝝ ꝯtinuauit ⁊ eas
supauit. Itez aūt dict⁹ thōas illic ē trāsmissus ⁊ viriliť ac potēť
castra ⁊ t'ras aquisitas sub dn̄ijo regis ꝯuauit tādiu donec expu-
gnata ⁊ recupata ciuitate iadrēsi que p strēnuū militem elderbob
noīe theutonicū cū gētib⁹ dn̄i reg' q̄dā nocte muros ciuitat' ascē
dendo ⁊ p pugnā maxiā cū gentib⁹ venetoꝝ armigeris theuto-
nicis ⁊ gallic' durissime ꝯmissā vbi idē miles letaľr extitit vulne
rat⁹ ex quo vulnere vitā finiuit tpalē: comite venetoꝝ seu capi-
taneo i eadē ꝯstituto cū suis gētib⁹ deuict' ⁊ fugat' capta fuit ⁊ ex
pugnata: ⁊ i ptib⁹ marittis i dalmatia regia ptās firmata extitit:
cui⁹ regni dalmacie ⁊ ciuitatū plēo regimīe ꝯsecuto: rex nolēs vl
teri⁹ occupata de tenut' venetoꝝ ꝯuare castra ⁊ tenutas q̄s tene
bat ipsis restituit gētes suas reuocādo ⁊ ipsis i pace dimittēdo sb
pacto iuramēti p ducē ⁊ ꝯsiliarios venetoꝝ qd̄ neminē i t'ris eis

p regē restitutis offenderēt ꝓ fidelitate reg⁹ vel punirēt: ꝫ tñ po
stea ipsi veneti milites ptātes ꝛ potiores trarū ipsaꝝ spālr vō de
coneglano decapitauerūt ꝛ trucidauerūt iuramēto p̄dicto violato
ac bōa eorūdēꝫ ꝯfiscauerūt i displicentiā regie maiestat⁹: p̄terea
durāte gwerra int̄ eos ꝛ dñm regē ducēꝫ eoꝝ noīe marinū i pala
tio ducali venetijs cū plurib⁹ suis ꝯsiliarijs de adhesiōe reg⁹ in
culpātes suspēderūt ꝛ q̄ꝫplures etiā teruisinos ꝑpt̄ suspitiōem
itersecerūt ꝛ in exiliū effugauerūt: p⁹ restitutiōem āt ipsaꝝ trarūꝫ
ciuitas teruisina demū ptractat⁹ ad man⁹ lepoldi duc⁹ austrie co
gnati eiusdēꝫ regis se t̄didit ꝛ subiecit. Cui⁹ dominiū ipse dux le
pold⁹ apprehēdēs p certa tp̄a optinēdo: tādēꝫ silr ptractat⁹ frā
cisco de carraria dño padwano assignauit sub certis pactis gentē
suam de eadēꝫ reuocādo. De exercitu ꝯtra lithwanos.

Etē: ꝯtra lithwanos xp̄ianis ꝛ maxīe regno suo ruscie i
sultātes psonalr cū exercitu copioso ꝛ militia sua ꝓpria nec
nō alijs natiōib⁹ ad eū ꝯfluentib⁹ psonalr ꝓficiscēs t̄ris ipsorūꝫ
seu tenutis i magna pte deuastatis duce eoꝝ capto ꝫ icōtinenti si
bi ꝓmissiōem de fidelitate ꝛ obediētia faciente libato feliciter ad
hūgariāꝫ est reuersus. De exercitu ad ruteniam.

Ostea bina vice cū valida gēte sua etiā ext̄nea ad regnū ru
scie sacre corone hūgarie subiectū ꝓ defensiōe eiusdē regni
ꝯtra lithwanos est ꝓfect⁹ ꝛ fugat⁹ hostib⁹ ac fret⁹ victoria potē
tes viros petꝝ banū prio necnō venerabilē i xp̄ō p̄rēꝫ dñm eme
ricū epūm agrieñ. ac georgiū ꝫudar ꝯsequent̄ frēs suos: ꝛ p⁹ hec
emericū bebek ac p⁹ cū iohānēꝫ de capol ad regendū ipsū regnūꝫ
waynodas seu capitaneos p̄fec̄: qui regnū p̄dictū bñ ꝛ laudabi
lit̄ defensātes sb titlo scē corōe ꝛ regimie eiusdē dñi reg⁹ ꝯfuauerūt
De exercitu i subsidiū dñi pape trina vice destiato

Teꝫ ad istātiā sūmoꝝ pōtificū rōanoꝝ inocentij: gregorij
ꝛ vrbani quīti btē mēorie: prima vice niconē filiū laczk qui
mltas ciuitates oppida ꝛ castella ad obediētiāꝫ sacre rōane eccl̄ie
reduxit ac etiā rebellātes expugnauit ad man⁹ dñi egidij cardina
lis apl̄ice sedis legati assignādo: ꝛ p⁹ cū symōēꝫ filiūꝫ mauritij q
nihil ꝓfec̄ ꝛ ꝑpt̄ hoc displicētiā regie maiestat⁹ icurrit: subseq̄n
ter etiā eūdēꝫ petꝝ banū tp̄e dñi vrbani pape i defensiōe ciuitatis
bononieñ ꝯt̄ barnabonēꝫ ꝛ galiaciū dños mediolaneñ. eādēꝫ ci-

uitatez ipugnātes destiauit: ⁊ idez petr⁹ ban⁹ ciuitatē cādaz ꝓ do
mīo papa retinuit ⁊ ɔ̄fēsauit ⁊ cū honore ad regnū hūgarie reme-
auit. **De exercitu i subsidiū ducis austrie destiato.**

Ostmodū āt i subsidiū antiqui albti ducis austrie paulū filiuz
laczk ad obsidendū ciuitatez turegū cū magno exercitu destia-
uit quā p lōgā obsidionē obtinuit ⁊ dñijo eiusdez duc̄ subiugauit

De exercitu i ptes bozne ⁊ de amissiōe duplic̄ sigilli dñi regis.

Tez ad t̄rā bozne sub regie corōe subie-
ctā ad ɔterendā ꝓtuiā quorūdā rebellātiū magnificū viruz
niconez kōth palatinū regni sui ⁊ venerabilē i xpō pr̄ez dñuz ni-
conez archiepūm strigonien. cū quibusdā alijs baronib⁹ ⁊ militi
bus regni sui cū magno exercitu destiauit: qui itrātes castꝝ zreb-
nek obsiderūt: sz mīme cape potuerūt ac cū magno dāno psonaꝝ et
reꝝ discesserūt i quo quidez exercitu q̄dā nocte de tētorio eiusdem
dnī archiepī cācellarij sigillū dnī regis duplex autenticū p quos-
dā filios belial furtiue ē subtractū: ⁊ p⁹ aliquot tps p ipsos fures
i biztritia cuidaz aurifabro venditū ⁊ ɔfractū sic veracit̄ est cōptū
de quo tū facto ex fortuito euētu accidēte rex mīme curauit: aliud
sigillū autenticū p̄pari faciendo ⁊ eidez dñō archiepō cancella-
rio assignādo sub quo sigillo oīa priuilegia seu lr̄as cū alio sigil-
lo deposito emanatas ɔfirmauit. **De exercitu reḡ i bulgariam.**

Ost hec regnū bulgarie sacre corōe hūgarie sub-
iectū cū magna potētia itrauit ⁊ bodon ciuitatez capiēs reg
nū sibi subiugauit pricipez ipsi⁹ noīe strachmer qui se impatorez
bulgarie noīabat capiēs ⁊ i hūgariā trāsmittens p aliq̄ tpa in ca-
stro epāt⁹ zagrabienſ gomnech vocato sub custodia decent̄ ⁊ ho
neste ɔſuatū i budoniū ad regendū ipsū regnū sb noīe ⁊ titl'o sue
maiestat̄ sub cert̄ pact̄ ⁊ ſuitijs cū gaudio remisit sic tādez etiaz
idem priceps fidelitatez ⁊ obedīam repromissā sue maiestati obſ
uauit. **De exercitu regis ɔtra karolū impatorem.**

Tem ɔtra clarissimū principem dominuz karolum im-
patorem ꝓ quibusdam displicentijs rex psonaliter cum
magno exercitu ⁊ potentia versus metas morauie ꝓces
sit: ac ipsum dominū impatorem p suas litteras diffida
uit ⁊ oppidum Trinchinium intrauit ⁊ exercitus circumquaqz i
campo ⁊ pratis resedit. Interim vo diu donec cum suo exercitu

se moueret morauiã iuasurus dux sidnicen̄. cũ certis baronib⁹ et militib⁹ ex pte ipatoris ad tractandũ de pace i trinthinũ supuẽit treuga firmata ad ꝯcludẽdũ de pace nicõ kõth palatin⁹: stephan⁹ bebek iudex curie cũ certꝭ militib⁹ i brodã ad impatorẽ vbi cũ magno exercitu ꝛ multis militib⁹ se collegerat sũt trãsmissi ꝛ interim exercitu regis disperso sine ꝯclusiõe pacis reuertũtur.

De exercitu i morauiã.

Ostea etiã dñm ladislaũ ducẽ apulie ꝛ petꝝ banũ cũ gẽte satis valida i morauiã destinauit qui icendia ꝛ maxĩa dãna ibidẽ itulerũt ꝛ ad ꝓpria reuertũtꝰ

Quõ rex lodowic⁹ i regẽ polõie fuit elect⁹ ꝛ coronat⁹

Rex ꝓcedente tpe mortuo casmerio rege polõie auũclo suo cũ igenti exercitu polõiaꝫ itrauit: vbi i regeꝫ ex iure successorio eiusdem auũculi sui extitit feliciter coronatus.

De exercitu regis in ptes transalpinas.

Rex ipse rex psonalr̃ p bulgariã ptes trãsalpinas sacre corone subiectas iuadẽs: ex alia pte vlt̃ traꝫ siculoꝝ cũ valido exercitu ac nobilib⁹ ꝛ siculis ptis trãssiluane trãsmisit niconeꝫ wayuodã trãssiluanũ cũ symõe filio mauritij ꝛ alijs ex potiorib⁹ militib⁹ suis ad videdũ ptes trãsalpinas ꝯtra laijk wayuodã ptiũ pdictaꝝ regie maiestati rebellantẽ. Qui tũc circa danubiũ cũ magno exercitu ad ipediẽdũ igressuꝫ exercit⁹ dñi regis ex opposito regni bulgarie isidiãdo residebat. Quiquidẽ nicõs wayuoda cũ exercitu pdicto fluuiũ Ilũcꝫa vbi fortalitia ꝛ ꝓpugnacl'a erãt p olachos firmata potent̃ expugnãdo ptrãsiẽs cuꝫ exercitu ipsi⁹ laijk wayuode copioso: cui⁹ capitane⁹ erat comes dragmer olachus castellan⁹ ei⁹ de domloijka bello ĩt honato ꝛ certamĩe fortissimo cõmisso victoriã obtinuit ꝛ ipsũ capitaneũ multis iterfectis in fugã ꝯuertit: sꝫ postmodũ: trãseũt frequẽter auxilio securitatis: ꝛ i eiusdẽ pugne ꝯflictu debiles effecit interitus variabilis fortune impetus: incaute vlterius procedens inter indagines ꝛ vepriũ densitates ac passus strictissimos conclusus per multitudinẽ olachoꝝ de siluis ꝛ montibus inuasus ibidẽ cum strennuo viro petro suo vicewayuada: necnon de seu dicto wos ꝛ petro ruffo castellano de kykyllewar: petro ꝛ ladislao siculis viris bellicosis ꝛ alijs militibus q̃ꝫ pluribus ꝛ nobilibus potioribus extitit interfectus: ꝛ cum gentes hungaroruꝫ de ipso exercitu terga

vertissent ꝛ se in fugaꝫ ꝯuertissent i locis lutoꝝ ꝛ paludoꝝ ĩdagi-
noꝝ ꝯclusi multi ex eis ꝑ olachis occisi extiterũt: ꝛ aliqui cũ ma-
gno ꝑiculo ꝑsonaꝝ ꝛ rerũ damno euaserũt: ꝛ finit˜ eiusdeꝫ nicõi
wayuode cum magna pugna de manibus olachorum ereptum
in hũgariã attulerũt ad claustꝝ btẽ v̀gĩnis ĩ strigonio tumulãduꝫ
Tandẽ huiusmõi ĩfortunio aduersitatis accidẽte ꝛ fortuna iterũ
ꝓsperãte nicõ de gara bano de macho viro strẽnuo ꝛ bellicoso ĩ
manu potenti ipsiꝫ regiũ exercitũ vltra danubiũ ꝯtra insult⁹ bel
latoꝝ ꝛ sagittarioꝝ ipsius layk wayuode velut imbres sagittas
emittentiũ olachoꝝ ꝑ nauigia menijs ꝛ fortalicijs firmãt trãsdu
cente inimici ĩ fugã ꝯuersi velut fum⁹ euanuerũt ꝛ residui toti⁹ ex
ercit⁹ trã v̀sus zewrinũ ĩtrauerũt ꝛ candẽ occupauerũt: ꝛ tũc rex
ibidem castꝝ zewrin prima vice ꝛ post aliquoꝝ annoꝝ curricula
castꝝ in brasso fortissimũ therch vocatũ circa t̃mĩos trãsalpinos
edificauit gente armata brigãcijs ꝛ balestrarijs anglicis custodi-
am castri muniendo in potestate sua reseruauit.

De diuersis regis lodowici expeditiõibus ꝛ de pie tate ꝛ ceteris virtutibus eiusdem.

Tem fere singulis ãnis vel ĩ quolibꝫ ãno mouit exercitũ
ꝯtra emulos ꝛ rebelles ꝛ sepi⁹ ꝯtra rachenos ꝛ molda-
uos oĩmodã diligẽtiã adhibẽdo ꝛ maxĩe circa regnuꝫ ra-
chie: dñic⁹ fili⁹ Osl ban⁹ de macho cũ zemere vicebano suo. Et
postmodũ nicõs de gara ĩ iuuenili etate ban⁹ ꝯstitut⁹ multũ agi-
lis ꝛ strẽnuus ac ĩ bellis circũspect⁹ labores assiduos ĩpenderũt
ad ꝯseruãdũ ipsũ regnũ sub regie ditiõis ptãte. Jtẽ ipse rex pru-
dẽs ꝛ larg⁹ ad modũ fuit ꝛ bella multa felicit̃ gessit: multaqꝫ re-
gno suo recuꝑauit. Qui etiã post bellicã gloriã scia lr̃aꝝ clarus
fuit ĩ astronomia auidissime laborauit ꝛ ꝓpt̃ virtutũ ꝑfectionem
etiã apud barbaros sũme dilect⁹ nomẽ suũ apud multas natões
exaltauit: hic pi⁹ ĩ religiõe catholica in paupes munific⁹ iura ser
uauit ecclesiaꝝ: ꝛ ecclesiastica officia plurimũ honorauit.

De his que suo sub regimine acta fuere.

Erũ qꝛ iuxta sapiẽtis assertiõem bonoꝝ laboꝝ gl'iosus ẽ fru
ctus ꝛ recolẽda mẽoria que suo tp̃e ipso ꝓcurãte cũ pietatis
studio sunt pacta hic digne nec ĩmerito annectant̃.

De iudeoꝝ expulsione.

Ipse enī iudeos ad fidē catholicam ꝯuertere ⁊ christo lucrari tanq̄ʒ zelator salutis desiderās ⁊ ꝓpt̄ obstinatā duritiā ipsoꝝ iudeoꝝ suū ꝓpositū ad effectū ꝑducere nō valēs oēs iudeos ꝑ totū regnū hūgarie licēciauit ⁊ expelli mādauit bona et res ipsoꝝ ꝑ vsure voraginē cumulatas vt lutū spnēs noluit habere vel occupare: ⁊ sic oēs de regno hungarie in austriam ⁊ bohemiam recesserunt ⁊ dispersi extiterunt.

De ordine heremitaꝝ ⁊ de trāslatiōe corpis beati pauli primi heremite

heremitaꝝ ordo

Eniqʒ ordo fratꝝ heremitaꝝ btī pauli primi heremite ī regno hūgarie florere īcepit ⁊ multiplicari. Itē corp⁹ eiusdē btī pauli prīs dicti ordinis de venetijs ad hūgariā ē trāslatū ⁊ ī claustro heremitaꝝ apud beatū laurētiū ꝓpe budā ī vertice mōtis solēniter depositū: in quo loco ⁊ btī hui⁹ prīs venerāt̄ merita ⁊ populoꝝ laudantiū deuūm ꝯcurrit frequētia. Primo enī rex karol⁹ btē mēorie pr̄ ipsi⁹ regis frēs ordinis p̄dicti ītroduxit ⁊ paucos habebāt ꝯuētus ⁊ loca vt puta sanctū laurētiū scām crucē ⁊ scūm spūm ⁊ scūm ladislaū ī silua de pelisō ⁊ ī alijs locis māebāt laici sub noīe heremitaꝝ vagabūdi.

De constructione claustri in noʒtre.

Idē rex lodowic⁹ ꝓ ordīe p̄dicto claustꝝ solēni opē ꝯstruxit in noʒtre.

De cōstructiōe claustri in leweld.

Eterū: aliud claustꝝ ꝓ ordīe fratꝝ carthusiensiū in leweld in bokonio edificauit ⁊ sufficiēter dotauit.

De fundatiōe duaꝝ capellaꝝ

Tem vnā capellā ī aquisgrani ⁊ aliā ī cellis ad btām v̄ginē pulcro ⁊ miro opē ꝯstruxit sufficient̄ ⁊ largit̄ dotauit: ac p̄ciosis vtēsilib⁹ ad cultū diuinū: vasis: calicibus: libris ⁊ ornamētis diuers̄: ac calice de puro auro decorauit. Post hec autē ꝓpt̄ libalitatē suā ⁊ boni exēpli opatōem multos traxit ad deuotiōis studiū ipēdēdū: barones: milites: nobiles ⁊ quosdā ex p̄latis qui loca dicto ordini heremitaꝝ ꝯtulerūt ⁊ claustra construxerunt ⁊ dotauerūt ad laudem dei ⁊ gliam scī pauli.

De cōuersione chomanoꝝ ad fidem.

Ic etiā gentē chomanoꝝ ritu tartāico īuolutā apud sedem ap̄licam deuotius insistendo exemplo beatissimi regis stephani quē ad cōponēdū noue fidei fundamentū ī regno hūgarie

ꝓuidētia diuina elegit ⁊ qui corda credētiū post aplos spūaliter imbrib⁹ celestib⁹ irrigauit ad laudeꝫ noīs diuini vt ampliaretur religio xpiana ad fideꝫ catholicam ꝯuerti ꝓcurauit. Cui quideꝫ genti iā in fide xpiana erudite frēs de ordie mioꝝ auctoritate eis a sede aplica cōmissa curam aīaꝝ iura pōtificalia ⁊ sacra ecclesiastica amīstrant: ⁊ de die in diem in fide ꝯfortātur.

De conuersione patrinoꝝ in bozna.

Teꝫ paterini de bozna qui nimiū erāt multiplicati ⁊ diuersis errorib⁹ implicati ꝑ dn̄m ꝑegrinū epūm bozneñ. ordis mioꝝ virū magne deuotiōis ⁊ sciē ad fideꝫ rege cōmonēte cōuertunt ⁊ baptizāt.

De baptizatiōe quorūdā sclauoꝝ

Teꝫ sclaui districtus de lippna dure ceruicis popul⁹ ad fidē erat ꝯuersus ⁊ baptizat⁹: cui sacerdotes katholici scōm trāslatōem btī hieronimi doctoris scē mrīs ecclie sacra ecclīastica mīstrabāt: sꝫ nūc vt narrat in apostosiaꝫ ⁊ pristinū errorē sūt relapsi ⁊ multo peiores effecti.

Qūo moldauia que prius deserta fuit nouū incolatum recepit.

Huius etiā tꝑe bogdan: tꝑe bogdan wayuoda olachoruꝫ de maramorosio coadunatis sibi olachis euſdē district⁹ in terrā moldauie corone regni hūgarie subiectaꝫ: sꝫ a multo tꝑe ꝓpter vicinitatē tartaroꝝ hītatorib⁹ dstitutā clamdestine recessit et q̄ꝫuis ꝑ exercituꝫ ipsi⁹ regis sepi⁹ impugnat⁹ extitisset tñ crescēte magna nūerositate Olachoꝝ ihabitantiū illā terrā: i regnū est dilatata: wayuoda v̇o qui ꝑ olachos ipsi⁹ regni eligūt se eē vasallos regis hūgarie ꝓfitent ad hūgariā obligant censū soluere tēpore ꝯsueto.

De pestilētia fame ⁊ terremotu

Iteꝫ etiā tꝑe sui regimīs pestilētie ꝑ loca ꝑticularia ⁊ etiā ꝑ totū regnū hungarie ⁊ alijs regnis cōuicinis viguerūt ⁊ fames diuersis tꝑib⁹ ꝑ locustas ⁊ mures spicas frugū ⁊ aliarū segetū corrodētes iualuerūt ⁊ plurib⁹ vicib⁹ tremot⁹ ꝑ loca factus est magn⁹. Locuste et mures

De exemptiōe vdwarnicoꝝ ⁊ alioꝝ cōditionarioꝝ.

Huius etiā tꝑe multi ex oduranicis ⁊ alijs ꝯditionarijs curie ad diuersas ſuitutes astricti sūt exēpti ⁊ i cetū regni nobiliū aggregati: qr i donatiōib⁹ possessionuꝫ gratus ad oēs largusqꝫ ⁊ benignus habebat: ⁊ ꝓ eo ab omibus vltra modū diligebatur.

De consortibus ꝛ liberis regis lodowici.

Stimo etiã narratõe fore dignũ ꝙ p̃fatus rex lodowicus duas ꝯiuges habuisse dinoscit̃: primã videl; p̃clarã margarethã filiã excellẽtissimi dñi karoli tũc marchiõis morauie: qui postmodũ ad iperiũ fuit sublimat⁹: ꝛ ista sine ꝓle defũcta est Aliã iclitã dñaꝫ elizabeth filiã stephãi bani p̃notati ex q̃ tres filias generauit: katherinã: mariã ꝛ adiugã. Ipsa ãt katheria in puerili etate morte extitit p̃uẽta: ꝛ qꝛ ad regalis ꝓpaginis stirpẽ clara sũt ꝯnubia exquirenda successio claris fulgebat nature titulis isignita. Ipsaꝫ mariã clarã augẽs ꝓsapiã illustri principi sigismũdo marchiõi brãdenburgẽsi i puerili etate vtraqꝫ existente quẽ de stirpe cesarea pr̃ couxerat impialibus radijs illustrata cõmũicato ꝯsilio serenissimaꝝ dñaꝝ regiaꝝ gẽitricis ac ꝯsortis suarũ necnõ p̃latoꝝ ꝛ baronũ regni p̃cedẽte i ternauia pñte impatrice mr̃e ei⁹ ꝛ suis baronib⁹ de bohemia cũ magna solẽnitate ꝛ leticia matr̃moniali federe despõsauit ꝛ apud se nutriendũ ꝯseruauit: qui nũc ꝯregnãt i regni solio sublimati. Adiuga v̓o post morteꝫ pr̃is i reginã polõie extitit coronata que postmodũ ꝑ magnates barones ꝛ nobiles regni polonie potẽtissimo pricipi lijthuanorũ Jagula noĩe ad fideꝫ katholicã ꝯuerso ꝛ cũ suis fr̃ibus baptizato extitit matr̃moniali federe copulata. Queꝫ i regẽ polonie solẽniter ꝑ eos coronatũ Ladislaũ noĩauerunt qui similit̃ cũ ꝯiuge cõregnat letãter regno in eodeꝫ.

De pace ꝛ trãquillitate dieꝝ lodowici regis.

Um aũt tpib⁹ successiuis ideꝫ rex ãplissime ptãtis eẽt ꝛ floreret i regni solio totã suã felicitatẽ ponẽs ĩ deo a quo cuncta bona ꝓcedũt ac suũ pricipatũ ac regimĩs curã illi submittens nõ passiõe ac volũtate cupiẽs pricipari velut custos iustitie exñs absqꝫ rõe ꝛ lege nihil voluit attẽtare qꝛ vigens idustria ꝛ regnatiua prudẽtia virtualit̃ dñat̃ gubernatiõe regni scdm ratõem ꝛ legeꝫ diligẽti⁹ circũspecta pollẽs regimĩe naturali nõ instictu bũano sꝫ poti⁹ diuio sui desiderij ꝓpositũ ad hoc iclinauit vt seqñẽs scõꝝ reguꝫ p̃decessoꝝ ꝛ patris sui vestigia in quib; ꝑamplius et ꝑfectius vigebat: zelus fidei ꝛ religio xpiana regna sua terras et subiectas sibi natiões in suis libertatib⁹ ꝯsuctudinib⁹ ꝛ legibus in bona pace ꝛ tranquillitate conseruauit: maxime quos in fide

dño regenerauit ⁊ ab oībus emuloꝝ insidijs ⁊ ī cursib⁹: p̄cipue aūt paganoꝝ victoriosissime defensauit: necnō etiā ecclias regni sui ī suis iurib⁹ ⁊ lib̄tatib⁹ tenuit ⁊ ī tp̄alib⁹ bonis augmētauit.

De vita regis lodowici contemplatiua.

Onsiderās autē ⁊ aduertens regna sua ⁊ dñia vndiqꝫ seu circūquaqꝫ quieto ⁊ trāquillo statu florere q̄zuis ex ꝯsuetudine ⁊ delectatiōe a pueritia solitas venatiōes nimiū frequētaret ad vltimū tñ t̄renaꝝ reꝝ occupatiōib⁹ q̄s difficile ē absqꝫ peccat̄ mīstrare ⁊ curis postpositis ꝯcupiscētiā carnalem calcare ac sibi subicere ⁊ diuīs p̄ceptis parere volēs. Quia oīs caro fenū ⁊ oīs ꝯcupiscētijs ei⁹ tanq̄ꝫ flos feni ꝯtēplatiuā vitā a tumultu multitudis hoīꝫ segregat⁹ vt pijs op̄ib⁹ īsistere ⁊ orōnib⁹ vacare studiosius ⁊ deuotius valeret elegit ⁊ in hijs p̄seuerando.

De obitu ⁊ sepultura regis lodowici.

Ande hāc vitā laboriosaꝫ derelinquēs ⁊ ad vitā p̄petuā aspirās: iux̄t illud psalmiste. Mihi aūt adherere deo bonū ē ponere ī dño deo speꝫ meā vocatōe diuina ex hoc mūdo migrauit. xj. die mēsis septēbris ⁊ paꝝ añ cometa app̄uit mirabilis Tant⁹ aūt luct⁹ eo mortuo ī regno fuit vt oēs q̄si morteꝫ suā deflerēt. Et sepult⁹ est ī vrbe albe regalis ī capella quā ipse ī latere ecclie btē v̄gīs collegiate ꝯstruxit: ſꝫ postea ei⁹ ꝯsors regīa elizabeth ipsā dotauit: sedecīa eiusdē mēsis die: āno dñi. M. CCC. octuagesimo scdo. Regnauit aūt q̄dragita ānis ⁊ mēse vno ⁊ vigiti duob⁹ dieb⁹: fuit aūt hō cōpetentis ꝓceritatis: oculis clar̄: crinib⁹ ⁊ barba crispis: sereno vultu: labiosus ⁊ aliquantulum in humeris curuus.

Ad egregiū dñm magistꝝ stephanū de hafhagiudicis curie regie ꝓthonotariū: p̄fatio magistri iohānis de Thwrocz in descriptionem miserabilis casus karoli regis cognomēto parui necnō lugubre factuꝫ reginaꝝ hungarie feliciter incipit.

Ocūdū oīno haberet: alienā nō expetere sortē tp̄a variant: reꝝ obducūt ceca iterdū fortuna exitus ⁊ iopinato hoīuꝫ spectacula q̄nqꝫ fine claudūt: karol⁹ duo maxīa mūdi regna tenens: qui totam terrore sui italiam ꝯcusserat: ꝓprijs nō ꝯtent⁹ finib⁹ īfelix aīaꝫ cū saguie fundēs honore

sepulcri postremo spoliatus olentez exalans: tabem inhumat⁹ longa p tempa nudo in cespite stetit: pch dolor fata in reges altos dños qz mūdi sic fulminant: z habenas principum bernabos ille omnipotēs sic tempat. Huius karoli casum miserabilē: dñe amātissime vt describerē rogatū me effecisti meis maiorez virib⁹ sarcinā humori meo debili imponis: haud idoneū pulsasti ingeniū. Magnalia enī regūz gesta exiguos autores nō expostulāt: nec alta humili stilo delectat fama: morē tñ tuo gerere optatui z tuis quedam mutua vrbanitas votis potissime ne apud te ingratus iudicer me flectere cogit: nō oīuz solū tue vt satisfacerez volūtati temere hec agredi ausus sum. Nec tamē meo inuidum interpretem labori deesse spero: vnde hec inquiēt p̃sumptio homī indocto venit vt carmīa conderet z p̃stantes stilo agresti res verteret oēm vitā humanaz etiam si laudem mereat odij grā detractio comitat z lingua maledica etati conditioni ve pcit nulli: cōmune tamē pondus qualecūqz sit micius p̃mit: z pena socios hñs iniuriosa est min⁹. Huius regis karoli lugubre exitiū quidam laurentius de monach venetus homo haud indoctus ipsa gestarū rerū etate cōpendioso pariter z metrico carmīe pstrinxit. Quē in magna sui pte secut⁹ maxie ne ex se aliquid facere videar: ea que ipse ptexuit: tū vo illa meis iuuenilib⁹ que ī ānis a viris etate pariter z fide plenis: qui se illi⁹ piculi pcellis agitatos aiebāt: rege de p̃tacto audiui ampli⁹ cōscribere curaui. Legas igit z discerne exalta vel deprime: z qui hoīez ignaz insueta angariarie p̃sumpsisti sarcina ipse laudis vel vitupij quicquid referre videbor pticeps esto. Me aūt vt planctuosuz hui⁹ karoli regis vite exitum z reginaz hūgarie flebile factū altius ordinare z longis animuz saciare querelis ve mutās iane altius iuuet supplex oro.

Sequit exordiū narratiōis Et primo de coronatione regine Marie z de odio subsecuto.

Ex lodowicus ima sui regimīs pagēs inops stirpis virilis duas linquit natas. Quaz altera ī ordīe geniture senior maria denoīata: nondū thoro matura puero īpubi sigismūdo marchioni brandēburgensi filio karoli romani cesaris z regis bohemie genitore adhuc in hūga-

nis agente tali pacto: vt dũ virgo nubiles veniret ad ãnos nup-
tias simul ⁊ de sponso regẽ faceret matrimõiali federe irretita est:
vniuersis regni nobilib⁹ hec cõditio placuit: feruebãt enĩ illoꝝ
ante oculos recẽtia merita patris m̃ltos siquidẽ tugurio de agre-
sti culmie ad imũ sublimauerat: alios ecclesiasticis alios seculari
bus dignitatib⁹ adornãs: nobilesqꝫ curiales ad diuersa regalis
dom⁹ seruitia cõditionalit̃ illaqueatos ab omi cõditiõis vinculo
soluẽs: eadẽ qua meri nobiles fugebãt̃ ditauit libertate. Quid
plura regnũ in pace fuauit: ⁊ hũgaros ampli⁹ q̃ꝫ antea gentib⁹

exterius tremēdos amplāq3 illoꝝ famā hincinde diffusa3 sidera tāgere fecit: necdū vita fūcti principis ī populo accepti beneficij amor tepuerat: oīs vulg⁹ cōcordi aīo hāc v̄ginē3 regē appellat: femineū hoc celebri sexuū noīe illustrāt: illā alto parētis in solio locātes sacro v̄gineū caput diademate coronāt. Erat huic puelle mat̄ supstes noīe elisabeth mulier sagax: ꝛ īgeniosa discretiōis q3 haud parue: hec ī principatu ꝛ regimīe vices filie maturitate femīca gerebat. Erat ꝛ nicōs de gara vir in regno spectatissim⁹ sanguīe ac auri piterq3 ꝛ agri possessiōe nobilis: quē rex Lodowic⁹ sibi subiectū apice honoris palatinat⁹ regni sui sublimauerat hic acceptoꝝ nūdū oblit⁹ beneficioꝝ se totū q̄ potat arte pietatis imagīe q̄da3 regine obsequijs dedicarat hāc suis dirigebat cōsilijs: tu inquit hui⁹ regni moderaris habenas tu regina hungaroꝝ ꝓceres tuos de te curare nihil an non ꝯspicis illi banatū illi comitatū auffer ne elatōe ducti ꝯtra te calcurēt: tua his qui tuo lateri assistūt bn̄ficia sparge obliquis in te oculis respiciūt abditas eos tibi ꝯflare insidias ꝛ reginale spnere sceptꝝ suspicor defūcti īgentiā regis qui recordet̄ merita p̄ter me est null⁹ sexū vbi facilē ꝛ sibi credentem ad sua vota pduxit: extorta licentia ad libitu3 reginale exercet sceptꝝ: regina sugestiōis corrupta vicio tectu3 defert in ꝓceres odiū ꝛ iura patrie labefactat. Qd̄ dū primores regni sensere paritate ꝯfusa crudelis discordia surgit metus malignas barones ī ptes diuidit plebs scindit̄ oīs: totis regnū virib⁹ laniāt rebelliq3 t̄ras marte excolunt ꝛ virginale dedignant̄ sceptrū: vtq3 diademate puellare caput spolient modum queritāt: nō tñ vniuersis id facin⁹ regnicolis cordi erat: ps quedā hoc scelere intumuerat Zagrabieñ. p̄sul paul⁹ ꝛ iste italicus p regē lodowicū ipsa dignitate insignit⁹ tantū oībus paratior ad nephas stephan⁹ ꝛ andreas filij laczk de debregeszth: ipse videl3 stephanus wayuoda trāssiluan⁹: alter stephan⁹ de symōthornya: iohānes de horwathi banus ꝛ iohānes prior aurane: null⁹ tamē ex his erat qui p̄tacti regis lodowici beneficia ꝯsecut⁹ nō fuiss3. Nā p̄fatū stephanū filium laczk ampla castroꝝ chakthornia et zrego possessiōe dotauerat p̄scripteq3 in regno spectatioris titulo officij exaltauerat: dictū queq3 iohanne3 de horwathi infime ꝯditiōis nobilē extollēs apicē dignitatis ad altū banatus regni

dalmatie eleuans sua noīatissimos fecerat in aula: ⁊ quid inter ce
teros de priore aurane dicendū est: quē idem rex tugurio in hūili
popularibusq; ptim ī tenebris iacentē sustulit: tātoq; honori di-
gnū fore arbitrat⁹ hūilē; natura quē iacere p̄cipiebat virum ↄsti
tuit potentē. Hij ↄceptū euomere virus p qd q̄si tota hūgaria in
fecta est: nā cū ad tantas pagendas res se haud idoneos cernunt
querūt socios ⁊ aditos crebris fatigāt psuasionib⁹ desinūtq; sua-
dere nūnc donec iuentos ipsoꝝ flectere faciūt votis: inquiebant
enī. Quid mētis iopes deliram⁹ quid cogitam⁹ quousq; femine
um facile ⁊ ꝓnū ad irā ferem⁹ impiū: nr̄a ei seruitia fordēt: toruo
nos aspectu intuet̄: nr̄i quē quondā pij regis ī seruitijs sanguinē
fudim⁹ q̄ntaq; discrimia q̄ntos ve labores dū rex lodowic⁹ nati
ones ↄterebat nr̄o gladio pegrinas ptulim⁹: oblita de nr̄is qui-
bus quondā sublimati honorib⁹ nos alienos facere satagit regi
na que pri⁹ patebat nob̄ nr̄m ad introitū; ianuam recludere facit
p̄terq; palatinū garensē; placet ei nemo ⁊ vt nostrꝝ furore repēs
sexus cruorē simul ⁊ aīam nō effūdat grauiterq; cruētis acquisi-
tas opes sudorib⁹ in spolia vertat remediū adhibendū est.

De electiōe regis karoli cognomēto parui ⁊ de nū cio ad illum misso.

Vm igit̄ se cohortē; ad nō modica; adunatos ↄspiciūt
ꝓpositas aīosius res agrediunt̄: ⁊ crebris vicib⁹ cōue-
nietes ꝓ rege karolo cognomīe puo in apulia; mittere
deliberant. Iste karolus ⁊ nata lodowici regis maria vni⁹ erāt
sanguis. Nam ipsū; karolū quōdā; dn̄s andreas sicilie rex frat̄
quondā dn̄i lodowici regis carnalis genuerat: ⁊ hunc quidē ka-
rolū velut alta regū hungarie de ꝓsapia ortū cūcti quib⁹ hec res
placebat ipsoꝝ regimī dignū iudicabāt: pari tande; voto p̄sulē
zagrabiēn. vt siciliā regemq; karolū piter adiret rogatū effecerūt
nō multis p̄cibus pulsatus flectit̄ nō longe sarcina vie tediatus
cui hoc nephas p̄ ceteris cordi erat: annuit seq; tāti sceleris plus
q̄; dici potest hillarem factore; obtulit ne aūt nundū pactaꝝ no-
taret̄ series rerum reprehensiq; sceleris auctores reginaꝝ debi-
ta p̄uēti ꝓuisiōe suis frustrarēt̄ votis palliatis ꝓcedūt ī tinniti-
bus ⁊ ceco omnia velamine ↄtegunt p̄fatumq; epūm limina san
ctoꝝ apostoloꝝ simul ⁊ curiā romanā voto captū visitare dimul

gant: nec adhuc rex femineus paterno in solio duos ꝑ annos sederat. Cū ꝓsul ipse vie necessarijs ꝓparatis t͛ra ac mari ꝑgit secū daq₃ comitat⁹ fortuna vbi tūc ipse rex demorabat̃ icolumis neapolitanā₃ ad vrbē venit: ⁊ hospitio capto mora adhibita nulla: nec lassis tantū post laborē mēbris quieti datis: placebat eni sibi ꝓterq₃ rem inceptā ad finē deducere nihil: solis suis suorūq₃ ornatib⁹ vestiū rectificatis ꝯcitus ꝓperat ad regem. Quē cū₃ adijt depressa cū vt est moris italicoꝝ genuū venerat̃ curuatiōe: deinde magna inquit salus sacre sit regie maiestati. Quā ꝑlati barones ꝓceresq₃ regni hūgarie vniuersi p⁹ ipsoꝝ fidelitatūq₃ coꝝ₃ hūile₃ recōmendatiōem vr̃e serenitati me dicere mādarūt: simꝉ et l͞ras multis mūitas sigillis offert repētina de nouitate rex stupet paululūq₃ oc͞lis ī pauimētū defixis īsperatū que sors attulerit sibi nūciū mirabūdus cogitat. Rursusq₃ lumīb⁹ in ꝓsule₃ eleuat꞉ cū illū illari vultu sibi astantē respicit: nil eundē mali portasse arbitrat̃: moxq₃ oblatā ī salutātes salute₃ reddidit ⁊ vt solus testibus remot꞉ portataꝝ expiat̃ seriem rerū ꝓter nunciū oēs de aula exire iubet: l͞rasq₃ appit dū in illis solū epūm ī legatiōe ꝯfisū vtq₃ ei ī dictis fides adhibeat̃ se rogatū copit vtrisq₃ sessione penes sese recepta vt nūcius vtat̃ nūciatis rex expetit: antistites igitur añdict⁹ ad regē karolu₃ ita v͛ba fecit. Magnanime princeps tuoꝝ grata remīscentia ꝓgenitoꝝ apud nos nundū igratā abolita ꝑ obliuionē nr̄os ad te dirigere recursus nos animauit. Te alto regū hūgarie de sanguie ducere originē ⁊ ꝓter te nr̄i sceptra regni cōpetere scim⁹ nemī: es nr̄oꝝ virilia diuoꝝ ꝓpago regu₃ effrenā gentē femineū nequit regere impiu₃ leuis sexus q̄s suscitauit guerras cōponere nescit: illā quā quōdā grata vb͛tate polente₃ vidisti hūgariā seuo stat marte lacerata atris ꝯcusse flammis edes nigras redacte ī fauces flebilia vestigia mōstrāt dn̄oꝝ cedes agros steriles cruētat plebs malignas scissa ī ꝑtes totis regni in viscera virib⁹ seuit: seq₃ oēs ītestīa rabie regnicole rodūt. Quid inquā: ignipedes veluti fetātis equi spreta lenitate vectoris ꝑ deuia sparsi orbē quōdā impleuerāt fauilis: sic grauib⁹ regnū pestibus vndiq₃ ipleuere. Fractū igit̃ vt cōponeres regnū discordes vnires duces regnicolasq₃ hūiles trāquilla pacis amēitate gaudere faceres: nr̄osq₃ subires quos dirigere nequimus labores.

Et rex dñsq3 noster effici nō recusares te vocam⁹: tibi iure debet̃
regnū: tibi nos et̃nalis iugo fidelitatis bona fide subicim⁹ vt il-
los tui quos amauere parētes ꝛ tu amato: tua itaq3 serenitas ve
niat nos quoq3 illud qđ viatici ꝛ ad res cōponēdas necessarium
erit fidelr̃ efficiem⁹: si etenī ꝑiudiciū sororis q̄3 vt nescis solio ve
nerati sum⁹ pat̃no tue maiestat̃ morderet ꝯsciā3 ꝑter solitū ꝛ il-
la3 sublimauim⁹ nec dato oneri femīea sufficit sagacitas: maturi
etiā etas viri tāto sub pōdere sudat hūgaric popul⁹ āntiquo expo
sceñ. flagitio vndiq3 medios int̃ hostes posit⁹ ē. Odijs ꝑterea ī-
trīsecis potētis ad istar pelagi fluctuat ꝛ vt ꝑegrinis ab īsultib⁹
tueat̃ mare3 expostulat: Quoq3 tāti habenas regni v̇go tēꝑet re-
bus ī talib⁹ magnanimi man⁹ viri iterdu3 nutare videnẗ. Quid
ampli⁹ dissera tibi ꝛ illi moderamīe adhibito sufficiet latū enī est
regnū hūgarie. Recepta hac orōne karol⁹ subticuit ꝛ meditabū-
dus relatiōem distulit: remissoq3 ad hospiciu3 epō intra se noue
rei euētū v̇tit. Cū igit̃ diuti⁹ cogitatiōe vacat dira culmīs hūgari
ci ambitiōe capit̃ ꝛ mentē acre duellū ꝑmit ratioq3 supat̃ ī regni
cupidīe victa cadit nec differt: reginā ī penetralib⁹ manētē agre-
dit̃ ꝛ ei sui morbū animi ī hec v̇ba pādit. Insperata mihi nouitas
oblata est hūgarie voco: ad regimen charissima ꝯiunx ire cōmu-
nēq3 natū ducere ꝛ dispositis reb⁹ sibi diadema dare ac regimē ce
dere ꝛ rursus italiā petere decreui duros hac tēpestate labores ꝑ
tulim⁹: nedū aūt ex illis respirassem⁹ verū grauiora mināt̃ seue-
rina domus nob̃ inimica est ꝛ grauis sūmi pōtificis ī nos ira ful-
mīat gallorūq3 populus liuore tumid⁹ vt vita3 ꝑiter nob̃ ꝛ agri
auferat possessionē armatā aptat manū ꝛ illā que intrīsecus nos
augit pauperie3 ipse tacco nr̃os si supi aduota euētus ꝑduxerīt ꝛ
regni hūgarie habenas attigero hūgaric̃ defectū virib⁹ supple-
bim⁹ at tui sentētiā animi q̄ntu3 tibi ipsa res placeat mihi dicito.
In v̇bis mariti tristis regina equoris silitudīe palluit turbataq3
ac si illi⁹ mens maloꝝ ꝑsaga illa3 stimularet non tenuit lachry-
mas mesta suspirijs int̃mixta voce ad regē sic locuta ē. Discordē
dolis odijsq3 ꝓfanis grauida3 rex pijssime dimitte hūgariā insi-
dias ꝛ vt vocātiū te ꝑs tibi inimica sit suspicor ꝑfidiā gent̃ hui⁹
nouim⁹ heu poplo pollicita ad vlterāti ꝑcor ne te submittas res
nob̃ ꝯtrarias oīpotēs ille ab alto: ottonē bauarie qui principem

Seuerina domus

multo milite fidentē ⁊ ausoniā armis virisq; calcātē: ac populis ⁊ opib⁹ supbū te regno ⁊ aīa spoliare volentez sine marte strauit variosq; innumeris nr̄os cladib⁹ hostes dispsit vltro miserebit̄ viāq; dabit vnde duros vicendo labores tollerabim⁹ regine p̄cib⁹ rex haud mot⁹ quē estuās medulatim ītestina ambitio succēderat ꝯtendēsq; i semetipsū femineis īquit disuasionib⁹ alt̄a que mihi spōte venit fortunā nō spernā nec hūgarico natū culmīe destituā: regū enī fama latū p orbē volat: ⁊ me vltro quā fata offerebāt sortē querule ꝯiugis lachrymis linquisse decēt. Accersito igit̄ epō se vocantū offert votis vtq; ad reginā regia non deferatur voluntas vehementer obseruare p̄cepit.

De fletibus ⁊ querelis ꝯsortis karoli regis i hūgariaz venictis.

Empus erat quo redolentiū variis flor̄ ꝯpictas colorib⁹ q̄s seua abolcuerat pruina cespites t̄ra nouas gemīauerat: ruptoq; dire hiemis silētio philomena i somnē ducēs noctez ⁊ venturā dulci modulamīe estatē ppinq̄re nūcians cet̄as i rubenti aurora cū dormiētiū oculi suauitate capiunt̄ sōni vt sibi rigidi roris de austeritate euasisse ꝯgratularēt̄ sonorosa voce auiculas extitabat. Quo etiā ver posteros suor̄ graduū ppinquāt ad limites ⁊ īpetuosis boree flatibus int̄dictis fluctuātes equoris vndas pace trāquilla adunauerat ac tutū remigātib⁹ salubreq; iter pollicebat̄. Cū rex karolus res ad viā necessarias disponere piterq; ⁊ naues onerari iussit et simul vestigia ad vrbē flectit: hūc regina filiūq; secū dū trāsire videt lachrymas q̄s vsq; fuderat vertit in iraz precibusq; relictis amēs timbree v̄ginis ad īstar: altis vir̄ clamorib⁹ insequit̄: ⁊ in sue amaritudīe aīe supplices man⁹ iūgens i eū his v̄bis vsa est. Oiuz seuissime patr̄ cur tecū māifestā ad necē natū trahis: si illaz quā cūcti formidāt nō ptimescis mortez solus: ⁊ si tui nō miseris mei saltē misere: desolateq; hūc parēti solatia linque: ipsa crinibus sparsis genas senis lacerabo vnguib⁹ mediā i vrbē ruēs gemebūda: fletib⁹ altis populi auxiliū vociferās īplorabo vt meū velut efaucib⁹ baratri ereptū a te mihi filiū restituant. Tātis rex clamorib⁹ pturbat⁹ reginam vt taceret leui iurgio icrepabat que dū nō parcit voci: ille tot⁹ excādescens in irā repētis sex⁹ nō moderat̄ impetū qui illā manib⁹ pulsat ⁊ ab vrbe aceri iubet salsasq;

maris in aq̃s nisi taceret eã demergere minat̃. Illa velut mente capta exinde nimio incẽdit̃ furore: totoq̃ʒ corpe p̃ceps truculentis adinstar apri alta clausi indagie frugiferos conãtis euadere in luthos estuãs oculisq̃ʒ favillãs ⁊ labia ꝯcutiẽs ad egressũ instat ⁊ sui cordis ꝯceptas diuʒ nemĩ habet exprobrare querelas dolore torquet̃ nimio. Rex tãdẽ karolꝰ ꝯiugali iusso stimulatꝰ amore regine tuʒ fletꝰ tuʒ iurgia visceribꝰ totus recipit: mẽteq̃ʒ attonitus longo tp̃e archano in pectore v̾ba ꝯiugis vertit ⁊ iter spem ⁊ metuʒ mediꝰ fluctuat. Cor enĩ eiꝰ q̃d tãto insaniebat furore futuri esse p̄sciũ mali cogitabat: sʒ truci captꝰ ambitione nullis valluit dissuasionibꝰ a ꝓposito euelli: nihilominꝰ tñ regine succũbens amori ꝯsiderat q̃ntos genitrici absẽtia nati dolores pariat: ⁊ hũc quidẽ dulci ꝓmittit linquere parẽti: regia licet tãtis lucret̃ ⁊ eripiat filiũ lugubramibus: erga sorteʒ tamẽ vicemq̃ʒ mariti augit̃ ⁊ merore p̄ nimio dietim assidua lachrymaꝝ flumĩa fundit.

De aduẽtu regis karoli in ʒagrabiam.

Inter hec rex karolꝰ cũctis moderata discretiõe sue domus ⁊ viatici rebꝰ paratis mestã ĩpenetralibꝰ lugentẽ reginam adijt: ⁊ nedũ illã vt optabat ꝯsolaret̃: verũ dũ v̾ba illiꝰ ĩ p̄sentia dissemĩat initia illi vetes renouat dolores: fletusq̃ʒ fletibꝰ crebrꝭ int̃mixtos singultibꝰ addit maritali tandeʒ pectore motꝰ ꝯiugis ꝓ parte placatꝭ doloribꝰ: natũ matri cõmẽdat vltimoq̃ʒ vale nõ puis regine ⁊ suis cũ lachrymis dicto ꝓperat ad naues: iã carbasa vẽtis exposita tendebant̃. Cũ rex karolus reginaq̃ʒ simul marinũ ad litus venerũt ⁊ anteq̃ʒ abinuiceʒ separent̃ regina ad regẽ ita dixit: hoĩem irreuocabileʒ surdũq̃ʒ ad p̄ces aure spõte ad interitũ ruentẽ p̄ter te magis vidi nemĩem: en trãsibis ipsa habitũ regĩalis amictꝰ quo te pñte gloriabar deponaʒ: ⁊ vestes nigras viduãda parabo semp̱ hoĩem nouũ expectabo qui mortẽ tuã annũciãs pauidas graui nouitate meas aures vulneret: ⁊ tuas mestis vrbes rumoribus impleat simul ⁊ his dictis longa suspiria imo de pectore eduxit. Rex quoq̃ʒ ꝯsensis nauibꝰ italicis sui regni primis eum comitãtibꝰ velis inflatis aquis se credidit: ⁊ optatis ventis spirãtibus alta maria sulcat vbiq̃ʒ fortuna obsecundãte quousq̃ʒ segniense applicuit ad litus. Est enim segnia maritima ciuitas in p̱tibus dalmatie situata: in q̃ ipse rex karolus con

Segnia

decenti hospitio acceptus est: segnieñ. eteni cives italico de principe letabant: nam ipsi italica potius q̄z veteri patrie lingua gariūt vsqz in hunc diem. Jdez rex karolus se vocantibus sceleris auctoribus qui illā in multa fortiqz militū manu expectabāt coniūctus est: in eadez civitate vt artus maris navigatione lassati recreamīe potirēt parva mora adhibita. Optate cui rei vt citi⁹ culmē adipisceret avidus princeps festinabat: ab illic igit suor̄ movens agmīa alpiū ꝯscensus asperitate mīme tardatus ad civitatē zagrabieñ. venit: vbi illū eiusdez civitatis epūs in multar̄ affluentia rerū grata hospitalitate receptū fovit. Placuit igit regi karolo interim donec sui hungariā ꝑ oēm fama diffunderet civitate in eadem spectare suas suorūqz ꝑterea aures q̄ntum plebi eius placeat adventus vt audiret vndiqz laxat ⁊ ambages vt suasiōibus regem femineū erga populū sp̄etū redderent cunctas regni ad ꝑtes mittit: altos insuꝑ quos ꝑsuasio corrūꝑe nequibat regnicolas auro ⁊ munerib⁹ subornatos corruptiōis vitio inficiebat alios pollicitis: velut quōdā orpheus vocis qui dulcedine aīalia simul ⁊ arbores movisse fert: paucis fidelib⁹ simulata fronte fide in pristina erga ꝑtem regie remanētib⁹ oneratos ad se trahebat: hūiles quoqz quid facerēt nisi vt faveāt nobiles colla quorū regi karolo adherentes dñi gravi mole ꝑmebant.

De nuptijs marchionis Sigismundi ⁊ de introitu karoli in budeñ. civitatem.

Dum hec erga karolum regem agunt cesareus natus rumoribus novitatū ꝓpulsatus fide pariter ⁊ thoro prius ꝯdictas nuptias firmavit: hic enī rege lodowico suꝑscite vt in futurū regnaturus hūgarico informaret ideomate simulqz ⁊ mores hominū accipet ꝑ parentes domo de imꝑiali regina in aulā trāslat⁹ erat. Ne igitur insidijs advenietis tyranni cōnexiqz illi furia populi circūvēiret deserta ꝯiuge patrios ad fines fugit: har̄ nuptiarū dum fama ad karolum delata est spem eius res secūdas aspicientem magna in ꝑte minuit: cesarem enī nati ꝑiuditio excitari ⁊ in suas res vim ⁊ arma īferre cogitabat. Nec reginas callida karoli latebant machinamenta. Quapropter novaruz velut inscie rerum nūcium ad eum mittunt: ⁊ vtrum hospes an hostis veni-

at sciscitatur: ille pectore eũ nephas falsa grate pietatis imagine velare conatus nũcio ita respondit. Illas quas quondaz obgenitoris nostri nequiter perempti amorez rex lodowic⁹: cuius merita nostris semp vigilant in viscerib⁹: in amplo censu viribusqz magnis exegit penas haud ingrato animo reminiscimur similo pterea charitatis fratne ⁊ dilectionis intime quam erga sororem nostram pleno clementie pectore gerimus ad id pungimur vt regnũ eius guerra fractũ sicut ad nos delatũ est: vt cõponeremus discordes regni nobiles vniremus ⁊ pacatã plebẽ sorori redderemus nr̃i aduẽtus causa hec est. Iste reginarũ nũcius karoli spez ppter nuptias Sigismũdi colapsam reedificauit: nam intimata arbitrat⁹ regias credere ⁊ occasiõe ficta quã se gloriabat̃ adinuenisse mot⁹ iter pcitum versus budã vertit. Regine aũt licet regia intimata non credãt: vera tñ esse fronte velata testib⁹ coraz se credere similabãt: veniẽtẽqz inumeris stipatum iniquis regnicolis hostem cũ vi repellere nõ posse videt illũ ad facin⁹ optatũ sponte tuti⁹ admittere putãt. Quadã eni regine fiducia: quẽ rebus in aduersis hũanas iuxta sortes sepe pendere solet: capte vltricẽ sibi fortunã interdũ reuerti cogitabãt. Quare ppinquãti karolo graues deglutientes dolores in curru deaurato pompaqz pcerz se comitãtium supba ambe regine occurrũt: cumqz accipiẽtes secum intra ciuitatem veniũt: ⁊ licet p reginas petatur nõ tñ: vt eo amplius iniquitatez ptegeret: castz intrare voluit: sz reprehẽsionis cauens a crimie omĩno donec aptius ad sui voti complementum sibi tẽpus pberetur a regalibus tectis abstinuit. Cũ igit̃ hospitiũ subintrassent ⁊ karolus inter reginas medius sederet senior regina ad regez karolũ ita vba fec̃. Charissime fili dulcis ẽ tua humanitas magna gratuitatis pietate referta: qui quondã regis lodowici antiqua tuo defers in pectore beneficia: nec oblitus sãguinis tui regnum piter reginãqz ⁊ natos linquens hungaricos tumultus sedare et nostros leuare labores tantis de terris venisti: nos tãte mercedi ac laudibus altis sufficimus minime: attamen omnipotens tibi p nobis talia penset circa hec siml' ⁊ tacita suspiria sequũt̃: ille modesta circũspectiõe intuitu subducto ad regine vba ita respondit: parens venerãda viuax quousqz spirit⁹ nr̃os artbus diriget ingentia magnanimi regis lodowici merita

semp cordi nostro herebūt. Post hec regine ingrato hospiti valedicto regalia vnde exierant intrauerunt ad palatia abinceps nouas a karolo circa se res geri spectātes.

De ingressu karoli regis ī castꝝ budense ⁊ de luctu reginaꝝ.

Ex karolus: cum vndiqꝫ procerū chateruis se late stipare: garulāqꝫ gentē sibi fauere ⁊ regias ꝯtumelijs palā afficere ꝯspicit calliditatꝭ arte quoddā gubnatoris sibi nomeꝫ vsurpat ⁊ noīe sub hoc castruꝫ regale ingredit̄ pestiferi aūt karoli regis cōplices humiles regnicolas simℓ ⁊ popularis ꝯditiōis plebeꝫ masculei nomīe regis ludentes aiebant hoc regnū affatim sanguine nr̄o respsuꝫ edes igne late vastatas vidim⁹: igit̄ ꝓprie nō tantū publice rei q̄ntū nos mouit ꝑfectus desideriū i hūc karolū qui de regū nr̄oꝝ ꝓsapia deriuat⁹ est nr̄m deflectere refugiū: tātaꝝ reꝝ pōdus nr̄is humeris fidem ad vos habētes leuare p̄sumpsim⁹ id qd̄ nob̄ placet ⁊ vob̄ placere sꝑantes. Inq̄ntū aūt tante sarcine sub grauitate deficerem⁹ illud vr̄o iuuamīe suppleret̄: scitis eteni res nr̄as in testinis cladibus fractas ad q̄s componēdas ⁊ regnū ab extrinsecis icursib⁹: ille magis q̄ꝫ femīa tueri idoneus est hec illi affatim dicebāt. Quaꝓpt̄ plebs ipsa seducta velut sibiīpsi ꝯgratulās loquebat̄: quodū femineo p̄mēmur iugo grex qui femina dicit̄ ꝑiculi est: hūc karolū omnipotens ab alto nobis dedit hunc mareꝫ volum⁹ esse regē. His ꝓterua gens latratibus alta vrbis palatia pulsabat nec minus talibus reginaꝝ aures ingratis rumoribus īficiebat: quare regine formidine nōmodica attonite contremescentes regno pariter ⁊ vita spoliari timebant. Igit̄ regina senior ductis imo de pectore suspirijs in hanc vocem ꝓrupit: ha quoniam ingrata reminiscentia erga nos ducit̄ hungaria oblita ingentia quōdaꝫ regis lodowici merita ei⁹ i natā impia retributōe vtit̄: simulqꝫ tuꝫ has tū alias multas p⁹ querelas ꝓdeuntib⁹ cluminib⁹ lachrymis pallida ora rigat. Rex v̓o karol⁹ vulgi fauore supb⁹ hūgaricaꝝ habēas: rex auid⁹ īuadit ⁊ velut pacē factur⁹ sub astu colloquiū edicē nobℓes vniuersos ad castꝝ ꝯuocat portasqꝫ castri latio p̄sidio firmat nec abest facunde suggestiōi in plebe loc⁹ cū fauto-

rib⁹ regis suadentib⁹ p̄ter paucos fideles tot⁹ vulg⁹ corrupt⁹ hūgarica illi sceptra tradere spopōdit ⁊ ipsi fideles assensere metu. Quā obrem reginas tāto feruēte discrimīe acer nūcius impia iussa deferēs agressus ē his v̄bis. De principatu ī quo hucusq̄ deo ⁊ nob̄ volētib⁹ gloriabamī ꝯtente estote ampli⁹ pacato aīo corōe p̄iter ⁊ regimī cedite nolum⁹ abhinc vt femia nob̄ impet: nec iure debet̄ vob̄ regnū femīe estis: q̄s nūq̄ hūgaria p̄ter vos noīe regio venerata ē: neq̄ v̄ra sagacitas vt tāti regni dirigat habenas sufficit: hec res virū decet etenī hac tēpestate īgerendis rebus regni arduis q̄ntū sensus simł ⁊ man⁹ sexus fragilis valeāt tēpestatis hec que dixi oīu volūtas ē: vtile est igit̄ cōmūitatꝭ cedere volūtati potissime illi que ī aliud ꝯuerti nequit. Regine ad hec v̄ba leuitate muliebri mote sensu p̄iter ⁊ virib⁹ deficiūt ⁊ letali saucie formidīe vt nō cadāt vix se ꝯtinēt. Matre quoq̄ subticēte filia lachrymas simł ⁊ hec v̄ba fundit diadema p̄rnū mihi iure datū refutare nolo: attamē v̄re volūtatis qd̄ est eadē q̄ incepistis via agite ꝓ̄icere enī tāte coorthi nō femīee ptātis nec aliud nisi vt me genitricēq̄ meā obmerita quōdā genitoris mei si que mēoria sūt apud vos digna: seruetis a morte meq̄ vt hūgariam linquēs ad expulsu vadā maritū dimittite quicquā rogo. Mat̄ v̄o de filie relatiōe mīme ꝯtenta nūcio ita dixit. Sili charissime graui ī nos nouitate vteris q̄ tibi ita cito vt velles responderem⁹ defectus muliebris ratiōis non exigit vale ⁊ dicito illis qui te ad nos destinarūt: quoniā que tibi ꝓmissa fuere execut⁹ es: karolū enī regē de cui⁹ rebus agit̄ ⁊ nos eadē seruāt palatia ad quem ea que dicture sum⁹ p̄sonalit̄ deferem⁹. Recedēte nūcio regine ī gemit⁹ quos eo p̄nte vix tenebāt dissoluūtur: mutuosq̄ ruētes ī amplexus ī multaꝝ effusiōe lachrymaꝝ fletib⁹ insistūt vtq̄ vicissim loquāt̄ aut nouas recētis doloris exprobrarūt querelas singultib⁹ pectora suffocātib⁹ nō admittūt̄: nec min⁹ dn̄icelle q̄s regiale claudebat atriū tū gemitib⁹ tū lachrymis īsudabāt: tādē multos p⁹ merores regia senior subticēte filia ita v̄ba fec̄. O viduaꝝ orphanorumq̄ tutor omīpotēs: cur tue obliuisceris iusticie quare ab alto ingratum vindictam differs in predonem. Qui miserādas sui sanguinis feminas vt matrem ⁊ sororem culmine sacro venerādas solijs ab altis depellere ⁊ sceptro iure dato spoliare

festinat pariter et his dictis nundum tersas fluẽtes eluminibus lachrymas duplicat: et rursus post multa per genas inundantium flumina lachrymarum muliebris furoris sedato impetu natam assiduis vacantem fletibus alloquitur ita. Grata mihi inquit filia iam tuus perfidus iste proh dolo totis viribus regnum tenet et prospero euẽtu tumescens palam diadema poscit nostrumque innoxium minatur fundere cruorem. Ne igitur vulgus nouo lusus principe repenti concitus ira semel ad regalia tecta ruat et nos alterno madefacte sanguine simul regno vitaque spoliemur res metu plenas linquẽtes venientibus potius cedamus malis. Hungarici enim furor vulgi spumãtis apri rabiem ac potentẽ pelagi seuitiam interdum trãscendere solet: nec honor neque sexus maiestatisque vel meritorum respectus nobis veniam prestabunt. Gens enim ista humili ceruicis sub imagine superbum defert caput: ea propter tanto in discrimine nostras qualitercumque tribulatas animas seruare sufficit ad perdita regna alta obsecundãte fortuna si vita fuerit comes redire potest: iusticia enim dei inultum non permittit quemquam. Ad hec filia rauca pariter et confusa voce ita respõdit. Heu mihi chara parẽs regali genita de gremio fastigijs iam venerata parentis: iamque etatem agens adultã quam aliena cognoscere tecta et quam sceptro vita magis proposito priuari. Tunc iterum regina senior geminata emittens suspiria ad filiã ait. Regna potẽtates et opes non veniũt cuique ad libitum: hec arridẽs fortuna ministrat exilium vincula paupertas luctus et mortis imminere species humane sortis sũt dotes. Sors igitur omnipotẽs que nobis prestat equo toleremus animo: interim donec ad nos eadẽ aquam non despero alta fortuna reuertatur. Et his dictis veste simul lachrymãtia lumina siccãs karolum regem petit eũque iocũdo sermone orsa est: hungariã inquit superbã et gentem effrenã feminea nequit regere manus tuorum regna cape progenitorum in te sceptra cadunt tuis rebus ea quam duceris libidine vtere recens regine ad karolum facta relatio ex templo in ciuitatem delata est: et quod nata lodowici regis sponte cessisset corone falsa plateas per omnes fama resonabat.

Karolus in regine ad modum delectatus re latiōe amplius non differt: sed vt fraude raptam citius adipisceretur coronam cetu procerum ꝛ turbis popularibus comitatus albam regalem ꝑperat. Est eniꝫ hec ciuitas humili in planitie situata hanc natura pter muros nescio ꝑ quem conditos limosis vadis stagnis circūiacentibus simulqꝫ calamis ꝛ palustribus tuet̄ nec minus illā altū de lapide templū in medio decorat. Est templo in hoc quōdā regis nostri stephani primitias regū hūgarie

Alba

qui tulit quiqȝ sacre fidei ad limia veteꝝ extinguēs simulacra deo
rū gentē hungaricaȝ ꝯuertit: venerabile corpꝰ semꝑ tēplo i ipso
primꝰ honorꝛ pompa nouissima reges hūgarie extollere solet.
Hoc tēplū karolꝰ nō vt veteres hūgarie reges auro micātes to-
gisqȝ pacificꝭ amicti itrabūt: sȝ horrēdis mūitꝰ armoꝝ ꝑsidijs sꝫ
ijt: assūt ꝛ regie dura ad spectacl'a vocate: hee scā priꝰ altaria cir-
cuūt: pꝰ hec sepulcralē lodowici regis capellā itrāt dū marmore
am pij regꝭ ꝯspiciūt figurā corde scindūt gelidoqȝ diu adherētes
saxo tristē deosculāt imaginē ꝛ rubentē imbribꝰ lachrymaꝝ lapi
dem mūdāt: pectore tādē sufficiēti merore depasto iras siml' ꝛ ge-
mitꝰ visceribꝰ i intimis claudūt madidasqȝ lachrymis genas sic
cātes: siml' ꝛ altos dissimilātes ficta frōte dolores sublime fanuȝ
petūt vbi karolꝰ sacrata circūdatꝰ veste medius ꝓceꝝ stabat: nec
minꝰ clero mistica dei v̓ba cātāte sūmꝰ strigonieꝭ ꝑsul regale te-
nēs ꝑmāibꝰ diadema voce ter leuata de more plebē inṫrogat: si
karolꝰ placet i regē: alijs fautoꝝ suggessu alijs metu placere ac-
clamātibꝰ: illū i regē vngit ꝛ laudibꝰ celebri sacerdotū gutture re
sonātibꝰ sacꝝ illi diadema iponit. Sȝ o mira res que priꝰ oībus
placere noscebaṫ cū finē cepit optatū nemi placere visa est: nam
mox vulgꝰ spoliatis reginis miseṫ: prioresqȝ sceleris qui erant
auctores cōpūcti itrinseca ꝯscia rodi videbāṫ. Quare nō leti stre
pitus nec gloriosa regalis que quōdā coronatiōis pōpas comi-
tabāṫ gaudia sequūṫ: ꝛ ipsi reginaꝝ fideles ingratū iugulare ty-
rānū scūmqȝ dei tēplū illius cruore fedare: ac vltrices aīas regꝭ
madefactas i sanguie ꝑ vulnera mille efflare ardebāt: nec desūt
ostēta regi iimicātia: naȝ dū d̓ ꝯsuetudie sacre pꝰ misse solēnia re-
gali i fasto ꝓceꝝ caṫua stipatꝰ tēplū egrediṫ: equū auro radiātē a-
scēsurꝰ i signe sci regis stephāi vexillū quo pria dies regni diudū
freta fuit: totqȝ ꝑ ānos pia religiōe futuris regibꝰ ꝟuatū illū ꝑce
dēs testudie value tactū i ꝑtes frāgiṫ ꝛ regē sceptra fraude rapiē-
teȝ dedignaṫ. Cuȝ v̓o securꝰ castro i budeñ. manēs noua gliareṫ
de dignitate: illū deꝰ atris ab alto portētꝭ ṫritat: diebꝰ eni autūni
medijs niuibꝰ oriēte de subsole ṫribilis qualeȝ exacta ꝑ secula se-
nes hūgarie memiere nulli volumie magno emergēs dēsissimos
dissolutꝰ in ibres turres altas elatasqȝ domos ipetuoꝭ flatibꝰ cō
cuciēs stridore ꝛ mugitu igēti trēulare feč altaqȝ tectorū cacumia

euertens medias vertit p auras: tremēdū dictu cuz tam densi aq̄rū vapores ⁊ validi vētoꝝ flatus triduana seuissent ira in chaos eternū ampliꝰ putabāt redituꝝ orbē. Et rursus: sue regalis circa occasū pompe inopinatāqȝ ciꝰ vite ꝓpe āte ruinā īnumera coruoꝝ multitudo aduentās hūana que vi aut arte nulla depelli potuit regalibꝰ tectis insedit ⁊ turmatim volitādo castri ferebaꝫ p ptes orrendo crocitamīe sidera simul ⁊ aures attonabit hūanas nihilominꝰ rostris in vim ⁊ vulnera vsis mutuos artꝰ depulmabāt: nigrasqȝ pēnas piter ⁊ regalis culmē cubilis purpureo cruentabāt sanguīe: mouebāt hec ꝓdigia karolū ⁊ sentiēs minitantia fata ipsuz grauibꝰ teritari ostentis spe tamē futura delusus se minime sentire dissimilabat.

De nece ⁊ interitu karoli regis parui.

Inter hec regia elizabeth tāto de vtice fastꝰ deiecta graui amaritudīe torqueꝫ: maiestatisqȝ nouit abacte dulcedine capta vltrici ardēs furore rem ceca fraude ablatā tectis reuocare insidijs parabat nec palatini garēsis suggesio deest Reginis cui alto spoliatis honore magis cōpaciebaꝫ nemo mouebat hūc tuz suaꝝ pietas reginaꝝ: tūqȝ illi quidā regis lodowici merita cordi erāt: iste q̄ntū in tam grandi facinore cōmittendo feminea deficiebat magnanimitas reginā karoli ad necē impulit: seqȝ hoīez qui regē audax ferro agrederetꝫ hr̄e aiebat. Erat eteni erga hūc palatinū hō pditiōe nobilis viribꝰ ⁊ aīo fortis blasius forgach denomīatꝰ de cuiꝰ ꝓsapia dn̄os castri gymes eodez cognomīe insignitos nr̄a etas deriuatos nō dubitat hūc regina simul ⁊ palatinꝰ in mortē karoli quęrarūt: ⁊ vt quidā dicūt ꝙ castꝝ gymes p̄dictum eidez blasio forgach tante p̄sumptiōis p̄ciū fuisset. Postq̄ȝ aūt de rege egrediendo inter reginā ⁊ palatinū clam cōuentū est viaȝ querebāt qua securiꝰ tantā res pfici posset: q̄re palatinꝰ caliditatis arte quadā ad nate sue in ꝓximis celebranda cōnubia se pgere debere diuulgās nouo honore simulato nouis se militibus stipat: lateribꝰ etiā extrinsecis fideles quos suaꝝ mordebat p̄iudiciū dn̄aꝝ de rege nouas res parat armis spectare docuerāt: ⁊ cū se tantū ad nephas aptos viderūt palatinꝰ reginā īstruit vt regē sua ad penetralia ficta occasione adiuncta vocaret. Erant enim tunc rigidi mensis februarij dies festo virginis sacrate cui christꝰ

Blasius Forgach.

rosas cū pomis suo misisse de rosario recolit: ꝓpinquātes dñice
q₃ incarnatióis mille trecētos octoginta post ānos quintus no-
uo volumíe currebat. Cū regina elizabeth illius diei circa occa-
su₃ a marchione sigismūdo genero suo nouas sibi allatas lr̄as re
gi karolo ītimauit: rogās ipsu₃ vt suā descēderet in domū ⁊ disso
lutióem simul ⁊ secreta lr̄aꝝ intuerent̄ ac occulta que secū hr̄et có
ferre audiret. Infelix karolus tetra peccati caligie obsessus cubi
li ab alto descēdēs italicis comitat⁹ aulicis reginale adijt hospi-
tiū. Eade₃ ⁊ palatin⁹ garensis hora: sicenī cōuentu₃ erat pluri-
mā secū trahēs cohorte₃ castꝝ regale ītrauit suisq₃ cateruatim: ꝓ-
ut illis cómiserat ī portis castri remanētibus: ipse ad palatiu₃ qd
regē ac reginā simul tenebat sequēti luce ad filie nuptias se transi
turū dissimulās vt dño domíe ve suis vale diceret cóiuratum sub
veste ense accinctū secū deferēs ītrauit. Regia igit̄ ⁊ palatino re-
gis ad latera sedentib⁹ ⁊ varijs tractatib⁹ incūbeñ. italici sponte
ꝯsilio cedūt domoq₃ egressi bini ⁊ bini: vt coꝝ moris est: ꝑ castꝝ
ferunt̄: dū ergo palatin⁹ cógestu₃ ad facin⁹ optatū tp̄s se exhibe
re vidit Blasiū forgach tantā rem audax qui susceꝑat astantē ob
liquo lumíe intuit⁹ est: ille accepto signo de sub clamide mox ru-
tilantē coucēs gladiū illū in regē in tantū fulmiat ⁊ in suoꝝ v̄tute
brachioꝝ ipsū graui ictu agrediēs v̄ticē simul ⁊ supciliū lumēq₃
eius mediū miserabili vulnere scidit: ⁊ scelere cōmisso aulā egre-
diēs italicis ingēti vndiq₃ clamore ⁊ cócursu inualescentib⁹ ense
cruētato palatinales vsq₃ ad turmas sibi viā apit. Rex v̄o karo
lus tāti vulneris acritate suscepta mīme cecidit: s₃ īfelici surgēs ī
quo sedebat de loco lento nutātiq₃ gressu ꝓcedēs ꝑ pauimentu₃
cruore lóga vestigia signabat: ⁊ cubile a quo sanus descenderat
eger adijt. Regia aūt elizabeth insuete rei visu atonita sue dom⁹
amēs corruit ī medio: palatin⁹ v̄o ꝯceptū nephas se pꝑisse leta
tus munīna castri ītrepid⁹ agredit̄ portasq₃ siml̄ ⁊ arces hūgari
cis reparat armis: italici autē sine principe sine armis medios se
volui int̄ hostes: ac regē sanguíe fundere dū cóspiciūt fuge ꝑsidi
um ipsis tuti⁹ eē putāt: ⁊ vt resūptis armis viroq₃ potētes ī vin-
dictā regis redirēt castꝝ egressi totā ꝑcurrūt ciuitatē: s₃ cū nullum
regia moueri vltiōe: arcesq₃ captas ⁊ hostili satellite se ab ingres
su castri ꝓhibere aduertūt prime noctis sub tenebris regalib⁹ co

mitati fautoribus fugiētes italicas tendebāt vsus horas: eiusdē tādeꝫ noctis sub ꝯticinio reginales ⁊ palatini cōplices nō sine feritate regale irruētes ad cubile sublatisqꝫ postib⁹ regem sautium extrahūt ⁊ captū alte turri seruandū tradunt. Heu de genere humano q̄ntis fortuna ludibrijs triūphat ꝓch dolor regē turris iniqua excubias vigilātes nuꝑ in q̄ solebat hr̄e carcerat: cedēte eniꝫ deo sua quēqꝫ crimīa vasto pondere p̄cipitāt: quisquis es secundarū primā rerū frontem cur inspicis cur gaudes de illis cū incerta rarū sint momenta ⁊ sepe easdeꝫ fata aduerso cardine claudāt. Nec min⁹ noctis eiusdē obscura sub ꝓfunditate finitimas reginarū gentes ad id seruatas tātiqꝫ auidas spectaculi in ciuitatē introducentes vix indubij aduentū diei expectabāt: ⁊ cuꝫ titane⁹ axis rubentē aduexit aurorā ⁊ splēdor ille solis aureus humentes depulit tenebras: cumulatis viribus plateas ciuitatis vagātur ꝑ oēs: ⁊ regem regnare mariā clamitāt: ac vltrices ꝑ manus de karoli fautorib⁹ grauē tallionem exigūt: irrumpētesqꝫ domos italū ꝯgestās illoꝶ gaꝫas voraci p̄de exponūt nocētū vndiqꝫ sanguinē ī multa rabie fundētes: ⁊ nisi ille iohānes horwathij ban⁹ in forti suoꝶ croacoꝶ manu portā sabbati cruēto certamīe sibi vēdicasset: ibidem graues sui demeriti penas luissꝫ. Rex postea karolus tollit̄ ⁊ celsam ad arcem wissegradi seruādus mittitur vbi vulneri vt quidā aiunt: venenata medela adhibita faucib⁹ elisis ⁊ respiramīe clauso mestā ꝯsumauit vitā. Nūc quid opes: quid regna quid ꝓfuit altas reginas potētibus spoliare sceptris duꝫ fortuna illa omnipotēs vrbib⁹ ex tātis vltimā sepulcri pompaꝫ cunctis mortalib⁹ vnā tibi negauit: in claustro eni scī andree īfra arcem wissegradien̄. p̄dictā ꝯstructo nō paucos ꝑ ānos tabiduꝫ in cadauer redactus ītumulat⁹ iacens erūne hūane ingēs spectaculū: regibusqꝫ futuris documētū ⁊ exemplū satisgrāde p̄buisti. Enimuero rex iste an̄ hec romanā ꝯtra ecclesiā p̄sumēs sicilie de regno debitum ānualis homagij fiscum illi negāt ꝓpterqꝺ summus pontifex eum sue calamitatis hunc paulo ante dieꝫ anathematis vinculo īnodanerat: ⁊ hec fuit causa regis mēbra istius sacratam que humū attingere vetauit.

Incipit p̃fatio in chronicam Sigismundi regis et Imperatoris simul cum ceteris eiusdez gestis.

Ænouare omissa hoīuz acta ne negligētia emergēte subripiāť tuis votis rōnabili occurrēte causa imo vetusta nundūz labefacta amicitia cogēte ampliꝰ q̃z me rogatū efficisti parere duxi potissime ne impulsu tuo temere incepto operi meo finis desit: ⁊ tpa quōdā nr̄i pricipis regis sigismūdi ⁊ romāi cesaris quē supius brandenburgeñ. noīauī marchionez que meo iam exacto labori quod aīo ꝯnexa esse ꝑspiciunť ne stilo aliq̄li ītacta hūanis labanť ex recordijs maiora meis viribꝰ vt dementiuz moris est: agredere p̃sumens ea que a p̃fati regis karoli tristi exita regni hūgarie ītra viscera īfra preclaꝝ moderni principis nr̄i regimīe gesta fuere maxīe que īmortalitatis honore sūt digna ꝑut rebus de eisdem ꝑ magnificuz dn̄m michahelē orzaag palatinū quē p̃fatus cesar nō claro sine merito hūilis nobilitatis ď tugurio alta sublimauit baronatꝰ ad atria Tū vero ꝑ quoddā registꝝ eiusdez cesaris diebus p̃scriptoꝝ tēpoꝝ suoꝝ ꝑ obseruatiōe conscriptū edoctus stilo priꝰ excusato ⁊ carmīe ꝑuiloquo ꝑstringere: ac tibi qui me tantilluz languide latinitatis hoīem huius operis ad primitias tuis artare scriptꝰ nō eruisti dedicare curaui vale.

De vindicta ꝑ iohannem horwathij banum a reginis ⁊ palatino exacta.

Ege karolo nequiť ꝑempto ⁊ regni habenis rursus ꝑ reginas arreptis regis karoli qui erāt auxiliarij metu ꝯcuciunť nō modico ꝑ ꝑtes sibi tutas querităes nōminus regem extinctū vindicare ardebāt: regine aūt ⁊ palatinꝰ oīa eis cōtraria ipso rege inťfecto cōplanasse ⁊ deuicisse arbitrātes: illa ꝑte āni instāte cū sol feruidꝰ leonis ingrediēs signū feruido messores quassabat estu infilices regie simul ⁊ palatinus demētia ductrice aulicoꝝ tantuz comitati catheruis budā egrediunť: ⁊ ꝑtes regni lustrant inferiores: ⁊ cū celeberrimo die festi btī iacobi apli v̉sus opidū diako nulla īsidiaꝝ suspitiōe pulsati mediū gradereť ꝑ cāpū iohānes de horwath banus ingenti hostilitatis manu collecta vltrici estuans aīo furibūdus in agmina aulicoꝝ irruit: graue certamē cōmittiť hostes inť vtrosqz: ⁊ cū reginales palatinales

ve gentes imparitate hostiū se excedere vident illū qui numoū ce
ciderāt terga dantes pcipiti fuge se cōmiserūt. Blasius vo for-
gach vt erat audax pmitias excipiēs pgressus ex impulsu hosti
lis lancee medios int bellātes deiect⁹ ab equo capit ꝛ intuētibus
reginis decollat. Garensis aūt palatin⁹ dū tāti discriminis psidi-
um solaꝫ esse mortē psiderat descendēs ad equo ꝛ reginaꝝ iūctas
currui ī hostes gladio vtit seqꝫ ac reginas virib⁹ deffendit totis:
ſꝫ quid pficuit solitarie man⁹ deffensio cū vndiqꝫ īimicū insistēs
brachiū eiꝫ letalib⁹ sagittaꝝ ictib⁹ sautiabat: qs ille suo infixus
corpi ne sibi feriēs ppediret man⁹ arundinū ab instar confringe
bat: ꝛ interim tāte coorthi obstitit donec p quendā militē regina-
li de sub curru vnde nō timebat p pedes arreptus in terrā deijcit
ac reginis ꝛ eaꝝ pedissequis future mortis metu stridēti clamore
inualescentib⁹ ibideꝫ capite truncat. Quo pempto ꝛ reginalib⁹
aulicis alijs deletis alijs fugatis: feritas illa croacoꝛuꝫ honoris
ignara reginales curr⁹ inuadit piter ꝛ euertit: ac reginas simul ꝛ
domicellas earuꝫ sine venia sexus ꝛ absqꝫ reginalis reuerētia di-
gnitatis currib⁹ de eisdem extrahēdo ꝛ multis afficiendo ptume
lijs captiuas sui bani adducūt in pñtiam. Quib⁹ dū ille regs ka-
roli necē multis obprobriosis exprobrat dicts: regia senior mox
gemib⁹ in humo defixis supplices man⁹ eleuat: parce inquit mi
bane parce ꝛ illud qd quondā a rege nr̄o lodowico bñficiū tulisti
remīscere: ac ī natā ei⁹ inoxiā seuire noli ipsa ppetrati sceleris suꝫ
auctrix: alt nr̄m eiusdeꝫ rei opifex qui ꝛ me ad hūc pduxit finē pe-
nas dedit sexui igit fragili tui honoris gr̄a miſere quoniā nō abſ
qꝫ causa deliqui. Et cū regina āpliori vellet vti sermōe illi⁹ ecō-
spectu ipse abijt: dū aūt nox supueniēs illi⁹ diei fugata luce vndi
qꝫ suas diffudisset tenebras regia elizabeth tollit ꝛ frenats fauci-
bus amnis boꝫwtha altas demergit in aq̄s. Regialis vo atri j
vgines tū nobilitate tūqꝫ pulcritudie īsignes nocte eadē dedeco-
ris lecto tractate fore qd apud me vel habꝫ fidē: phibēt. Tandē
dilucl'o ppinqui ortū solis diē qui efficit clariorē nūciāte sine mo
ra psurgētes croatiā vsus suoꝝ flectētes habenas equoꝝ non si-
ne festinatōe transierūt iuniorē regiaꝫ secū captiuā ducētes: pch
dolor hūana pditio q̄ꝫ varijs fortune voluit euentib⁹: arridentē
enī pridē reginis sortē tā cito res īaduersas cōmutari quis putaſ-

set vt recens exactam post vindictaȝ inopinatam sui demeriti red deret tam puo in tempe tallioneȝ: regine eni ꝛ palatinus de nece karoli has penas dedere. Naȝ ille qui cũcta creauit cũcta ꝛ respi cit ꝛ suo intactum iudicio ommittit pterire nihil.

De reditu sigismundi marchionis ad budam ꝛ de eliberatione regine.

Eodem tempestate qua rex karolus sanguineȝ simul et aĩam fudit regina elizabeth patratarũ seriem reruȝ ad marchionem sigismundũ noui gratia gaudij conscribi faciens: ꝛ vt festinãter veniret illũ suos p nuncios rogatum effecerat. Quare ipse sigismundus marchio enormis casus reginaꝝ fama nundũ audita cũ bohemoꝝ armata manu plurima: multis etiã illum ptium regni hungarie supioꝝ pceribus comitantibus intardus ad budam descendit sponteqȝ ad arcẽ im mittit. Eisdeȝ aũt dieb⁹ regina iunioꝛ i castro Crupa denoĩato in ptibus croatie situato tenebatur. Postq̃ȝ iohannes horwathij banus marchionẽ bude existere ꝛ pceres illi fauere audiuit men te ꝛ aĩo debilitatus graues incidit in curas. Quare reginã adiẽs illi ita locut⁹ est: de omibus erga te ꝛ tuam genitriceȝ q̃ȝuis satis digne gestis penitentia ducoꝛ licet te eidem fini cui ꝛ genitricẽ tuã exponere in pposito habuerim. Cũ manifeste sciã si tibi vita fua bit eadẽ qñcunqȝ mihi demet: sȝ ne manus mee sanguĩe benefactoris mei polluãtur te dimittere deliberaui: ita tamen vt mihi fi dele iuramentũ pstes me nũq̃ȝ tuam eliberationem penitere: sin aũt incepta nõ min⁹ pficiã ꝛ oĩa simul vna eadeȝ si opoꝛtuerit sol uam tallionẽ: ꝛ his dictis domũ exiuit: supba vox tyranni ĩtima regine pectoꝛis scindit: quare habũdantes eius ex lumibus oꝛiũ tur lachꝛyme pallidas p genas vndiqȝ defluentes: sufficientem tandẽ post meroꝛeȝ siccatis oculis illũ ad se vocare petit qui dum adfuit regina metu ꝯcussa non tantũ iuramentũ illi pstare verum etiã qꝛ vitam illius seruauerat illuȝ vt prẽm erga se semp esse venerandũ pmittebat: scẽ igit afferũt reliquie: ꝛ oĩa que ipse ban⁹ exigebat p reginã sacramẽto reali roboꝛant. Quapropter regine currus coaptantur: ꝛ ipsa regina velut effulmie erepta budenseȝ optatam deducitur ad ciuitatem.

Ec oīa triennio vel paulo amplioris spatio temporis post regis lodowici obitū crudeli impetu in multa sanguīs effusiōe multarūq3 direptiōe reruz trāsiere: tādez nobiles regni q̄z granib⁹ torqueri guerris potius pacis grata amenitate gaudere p̄eligētes: ā̄no dn̄i millesimo trecētesimo octogesimo sexto: ea vi-

delicet ãni ipsi⁹ etate cum ver ille gratus suaui auicularꝫ modula mine decãtat⁹ posteros sui cursus ꝓpinquãs ad limites veniẽti feruide estati rubẽtib⁹ hospitiũ decorauerat rosis: geminiqꝫ currũ vehentes phebi altiores eteris ꝯscendebãt ad gradus ad magnũ scꝫ diẽ penthecosten i albã regalẽ ꝯuenerũt vbi regia maria cũcto i vnũ ꝯuocato nobiliũ ceto media stetit inť illos: ablutisqꝫ pri⁹ genis lachrymarꝫ riuulis nõ grauib⁹ sine suspirijs ad populũ hãc vocẽ fecit. Dñi ⁊ frẽs qui mei genitoris remiscẽtes merita in me beniuolẽtie fuistis aĩo ⁊ meũ ꝑ vos mihi datũ nõ labefactastis impꝫiuꝫ deo ⁊ illis grãrꝫ imensas refero actiões: nostis q̃nto guerrarꝫ turbine nouiť elapsis dieb⁹ nrm agitatũ est regimen q̃ntasqꝫ ipsa ꝑtulerim ꝑiculorꝫ ꝓcellas illa mihi vri i ꝯspectu referre aut vob audire necessariũ est mime: oĩa enĩ vel vidistis vľ audiuist nec vris de recordijs puto eẽ lapsũ q̃li pacto gẽitore meo grate recordatiõis nũdum sublato vro ad id accedente voto huic principi queꝫ manu ibidem astantẽ ostendit matrimoniali federe sim irretita. Credo etenĩ ꝙ illa que tũc placuere vob ⁊ nũc placeant. Ecce igiť de spõso regeꝫ efficio iusqꝫ regni pꝛiť ⁊ diadema illi cedo potissime cũ nec femineũ vos amare impꝫiũ neqꝫ ad dirigendas tã ĩpetuose gẽtis habenas factis testãtib⁹ illud sufficere aĩadnertã simul ⁊ cũcto corã populo marchionẽ iuxta se statuens ait: hic dñs ⁊ marit⁹ meus hic rex vr est: ꝑcite igiť regno ⁊ vras mutua cede ne deleatis ꝑsonas pax enĩ vbiqꝫ trarꝫ optimũ bonũ ẽ et ꝯcordiã populi vicinũ regnũ metuit regie oro astãtibus placuit vniuersis: igiť celeberrimo die scripti festi pẽthecostes ĩstãte ipse sigismũd⁹ marchio etat sue ãno vigesimo cetorꝫ hũgarie regũ ad ĩstar magno cũ tripudio ĩ regẽ solẽniť iunct⁹ extitit pꝛiť ⁊ corõat⁹.

De penis a iohãne de horwath bano exactis.

Ege sigismũdo regni hũgarie sceptro feliciť potito: regia maria dudũ ꝯceptã suscepte calamitatis estuãs ĩ vĩdictã regẽ sigismũdũ vt ĩoffendẽtes man⁹ ĩgereret vltrices sepi⁹ alloquiť ⁊ crebris illũ nõ sine fletu suggestiõib⁹ fatigat: susceptequꝫ ꝑ ipsaꝫ erũne mille spẽs illi exprobrat: eisdeꝫ diebus iohãnes de horwathij ban⁹ castrꝫ regale posegawar appellatũ sui capitis ꝓ tutela subĩtrauerat. Rex igiť sigismũd⁹ assiduis cõiugis mot⁹ querelis copias aptat ⁊ illas trãsdanubiales ad par-

tes bulgariā v̓sus mittere dissimilās castri p̄dicti in obsidionem ꝯuertit. Obsessio igiṫ castro p̄dicto dū idez machinis bellicis acri us oppugnareṫ: spesq̄ȝ de cita ei⁹ obtentiōe erga oppugnātes i-dubia esset vna noxiū dū tenebre vbiq̄ȝ ṫraꝝ diffuse reb⁹ furtim ge rēdis tp̄s p̄bent habile iohānes horwathij ban⁹ ipso de castro ea pte vnde stephan⁹ fili⁹ laczk wayuoda: alṫ stephan⁹ de simo thorna regie dolosa sub fidelitate īmixti expeditōi excubias tene bāt ꝓsiliens fugiēdi li͛btate potit⁹ est: trāsfluuiūq̄ȝ zawe eadē no cte nesciṫ si nauali officio vel arte natatoria vect⁹ i castꝝ dobor de noiatū in bozne ptib⁹ que vzora vocitāṫ situatū iuasit vbi p̄sulē zagrabieñ. paulū pluresq̄ȝ sui facinoris cōplices iuenit: eisdē tē-porib⁹ bozneñ. dalmatini siml'ꝛ croaci eiusdē iohānis bani ꝛ sue choorṫs magnatū suasiōe viciati a fidelitate quā sceptro debebāt hūgarico defecerāt: regniq̄ȝ i horas nō pūas i igne ꝛ ferro vasti-tates edebāt. Quare rex sigismūd⁹ copias copijs cumulādo vt ipsa regna sue flectificaret pricipatui illō quoq̄ȝ castꝝ suos qd tu-tabaṫ īfideles expugnaret magna vi armoꝝ vndiq̄ȝ cinctus p̄ta ctū flumie zawe trāsiuit ꝛ boznēse regnū potenṫ itrauit: iohānes v̓o ban⁹ regalis expeditiōis ṫrit⁹ magnitudie i illa que sibi prius arriserat fuga magis q̄ȝ i dicti castri ꝯfisus mūitiōe añq̄ȝ obsidiōe claudereṫ de ipso castro cū plurib⁹ eadez peste īfectis suis cōplici bus exiuit ꝛ fugitiu⁹ p colles ꝛ montiū p obrupta ferebaṫ: sȝ hec fuga ꝓficuit sibi mīme: nā p regez sibi ordīatas īcidit īsidias cap tusq̄ȝ ē. Rex āt sigismūd⁹ p̄fato castro dobor expugnato regeq̄ȝ bozneñ. siml'ꝛ regnis dalmatie ꝛ croatie iugo fidelitaṫs ānexis re patriauit: ꝛ iohānē banū i ciuitate quīq̄ȝ eccl'ieñ. genere exṫminij horrēdo ꝓut regialis exposcebat furor necare iussit: primit⁹ eni equi ligat⁹ ad postera ciuitatis p plateas circūlat⁹ est tādez igni-tis vexat⁹ forpicib⁹: ex p⁹ q̄drip̄tit⁹ ꝛ ciuitaṫs porṫs pticulatiȝ fu-turoꝝ erudimēto ꝓ ṫribili appēsus illā quā i alios exercuit seue-ritatē ꝯsecut⁹ extitit: epūs v̓o zegrabieñ. q̄ȝuis multis alijs neca tis ñ sit īterfect⁹ nūq̄ȝ tñ eiusdē epātus i sedē quodū vixit restitui valuit.

De exercitu regis sigismūdi i moldaniā.

Anc etiā añ tēpestatē dū res hūgarice femīa duce graui fluc-tuabāt guerra: molduani piter ꝛ ptes trāsalpine regiali de-dignato sceptro necdū rescipiscētes regi sigismūdo fauebāt. Ille

igit̃ q̃rto postq̃ȝ coronat⁹ est āno renouatis armis illos domādi agressus ē: eisdē tp̃ib⁹ quidam stephan⁹ wayuoda molduanas moderabat̃ habenas hic vt regis p̃cluderet ingressū oēm sue gē tis vim cōmonuit alpesq̃ȝ ⁊ aspera viaꝝ anfracta rex vnde ingredi hēbat tū indaginib⁹ tū sagittarioꝝ mūiuit p̃sidio: ⁊ cū rex īsidiaꝝ insci⁹ alpes ꝯdescēdisset ingēti mox sagittarioꝝ manu agredit̃ te la nec min⁹ hoies equosq̃ȝ feriūt ⁊ pene oīs dēsaꝝ imbrib⁹ sagit-taꝝ regalis expeditio grauat̃. Regij aūt milites vitā in forti bra chio redimere conati de equis descēdūt ī magnaq̃ȝ v̄tute bellandi irruētes ī valahos m̄ltis ex eis int̃fectis illos retrocedere cogūt fugiētesq̃ȝ alpiū ꝑ obrupta graui mortalitate afficiūt. Quare re-dempta sibi gladio via rex p̃fati stephāi wayuode vsq̃ȝ ad habi-tacl'a penetrauit. Ipse aūt wayuoda dū p̃terq̃ȝ veniā petere sibi ꝓdesse aduertit nihil: ad regē vēit ⁊ sui grauis demeriti debitas: vt nō daret penas rege corā sui dn̄ij volahis cū potiorib⁹ in traȝ ꝓcidēs regē his v̄bis deprecat⁹ est. Gloriosissime prīceps tua nob̄ veniā petētib⁹ regalis clemētia ignoscat ⁊ illud n̄ra qđ ꝓter uitas ꝯtrariū fidelitati quaȝ debem⁹ temere p̃sūpsit grata expiet̃ benignitate: ꝓstratis eteni parcere q̃ȝ duritiē ꝯterere īobediētie regali dignitati nō min⁹ glie affert eniuero tuaꝝ sum⁹ puluis plā taꝝ. Tu rex ⁊ dn̄s n̄r es: illā igit̃ quā n̄ra nō expostulāt facinora grām v̄ra nob̄ regalis pietas largiat̃: ⁊ his dictis vniuersi simł hūiles flectētes ceruices regiā expectabāt beniuolentiā. Ad hec rex sigismūdus ita respōdit: n̄re regalis celsitudis offensa q̃ȝuis digna vltiōe pēsanda esset: ne tñ crimīe austeritatis n̄re glia fame viciet̃ parcim⁹ vob̄ ꝑiter ⁊ ignoscim⁹ ⁊ vos ī n̄ram recipim⁹ gra tiā in aū nō delinquentes: ꝓuoluti ergo regijs pedib⁹ stephan⁹ wayuoda ⁊ sui regij oras amict⁹ deosculāt̃ sincera p⁹ hec fideli-tas ⁊ ānualis cēsus soluere ꝓmittūt̃: oīaq̃ȝ fideli iuramēto robo rant̃. Quaꝓpter rex sigismundus rediens milites simul ⁊ arma vni⁹ āni recreauit quiete.

De exercitu regis sigismūdi in ꝑtes trāsalpinas ⁊ de morte marie regine. sequit̃.

Ost hec rex sigismūd⁹ sexto sui regimis āno gētib⁹ trāsal-pinis arma ītulit: hec gēs suis nō ꝯtēta potētijs vt se de-fenderet vallidā thurcoꝝ ꝯduxerat manū. Dū igit̃ rega-les copie alpib⁹ trāsitis illi⁹ t̃re ad plana descenderūt: aciebusq̃ȝ

ordinatis ac signis bellicis collatis vtrqʒ hostis manu vti vellet Mox thurci pariter ꝛ volabij radiātiū armoꝝ: quib⁹ regalis insigne tegebať expeditio: fulgere triti tutrici se fuge cōmiserūt. Regins vo exercit⁹ quodū potuit: illos psecut⁹ est: cadebāt turci et valabij ad dextrā ꝛ ad sinistrā ꝛ cadentibus multo plures additi fuissent: nisi regalium militū equi vasto pondere armoꝝ ipsis insidentium depressi fugientibus pares in cursu fieri valuissent: ꝛ nox supueniens illis tutiorēʒ danubij transitū nō pbuissʒ. Rex igitur sigismundus ꝯtrarijs fugatis copijs castrum minus nikapol ardua cinxit obsidione tutabanť eo tunc illud thurci simul et walabij crebriusqʒ de muris erumpentes regio i exercitu tumultus non modicos edebant. Rex aūt bellicis machinis adiunct⁹ castrum idem in magna sui pte precipiti dedit ruine: expugnauit ꝛ eiusdem deffensoribus alijs interfectis alijs captiuatis illō hūgarico cōmendauit psidio: tandem genti ptium earundem iugo obedientie imposito cum triumpho felix venit in hūgariā. Nūdū tamen redierat cū regina maria graui preuenta egritudine regnū pariter ꝛ vitam liquit: nec illius obitus regi sigismundo parum cure peperit. Nam rex polonoꝝ ladislaus defuncte regine sororem vterinā adiuga denoīatam matrimonialis federis grato in ꝯtubernio habebat. Ipsam igiť ꝯiugem suam sceptro mortue sororis potiri ratus ꝯtra regem sigismūdum exercitum copiosuʒ mouit: ꝛ nisi pater reuerēdissimus dominus iohannes de kanijsa archiepūs strigonieñ. multo armatorū cetu regni confinia muniuisset ambitiosus priceps absente rege sigismūdo regimen eius nō minus turbare potuisset.

De decollatione triginta duorum militum sequiť.

Felices rerū euētus nedū reges verū ꝛ hūiles ex igni census hoīes quos ꝯditio silere mādat extra solitū rapiunt ꝛ morib⁹ mutāt: variaqʒ p illecebra ducūt: dū eni hūane sortes pspo tramite dirigūť aīuʒ eleuāt pspantis: nec min⁹ illū arduis īgeri reb⁹ cogūt. Rex sigismūd⁹ quousqʒ scda comitat⁹ fortūa solito mag⁹ aīo tumid⁹ quosdā suis d regnicolis nobilitate īsignes añ hec: dū. s. regiaꝝ gubnamē calle sinistro vehebať i se ꝛ regias grauiť dliquētes aut grata sb fidelitate sibi iūgere aut illos morte afficere satagebat: illi qdē demēti ducebāť pruitat⁹ obstiatia ꝛ

mori poti⁹ q̃ȝ igrato sub principe viuere ꝑoptarãt: hij erãt nobiles illi nr̃a quos etas duoꝝ ⁊ trigita militũ noie vocat: int̃ quos erat miles ille tã gl'iosus hũgaros iter oẽs magno laudis ꝑcõio insignit⁹: stephan⁹ kõth denoiatus dñoꝝ de hederwara alto de sanguie ort⁹ quẽ nr̃m eni virib⁹ ⁊ v̇tute nõ min⁹ ꝑclaꝝ nedũ loquit̃ veꝝ ⁊ resonãti lira canit: isti milites dũ vagabũdi regni ꝑ climata spatiant̃: regiqȝ sigismũdo id obprobrij nõ modicũ generaret nouas illos res agredi suspicat⁹: statuit eos eẽ circũuẽiendos virũqȝ nõ min⁹ arte deceptoria q̃ȝ armis potentẽ georgiũ waydasij sibi sidũ: illos vt vi aut fraude ad se duceret ↄstituit: dũ igit̃ milites hij sec⁹ fluẽta zawi hostilitat̃ suspitiõe sine oĩ cãpestrali hospitio dediti ꝑter iohãnẽ de korpad quẽ sopor rubẽtis aurore nũq̃ȝ detinuisse fert̃: aduẽientis diluculi dulci eẽnt occupati sũno ipse georgi⁹ waydasij dormiẽtes irruit suꝑ illos: ipsi v̇o mox cõsurgẽtes arma capiũt: ĩstat ille pollicitatõib⁹ ⁊ regẽ illis placatũ reddere ꝓmittit: nihilomin⁹ armis militeqȝ potẽtior terrori illis erat: ipsi v̇o dũ ĩ hosteȝ virib⁹ vti ĩpar esse cernũt cedũt ꝓmissis. Cũ ãt ĩ opidũ karũ denoĩatũ ventũ est diris credũt̃ viculis ⁊ budenseȝ ad ciuitatẽ in currib⁹ delati sũt: ↄtulerãt nobiles hij int̃ se dũ ducebãt̃: ⁊ si regis venirẽt ĩ pñtiã nõ tñ illũ aliquo salutatõis oracl'o deberẽt venerari qđ ⁊ factũ est. Nã cũ rex sigismũd⁹ suoꝝ cinct⁹ corõa regnicolaꝝ medius sederet ⁊ ipsi nobiles illi⁹ ↄspectui ꝑsentarẽt̃: null⁹ ex ipsis ĩ salutatõem illi⁹ os suũ appuit nec capit̃ aut genuũ curuatõe illi aliquã exhibuerũt hõestatẽ: hec ignomia regeȝ sigismũdũ in maiorẽ ↄcitauit irã. Quaꝓpter sui furoris duct⁹ vehementia illos in ipsa ciuitate budensi in platea sci georgij martyr̃ fec̃ decollari. Aiũt quidã q̇ dũ stephan⁹ konth ipsa decollatõis pena plecti debuissȝ resupin⁹ vultu feriẽtis ictũ v̇sus decũbere ꝑelegissȝ seqȝ plurimas ĩminẽtes sibi mortes intrepidis oculis ↄspexisse ⁊ hãc quidẽ nõ formidare tũ v̇o in turri velle dixisset: hos etiã nobiles nõnulli vnũ ⁊ trigita fuisse t̃dũt. Cũ ãt exterminat̃ illis spatari⁹ stephãi kõth chowka vocat⁹ irreuocabiles dissolut⁹ ĩ lachrymas fletib⁹ vacaret assiduis: ⁊ rex illo ↄspecto dixissȝ ↄpesce fili lachrymas ⁊ flere desiste: en ipse dñs tu⁹ qui tibi plura donare potens sũ q̃ȝ ille qui decollat⁹ ẽ: ad hec pueꝝ respõdisse ferũt: ego inquit tibi velut scrophe bohemicali

seruiturus ero nūq̄z: qui tādē iussu regis eandē quā dn̄s suus sen tentiā subissz ⁊ nūc ꝑ adimpleuisset ꝑdictū. Postq̄z aūt sanguiez aīasq̄z hij milites simul fudere sacratū capelle nr̄i viatici in subur bio dicte ciuitatis habite cimiterij tellurez habitatione ꝓ ꝑpetua donec angel⁹ tuba canet cōpressere: hoꝝ mors militūz illas que postea int̄ regē sigismūdū ⁊ hūgaros flāmis arserūt igentib⁹ scin tillas miro cinerū sub tegmie ⁊ nūq̄z illi suū vltimū ifra diē tutuz ꝓpterea regimē ꝑbuit.

De bello regis sigismūdi sub castro maioris nicapolis infeliciter gesto.

Regnāte felicit̄ quōdā rege lodowico int̄ grecos ingēs ex orta dissessio i testinis grauiter fluctuabat discordijs: duo eni erāt grecoꝝ dn̄i ⁊ si nō eisdez parētib⁹ orti vtq̄z tn̄ se i-ꝑiali de parētela natuz eē ex hoc ius dominij ad se ꝑtinere assere-bat: nec min⁹ ceteri greci hos quisq̄z suo ꝓ libitu amabāt ꝑit̄ ⁊ se quebāt̄ ꝓ icertoq̄z iꝑatoris noīe ciuili bello pugnacit̄ dimicabāt ⁊ cū alt̄ hoꝝ suā ꝑtē deficere vidit vlciscēdi libidīe capt⁹ amratem p̄imū thurcoꝝ cesarē: postq̄z regnare ceperūt tertiū ad suas ꝑtes adiuuādas ꝑcio ꝑiter ⁊ ꝓmissis ex asia i gretiam accersiuit: neq̄z eni magne fuit difficultatis cesari id ꝑsuadere qui ad hec antea ac cēsus tot̄s virib⁹ istabat: hūc itaq̄z ⁊ ei⁹ copias p mare helespōti cū ea ꝯditiōe in tratiā nauali officio traduxit: vt ꝑfecto bello rur-sus nauigio remitteret̄: hoc pacto thurcoꝝ gēs ex asia i europaz migrauit: hec trāsuersa grecoꝝ oꝑa rogū iextinguibilē europeas ꝑ ꝑtes assidue flagrātē succēdit: nr̄arūq̄z miserearū frutices nr̄is in agris affatiz pullulātes germiauit. Nā ipse amrates nō id qđ ꝓmisit sz qđ sibi ꝓdesse posse sꝑabat aīo voluebat: semꝑ eni bel lū ꝯserēdū p occasionem i dies ꝓtrahebat vt grecos mutua cede fractos ille īteger adoriret̄ ac facili⁹ suꝑaret ꝑiter ⁊ opp̄imeret: nec illū sua fefellit opinio: vbi eni diuturno bello grecos deffice-re domesticisq̄z opib⁹ euacuatos sibiipsis ꝑuo iuuamie eē sensit: mox occasiōe adiūcta i illos arma ꝯuertit: occupatoq̄z p optune gallipali opido ad fretū helespōti situato: cet̄a greca opida obsi-diōe pet̄e agrosq̄z vastare ⁊ cūcta passim iuadere n̄ destitit quous-q̄z magnā tratie ꝑtē sue ditiōi subijecit. Ex hic reb⁹ thurcoꝝ i dies augescētibus rege lodowico vita functo: habenisq̄z hūgaric̄s in sigismundū regē deuolutis: pasaijthes ⁊ ipse cesar thurcoꝝ p̄re

Vide Iouium in uita huius Amurathis pri[mi]

Vide Iouium in uita huius Baiazetis primi.

amrate pacri igenio: nōmin⁹ idone⁹ ꝛ in temptādis reb⁹ arduis
magis audax breui spatio tp̄is tratiā vniuersā thesaliāqꝫ ac ma
cedoniā: phocidem: boetiā ꝛ acticā tū vi tum deditiōe capiēs sui
dominij fecit: misos quoqꝫ quos nos bulgaros vocam⁹ regis si
gismūdi sub ditiōe ꝯstitutos armis ifestis agressus ē. Ad hūc pa
saijbtez rex suos caduceatoꝛe misisse vtqꝫ ab inadēdo regno sibi
iuris vigoꝛe attineñ. desisteret eidez itimasse: ille ꝑ occasionē ite
rim donec tota bulgarie t̄ra potit⁹ ē relatiōez distulisse: tādez di
uersitatē armoꝝ frameaꝝ puta ac clipeoꝝ necnō faretraꝝ: quib⁹
turci i hostes vtūt: singulas ꝑ pietes vni⁹ dom⁹ appēdi fecisse: i
troductisqꝫ regijs caduceatoꝛibus ad illos dixisse fertur. Reuer
timini ad regē vr̄m ꝛ dicite illi. Quoniā ꝛ ego t̄rā ad hāc vt videt͛
ius habeo sufficiēs: piterqꝫ ꝛ illis i pietib⁹ pēdentia manu osten
dit arma: hec res sigismūdi regis animū nō parū vlciscēdi i timo
rem excitauit. Qua ꝑpt̄ sui regni decio dn̄ice aūt icarnatiōis mil
lesimo trecētesimo nonagesimo sexto anno: cōmota vniuersa sui
principat⁹ armoꝝ v̄tute igentē ꝯflauit exercitū: in quāquidē regi
am expeditōem tā grādē dux burgūdie int̄ alias natiōes ac frāco
rū siue galloꝝ popul⁹ arma nō pauca foꝛtiaqꝫ viroꝝ bellatoꝛuꝫ
agmia aduexarāt. Quoꝝ nobilitat͛ armoꝝ isignia bude in clau
stro sc̄i nicolai ꝯfessoꝛis erga frēs p̄dicatoꝝ tabulis arte pictoꝛia
inscripta ac pietib⁹ affixa in eas vsqꝫ ad annos ꝑ mēoꝛia stetere.
Mota igit̄ rex sigismūd⁹ tā grādi sui exercit⁹ ꝯgregatiōe danubi
um trāsiuit ꝛ ncdū thurcoꝝ timeret cesarē: veꝝ quidā ipsū dixisse
ferūt. Quid iquit metuend⁹ est nobis hō vastū si celoꝝ sup̄ nos
pond⁹ rueret: ipsi illud nr̄is q̄s gerimus hastis ne lcderemur su
stētare possem⁹: regno tādez rascie crudeli furoꝛe i magna reꝝ di
reptiōe hoꝛribilitatisqꝫ strepitu nimio ꝑtrāsito bulgarie venit ad
hoꝛas inde opidis oꝛiszo ꝛ bidinio alijsqꝫ ꝑtiū earūdē mūitiōib⁹
nōnullis thurcoꝝ q̄s tutabat̄ bellicosa man⁹: nō sui ꝛ suoꝝ mlt̄a
sanguinis effusiōe expugnatis: ad vltimū ea ipsi⁹ anni etate cū vi
tes suis fructus dultioꝛes cultoꝛib⁹ reddebant circa festum vide
licet sancti michaelis archangeli in campo castri maioꝛis nicapo
lis sua castra fixit. Thurci vero crebꝛius de castro erumpētes re
gium exercitum in se pꝛouocabant nōnullosqꝫ vulnerātes sepi⁹
vulnerati redibant. Cesar aūt thurcoꝛum: quem nostri senioꝛes

pasaijthem supradictũ noiauere: nicolaus aũt secundini de fami lia τ origie thurcoꝝ ad eneã senarũ epũm scribens eundeȝ chala pinũ fuisse posuit: dũ regẽ grandi bellico cũ apparatu sua i domi nia penetrasse audiuit: nõmin⁹ oẽ gentis sue robur i arma ꝯcita uit τ i forti suoꝝ manu regie obsistere expeditiõi conat⁹ appropi quabat: galli vo siue franci aduenientis hostis fama pulsati regeȝ adeũtes τ eũ belli primitias que maiori feruore solent attrocitate illis in se excipe vt annueret rogatũ efficere. Dum igit̃ cesar ipse fremẽtibus vndiqȝ suis agmĩb⁹ magnã vim paganoꝝ secuȝ tra hens regijs opponi castris visus ẽ mox franci ꝑripiende pugne insolẽti cupiditate capti priusq̃ȝ vniuerse regales copie ĩstructis ex ordine acieb⁹ signis collatis ꝑliũ inirent e castris ꝓsiliẽtes et ꝑcipites ab equis: vt eoꝝ moris est pedes certaturi descẽdentes ꝯtrarias irruerũt ĩ turmas: diro itaqȝ bello hostes inter vtrosqȝ vigẽte cũ hũgari sellatos frãcoꝝ equos cursu trãsuerso regia pe tere castra ꝯspiciũt: nundũ enĩ illoꝝ bellãdi vsus ipsis not⁹ erat: illos oĩno hostilẽ ꝑ manũ extinctos fore credẽtes graues disso luti ĩ tumult⁹ castra ꝑiter τ bellica relinquẽtes ingenia cãpo vn diqȝ fusi hostib⁹ acrit̃ insistẽtib⁹ in fugã ꝯuertũt̃ strages fit maxi ma multi cecidere de hũgaris τ m̃lti captiuitate affecti: τ nisi ipse rex nauis misterio sibi adinuẽisset salutẽ nõ celo velut elat⁹ prin ceps dixisse fert̃: sȝ hostiũ armis ibideȝ obrutus fuisset.

Nicolaus Secundinus

De inimicitijs in regem sigismundum conflatis τ de captiuitate eiusdem.

Rochdolor: res hũane nouerca ductrice fortuna ĩopta tas ꝑ calles dũ dirigũt̃ q̃ȝ varias excitãt ĩĩmicitias q̃ntũ ve pariũt odiũ. Cũ gratis etiã ex amicis maxie hũgari ce generatiõis ĩ ꝓsapia intdũ hostes efficiant. Rex sigismũdus hucusqȝ gẽti sue amabilis post tã graueȝ sui populi cladem odio fuit: enĩuero timebat ne illis quos male duxerat vt quondaȝ rex ꝑsarum xerses post infeliceȝ belli in gretia gesti finem: sue impro uisionis penas daret. Quapropter fugitiuo similis altas danu bij τ equoris per aquas remorum officio constantinopolitanam ad vrbem inde ad rodum: post hec regnorum dalmatie τ croatie ad horas nauauit. Comitabantur illum viri in regno potentes dominus iohãnes archiepũs strigonieñ. τ stephan⁹ de kanijsa

frater eiusdez: nec minꝰ p intnūcios regi qd̄ essz optimū apud pri mores regni opabant̄. Int̄ hec aūt supius noīati stephanꝰ filiꝰ laczk wayuoda: ⁊ alt̄ stephanꝰ de simonthornia antiquo scelere tumidi nō ipsoꝝ facinoris pluribꝰ sine socijs quoꝝ cordi erat am plius regē sigismūdū nō regnare ad illustrē iuuenez Ladislaū na tū regis karoli eiusdez tēpestatis nō multos añ annos vt supius dictū est intfecti tūc apulie in regno vices pr̄is ī regimīe gerentez suos mittētes nūcios sceptra regni hungarici illi q̄z leuit̄ tradere pmittebant. Ille vero miserā sui genitoris sortem q̄ hungarico in regimīe comitatus erat p̄ oculis p̄cordeqz ferēs q̄zuis illi re- gem sigismundū eluniare ⁊ regimē trāquillū sibi dare pmitterēt. ad capescēdas res hūgaricas pr̄e tardior fuit. Cū igit̄ illū grauit̄ moueri aīaduerterunt: nō ergo ab īceptis destiterunt: sz ad ipso- rum voluntatis finem facilius ꝯcludendum: ipsi vterqz stepha- nus ab eodez rege ladislao p itērnūcios iuramētū piter ⁊ lr̄as re- ceperant vt quid illi vice eiusdez ī regno oparētur: id sibi duz sce ptro poterēt̄ gratū fieret: magnam ptem nobilium hec conditio infidelitatꝰ p̄ pecunia traxit: multi fuere hac sceleris nota obfuscati quoꝝ ꝓpago etiā hac nr̄a etate ppetuam exinde assecutam deflet rusticitatez hec res clam dirigebat̄: nō tn̄ regē latebat dies ꝯsue- to volumīe trāsierūt sub hac tēpestate q̄zplures: ⁊ ipse rex sigis- mūdus vnū ⁊ medium p āuos marittimis ī ptibus demoratus. Quorūdam magnatū ope maxīe archiepi strigonieñ. ac domio rum de kanijsa ⁊ iohānis de maroth bani regale restitutus extitit in solīuz: ⁊ licet dictos vtrūqz stephanū aduersas sibi res machi- nari ⁊ componere sentiat: non tn̄ sibi coadunatam illis ꝓpter co orthez ī illos vīdicta vti parcerat transire rursus post reditū re- gis tres ⁊ mediꝰ anni: ⁊ semp īter hec ī ꝯtrarias eiꝰ res ꝯiuratoꝝ crescebat nūerus: ⁊ q̄si totus hūgarie vulgꝰ suggestiōe viciatus sinistro illū lumīe ītuebat̄: concitauerat maxime hungaros con tra illum in odium: tum duorum ⁊ triginta mors militum: tum vero calamitosus nicopalitane expeditionis exitus: nec minus ipse rex soluto Thoro carnis dissolutus in lasciuiam virginum violente deditꝰ corruptiōi hungaris obprobrio erat. Halebat etiam preter hec in populo prefatorum vtriusqz stephani crebra persuasio. Contulere igit̄ vniuersi quorum id animi erat vt regē

ipsum dñ se illis temp⁹ ad id pberet idoneū captiuitati darēt: igitur millesimo q̄dringētesimo p̄rio dñice īcarnatiōis āno ea scʒ pte āni eiusdē cū ver ille fecūdissim⁹ tauro duce medios tepido sub estu mīstrabat dies: arboresqʒ rigida hiemis austeritate virētib⁹ spoliatas folijs floridis vescierat frondib⁹ videlʒ die q̄ mater ecclesia certamis sancti vitalis gloriosuʒ decātat triumphū: barones regni dolo īdute collocutiōis grā regia adeūtes palatia ipsū regē mediū esse voluerūt: qui cū adfuit illi obiectis pri⁹ sibi vniuersis facinoꝝ causis quas ī illū excogitauerāt magno cuʒ fremitu man⁹ eoꝝ in ipsū iniecerūt: ⁊ nisi illoꝝ qui amabāt eū sibi inisset dissuasio: ibidē iulij Cesaris adinstar mult̄ vulnerib⁹ ꝯfosus sanguinē simul ⁊ aīam fudisset: erant dieb⁹ in eisdeʒ garensi in domo duo grate indolis iuuenes autore quōdā nicō de gara palatino: qui quōdā reginaꝝ ad latus infectus est: geniti. Quoꝝ alt̄ est paternū nomē sortit⁹: alt̄ iohānes vocabat̄: hos iuuenes captores regis in illū grauē patnā ꝓpter necē: cū maxīe ꝓpt̄ illuʒ penas dedisset: animū hr̄e rati ipsuʒ regem iuuenibus eisdem in castro eoꝝ soklos vocato seruandū assignarunt.

De eliberatione regis sigismundi.

Ege sigismūdo captiuitatis erūna affecto illi qui in eundeʒ amaro erāt corde: abdite ante hec in illū cōflatas insidias in lucem deduxerūt. Jamqʒ nullo obice se votis eorū potiri cogitabant: magna igit̄ in agmīa palam ꝯuoluti supba ceruice gradiētes: eleuato ipsius regis ladislai vexillo regni pclimata ferebant̄: ⁊ cū ciuitatē ad quācunqʒ ipso vexillo comite veniebāt sacrat⁹ cleri ordo illis ꝓcessionali cū veneratiōe obuiā ire compellebat̄. Inter hec ipsi regi ladislao se oīa ad vota illius complanasse vtqʒ accelerarēt intimauere. Dumauteʒ ipse rex ladislaus sigismundum captum suamqʒ ptem inualescere audiuit. Quasi ꝓmptas res adipiscend⁹ vocantium flectit̄ votis ⁊ celeri apparatu sumpto hungariā versus iter ꝯtinuauit. Rex vō sigismūdus molesta captiuitatis sub custodia castro in p̄dicto lugubres ducebat dies: regalibusqʒ elumīd⁹ crebro aborte lachryme pallidas illi⁹ inundabāt maxillas hui⁹ reḡ ꝯtinuā cordis amaritudīeʒ assiduosqʒ lachrymaꝝ decursus iādictoꝝ iuuenū gēitrix: custodia ipsius regis quorum cure erat. Cū sepius intuita fuisset

Compassionis erga illū visceribus mota liquido ea pectore ꝑut muliebris exigit natura: corde toto recipiens filios adijt: illosq̄ʒ ita affata est. Grati mihi filij an vobis in hoc hoīe maioris q̄ʒ ceteris regnicolis offense causa ē ꝙ alij cura custodie eiusdem soliti vos soli illi⁹ tutā ad ꝯseruatiōem īuigilare debeatis: maxime de quōdā genitoris vr̄i recordor me corā dictis. Aiebat eteni regeʒ legittīe coronatū si etiā inmēto cōparet̄ nō esse deserēdū rebus in hijs quicquid fecerint alij vos exꝑtes hr̄e velleʒ: nā si illū ꝑut ī voƀ sui sperāt aduersarij int̄feceritis nota effusionis regalis sanguinis vr̄e ꝑpetue ascribet̄ hereditati: ⁊ licet ceteri ī adducēdo nouo rege nouis semꝑ sperēt gaudere munificētijs vos apud illuʒ exosi eritꝭ. Quid sceleris putatꝭ regū fūdere sanguīeʒ: que dignitas si hoc nephādo crimīe vr̄as pollueritis man⁹ voƀ aut vr̄is successorib⁹ qn̄cūq̄ʒ in regno merebit̄: iste coronat⁹ tantos ꝑ annos ꝓ rege hītus ille ꝓ cui⁹ rebus agit̄ nō ꝙ rex nr̄ esset verum nundū regnū nouit desistite. Igit̄ mi fili si qd̄ in neceʒ hui⁹ hoīs ꝯspirastis ⁊ tam altā vr̄e dom⁹ dignitatē hoc enormi facinore cōtamīare caueatis rege ꝓ isto genitor vr̄ scitis quā morteʒ subijt: nec vos nō ignorare dubito istū qui dicit̄ regis int̄fecti natū esse. Qui si regni hūgarie sceptra capiet an putatis illū de pat̄na nece maxīe vr̄m ꝑgenitorē ꝓcurata nō recordari: si v̇o captiu⁹ iste vlteriori regimīe potiet̄: sicq̄ʒ vos id feceritis que ipsa ꝑsuasio vr̄is in reb⁹ semꝑ finis bon⁹ sperabit̄ ⁊ apud illum ꝓ quo genitor vr̄ aīaʒ fudit benemeriti eritꝭ semꝑ: audiere hec iuuenes ipsi ⁊ stupidi lōga hora stetere dissoluti tandē mat̄no de colloquio magnas inciderūt ī curas. Illis igit̄ varijs cogitatōibus inde vacātibus mulier illa sagax regē audiēs Sigismūdū illa ita locuta ē. Rex sigismūde: scito tuos aduersarios nouo de rege deq̄ʒ tua exterminatiōe curare mouerūt me lachryme tue indesinēter tua ꝑ ora decurrētes ⁊ fletus tuos ꝯtinuos toto recepi corde tueq̄ʒ iuuēili etati tāta ī amaritudīe fluctuāti compatior: ipsa suʒ mulier que sola tua ꝓ libertate laboro: sʒ res quedā de hoc me cogitātem t̄ritat ⁊ sepius retrahit: timeo etenī si te eliberauero duos quos nosci natos meos amittere: si tn̄ fideliter ꝓmiseris cum de nouo sceptro potit⁹ fueris meo de bn̄ficio reminisci ac illos ⁊ me non deserere q̄ʒ accuratissime tua curabo de libertate. Ad hec rex sigismūdus

mox humo ad pedes illius ꝓuolutus: expāsisq₃ brachijs ipsi⁹ ruit pedū in amplexus tremebūdaq₃ ac flebili voce age inquit domina ꝛ mater mea: eniuero si regnū mihi redibit si mihi vita comes erit sicq₃ tibi aut filijs tuis qñcūq₃ obliuiscar maiori calamitate q̄₃ pūs est mācipe: nec deus qñcūq₃ ꝑ amplius mihi libertatē prestet. Ecce te in matrē illos in frēs hac die adopto fideliq₃ sub iuramento hec tibi ꝛ illis seruare ꝓmitto: vicit post hec mulier ista crebris ꝑsuasionib⁹ filios ꝛ regē ipsū emitti faciētes auido suoꝝ aduersarioꝝ a spectaculo liberauit: clamdestinaq₃ illū sub ꝯditione marchionatus morauie fecit deducere ad horas.

De reditu regis sigismundi in hungariam.

Unior regie eliberatiōis eiusdem aduersarijs non ꝑuo trori fuit nec modicū erga scdas eiusde₃ res valuit. Nā hij sua captio quoꝝ tedio erat principe libtate potito q̄si graui de somno excitati de eiusde₃ offensorib⁹ vindictā exigere ꝛ regem ipsu₃ altū reducere regni hūgarie in soliū totis virib⁹ conati vicos ꝑiter ꝛ agros illorum qui aliter sentiebāt ingēti depredatiōe vastabant. Inter quos erat vir ille inclemens magno austeritatis rigore tumid⁹ iohānes de maroth ban⁹ cui⁹ vastitatis editiōem nr̄e etatis senect⁹ nundū oblita est: ecōtra ꝑs altā tum ī sui ꝓtectiōem tū hostilē in offensa₃ vires expiebat̄. Feruētibus igit̄ vndiq₃ guerris ꝛ reꝝ direptiōib⁹ magna ī rabie inualescētib⁹ rex sigismūdus tū armigere natalis soli gētis tūq₃ ꝑtiū supiorū regni hūgarie ꝓceꝝ forib⁹ comitat⁹ agminibus: nundū eni ꝑtes supiores ipsi⁹ regni hūgarie illi⁹ declinauerāt a fidelitate: potēt ad int⁹ rursus venit ī hūgariā. Nō eni multe difficultatis erat rege₃ de nouo sceptro potiri cū castꝝ budense ꝛ q̄si cūcta regni munimia suoꝝ fideliū ꝑmanib⁹ hēbant̄. Eisdē dieb⁹ rex apulie vocantiū crebris seduct⁹ pollicitatiōib⁹ vt reb⁹ potiret̄ ꝓmissis: veniebāt iāq₃ dalmaci regni venerat ad limites: cū regē sigismūdū sospitē bude merori ꝛ rebus adnota gaudere hungaricis audiuit Quare ex templo incepto desinēs ab itinere terga vertit ꝛ parentis petens regnū tum paterna tumq₃ sua motus iniuria ad rege₃ sigismundū lr̄as scripsisse ꝛ ipsū ꝑ easdem vt illis qui ipso supstite de nouo semꝑ soliti sunt gaudere rege cōdigne retributiōis munere compensaret rogatum effecisse ferunt.

De penis p regem sigismūdum a stephano wayuoda ꝛ ceteris infidelibus exactis.

Anta calamitatis mole rex totiēs grauat⁹ nō statim suū p⁹ redditū delinquētiū i psonas grauitatis vindicta vsus ē: solū eteni illoꝝ aufferebat pdia ꝛ suis collocabat fidelibus: nō tñ i memetipsos sibi sepi⁹ occurētes seuiebat nec grāꝫ petētib⁹ regie benignitatis clemētiā subtrahebāt: eñuero hamum dulcedīe similate beniuolētie tinctū hūilib⁹ tendebat regnicolis vt altos sue erūne vitio maculatos eo facili⁹ cōprehēdere possꝫ: dissimilabat sagax rex graues animi dolores ꝛ int hec dieti nūerus eius fideliū grādē patiebat augmētū. Quare rex ipse p⁹ hec aīo audatioꝛ fidelibus suis dietā vniuersaleꝫ in oppido Kewrewswdwarhel denoīato i ptibus sclauonie hito celebrandā indixit. Illaqꝫ ꝯstitutis diebus i magna nobiliūꝫ tumultuositate feruente stephanus filius laczk wayuoda duce peccato aut regia inclemētia aut in agmibus armatoꝝ que secū nō min⁹ q̄ꝫ rex aduexerat: fidēs illac vēit vna igit dieꝝ rex prioresqꝫ regni ꝛ ipse wayuoda simul eadeꝫ ꝯstituti i domo ipse stephanus wayuoda ibidē medios ꝯsilij inter tractatus: captus piter ꝛ decollatus est: ꝛ cuꝫ fama mortis eius ad suos delata extitit mox vindicta tumidi ruūt in arma: ꝛ fuisset ibideꝫ pculdubio sanguis effusio haud modica nisi cadauer illius alta de domo pcipitatū suis graue spectaculū ostendissent: ꝛ nisi etiā quidā ad illos tāto discrimi se subicientes exclamasset desinite iquiens miseri desinite pituri: en videtis extinctum grā cui⁹ arma cape deberetis. Quo facto rigoꝛ furoris illoꝝ tepuit: ꝛ vnusquisqꝫ eoꝝ tutas sibi ptes fugibūdus quritauit. Hunc stephanū wayuodā pter cetera infanda sua facinoꝛa i regie dignitatis lesam ppetrata: eadeꝫ tempestate cū rex sigismūdus post cladem sub nicapoli receptā marittimis demoꝛabat i ptibus tale scelus ꝯmisisse accusabant. Eteni illū ad cesareꝫ thurcoꝝ pasaijthem nūcios misisse: filiamqꝫ illius regi ladislao: quē inducere conabat: ea ꝯditione vt illi ꝯtra regem sigismūdū adiumento fieret iugo matrimōiali ducere sposponđisse: ꝛ in hui⁹ documentū ingentia thurcoꝝ agmīa hungaricas i ptes inter flumina zawe ꝛ trawe situatas induxisse grauesqꝫ ibideꝫ p eosdem depopulationes edidisse dicebant. Ante hec thurci numqū hunga-

ricas lustrauerāt terras iste fuit ingressus thurcoꝝ in hungariā
primus: eo tūc illi īgentes q̄s cernim⁹ in ciuitatib⁹ Sirimiensi-
bus edidere vastitates: q̄s ciuitates etiā nunc loca illaꝝ suis or-
bata edificijs non paruas fuisse testant̄.

De electione regis Sigismundi in regem romano-rū ꝛ de obsidiōe castri galamboc īfeliciter termiata

Ostq̄ ipse stephan⁹ wayuoda sui reat⁹ nouissimas
dedit penas suiq̄ sodales alij morte alij exilio dānati
vniuerse ī regē parate īsidie vndiq̄ tacuere: ipse quo
q̄ rex ab illic quieto potit⁹ sceptro infra vite sue limi-
tes suo ī regimīe intestino tumultu turbat⁹ est nūq̄. Igit̄ cū tan
tis calamitatib⁹ iuuenis princeps sepius agitat⁹ moribus ꝛ vita
melioratus esset imobiliq̄ sui regni dominio etiā nationibus ab
extraneis fungi ꝓspiceret. Cū iā tres ꝛ viginti ī hūgaria regnas
set ānos ī regē romanoꝝ elect⁹ est. Quāobrem rex tāti principa
tus magnanimitate mot⁹ vi nō modica armoꝝ ꝯflata rursus vi-
res thurcoꝝ tentare egressus est: arcēq̄ galamboc vocatā alta ī
rupe supra decursū danubij rasceano in agro situatā tempestate
eadem illis subditā multo milite cinxit: dimicabāt vtriq̄ hostes
simul ꝛ semꝑ sigismūdane copie suꝑiores erant: donec ille cesar
thurcoꝝ chalapin⁹ oppressione suoꝝ ꝓpulsatus bellico appa- *Calapinus turcarum*
ratu cum ingenti veniēs regi hostis potentior visus est. Qua ꝓ *imperator.*
pter rex ipse post nō modicā suoꝝ vndiq̄ decertantiū stragē cam
pum deserens danubiū trāsijt ꝛ hostilem euasit manū: in hoc pre
lio licet multi occubuerint vir tamē ille nomīatissimus zanissa ni
ger appellatus virtute ꝛ armoꝝ directiōe insignis ibidē cecidis-
se nostꝝ ad euū nr̄i nō sine turbatiōe animi memorat̄.

De origine huzistarum.

Edum res mortalium in etroclisim non labant̄: verum
etiā diuini cultus dispositio cedente deo interdū eclipsī
patit̄. Supradictaꝝ eni ipsius regis sigismūdi tempoꝝ circa de
cursum ingens christiana in religione orta est dissessio: ꝛ tabes il
la heretice prauitatis pestifera hūanas inficiēs mētes auctorib⁹
Johāne wykleff in anglia ꝛ altero Johanne hwz in bohemia *Joannes wykleff in Ang*
sensim diffusa creuit: secte cui⁹ imitatores maxie in bohemia ꝛ ci⁹ *Joannes hwz in Boemia*
ptibus: cū nobis sint ꝓpinquiores: huzistas vocam⁹: hāc ꝑter

catholice fidei emulam enormitatē diebus in eisdem. Quidā infandus ordo: si ordinis nomē vsurpare queat: adamitaꝝ vocat⁹ nescio quo auctore institutus emerserat: suaqȝ polluta ad facinora vtriusqȝ sexus hoīes senes simul ꝛ iuuenes trahere nō pue facultatis fuisse dicit᷑ maxime vt arbitror ex eo. Quod carnee voluptatis libidine illis vti fas erat: hunc enī ordineȝ sui imitatores summū creatorē reruȝ circa orginem instituisse: omīaqȝ cōmunia fieri ꝛ vt crescerent multiplicarent᷑ ꝑcepisse aiebant: incedebant nudi ꝛ speluncaꝝ latebras inhabitabant: postqȝ sacra: si sacra dicere fas est: que pagebant. Extinctis lucernis tenebris se credebant ꝛ cuȝ a seniore sui: quē bohemico ideomate: otheċȝ idest patrem vocabant. Illud verbū crescite ꝛ multiplicamī dicebatur absqȝ discretiōe: etatis mutuos in amplexus: pitērqȝ ꝛ explēdū carnalis voluptatis desideriū ruebāt: in dilatatiōem etiā ꝛ augmentū suoꝝ retiū diabolus que exhinc hūano tetenderat generi huic supstitiose adinuentioni tāto auxilio fuisse phibet᷑: vt dum hui⁹ choortis senior: inter cetera ꝓdigia que faciebat: auidus alta sulcātibus aera vel feris atris in nemoribus latitantib⁹ vt venirent impabat mox aderant: inclinataqȝ ceruice illū venerabantur: volebat enī mille artifex illos quos sui cultus voluptas nō capiebat saltem ꝓdigioꝝ irretire ostentis: qđ ꝛ factū est. Nā hec pniciosa sacre religiōis subuersio paucis ī diebus tantū cepat incrementuȝ: qđ postmodū p dictos huȝistas magna vi armorūqȝ illatione nō modica vix deuicta abolitaqȝ est.

De bellis sigismūdi regis ꝯtra huȝistas actis ꝛ de combustione Johannis hwȝ.

Ex vero sigismūdus qui ex suscepti romani reginis officio fidem catholicā tutare tenebat᷑ maxime aūt: qꝛ natalem eiusdeȝ terrā dicti huȝiste magnā in vim conglomerati vastabāt sue secte alienos igne ꝛ gladio attrociter dimicātes: contra eosdem armatā tum hungarice tū vero germanice gētis non semel suscitauit robur soloqȝ ꝛ populo hereditario non parcens magnas in regno bohemie edebat vastitates. Non ergo illi flectebātur sȝ semp q̄si in nomīe sanguinis christi certaturi ꝓ armoꝝ insignijs in vexillis ꝛ scutis ac clipeis: alijsqȝ bellicis vtēsilib⁹ imaginē calicis arte pictoria scribi facieñ. duce quodam

sijska hoie robusto ꝛ monoculo turmatim ꝓcedebant: ꝛ in se seni entes acrius seuiebant: ꝛ tum in religiōe tum vo rebus i hūanis ꝯfusio regno in eodem erat ingens: pugnatū est ea de causa ptes inter vtrasq₃ cum magno discrimīe ꝑsonaꝝ sepius: maxie aūt cū vna dieꝝ vterq₃ hostis in campo nō remote ad ciuitate₃ vrbura rū kothumbanija vocatā ꝯuenissent ps nō cessit sine ingenti stra ge pti: diu igit̄ populo in vtroq₃ ancipiti bello feruente ꝛ multis ex vtraq₃ pte cadentibus vltimatim sijska supiore rex campū deserens terga vertit ꝛ simul cū suis qui supstites erant fugiens ho sti tum res tum animi ferocitate₃ reddidit. Cu₃ igit̄ rex sigismundus huius rabiē ꝑfidie vi se compescere mime posse arbitratꝰ est vniuersalis dogmate concilij tantā soffocare pestem satagēs illā constanciense₃ celeberrimā vniuersalis chꝛistiane religiōis sinodum celebꝛare ꝓcurauit vbi p̄fatus Johannes hws ꝛ hieronimus discipulus eiusdem heresiarche videlicet p̄dicti ꝯsilio in eodem simul cū dogmatibus repꝛobati damnati ꝛ ignis incēdij supplitio extēminati fuere. Non ergo regno bohemie in p̄dicto per ipsos seminate pestis fomes cessauit hāc nr̄am vsq₃ ad etatem. Joannes Us comburuntur.

De exercitu hungaroꝛum in partibus Boȝne debellato Sequitur.

Alta ꝛ varia bella huius regis in diebus non sempꝑ sine optato clausa strepuere: s₃ quis tanti pꝛincipis tot ꝑ annos regnantis euū stilo queat ꝯstringere. Inter cetera enim bella dñice incarnatiōis cum quindecimus post mille quadꝛingentos instaret annus. Magna vis armoꝝ gent̄ hungarice aduersus ducem spalethij herwoija denoīatu₃ mota est. Dux enī iste ante hec regi fidelis eisdem ī diebus ꝓteruie stimulo ductus lapsus ī ꝑfidiam regno hungarie vim īferre conatꝰ ad suas ptes roboꝛādas igentia thurcoꝝ agmia conduxit ꝛ partibꝰ regni boȝneñ. regi subiectis igens p̄do fuit. Aiauerat hunc hoiem longeua regis absen̄. Rex enī ipse eisdem sub annis ī dicto constancieñ. concilio ꝯtra heresim iamdictā pꝛoq₃ sacraꝝ romani regimis coꝛonaꝝ adeptōe agebant. Viri igit̄ in regno potentes quibus regia de cōmissione id cure erat nouaꝝ rerū strepitu pulsati Johannē de gara alteꝝ Johannē de maroth Paulū chwpoꝛ de monoȝlo banos ceteros etiā q₃plures viros p̄stan-

tiores duces sui exercitus efficiētes robur bungaricū satis gran-
de in regnum Bozneñ. contra illum misere. Jlle vo ex aduerso
tum sua tumqz conducta gente munitis illis campo se opposuit
Collatis igit̃ signis bellicis ꝛ turbaꝝ vocibus vtraqz ex pte ma
gno clangoris insonitu tharatātarizātib⁹ vterqz hostis mutuaz
in ruinam sitibundo bellum ingreditur ꝛ in magna virtute lacer-
torum viribus p̄liatur totis clamor ingens exuberat: frangunt̃
lancee ꝛ in earum fractione multi deijciunt̃ ab equis cadunt hinc
inde cadauera mortuoꝝ pte ex vtraqz. Sz quis boznensiū astu-
tie se p̄ferre valet. Cum bungarorū vires illorum potentie eo ĩ
certamine multo supiores cernerentur mox illi montiuz p culmi-
na: qui ex eis ad id ɔstituti erant: stantes ita docti bungaros fu-
gere ꝓclamabant: hec vox magnam bungaris edidit ɔfusionē.
Nam cum prelio viriliter insisterēt hoc rumore audito ptem ip-
soꝝ fuge datam arbitrati campū deserentes terga verterūt: ꝓpt̃
quod ꝛ magnam stragem ꝛ hostibus predam ibidem dedere: nec
duces ipsi tanti piculi ex ptes fuerunt. Quin alij ibidē capti alij
pempti. Johannes enim de gara captus ꝛ dire vinculatus post
multos sue captiuitatis dies libertate potitus pondus feramēto
rum ingens quibus vinctus erat in mōasterio de Batha ad glo-
riā p̄ciosissimi sanguinis domini redemptoris nostri ꝓ illius qđ
ibidem vouerat redemptiōe voti futuram ad memoriam reliquit
Johannes vero de maroth pro sui libertate inimico magnaz au
ri sūmam fudit: ꝛ quid de paulo chwpor bano dicendum est qui
bouinā crudam in pellem insutus vlteriorem duce ab ipso vitaz
non meruit. Nam cum psidiā ante hāc dux ipse herwoija regi si-
gismūdo obedientie iunctus officio eiusdem curiā frequētaret: et
tum vita tumqz regimīe moꝝ brutalis cerneret̃: ipse paulus ba-
nus illum ludibrio habens: dū illi obuius fiebat dissolutus ĩ tre
pham mugitu bouino ꝓ salutatōis veneratiōe dignitatez illius
deturpabat: sic ꝛ ipse dux herwoija: cuz idem paulus banus ab
ipso vestimento dicte pellis bouine honoratus fuisset aiebant.
Qui in forma humana voce bouis instar vtebaris: vtere iam et
forma ꝛ voce eisdem.

De bello p stephanū banum de losoncz in ptibus transalpinis cōmisso.

Si etiā pugnatuz huius regis in diebus trāsalpinis in ptibus plures semp illi⁹ gentis requirēte rebelliōe maxime tñ. plūi illud qđ duce viro magnifico stephano de losoncz bano ptibus in eisdez cōmissum est q̄zuis triste habuerit finē: viuaci tñ mēoria dignū. Erant enim diebus illis t̄ra in hac duo principes alter daan alter merche: ambo eodē sanguīe nati: qui paritate ɔfusa singulari vti dominio laborabāt. Et cū daan suas ptes debilitari agnouit p̄ceps thurcoꝝ quesiuit subsidium ⁊ illo potit⁹ ptem alterā coegit in fugā. Merche vo cū vires suas ad arcendū extraneū hostē debiles sensit regis sigismūdi petiuit auxiliū. In hui⁹ igit̄ succursū stephan⁹ de losoncz ban⁹ multis armatoꝝ cū agminibus p regē missus extitit. Qui tandē crueto cōmisso bello dū hosti impar esset p⁹ multā ptis vtriusq₃ stragez capitis sui dāno vite piter ⁊ bello ibidez finē dedit: nā post casuz ducis ducti in fugā vsi magnā inimicis rerū ⁊ psonaꝝ p̄dā dedere. Hui⁹ belli exitū ingēs subsecutū est miraculū: eniuero cū post hanc cladem duo vel citra p̄terissent anni: ⁊ quidā visendoꝝ ossium intfectoꝝ gr̄a in hui⁹ campū certamis accessissent: dūq₃ mirabundi inumeras boūz piter ⁊ iumentoꝝ ibidem occisoꝝ admirarent̄ costas e uestigio vocē quasi hūanam tenuem piter ⁊ difficilem audierūt. Attoniti igit̄ huc atq₃ illuc respiciunt nemīem tñ videt q̄re se fantasmate ludi arbitrant̄ nec min⁹ pauore pculsi diu stetere: ⁊ cū vocē illā ɔtinuari intq₃ rumores quos audiebāt nomē celeste dñi nr̄i iesu christi ⁊ ei⁹ gēitricis gl'iosissime Marie crebrius recitare aduerterūt in animū reuersi inquirentes quid nam hoc miraculi esset: vlteri⁹ ꝓcesserūt. Tandē hūana tabe spoliata ossa natis circūquaq₃ virētib⁹ herbis int̄ orta solū caput itegꝝ inuenerūt. O celi regina gl'iosissima tuū quo laudū p̄conio sācitū magnificem⁹ nomē: q̄s tibi gr̄aꝝ referam⁹ actiones q̄ te veneremur gloria dum cūcte tuas in laudes hūane sufficiāt vires minime ille tuis cesset a laudib⁹ tuo scō qui noīe īuocato tuā nō sensit beniuolentiā: tua eteni petēs suffragia ⁊ ad tua scā ɔfugiēs p̄sidia: a te derelict⁹ est nemo: magno nob̄ exēplo est v̄go sacrata hoc ingens qđ homie in hoc nob̄ ostēdisti miraculū. Nam cum totum

nota hoc miraculū

corpus exanimatum tabidemq; solū caput viuere ⁊ linguā loqui ꝯspexerunt stupidi ingenti capiunť admiratiōe tantos q̄ ꝑ dies estatis feruid⁹ ardor: hiemisq; austerus rigor ac media ⁊ sitis totius corpis consumpta carne solum caput reseruauere. Admirātibus igiť illis: quid admirami inquit creatura dei ⁊ christian⁹ sū qui si christiani estis illius ꝓ nomīe ꝓpter vos in cruce qui mortuus est: querite mihi sacerdotem vt confitear: intˀrogatus tandē Quomodo nanq; illos vsq; ad dies vixisset. Respondit gloriosissima virgo Maria me fouit piterq; vt sine pceptiōe ecclesiasticoꝝ sacramentoꝝ non decederem me vestꝝ vsq; aduentū ꝯseruauit: ⁊ nisi cōfitear mori nequeo: intˀrogatus rursus. Qua de ratione ipsa virgo gloriosa te tanto ꝓsequiť beneficio: respondit vigilias septem festiuitatū illius semꝑ in pane ⁊ aqua ieiunaui: ⁊ illius festiuitates sūma cum deuotione celebraui: viteq; ⁊ mortis omnis spes ipsa mihi fuit accersito: tandem sacerdote ⁊ confessione ceterisq; que subsequi debebant peractis dissolutus quieuit in pace.

De bellis nicoli petbersij bina vice gestis.

Multotiens euo codē gens thurcoꝝ quietis impaciēs et ꝯtinue sitibūda rapine ꝑtes cis danubiales ⁊ ťram nr̄o vocabulo themeske; appellatū violētis irruptiōib⁹ tristauit: quos vir strēnu⁹ magna agredi audax nicolaus fili⁹ petri de maccedonia amicoꝝ auxilio ⁊ milite agregario adiut⁹ bimis ꝓfligauit vicib⁹ spolia tulit ⁊ hostē ī fugā piterq; ⁊ in ꝑdā ꝯuertit. Cum eni cade; tēpestate machumetes prim⁹: cesar aūt thurcorū quintus defunctis fr̄ibus vnasecū ex quōda; supradicto pasaijthe al's similiter cesare thurcoꝝ generatis regnū adeptus illud terra mariq; adauxisset ⁊ quādā ꝑtem mesie quā nos supiore; bo;nā: vel vulgo vocabulo: werbbo;anija vocamus suo subdidiss; dominio. Placuit illi vt nouū terra ī hac rege; crearet: igiť quendā tum parui cēsus tum hūilis ortus piter ⁊ fame hoīem Jkach vocatu; regem bo;neñ. denoīauit. Jste noui gloria noīs seductus vim quā potuit sibi cōmisse gentis oēm mouit ⁊ ꝑtes ꝑdictas ꝑ dabundus inuasit. Fumātibus igiť vndiq; ꝑdijs ⁊ ꝑtimore cūctis terre illius hoībus euadendi facultas quoꝝ erat: fugientibus Nicolaus filius petri supradictus nō equalis milite ad ho-

Mahumetes turcarum imperator p[rimu]s octauus

stem militari ductus temeritate illi hostis fuit. Cōmisso eni ꝑlio
cū anceps certamen ferueret: ⁊ illi medios int̄ bellātes rex ikach
obuius fuissꝫ: ille eo cognito mox equi sui in illū vertit habenas
⁊ illū lancea sua tam viriliť agressus est: qđ rex ikach ex impulsu
lancee eiusdē nō obstantibꝰ fidelibꝰ armis suis grauiť vulnera
tus ꝑceps corruit ab equo: nō pepcit iratus miles homi ꝓstrato
ſꝫ descendens de equo pectori illius armatū impegit pedē ⁊ victi
nō curatis precibꝰ illuꝫ ense nudo iugulauit. Quo viso choors
quā ipse ikach cōduxerat vniuersa ī fugā ꝯuersa est. Ipse vō ni-
cōs filius petri simul cū suis ꝑda locuples rediit: ⁊ regi sigismū-
do in signum victorie banderia siue vexilla hostis hostemqꝫ ca-
ptum haud modicū misit. ¶ Pugnauit ⁊ altā vice cū thurcis cōfi-
nia in ꝑdicta irrūpentibꝰ miles iste: ⁊ cū ad ꝯterendū hostem vi-
ro piter ⁊ armis illi impar esset: noctē sibi auxiliari arbitratus mi
litem quē potuit cōgregauit. Addidit insup hō sagax militie eq-
tiarū: ceterorūqꝫ in agro depascantiū iumentorum: vagabūdas
greges vnicūqꝫ gregi tū timpanistas tū fistulatores ⁊ ꝑterea ho
mīes qui clamores ederēt ꝑponeñ. Tali adiutꝰ ꝑsidio ī hosteꝫ
hospitio cāpestrali nocturneqꝫ quieti datū irruit: turbauitqꝫ illū
⁊ afflixit ac fuge ꝑcipiti dedit victoriaqꝫ piter ⁊ solēni potitꝰ ꝑda
sue ꝯditiōis int̄ nobiles nr̄as vsqꝫ ad dies mēorabilis nomē op
timū potitus ē in euū. Dixere quidā qđ hoc in certamīe miles ꝑ
notatus sue gētis ꝓ cognitiōe ne nocturnis obumbrati tenebris
sui milites alter ferret alteꝝ vocabulū: Isten: zenthmihal bel-
li feruēte attrocitate ꝑcepisset clamandū. Cumqꝫ pugna eiusdeꝫ
noctis sub obscuritate ferueret ⁊ hostis hostē minus agnosceret
Thurci hoc vocabulū vł apud deū vel erga hostes sibiipsis nō
minus auxilio esse cogitantes cum acriter ab hoste ꝑsequerentur
ingēti cū clamore omisso vocabulo isten solū mihal clamitassent

De coronatiōe regis sigismūdi in regem bohemie.

Ex sigismundus quattuor ⁊ triginta annos regni
hūgarie principatus gloria fretus: millesimo q-
dringētesimo vigesimo: dñice īcarnatōis āno reg-
ni bohēie ī regē coroatꝰ ē: hos eni añ ānos pꝰ sublatōe wēceslai
fr̄is sui: ipse rex sigismūdꝰ regno in eodē nō regio ſꝫ gubnatoris

nomie fungebat. Iste rex nō solū hūilis domus nobiles: verū etiā plebee ꝯditiōis homies alte dignitatis ad culmen q̄zplures sublimauit suoqz i regno potētes fec. Dom⁹ eni dn̄oꝝ d̄ palocz ⁊ de rozgon ac quōdā dn̄i michaelis orzaagh palatini de quo supi⁹ mētiōez me fecisse recordor ipso rege auctore amplam deuenere agroꝝ ad possessionē supstites quoꝝ nūc in regno alto magnificētie titulo gaudēt. Comes vo pipo d̄ ozora nullo sui sanguinis herede supstite defunct⁹: ⁊ mathko ban⁹ cū suis fribus frankone perkone ⁊ zowano: posteri quoꝝ pat̄nis i rebus nūc haud magnā habēt portionē: ragusiani fuerūt: qui licet vrbani status fuerint magnā tn̄ hui⁹ regis beniuolētiā habuerūt: auriqz ⁊ agri possessione opulēti quodū vixerūt potentes in regno fuere: medie aūt eminētie nobiles quos rex iste aut ex rure aut obscuro nobilitatis ex tugurio sustulit mihi cōnumerare haud promptū est legentibus quoqz tedij fastidiū: cum ad has res nullius sint importantie: generare arbitror.

De his qui regis sigismūdi frequētauerūt curiā et quō dezpotus castꝝ nandoralbeñ. eidem cessit.

Curia principis hui⁹ magna nobilium claritate illā frequētantiū refulsit ingētiqz aduenaꝝ īundatōe semꝑ gloriosa fuit: multi germāie ⁊ italie ꝓceres hāc frequētauere nec min⁹ regis portigalie natus multo sui regni nobile cinct⁹ occidnis t̄re de finib⁹ ꝓ tāti veneratōe pricipis veniēs curie reg̃ hui⁹ honori fuit. Is tū qđ instante hiemis diro rigore danubiū ꝯgelatū vidissz admiratū extitisse ⁊ gēitori suo maiori ꝓ miraclō qđ vnq̄z ꝑegrinaꝝ ꝑtiū i lustratiōe vidisset nūciasse ferūt: sigismūdo regi. Illustris prīceps georgi⁹ rascie dezpot⁹ sūma obedientia fuit: castrūqz nandoralbeñ. int̄ ꝯcursus potētiū amniū danubij ⁊ zaui situatū: qđ abolito euo taurinū: nr̄os aūt ꝑ seniores alba bulgarica vocatū extitisse ꝓhibet̄ suos ꝑ ꝓdecessores ⁊ ipsuz illa vsqz ad tempa inhabitatū dn̄i millesimuz q̄dringentesimum vigesimum quintū circa annū mere fidelitatis pro obside eidē cessit: hoc castrum postea rebus thurcoꝝ inualescentibus agro hūgarico vt infra stilo tanget̄ breui haud parue vtilitatis fuit. Rex vero sigismundus illi propter hoc non minoris munificentiam largitatis exhibuit. Nam in regno suo hungarie castra zalamke

men: kewlpen: becheij: wijlagoswar: thokaij: mwkach: thalija: regeg ac opida zathmar: bezermen: debreczen: thwr: warsan ⁊ alia nõnulla in ciuitateq̃ʒ budensi domuʒ egregiam illi⁹ dignitatis sufficiẽte ꝓ descensu ⁊ hospitio eideʒ donauit: his etiã regalem frequentabat curiam ⁊ apud regem apudq̃ʒ hũgaricos gratus habebatur.

De vastitatibus p̃ blaskonem editis.

Ex sigismũdus sanctam matrẽ ecclesiaʒ tum armis tristatam tum vero ingẽtibus scismatis ⁊ heres ꝓcellis et turbinibus agitatam crebris vicibus ꝯsolatus est ruentemq̃ʒ erexit: ⁊ ꝓ illa suos sepi⁹ thesauros suorũq̃ʒ sanguineʒ simul ⁊ aĩam fudit. Tandem cũ etas sua longas sibi moras ꝑmittere videret minime ne morte p̃uentus impialis nomis honore frustraret illa in toto orbe terrarũ noĩatissima romani regni diademata impialisq̃ʒ dignitatis insulas suscipe satagẽs dispositis in regno ex viris p̃stãtioribus ꝓ eiusdẽ tutela custodib⁹ versus vrbẽ romanã suoꝝ flexit habenas equoꝝ. Sʒ hij custodes regnũ hũgarie sui p̃ntia principis orbatũ haud bñ ꝓtexere. Nã millesimo q̃dringẽtesimo tricesimo primo salutis ãno ipso rege peregrinis in regnis res suas dirigẽte. Quidã blasko exigui tũ census tũ nois ex collectiuo milite hũgarico videlicet ⁊ bohemico: quoꝝ p̃da animi erat: ingẽti manu ꝯflata: primũ opidũʒ thernanic turrib⁹ altis muro coctili iũctis cinctũ ciuib⁹ eiusdẽ nocturna quiete soporãtib⁹ vi clamdestina subĩtrauit potitusq̃ʒ munitiõe arma auxit: ⁊ q̃si turbo vehemẽtissimus in ptes regni supiores: q̃s nos terrã matthie vocam⁹ se ingerẽs: rebus etiã diuinis aut sexui vel etati pcens mĩme vsq̃ʒ ad danubiũ igne ⁊ gladio oĩa vastauit: rapaciq̃ʒ exposuit p̃de ⁊ altius fecisset nisi custodes p̃dicti vniuersa regni hũgarie ꝯgregata nobiliũ multitudĩe illi⁹ voracem appetitũ cõpescuissent ⁊ illuʒ suis in rebus q̃s agressus erat quoddam silentiũ pacis sub imagine tenere cocgissent.

De rusticis regibus in regno subortis.

Os ante annos ĩ regno hungarie duo rusticana bella autoribus quibusdaʒ rusticis: altero anthonio altero v̇o martino vocatꝭ: nõ tñ vno eodẽ tpe strepuere: hoꝝ vn⁹ puta anthoni⁹ ĩ trãssiluanis regni ptib⁹: alt̃ aũt videlʒ martin⁹

Blasko

in terra nijr ꝛ zamoſkewz magna rusticoꝝ vi collecta ꝛ nomie regio sibi vsurpato hac vexillis eleuatis igentibus: velut iundatio quedã: erumpentes viribus ꝛ regnũ ipsis subicere satagẽtes huc ꝛ illuc ferebanť: nobilesq3 vniuersos sibi occurrẽtes interficiebant: ad villas vo ꝛ oppida vt illis adhererẽt nũcios cũ sanguinolentis gladijs mittebant: nolentes vo iclinari pꝰde piter ꝛ morti exponebant ꝛ i tantũ rusticana hec potentia creuerat: ꝙ et armati illos agredere pauitabãt. Tandẽ multa ꝓceꝝ expeditõe ꝯtriti ꝛ debellati sunt penasq3 cõdignas dedere: naz regibꝰ ipsis morte mulctatis: ceťos qui euadere nequiebant alios oculis alios naso ꝛ labijs alios vo manibus damnificauere.

Quomodo rex Sigismundus primũ in regez tandem in Impatorez romanoꝝ feliter extitit coronatꝰ

Inter hec rex sigismũdus ptibus tuscie ꝛ lombardie ꝑlustratis i ciuitate mediolanensi scõa romani regiminis corona: cuz primã ante hec i aquisgrano suscepisset: ꝑ pricipes ꝛ electores eiusdem dignitatis extitit coronatus: deinde ꝯtinuato itinere romanã venit ad vrbẽ: vbi sacratũ impialis fastus insulaꝝ honore veneranda tanti principis canicies ꝑ scissimũ i christo patrem dñm Eugeniũ papã qrtũ igenti cũ solẽnitate laudabiliter extitit adornata: ꝓpter qd ipse rex sigismũdus iaz nõ solũ rex aut impator: sz rex ꝛ impator a suis vocari dignatus est. Reuersus pꝰ hec ꝑ italiã ꝛ germaniã ꝛ rebus tam romane ecclie q3 suis sibi occurrentibꝰ discretiõis moderamie aduotũ cõpositis venit i hũgariã que suã ꝓpter absentiã multis iiurijs vndiq3 lacessita ꝛ i sue quietis statu grauibꝰ affecta erat ꝓceꝝ discordijs: figens igiť i ciuitate posonień. resideẽtiã ꝛ ad illũ regni sui hũgarie pricipibꝰ ꝛ ꝓceribꝰ q̃si totũ regnũ repñtãtibꝰ ꝓuisenda noua dñi ipsoꝝ dignitate ꝯfluẽtibꝰ oẽm ipetũ ꝛ turbinẽ discordiaꝝ: quibꝰ regnũ suum sua regali pñtia viduatũ: intim agitatũ extitit sagaciť cõplanauit ꝛ isup ꝓ euellẽdis radicitꝰ amplioribꝰ regnicolaꝝ discordijs ꝓq3 pace illoꝝ stãda: nouas i regno ꝯstitutiões nouasq3 leges sui priuilegij patrocinio mediãte ꝑpetuo fuãdas statuit ꝛ roborauit

De obitu impatoris Sigismundi.

Uia regnum bohemie principe remoto non minoribus

guerraꝝ ardebat icẽdijs maxīe q̄ huʒiſte xpiano rebelles regi catholicā fidē ſubuertere ſatagentes res ꝑiter ⁊ ſanguinē ſecū diſ ſentientiū ſitiebāt: ⁊ cū illis vis ſimul ⁊ habilitas ꝯueniebāt: nō tantā xpian⁹ in paganū q̄ntā ipſi huʒiſte ī xpianos ſeuitiā exerce bāt. Mouit igiť xpianū principē natalis regni diſcordia nec illū ſue etatꝭ grauitas detinuit. Quoniā arrepto vīſus bohēiaʒ itiere vt illis pacē ꝯderet diſceptātēqʒ populi fidē vniret Pragenſem vrbē itrauit. Dū igiť ſenex princeps etate curiſqʒ ꝑiter ⁊ paraliſ infirmitate laboraret magna īfirmitatꝭ grauitate occupať: ſuāqʒ ſenilē extremos ſue vite ad limites appropīq̄re ſui corpis exdebi litate agnoſcēs hūgaroꝝ potiorib⁹ qui illū comitabāť claʒ ad ſe vocatꝭ illos ita affat⁹ eſt. Chari mihi filij ſūmū rerū ꝯditorē mee vite de dieb⁹ vt ipſe mei corpis ſentio ex debilitate ꝯtentaſſe ar- bitror: ſiqʒ hic morte p̄uēt⁹ fuero timeo ne bohemi qui me ⁊ vos ſꝑ odio habuere ī vos irruāt voſqʒ ⁊ vr̄as res rapaci p̄de expo- nāt: ſʒ qui huc uſqʒ vos dilexi vt ⁊ nūc me vos itime diligere ſcia tis maxīaʒ ꝓpť vos icidi ī curā: ita vt ⁊ lāguorib⁹ quib⁹ purge- or ⁊ ceťis reb⁹ obmiſſis ſolū vr̄a de libtate die noctuqʒ curē: q̄n- dā igiť vr̄e ſalutꝭ viā inueni ꝑ quā vos vr̄is larib⁹ icolumes me reddere poſſe cogito. Cras enī barba ⁊ crinib⁹ meis coadūatꝭ ca niciē capitis mei crinali adornate locāteſqʒ me impiali ī ſede ſimľ qʒ ī feretro me ponite ⁊ mediā ꝑ ciuitatē vna mecū trāſeūtes me ⁊ vos e medio illoꝝ qui vr̄m ſiciūt ſanguineʒ educite ꝑiťqʒ p⁹ vba impialib⁹ clunib⁹ madide aborte lachryme ſuas defluxere vſqʒ ad maxillas: placuit hūgaris impialis beniuola pſuaſio. Quā obreʒ ſubſequētis noctis tenebris que ſtellas reddit clariores ꝑ ſolis ortū fugatis altiſqʒ pallatioꝝ cacumib⁹ titaneo radiāti pfu ſis lumie hūgari vniuerſis ad viā neceſſarijs p̄paratis oīa iuxta impatoris ꝯſiliū fecerūt: ⁊ cū ſenex princeps venerāda canitie tū qʒ florido adornatus crinali mediā ꝑ ciuitateʒ ferebať: vndiqʒ ſe xus vtriuſqʒ iuuenū ſenūqʒ fit ꝯcurſus: ⁊ lachrymātibus intuen tes eum lumibus quaſi illum amplius non viſuri genuū curua- tione pariterqʒ et iocundo ſalutatiōis oraculo eum venerabanť. Ille circūquaqʒ oculis intuitu depaſtis eiſdeʒ impialis tātūmō capitis iclinatiōe reſpōdebat. Egreſſus igiť pragēſi de ciuitate optatā venire ad patriā nequiuit: ſʒ in ʒnoijma ciuitate morauie

delatus dñi millesimo q̄drigētesimo tricesimo septio āno in festo ꝯceptiōis gl'iosissime v̓ginis marie: etat̄ sue septuagesimo reg-noꝝ aūt suoꝝ hūgarie quinq̄gesimo primo: romāoꝝ septio ꝛ vi-gesimo: bohemie decimo septio: impij v̓o āno quito diem obijt. Qui postmodū suoꝝ nō sine vberrimo fletu in hūgariā portatꝰ ꝛ i ecclia waradieñ. honorifice suoꝝ p̄decessoꝝ ad istar traditꝰ est sepulture. Fuit impator sigismūdꝰ hō i sui vultꝰ q̄litate ꝛ psone q̄ntitate sat̄ idoneꝰ: pulcra facie: crinibꝰ crispis ꝛ glaucis ac sere no ituitu a sūmo rerū ꝯditore adornatus: hic in fauorez hūgaro-rū quōdā longas barbas deferentiū plixā barbā deferebat.

De coronatione alberti regis ꝛ de preda in ciuitate Budensi facta.

Inquerat impator sigismundus regni ꝓ herede vnicam tantū natā elizabeth denoīatam: quaꝫ ex illustri regina barbara nata quondaꝫ spectabilis hermāni comitis Cilie secūda scꝫ ꝯsorte sua genu erat: hāc ipse impator alberto duci austrie adhuc in hūanis agens hac sub ꝯditione vt sibi gener piter ⁊ filia in regno succederent ritu xpiano legittiā ꝓ ꝯsorte locauerat: ⁊ cū hec dispositio populo hūgarico displiceret mīme impatore tumulato: ipse dux albert⁹ mox ītroductus est: primaqꝫ noui tunc subsequentis die āni dñice scꝫ circūcisionis celebri in festo dñi aūt millesimo q̄dringentesimo trecesimo octauo anno. Eadem qua primi reges hungarie glorie cū pompa feliciter extitit coronat⁹. Hui⁹ regis primo āno budeñ. in ciuitate ingens exortuꝫ fuit disturbiū Cū eniꝫ ipsa ciuitas ex bino populo hungarico scꝫ ⁊ theutonico habeat incolatū theutuni sui ideomatis pricipe tumidi hūgaros oīno sue ditiōi subdere ⁊ illā ꝯsuetudinē ciuitate ī eadem ab olim obseruatā. Qd videlicet alt̄o annoꝝ hūgarus alt̄o v̄o theutunus ī iudicem p̄ficeret̄ abolere satagētes interdū cū illis tempus idoneum p̄stabatur hungaros tum obprobrio tum vero vi affi ciebant: hungari vero: qui ab antiquis in sui vindictaꝫ tarde moueri: sꝫ aliquādo tarditatem vindicte potentis turbinis ad instar satisfactōis grauitateꝫ in sui offensores exercere solent: oīa velut quodā graui somno occupati dissimilabant: quid naꝫ insulsa theutonoꝝ pareret p̄sumptio expectantes: erat tūc ciuitate in eadem hungarus quidā iohānes ewthwcws denoīatus hō p̄stā tie nō pue: nec vltim⁹ in ciuitate: qui solus totius hūgarice pleb obprobriū p̄ter omnes grauit̄ ferebat: ⁊ q̄ntū in illo erat hungaroꝝ ciuiū honorem voce ⁊ vi tutabatur. Cum igit̄ in oculis theutonicoꝝ ad modū grauis haberet̄ theutuni opportunitate potiti illum furtim captiuarūt ⁊ captum domus eorum in penetralibus diuersis tormentorum generibus affecerunt tandem nimiam tormentorum p torturam mortuū alligato illius collo ingentis lapidis mole ī danubiū illū demerserūt. Tacuit hoc enorme scelus octauū īfra diē donec. s. cadauer illius pōdere solutū lapidis aqua suis exposuit rippis: inuentū igit̄ corpus exanimatum

⁊ multas sue calamitatis exhibẽs cicatrices credibile de suis testimoniũ p̃buit int̃fectorib⁹. Eadez tẽpestate curia reg̃ multo feruebat nobile. Qua ꝓpt̃ hũgari hac enormi scelere viso frementes vnaniter igenti clamore ꝯcrepuerũt: magnoq₃ furoris cũ impetu i sui vindictã i ciuitatẽ irruẽtes: dũ iterfectores illius reꝑire nequeũt illoꝝ igeruntse i pallatia ⁊ testitudinũ ferrata ꝯfringentes hostia thesauros theutunoꝝ rapaci exponebant p̃de. Erat diebus i eisdẽ budensi i ciuitate frat̃ quidã noĩe iacobus hõ deuotus ⁊ religiõis ꝑfecte natiõe italicus ordĩs sci francisci quẽ hũgari p̃dicatiõis i doctrina haud ꝑuũ sequebant̃ hic igentib⁹ excitatus clamoribus cũ eidez facti inotuit series: arrepta diuĩa crucifixi imagĩe medi⁹ nudus pedib⁹ inter hũgaros cursitabat ⁊ christi imaginẽ illis ostendens: ac illos vt ab inceptis ꝓ illo qui ꝓ eis ita crucifixus est desisterẽt: voce querulosa ꝑiter ⁊ lamẽtabili rogabat: illi eo magis clamorib⁹ iualescentes dicebãt: deus etiam nobiscũ est direptõiq₃ rerum deditideillius p̃cibus curabãt minime: ⁊ cũ frater ille nil ꝓficere s₃ magis tumultũ se facere agnouit in claustꝝ sci iohãnis euãgeliste vnde exierat reitrauit. Hungari v̉o tali a theutunis scelerati illorũ facinoris exacta tallione cũ ampli⁹ res coꝝ iuẽire nõ valuerũt a direptõe earũdẽ cessauerũt

De exercituali expeditiõe regis alberti ꝯtra huzistas

Ex albertus imꝑatore vita functo illi nõ solũ i regimĩe successit hungarico: verũetiã post impositã i hungaria sibi coronã mox i regem romanoꝝ ⁊ bohemie elect⁹ est. Cum igit̃ post iꝑatoris sublationem i regno bohemie huzistas eo acrius i catholicos seuire audiuit i gentez hungarici ⁊ almani populi ꝯtra illos mouit expeditõem: illi aũt licet ⁊ polonicales manus habuerĩt i auxiliũ tamẽ cuz campestrem reg̃ expeditõez ipsoꝝ vires paritate potentiaq₃ eminere aduerterũt: itra menia ciuitat̃ thabor denoĩate se receperũt. Est enĩ ciuitas hec i bohemia caput ⁊ nutrix huzistaꝝ ꝑ ipsos dudum nouella adhuc illoꝝ crescente suꝑstitõe campestralib⁹ eoꝝ ex castris noua muroꝝ edificatõe i loco natural̃r forti cõdita iuxta quã rex sua campestralia fixit castra illi aũt sepius de ciuitate: regius v̉o exercitus de castr̃ erumpentes vicissim graui morte laborabant: compleuit hec dimicatio menses tres. Interim aũt vltraq₃ de ꝑte tum mutuo in

thabor ciuitas huzistarum

conflictu tum vero excussione machinaꝝ necati fuere plurimi: et cũ rex albertus solã famem hosti inimicã aduertit tanto populo escã demere ⁊ vias opem victualiũ ferentes illis se recludere non posse arbitratꝰ dissolutis castris hosti cessit: nobilisq; illa expeditio illustriũ ducũ comitũ alioꝛũq; potentũ nobiliũ in euertẽdaꝫ huzistaꝝ vim ⁊ pꝛauitateꝫ ꝯflata viroq; ⁊ armis ad modũ potẽs dissoluta ipsis huzistis locũ cessit animũq; ⁊ spem maioꝛẽ q̃ꝫ prius erat dedit.

De expeditione regis alberti in tijdewrew consũmata ⁊ de obitu eiusdem.

Post hec anno regis alberti secũdo ingens exuberauit fama: qđ amrates thurcoꝝ cesar magnã sue gẽtꝭ vim mouisset: regnũq; hũgarie ĩuadere conaret̃: ꝓpter qđ rex albertꝰ sui regni ꝓcerũ celebꝛata ꝯgregatiõe vnacũ eisdem ꝯclusit hosteꝫ nõ debere spectare regni ad penetralia: sꝫ esse illi in foꝛti bꝛachio obuiandũ. Cõmota igit̃ totiꝰ regni hungarie militari virtute magnũ cõgregauit exercitũ ⁊ in loco vulgari appellatõe Tijddewrew vocato sua tentoꝛia locauit. Cesar v̇o thurcoꝛum regem in regni defensionẽ sufficiẽtibus militũ armoꝝ ve p̃sidijs gaudere audiens: expugnato castro zendꝛew ⁊ omĩ pene rasciane agro sue potẽtie subiecto despotoq; regni eiusdeꝫ dñ̃o in hungariã ꝓfugato: fremeã ⁊ oẽ suũ robur in grecos ꝯuertit ac illam amplissimã thessalonicẽsem egregiã grecie ciuitatem antiquitate opibꝰ ac populi celebꝛitate ⁊ p̃stantia dignitateq; ciuiũ insigneꝫ ⁊ noĩatissimã vi cepit ⁊ expugnatã penitus diripuit: deinde epijrom ⁊ etoliã ꝓuincias nõ obscuras agressus est easq; in deditionem recepit ⁊ reliquo regno addidit. Hũgari v̇o ex lõga campestralis hospitij moꝛa tedio affecti maxĩe cũ multi ex illis sanguis fluxu grauarent̃ luppo iuxta antiquã ipsoꝝ ꝯsuetudinẽ ꝓclamato: ĩuito rege sparsim ⁊ ꝯfuse relictis regijs castris recedẽtes abierũt. Rex aũt albertꝰ veniẽs ad budã infirmitate p̃uentus est et cũ in aĩo wiennã intrare hr̃et sue mĩme parcẽs debilitati versus austriã ꝯtinuabit iter. Tãdẽ cũ ĩ villa nesmel ĩ festo btõꝝ simõis ⁊ iude apl̃oꝝ descẽdisset ĩualescẽte egritudĩe postq̃ꝫ annũ vnum ⁊ mẽses nouẽ diesq; octo ⁊ vigĩti ĩ hũgaria regnasset: millesimo q̃dringentesimo tricesimo nono dñ̃i anno ibidẽ villa in eadẽ vi-

Amurathes turcarum imperator

ta functus ĩ ecclesia albe regalis suoꝝ ꝑdecessoꝝ adĩstar vltimo sepulcri honore regali ĩ pompa extitit tumulat⁹. Erat rex albertus hõ cõpetẽtis ꝓceritatis faciei plus ad nigredinẽ q̃ȝ albedĩeȝ tendentis mitiũ moꝝ ⁊ petitioni suoꝝ flexibilis.

De introductione regis wladislai ⁊ de rebus inter ipsum ⁊ reginam elizabeth actis.

Defuncto rege alberto regina elizabeth pregnãti vtero ab illo relicta de se deq̃ȝ regno cogitans vt viduaꝝ moris est mestos ducebat dies habũdabat tũc in regno magnatũ copia hũanitate ꝑclara virtuteq̃ȝ tũ consilij tũ militie prefulgida ad hos regina de futuro rege solicitos ita ṽba fecit. Domini ⁊ frẽs de rebus regni vobis nõ min⁹ q̃ȝ mihi cogitare incũbit: ipsa sũ vt nostis heres regni nõ ergo ad dirigẽdas regni habenas meã sufficere arbitror virtutẽ: si ad ꝓlem ex me nascendaȝ expectatis femiea in q̃ntũ expiri valet natura filiã magis q̃ȝ filiũ me parturire arbitror. Querite igiť vob̃ principẽ qui ad portandas tãti regni curas femina magis idone⁹ sit nec min⁹ mei genitoris beneficia ꝑcorde preq̃ȝ oculis ferentes me ĩ regno illi⁹ a quo genita suȝ exptem nõ faciatis: ⁊ his dictis post emissa suspiria lachrymãtia simul lumĩa tersit. Hec regine oratio ingentẽ multos ꝑ annos ĩ hũgaria ardentẽ faceȝ pepit: nã magnates ipsi ex his regine ṽbis quadã leuitate ꝯsilij ducti de nouo rege ĩtroducendo vnanimi voto ꝯtulerũt. Erat tũc ĩ regno polonie princeps quidaȝ iuuenis noĩe wladislaus magn⁹ dux lithwanie frať regis kazijmerij: hui⁹ moꝝũ ꝑoptime ṽtutes dũ in hũgaria cõmendanť: placuit ille cetui magnatũ vniuerso: ꝯuentũ est igiť de illo vt ĩtroduceret ⁊ regnaret. Quaꝓpter viri in regno potẽtes famaq̃ȝ honesti epũs Tininieñ. ac mathko dalmatie croatie ⁊ totius sclauonie banus. Emericus fili⁹ wayuode de marchalij ⁊ ladislaus de paloceȝ ꝑ deferẽdo ad illũ cõmũitatis voto proq̃ȝ illo ĩtroducendo electi ꝑiter ⁊ destinati fuere: hij nondũ ducẽ ad ꝑdictũ ipsoꝝȝ legatiõis detulerãt officiũ. Cũ reginales ꝑ nũcios reginã filium pepisse nũciantes ꝑuenti ꝑiterq̃ȝ ne erga duceȝ suscepta vterenť legatiõe ꝓhibiti sũt. Illi aũt q꞉ cracouiẽsis ciuitatis erãt ĩtra muros regiq̃ȝ kazijmirio ⁊ fratri illi⁹ duci wladislao ꝓ cui⁹ reb⁹ agebať illoꝝ manifeste erat itineratio absq̃ȝ executione ipsis cõmissi

negocij reuerti haud audebāt. Postq̄3 aūt ad eundez ducē ipsoꝝ vsi sūt officio mox iuuēis pꝛīceps ambitōe regnādi capt⁹ est nec differt qui stati ꝑpatis vie necessarijs adunataq3 sibi polōicalis militie decēti comitiua vēit i hūgariā. Cui primoꝛes regni hūgarie quoꝝ de nouo pꝛīcipe gaudere coꝛdi erat multis regnicolaru3 cū agminibus obuiā venere: eisdez i dieb⁹ laurēti⁹ de hederwara palatinus antiqua regni de cōsuetudine Budense castrū conseruabat: qui vemēti nouo pꝛincipi nō min⁹ obuia3 exiuit poꝛtisq3 castri eiusdez vltro patefactis illū regalia alta ad atria velut regē hūgarie introduxit.

De natiuitate ⁊ coꝛonatiōe pueri ladislai ⁊ de aspoꝛtatione coꝛone.

Oluebat millesim⁹ q̄dringētesim⁹ q̄dragesim⁹ dn̄i[illegible]
ce icarnatiōis ān̄us ꝛ celebre festū penthecostes ista
bat. Cū rex wladisla⁹ budēsez ad arcē introduct⁹ est.
Nō ergo regina elizabeth que his currētib⁹ filiū ge-
nuerat ea que suā ad ptē ptinebāt dirigere negligebat: multi eniz
magnatū quoꝝ i pectorib⁹ ipatoris sigismūdi nūdū tepuerāt be-
neficioꝝ recordia reginā sequebāt ꝛ res noui regis displicebāt il-
lis oīno. Qua ꝑpter regina elizabeth sua baronū cū pte albā re
galez pecijt filiolūqz suū noie Ladislaū qui nūdū q̄ttuor sue etatꝭ
mēses cōpleuerat multis tonātez vagitib⁹ in regē fecit iungi pa-
riter ꝛ coronari. Cantabat clerus ꝯsuetas laudes ꝛ regia assidu-
as fundebat lachrymas: nec min⁹ baronū cetus illi assistēs regi
nales flet⁹ viscerib⁹ cōpassiōis recipiēs lachrymabāt. Interfuit
hui⁹ infantuli intēperance coronatiōi vir p̄clar⁹ dn̄s dionisius
de zeech cardīalis ꝛ archiepūs strigonieñ qui ꝛ puerulū ipsū sue
dignitatis officio exigēte iunxit ac illi sacꝝ diadema iposuit: erāt
etiā ibidez Matthias wesprimieñ ꝛ benedict⁹ iaurieñ eccliarū
epi: vlric⁹ comes Cilie: ꝛ idez ꝓxim⁹ regine adfuit: qui ꝓ pue-
ro coronato adīstar alioꝝ regū hūgarie tpe coronatiōis ꝓ obser
uanda sue plebis lībtate sacramentū p̄stantiuz reale p̄stitit iura-
mētū: necnō ꝛ nicola⁹ de wijlak ꝛ ladisla⁹ de gara bani macho-
wieñ: andreas bothos de eadem gara: ladislaus ꝛ herric⁹ filij
quōdā iohānis wayuode de thamasij: ac thomas de zech alijs
cū plurib⁹ regni nobilib⁹ tāti spectaculi ꝓ videda glīa proqz ob
seruāda regie ꝛ īfantulo regi fidelitate adfuere. Postq̄z igit̄ talis
coronatiōis pacta est solennitas regina elizabeth arcem ad wys-
segradā claues ꝛ ꝯseruatio cui⁹ tunc dicto ladislao de gara bano
credita erant ꝓ reponēda suo in loco regali corona iter suuz dire-
xit. Est eni castꝝ hoc natura loci tutum altoqz in monte secus de
cursuz danubij delectabili aspectuqz digna muroꝝ arte erectum
supiorib⁹ menijs liquidū aerez errantesqz sub celo nubes: infi
ma vero mūitiōe decursus dicti flumīs tangens: ea ꝑpter vete-
res quondā hungarie reges hanc arcē corone tuta ꝓ ꝯseruatiōe
elegere. Ad hanc arcē postq̄z regina intrauit in repositiōe ipsius
corone barones sibi circūstantes fefellit: simulauit eni se illā suū
in locū reponere: femiea tamē quadā astutia eandem surripiens

erga se occultauit ꝛ ꝑ barones ipsos antiqua tanti thesauri ꝯser-
uatoria suis vacua ꝯꝑuare solitis rebus sigillare fecit diuertit tā-
dem regina abhinc simul cū filio ꝛ corona ad fridericū romanoꝝ
regē ꝛ sthijrie ducē: fratꝫ eni puero erat: ꝛ vtrūqȝ tuȝ filiū ꝓ educa
tione tum coronā ꝓ ꝯseruatione illi dedit.

De dn̄is quibusdaȝ nouo regi adherentibus ꝛ de curia ꝓ parte eiusdem bude celebrata.

Js habitis regina elizabeth a rege romanoꝝ rediēs su-
orum fautoꝝ sub custodia ꝑ ciuitates ꝛ castra que ad illā
recto erant corde ferebatꝫ: multā tameȝ nō tantum a rege
alienigena ꝛ sua gente q̄ntū a suis terrigenis ꝑsecutiōem paticba
tur. Fauebant regi wladislao magnates multi ꝛ res illius ꝑferre
conabantur: inter quos simon de rozgon epūs agrienꝭ primus
oīum simul suis cū fr̄ibus ꝛ pene om̄ibus ꝑtis supioris regni hū
garie baronibus nobilibusqȝ ꝓ noui regis ꝑte laborabat: ꝛ cuȝ
nicolaus de wijlak banus wladislai regis fauentiū agmīa cresce
re ac reginalem ꝑtem paruipēdi vidit: infantēqȝ regē aut ꝓdesse
aut obesse ad tūc non posse cogitauit a regina defecit: ꝛ nouo regi
adherens extollendā eiusdem in ꝑtem ceteris acrioꝛ fuit. Erat
tunc in regno miles magnanimus nobili ꝛ claro trāsalpine gen-
tis de gremio natꝰ Johānes de hwnijad homo bellicosus ꝛ ad
flectendum arma dirigendasqȝ res bellicas natus: ꝛ sicut piscibꝰ
aq̄ ceruisqȝ vmbrosas lustrare siluas: sic illi armoꝝ belliqȝ expe
ditio vita erat: hunc homiem vt dici ꝑsūmitur futura regni pro
tutela rebus ꝑ ipsum gestis testañ. fata ab alto eligerant: ꝑegri-
nisqȝ de ꝑtibus regni hungarie deduxerant intra oras. Fertꝫ eni
ꝙ rex sigismūdus virtutis nomie genitoris militis huius pulsa
tus: illum ꝑtibus de trāsalpinis suuȝ traduxisset in dominiū sui-
qȝ regni illuȝ incolā effecisset: ꝛ nihilominꝰ digna ꝑpetuaqȝ eū-
dem munitionis hwnijad possessiōe vbi nūc castrū nobile aspe-
ctuqȝ delectabile erectum est dotasset: ꝑfatus igitꝫ Johānes de
hwnijad semꝑ sui supioris lateri adherēdo cuȝ iam de virtute in
virtutem creuisset a mioribusqȝ regni officiolatibus quoꝛuȝ vsqȝ
ad tūc fretus fuisset honoꝛe successiuo incremēto in tantū claruis-
set: qd̄ ad wayuodatum ꝑtium regni trāssiluanaꝝ suum extulissȝ
titulum vir in regno non parū potens: ꝛ ipse regi wladislao ad-

besit. Fit igit̃ ꝑ parte regis wladislai cunctoꝝ regni procerũ cõuocatio ⁊ Budensis ciuitas multorum aduentu nobilium feruet plebsq; semꝑ nouo de principe gaudere solita ciuitatis ꝑ plateas leta fronte ferebat̃. Uenerant etiã ad hanc ꝯgregatiõem salui conductus sub ꝓrogatiua dominus Dionisius cardinalis supradictus ⁊ Ladislaus de gara banus pluresq; magnates quos regnalis magisq; noui regis dilectio trahebat: hij ceteris cũ regnicolis castrum regale cum adissent mox porte que illos susceperant eosdem remittere negarunt tamdiu quousq; nouo regi fidelitatẽ seruãdam ꝓprio sub iuramento ꝓmiserunt. Quibus ꝑactis ladislaus de gara interi; dimissus est mĩime donec arcẽ wyssegradieñ. quã vt ꝓmissu; est tenebat compulsus regi wladislao restituit.

De coronatione regis wladislai ⁊ de guerris subsecutis.

Ostq̃m autem rex Wladislaus castro wyssegradieñ. potitus est mox sacre tentata sũt cõseruatoria corone: in quibus res quesita dũ non inueniẽt magna in regis wladislai parte turbatio orta est. Non ergo regẽ ipsu; absq; corona fieri voluerũt: cõmotus enim est omnis cetus regnicolaꝝ quos beniuolẽtie anim⁹ regi iunxerat ⁊ simul cũ ipso rege venerunt in alba;: ibiq; ordine sacerdotali laudum in contione; altis vocibus dissoluto regem eunde; corona ꝓ ornamẽto reliquiarũ Capitis sancti regis stephani olim miro opis artificio ꝑparata magno cum tripudio coronarunt. Tota inter hec plebs hungarica scinditur oĩsq; dilectio dissoluta mutuũ ruit in damnũ: ⁊ velut magno olim alexandro macedonũ vita functo duces illius virtute: qua ipso viuẽte non minus q̃; armis vastum subegerant orbem: animi spreta illius latũ dilaniauerant imperiũ: sic duces dñi ve pãnonici agri regnũ regibus sub diuis tranquillitatis amenitate tutatũ magnarũq; rerum: que concordia crescere solent: vbertate vndiq; refertum diro marte lacerarunt: hij qui colunt quiq; metant̃ astra regnũ hungarie signo subiacere sagittarij nõ vacue posuere. Nã incole illius vt hoc veterũ prodũt ꝑconia semꝑ tristibus insu-

dauerunt armis ꝛ cum extraneis rebus sanguiniqȝ parcunt pere grino: alteruū fundunt cruorē ꝛ in seipsos mutuo scuientes per parentes perqȝ se congestas gazas rapacem in prędam conuertunt hinc tum antique tum nostri eui geste res sufficienti testimonio sunt: nec minꝰ etas regiminis dicti regis wladislai his rebus credibile edidit documentū. Nulla enī spiritualis secularisqȝ dignitas supsedit ab armis omīsqȝ etas nocere prompta etati non parcebat: at discordia ductrice cuncti diuisi regnicole ꝑ incerto regis nomīe pugnabant: hij regem sequebant̄ wladislaum illi reginam elizabeth: illiusqȝ filium ꝑferre conabantur: ꝛ quibus in hostē frui domestica nō sufficiebat manꝰ hostē extraneo de popu

lo ꝯducebant que postmodum res in regno flammas non modi-
cas succendit.

De conflictu Baronū circa monasteriū de zijk.

Unctisq; igit̄ dominis seruisq; dictaꝝ ptium sequa-
cibus ꝓ sua parte se alternatim sinistro oculo respici
entibus ꝛ seua mente ꝯsiderantibus viri in regno po
tētes Ladislaus de gara banus Johānes phijlpes
de koꝛog Andꝛeas bothos de harapk Herricus filius wayuo-
de de thamasij omne robur ipsoꝝ in arma cōcitantes iniurias re-
gine filijq; illius ꝓpulsaturi secus monasteriū de czijkadoꝛ quez
locum vulgus zek appellare solet castrametati sunt: cōtra quos
p̄fati dominꝰ Johannes de hwnijad wayuoda ꝛ Nicolaus de
wijlak tunc banus machouieñ. compositis agmibus velisq; ex
tensis veniētes in magna v̄tute bellandi illoꝝ irruerunt super ca
stra. Qua ꝓpter ingēs clamoꝛ exuberat hoste in vtroq;: nec mi
nus timpana tubeq; resonant ptibus ex ambabus: sz cuz regis
wladislai pars animo pugnat feruentioꝛi mox castra ptis alterꝰ
pturbata sunt dissolutaq; per deuia ferebantur ac cuncti coꝝūdez
p̄sidio castroꝛum nudati sparsim fugiebant densarūq; se siluarū
latebꝛis cōmendabant ꝑsequebantur eosdem wayuode ac bani
milites ꝛ non minus acsi hostez repperissent vltra marittimū gra-
ui illos clade afficiebant: vbi ꝛ andꝛeas bothos homo seuerus
seuera moꝛte īterrijt: herricus quoq; filius wayuode captꝰ est:
ladislaus aūt de gara banus ꝛ iohannes phijlpes de koꝛog q̄z-
uis alijs grauioꝛi coꝛpoꝛe fuerint in hoste tamen fuga vincendo
ceteris non fuere grauioꝛes: lapsi eniz ꝑ fugam nunq̄z amplius
campestrali certamīe hostibus se suis offerre p̄sumpserunt. Do
minus ergo Johannes de hwnijad wayuoda ꝛ Nicolaus de
wijlak banus direptis hostibus castris suis simul cuz agmibus
locupletati: deinde āmoto exercitu castra sijmōthoꝛnija ꝛ soklos
aggressi obsidione grauare tentarunt que cuz expugnare nequi-
uissent discedētes ab illis ꝑ regnum ferebantur: ꝛ quosq; regni-
colas regis wladislai iugo obedire cogebant.

De insultibus ex castro Strigonien. factis et de obsidione castri eiusdem.

Eodem tempestate vir dignus viri nomine formaqz et corporis dispositione inter ceteros regni hungarie primores non vltimus Thomas de zecch frat domini dionisij strigonien. archiepiscopi castrum Comaron pseruabat: homo iste regine obsequiis pre ceteris magis deditus ex castro strigonien. in forti manu sepius pgrediens in vicis regnicolarum a regina et illius filio desidentium in ferro et igne vastitates non modicas edebat: veniensqz opidum termarum hungarico idiomate felhewijz vocatū Budensi ciuitati annexum regis in conspectu succendit: altasqz in flammas et obscurum redegit in fumum. Rex vero wladislaus cum suam partem omni conamine pse decertare animaduertit: baronesqz regni sibi contrarios debellatos fore audiuit coadunatis armatorum copijs audax prosilijt in campum: primitusqz castrum strigonien. expugnare satagens illud circūquaqz obsidione cinxit: ac in mōte sancti Thome munitione pparata obsidētes et obsessi sepius ludo martis concurrentes mutuisqz se confodentes vulneribus animas simul et sanguinem fundebant. Quod cum dn̄s dionisius archiepūs vidit: homo enī erat in nate compassiōis naturaqz et moribus ac vita nobilis: mox in suspiria et lachrymas dissolutus dei iuditio se puniendum arbitratus est nisi tante cladis cōpesceret fluctus. Quapropter mox ad regez inter locutores misit laborauitqz p pace et treuga quaz et obtinuit. Rex igitur wladislaus āmoto exercitu venit in comitatum Zaladień. duasqz ibi expugnauit munitiones quas tunc Theūtunorum pterua detinebat manus quar altera paka altera kijgijos vocitabant. Quibus expugnatis felix redijt ad budam.

De his que per nationes extraneas in regno acta fuere.

Contulerat regina elizabeth albti regis post mortē castrū zolień. et ceteras illi ānexas mūitiones cuidam Johanni Jzkra denoīato de brādis homi bohemo et arma flectere

docto rapineq; auido: et illũ cunctis mõtanis ciuitatibusq; Cas-
souie scilicet et ceteris nundum a regine et filij eius fidelitate dis-
crepantibus i tutorez pfecerat. Iste iohannes iszkra cum baro-
nes in seipsos alternatim seuire vidit mox pdabundus omnẽ ter
ram Matthie et puincias comitatus ve cassouień. ciuitati vici-
nas et pene totam ptem regni hungarie supiorem pdabũdus in-
uasit: nocebat quibus poterat cunctis: his quoq; maxime quos
ad reginam et eius filium sinistro sciebat esse corde. Cõducto igit
extranco milite multo in forti manu palam gradiens agrũ lustra
bat hungaricũ: castrametabantq; ac omía sibi occurrentia graui
rerum direptione incendioq; vastabat. Hinc et pangratius lijp-
thonień. comitatus incola homo plusq̃; extraneus hostis atrox
ac petrus komorowzkij necnon akzamijth: thalafwz: rijbald:
kerzkij: wzrijk et zlowachko: alijq; nõnulli bohemi poloni et
sclaui quos pda delectabat agregario milite muniti oẽm vim ip
soꝝ regni in pdatiõem puerterunt: paratisq; multis munitiõib9
et castris ligneis cũcte ipsis vicine regiõis pti terrori erãt. Qua-
ppter res intestinis que nequiebãt psũmi guerris: has pegrina
man9 multa cũ rapacitate diripiebat popularis pditio graui pri-
mebat census nec eidez crebra homagioꝝ solutio pacẽ redimebat
sz sola capitũ p tutela deserti antra cetaq; nemoꝝ latibula ĩhabi
tare cogebat. Ardebãt ciuitates et ville vicibus iteratis succẽse
altumq; eructantes fumum vicinum aerem confundebant: seui
cunctaz p hũgariã ferre etatis anni voluebant: ac steriles agros
dominorum seruorum ve cruentabat cedes. Innocentes quot
psone fuderũt cruorez aíam ve simul: quot destitute suis fuere re
bus: quot mulieres suis fuerunt viduate maritis: quot puelle
vginali florentes decore suis inuite cadentibus fuerũt spoliate li
bijs: tempib9 in pdictis cum solum psonas rebus nudatas omĩ
bus futura ad tpa tanto in discrimíe vnicuiq; preseruare sufficie-
bat. Quid aũt comes Cilie vlricus regine auunculus diebus in
eisdem in illi9 vindictam operatus sit: senes regni sclauonie me-
moratur vsq; modo: et illa grauibus non sine suspirijs ipsorum
narrant filijs. Nec fuit regno intrinsecis laboranti guerris: vi-
cinus quippiam qui se illi hostem non exhibuisset. Hec fuerunt
illa disturbia regni intra climata magnis fluctuantia procellis:

que plusq̃z octo ꝛ viginti per annos seuis moꝛsibus pãnoniã la-
cerarũt: neqz tãtos guerraꝝ turbines multi pluries conati cõpꝛi
mere valuerũt: siqz eosdem modernus pꝛinceps noster inclitus
rex Matthias circa millesimũ quadꝛingẽsimũ sexagesimũ secun
dũ dñi annuz in foꝛti bꝛachio tanto a feruoꝛe cessare non coegisset
dici posset: qd̃ in multa rabie bulirent eadez disturbia vsqz hunc
diem.

De obsidione castri Nandoꝛalbensem.

Alta ꝛ varia vna ꝛ eadem tempestate aguntᷣ non tñ
simul ꝛ semel queunt enarrari. Nam eisdẽ annis qui
bus p̃fatus quondaz domin⁹ rex albertus vita fun-
ctus est. Cesar thurcoꝝ amrates omne seruie regnuz
quod cõmuni vocabulo rasciam vocant suo dominio subdiderat
ac castra ꝛ cunctas munitiones illius detinebat: hic cum audiuit
omnem regnicolarum regni hungarie cetum se intestinis guerra
rum rodere moꝛsibus diuisam plebem in sui deffensionez arbitra
tus est valere nihil. Quapꝛopter regnum hungarie inuadere et
pꝛimitus castruz Nandoꝛalbensez: obsidione tentare cogitauit.
Cõmoto igitur omni sui pꝛincipatus armoꝛuz roboꝛe: cunctisqz
bellicis apparatibus machinis ꝛ toꝛmentis eductus veniẽs ca-
strum p̃dictum expugnandi gratia aggressus est. Erat tunc ca-
stro in eodem capitaneus vir magnificus Johannes pꝛioꝛ aura
ne cognomẽto Jowanus ragusiana de natiõe oꝛtus fratᷣ math-
konis regnoꝛũ dalmatie croatie ꝛ totius sclauonie bani: vir strẽ-
nuus ꝛ animo impauidus: hic cum vidit hostem aduentantez ob
uiam illi iuit ꝛ nec sine certamine in castrum reuersus est: sz cum
hostilium copiarum ingens esset multitudo longa decertatione
manus illi conserere impar erat. Rediens igitur in castrum que
ad custodiãm menioꝛum spectabant debite pꝛouidebat. Cesar
vero Thurcoꝛum circumquaqz agminibus distributis ac excu-
bijs vndiqz oꝛdinatis castro eidem graui obsidione adherebat.
Nihilominusqz machinis ꝛ ceteris toꝛmentoꝝ generibus adap
tatis: altas turrium munitiones ꝛ menia pꝛecipitem dissipabat
p ruinam: humiliqz terre adequabat. Jowanus vero ꝛ qui cuz
illo erant. Ex tanti hostis visione tanquam dura expugnatione

minime stupefacti: sȝ ea que ipsoꝝ cure erant agiliter exercebant: ⁊ diurnis cesarꝭ fatigis pietes castri ꝓstratas nocturno labore muniebāt: sepiusqȝ de castro ad instar vespiū erūpentes magnū i hoste tumultū faciebāt. Cū igiť casar ipse zowanū in castri eiusdem tutela fortiť sibi obstare aiaduertit: aliud genꝰ insidiaꝝ ꝓ obtinēdo castro eodē excogitauit. Est eni quidā colliculus castro ab eodem ṽsus inimicas ťras i medio miliari hūgarico vel citra distans res que ex alťa sui pte gerūť a ↄspectu castri ꝑdicti occultare habilis. Huiꝰ igiť colliculi sub vmbra cesar ipse fossam subterraneam castri eiusdeȝ vsqȝ ad interiora penetrantē lōgā latāqȝ ꝑ quā agmina post sese ꝓgredere possent egerere statuit: adhibuꝰ ē igiť labor ↄtinuus ⁊ tot millia hoīuȝ ťram tuȝ ꝓprijs i artubus tum ṽo cameloꝝ equoꝝ onagroꝝ ⁊ asinoꝝ officio egerēdo fossaȝ eādem in breui tempꝛe ad ipsius castri muros nō longe distantē perduxerūt. Inter hec cesaris insidie vel diuino nutu illis qui de eiusdem castri ↄseruatiōe potiorem curā hēbant indicate sunt: vel aūt vt quibusdā dicere placuit: qd̄ sagitta nesciť ꝑ quem emissa in castꝝ deuolasset cui carta quedaȝ circūuoluta repta extitisset: que fossam in loco mēorato egeri castroqȝ ꝓpinquā esse mãifestassȝ: vnde zowanꝰ primo vel vltimo modo de cesaris volūtate istructus: aliā de ipsius castri corpꝛe ꝓgredietē fossam ↄsimiliť subterraneā fosse cesaris obuiā celeri cū labore effici ac salctro bombardarūqȝ puluerībꝰ ac alijs rebus ardere flāmasqȝ repētinas ac fumū vehementē subito edere valētibꝰ impleri orificiaqȝ fosse eiusdem intrīseca artificiose fortiterqȝ recludi: ⁊ tantūmō ꝓ succēdendis rebꝰ ⁊ pulueribꝰ ꝑnotatis quoddaȝ foramē irreclusū dimitti hostēqȝ occultas parantē isidias mira spectatiōe idesinēter plurimos ꝑ custodes subaudire fecit. Cūqȝ hostilis fossa intra menia castri ad fossaȝ ꝑ castrenses egestā deducta est ⁊ rūmor effodētiuȝ illā ꝑ custodes extitit auditꝰ mox ignis adhibitꝰ oēs ꝑdictas res cōpositas succēdit ⁊ vehemēti flāma fumeqȝ oē viuēs hoīes .s. ⁊ pecora que intra eandē fossam erāt subita morte necauit. Quaꝓpter cesar ipse cū nec hanc viā sibi in obtentiōe castri eiusdē inuanime esse vidit amissis vt fertur decem ⁊ septeȝ sue gentis millibus ⁊ septē mēsibꝰ obsidione in eadē exactis ↄfusus repatriauit.

De bello ꝑ dñm Johannem wayuodam circa castrum nandoralbense cõmisso

Um post hec corũdeꝫ tẽpoꝝ sub decursu. Dñs iohannes de hwnijad wayuodatus trãssiluani ꝛ banatꝰ scwerieñ. honore clarescerec ꝛ ĩ comitẽ themesieñ. creatꝰ: exigenteqꝫ rerũ necessitate castro nandoralbeñ. ĩ p̃dicto capitaneꝰ factꝰ extitisset ac ꝑtes regni hũgarie ĩferiores vsqꝫ ad flumẽ thitie totaqꝫ sclauoniã ac cũctus ager ĩter saue ꝛ draue flumia mediꝰ dira thurcoꝝ rabie vastarent̃ ciuitates ꝛ ville ac opida vehemẽtes ꝑ flãmas cõburrerent̃ res diriperent̃ hoĩes sine discretiõe sexus ꝛ etatis aut ĩterficerent̃ aut ꝑpetue seruitutis iugo mãcipandi abducerent̃: oĩbus regnicolis ĩtrinsecis fluctuãtibꝰ odijs ac ꝑtibus regni p̃scriptis mãifesto discrimĩe relictis: solus ipse dñs iohannes wayuoda tantã christiane religiõis ꝑsecutiõem amaro corde tulit. Quaꝓpter pꝰ multos cuꝫ ipsis thurcis: in quibꝰ sꝑ victor euasit: parciales cõgressus. Dũ eorũdeꝫ dieꝝ sub volumĩe wayuoda quidã thurcoꝝ Izak noĩe qui castꝝ zenderew cetasqꝫ rasciani regni arces ꝛ pene oẽm rasciã siue seruiã ex dono p̃fati cesaris thurcoꝝ tenebat suoꝝ magna vi subditorũ collecta: castro nandoralbeñ. circũiacentes vicos diripere exurereqꝫ ac noui capitanei animũ tẽtare aggressus ẽ. Ipse dñs iohãnes wayuoda hostilẽ sciẽs conatũ ea que ad tantũ hospitẽ tractandũ ꝑtinebant cõponere nõ neglexit. Congregato enĩ ꝑ optimo armatoꝝ p̃sidio ac ex illo aciebus ordinatis hostis se hosti in campo obtulit. Fit igit̃ magno cũ impetu ꝯgressus vtriusqꝫ hostis ꝛ multi in belli primicijs sternunt̃ ab equis clamor exorit̃ ingẽs moribunduꝫ instat certamẽ ĩnumeri ꝑte ex vtraqꝫ cadũt interfecti. Izak ergo wayuoda hũgaros aut vincere aut mori ꝑoptasse videns: mox terga vertit ꝛ in veloci cursu sui equi vsus castꝝ zenderew simul cũ suis qui superant fugã inijt vehemẽteꝫ. Unde dñs iohãnes wayuoda ꝛ oĩs suoꝝ militũ cetus secuti sũt illos in ore gladij. Quodũ ipsius castri zenderew menia ĩtuiti sũt multos ex ipsis in cadauera redigentes. Tandẽ cũ victoria ꝛ captarũ magna cuꝫ opulentia rerũ in castꝝ nandoralbeñ. redierunt.

De bello ꝛ ꝯflictu domini Johannis de hwnijad wayuode in ꝑtibus transsiluanis cõmisso.

Ost hāc ipsi dn̄o wayuode diuinit⁹ datā victoriā nō multo dieꝝ intuallo p̄teriēte: alter thurcoꝝ exercitus gloria victoriaꝝ añ hec tuꝫ de hūgaria tuꝫ aliaꝝ sibi vicinaꝝ nationū de regnis reportaꝝ tumid⁹ magna p̄sumēs magnoqꝫ sue generatiōis populo ac armoꝝ munimīe nō modico sustult⁹ Duce quodā wayuoda mezethbeg vocato hoīe austero resqꝫ bellicas dirigere docto ꝑ t̃raꝫ trāsalpinā clamdestina q̃dam eruptiōe alpib⁹ trāsitis regni hūgarie trāssiluanas irruit in t̃ras. Gens crudelis ⁊ cūcta offēdere solita queqꝫ sibi occurrebāt pietate absqꝫ aliq̃ ignis ⁊ ferri vim adhibendo oīa vastabat: etalsqꝫ aut ꝯditio cuipiā aliquā nō mistrabat redēptiōem: hāc funestā eiusdē exercitus thurcoꝝ añ eruptiōeꝫ paucis dieb⁹ dn̄s Johānes wayuoda ī ipsas transsiluanas ꝑtes venerat: aditaqꝫ ciuitate albeñ. vulgari vocablo gijwlascijerwar vocata. Quid d̄ hoste faceret cogitabūd⁹ p̄meditabat̃: subitū eni tāti īimici ꝓpt̃ aduētū copias adunare ⁊ illi occurrere sibi oīno negabat̃: q̃ ꝓpter maxia p̄mebat̃ anxietate ita vt ora illi⁹ ex nimiaꝝ cogitationū ipulsu marcescerēt ⁊ labia scinderēt̃. Cū āt ipsi thurci multis iaꝫ dicti trāssiluani agri ꝑtib⁹ ꝑcursitatis īgentē p̄daꝫ hoīuꝫ rerūqꝫ ac pecoꝝ trahētes dicte ciuitati albēsi ꝓpinquū ad cāpū venerūt sic vt icēdia fumū eructātia illos nō remote esse testarēt̃. Dn̄s wayuoda Johānes alios sustinere valēs se sustinere nequit: quin toi⁹ excādescēs ī vindictā tanto hosti obuiādū esse statuit: militūqꝫ min⁹ cōgrua ī comitiua ꝯflictur⁹ ꝓsilijt ī cāpū. Erat eisdeꝫ ī dieb⁹ epūs ciuitatis eiusdē hō decētis reuerētie in rebus tñ rite agēdis vehemēs: ⁊ hic ipsū dn̄m wayuodā comitat⁹ est: ꝓgredietes igit̃ cuꝫ incauti ad campū ville sci emerici ꝑuenerūt: subito cūcte circumadiacentes valles ingentia hostiū agmina in abscondito latentia tantūmodo aduentū ipsius domini wayuode expectantia effuderūt. Quid vltra ipse domin⁹ wayuoda cāpū deserere imparēqꝫ sibi hostē declinare coact⁹ est: fugiebāt qui poterāt cūcti: qui autē in fuga deficiebāt ꝑ hostem aut capiebant̃ aut interficiebant̃ vbi ⁊ p̄tactus albensis epūs in celeri cursu sui gradarij dū fugiēs suo gradario trāsdecursuꝫ cuiusdā riuuli saltāte in t̃rā decidissꝫ decollatus ē: extulit hec res cor mezethbeg wayuode ipsūqꝫ maiora agredere aīauit. Qua ꝓpt̃ oī sine timore trāssiluanas ferebāt̃ ꝑ

ptes: gaudebat de p̄da maxīe de illa quā sibi sors pugne obtulerat: hāc quidē intactaꝫ suo deferre cesari cogitabat: ergo ⁊ vectores ⁊ custodes curruū idem ꝑuabāť: inť hec dn̄s wayuoda iohānes oēm ipsaꝝ ꝑtiū militē quē taꝫ repētis tp̄is ī spatio conducere potuit ī magna celeritate ꝯgregauit: vlcisciqꝫ ardens mox egressus hostē sequebať. Cū āt hec mezethbeg wayuode nūciata sūt: ferť dixisse veiat īquit ⁊ nob̄ plusq̄ꝫ prideꝫ lucrifaciat: stabat ad tūc cū hec dicta sūt: speculator dn̄i iohānis wayuode thurcorum dicto mezethbeg wayuode astātiū ī medio ac oīa que ꝑ ipsos de cōmittēdo bello collata sūt audiebat. Festināter igiť ad dn̄ꝫ iohānē wayuodā rediēs secrete dixit illi. Tu ⁊ omīa tuoꝝ armoꝝ īsignia quib⁹ ꝓprie ꝑsone vteris ꝑ defensiōe: equiqꝫ tui color mezethbeg wayuode ꝓdita ⁊ me p̄n̄te robustissimi milites ī armis cetis p̄stātiores deleti sūt: cōmissūqꝫ ē illis vt q̄ꝫ primū te circūuēiāt ⁊ q̄ꝫ maxīe tuā festinēt ad intemptōeꝫ. Hēbat dn̄s wayuoda iohānes inť alios militē vnū simonē noīe ex generatōe nobiliū de kamonija ortū a se ī forma corꝑis nō multū differentē: militarisqꝫ animi v̄tute suos inť socios nō min⁹ valētē. Cū hoc igiť milite ipse dn̄s wayuoda arma ⁊ equū cōmutauit ac ad eiusdē defensionē milites nōnullos viriū fortitudīe bellādiqꝫ desiderio ꝑspicuos d̄putauit: ⁊ tādē oīb⁹ que belli exigebat necessitas mlťa discretiōe ordiatis hostē priora victori tumidū ī quodā vico ꝑtium p̄dictaꝝ suas ad bellū cōponētē acies ī magna auiditate bellādi agressus ē ⁊ tanq̄ꝫ turbo quidā vehemēs irruit suꝑ illū: congressu quoqꝫ ī prīo oīa illoꝝ agmīa ꝑturbauit ac varias ī forti suorūꝫ brachio distinxit in ꝑtes. Ferebať hostis vterqꝫ ꝑ colles et valles ⁊ semꝑ tāto in certamīe gladius hūgaricus thurcoꝝ framee suꝑferebať: sꝫ quid ꝓfuit ꝑ dn̄m wayuodā simoni de kamonija designata custodia: qui mox ī primicijs belli ꝓdētib⁹ illū domī sui armoꝝ īsignijs loco eiusdē dn̄i sui ipsa custodia ⁊ fidelibus armis suis nō obstātib⁹ thurcis wayuode eoꝝ p̄cepta etiā cū interitu ꝑsonaꝝ fideliter exequeñ. inťfectus ē: eaꝓpter ꝯuenit exercituū ducib⁹ vt suā ꝑte ab aduersa abscondāt agnitiōem. Naꝫ sepius contingit vt cadente duce ducti omnes cadant: Feruēte igiť atrocissimo bello ⁊ thurcis magis in sui defensionēm q̄ꝫ in vincendū hostem laborātibus oēs captiui quos ad villā sc̄i emerici

illis obtenta victoria dederat: eliberati ⁊ mori potius q̄z illorū captiuitate torqueri pati magna vi in sui deffensionē laborabant hostes crudeliter pimētes. Dū igit̄ wayuoda mezethbeo tantā sue ptis ↄspexit cedē cūctis sue ptis agminibus fuga laborātibus: ⁊ ipse fugā inijt: nec tm̄ hec fuga salutē sibi p̄stitit. Nam fugiens dū euadere conat̄ int̄ alios fugiētes quos ipsi hūgari insequētes pimebant: ipse ⁊ filius su⁹ intfecti sūt: captamq3 p̄dam cum proprij capitis dāno inūerabiliq3 sue gētis strage refudit. Domin⁹ ergo Johannes wayuoda oībus captiuis eliberatis p̄daq3 ab hoste erepta hostē magnā ↄuertens in p̄dam: paucis admodū thurcis fuge p̄sidio saluatis felix ⁊ victor alpiū vsq3 ad iuga illos psecutus est: ac errabundū captiuādo hostē plurib⁹ diebus campū tenuit cadauerib⁹ refectū. Cui⁹ victorie ingētis glorie fama hanc regno attulit vtilitatē vt trāsalpinarꝝ ptiū ⁊ moldauie wayuode p̄terit̄s qui tēporib⁹ a regno regibusq3 hūgarie discissi sacre corone rebellātes cesari thurcorꝝ p̄dicto oēm vim ipsorꝝ dedicauerāt dn̄i iohānis wayuode aut ↄsilio īducti aut metu ↄcussi ipsorꝝ simul cū dominijs ī pristinā redierūt fidelitatē obsequia cōsueta regi wladislao exhibere iurando ꝓmittentes.

De bello dn̄i Johannis wayuode ad locum qui waskapu dicitur cōmisso sequitur.

Reter hec tam gl̄iosa ꝑ ipsū dn̄m Johānē wayuodā cōmissa certamīa vbicūq3 thurcorꝝ queuis turma pticularis ↄsuetā regni ī deprcdatōem quouis occulto tramite se īgerebat vbiq3 sors illos sinistra comitabat̄. Nā sꝑ milites ipsi⁹ dn̄i iohānis wayuode regni ad custodiā deputati illos ꝓfligabant: oēs ergo illorꝝ semite ad īuadendū hūgarie agrū ab eisdem adempte erāt: nec illis regni eiusdē ītra oras micāte solis iubare frameas eorꝝ fulgurare fas erat: Cū igit̄ cesar thurcorꝝ amrates totiēs ī suis actā stragē tantāq3 sue gētis mortalitatē ac terras moldauie ⁊ trāsalpinā illorūq3 dn̄os a se discessisse cogitabūdus ītra se sepi⁹ reuoluit aīo ad modū ꝑturbatus statuit grauē de his qui illū offenderāt exigere vltionē. Qua ꝓpt̄ octoginta sue gentis millia ex delecto sui principat⁹ milite v̄tute bellandi ꝑ optimo coadunauit ac bassam hoīem ī gerendarꝝ sui regni rerū a se secundū illis īducē p̄fecit: p̄cepitq3 illi vt q̄z primū trāsalpinas

Amurathes turcorum imperator.

terras inuaderet ⁊ illas ꝓpterea qd̓ wayuoda eorundem ab ipso defecerat q̄ȝ primū depopularet̄. Tandem inde ī regni hūgarie trāſſiluanas ꝑtes copias traduceret: in eiſdēqȝ de iniurijs ꝑ dn̄m iohannē wayuodā ſibi illatis penas in igne ⁊ gladio duriſſimas q̄s poſſet exigeret ⁊ q̄ȝ amariſſime vlciſceret̄. Hec ceſaris intētio nō ſolū plebee ꝯditiōis illaꝝ ꝑtiū populū tremulare fecit: veruȝ etiā militaris officij hoīes duriſſimis cogitatōibus īuoluit: inter hec baſſa omī ſibi cōmiſſa cū gente ſecus caſtꝝ kijſnijkapol danubiū nautaꝝ officio traiciens ī magno ſuoꝝ agminū tremitu cūctū trāſalpinū agrū ꝑuagatus eſt: ac oē qd̓ ipſuȝ ꝑ fuge remediuȝ declinare nequiuit aut ī p̄dam aut ī cadauer redegit: poſt hec alpes trāſcendere iūnctāq̄ȝ ſibi ꝑ ſuū ceſarē ſeruitutē exequi aggreſſus eſt. Dn̄s v̓o iohānes wayuoda q̄ȝ ſue defenſioni cōmiſſe plebis depopulatōem videre mori poti⁹ paratus p̄cedētibus aīat⁹ victorijs armoꝝ p̄ſidijs ⁊ militari manu adunatis īuadere potius hoſtē q̄ȝ īuadi ab illo ꝑoptās virib⁹ ⁊ numero impar illaꝝ ꝑtiuȝ vſqȝ ad extremū ꝑſecut⁹ ē illū. Cū aūt ad locū qui waſkapu dicitur extitit ventū arduū magnūqȝ ⁊ cūctis ſeculis mēorabile ī multo clāgore hincinde reſonantiū tubaꝝ cū illo bellū cōmiſit vndiqȝ fit ꝯcurſus hoſtiū decertat̄ virilit̄ ꝑte ab vtraqȝ baſſa ī ſue gentis fidēs multitudīe tergauertere nō cogitabat. Dn̄s v̓o iohannes wayuoda mori aut vincere intent⁹ oīno fuge īmemor erat. Feruet igit̄ bellū ex vtraqȝ ꝑte aſperrimū cedes fit maxīa mlt̄i cadūt hoſte ex vtroqȝ: ſȝ multoplures ex thurcis: q̄ ꝓpter baſſa et thurci cāpū deſerere ⁊ ſubite ſe cōmittere fuge ſūt coacti: inſequebant̄ illos hūgari ⁊ cūctos quos ꝑuenire pot̄ant moribūda in cadauera redigebāt ita vt cūct⁹ tāti certamīs cāpus tāta ex cede humāo equoꝝ ve cruore cōſperſus ac crebris cadauerib⁹ refert⁹ poſtea īcaleſcēte ſolis feruore olentē exalans tabem auras īficiebat ꝑegrinas ⁊ hūanū illac aditū fieri negabat. Dn̄s ſiquidē iohannes fuſis tot hoſtiū milib⁹ multiſqȝ illoꝝ maioribus captiuatis amplo theſauro ⁊ oī p̄cioſo exercit⁹ eoꝝ ſuppellectili ī p̄daȝ cōuerſis vir magnific⁹ digno laudū p̄conio oē ꝑ euū recollēd⁹ bello fortit̄ ſuſcepto prudēter admiſtrato feliciſſimeqȝ geſto ⁊ ꝑfecto mēorabilē victoriā reportauit ſeqȝ ex hinc nō ſolū regnicolis verūetiā natiōib⁹ ext̄neis ſincere dilectōis affectu exhibuit toto corde amandū.

De obitu regine elizabeth.

Et dicti dñi wladislai regis sub regimie tam felici tãqz ꝓspero euentu infra duoꝝ vel citra ãnoꝝ decursuz acta fuere inẗ hec aũt ꝑtib⁹ regni i ſuꝑiorib⁹ nõ min⁹ intriſecus rancor graſſabaẗ nec eaꝝ ꝑtiũ dños regni ꝓtectio tantũ mutua q̃ntũ offensa delectabat. Qua ꝓpẗ ꝛ curia romana tãtoꝝ pulsata fremitibus maloꝝ virũ reuerẽdũ dñm Julianũ cardinalẽ ad cõponẽdos dictaꝝ strepit⁹ guerraꝝ sũmi põtificis miserat de latere. Hic diuz ꝓ pace laborat regis wladislai ꝛ regine elizabeth cordib⁹ nõ paruz ad ꝯcordiã iclinatis pace ipsa nõ dũ composita regina dicz obijt: mors cui⁹ plures ex baronib⁹ illaz sequentibus regis wladislai restituit in sinũ.

Iulianus cardinalis

De exacta a thurcis iniuriaꝝ tallione ꝑ dñm wayuodaz iohãnẽ ꝛ de bellis eiuſdẽ felicib⁹ sex vicib⁹ gestꝭ.

Is rebus occurrentib⁹ regimẽ ipsi⁹ regis wladislai i dies corroborabaẗ ꝛ i augmentũ trãsiebat. Cũ igiẗ rex ipse regaliũ atrioꝝ altꝭ sub tectis castro in budeñ. quiet⁹ residcret. Dñs iohãnes wayuoda illũ ad inferendũ thurcis bellũ ad ꝓpulsandasqz ꝑ ipsos crebris vicib⁹ hungarie illatas iiurias aĩauit ꝛ indixit: q̃re ipse rex wladisla⁹ tertio sui regni ãno grandi ꝛ sũptuoso egregioꝝ militũ conflato exercitu vna cuz ipso dño iohanne wayuoda pluribusqz sui regni principibus: ꝛ georgio regni rascie dezspoto siue rege: his eni ad tunc sui principatus de dominio eijectus erat: danubiũ trãsiẽs ꝑuenit i rasciã ibiqz regi wladislao statina figere castra ac terras thurcoꝝ dominio subiectas ad iteriores sũmuz sui exercit⁹ capitaneũ dñm iohãnẽ de hwnijad wayuodã mittere placuit. Distincta igiẗ exercit⁹ sui oĩ expeditõe binas i ꝑtes: ꝛ ꝑtẽ illã que armoꝝ gestamie militariqz v̓tute p̄stabat: ipsi dño wayuode assignauit: ducebat p̄ter hec ipse dñs wayuoda plurima suoꝝ militũ agmia: quoꝝ bello docta man⁹ victricib⁹ armis iã pluries hostẽ v̓terat i fugã. His itaqz dñs wayuoda comitat⁹ regno rasciano siue seruie ꝑtrãsito cũctũ bulgarie regnũ qđ ãnis ab antiquis vis thurcoꝝ detinet vsqz ad ꝯfinia romanie ꝑagrauit: oẽsqz viuens qđ sibi ꝛ suis occurrebat ab hoĩe vsqz ad pec⁹ aut capiebaẗ aut interficiebaẗ: ciuitates castra ꝛ domicilia thurcoꝝ quelibet expugnabãẗ ꝛ p̄cipitẽ ꝑ ruinã euertebãẗ: flagrãtisqz ignis impetu con-

sūmebant int̄ que ꝛ ciuitas illa famosissima termaꝝ sophia deno Sophia ciuitas
miata populo ꝛ diuicijs referta capta ꝛ direpta ē: ignitasq̄ꝫ extitit
redacta ī fauillas: tot ergo ciuitatū ꝛ opidoꝝ incēdia altū eructan
tia fumū oī romāie ꝛ cūct̄ thurcoꝝ cesaris dn̄ijs que marinis nō
ꝯsidebāt ī aq̄s frōti erāt. Occurrebāt int̄ hec dn̄o wayuode mul
ta hostiū millia ꝑ cesareꝫ thurcoꝝ illi⁹ in ꝯtriū destinata q̄ ꝓpter
quiq̄ꝫ vicib⁹ cū hoste sp̄ maiori in nūero sibi occurrenti: ipse dn̄s
wayuoda atrocissima gessit bella ꝛ sp̄ victor euadēs: dū iā sūma
triūphi tū gl'a redeūdo rursus rascianū attigissꝫ agꝝ ꝛ ī illo castra
metat⁹ essꝫ: nūciatū est illi inūerabilē thurcoꝝ sup̄ ipsū vēire mul
titudīem. Cesar enī amrates p̄dict⁹ tāta sui dn̄ij depopulatōe ad Amurathes
modū exacerbat⁹: oē q̄d erga curiā suā ī armis optimū erat totā-
q̄ꝫ regni sui militie speciē magno belli cū apꝑatu exigēde vltiōis
gr̄a ꝯuēire mādarat: ꝛ hāc sui exercit⁹ expedītōeꝫ balle natuliēsi
affini suo cōmis̄at dirigēdā: hic dn̄m iohānēꝫ wayuodā cadē via
q̄ ipse bulgarie de oris exierat sequebat̄ ꝛ cū aliquos de hūgaris
aut vulnerib⁹ ꝯfossos aut īfirmitate grauatos ipsi⁹ dn̄i wayuo-
de hesternoꝝ ī loco castroꝝ relictos inueniebat: iubebat illos suū
ad cesareꝫ victos deferre: exprobās nihilomin⁹ illi vt dicat ī quiēs
q̄ꝫ mis̄abiles suū int̄ regnū ipsū frītāt ꝑsone: ad hec ipse cesar si-
bi ita fert̄ respōdisse: redeas felix vt apto: cū āt redier̄ que sūt ille
ꝑsone q̄s ipse fugio sol⁹ mihi certi⁹ dices. Dū v̄o ī tātū deuētū ē
vt vtq̄ꝫ host̄ nocturne dedit⁹ quieti illucescēte aurora mutuas ti
panoꝝ audiret resonātias: ꝑtimuit ipse dn̄s iohānes wayuoda ne
host̄ declinās ab eo regia irrueret sup̄ castra: malēs igit̄ īpet⁹ il
li⁹ ī se expiri tātis belli ex laborib⁹ fesso milite vltro se illi obuiāꝫ
dedit. Cū āt ī gētē pagāoꝝ mltitudīeꝫ ex aduerso sibi opponi vidit
pauore quodā ꝯcussus ē: oēsq̄ꝫ exercit⁹ sui milites tīore nō modi
co trepidabāt: nō ergo ipse dn̄s wayuoda t̄gauertit sꝫ tīore ꝑcus
sas sui militis acies seriati hosti exhibēs aīabat illos dicēs. Cō-
stātes estote ꝛ pri⁹ vitā q̄ꝫ ꝯsuetū ꝑdam⁹ nomē victorie: quid tre
pidat̄ hostē multitudīe tūescenteꝫ: nōne iā sepi⁹ aīuꝫ illi⁹ tētast̄
ꝛ qui totiēs fugit deo nob̄ ꝓpitio ꝛ nūc fugari pōt: si aūt cuipiā ex
vob̄ mors crudescit nō curet: nā si mecū aut cū socijs p̄rāsus ē cū
xp̄o cenabit: ꝛ his dict̄ mai⁹ agmē q̄d sue deputauerat ductōi mo
uēs irruit sup̄ hostē: quo viso cet̄a agmīa ducē eoꝝ imitata sūt q̄-

re bellū p vtrāq3 pte3 i mlto vincēdi desiderio cōmittit: nō tñ eq forte pugnatū ē: nā ipse bassa ⁊ oīs sibi pmissa thurcoꝝ mltitudo mox i pꝛio ipetu pgressus tgauerterūt ⁊ pcipiti se cōmisert fuge. Hūgari vo hoc viso mlta cū seueritate psequebāt illos ⁊ quez celer equi sui cursus ab instāti nō eripiebat morte: cruentū p examē vita excedebat: plīma igit ibide3 millia pagāoꝝ ceciδere nā hungaris captiuare illos fastidio erat: q̄ ppt oēs quos fugiētes puenire potant mltis pfossos vulnerib⁹ iterficiebāt: durauit hec psecutio a vesptina hoꝛa iceps mediā vsq3 ad noctē. Bassa eni ipse certamē ea dici i pte ppt ea cōmittere pelegerat vt si bello supare tur saltē nocturne obscuritatis p remediū ab hoste eripet: s3 hec adinuētio pfuit sibi mīme: nā lunari sidere pleno noctē cādē suis radijs illustrāte bassa ipse capt⁹ ac i mlta tubaꝝ voce noct circa mediū i castra hūgarica ad tētoꝛiū dñi wayuode iohānis deduct⁹ ē: sicq3 ipse dñs wayuoda sex bellis pcipuis vna ⁊ eadē via felici exitu gest quiti mēt. P⁹q̄3 ō hūgaria exierāt reuolutōe trāsacta: exercitū igenti hoīu3 reꝝ ve poa onustū regia ad castra incolumē reduxit isignūq3 victoꝛie mlta hostis vexilla siue banderia regi obtulit: hec p⁹ modū glīosissime vgīn marie regni hūgarie patrōe oblata i ecclīa eiusdē ciuitate in budēsi pstructa futura pro mēoꝛia pq3 eiusdē vgis glīose laude nr̄m vsq3 ad eiū depēdētia tātis victoꝛijs ipsi dño wayuode celit⁹ datis sidē phibebāt ⁊ nisi mollē illoꝝ pannū puluis vetustas ve psūpsisset suspēsa depenδerēt ibide3 vsq3 i hūc die3.

De treugis iter regē wladislaū ⁊ thurcoꝝ cesarē firmatis ⁊ de restitutōe regni rascie.

Ex his tot illustrib⁹ triūphis totq3 pclarijs victoꝛijs id accessit vt cesar ipse thurcoꝝ amrates tremefactus missis caduceatoꝛib⁹ erga regē ⁊ dñm wayuodā p treugis istanter laboꝛauit. Rex igit wladisla⁹ solēne3 suoꝝ magnatū puētionē i ciuitate zegedien. celebꝛari statuit ad quā vndiq3 mlto regni nobile pfluēte venerūt ⁊ a cesare missi wayuode thurcoꝝ duo ad cōponēdas treugas pscriptas idonei: puentū ē ergo decē ānoꝛū de iducijs ⁊ ex pte reg bassa natulieb dimittit. Cesar quoq3 thurcoꝝ castꝝ zenderew cetasq3 cūctas rasciani regni mūitiōes qō et q̄s āte hec geoꝛgio dezpoto demerat eide3 restituit ⁊ hec quidē in ducie iuramēt firmate extitere. Dñs eni iohānes wayuoda pro

rege ꝛ ꝓ se ꝓꝛoq; oi hūgarice plebis pte: dicti vo thurcoꝝ way-
uode ꝓ cesare eoꝝ ac cūcta dñij eiusdē gente tā dictaꝝ decēnaliu;
treugaꝝ q̄; aliaꝝ reꝝ tūc firmataꝝ ꝓ obſuatiōe realia deposuerūt
iuramēta que vtinā nūq̄; deposita fuissent. Nā postea treugꝭ eis-
dem p rege; ꝛ dñm wayuodā īducēte p̄fato domīo Juliano car-
dinali ruptis velut quōdā pompeijo qui oīu; boīu; victoꝛiosissi- Pompeius
mus euaserat: postq̄; equos i porticu tēpli hierosolimitāi stabu-
lauit glīa victoꝛia dēpta est: sic ꝛ bellice res ipsi⁹ regis wladislai
ꝛ dñi wayuode i ātea aliā cōmitate sūt i soꝛtē valuit tñ hoꝝ cōpo-
sitio īduciaꝝ despoto: cū eni rasciani regni d dñijo eiect⁹ fuiss; pe
nit⁹. Hijs treugꝭ intueniētib⁹ i dñm qui pri⁹ erat restitut⁹ est.

De bello dñi wladislai regis in ptib⁹ romanie circa opidū warna ꝓpe ad littoꝛa maris cōmisso ꝛ de interitu eiusdē sequit̄.

Js igit̄ reb⁹ hac via i hūc finē pducṫꝭ: domin⁹ iulian⁹ cardinalis oi suo posse apud
regē apudq; dominū wayuodā īstabat vt rupto īduciaꝝ
federe thurcoꝝ cesarē armis īuaderent. Dicebat eni q ꝓmissa fi
des infidelib⁹ seruari deberet mīme: deoq; iniuriosu; aiebat q ip
si nobilē illā eis diuinit⁹ datā eccliastice religiōis ꝯtra hostes vi
ctoꝛiā ingrato tractarēt coꝛde: ac dei volūtate; que i hostē exequi
deberet hostis cōmutassent in volūtate;: impulit ergo illos cre-
bris ꝑsuasionib⁹ illicitū ad facin⁹ ꝛ viros quos mars ferrū ve to
tiens vīcere nequiuit molli tantū lingua vicit. Multos eni chri
stianoꝝ pꝛīcipes eisde; armoꝝ ferre opē pollicebat̄: de bulgaria
q; ac de albania ꝛ de tratia necnō ꝛ d illa famosissima ipiali vrbe
cōstātinapolitana magna militū subsidia ipsis vēire dicebat: id-
ipsūq; ꝛ pꝛīcipes ide; ac dictoꝝ regnoꝝ īcole ꝓmittebāt: parue-
rūt tandē tāta sollicitati fiducia: ac moꝝ multo stipendario milite
ꝯclamato bellicisq; castris coaptatis ꝛ plurib⁹ regni magnatib⁹
comitati circa castꝝ oꝛsowa danubio trāsnauato hostilē i t̄rā se in
gesserūt. Mouent̄ ergo castra dietim de loco i locū ꝛ oīs hostilis
ager qui occurrebat fumāti incēdio ꝛ reꝝ direptiōe vastabant̄ ca-
stra ꝛ mūitiōes alia deditiōe subiugabant̄ alia potēti incursu fer-
roq; expugnabāt̄: q̄ ꝓpt̄ magis ac magis ītroꝛsū ꝓgredi visum
fuit donec regnis bulgarie ꝛ romāie ꝑtrāsitꝭ marina venerūt ad lit
toꝛa romāiciq; agri Opida warna ꝛ galata denoīata se spōte offe

rentia in deditõem recepe ꝛ iuxta eadē castrametati spectabāt ꝓ-
missa ipsis venire auxilia: sꝫ ꝓ dolor sepꝰ ꝯtigit dū ꝓpriā do-
mi quis negligit militiā ptibꝰ in pegrinis male armat aliena: ve
rū paulo añ mltis cõportatꝭ spolijs mltis cedibꝰ illatꝭ ac magna
pte dictoꝝ regnoꝝ i ignē ꝛ pdā redacta: dānisqꝫ plimis illatꝭ ho
stileꝫ illesi potant declinare ꝯgressū: pterite tñ ipsos hoste ab eo
deꝫ reportate aīabāt victorie: idcirco temeritate qdā occupati qꝫ-
ius ꝓmissis frustrati sint auxilijs icepto ꝓpt̄ea a ꝓposito nō viso
hoste reuerti in gliaꝫ esse iudicabāt: ꝛ ob hoc vltimū estatꝭ mēseꝫ
ꝛ qsi oēꝫ autūnū hostili in tra ꝓtractart. Tādeꝫ mens nouēbris
die decia que. s. vigilie festi bti martini ascripta ē. Cesar thurcoꝝ
amrates iñūerabilibꝰ pagāoꝝ cū agminibꝰ instructꝭ aciebꝰ signisqꝫ
colatis pugnaturꝰ vēit: eçõuerso vo rex ꝛ dñs iohānes way-
uoda cetiqꝫ hūgarie dñi illic qui aderāt cuncta oī coꝝ vi de castrꝭ
aciebꝰ armoꝝ psidijs resplendētibꝰ suo ordine distributis ꝛ ordi
natis ꝛ vnicuiqꝫ acici duce deputato statuerēt vt vnāquāqꝫ aciem
sui currꝰ eadeꝫ velocitate tpe ꝯgressus sequi deberent: hosti eniꝫ
erant ipares: metuebāt ergo ne añ pugnātes p hostē vltra acieꝝ
in pte inuaderēt. His igit hac serie cõpositꝭ: deꝰ ab alto ibidem
ipsis future signū ostēdit calamitatꝭ: nā stati postqꝫ signa sua ve
xilla auro micātia eleuata ꝛ miciū ventoꝝ tūc tēpestiue susurrātiū
flatibꝰ extensa sūt: mox ventis eisdem ipetuosū in turbineꝫ ꝯcita
tis ꝛ iualescentibꝰ: vexilla eadeꝫ diuersas scissa ꝛ dilaniata i ptes
altū p aereꝫ volabāt. Tādeꝫ i mltaꝝ tubaꝝ ꝛ tipanoꝝ pte ab vtr-
qꝫ resonantiū sonitu thurcorūqꝫ magno clamore exultante vtqꝫ
ꝯgredit hostꝭ: frangūt hicinde lancee ꝛ in eaꝝ fractiōe mltu ster-
nūt ab equis feruet bellū asprimū: cedes fit maxia ptibꝰ ex amba
bus mlto tñ maior ex thurcis: nullū quippe agmē illoꝝ hūgari-
ce militaris vtutis ipetū sustinere potat: qui subitā ꝯuertebat in
fugā: sꝫ qꝛ thurcoꝝ lōge lateqꝫ distenta agmīa hūgarice gentꝭ ex
ercitū i nūero vlt qꝫ sextenario excedebāt: paꝝ igit hūgaris fugi
tiuas illoꝝ acies psequi ꝓficiebat: nā redeūtibꝰ illis a psecutiōe
noua eis agmīa occurrebāt ac in magno fremitu recenti illos bel
lo vexabāt. Cõsūpta est ergo moribūdo in certamīe diei ps ma-
xima: ꝛ campꝰ vndiqꝫ mltis refertꝰ cadaueribꝰ vtriqꝫ hosti troꝛi
erat. Quaꝓpt cūcto thurcoꝝ equitatu nutāte ꝛ fuga intēto solis

Amurathus

castris cesareis innũerabilib⁹ pedituȝ agmib⁹ mũitis suo in loco magno cũ tiore stantib⁹ vbi rex wladisla⁹ hostilē equitatū fugere amratēq3 cesarē ⁊ castra illi⁹ t̃rore ꝯcuti vidit: mox sui capitꝰ ꝑ custodia deputatū mouit agmē: dño wayuoda ⁊ cetis ꝑte ex alta feroci bello isistentib⁹ cesaris castra iuadere ⁊ penit⁹ opprimere aggressus est. Cū igit̃ densa peditū venit int̃ agmia multitudīe il loꝝ siml' cūcto suo cū agmie obrut⁹ piterq3 ⁊ oppressus ac ibideȝ intēpt⁹ est: ⁊ victis iā debellatisq3 hostib⁹ neq3 sibi quicq3 de victoria sꝑantib⁹ insꝑatā ꝓbuit victoriā. Quare hūgari cāpo simul ⁊ castris coꝝ hosti relictis in fugā ꝯuersi fuere: multis ex eis qui in ꝑsecutōe hostiū pri⁹ fugatoꝝ occupati erāt de cetoꝝ lapsu ignorantib⁹: qui tandē ꝑsecutiōe ab cadeȝ regressi castris ipsoꝝ i ꝓtactis nocturne se quieti dedere. Cū aūt imediate diē tā mestaȝ subsequēs nox aduentās tenebraꝝ vmbra cūctū opuit orbē: qui nūdū ꝑ fugaȝ ꝑte ex vt̃q3 coꝝ reliquerāt castra in eisdem ꝓxime aduenīētis die vsq3 ad luceȝ nocturnas duxerūt excubias. Audiebant īnūerabiles cesoꝝ nec mori nec viuere valentiū: quib⁹ cūct⁹ circūadiacēs cāp⁹ mortua int̃ cadauera refert⁹ erat: gemebūdas voces ⁊ vlulat⁹ attonitiq3 luceȝ diei vix expectabāt. Tandē rubescētē p⁹ aurorā que noctꝰ tenebras ⁊ diei lucē mediat: dū sol ille clarissim⁹ cūcta mōtiū supra cacumia euect⁹ diē restituit clarioreȝ: thurci ō fuga hostꝰ dubij cōpositis agmibus quibusdā cesareis ō castris egressi castra hūgarica an sint milite referta lētꝰ passib⁹ ꝓcedētes paulatīq3 eisdeȝ appropinq̃ntes diligēti scrutinio tentar̃t. Cū aūt i illis exiguā q̃ndā hoīuȝ vocē i murmurare: nullūq3 ad arma moueri aut causa belli i cāpū ꝓsilire aīaduerterūt: oīs cesaree expeditōis peditat⁹ irruit sup illa ⁊ cadē q̃libet defensiōe orbata euastigio ꝯterens euertit cūctis viuentib⁹ qui i eisdeȝ repti sūt aut captꝰ aut int̃fectis: vbi ⁊ ꝓfat⁹ dñs iulian⁹ cardinal' multiq3 alij religiose vite viri maxie de ordie fratꝝ cheriensiū castra int̃ cadeȝ vltia soluisse debita ferunt̃: ⁊ ꝓterea dñi iohannes waradien. ac simon agrien. eccl'iaꝝ epi necnō vir magnific⁹ stephan⁹ de bathor inde curie regie maiestatis hō militari v̓tute ꝑspicu⁹ cui ⁊ vexilluȝ regiū tanti discrimis i tremore sua exigente strēnuitate deferre ꝯsisū erat hui⁹ ꝯflict⁹ in fluctib⁹ ꝑempti extitere. Hūc igit̃ in modū dñs rex wladislaus regū optim⁹ hō ꝯde

Vladislaus moritur

centis ꝓceritatis fusca facie: nigris crinibꝫ: in armis strenuus in suos beniuolus: moꝝ honestate ꝑclarissimis: mēteqꝫ ⁊ aīo com positus regni sui q̄rto. Dn̄i aūt millesimo q̄dringentesimo q̄dra gesimo q̄rto anno: vite ꝑiter ⁊ regimini mestū finem dedit.

De captiuitate dn̄i Johannis wayuode.

Nāuis in hui⁹ discrimīe belli victorie gloria apud cesa- rem amratē remāserit multo tn̄ illā suoꝝ ablutā sanguine reportauit: plura enī vulnera sua gens ab hūgaris rece- pisse q̄ꝫ eadem illis īfixisse ⁊ ipse cesar mortalitatis sui populi ce dem maiorē ab eis ꝑcepisse relatione fidedigna ꝓhibet̄. huic rei sufficiēti testimōio est qđ fugiētes postmodū hūgaros sua ex gen te ꝑsecut⁹ est nemo: hēbat enī illoꝝ quisqꝫ ꝓ sufficiēti ꝓpria lā- bere vulnera: Inter hec dn̄s wayuoda iohānes: dū redeūdo in ꝑtes ꝑuenit trāsalpinas hostē vbi nō timebat hostis obuiauit il li. Nā drakul ꝑtiū carūdē wayuoda de cui⁹ ꝯductiōe sꝑabat vio lētas ī eū man⁹ iniecit: ⁊ nedū mestū ꝯsolaret̄ hoīeꝫ veꝝ ca ptiui tatis illū erūna affecit. Tandē cū ipse drakul dn̄m wayuodaꝫ in eūdeꝫ causaꝫ captiuitat̄ nullā se hr̄e ꝑmeditat⁹ est: paucos post dies multis eū mūerib⁹: vt ipse sꝑabat: placatum regni hūgarie transiluanas traducere fecit in ꝑtes.

De electiōe dn̄i iohānis wayuode in gubernatorē ⁊ de tallione ꝑ eundē a drakul wayuoda exacta.

Ost hanc tandē belli tempestatē postq̄ꝫ regis wladis lai lugubrem interitū: ne quis in regno alteri⁹ in of- fensam moueret̄ ꝑ domios ꝑlatos ⁊ barones regni interdictū est: ⁊ nihilomin⁹ vt adueniēte festo pēthe costes in campo rakos ꝯuentio fieret oīuꝫ regnicolaꝝ generalis cōmuni voto extitit statutū: voluebat̄ millesim⁹ q̄dringētesim⁹ quadragesimus quītus domi annus ⁊ festum penthecostes pre- dictū instabat: ipsaqꝫ ꝯuentione multorū aduentu nobiliū inun- data ac latas dicti campi rakos ꝑ planicies vndiqꝫ diffusa omēs qui aderāt voto vnanimi de regni comoditate deqꝫ eo quē interī donec rex ladisla⁹ fili⁹ reḡ alberti puellus sue etatis quītū agēs annū mentē ad ꝯsilia manūqꝫ ad arma extendere valeret eiusdeꝫ regni in ꝓtectorem eligerent multa cū discrectōe tractabāt. Pen debant totius cōmunitatis ante oculos exactarum ꝑ ipsū domi-

yt scanderbeghi vi- tam. 66:

nū Johanē wayuodam clara recordia rerū: ꝛ ideo multis hanc dignitatē in se descēdere spantibus: hanc eandē solus ipse dominꝰ wayuoda tulit. Electus est igiť omniū regni ꝛ regis negotia tangētes rex in gubernatorē. Qua ꝑpter cūcta hungarici regni plebs tali fulta ꝓtectore magnā mox dissoluta ī exultatiōem alta voce deo laudes reddebat: cāpanarūq̄ ꝛ tubaꝝ sonꝰ vicinū ꝑ aerem ferebať: pactāq̄ tāte electiōis pꝰ gl'iam solis hijs qui se huic honori dignos eē credebāt eodē frustrati corde tristi vultu tamē simulata sub imagine leto incedentibꝰ quisq̄ regnicolarū gaudēs ꝓpria reuersus ē ad habitacula. Placuit tandē pꝰ hec domio gubernatori a drakul wayuoda trāsalpino sue captiuitatis exigere tallionē: nōdū enī ingrata ꝑ ipsū sibi exhibita hospi-

talitas suo de corde discesserat. Mota igit armate gentis contra eundē copia nō modica ac alpib⁹ trāscensis illi⁹ se ingessit in dominiū vniuersoqȝ sui pricipat⁹ agro pdomito eūdeȝ captiuauit ⁊ simlcuȝ filio suo in ordie geniture maiori decollari. Quendā vo alterꝝ ptiū earūdeȝ wayuodā puta filiū quōdā dan wayuode lumie priuari fec: tali igit a drakul wayuoda sue captiuitatis pena exacta: tra i eadē aliū ꝯstituēs wayuodā ꝯpos sui voti reuersus est in hungariam.

De repetitōe corone ⁊ de vindicta ppterea exacta.

Inter hec dñi hūgarie ptriste ferebant q sacꝝ diadema quo reges hūgarie corōari solēt: puerulūqȝ regē qui iure nature ill' dñari debebat. Rex rōanorū frederic⁹ detiebat: tiebāt enī ne puer aliena enutrit⁹ i tra a morib⁹ ⁊ labio hūgaroꝝ alt fieret. Cōuentū est igit vt repeteret aut iret i vltōeȝ: ⁊ dū rex rōanoꝝ petit nō flectit ingētib⁹ dānis pulsat. Nā dñs gubnator scdo sui officij āno plibus armatoꝝ agminib⁹ cōpositis oēm corinthie ⁊ carneole agꝝ ⁊ magnā pteȝ stirie crudeli cū seueritate puagat⁹ ē res in pdā hoies in captiuitatē ciuitatesqȝ ac opida ⁊ villas ardentes in flāmas redigēdo. Cū tandeȝ ipsū rōanoꝝ regem suoꝝ regnoꝝ depopulatōe moueri vidit mīme multaꝝ rerū ⁊ captiuoꝝ ꝯgerie onustus felix rediit.

De bello dñi gubnatoris in cāpo rigomezew cōmisso.

…annes Huniades.

Post hec dñs iohānes de hwnijad gubnator oēs regni res vndecūqȝ emergen. tāqȝ ipositū suo hūeri on⁹ ppria discretiōe gubnabat regnūqȝ hostili tuebat abincursu: nec ānis in eisdeȝ thurcis hūgarici agri i offensā ipsoꝝ extēdere frameā facultas occurrebat: tādē qrto sui gubnamis āno ipse dñs gubnator i vtute bellādi sp magna tētare psumēs thurcoꝝ cesarē noua armoꝝ expeditōe agredere cogitauit: ꝯflauit igitur magnā militū manū ⁊ oē qd i hūgaria i armis potēs erat vnā redegȝ i expeditōeȝ ac castris bellicis machiaꝝ pixidū ac alioꝝ tormētoꝝ hostē ferietiū igenijs mūitis ⁊ refertis primū autūni circa mēsē supra castꝝ zewerini danubiū trāsijt ⁊ regnū rascie eoqȝ domin⁹ illi⁹ expeditōeȝ ad eandē vocat⁹ nō accesserat: seuero icursu ptrāsiēs hostiles se gessit i tras illasqȝ i igne ⁊ ferro domitabat: nō tn vt pdā actur⁹ sȝ vt regnū occupatur⁹ trāsibant: ꝯmitabat dñȝ gubnatoreȝ viri i regno potētes sāguieqȝ ⁊ vicoꝝ possessiōe

p̄clari: dñi emeric⁹ de pelsewcʒt wayuoda trãssiluan⁹: ladisla⁹ frat̄ eiusdeʒ: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marcʒali ianitoꝝ regaliuʒ magr̄ raywold⁹ de roʒgó: thóas de ʒeech: fráko de thalowcʒ regnoꝝ dalmatie ⁊ croatie ban⁹: iohãnes ʒekel dñi gubnatoris cõsanguine⁹: bñdict⁹ de losoncʒ: stephan⁹ fili⁹ bani d̄ alsolindwa ⁊ alij q̄ʒpl'es v̄tute militari p̄spicui audaces q̄ʒ i bello m̄tiis armorũ p̄sidijs isignes. Nec min⁹ cesar thurcoꝝ amrates qui tãtũ hostilitatis manũ ꝯt̄ se moueri audiebat ad ꝓtegẽdũ se erat solicit⁹: oẽʒ eni sui p̄icipat⁹ manũ que ad arma extẽdi posse videbat̄ cõmouit armauitq̄ʒ cũctũ sue gẽtis militẽ ⁊ ad bellũ istruxit: ac mouens igentia sui populi agmia aduẽienti hosti ꝯtrari⁹ obuiã iuit instabãt mẽs̄ octobris medij dies cũ hũgaroꝝ castra rasciãi agri trãsuecta p̄ oras bulgarie cesari thurcoꝝ s̄biectas t̄ras attigerãt ⁊ i expectãdo hoste i cãpo merule qd̄ hũgarico ideomate rigomeʒ rije vocat̄ fixa manebãt: ventũ ẽ tãdẽ ad feriã quitaʒ festa que scõrũ galli ꝯfessoris ⁊ luce euãgeliste mediabat. Cũ cesar ipse thurcoꝝ veniẽs a castris dñi gubnatoris suũ nó remote posuit hospiciũ: leuis ergo armature v̄tusq̄ʒ p̄tis milites quos effrena ducebat iuuẽt⁹: quib⁹ ve man⁹ ꝯserere animi erat hicinde cãpo dediti ꝯcursu mutuo nó sine mortalitate sep̄abãt̄ Cũ ãt illa cũctũ p̄ euũ mẽorabilis festiuitatis sci luce euãgeliste dies illuxit solq̄ʒ infra meridianas celi p̄ atria declat⁹ vẽit ad horas vtq̄ʒ hostis oẽm armoꝝ v̄tutẽ cũctũq̄ʒ sue expeditióis militẽ cãpi p̄dicti effuderīt per planicies: nec erat aules p̄te i v̄tq̄ʒ quẽ formido mort̄ tãti discrimis in forte tãta hostiũ visa m̄ltitudie nó occupassʒ: ordiate sũt p̄ dñm gubnatorẽ oi sua de gẽte quã ducebat acies octo ⁊ trigita signaq̄ʒ siue vexilla illaꝝ i medio claro depicta auro ferebãt̄ ⁊ vnaq̄q̄ʒ acies p̄ria i frõte radiãtib⁹ mũita armis stabat ac duces illaꝝ easdẽ circũq̄q̄ʒ girãtes corda militũ móitis ⁊ p̄suasióib⁹ ad bellũ acuebãt. E cõuerso v̄o cesar thurcoꝝ oẽ gẽtis sue robur igẽtia i agmia ꝯponẽs colatis signis velut mur⁹ quidã ꝯtinu⁹ oẽʒ cãpi p̄tẽ aspcũi hũgaroꝝ oppositã occupãs lẽtis passib⁹ ꝓpiabat: cũ aũt ad vni⁹ sagitte iactũ v̄ẽtũ ẽ cũcta mox v̄tusq̄ʒ p̄tis tipana percussa t̄ribilẽ ediderũt sonũ tubarũq̄ʒ hincinde resonãtiũ ad clangorẽ cũcte vtriusq̄ʒ p̄tis acies in multaꝝ flexione lãcearum omni v̄tutis eoꝝ cũ ipetu ꝯcurrẽtes vniuerso cãpo tãto ex motu gemitũ quẽdã edente mutuã irruerĩt in cedẽ: ingẽs ergo exorit̄ lãcearũ

fragor multi hicinde pcipites bellantiũ int pedes saucij deijciũt ab equis horrẽdoq3 clamore morientiũ alta ïtonabãt acra: dẽsat ambaꝝ ptiũ popul⁹ nec ps sciebat cedere pti: magnaq3 ex dẽsita tẽ mltoꝝ man⁹ hostẽ sibi ꝓpinquũ magnã p horã ferire negebat Fortiori tãdẽ3 ipetu hũgaris i hostẽ vtẽtib⁹ thurci plimas disso luti i turmas ab hũgar̃ lõgã cãpi p pte3 cede ptinua ꝓpellabãt ꝛ rursus thurci nouis agmib⁹ ex castr̃ cesareis adiuti hungaros eoꝝ vsq3 ad castra i manu occisiõis grauabãt: int hec ꝛ sagittarũ dẽsissimi imbres thurcoꝝ p peditatũ excussi altũ obũbrantes celi lumẽ hũgaros atrocit feriebãt ꝛ q̃3uis hũgaris hostẽ plusq̃3 du cẽtis armatoꝝ milib⁹ tumẽtem: vigiti q̃ttuor vl paulopl⁹ miliũ pugnatoꝝ i brachio sustiere ipar ꝛ onerosũ fuerit: nõ ca ꝓpt tan ta hostiũ mltitudo tãt⁹ armoꝝ strepit⁹ tãtaq3 vulneꝝ infixio ipsa die eisdẽ fugã psuadere potuit: s3 sol vsq3 ad occasũ inicti aio q̃n to duri⁹ cedebãt tãto magis cedere nesciebãt. Magna igit vtute maiori tñ ptinatia aduẽient̃ ꝓxie noct̃ vsq3 ad tenebras pugnã tes maiorẽ i hoste faciebãt stragẽ q̃3 ab illo suscipiebãt ↄsũpt⁹ est dies tot⁹ magno belli in feruore: ꝛ inũerabilib⁹ ex vtq3 pte cesis cãpoq3 certamis toto recẽtib⁹ replet̃ cadauerib⁹: nox ipsa sup ueniẽs furore3 siml ꝛ arma ptis vtri⁹ suis diremit vmbris vbi et si eadẽ3 nocte parũp acies belli a labore resederit: totã tñ p noctẽ machinis ꝛ igenijs extitit decertatũ. Postq̃3 aũt imediate adue niẽtis sabbti dies orient̃ solis p radios illustrata ẽ: vtq3 hostis hesterno furore tumid⁹ ordiatis acieb⁹ rursus ꝓsilijt i cãpũ ↄcur rit de nouo ꝛ durissimũ ex vtq3 pte bellũ cõmittit i magno quo q3 tumltu sextã eiusde3 diei vsq3 ad horã decertat. Int hec cesar thurcoꝝ dũ milite hũgarico ad mod pauco fessoq3 sua agmia tur bare vidit oẽ3 sue gent̃ mltitudie3 equitatũ. s. ꝛ peditatũ mouit ꝛ in magna rabie sup acies supq3 agmia hũgaroꝝ irruit ꝛ nõ min⁹ velut mltaꝝ quedã iundatio aq̃ꝝ obruit eos ac castra eoꝝ euertẽs inscios fugere ad fugã coegit: fugiebat quisq3 nec i fugiẽdo ↄpiã ordo fuebat psecuti sũt eos thurci magna cũ atrocitate donec sol occiduis demersus ẽ i horis. S3 p⁹ hec nõ min⁹ acerba hũgar̃ successit psecutio: nã dieten⁹ fugiẽtib⁹ rasciani quos i introitu of fenderãt occurrentes eosdẽq3 itinere fessos oibusq3 armoꝝ p̃si dijs nudatos velut a lupis fritas oues oi absq3 misatiõe spolia bant trucidabant ꝛ pimebant.

De magnatib⁹ qui ī hoc bello cecidere ⁊ de captiuitate dn̄i gubnatoris p dezpotū facta ⁊ de exact⁹ ppter ea penis.

Ecciderūt bello ī hoc domini supradicti emericus ō pelsewcz: ladisla⁹ frat̄ eiusdē: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marczali: thōas de zeech: frāco ban⁹: iohānes zekel: benedict⁹ de losoncz ⁊ stephan⁹ fili⁹ bani de alsolijnowa ⁊ q̄si cūcta regni hūgarie militia extīcta ē. Dn̄s aūt gubnator cū in celeri cursu sui equi tāta belli ex ꝯfusiōe pcul a cāpo certamis elōgasset oīq3 milite desert⁹: tutricib⁹ depositis armis errabūd⁹ p deuia ferreret̄ duoꝝ thurcoꝝ īcidisse dr̄ in man⁹. Dū vo agnitio eiusdez illis nota esset mīme abiectus ī terrā frameis manuten⁹ insilierūt in eū ipsūq3 suis spoliabāt vestimētis: pendebat aurea crux dn̄i gubnatoris ī collo: hāc alt̄ thurcoꝝ eorūdez cū rape voluisset mox dissensio int̄ illos orta ē: mutuūq3 irruer̄t in luctamē: int̄ hec dominus gubnator: ipsis luctātib⁹: vna ipsaꝝ frameaꝝ arrepta: irruit in eos: in vtuteq3 sui brachij alteꝝ eoꝝ tā grauit̄ pcussit vt ille p̄ceps in t̄rā ruens extinct⁹ est: cūq3 ⁊ alteꝝ ferire vellet ille fuga lapsus eius euasit man⁹. P⁹ hec dn̄s gubnator amplius pcedēs quendā rasciauū obuiū sibi habuit hic licet rapine grā lustrauerit siluas. Dū tn̄ hoīez forma ītuituq3 ꝑstātez suā ī p̄ntiaz emersisse ꝯspexit eiusdez ab offensa oīno abstinuit: vel aūt q2 dominus gubnator arreptā p ipsū frameā nōdū abijecerat: idez rascian⁹ ipsū inuadere ausus fuit mīme: cogitabūdi ergo stetere ambo Tādē dn̄s gubnator eūdē rascianū vt sibi nādoralben. vsq3 ad castꝝ ducatū p̄beret rogatū effecit: nihilominu⁹ illi ꝯdignā ꝓmittēs remūeratōem ille mox id se facturꝝ obtulit: nō tn̄ locū adoptatū vt pmiserat s3 ad castꝝ zenderew ipsū ꝺduxit. Postq̄3 āt georgio dezpoto dn̄m gubernatorem sui castri int̄ portas esse inotuit īmemor q̄ vtus ⁊ opa hoīs hui⁹ ipsū paucos tūc p̄ritos āte annos expulsiōis calamitate affectū suo in regno nouū effecerat dominū ingratitudīs duct⁹ vicio igratum se illi exhibuit hospitez. Detineri eni illū iussit ⁊ nec eū hūgarie dn̄is p illi⁹ eliberatōe solicite laborātib⁹ restituit: donec idez dn̄s gubernator filiū suū nomine ladislaū natu maiorem erga manus illi⁹ ius sua in ꝑsona pro obside locauit. Quāuis autem ipse domin⁹ gubernator bello in hoc sinistra comitat⁹ fuerit fortuna: tamē quia potius armorum

q̃z aīoꝝ deffectu illū apud hostem victoriaz relinquisse ꝯstabat: grato ergo aīo hūgarie ꝓceres cūcti illi⁹ spectabāt aduentū huic rei documēto est: qd eodez dn̄o gubnatore erga festa domi natalia reueñiente magn⁹ nobiliū cet⁹ ī ciuitate zegedien. ꝯgregat⁹ illi⁹ spectabat aduētū appropinq̃ntiqz illi hillari ī vultu se obuiū dedit: p⁹ hec dn̄s gubnator īgratitudīez dezpoti nō mī⁹ q̃z sue captiuitat̄ calamitatē pōderās resūptis armis ⁊ milite dezpoto ab eodez sui delecti ꝯdignas exigere penas ꝓcessit inuectusqz forti in manu sui dn̄ij. in agꝝ magnas ī illo edidit vastitates: oībusqz castris ⁊ dn̄ijs illi⁹ que regni hūgarie ambit⁹ cīgebat illū spoliauit ⁊ ampli⁹ illi⁹ laborasset ī destructōe nisi dezpot⁹ filiū eiusdē sibi ī columē restituisset hūgarieqz primores tumētez eiusdē domi gubnatoris in vindictam aīuz ꝓ dezpotū petiti nō cōpescuissent.

De bellis dn̄i gubnatoris intra limites regni gest̄

Alta ⁊ varia p⁹ hec dn̄s gubnator: bohemis in regni oppssiōe agentib⁹ eiusdē: regni int̄ limites cū eiusdē bohemis gessit bella ⁊ multas eorūdē bohēoꝝ mūītōes hūgarici agri ī desolatōem varijs erecta ī loc̄ alias deditōe alias vi cepit: oēmqz suaꝝ expeditionū directōem ꝯt̄ eosdez bohēos fine felici ꝯsumasset: nisi opa ꝓditiōis ī ipsū dn̄m gubnatorem p̄ priores hūgarie ꝯflata eisdez bohēis auxiliū p̄stitisset q̃nto eni res ipsi⁹ domi gubnatoris via ꝓsꝑiori dirigebāt̄ tāto magis plurimi dn̄oꝝ ī illuz occulta tumebāt īuidia. Actū ē eni dn̄ice īcarnatōis. M.cccc.lj. āno: cū idez domin⁹ gubnator multo tū stipendario tū populari milite armat⁹ mūitōez ꝑ p̄fatū iohānez iskra ad muꝝ claustri sci reḡ stephāi de ꝓpe ad opidū losoncz erectā obsidiōe cīxit dietenusqz forti expugnatōe illā obpugnādo illius custodes siti ⁊ armis ī tātā grauassz ꝗ iā de illi⁹ obtentōe finis optat⁹ spareī: p̄fatus tandez iskra ciuitatū regaliū regni ꝑtib⁹ ī supiorib⁹ hitaꝝ fauore supb⁹. Tū vo ꝓditoꝝ mot⁹ ꝑsuasiōe ꝓprio ⁊ auxiliarioꝝ nō modico munit⁹ armatoꝝ p̄sidio suis qui mūitōe ī p̄facta circūuenti erāt alatur⁹ opez veit secusqz castra ipsi⁹ domi gubnatoris ordīat̄ aciebus stetit: sz quid nequiciosa rebus in bellicis valeat ꝓditio tūc patuit cū nōdūz manus pugnatoꝝ ꝯserte erant ⁊ iam agmīa ꝓditorum domi gubernatoris de castris precipitem ꝓripuerāt in fugā. Quare ⁊ ipse domin⁹ gubnator campū et castra

descrere est coactus: hanc quidē ꝓditiōem vir magnific⁹ stephanus de pelsewcz mūitiōe sub ꝑtacta fortuitu ictu pixidis ad mortez vulnerat⁹ anteq̄z moreret̄ ꝓprio ore extitit ꝯfessus: īterfect⁹ est ibi. Preterea nobilib⁹ regni ō potiorib⁹ iohānes kompolthij de naua: epūs aūt agrienſ: ladisla⁹ de hederwara cū esset clauo⁹ euadereq̄z nequiret ibidez extitit captiuat⁹: sicq̄z iohānes Jzkra cāpo ꝛ castris hūgaroꝝ pitcrq̄z ꝛ victoria potit⁹: tandē castꝝ gede filioꝝ lorandi dura tentauit oppugnatiōem: sz castellanis eiusdez viriliť resistentib⁹ voto frustrat⁹ agriense venit sub castruz Cūq̄z ibidez dict⁹ ladisla⁹ epūs idez castꝝ ꝓprie pſōe ꝑ redēptōe manib⁹ ipsi⁹ iohānis Jzkra assignare voluissz: capitanei eiusdē castri cū essēt regnicole illaꝝ ptiū calamitatē que exinde sequi potuisset vni⁹ hois ꝑferētes miserie ipsū iohānē Jzkra suo a ꝓposito vacuū abire voluerūt. Post hec domin⁹ gubnator nouis assūpt⁹ armis gētibusq̄z suis que ptes tutabāť īferiores: quoꝝ militarē vtutez tūq̄z fidelitatis ꝯstātiā prioꝝ belloꝝ ī tentamīe exptus erat: adductis mūitōes ipsi⁹ iohānis Jzkra ad claustꝝ de saag sec⁹ fluuiū Jpol ꝛ in mōte galch in opidoq̄z rosnawa ꝛ scepsi nouo erectas edificio īuadēs: graui obsidiōe vexauit ac ad deditionē coegit: mūitiōem vō eiusdē iohānis Jzkra ī derenchen habitā: quā bohem⁹ quidā walgatha vocitat⁹ illi⁹ sub noīe detinebat obsedit: ꝛ cū eāz ī valle nouo ī eandē genere oppugnationis excogitato vallē ipsā de subt⁹ eiusdē mūitōis alta aggere recludi faciēs fluuiū p eādez vallē decurrētē altas retorsit ī aq̄s. Cūq̄z illaꝝ diluuiū menia mūitōis eiusdē trāscēderēt cūctisq̄z ī illa existētes suffocatōis mortē mīareť: ꝛ hij qui ī illa erāt bohemi pſonas in captiuitatē ꝛ mūitiōem ipsā ad manus ipsi⁹ domi gubnatoris dedere: tādē ciuitatē zoliēsez tāte pniciei nidū ꝛ alitricē adiēs candē vehemēti exussit igne castriq̄z zolienſ ī ꝯtrariū magnā erigere faciē mūitōez militeq̄z refertā relinquēs ipsū iohānē izkra armorū strepitu īteriz angustiauit donec eūdē ad pac⁹ ꝯdimētū īpulit.

De bohemis regnum hungarie deuastantibus qui

Nunc ꝑter iohānez Jzkra frēs noīati fuere.

plurime in regno erāt extranee natiōes oēm vim ipsaꝝ que regni eiusdē dedicauerāt ī molestiā: petr⁹ komorowzkij comitatū liptouiēſ vniuersū sue subegerat ditiōi: pangrati⁹ vō hō

vt supra dictuȝ est in hungaria natus toto comitatui de thwrocȝ dñabat castraqȝ Owar Berench ⁊ ȝtrechen vsurpās in vastando regno non min⁹ ceteris atrox erat: hij mutuis se ꝓsequebant odijs comitatusqȝ p̄dictos ⁊ oē qḋ ipsis vicinū erat alťnatim grauib⁹ spolijs excolebāt. Erat ⁊ aliud gen⁹ latronū ptes regni superiores vastātiū: hij ex collectiuo quodā ⁊ gragario milite armorum p̄sidijs crassati plurima sibi domicilia alia ꝓditiōe ⁊ armis aquisierāt: alia nouo edificatōis ope adaptauerāt: fraťnū quoqȝ nomē claustraliū ad instar mōachoꝝ sibi vsurpātes se ipsoꝝ lingua bratrik vocitabāt: hij ꝯstitutis inť se capitaneis omēs regni ipsis ꝯtiguas ptes maiori cetis depredationū cedūqȝ ac flāmaꝝ grauamibus q̄ssabant. Tāta iam i regno illis creuerat audatia: qḋ palā ꝯnubia tanq̄ȝ ppetue i regno māsuri ꝯtrahebāt. Naȝ et dñs gubnator postq̄ȝ supioꝝ regni ptiū magnates ꝓditiōis insidias sibi tendere ⁊ illos magis erga eū inuidia q̄ȝ recto corde duci animaduertit in earundē ptiū tutamē postmodū tepidior fuit.

De bello domini gubernatoris in terra Rascie iuxta castrum crusowcȝ cōmisso.

Adē tēpestate cesar thurcoꝝ amrates georgiū rascie deȝpotuȝ sua i vicinitate dominio potiri egre ferēs: graue eni in illū ꝓpter emissionē dñi gubnatoris ꝯcepat odiū: magnā sue gētis pteȝ ad arma cōmouit ⁊ illā cuiusdaȝ wayuode sui Frijcȝbeg denoīati hoīs bellicosi sub ductu rascianas in ptes direxit ac illi vt castrū crusowcȝ ad litus fluuij mura situatum antiquā p ruinaȝ occupatā repararet ⁊ ex illo georgio deȝpoto hostis fieret strictius mandauit: hac re audita deȝpotus ꝯtremuit. Cogitabūdusqȝ quid faceret diu itra se reuoluit suas eni vires tanto posse resistere hosti impares sciebat: mox de iiuria in dñm gubernatoreȝ illata penituit: sȝ cū nullam sibi tanto in discrimie redemptiōem p̄terq̄ȝ aut hosti cedere aut auxilio vti aīaduertit: ad quē ꝓ auxilio refugeret ignorabat. Dicebat eni ad suos: si dñi gubnatoris erga me nō offendissem voluntatem: hic esset hō qui me piclitantē tantoꝝ maloꝝ erueret a ꝓcellis. Cum ergo cui⁹ se cōmendaret p̄sidio p̄ter dominū gubernatoreȝ inuenit neminē: facie q̄si rubore ꝑfusa ad illi⁹ diuertit auxiliū. Dñs v̇o gubnator: cui cū thurcis bellare magisqȝ iocūdas adire coreas animi erat:

mox plurimũ sui exercitus militẽ ꝯclamare iussit coaptatisq₃ armis dezpoti ꝓpria in ꝑsona iuit in succursũ. Sciebãt etiã thurci qḋ dezpotus ad se defendendũ arma parasset: ignorabant tñ qḋ dñm gubernatorẽ suũ ꝯduxerat in auxiliũ: pacato ergo aĩo aduenientez expectabãt hostẽ. Dñs aũt gubernator vt eo celeri⁹ hostem adoriri posset cũ cũctis suoꝝ armatoꝝ ⁊ rascianẽ gẽtis agminib⁹ in trãseundo totã noctẽ ꝯsumpsit: exacta est igit̃ simul nox ⁊ via: diesq₃ solis ad ortũ ⁊ dñs gubernator ad hostez ꝓpinq̃rũt: insurrexit int̃ hec nebula quedã que vtriusq₃ hostis ne se mutuo cernerẽt tenebat oculos: tandẽ cũ nebula eadem orientis radios ꝑ solis subleuata est in altũ: mox ferrate resplenduerũt acies: agmina vo thurcoꝝ cũ easdem sibi ꝓpinq̃s esse ⁊ inter easdẽ vexilla dñi gubernatoris que dudũ cognouerãt vẽtilari viderũt ꝑcici terga uerterũt ⁊ armis mĩme ꝯsertis subite se cõmiserũt fuge: ꝑsequebat̃ eos fugiẽtes cunctũ dñi gubernatoris leuis armature robur: ⁊ quisq₃ ꝑsequentiũ multa pugnãdi cũ auiditate illos perimebat. Quare cedes maxĩa secuta est de illis venturam vsq₃ ad noctẽ: multoq₃ maior fuisset subsecuta si easdez aduenĩẽtis noctꝭ tenebre fugientes nõ occultassent vbi ⁊ p̃fatus frijczbeg wayuoda multis sibi cõmisse gentis cũ potiorib⁹ captiuitatis calamitate affecti ⁊ dño gubernatori magno cũ gaudio ⁊ solennitate p̃sentati fuere. Quaꝓpter ipse dñs gubernator victoria potit⁹ in reditu ciuitatẽ bidimensez totius bulgarie locũ capitalez exuri fecit tandẽ vniuersis captiuis dezpoto assignatis felix cuz triumpho venit in hungariã.

De reductione regis ladislai ⁊ de creatiõe dñi gubernatoris in ꝑpetuũ comitem.

Inter hec cũ romanoꝝ rex fredericus regẽ ladislaũ suis regnicolis pacato aĩo sibi reddere petẽtib⁹ dimittere negaret: mox nõnulli regnoꝝ eiusdez regis ladislai primores ⁊ comes Cilie vlricus cũ illis minacib⁹ armis ⁊ militib⁹ ad inferendas iniurias ꝓmptis magna in copia coadunatis ciuitatem nouã ⁊ ipsũ regẽ romanoꝝ in illa molesta circũquaq₃ obsidione cinxerũt. Quaꝓpte ipse romanoꝝ rex tum metu tum penuria victualiũ ad modũ laborans regẽ ladislaũ suoꝝ regnoruz ꝓceribus reddere est coact⁹. Reduct⁹ est igit̃ puer princeps ⁊ castri wiennẽsis ꝯuersabat̃ in palacijs multi ad illũ ꝯfluebant tum

de suis tum de alienis regnis nobiles. Cuz eni tam excellētibus tāqz potentib⁹ esset natus de parentib⁹ magnuz in hoīem illum cū adere spectabāt: cōuentū fuit ergo vt ⁊ dñs gubernator regni- qz dñi ⁊ magnates cuncti ad exhibēdos puero regi ꝯdignos ho nores fidelitatisqz homagiū p̄standū illac irent: nec dilatū exti- tit quin oīs dño⁊ hungarie pulchritudo ī wiennensez ciuitatem ꝯuoluta est: ⁊ ipsa regis curia venerādo dño⁊ cetu feruēs domi- nis hūgarie p̄dictis: cūctos cetero⁊ eiusdez regis ladislai regno rū int̄ primores locū eminentiorē dedit: ⁊ rex ipse suos puerilcs in illo⁊ aspectiōe depascens oculos tanto⁊ magnatū letabatur de fauore. Cōsumpti sūt ideo tāte curialitatis ī honore dies plu- rimi vbi ⁊ dñs gubernator onus sui officij quod iaz octo ꝑ ānos felici gestamīe direxerat sponte exuit: ⁊ millesimo q̄dringentesi- mo quinq̄gesimo secūdo instāte dñi anno: regnū hūgarie sangui nolētis suis suorūqz laborib⁹ omī industria solicitudīe ⁊ bellicꝭ artibus p̄seruatū regi ladislao restituit: ꝓpter qđ ipse rex ladisla us ipsū dominū gubernatorē exacta⁊ victoria⁊ longas orbis ꝑ ptes diffusis inclitis p̄conijs p̄stantiūqz ope⁊ laude dignis me ritis erga se cōmendatū alto in fano regali quoqz in hitu ⁊ maie- statis sue ī trono sedēs assistētib⁹ sibi q̄zplurib⁹ ducib⁹ marchio nibus ac regno⁊ suo⁊ p̄latis ⁊ baronibus magna cū solēnitate in comitem ꝑpetuū Bijztricen̄. sublimauit ⁊ tēpalē gubernatio- nis dignitatē p̄dictam quā vsqz tunc suis meritis ⁊ regni necessi tate exigente tenuerat ī ꝑpetuā ꝯmutauit hereditatē armo⁊ quo qz īsignijs puta corno gestamīe ānulli de colore flauco in clipeo depicto que ipse domin⁹ comes vsqz tūc gestauerat: alia clara in signia rubeū. s. leonem coronā vnguibus rape volentē: albo in scuto descriptū supaddidit ⁊ maioris excellentie ⁊ dignitatis pro honore eundē dominū comitē Bijztricen. insignijs eisdez ador nauit. Peractis tādē magno cū gaudio cūctis ipsius sublimati- onis cerimonijs idem rex ladislaus eundē dominū comitē multꝭ munerib⁹ ⁊ donarijs regali largitate honoratū vnā cū ceteris do minis p̄latis ⁊ baronibus paucos p⁹ dies remisit in hūgariā.

De aduētu fr̄is iohānis de capistrano ī hūgariā.

oannes de Capistrano

Omnio igit̄ comite bijztricen̄. ⁊ cūctis regni hūgarie mag- natib⁹ ad ꝓpria felicit̄ redeūtib⁹: vir religiosus frat̄ Jo-

hānes de capistrano frat℞ sancti frācisci regulari redimitus amictu vita quoqȝ scitatis ꝑfulgidus dn̄is cū eisdē in hungariā venit Sūmus enim romane eccl'ie pontifex Nicolaus thurco℞ rabie christiane religiōis ī ꝑsecutiōe ē acrius insistēte populo catholico tanti ꝑiculi in ꝓcellis fluctuāti auxiliari ⁊ thurcos ꝯtra eosdē christicola℞ adunari satagēs expeditiōem cūctis ad id se offerentibus veniā delicto℞ futureqȝ remissionē pene oēs ꝑ ꝓuincias ꝑdicari: ⁊ illis quidē rubeā ac de subtus albo cū sindone subductam ꝑte pectoris in sinistra applicandā crucis imaginē distribui debere apostolica bulla mediāte statuerat. Hui⁹ quoqȝ intentionis sue idē dn̄s apostolic⁹ p̄fatū frēm Johannē de capistrano ꝯstituerat opariū: quaꝓpter ipse frat Johānes cū sacro in dogmate magne esset autoritatis nō modicaqȝ suo℞ virtus merito℞ ad cecos claudos ⁊ infirmos ac spūs imūdos habētes hūano in ꝯspectu clareret: multa ī almanie ⁊ polonie ꝑtibus ⁊ in hūgaria multā maxie popularis ꝯditiōis plebē p̄fatum ꝯtra hostē ad arma excitauit paulo quidē hanc ante tēpestatē cesare thurco℞ amrate supradicto vita functo Machumetes filius eiusdē illi successerat p̄re ceterisqȝ cūctis suis p̄decessorib⁹ in effundendo christiano sanguie inqȝ agro℞ direptiōe truculētior ⁊ disciplina rei militar's ꝑitior copijs ac bellico apparatu opulētior inqȝ suos domesticos seuerior. Hic postq̄ȝ regni potitus est gubernamie cōstantinopolitanā vrbē: dū sibi esset vicina alienāqȝ teneret ꝑ manū: obprobrio habuit ⁊ illā seuo semꝑ ītuitus est oculo: ac de illi⁹ obsidiōe diu in aīo reuoluit aliudqȝ q̄ȝ faciebat dissimulās mūitiōē quandā iuxta litus maris ad hostiū Bossori vrbe ab eadem non magna ī distantia mira ⁊ icredibili celeritate extruxit: hec res magnā mouit ī christiāitate turbatōem cum ipsa mūitio nō aliud nisi vrbi p̄tacte venturam minari videbat̄ ruinā.

Nicolaus pontifex

Amurathes Turcorum imperator moritur, ei Mahumetes filius successit

De aduentu regis ladislai in hungariam.

Orro rex ladisla⁹ sue etatis tredecio dn̄ice aūt icarnatōis millesimo q̄dringentesimo quiquagesimo tertio anno: Comitis vlrici alio℞ūqȝ multo℞ sui pricipatus nebiliū in ꝑductu eiusdē āni ea ī parte tum carnes piscib⁹ domio℞ mensas cedere parabāt venit ī hūgariā budensiqȝ ciuitate itrata ī illa admodū letus mācbat. Eisdē vo ī dieb⁹: dn̄s comes bijstriceñ.

ptes regni inferiores lustrabat. Sciebat enī plurimos dños de hūgarie ꝛ maxie comitem vlricū nō recta ad ipsū esse volūtate. Metuebat igit̄ ne apud regē cecas sibi īsidias tenderēt: ī qs si incaut⁹ graderet̄ de facili cadere posset: salui tandē ꝯductus sub assidia ea tēpestate āni p̄dicti tum titanei axis ductor veris īstantibus primicijs pisciū hospitio relicto ad arietis cornua suos colligauerat equos ipsis. s. sacris q̄dragesimalib⁹ dieb⁹ dñs comes bijstriceñ. ac magnifici potentesq₃ in regno viri Thomas zekel prior aurane wlad trāsalpinar̄ ptiū wayuoda Ladislaus de kanijsa ꝛ sebastian⁹ de rozgon nobilesq₃ hūgarie multi radiantib⁹ stipati armis splēdida magnia distincti in forti brachio armorūq₃ tutrici in p̄sidio potius q̄₃ dicti salui ꝯductus ꝯfidentes ī assecuratione piter ad regem venerunt amabant hij magnates dñm comitē ꝛ ꝓ illius vita cor̄ vitā in discrimie ponere non formidabant. Cōuersatus est igit̄ dñs comes apud regem dies ꝑ plures tandem recedeñ. licentia obtenta ad themeswar descendit.

De expugnatione vrbis constantipolitane ꝑ cesarem thurcorum facta.

Eiusdem anni sub decursu quo rex ladislaus ī hūgariam venerat primū estatis circa mensē cesar thurcor̄ Machumetes armis in grecos ꝯuersis cōtra inita cū imparore illor̄ federa ꝛ ꝯtra iusiurādū oī grecie formidolosū bellū intulit ac īnumeris vndiq₃ copijs coact̄ cūcteq₃ sui regni bellico apparatu moto vrbē illā famosissimā ꝯstantinapolim olim Bizantiū vocitatā veter̄ alūnā impatorē ꝛ orbis dñatricē tument̄ animi cū impetu t̄restri marinaq₃ obsidiōe aggressus est: mestāq₃ vrbem a christiāis regib⁹ auxilia mendicātē: ab oibus tñ discrimi ꝛ euersioni derelictā armis ꝛ īsultib⁹ ꝯtinuis adeo vexauit vt ꝛ muliebris sexus defensiōi adherere cogeret̄: ₃ quid ꝓfuit grecis tā innūerabiles ꝯtra hostes imparē extēdere manū cū cesar ipse nouo expugnatōis genere excogitato cuniculos ꝛ fossas subt̄raneas egerere faciēs illis īsidias tendebat: mariq₃ tum cathenis tū ponte iuncto ac turribus ligneis eo vsq₃ erectis vt muros vrbis qui altissimi erāt excederēt illarūq₃ de sūmitatib⁹. Thurci oē qđ in vrbe ad arma mouebat̄ imbrib⁹ sagittar̄ densissimis offendebāt: adhibito p̄terea machinar̄ ac tormētor̄ multiplici ꝛ inuise

Lahumetes turcarum imperator Constantinopolim expugnat.

magnitudinis genere muros illius ꝑcipitem ꝑ ruinā dissipari fa ciebat: menijs tandē illiꝰ in magna ꝑte humotenꝰ ꝓstratis cesar ipse cunctū sue expeditiōis robur ad iuadenda vrbis eiusdē inte- riori nimio timpanoꝝ ⁊ tubaꝝ in sono mouit: ac post q̄rtū ⁊ quin quagesimū obsidiōis eiusdē diē vrbē ipsaꝫ sūma vi ⁊ extrema pu gna cepit: ac illius impatore in ipso hostiū ingressu multis vul- neribꝰ ꝯfosso ꝑiter ⁊ extincto oē qd̄ i illa pulcrū rēpit diuinuꝫ pꝛē ⁊ humanū fedas thurcoꝝ ꝑ manꝰ direptioni dedit: optimates il- lius captos ⁊ sibi adductos seuus princeps miserime iugulare: se pulcra scōꝝ euertere ⁊ illoꝝ reliquias marinis aquis īmergere fe cit: quis tāte vrbis casū tantoꝑe deflendā christiane religiōis ca- lamitatē tot tantaq̄ꝫ ab hoste rabido in sacro atq̄ꝫ ꝓphana in vi- ros ac mulieres ꝑ īmanitatē ac scelus passim patrata facinora ꝓ merito rei vel vrbis exprimere vel lachrymis ꝓsequi aut narra- tione ꝑstringere valet.

nota (marginal manuscript note)

De obsidione castri nandoralbeñ. ꝑ cesarem thurcoꝝ facta.

Orabat̄ rex ladislaus castro in budeñ. ⁊ annus dn̄i mil- lesimꝰ quadringētesimꝰ quinq̄gesimus quintus volue- bat̄. Cū cesarem thurcoꝝ machumetē regno hūgarie i- uasionē minari ⁊ q̄ꝫ primū castꝝ nandoralbeñ. expugnare velle auditū est: hec fama non solū hūgarie plebem verūctiā cūctas vi cinas regiones ⁊ q̄si omnē christianitatē magnas iuoluit i curas ⁊ cogitatiōes. Constātinapolitane enī vrbis truculēta expugna tio totiꝰ catholice plebis serebat̄ añ oculos cūctisq̄ꝫ t̄rori nō mo- dico erat. Ipse siquidē cesar thurcoꝝ hītā in grecis victoria qua- si aliū hoīem idutus ambitiōe ⁊ suꝑbia altiori tumescens magni quondā alexandri macedonū triumphalia ad ipsū redisse tp̄a ar- bitrabat̄. Fert̄ eni dixisse vnus deus dn̄at̄ in celis: cōpetēs est vt vnus tantū princeps dn̄et̄ terre: hij rumores cū ad regem ladis- laū delati sunt: mox iuuenis prīceps itime expauit ⁊ comes vlri- cus almanico qui ducebat̄ bellice v̄tutis aīo quiq̄ꝫ suis regē ꝯsi- lijs dirigebat nō minꝰ turbatꝰ est. Nō ergo regni d̄ tutela tracta runt ⁊ nec ad obuiandū hosti arma pararunt: sꝫ velut rumoꝝ ig- nari vnius noctis sub tenebris Budensi de castro exeūtes i wien nensem ciuitatē via īmorata se ꝯtulerunt ⁊ budeñ. castruꝫ irreclu sum plusq̄ꝫ mediū ꝑ menseꝫ debita sine custodia stetit dietenusq̄ꝫ

Machumetus turcarum imperator. (marginal manuscript note)

horrenda aduẽtus tãti hostis crebrescẽte fama illius ĩ ꝯtrarium ad arma mouebat̃ nemo. Tãdez subsequẽtis estatis ea pte adue niẽte cum segetũ spice virẽtibus ꝓducte ex cespitibus iã crocesce bãt: phebusq; suũ geminoꝝ ꝑ cãpũ moueri faciebat currũ: cum videlz p̃fatus cesar thurcoꝝ horrendo ꝛ multiplici bellico cum apparatu ac milib⁹ thurcoꝝ vltraq̃z q̃ttuor centenis castrũ nan- doralbeñ. p̃dictum terribili obsidiõe circũquaqz adorsus est: in nũerabiliũ ergo cernebant̃ altis castri de menijs culmĩa tentorio rũ lõge lateqz circũadiacentes cãpi ꝑ planicies extensoꝝ: hostis vo multitudĩem visu cõprehẽdere poterat nemo. Multas p̃tea naues marinaꝝ nauiũ ad instar fabricatas ipse cesar adduxerat ꝛ hijs quidẽ danubij ꝛ saui flumĩa secus idez castꝝ decurrẽtia adeo munierat vt ad ferendã castro eidez opem nauali officio vti vale- bat nemo. Ingenia quidẽ ac machinas ꝛ tormẽta tot ꝛ tãta ĩ q̃n- titate q̃lis ꝛ q̃nta in nullius castri destructiõem aliquãdo cõporta ta fuisse credi possunt: iuxta castꝝ Crwsowcz mira agilitate ꝯfla- ta: ꝓpter sui enĩ magnitudĩem lõgiquis de ptibus apportari ne- quiuissent: maxĩs cũ laborib⁹ aduexerat. Que tandem ea pte ca stri q̃ campũ respicit apposita: alia ex illis solidos castri eiusdem q̃ciebant muros: alia vo altũ in aerẽ lapides magnitudĩs modij excuciebãt ꝛ hij quidez deorsũ castri ĩtra muros formidoloso im- petu cadẽtes omne viuens qd̃ attigebant ad instar fulmĩs subita morte extinguebãt. Tonabãt ergo die nocteqz crebrius excusse machine ac t̃ribiles illaꝝ tonit⁹ vsqz ad ciuitatez zegedieñ. ꝛ al's circũq̃qz plusq̃z ad hũgaricalia viginti q̃ttuor miliaria audiebat̃ nihilominusqz ꝯtinua succẽsio machinaꝝ fumũ eructãs assiduuz nobilẽ solis iubare rutilãte aerez densa nubiũ caligine obumbra bat aduolãtesqz aure sulphureo miscebat̃ fetore: ꝛ nec feruidus estatis dies neqz noctis obscura caligo obsidẽtib⁹ ꝛ obsessis qui- eti erat vt nõ oẽ tẽpus funebra decertatiõe expẽderet̃: ruebãt tan to ex ĩpulsu nobiliũ turriũ culmĩa dissipabãt̃ pietes ꝛ alta menia hoĩez castꝝ ve tutãtia humoten⁹ sternebãt̃: quid ampli⁹ dici po test: nisi ꝙ obsessi ĩtima mortis formidĩe ꝑcussi diẽ tantũ expecta- bãt extremũ. Cũctas regni ꝑ ptes tã acerbe tãq̃z potẽtis obsidio nis fama ferebat̃: hũgarie tñ dñi q̃dã desidia q̃si graui somno la- borãtes ꝑiture arci armoꝝ auxiliũ ferebãt mĩme. Adijt tãdẽ hoc

tremendū obsidiōis gen⁹ vir īnate virtutis ꝛ militie dn̄s comes bijstriceñ. supradictus modico ad decertandū cū tāto hoste stipatus milite ꝯfluūt hūgarice plurime ꝑ dictū frēm iohānez de capistrano crucesignate gentes ꝓ christi noīe pugnature: ꝛ de ꝑtib⁹ polonicalib⁹ cruciferi q̄si trecēti venere. Qua ꝓpter ipse dn̄s comes q̄zuis vt supra dictū est cura gubnāmis exut⁹ fuerit: tñ asueta in illo agente strēnuitatis v̓tute sustinere nō valuit: quin vt hostē adoriret̄: viā ergo quesiuit q̄ hostiū naues a decursu fluminuz p̄dictoꝝ remouere obsidioneqz laborantib⁹ armoꝝ p̄sidiū ferre posset: cōquisitis tandē nauib⁹ illas militib⁹ armatis ꝛ crucesignata gente simul onerauit: tandez ꝑ flumē danubij hostiles ꝯtra naues misit ꝓpt̄ qd̄ vterqz hostis nauali iūgit̄ certamīe: ingens exuberat ī thurcis clamor ꝛ hūgari quoqz vocib⁹ alt̄ dn̄m iesuz ꝓ auxilio īuocabāt: via igit̄ ad fugā vtriqz hosti dēpta acerrimū cōmittit̄ bellū ferūt̄ hincinde altas danubij ꝑ aq̄s vtriusqz ꝑtis naues ꝛ multi ex illis mortalib⁹ sauciati vulnerib⁹ cadētes ibant in ꝓfundū tātiqz sanguis ex effusiōe clara danubialis aq̄ imense cedis cruēta astendebat vestigia ꝛ recētibus pugili de vtroqz piscib⁹ esce parabāt̄: tandē longū belli post laborē vicerūt hūgari acriusqz irruētes ī thurcos naues eoꝝ ferreis iūctas cathenis dissecantes vehemētes succēderūt ī flāmas. Qd̄ postq̄z thurcoꝝ cesari īnotuit dixisse fert̄: iam īquit graui⁹ nr̄a potiemur volūtate. Dn̄s v̓o comes nauali ī certamīe gloriā victorie adept⁹: mox castrū adijt ꝛ capitaneos illi⁹ iam mēte ꝯsternatos ꝛ p̄ter mortem nullā aliā sortē expectātes ꝯsolatus est. Quid īquit triti estis an solū nūc vidistis thurcos: hij sūt illi quos sepi⁹ fugauim⁹: nosqz intēdū fugim⁹ añ illos cur illoꝝ aspect⁹ quos multotiēs vidistis vos turbat: nōne arma ꝛ vires illoꝝ exꝑti estis. Cōfidam⁹ igit̄ filioli ī xpō ꝓ cui⁹ noīe crebri⁹ nr̄m fudim⁹ sanguiez ꝛ cū illi⁹ nostroqz hoste eosorti⁹ decertem⁹: nōne xpūs mortu⁹ ē ꝓ nobis et nos quoqz moriamur ꝓ illo. Estote ergo aīo ꝯstātes ꝛ fortes in bello: timid⁹ vt noscitis ē hostis: siqz de⁹ nobiscū fuerit de facili ꝯtriri pōt: nā ꝛ tergauertere ꝯsueuit ꝛ illū ī fugā labi fugientēqz ī p̄riaz reuerti nō pudet: quid ampli⁹ ē disserēdū cū hec ꝛ vos tētastis meo sub ductu lōga belli tedia ferētes: ꝑ hec itaqz ꝛ hoꝝ plurima v̓ba ꝑqz suā p̄ntiā dn̄s comes nō modice illos aīositate re-

Joannes Hunniades

stituit: firmauit isup castr nouo milite crucesignatā quoq; gentē plurimā i illud itroduxit: ⁊ cuz popularis foret ↄditiōis armaq; vtere cēt ignara: domin⁹ comes ⁊ illos i q̄ntū potuit bello adaptauit. Audierat āte hec cesar thurcor p̄dict⁹ qđ gēitor su⁹ amrates dū vineret sub eodē castro nādoralben. septē mēsiū ↄsūpsiss; obsidionē ⁊ eodē potiri valuisset mime ac absq; victoria cū dedecore de sub illo recessisset. Qua ꝓpt idē cesar thurcor astātib⁹ sibi sui exercit⁹ ductorib⁹ ipsū genitorē suuz vitupamie nō modico affec: seq; idēq; castr dies p quīdeci expugnare posse dixit: quē cū wayuoda natulie suor suprem⁹ wayuodar se sic iactātē audiuit ipetrata pri⁹ dicēdi licētia ad v̄ba illi⁹ ita respōdit: maxie cesar iocūduz aliquid v̄re dignitatis i p̄ntia me dicere expediret: timeo tū ne in poster rei exit⁹ me v̄ram apud clemētiā redarguat: ac tū scire debem⁹ hūgaros ipsor castra graui⁹ cedere q̄z grecos. Cuz igit iā nobiliū culmia turriū deiecta mēiaq; i magna pte humotenus ꝓstrata iacerēt ac valles ⁊ fosse castri replete ⁊ t̄rc adeq̄te essent: ita vt hostis irruptiōi nil pemt⁹ obstarēt ⁊ p̄script⁹ quītus decim⁹ dies p̄fate obsidiōis eluxisset: mox cesar ipse adhuc rutilante aurora cūctā gentis sue multitudinē pulsantiū tipanor tubarūq; hincinde resonātiū i voce cōmouit furiosoq; i impetu idē castr aggressus ē: ac cruētā p cedē illi⁹ petrauit i mediū. Hūgari v̄o licet tāto cū hoste ipsos ↄgredere impar fuerit: virib⁹ tū se deffendebāt: totis auxiliūq; dn̄i iesu sepi⁹ acclamātes hostis in ruinā acrit insistebāt. Instaurat ergo mortale bellū ⁊ castri decertatur i plateis cadūt hicinde multor cadauera int̄fector multoq; ex clamore ac inūerabiliū ensiū ex tinitu ingēs i aere ↄfusio rebo-abat ⁊ sepi⁹ vtriq; hostes dū iste dū ille t̄ga dare cogūt. Aderat ⁊ frat iohānes de capistrāo hic velut i extasi posit⁹ ⁊ ceteri frēs cū illo humoten⁹ ꝓuoluti leuata ad sūmū auxiliū mēte manibusq; ⁊ oculis in celū defixis gemebūdi orabāt: ⁊ cū ꝓpheta quidē dicere potuissent. Leuaui oculos meos i mōtes vn̄ veniat auxiliū mihi. Dn̄s v̄o comes bijstriceñ. hic minis hic vt pugnarēt istabat mōitis: michael quoq; zijlagij capitane⁹ ⁊ ladisla⁹ de kanijsa iuuenes militari v̄tute p̄stantes ⁊ acies armator q̄s dn̄s comes adduxerat cū illis: necnō ⁊ agmia crucesignator diruts stātes castri i pietib⁹ atrocit pugnabāt. Iā thurci sepi⁹ de castro expulsi

Amurathus turcarum imperator.

⁊ rursus dirũ ꝑ certamẽ in illud ingressi hũgaris potẽtiores erãt
Jã plurime dom⁹ i castro succẽse vehemẽtes eructabãt flãmas.
Jã cesaris vexilla in signũ victorie plurima castri i menijs eleua
ta tenebãt᷑. Jã hũgari oĩ spe resistẽtie destituti retrocedere: si quo
erat: cogebãt᷑. Crudescebat enĩ vnicuiq; iminẽtis mortꝭ aspect⁹
tandẽ cũ fugã salutis sibi opẽ ferre posse nullã: ſ; tanti discrimis
solã mortẽ esse redẽptricẽ ↄspexerũt rursus noĩe domĩ iesu altis
vocib⁹ inocato armis coaptatis ⁊ clipeis iũctis fortiori vt pote-
rãt cũ impetu irruerũt i hostẽ. Funebre ergo renouat᷑ certamẽ mul
ti hincinde sanguinẽ simul ⁊ aĩam fundũt: nec abest auxiliũ dei.
Nã mox cũcta thurcoꝝ agmĩa tã forte tãq; aĩosũ hũgaroꝝ ꝑ im-
petũ turbata ṽsa sũt in fugã. Hũgari ergo aĩositate resũpta ⁊ q̃-
si nouo potẽtie spũ celitus adiuti i ore gladij ꝑsecuti sũt illos tam
diu donec cũcte machine cet̃aq; tormẽta ꝑ illos castri ad ruinam
adhibita suoꝝ sũt nudata custodijs: ꝓpt̃ qd̃ hũgari oẽs q̃s thur
ci ↄstituerãt mũitiões igne succẽderũt fortiusq; clauis ferreis ad
imittendũ ignẽ apta machinaꝝ clauserũt foramĩa: nec ergo diei
durãte luce cessatũ est a bello ſ; illud qd̃ pri⁹ castri artis i plateis
agebat᷑: lato postea i cãpo iterim donec nox superueniens vtrũq;
hostẽ sua disiũxit caligĩe multa cu; seueritate extitit ↄtinuatum.
Qualit̃ aũt cesar ipse ꝓfũdis eiusdẽ noctꝭ sub tenebris castro de
sub eodẽ fuga lapsus sit ꝓ comperto habet dicere nemo: ad lau
dem tamẽ dei ⁊ cesaris eiusdẽ ↄfusionẽ sufficit vt cũctis bellicꝭ
spoliat⁹ appatib⁹ oĩbusq; machinis ⁊ cet̃is tormẽtoꝝ generib⁹
q̃s ⁊ que illac aduexerat relictꝭ imensa; sue gentꝭ p⁹ cedẽ ꝓpria
i pr̃iam redijt ſ; ⁊ in posteꝝ hui⁹ castri memoria ꝑ quempiã sui in
ꝑsentia facta grata fuit sibi nũq̃;. Quidã tñ de eiusdẽ cesaris fu
ga ita dixere qd̃ videl; ipse cesar feruente atrociori bello dũ suos
ad certamẽ cogeret: sagitta i pectore fuisset vulnerat⁹ cecidissetq;
mox semiuiu⁹: ac sui eũ rapientes int̃ man⁹ sua ad tentoria detu-
lissent: vbi aũt ad noctẽ ventũ fuisset: thurci ⁊ natulie wayuodã
⁊ potius cũctos ipsoꝝ optimates bello ↄsumptos seq; maxiam
stragem accepisse: ⁊ ipsũ cesarem velut exanimẽ vix palpitare ꝓ
spexissent: territi ne mane facto ꝑ hungaros adorirentur fugam
inissent: cesaremq; secum differentes ne idem ex itineris labori-
bus magis grauaret᷑: ex alia parte castri eorum sarno vocati cõ-

descẽdissent. Cũq3 ibi cesar ipse ad se redisset ac obuiã ess3 iterrogasset: illi quoq3 eide3 locũ denotassent dixisset cesar ⁊ cur aut q̃liter ad hũc locũ deuenim⁹: deuicti sum⁹ iquiũt ꝑ hũgaros ⁊ natulie wayuoda ac q̃si oẽs tui exercit⁹ ductores intfecti sũt: nos quoq3 magnã accepim⁹ stragẽ ac qđ mai⁹ est tuã serenitatẽ poti⁹ mori q̃3 viuere suspicabamur: fugim⁹ ergo hũc vsq3 ad locũ: ⁊ rursus si etiã machine ⁊ cetͣa ĩgenia ibide3 derelicta essẽt cesar quesiuiss3. Illi quidẽ oĩa ibide3 remãsisse dũ respõdissẽt cesar ipse mox intima cordis amaritudĩe exacerbat⁹ dixisset: afferte mihi venenũ vt gustẽ ⁊ moriar poti⁹ q̃3 cũ de decore meũ reuertar ĩ regnu3. Tali igit̃ exitu cesar thurcoꝝ sub castro nãdoralbeñ. cũ hũgaris ꝑliatus ẽ: ⁊ qui tumida mẽte supboq3 oculo sol⁹ cũcto t̃raꝝ orbi domiari volebat iudicio dĩno rusticanã ꝑ manũ que poti⁹ sarculu3 q̃3 arma tractauit deuict⁹ ẽ: ⁊ q̄ mĺtaꝝ tubaꝝ mĺtorũq3 tĩpanoꝝ ĩ sono admodu3 let⁹ venerat tristꝫ noctꝫ sub silẽtio turpit̃ fugit.

De obitu dñi iohãnis de hwnijad comitꝫ bi3triceñ.

Post hec domin⁹ comes bij3tricen. qui tot tãtoq3 sue iuuẽtutis primeuo a tp̃e belloꝝ exegerat labores nũdu3 senectutꝫ etate demolit⁹: s3 ꝯtinuo armoꝝ gestamĩe curarũq3 directiõe fatigat⁹ ⁊ virib⁹ exhaust⁹ ibidẽ egrotauit paucisq3 diebus ipsa egritudĩe laborãs: tandẽ ĩ opidũ 3emplen delat⁹ ĩ recõmẽdatiõe ꝑfati fris iohãnis de capistrano viri dei suo saluatori suũ restituit spũ3. Orit̃ ergo plãct⁹ magn⁹ oẽm ꝑ hungariã ⁊ q̃si cũcta christiãitas nimio dolore turbata ẽ: dũ suũ ꝓpugnatorẽ vita functũ esse audiuit. Nã ⁊ alta ĩ celo fixa eius obitũ sidera ꝑnũciauerãt: admirãdũ siquidẽ sublimi ĩ ethere sid⁹ comatu ei⁹ ante sublatiõe3 appuerat. Ipse etiã cesar machumetes q̃3uis ꝑ eũdẽ dominũ comite3 ꝓpe suã ante mortẽ de sub castro nandoralben. ꝑdicto fugatus sit: cũ tamẽ ꝑ georgiũ rascie de3potum eidem cesari ꝓ ꝯsolatione mors ipsi⁹ domini comitis nũciata est cesarem eundẽ defixo capite longam ꝑ horã subticuisse seq3: q̃3uis sibi inimicus esset: sublationem eiusdem condolere ⁊ seculorum ab initio hominem sub principe nunq̃3 talem fuisse ad nunciu3 dixisse ꝑhibetur. Iste homo quã quondam solon creso regi Lidorum omnium regum ditissimo percunctanti primam negauit beatitudinẽ cunctos nostri eui inter mortales solus tulit. Nonne velut

Machumetes turcarum imperator

tellus homo omniũ athemenſiũ p̄ſtantiſſimus queꝫ ſolon creſo viſis illius theſauris in btitudine ante tulit liberis de quib⁹ erga omnes ſpes optima habebat̃ ſũmo rerũ a conditore ꝓuiſus eſt. Mõne ⁊ vitã multa viridiqꝫ fame gloria redolentem traduxit obituſqꝫ illis ꝑ ſplẽdidiſſimus tãq̃ꝫ ipſi tello obtigit: cũ tanto ceſare deuicto ⁊ fugato magnifica victorie: quã ſẽp appetebat: ſub laude triũphi dulcedĩe nundũ ſuis efaucib⁹ lapſa bono cũ noie dieꝫ clauſit extremũ: cui⁹ tandeꝫ corp⁹ vbero ſuoꝝ in fletu ad albam trãſſiluanieñ. delatũ honorifice extitit tumulatũ. Obijt autẽ ipſe dñs comes milleſimo dñice incarnatõis ſimulqꝫ q̃dringẽteſimo qnĩq̃geſimo ſexto ãno: v̓gine ſuo ethereo ſolẽ hoſpitante in cubili. Quẽ cũ p̄fatus frat̃ iohãnes de capiſtrano vltimis reſpiraminib⁹ laborãteꝫ ĩtuitus eſt: poſt illi⁹ recõmẽdatõem deo factã: hoc flebile carmeꝫ dixiſſe fert̃. Salue aureola celi cecidiſti corõa regni. Extincta es lucerna orbis: heu corruptuꝫ eſt ſpeculum in qd̃ inſpicere ſperabam⁹. Nũc tu de victo ĩimico regnas cũ deo et triũphas cũ angelis. O bone Johãnes. Erat quidẽ dñs comes hõ mediocris ſtature: magne ceruicis: criſpiuꝫ criniũ: colorẽ micũ: caſtaneaꝝ ſeruãtiũ: magnoꝝ oculoꝝ: ſerni intuit⁹: rubicũde faciei: ⁊ ĩ ceteris ſuis mẽbris tã cõpetẽter tãqꝫ ornate diſpoſitus erat vt int̃ mille ſua principalis agnoſceret̃ eſſe pſona. Duo ſibi erãt nati ad quos nõ modico deſiderio cũcta reſpiciebat hũgaria paterna eni merita hos queqꝫ amare cogebãt ⁊ nõmin⁹ virtuteꝫ naturãqꝫ paternã in hos deſcẽdere ſpectabãt: hoꝝ in ordĩe geniture maior Ladiſla⁹ vocabat̃: genitori ĩ ſtatura haud diſſimilis v̓tute quoqꝫ militari ⁊ moꝝ honeſtate libalitatiſqꝫ hũanitate iuuenis cũctos ſuos int̃ coetaneos p̄ſtãtiſſim⁹. Junior v̓o mathias patre ſublatiõis ĩ dieb⁹ nũdũ ãnis ſolutus erat de puerilib⁹: hũc genitor dũ viuebat intimo cordis amore amplexabat̃: hũc ⁊ etatis ſue agilitas oĩuꝫ in oculis cõmendabat: cũctiqꝫ illũ intuentes: magnũ eni hoiem futuꝝ p̄ſagiebãt.

[Joannis Hunniadis statura]

De obitu fratris Johannis de capiſtrano.

Et qui mutuũ vita ipſis comite ĩ xp̄o amorẽ ꝯfouebant hij nec ĩ ſeuiẽtis diro examĩe mortis ab inuicẽ ſunt ſeperati: nam ⁊ p̄ſcriptus vir cathalogo ſanctoꝝ condigne aſſcribendus frater Johãnes de capiſtrano p̄fato dño

comiti bijstriceñ. sincera charitatis iunct⁹ dilectiõe post decessuз ipsius domi comit̃ nõ multos sub sole dies duxit astrale magis q̃з terrenũ poptãs atriũ ĩhabitare: spũ ad celũ euolãte humo de quo ɔditus erat diuisim ab aĩa suũ restituit corpusculũ: qd̃ in clau stro fratꝝ mioꝝ de obßuãtia: quoꝝ sub hĩtu ꝛ ipse vitam sci pr̃is frãcisci imitatus est: in opido wijlak fundato debita ɔditũ sepultura ĩnũeris claruit miracl'is clarereqз nõ desinit diẽ vsqз ĩ pñtez.

De reditu regis ladislai in hungariam ꝛ de comite cilie in castro nandoralbeñ. decollato.

Orro cuз tante victorie fama lõgas mũdi ꝑ ꝑtes diffusa cũcte christiãe religioni gaudio esset: ꝛ p̃fatus rex ladislaus dñ cesarẽ fugatũ. dominũ vͦ comitẽ vita excessisse audiuit: mox in hũgariã redire statuit. Int̃ hec comes cilie vlricus diudũ ɔceptã in quõdã dominũ comitẽ iohãnẽ inuidiaз q̃ via illã defuncto patre in illius filios parturire posset: multo sue mẽtis ĩ feruore reuoluebat. Cogitabat eni eosdem iuuentutis mente duci: ꝛ ea ꝓpter suas ꝑ insidias cocitius illos subuertere posse arbitrabatur. Nam ipse comes vlricus dum omniũ hominuз esset ambiciosissimus supbiaqз humanã supra naturaз tumidus egrescerebat ãte hec dominũ comitẽ iohãnez regni hũgarie gubnamine potiri. Hũc quidẽ titulũ consanguineitatis iure sibi supra omnes cõpetere iudicabat. Alia vero causa ĩuidie exhinc orta erat: qd̃ ipse quondaз domin⁹ comes Johãnes ea tempestate cum adhuc gubernamĩs fũgeretur officio a romanoruз rege pro non restitutione corone ꝛ pueri regis penas exigens in ipsius comitis vlrici tanq̃з eiusdem romanoruз regis partem tenentis se ingesserat offensam. Tertius quidez rancoris fomes inter p̃fatum comitẽ vlricum ꝛ dictos filios ipsius quondaз domi comit̃ Johãnis exinde causabat̃: qd̃ idem comes vlricus tum regiũ latus tum omne qd̃ in hungaria pingue pulcrũ ꝛ suaue erat ea que ipsorũ iuuenũ comitũ dirigebat manus velut homo ambiciosus ꝛ intime supbus in suaз potestatem redigere laborabat. Hec comitez vlricum mentaneis corosionib⁹ intrinsecus nõ modicum mordebant: hec ipse ad finem deducere poptabat. Fertur eni q̃ dixissз ego sum inquit homo ille qui hoc canile linguagium hac de terra extirpabo. Non latebat iuuenes comites vlrici comitis

venenata rerum directio. Qua ppter amara erga illũ ducebāt recordatiōe nec min⁹ cunctū hungarie vulgus despecto illū itue batꝛ lumīe. Elapsus est tandē sublatiōis ipsi⁹ dñi comitis iohā-nis ann⁹: tempusq₃ erat cū estas autūno appropinquāte suos vltimos pperabat ad limites. Cū rex ladislaus ⁊ comes cilie vlricus populari almanica gēte crucigera plurima stipati: nauali of ficio alta danubij sulcātes magno cū strepitu venerūt ī hūgariā ⁊ primo Budensꝛ castri atrijs dies p aliquot īhabitatis: tandem ad opidū futhak denoīatū descenderūt. Est aūt hoc opidū cāpe-strale secus decursu₃ fluīs pdicti ī comitatu bachieñ. pingui in tellure longe lateq₃ plateatim locatū. Ad hūc opidū postq₃ vē-tū est regio ex edicto solennis ibidem totius regni nobiliū cōgre-gatio extitit celebrata: ⁊ hac quidē cōgregatōe multoꝝ aduētu p ceꝝ in dies crebrescente comes ladislaus qui regis ladislai leue₃ animū comitisq₃ vlrici metuebat īsidias more paterno multo ar-mati militis tutamīe vallatus ad regem venit. Placuit post hec regi ladislao castro ī nandoralbeñ. potentie cesaris thurcoꝝ con spicere vestigia: piter ergo rex ac comites vlricus ⁊ ladislaus il-lac trāsierunt: cruciferiq₃ cuncti qui de almania venerāt nauigio secuti sunt illos. Inter hec hij quibus regiū patebat ꝯsilium co-miti ladislao dicebāt: de tuis rebus male agitur: comes enī vlri-cus regiū animū erga te pvertit: induxitq₃ illu₃ vt tu ceteriq₃ om nes hūgari officiolatuū dignitatib⁹ que hactenus tenuistis spo-liemini: ⁊ eedem dignitates theutunis: qui regie volūtati magis q̄₃ hungari placent: locenꝛ tuq₃ q̄₃primū de hoc castro eijceris ⁊ huic rei sufficienti testimonio est qđ hij almani crucigeri tantu₃ ea de causa huc adducti sunt. Hijs auditis iuuenis homo ad mo dū pturbatus est ac cogitabundus vbiq₃ incedebat suiq₃ psuade bāt vt comes vlricus captata tempis ⁊ loci habilitate interfice-retur: ꝯtinuatum est occultum sup hijs rebus ꝯsilium ⁊ regni ex proceribus multi quos similis cura mordebat: hec ita fieri lauda bant. Iuuenem ergo hominem magna audatie virtute feruen-tem qui effrenū iuuentutis sue impetum vix ꝯtinebat crebris per suasionibus grande ad facinus impulerunt. Instabant eiusdem anni dies cum inclitus presul Martinus dudu₃ humili tugurio sublatus de terreno altasq₃ celorū trāslatus ad māsiones dulci-

fluuz mustum boni saporis vertebat in vinũ: ⁊ dies lune festum eiusdem sci martini subsequens orta est: in qua comes ladislaus sũmo mane post repulsuz p solis radios eiusdem diei diluculuz: domũ ipsi comiti vlrico castro i p̄dicto ꝑ hospitio assignataz pi-terqz ⁊ ipsuz comitez ꝑ habẽdo vt fertur mutuo colloquio adijt. Sz o inimica fatoꝝ series: o lõga p tempa pectorib⁹ i intimis ce-cis alimẽtis nutrita sceleratissima iuidia: que q̃z primũ in anguez nostꝝ veterẽ trãsuertens hostem nostros locoꝝ de ameno ⁊ alto de vertice boni ꝓthoparẽtes deijcere fecisti ⁊ que vtroꝛũqz comi tũ corda tãto inundaueras rancore qd alter alteri⁹ abditis appeti-tibus itime anhelarẽt i necem que tuis voluũt i imis tũc patuit: cũ ambo comites vlricus. s. ⁊ ladislaus vna eadez tecti domo po stibus clausis colloquio mutuã verso i iram primũ v̇bis minaci-bus tandẽ radiantib⁹ decertantes armis alter i alterius madida-rũt cruore enses. Dũ aũt ante hostiũ stantiũ ipsi⁹ comit̄ ladislai fideliũ aures itrinseci rumor belli delatus est itardi dissoluto do-mus hostio causaz dubij scrutãt̄ rumoris. Cũ igit̄ comites vtros qz bello isudare viderũt: mox eductis ensibus irruerũt i comitez vlricũ se suoꝝ viriũ omi cũ v̇tute defendentẽ: strauerũtqz illũ fra mee ictu i pede grauit̄ vulneratũ ac tandẽ ꝓstratũ ibidez decolla rũt. Quãtus aũt regẽ baronesqz regni ⁊ almanos regi annexos ibidẽ ꝯcussit timor q̃nta ve formidine itima ipsoꝝ trepidarunt vi scera: dũ enses nudas sanguie tinctos hũano: castri p plateas ra diare viderũt ipsi sensere: oẽs eni idem poculũ qd comes vlric⁹ bibit se bibere cogitabãt. Fuit aũt comes vlric⁹ hõ ꝓcerẽtis ꝓce ritatis i vultuqz ⁊ corpe cõdigne dispositꝰ: macer facie: etate qui quagenari⁹ vel citra: iocũdus ⁊ admodũ venereus: crines orna bat: ⁊ ne barba apud amatrices etatẽ ꝯfũderet illã radicitas euel lere faciebat.

De exacia p regem ladislaũ super morte comitis vlrici comiti ladislao facta.

Exacta tandem huiusmodi mora castro nandoralbeñ. in predicto rex ⁊ comes ladislaus ceteriqz barones. Co mes scilicet palatinus: ladislaus garaij vocitatus: mi-chel orzag de gwth: paulus fili⁹ bani de lijndwa iani-toꝝ regaliũ magr̄i ⁊ aulici regie maiestat̄ ꝓceresqz regni q̃zplu-res qui regiam frequẽtabant curiam. Cum illis versus castrum

Themeswar ipsoꝝ flexerunt iter. Est enī castrū hoc hungarico in agro ꝑcipuum ptibus regni in inferioribus ad litus aluei the mes in loco satis ameno celebri munimine edificatū. Cum igitur castrū ad hoc appropinquatū est comes Mathias ꝛ dña elizabeth genitrix illiꝰ in signū luctus sublatiōis dicti quondā dñi iohannis comitis: nigris amicti stolis regi venere in occursum: in ducto ergo illo sublimia castri eiusdem in palatia excellenti illuꝫ vt regiam decebat dignitatē hospitio tractauere: vbi ꝛ ipse rex ladislaus ꝑdictis sui regni baronibꝰ ad vtrūqꝫ latus suū stantibus comiti ladislao ad veniā ꝓstrato: temeritatē quā ī occidendo comite vlrico eiusdem regis vt dictū est ɔsanguineo cōmiserat expiauit ꝛ īdulsit: ꝛ ne rex ipse apud comitem ladislaū quādocūqꝫ de exigēda mortis fraterne vindicta suspectus haberet̄ vtrosqꝫ comites ladislaū. s. ꝛ mathiā fideli sub iuramento sup sacratissimo corpe christi ꝑstito ī fratres adoptauit: eodēqꝫ sub iuramēto nūq̄ꝫ futuris ī tēporibꝰ aliquā tallionē comitibꝰ ab eisdeꝫ ratiōe ꝑ-ma se exigere velle spopōdit: ꝛ in tam gloriose fratnalis adoptionis signū ambos comites lugubri vestimēto qḋ patne mortis ī meōriā deferebāt: exui iussit ac eosdē ꝓpria sua ꝑ psona rubeo ḋ purpure sartitis vestibꝰ amicire fec̄. Sꝫ o vestis inamabilis roseo desup vernās rubore dū ītrinsecꝰ marturine quibꝰ subducta eras: vulpinas postea trāsfigurate fuerunt ī pelles. O astutus ꝛ ab oī bono hoīe refutabilis fratnalis ɔtractꝰ: heu ꝛ euitabile bonaqꝫ īdignū mēoria p te regē sup tam caris tam excellētibus tam qꝫ scīssimis et tam metuēdis reliquijs iuramētū ꝑstitū: heu īfandū scelus dū antiquitꝰ diuoꝝ hūgarie regū: q̄ꝫ tu tutꝫ obseruasti iuramentuꝫ: simplicis vbi ꝓmissio firmiꝰ extitit obſuata: an tue dispendiū vite tuū p te ruptū sacramētū tibi nō pepererit: dū p te ꝑstiti iuramēti dies vltīa āni primi nō ꝑterijt dīna vltōe regnis piter et vita excessisti.

De vindicta p regem ladislaū a comitibus Ladislao ꝛ Mathia exacta.

Is itaqꝫ serie ꝑnotata inter regem ꝛ comites pactis. Rex ꝛ comes ladislaus venerunt ad budam cum gaudioqꝫ ibidem manebant. Comes enī ladislaus regio-fidens in iuramento: ad regē recto corde erat. Omēm quidem indignationis ardorem si quem rex contra eum propter

mortē comitis vlrici cōcepisset extinctū fore arbitrat̄. In comite ꝑterea palatino garensi ladislao supradicto: cui⁹ filiā adhuc viuente patre in ꝯsortē ducere disposuerat: hac in re spem nō modicaꝫ fundauerat. Cogitabat enī si rex aduersū eū in iram excitaret̄ palatin⁹ qui regē dirigebat illā cōpesceret: sibiqꝫ adiumento fieret. Hac igit̄ spe comes ladislaus deceptus: cū regeꝫ ꝯtinua erga se videbat duci beniuolētia illi⁹ de malignitate suspicabat̄ nihil: sꝫ quid sibi ꝓfuit in comite palatino ꝯfidere cū ipse palatin⁹ comitis vlrici de nece qui sibi auūculus erat magis q̄ꝫ rex ladislaus crudelē exigere affectabat vindictā. Ipse ergo comes palatinus ꝛ paulus banfij pluresqꝫ qui potius adulatiōibus q̄ꝫ armorū directōe regi seruiebant: ac oēs illi qui in p̄rem ipsius comitis ladislai ꝯceptū rancoreꝫ illo viuēte euomere nequierāt ad exigēdas a comite ladislao sui facinoris penas crebris ꝑsuasionib⁹ regem fatigabāt. Inquiebāt enī: tu rex es ꝛ illū cūcta sequit̄ hūgaria: hic ꝓcerū vulgiqꝫ fauore sup̄bus hac vice in comite vlrico ꝯsanguineo tuo tuū ad latus hec fecit. Timendū est ne p̄sumptuosus hō de tua ꝑsona idem faciat: rex es sꝫ interiꝫ hūgarie in regno nō regnabis donec ipse supuiuet motus est crebris ꝑsuasionib⁹ regis ladislai iuuenis anim⁹ paruaqꝫ scintilla que in vindictam necis p̄fati comitis vlrici in pectore eiusdē regis velut ī obliuionē demersa vernabat crebris ꝑsuasionuꝫ flatibus ardere cepit. Cū ergo regis animū ipsoꝝ votis inclinatū cōperierūt: querebāt oportunitatē vnde eoꝝ optatis eo celeri⁹ potiri valerēt: timebāt enī ne insidie ꝑ ipsos in occulto ꝯflate detegerent̄. Inter hec ānūciatū est thurcos regni ꝯfinijs irruptionē minari: q̄ ꝓpt̄ comes ladislaus paternā volēs imitare naturā: plurimū militeꝫ stipendariū ꝑtibus regni hūgarie de supioribus vsqꝫ ad ciuitatē pesthieñ. ꝯducere faciēs a rege impetrata recedēdi licentia thurcis occurrere parabat. Illi vo qui ꝺ comitꝭ ladislai aduersis gaudebāt regi ne illū pateret̄ abire anteq̄ꝫ comitē Matthiaꝫ loco sui in curiā sue maiestatis aduenire faceret incessant̄ ꝯsulebāt. Ecōtra ꝛ comiti ladislao suggerebāt dicentes: si tibi a rege discedere voluntas est anteq̄ꝫ regi vale dixeris iube ad regem tuuꝫ venire germanū: licet enī vt alter vestꝝ semp regiuꝫ latus comitet. Tu quoqꝫ regie maiestatis in curia tui germani rebus sua serie dispo

sitis abire poteris ꝛ si quãdocũqȝ te absente apud regẽ quipiaȝ ti-
bi ꝯtrariũ mouebat̃ german⁹ tuus nosqȝ secũ illa cóplanabim⁹:
ꝛ hac quideȝ sub astutia insidiaꝝ artifices vtrosqȝ comites opoꝛ-
tuni⁹ circũuenire posse sꝑabant nec illos eoꝝ fefellit opinio. Nã
statim postq̃ȝ comiti ladislao his in reb⁹ regia declarata est volũ
tas ille inscius insidiaꝝ imemoꝛqȝ ꝙ pat̃ illi dixerat vt caueret ne
simul cũ germano aliquãdo domus regie inter limites clauderet̃
anteq̃ȝ abiret comitẽ matthiã illac venire voluit. Qđ postq̃ȝ do
mine elizabeth genitrici eoꝛũdem comitũ innotuit mox expauit:
ꝛ quasi futura ꝑsciens ne comes mathias interim donec frat̃ su-
us regia in curia ꝯuersaret̃ illac accelerarct instabat: sȝ q: fata sua
rũ series rerũ bonos vel malos ad exitus trahũt: comes mathi-
as frat̃nis mãdatis potius q̃ȝ mat̃nis interdictis parẽs a matre
cũ lachꝛymis dimissus venit ad regeȝ. Gemĩs igit̃ fribus curie
regie intra ambitũ existentib⁹ temp⁹ istabat dñ. s. quadꝛagesima
le ieiuniuȝ se obseruãtes suũ deuexerat ꝓpe ad mediũ ꝛ feria scđa
ꝓxima post dñicam Oculi claro solis radio illustrata meridiẽ có
stituerat. Cuȝ comes ladislaus regiũ ad colloquiũ vocatus ladis
lao de gara palatino socero ipsius: in quo ipse vt dictũ est intime
ꝯfidebat: causam calamitatis eiusdeȝ ꝓferente pñtibus paulo fi
lio bani: iohãne Jzkra: benedicto de thwrocȝ ꝛ quodã almano
Lomberger vocitato ibidẽ regia in domo extitit captiuatus. Co
mes v̉o mathias de hijs que erga fratrẽ agebant̃ inscius sua pue
rili inocentia nullã sibi opem ferẽte in quadã domo que sibi ꝓ ho
spitio castro in Budensi designata erat reclusus est: ambo tãdem
seoꝛsum ꝑ vigili subiecti sũt custodie. Cũ v̉o nox supueniẽs eius-
dem diei lucem cómutauit in tenebꝛas Nicolaus de wijlak way
uoda transiluan⁹ loꝛica indutus tãte rei spectaculo auidus suoꝝ
familiariũ in cómitiua illac venit ad castrũqȝ buden̄. mox intro-
missus est. Jste enĩ nicolaus wayuoda comitis ladislai casũ nó-
min⁹ ardebat ꝛ nec eiusdẽ in necem ꝯflati ꝯsilij expers erat: cum
enĩ esset homo honoꝛis cupidus ꝛ ambitiõe nõ modica estuans
altaqȝ parẽtũ de sanguĩe genit⁹ quõdã dñm comitẽ iohãnẽ ꝛ su-
os natos ĩ regno ac erga regẽ excellẽtioꝛi noĩe ꝛ titulo vti egrefe-
rebat. Exhicqȝ ĩuidia erga illos ducebat̃ nõ modica postq̃ȝ aũt
mox subsequẽs dies in lucẽ dissoluta est dñs iohãnes waradien̄.

epūs. Jtē sebastianus de rozgon ꝛ ladislaus de kanijsa viri egre
gij in regnoq₃ tum sanguie tum agroꝝ possessiōe v̄tuteq₃ milita-
ri p̄stantes necnō caspar bodo de gijwrgij hō ꝯsilij sentētia non
vltim⁹. Georgi⁹ quoq₃ modrar magna rerū opulētia p̄oit⁹ vt-
q₃: paulus horwath ac quidā alman⁹ frodnobar denoīatus mi
lites armoꝝ directiōe īsignes ꝛ alij quidā qui ꝑ quōdā dn̄m comi
tem iohānē aut ꝓmoti aut ab infantia educati erga comites ladis
laū ꝛ mathiā fideli familiaritate ꝛ amicicia ducebant̄ captiuitatis
sūt affecti calamitate. Dū tandē detentionis eorūdē comitū terti-
us dies vesparꝝ horā pegiss₃ ꝛ titaneus axis occiduas appropin
quasset ad horas: comes ladisla⁹ iudicis ꝛ iuratoꝝ ciuiū budens
ciuitatis ad man⁹ vt capitis plecteret̄ pena assignat⁹ ac sub mul-
toꝝ custodia armatoꝝ ante castꝝ budeñ. in oppositū atrij frijspa
lotha denoīati deduct⁹ puterq₃ ibide₃ ꝛ decollatus est. Contigit
aūt sue decollatiōis in tēpe res nō paruo ꝓ miraculo narranda:
nā cū ipse comes ladislaus decollaret̄ ꝛ iā trinū sue decollatōis si
bi impressū post vuln⁹ ꝓstratus manib⁹ ad tergu₃ ligatis in ter-
ra iaceret mox ꝓprijs in virib⁹ erectus surrexit: seq₃ p̄ter p̄scri-
pta tria vulnera in sua decollatiōe exacta de iure ampliori satisfa-
ctione nō teneri voce satis intelligibili dixit: tandē omibus circū
stātibus rei ex nouitate stupētibus dū repente ꝓcedens post ali-
quos passus vestē qua indutus erat calcasset ī facie₃ cecidit: sicq₃
iussu quorūdā astantiū quibus hec res cordi erat residuū decolla
tionis illi⁹ ꝯsumatū est. S₃ heu dolor heu mesticia ꝛ heu q̄ntas
hui⁹ comit̄ exitū diligētibus illu₃ pepit angustias: cerneres vi-
disses hūgaros quasi cūctos nobiles. s. ꝛ rusticos demisso capi-
te ꝯsertis manuū extremitatib⁹ cogitabūdos quasi graui somno
occupatos īcedere: vidisses ꝛ multoꝝ ꝑ ora recētia lachrymaru₃
flumīa decurrere: dici enī pōt qd̄ si popularis hūgarice gētis tu-
mult⁹ ꝑ crebras p̄conicas ꝓclamatiōes ꝑq₃ horrendaꝝ īcussio
nes minaꝝ sedat⁹ nō fuisset: siq₃ ipse comes ladislaus ꝯgrua dici
in hora ad plateā sci georgij vbi quōdā trigita duo milites decol
lati extitere suo ꝓ ex terminio educt⁹ fuisset: ipsa plebee ꝯditōis
man⁹ illū sue de dispendio vite eripuisset: multi enī tūc ꝓ vinea-
rū cultu ī ciuitatem ꝯuenerāt: tātaq₃ erga illū affectiōe ducebant̄
vt sanguinē fundere vltricesq₃ aīas ꝑ mille vulnera ī illius vin-

dictam efflare eisdem nõ crudescebat ⁊ hic fuit causa quare ipse co
mes ladislaus nõ in loco al's ꝯsueto ⁊ diei horã circa vltimã exti-
tit decollatus: postq̃ꝫ aũt decollat⁹ est mox atro īuoluit̃ tegumi-
ne positusq̃ꝫ in feretro ad ecclesiã scẽ marie magdalene defertur:
totãq̃ꝫ p̱ noctẽ vigiles p̱ excubias custodit̃ ac tandẽ prima auro-
re luce erũpente ī ecclesia sacratissimi corp̱is christi: vbi p̃fati tri-
ginta duo milites quos quõdã rex sigismũd⁹ sue ire in impetu de
collari fecerat tumulati iacẽt: omī exequiaꝝ ⁊ sepulture sine ho-
nore tumulat̃. Fuit aũt ipse comes ladislaus vt dictũ est ī statura
patri haud obsimilis: facie rotunda ⁊ fusca: crinib⁹ lõgis: casta-
neaꝝ colorẽ imitãtib⁹ intuitu pius humeris latus: in armis strẽ-
nuus: satis audax ⁊ tam ad suos q̃ꝫ ad alienos benignus.

De vindicta ⁊ guerris ī morte comit̃ ladislai ī regno

Quid aũt ꝓfuit tãti facinoris p̱suasio hijs qui secutis
iuuenilẽ regis ladislai aĩuꝫ vt iuramẽtũ trãsgrederet̃ co
rũ ꝯsilijs p̱uerterẽt si dĩno iudicio placuisset hũane sentẽtie idone-
um fore videret̃ qđ ipsi ⁊ nõ rex ladisla⁹ p̃missi p̱iuri subissent tal
lionẽ sꝫ arbitrari põt qđ fata hoc tramite futuris rebus dispone-
bãt locuꝫ: nihilomin⁹ tñ ⁊ hij qui hoc facin⁹ ꝯflauerãt apud ple-
bem ignominiã ⁊ odium ꝯsecuti sũt ⁊ multi alij etiã haꝝ rerũ exp̱
tes ipsius comitis ladislai fidelib⁹ de nece dñi ipsoꝝ ꝯtinuis ī ar-
mis vltionẽ exigentibus vite p̱iter ⁊ rerum ruinam hac de causa
subierunt subortũ est quidem mox in regno acre disturbiuꝫ ⁊ sine
discretione ipsorum comitũ de crũna grauis exigebat̃ pena: cũ
uero michael ʒijlagij de horogʒeg corũdem comitum auũculus
multis tum domesticaꝝ tum extraneaꝝ nationũ coadunatis sibi
bellicosorum viroꝝ p̃sidijs p̱tes regni trãssiluanas aggressus ẽ
⁊ breui dieꝝ in spatio omnes ciuitates ⁊ opida terre illius sue sub
didit ditioni: ac cunctos regales ꝓuentus p̱te regni de eadem re
giũ ad fiscum p̱tinentes sũos sibiq̃ꝫ adherẽtiũ ꝯuertit in cẽsus.
Quid aũt ceteri quos calamitas ipsoꝝ comitum magis angebat
regni p̱climata fortes possidentes munitiões ferri ⁊ ignis miste-
rio p̱q̃ꝫ rerũ direptiõe fecerint: si quẽ ea futurã ꝓpter memoriam
conscribere delectaret rem multis ꝯclusam suspirijs suoꝝ ad no-
titiã deduceret posteroꝝ.

De sorte ceteroꝝ captiuoꝝ ⁊ de obitu regis ladislai

Ost exitũ tandē ipsius comitis ladislai paucis dieb⁹ ela
psis dñs waradieñ. epũs sue pditionis exigente merito
dño dionisio strigonieñ. archiepō regiũ vsq₃ ad bñpla-
citũ in captiuitate seruãdus extitit assignatus. Comes quoq₃ ma
thias quadã arta in domo ad latus turris Isthwanwr edificata
ad inferiores termas ꝓspiciēti puigili sub custodia seruabat: ce-
teri quoq₃ captiui nonmin⁹ seorsũ a comite mathia reclusi regiu₃
ad votũ tenebant: voluebat dies ⁊ millesim⁹ q̃dringentesimus
quinquagesim⁹ octauus dñi ãnus instabat: verq₃ ãni eiusde₃ ve
nusta floꝝ amictus tunica suos iã posteros trãspassauerat grad⁹
⁊ fertili sinũ cessarat hospitiũ: estati sole subt̃rancos agente gres-
sus nocte. s. illa que festum sacratissimi corpis christi immediate
subsequit̃ nimiã intenebrositatē dissoluta modicoq₃ nimbi impe
tu Budense castꝝ pcuciente: omnes captiui eiusdem castri excel-
sos habiti intra muros comite mathia ⁊ paulo modrar tantu₃ re
gia ĩ captiuitate remanētibus: ad aquas calidas inferiores pen-
dentib⁹ castri de menijs quorũda₃ duoꝝ linthiaminũ in misterio
se demittētes liberi abierũt. Dũ aũt regi ladislao suoꝝ captiuoꝝ
ĩnotuit eliberatio simul cũ illis qui eorundē ꝓcurauerãt: captiui
tatē admodũ triste tulit ptimuitq₃. Nã p̃fati sebastian⁹ de rozgō
⁊ ladislaus de kanijsa valebãt in armis ⁊ multa in regno gaude-
bant parentela. Rex ergo ⁊ sibi annexi barones hos eosdem in
vindictã sui eocitius ĩsurgere formidabãt. Qua ꝓpter omi sue p
tis gente cito armata qualib₃ absq₃ mora wiennense₃ se trãstulit
ad ciuitatem: comitē quoq₃ mathiã sine aliquo vinculo ⁊ paulu₃
modrar multis ferramētis cōpeditũ: locuples eni erat auro et se
ab eodem ĩgentes thezauros extorquere posse spabat: vno ⁊ eo
dem ĩ curru locatos secũ abduxit: tandē modico tempis ĩterual-
lo wienne habitato ĩ bohemia₃ transijt: ⁊ comitem mathiã wien
nensi ĩ castro firma sub custodia reliquit: dum aũt pragensi in ciui
tate regali ĩ pompa conuersaret̃ subita ⁊ tristi egritudine aggres-
sus vitam pariter ⁊ piurium vltimo respiramīe soluit. Utrũ aũt
vt quibusdem placuit ordinãte georgio de bodebrad al's eiusde₃
regni gubernatore letiferũ p venenũ an vocatiōe diuina occupu
erit: ipse ꝓ comperto dicere nequeo. Sepe eni multoꝝ ora mul
tas discoloratas ĩ narratōes dissoluunt̃: omibus tamē fidem ad

hibere quis queat. Creuerat ipse rex ladislaus ꝯgruaȝ sui corpis in ꝓceritatem: glaucos quidem ⁊ crispos habebat crines: facies quoqȝ illi alba erat: rubenti ꝑmixta colore: ⁊ nasus recto diametro mediā inter faciē descendēs: parua quadā sui ī medio tumesce bat curuitate: mox vͦ ꝓbitate ⁊ prudētia sue etatis inᵗ iuuenes nōminꝰ erat venustꝰ. Obijt aūt ipse rex ladislaꝰ āno dn̄i millesimo q̄dringētesimo quinq̄gesimo octauo supradicto: etatis quidē ⁊ regnoꝝ suoꝝ āno bisnono cū .s. eiusdē anni autumnꝰ sue vltīe cōpleuerat orbē lune: eadē die anni subsequētis q̄ comitibꝰ ladislao ⁊ mathie vt p̄dictū ē p̄missū p̄stiterat iuramētū: sepultusqȝ ibidē prage ī eccl'ia pochiali nouissimā loco ī eodē expectaturꝰ resurrectiōem. De electiōe dn̄i comitis mathie ī regē.

Um aūt pegrinis ex relatibus fama obitus ipsi⁹ regis ladislai in regnū hūgarie venit multos ꝯtristauit maxīe aūt illos qui eidem regi comitis ladislai ꝑsuaserant necē: cū vltores effusi sanguinis ipsi⁹ comitis ladislai eo auidius eo aīosius insurgere ac inceptā finē ad optatū ꝑducere vindictā desiderare videbāt qđ ꝛ factū fuisset si ꝓ componendis regni rebus ꝓq3 eligendo rege indicta ꝑ totum regnū hūgarie generalis vniuersitati nobiliū ꝯgregatio eorundē vltoꝝ estuantē in vindictā animū nō refrenasset: ipsa tandē generali cōgregatiōe suis statutis ī diebus cū .s. celer ꝛ ingeniosus notarioꝝ calamus: millesimū q̄dringentesimū quinq̄gesimū octauū domini annū de recēti scribere īcepat multa nobiliū tumultuositate oēs ciuitatis pesthieñ. ꝑ plateas feruente michael zijlagij supra dictus: comitis mathie vt dictū est auūculus cū genitrice eiusdez vno eodem de aluo natus: multā viroꝝ armoꝝq3 v̓tutem secuz ducens ꝯgregatiōem nobiliū ad eandē venit: ꝛ hūc quidē michaelem zijlagij viri ī regno potētes: quoꝝ in pectorib⁹ bñficioꝝ merita quondā dñi comitis Johānis viuaci mouebant̄ recordia domini .s. thomas zekel prior aurane: sebastian⁹ de rozgon: ladislaus de kanijsa ꝛ pāgratius de zenthmijklos: cūctusq3 tam trāssiluanaꝝ q̄3 inferioꝝ regni ꝑtium cetus nobiliū comitabant̄: qui dum in eandē ciuitatē pesthieñ. venientes comodū sibi cepissent hospitiū ꝛ nox eoꝝ post decessū3 prima supueniens hūano visui diei in claritate abdictas celi palam fecit stellas oīpotens ab alto eiusdem noctis sub ꝓfunditate altū danubij flumem tam dura tāq3 solida ꝯstrauit glacie qđ subsequētis diei luce orta cūcti danubiū trāsire volētes: omī nauigio remoto ipsius glaciei ī dorso velut quendā continuū ꝑ campū nullo eos aquarū impedimēto vetante incedebant. Dñi v̓o ladislaus de gara palatin⁹: nicolaus de wijlak wayuoda: paulus filius bani de lijndwa qui vt dictū est: regalibus p̄erat ianitoribus ꝛ ceteri quidā nō magni momēti viri qui .s. p̄fatoꝝ comitū ladislai ꝛ mathie ꝓcurauerāt calamitatem Budensi erant in castro ꝛ ea que erga comitis mathie auūculum gerebant̄ aīo formidoloso ferebāt. Quis aūt putaret eosdem parua timoris anxietate ꝯcuti dum exactores tallionis per ipsos cōmissi facinoris multa virtute armoꝝ maxīaq3 bellicoso-

rūm copia viroꝝ vigere: ⁊ hos quidē sibi vicinos esse ꝯspiciūt et
si tutelā aliquā in flumē danubij ipsis fieri posse sꝑassent ipsa fru-
strati: idem flumē spissis glatieꝝ molis ꝯtectum intuebant̄: siqȝ
iam dicte generalis ꝯgregationis p̄rogatiua ꝑ ipsūqȝ michaeleȝ
ȝijlagij eis ꝯcessa assidia illos eosdem nō aīasset dici posset: qđ al
toꝝ castri budensis muroꝝ in firmitate minime ꝯfisi atro prime no-
ctis instante chaos fortassis dispersi loca petissent ipsis tutiora:
assecurati tandē ad ciuitatem pestieñ. descenderūt ⁊ cum hijs qui
ciuitate ī eadem erant simul iuncti de regis electiōe tractantes ꝯti
nuo ī colloquio dies ꝯsumpserūt plures: instabat michael ȝijla-
gij sibiqȝ coadunata gens totalis ⁊ quasi oīs nobiliū hūgarie ce-
tus vt comes mathias in regē eligeret̄: supradictꝭ vͦ ladislao d̄
gara palatino: nicolao de wilak wayuode ⁊ paulo filio bani de
lindwa cuncteqȝ eoꝝ cohorti: nec id vt comes mathias regia po
tiat̄ dignitate annuere dū cōmissi ꝑ ipsos sceleris grauioreȝ exin
de arbitrabant̄ illos se suscip̄e posse tallionem: neqȝ eis oīno re-
futare cedebat ad libitū dum vindicte mortis ipsiꝰ comitis ladis-
lai exigentiū cateruis vndiqȝ circūdati eorūdeȝ medios volue-
bant̄ inter tumultus: saniori tandeȝ freti ꝯsilio īminens vite aut
reꝝ dispendiū futuris cōmittentes euētibus accepto priꝰ a p̄fato
michaele ȝijlagij fideli iuramēto qđ nūq̄ȝ futuroꝝ tempoꝝ ī euo-
lutiōe hoc crimē ipsis obiciet̄ ⁊ nec aliquādo necis ipsius comitꝭ
ladislai ab ipsis ⁊ eoꝝ heredibus aliqua vltionis exiget̄ pena et
ipsi id vt comes mathias regale sublimet̄ ī soliū ānuerūt: ⁊ quid
facerēt nisi vt annuāt: dū oē hungaricū vulgus latas ciuitatis ꝑ
plateas deambulās: puerorūqȝ cetus hīcinde cursitās loqueba
tur ⁊ alta voce clamabat mathiā volumꝰ esse regē: hūc nr̄a ꝓ tu-
tela deus elegit: hūc quidē ⁊ nos eligamꝰ. Tanto enī cūctus ei-
usdem ꝯgregatōis populꝰ: p̄ter illos ī quibus cōmissi ī eum cri
minis timor laborabat: erga ipsuȝ ducebat̄ amoris desiderio vt
supra oēs delicias ipsū regiū ad culmē ꝑuenire optabāt. Nobi-
le ergo illud dñoꝝ p̄latoꝝ baronū ꝓcerūqȝ regni ꝯsiliū vnitum
est: omiqȝ hūgarice gēti placuit vt comes mathias regia adorna
tus dignitate regno hūgarie dñetur: ⁊ nihilominꝰ eiusdē regale
sceptꝝ p̄stito fideli iuramēto venerari ꝑiter ⁊ metuere spoponde
rūt: ⁊ qr pueriles eiusdē comitꝭ mathie artus taȝ vasti negocia re

gni occurrentiũ rerum ꝑ magnitudine sufferre nõ valere cogitabant: iamdictũ auũculũ suũ donec ferontis axis quiqnes annuales pagraret cursus i eiusdem regni ⁊ ipsius electi regis gubnatorem ꝑfecerãt: ſꝫ mira res adhuc hec tam solẽnis electio i penetralibus agebat: nũdũqꝫ ad populũ eiusdeꝫ deuenerat rumor: ⁊ iaꝫ pestbieñ. ecclesiã solẽnẽ in cautũ dissoluta de tã desiderabili electione deo laudes psallebat. Cũ autẽ cõmunis populi deuenit ad notitiã oẽ hungaricũ vulgus magno ꝑ gaudio exultabat ac campanaꝝ vbiqꝫ ecclesiaꝝ pulsantiũ sonitu: nimioqꝫ tubaꝝ i clangore ⁊ multaꝝ i modulamĩe fistulaꝝ necnõ vocum in laudem dei canentiũ patule laxataꝝ melodio ingenti sonitu vicin⁹ densabatur ether: currebãt hincinde nũcij hui⁹ electiõis gaudiũ hijs qui absentes erãt defferẽtes: multisqꝫ munerib⁹ onusti redibãt: postq̃ꝫ aũt ꝓpinque noctis aduenit crepusculũ ipsa nox i multoꝝ accensione ignũ illudit ⁊ q̃si in diẽ ficticiẽ multa ꝯgerie lignoꝝ ardẽte trãsmutat: dici quidẽ ꝑsumit qd̃ primeuo hũgaricaꝝ reꝝ ab origie alicui⁹ reg̃ electõ tãto cũ gaudio tantaqꝫ cũ gl̃ia celebrata fuit nũq̃ꝫ

Quõ dñs rex mathias de captiuitate liberatus in hungariam extitit reductus:

Ostq̃ꝫ aũt ipsa tã felix electio finẽ expectatũ sortita est iam dict⁹ michael ꝫijlagij vulgi fauore supb⁹ regalibus bude bitis ab atrijs abstiere nolẽs: multoꝝ hũgarie dñoꝝ i comitiua let⁹ itrauit ⁊ principẽ occupauit ad nouũ. Ladisla⁹ queqꝫ garensis palatin⁹: qui ãtiquo regni de more eisdẽ ꝑsidebat ⁊ eadeꝫ sibi vltronee volũtatis sub specie: tristo tñ ab itrinsec⁹ corde: cessit seqꝫ ab illac clã tutiorẽ sibi ad ptẽ trãstulit. Quib⁹ pact̃ ꝑfat⁹ michael ꝫijlagij tumultũ dicti comit̃ ladislai adijt funusqꝫ eiusdẽ exhũari faciẽs illud simꝉ cũ cũctis sibi circũstãtib⁹ deplãxit: ac tãdẽ trãssiluaneñ. ad albã trãsferre faciẽs ideꝫ patnũ iuxta sepulcꝝ in mult̃ obsequijs ꝯdere fec̃: eisdẽ i dieb⁹ electũ regeꝫ supra noiati georgij de podebrad potentia tenebat: iste eñi georgius de podebrad i regno bohẽie multaꝝ possessiõe ciuitatũ multeqꝫ ꝯsanguineitatis pentela cũct̃ eiusdeꝫ t̃re optiatib⁹ ditior erat: ⁊ hic dicto quondã rege ladislao etate pucrili occupato eiusdẽ regni bohẽie gubnamĩs moderauit officiũ: p⁹ mortẽ v̑o eiusdẽ oipotẽs fortũa regno i eodẽ regio i trono eundẽ sedere nõ vetauit: ad hui⁹ georgij man⁹ electũ regẽ quidã sub hac sorte deuẽisse ferunt qd̃ videlꝫ

dū adhuc comitꝭ fūgeret noīe eūdē rex ladisla⁹ ī dieb⁹ circa finē regalis sue pōpe ꝓxis wienēsi de arce ad se ī pragen̄. vrbē defer re iussissꝫ ⁊ ea die q̄ rex ladisla⁹ obijsset dicte pragen̄. vrbis int̄ me nia deduct⁹ extitissꝫ: ipsoqꝫ rege ladislao vita fūcto cū ceteris bohe micis reb⁹ ī ptātē eiusdē georgij de podebrad extitissꝫ deuolutus alij aūt ipsi⁹ noui regꝭ celibatiōem ita factā fuisse mihi ꝑsuadebāt qd videlꝫ dict⁹ georgi⁹ de podebrad stati postq̄ꝫ ipse rex ladisla⁹ sua vltīa clausissꝫ respiramīa obit⁹ eiusdē studiosi⁹ celasset famā: ac mortui regꝭ anulare eiusdē de digitꝭ surripuisset sigillū: fecissꝫ qꝫ scribere lr̄as q̄s tādē eodē sigillo ꝯsignari faciēs ipsi⁹ regis la dislai fictitio sub noīe his quib⁹ comitis mathie custodia īiuncta erat mādassꝫ vt mox eisdē lr̄is visis comitē mathiā ipsaꝝ lr̄arum ostēsorib⁹ assignarēt: ipsiqꝫ sit̄ cū illo pragen̄. vsqꝫ ad ciuitatē ve nirēt. Rex enī ladisla⁹ dū wienēse castꝝ egressus ē: hoc sigillum custodib⁹ p̄dictis ī comitis mathie reb⁹ īdubitabili ꝓ signo reli quisse fert̄. Credidissēt ergo ipsi custodes fictis lr̄atorijs mādatꝭ ⁊ se eorūdē īmoratos exhibuissēt factores: nūdū āt comes mathi as ī supradictoꝝ ductu nūcioꝝ regni bohēie ad oras vēissꝫ. Cuꝫ bohēoꝝ pl̄imi armis mūiti tutcib⁹ ꝑ georgiū d̄ podebrad: quoꝝ ī medio ipse comes mathias pragā vsqꝫ tut⁹ eq̄tassꝫ: dū v̇o ipse georgi⁹ de podebrad eūdē vidit gauisus ē valde nō modicā enī ī eiusdē redēptiōeꝫ auri ptē se recipe posse cogitabat: postq̄ꝫ āt au diuit eūdē comitē mathiā regni hūgarie ī regē electū eē supb⁹ in ml̄tꝭ allocutōib⁹ nouū regni hūgarie regē agressus ē: ⁊ eū ml̄ta ꝯ fabulatōe victuꝫ sue nate ad ꝯnubia īcliauit nec ī posteꝝ repatriā teꝫ eū pl̄imi auri sine solutōe abire tulit: āno tādē electi regꝭ p̄rio cū. s. rigid⁹ hiemis algor: trepido ꝑflat⁹ ꝫephiro frigidis disso lutꝭ niuib⁹ excelsꝭ mōtiū de culmib⁹ ꝓfūdas defluxerat ī valles: v̇isqꝫ expectata tēpies auiclaꝝ ora gratos dissoluebat ī caut⁹: ip se nou⁹ rex armato bohēoꝝ ī ꝯductu ad opidū straꝫnijcꝫe d̄uoīa tū ī ptib⁹ morauie iuxt̄ decursū flumis morwa situatū magna cū letitia extitit deduct⁹ vbi mox suorū cct⁹ nobilium imēso ꝑfusus gaudio eū circūdedit: quoꝝ tādē leta int̄ agmīa let⁹ d̄sideratā ad patriā eq̄tauit: cū āt buden̄. ad castꝝ vētū est mox ml̄toꝝ ꝯfluētia nobiliuꝫ aduētū desiderati regis p̄stolātiū curia regis eiusdē ma gna cū gl̄ia extitit decorata.

Super quibusdā exercitijs dn̄i mathie regis cōpendiū quoddā partium.

Nulla hoīe in hoc est natura que eūdeꝫ regnare dedignaret: nā cūctos sui eui christianos iter principes ipse vnus est qui alta facinoꝝ cū gloria sui regimīs dirigit officium: nōne ⁊ cesar thurcoꝝ Machumetes qui hac nr̄a etate viuebat suiqꝫ terrore oēm t̄raꝝ orbē q̄ssabat quiqꝫ suoꝝ p̄ magnitudie facinoꝝ magnꝰ machumetes noīari dignus fuit: rege de isto dixisse fert̄: ego ⁊ ipse inquit: sumus oēs mundi īter principes digne pricipis noīe qui vocamur. Nōne est: vt pricipē esse solet: in cōsilijs ꝑ idoneus in delinquētes clemēs atqꝫ ꝑmisericors ī rebꝰ regni admistrandis solers ⁊ ꝓuidus aīo strēnuus: magna ⁊ ardua agredi audax: in laboribꝰ tollerādis īfatigabilis: in euētibus p̄cogitādis ꝓueniēdisqꝫ ꝑspicuus: in ꝑiculis euitādis cautus: in hostis īsidijs ꝯsilijsqꝫ denudandis ⁊ ꝑuertēdis sagax: in omī re militari ac ī cūctis sui regimīs exercitijs miro modo īstructus: dissimilandi magr̄ glorie vsqꝫ ad īfinitum auidus ⁊ tanq̄m regnare natus. Iste rex a suis regnicolis turbata habuit sui regimīs primordia: postq̄ꝫ autem viribus ⁊ animi discretiōe adoleuit: quasi quodam graui aquarū de diluuio emergens omīa moderamīe ꝑ optimo complanauit. Hic sui pricipatus primos circa annos īgentem thurcoꝝ exercitum: qui comitatus Sirimieñ. ī depopulatiōem se ingesserat: castraqꝫ kewlpen ⁊ zenthdemeter ad litus aluei zaue vi ceperat potenti marte fudit. Hic annos circa eosdē ⁊ Frederici romanoꝝ impatoris ambiciosam cupidinē sceptra regni hungarie ardentem regemqꝫ ipsuꝫ: quadam oportunitate ꝑ barones quosdam sibi attributa: culmīe regio spoliare volentē: tum vi tum igenio compescuit ⁊ extinxit. Tandem ī bohemos ⁊ polonos: regnū qui maxīs vt supradictuꝫ est premebant rerū direptiōibus ⁊ īcendijs: gladio conuerso: eosdem post multā eorū deꝫ cedē mira celeritate compressit fortiaqꝫ illoꝝ domicilia ⁊ munitiōes paruo admodū fultus milite euertit: a cedeqꝫ residuos ꝑ deuia ac siluarū ꝑ latebras errare ⁊ extra regnū ꝓfugere coegit: necnō ⁊ guerraꝝ ꝓcellas que p̄fati quōdā wladislai regis a temporibꝰ ī regno graui fluctuauerāt tumultuositate pulcra q̄daꝫ discretiōe cōpescuit ꝑit̄ ⁊ sedauit pacemqꝫ ꝑ optimā tot ꝑ ānos desideratā oēs sui principatꝰ ꝑ fines cōposuit. Post hec valida militum expeditione ꝯflata plurimam ꝑtem Seruie ꝑuagatus est

Mahumetus turcarum imperator

ac magna vastitate terra in eadem in igne et ferro edita felix rediit. Harum demum rerum post expeditionem mundum equorum suorum sudore desiccato Boznen. regnum. quod et ramam vocant: tunc turchorum dominio subiectum aggressus est. Castrumque iaijcza tum loci natura tum vero meniorum altitudine munitissimum vi: alia vero terre eiusdem castra deditione cepit. Omnesque cesaris thurcorum milites sua de curia ad custodiam eorundem castrorum deputatos quos gladius hungarorum non consumpserat: ad gratiam et suam ditionem recipiens purpureis splendidos vestimentis secum deduxit: optimumque et nouum genus victorie reportauit.

De felici coronatione domini regis mathie et de quibusdam eiusdem expeditionibus.

Inter hec sacro regni hungarie diademate a manibus frederici romanorum cesaris magna cum difficultate rehabito: rex mathias sexto sui regni dominice autem incarnationis millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto anno: in die cene domini totius sui principatus spiritualis secularis ve dignitatis dominis regnique sui proceribus presentibus et de eiusdem coronatione gaudentibus: more alias obseruato magna cum solennitate feliciter extitit coronatus. Post hec machumetem thurcorum cesarem supradictum in expugnatione dicti castri Jaijcza formidoloso belli cum apparatu insistentem. solo exercitualis sue expeditionis strepitu territauit: cunctaque machinarum et tormentorum genera per eundem illac apportata ibidem relinquere ac ipsum castro de sub eodem victorie vacuum fugere coegit. Demum magna exhinc suorum facinorum gloria subsequen. quendam bohemum swijhla denominatum virum in armis prestantem multo agregario milite fortem regni hungarie in depredationem: ad opidum koztholijan siue zenthwijd munitione sibi preparata: nouas res molientem in forti manu circumuenit: expugnauitque ac captum pluribus suis cum complicibus in furca suspensum ventorum flatibus exposuit: ceteros etiam suos comites qui capti fuere plurimos tabido suorum carcerum fetore fecit suffocare. Tandem vniuersis partium regni transsiluanarum nobilibus omnique vulgo dementicia ductrice suum regium contra culmen rebellione moto: dum sibi nouum principem elegissent: multaque conuoluti in agmina aciebus ordinatis regie maiestatis

Mahumetus turcarum imperator

introitū prohibere niterent: mox dñs rex ex adverso velut turbo quidā vehemēs suis ferratis cū aciebus licet impar milite irruit sup illos: illi quidē manibus mīme ↄsertis terrore nimio pcussi: velut fere quedā indomite viso leone: fugerūt. Quos tandē dominꝰ rex sui arbitrij iuxta libitū domitauit: ꝓpter qđ nōnulli illorū ea de causa quā subierūt deflent rusticitatē vsq; in hunc diem. Abhinc v̓o milite quiete minime recreato moldauiā versus puta regionem sacre corone regni hungarie subiectā tūc rebellē suorum flexit habenas equoꝝ. Dū igit̄ alpibus transitis magnā terre eiusdem ptem in forti manu pagrasset: ꝛ in quodē regionis eiusdem opido banija vocato cuncta sua cum gente hospitiū accepisset. Stephanus wayuoda earundē ptium dñs magna vi sui populi coadunata noctis in cōticinio regium irruit sup exercitū succenditq; opidū ꝛ hūgaros tum somno tū vino occupatos ad arma excitauit. Elegerat enī stephanꝰ wayuoda nocturna sub vmbra regiū adoriri exercitū vt si in p̄lio deficeret saltē tēporis obscuritas illi auxilio fieret. Fefellit tn̄ cū sua opinio: nā subito rex cūcto suo exercitu in timpanoꝝ tubarūq; sono ↄuocato ꝛ tum luna tum v̓o dicti opidi incendijs radiātibus furibūdo cū impetu irruit sup illius agmīa ac post multā vtriusq; ptis decertatiōem postq; maximā in walahis factā stragem stephanus wayuoda terga dare ē coactus. Quapropter rex triumphū ꝓclaꝝ atq; mēorabilem obtinuit: vn̄ ꝛ vexilla plurima in signū inclite victorie sue budā vsq; adduxit: que magna cum celebritate in parochiali gloriosissime v̓ginis marie ecclesia locata cernunt̄ etiam hodie. Hanc tandē victorie sue post gloriā dñs rex ad instantiā scē mr̄is ecclesie tum ad p̄ces frederici romanoꝝ impatoris contra hereticos hwzijstas in morauia ꝛ in bohemia sepcienne ↄtinuauit bellum ac semp victor euadens omnē morauie marchionatum cunctamq; zlesiam sed ꝛ lusaciam sue ditionis efficiens: in regem bohemie eligi ꝛ illarum terrarū dominio ꝛ principatu frui dignus fuit: ꝓpter quod in tam celeberrime electionis sue decorem ꝛ dignitatē in ciuitate Olomucen. hymnus iste infrascriptus noua editione extitit decantus. Maximo cultu veneranda cuiq;: egimus nonis maij iocūde: festa victricis cruc̄ ꝛ beate: digna repēte. Congredi gētes patrie boheme: p̄sules vere fidei barones:

vrbiũ sanas licuit cohortes cristicolaꝝ. Tolle constructũ ꝓmi-
nente templũ: olomucẽse laicisq; cleris: perstrepit votis domio
repletũ religiose. Credit̃ sacrũ iugiter vocatũ: pneuma tot rectis
animis dedisse: publice clamãt placet eligat̃ ecce mathias. Cla-
ra dilectus cito vota sũmit: celicis iussis ꝓcibusq; terre: mẽte dis
cussus pie xp̃e ꝓ te: flexus obedit. Laudibus dign⁹ placido ma
thias: addit assensu diadema regni: ꝑpotens regno ⁊ titulũ bo-
hemi idanoniaꝝ. Xenijs iesu referam⁹ omnes: gloriã cant⁹ stre
pat ⁊ tubaꝝ clangor: vt nobis veniat vir equus: terror i hostes.
Iste rex nr̃os aĩos fideles: alleuet ꝑssos reprimatq; mactet: cũ
suis sectis hereses iniquas: quã vehemẽter. Xantus humentẽ;
ocius liquorẽ: liquet arcturus iaciet ⁊ axem: quoniã dei causã p o
pulosq; princeps deserat ob te.

De infidelitate quorundam dñoꝝ hũgarie ꝯtra dominum regem mathiã cõmissa ⁊ de victorijs eiusdẽ dñi regis quibusdam.

Omino rege ea tempestate res suas erga regnũ bohemie sorte felici dirigẽte: quidã dñoꝝ hunga
rie: hij aũt maxĩe quos sua beniuolentia extollerat i al-
tũ: potissime v̇o dñi vterq; iohãnes alter strigonieñ. archiepũs
alter v̇o epũs quĩq; ecclesieñ: in sclauonia humilis sub tecto no-
bilitatis geniti: regia bñficia ingrata tractantes recordia: nedũ;
res illius in bohemia nõ pturbassent: verum ⁊ regem ipsum sce-
ptro regimieq; hungarico spoliare conati. Illustrum kasijmirũ
kasijmirij regis polonie natũ gente ⁊ armis polonicalib⁹ supbũ
regiũ in obprobriũ p terram scepes in regnum induxere ⁊ castrũ
Nitrieñ. illius tradidere ad manus: hunc domin⁹ rex mathias
suspecti militis fretus presidio castro in eodem obsedit. Obsessũ-
q; post nimiũ polonorum interitum armis ⁊ fame adeo fatigauit
vt simul cum suis de salute desperaret ⁊ proprij capitis damnũ;
magis q̃; rerum timere cogeret̃: ⁊ amplius dñs rex illũ fatigass;
si in suo milite nõ dubitasset: ipsũq; kasijmirũ noctis obscuritas
sue regie obsidionis e medio nõ subtraxisset. Tali ergo sorte ka-
sijmir⁹ simul cũ suis in hũgaria militãs: nedũ sceptro potit⁹ fuis-
set hũgarico verũ suo in reditu suũ ad genitorẽ vix propriã salu-
tem reportauit. Post hanc tandem tam solennem suaꝫ victoriã
domin⁹ rex sup munitiones polonoꝝ in ꝫemplemeñ. ⁊ de sarcs

comitatibus p eosdem earundē ptium imolestiā erectas irruit ex pugnauitqȝ easdem ⁊ funditus euertit: ac polonos qui illas tuta banť graui calamitatis captiuitate mancipādo ad declarandū sui triumphi gloriā Budam vsqȝ misit. De hinc ad exigendā suarū iniuriarꝫ tallionē in poloniā exercitū sue gentis copiosuȝ in mag no armorꝫ strepitu destinauit: īfandasqȝ regno i eodeȝ in flāmis direptōeqȝ regꝫ multa sui obprobrii penas exigere fecit. Audiuit demū regē polonie kaȝij mirū supradictū in Slesianas ptes no uas res moliri. Cōgregato igiť tum aulicorꝫ suorꝫ tuȝ vero stipē darij militis exercitu haud simili quē rex polōie ꝯtra cuȝ ducebat ꝓgressusqȝ ītrauit slesiā ⁊ ciuitatis wratislauieñ iuxta muros sta tiua posuit castra. E cōuerso v̇o rex polonie oēm sui dominij ad arma valentē manū polonos. s. ac ruthenos lithwanos ⁊ tarta ros i vnā redigēs expeditōem venit ⁊ a castris hūgaricis p vnū miliare vel citra cunctā suorꝫ castrorꝫ vim locauit ⁊ q̄ȝuis tantus populus dn̄o regi mathie sueqȝ genti terrori esset: nō ergo in fu gā lapsus ē: sȝ quid sibi hostꝭ p̄sumeret cogitabūdꝰ reuoluebat. Trāsierūt igiť certi dies ⁊ nec eisdē currēubꝰ rex polonie aut suꝰ miles hūgarica adoriri vel videre castra ausus fuit. Dn̄s v̇o rex nō eq̄liť cū illo sue expeditiōis nauauit officiū: nā mox postq̄ȝ re gē polonie erga arma desidia duci vidit: campo deditus hostilia turbabat castra equidē ⁊ milites sui de castris velut vespe quedā egredie̅tes polonos victualiū questui deditos iterficiebāt ⁊ cap- tiuabāt ac glomeratim regia ad castra adeo ⁊ i tanta q̄titate ipel lebāt qd̄ captiuati captiuātibus fastidio erāt. Cōmissuȝ fuit ergo p dn̄m regem ne captiuareť nisi quos p̄stātia captiuitati dignos iudicaret: ceťi v̇o captiui si qui occurrerēt i altera tantū pte faciei secari ⁊ tandē dimitti deberēt vt cū ad ꝓpria redirent qd̄ hunga- ros viderunt cicatrix illis testimonio fieret. Bina p̄terea domi- nus rex regis polonie castra eidem opem victualium ferentia ꝓ fligauit pariter ⁊ dissipauit. Missoqȝ iteꝛ hec magnifico viro ste phano de ȝapolija comite Scepusieñsis perpetuo summo sue ex peditionis capitaneo sui exercitus quadam cuȝ parte in poloniā tūc militis custodia orbatā: in illaqȝ maximas vastitates ferri et ignis misterio edere fec̄. Taliū igiť icursuū ꝓcellis dn̄s rex ma- thias regē polonie agitatuȝ adeo fatigauit vt ipse rex polonie in

populo ꝛ equis ꝑ fame macerie afficeret pacemq; potius q̄ʒ bel
lū expeteret: postea vtrisq; regib⁹ in campo tentorioꝝ hāc solū
ꝓpter causam extentoꝝ sub vmbra pari cuʒ milite ꝯuenictibus.
Pax illa poptima que armis cōponi nequiuit regū eorūdem ꝑ-
sentia cōposita est vbi ꝛ dñs rex mathias regē polonie suū in pa-
pilionē introductū: cūctis eiusdem regis polonie comitib⁹ polo
nis. s. ac ruthenis: lithwanis ꝛ tartaris dñi regis mathie tuʒ di-
gnitatis liberalitateʒ tuʒ sui directōem admirātibus ꝛ stupētib⁹:
delicata tractauit hospitalitate. Tādē abhinc rediēs castꝝ thur-
coꝝ sabacʒ denoīatū ad litus flumis ʒaue p eosdeʒ ex lignis t̄ra-
q; multū curiose pforti ope ꝑpatū turribusq; ac fossatis ꝛ valli-
bus necnō milite nonmin⁹ munitū diro hijemis sub rigore obse
dit ꝛ expugnauit. Post hec delecti egregijq; milit̄ ꝯflata popti
ma expeditōe rōnabili causa ducēte dominia romāoꝝ impatoꝛis
Frederici i forti manu aggressus ē vbi licet pluries decertatū sit:
sp tñ dñs rex triūphi gloria potit⁹: oēs pene ciuitates ducat⁹ au
strie in stiria quoq; ac i chorinthia multas tutrici viro armisq; ꝛ
opibus diuites ac muroꝛuʒ ambitu ꝛ turriū crebritate pulcras et
fortes vi cepit castra munitissima expugnauit t̄rāq; ꝛ aquā earū-
dem regionū sue subdidit dñatōi: īter quas ꝛ ciuitates illas cele-
berrimas famosasq; wiennā. s. ꝛ nouā menioꝝ amplitudīe alti-
tudīeq; ceteris ꝑstātiores ciuium dignitate ac ꝯsilio ꝑclaras re-
rum habundātia opulentas situs amenitate ꝛ tam ītrinsecis q̄m
suburbanis delicijs insignes: nulla omnīo homīuʒ etate p quē-
piā regum vel impatoꝛum expugnatas vi cepit. Splendidoq;
suoꝝ cum apparatu easdem ingressus ciuibus earundē sibi relu-
ctātibus post illaruʒ captiōem ex innata sibi clementia ꝛ pietate
in rebus ꝛ psonis pepcit: vnde ꝛ ciuitate wiennensi in eadē post
sui captiōem in laudem eiusdē dñi regis Mathie hoc carmē me-
tricum extitit editum.

Discite mortales nimis non fidere muris.
Menia quid valeāt capta wienna docet
Strēnua quid possit virtus ꝛ dextra regis
Exemplo monstrat clara wienna suo
O mirāda nimis placida clementia regis
Ledere non nouit vincere cuncta solet

Prefulgida rege de hoc p orbē fama volat ⁊ ensis illius vicinis regionibus terrori est: nec aliquādo machumetes ille magnus: cuiꝰ framea pepcit nulli: vires regis huiꝰ cāpestrali certamie tētare ausus fuit: Cū ⁊ de sub castro Jaijcza vt pmissū ē deqꝫ moldauia eiusdē ante gladiū fugerit vehemēter expersqꝫ sui voti suā redierit in terrā: victoriosū quidē hūc hoīem reddidere fata: quapropter in suoꝝ gloriā facinoꝝ hij versus cōpositi fuere.

Sorte noua rediijt hunnorū clarissima quondā
Tempore que fuit atile victoria regis.

Domꝰ thauernicalis ⁊ mēsa regis huiꝰ tātis ornatibꝰ ⁊ clenodijs tātis appararibꝰ tātis ve aureis ⁊ argenteis nitet vasis ⁊ poculis vt nullus regū hūgarie in hijs rebus tam gloriosus fuisse credat. Huic rei testimonio est nobilis illa dieta inter ipsū regeꝫ ac illustrē wladislaū regis polonie natuꝫ in ciuitate Olomucensi celebrata: vbi ideꝫ dn̄s rex tātas rerū nouitates in gēmis ⁊ lapidibus pciosis ac in auro ⁊ argēto vasis. s. ⁊ poculis cetisqꝫ mensaꝝ ac domoꝝ regaliū ornamētis in multitudie admirāda ⁊ iuisa einsdeꝫ ciuitatis in palacijs ⁊ plateis hūano visui exhibuit intuendas: vt quondā psaꝝ Babiloniceqꝫ rex Asuerus in mēorabili illo ꝯuiuio suo sui regni principibꝰ vix tātaꝝ gloriā rerū ostēdisse cogitet. Innumerā aūt multitudiem ingenioꝝ bombardaruꝫ machinaꝝ ceteroꝝūqꝫ tormētoꝝ que ipse dn̄s rex i ruinā hostiliū munitionū ⁊ castroꝝ in sua expeditiōe deferre solet: quis enarrare queat. Cū oīa semel vno ⁊ eodem i loco visa sint p nemiem dici tn̄ pōt qd̄ ⁊ in hijs rebus oēs christianitatꝭ reges supgrediat. Multa ⁊ varia de hoc rege narrāda essent que sui p magnitudie pre nouitateqꝫ rerū vinacitate sūt digna: sꝫ cū suoꝝ ingentiū facinorū gloria singularē stilū ⁊ hijstoriā maiorēqꝫ me pter pconeꝫ expostulet: ea que rege de eodem amplius scribent: de temeritate que me ad pmissa exarāda coegit veniā rogitās: meis autoribus linquo qui eadē stilo altiori digniori qꝫ ꝓsequent omia pticulatim ꝓut acta fuere: sꝫ ⁊ inimicicias que regem aduersus romanoꝝ impatorem ꝯcitarūt plenius enarrātes.

Deo gratias.

Epistola magistri Rogerij in miserabile carmen su
per destructione regni Hūgarie per Tartaros facta
editū ad Reuerendū dñm Johannem pesthemeñ.
ecclesie episcopū feliciter incipit.

Licet vt liqueat dñationi vestre ingressus ⁊ ꝓces-
sus tartaroꝝ hūgariā intrantiū in ignomia cruci-
fixi pniciem stragēqꝫ nō minimā populi christiani
p̄sens opusculū vestro nomi reddi de gestis ipso
rū sine falsitatis amixtione collectū qd cū diligētia
plegatis: multa quidē inuenietis in eo que meo subiacuerūt aspe-
ctui plurimaqꝫ ꝓprijs palpaui manib⁹ nōnullaqꝫ a fidedignis
didici in quoꝝ illa fuerūt p̄sentia ppetrata: si aūt interdū repietis
aliqua que sensui hoīꝫ cernant terribilia ⁊ horrēda me scriptorē
⁊ res nīme amirent: sꝫ gratias referāt regi regū qui sue oblit⁹ mi
sericordie suo angariato populo nō pepcit. Nā a regalibus sedi
bus in exterminij terraꝫ ꝓsilientibus limo eoꝝ oculos nō liniuit:
imo exacuit gladiū velut fulgur visitauit iniquitates eoꝝ nō ī ba
culo sꝫ in virga ⁊ peccata nō fomentis lenib⁹ quib⁹ suos ꝯsueue-
rat consolari: sꝫ in verberib⁹ ⁊ in ira subsanādo eos cū irriguit ca
lamitas repentina: sic ꝙ hūgaria plena populo sedet sola. O di-
ra crudelitas facta est hūgaria libera sub tributo: ꝓh dolor non
fuit in tāto exitio qui ꝯsolet eā ex omibus caris eius. Rogo igit
⁊ affectuose deposco: qten⁹ cū de vita ⁊ ipsoꝝ moribus atqꝫ pug
na describere voluerim vitateꝫ: si de tristi materia ⁊ horrēda flebi
lis inire cōpulsus sū mestos modos vos vel quisqꝫ lector rectaꝫ
ꝯscientiā falsis opinionib⁹ nō supponant ꝙ p̄sumptuosa teme-
ritas patefecit aditū illicitis ausib⁹ vel nociuis q: nō ad deprehē-
sioneꝫ cuiqꝫ vel derogatiōem sꝫ ad instructiōem id potius exami
naui vt legentes intelligāt ⁊ itelligentes credāt credentes teneāt
⁊ tenētes pcipiant ꝙ ꝓpe sūt dies pditiōis ⁊ tempa ꝓperant ad
nō esse: ⁊ sciāt cūcti hec me temere nō referre ꝙ quisquis ad man⁹
ipsoꝝ deuenerit tartaroꝝ si natus nō fuisset melius esset ei ⁊ senti-
et se non a tartaris sꝫ in tartaro detineri hoc refero vt exptus: fui
eni p tēpus ⁊ dimidiū tēpis int eos in quo mori solatiū extitissꝫ si
cut suppliciū fuit vita.

De intentione regis Bele

Um bela rex hũgarie inter principes xpianos zelator katholice fidei nosceret̃ ad instar ꝓgenitoꝝ suoꝝ stephani: emerici: ladislai ⁊ colomani regũ qui scõꝝ cathalogo sũt ascripti inter alia pietatis opa que ipse in ꝓpatulo: vt bñfaciẽdi exemplũ p̃beret: ⁊ alia que i ꝯclaui vt ora iniqua loquentiũ ꝯtra eũ obstrueret exercebat i mẽte gessit assidue prauas ⁊ extraneas natiões ad gremiũ ecclie mr̃is attrahere vt aiabus deo q̃zplurimis lucrefactis suã facilius deduceret lucrifactã ad eterna gaudia btõꝝ.

Quõ rex bela ĩtroduxit regẽ romanoꝝ ĩ hũgariaz.

Situr ãno millesimo. CC. q̃dragesimo secũdo ab incarnatiõe dñi sic euenit: ꝙ kuthen comanoꝝ rex ad dictuz regem solennes nũcios destiauit: afferens se multis annis cũ tartaris pugnauisse ac obtinuisse duab⁹ vicibus victoriã ꝯtra eos: tertia vo vice cũ existeret impatus terrã suaz subito intrauerũt: ita ꝙ ipso habere exercitũ nequeunte eum dare terga oportuit tartaris sceleritatis: ⁊ sic magnã ptem terre ipsius hoibus interemptis hostilit̃ destruxerũt ꝓpter qd si vellet ipsũ suscipe ac i libtate tenere se ⁊ suos patus esset sibi subdere ac cũ ꝯsanguineis frĩbusq3 ⁊ amicis suis rebusq3 ⁊ bonis mobilibus omĩbus in hũgariã intrare ⁊ ipsuz in fide katholica imitari. Quo audito rex repletus est gaudio magno valde tuz ꝓ eo ꝙ talis princeps sibi q̃si par hacten⁹ sue se volebat subicere ditiõi tum q: poterat ad effectum ducere p̃concepta lucrifaciẽdo tot aias iesu xpõ: ⁊ sic licenciatis nũcijs nõ mĩmis munerib⁹ honoratis ad dictũ kuthen regẽ trãsmisit suos nũcios ⁊ frẽs p̃dicatores cũ eisdem mãdans ꝙ ipsum ⁊ suos patus esset recipe ⁊ petita ꝯcedere iuxta sue bñplacitũ volũtatis: quid plura nũcijs hincinde sepius destinatis p̃dict⁹ kuthon cũ suis iter arripuit in hungariã veniendi. Rex vo ĩ potentatu mirabili vsq3 ad ꝯfiniũ terre sue obui⁹ sibi fuit tot eximia ⁊ tot honores sibi ⁊ suis faciẽs ꝙ ab incolis terre illius a tpe cui⁹ nõ extabat mẽoria factum nõ fuerat neq3 visũ: tandẽ cum ꝓpter multitudinẽ in loco comode morari nõ possent ꝓ eo ꝙ erat gens dura ⁊ aspa subdi nescia ne offenderẽt hũgaros vel offenderent̃ ab ipsis dabat eis de principib⁹ suis vnuz qui eos ꝯduceret ⁊ expensas omĩbus qui p̃ter ipsoꝝ familias circa q̃draginta milia dicebant̃ faceret exhiberi vsq3 ad medioculũ terre sue.

Sequit̄ de odijs inter regē ⁊ hūgaros ⁊ primo de causa odij prima.

Um aūt rex comanoꝝ cū suis nobilib⁹ ⁊ rusticis cepit hūgariā pagrare q꞉ iumētoꝝ hēbant armēta īfinita in pascuis: segetib⁹: ortis: v̀gultis: vineis ⁊ alijs hūgaros grauit̄ offendebant ⁊ qd̄ horribilius erat eis cū essent siluestres hoīes v̀gines paupum abhoīabiliter opprimebāt ⁊ thoꝝ potentiū qn̄ comode fieri potat maculabant licet mulieres ipsoꝝ tāq꞉ viles ab hūgaris ꝓstrarent̄: ⁊ si in reb⁹ vel in ꝑsona comanū hūgarus offendebat stati de ipso fiebat iusticie cōplementū: sic ꝙ alius similia facere nō audebat: si v̀o a comano hungarus ledebat̄ sibi de ipso iusticia nō fiebat: ⁊ si quando instare volebat ꝓ verbis interdum verbera reportabat: ⁊ sic inter populares ⁊ regem odiū est generatum.

Secunda odij causa inter regem belā ⁊ bungaros

Licet disgressionē faciā aliquā: tn̄ vt legētes intelligāt ⁊ audiētes nō ignorēt: destructiōis hūgarie fundamētū reuertar q̄ntotius ad stilū icepte materie ꝓsequendū. Bone mēorie rege andrea genitore isti⁹ bele regis mortis debito ꝑsoluente: subito rex cū regni principib⁹ ⁊ nobilib⁹ vēit albā regiā ciuitatē ⁊ ibi ꝑ man⁹ strigonieñ. archiepi ꝓut moris est regali diademate extitit coronat⁹: quosdā de suis baronib⁹ qui p̄ri adheserāt ꝯtra eum cōpulit exulare: quosdā carcerali custodie quos hr̄e potuit mācipauit: quēdaz de maiorib⁹ Dionisiū palatinū priuari fec̄ lumine oculoꝝ: quedā aūt statuta ibidē faciēs ꝓuulgari vt t̄ra malis hoībus qui habūdabāt plurimū expurgaret̄ baronū p̄sūptuosā audatiā reprimēdo p̄cipiēs ꝙ exceptis suis principib⁹ archiepis ⁊ epis si aliquis baronū sedere i sede aliq̄ in sua p̄ntia auderet debita pena plecteret̄: cōburri faciēs ibidē ipsoꝝ sedes q̄s potuit inuenire: qd̄ cognati exulū ⁊ captiuoꝝ amici sibi etiaꝫ timentes in posteꝝ ꝓ malo nō modico habuerūt exinde int̄ eos scādalū ē ortū.

Tertia odij causa ex hinc secuta est.

Preterea nobiles cū cordis amaritudine referebāt qd̄ cū ipsi vel ꝓgēitores coꝝ ꝯtra ruthenos: comanos: polonos: ⁊ alios i expeditiōeꝫ a regib⁹ sepi⁹ essent destiati ⁊ aliqui essent ibideꝫ gladio interempti aliqui fame mortui aliq̄ i carceribus mācipati ⁊ aliqui diuersis tormētis afflicti. Reges qui ꝓ tp̄e fuerāt reuertē-

tibus vel captiuoꝝ ꝓpinquis in recōpensatiōem ⁊ remūeratiōeꝫ ꝯgruā faciebāt villas possessiōes ⁊ p̄dia ꝯcedēdo eis imppetuū possidēda. Hic aūt nō solū eis nō addidit aliquid sꝫ ꝯcessa ad ius ⁊ ꝓprietatē suiipsius sine diminutōe aliqua reuocauit: hic est do lor: hic ē gladi⁹ qui trāsfixit aīas hūgaroꝝ: nā qui erāt diuites et potētes ⁊ secū hēbāt multitudinē effrenatā vix se solos poterant sustētare. Quarta odij causa īter regē belā ⁊ hūgaros

Tem sepius cōquerebāt̄ ꝙ rex ꝯtra regni ꝯsuetudinē ī depressionē eoꝝ ꝓut voluit ordinauit: qd̄ qualiscūqꝫ eminen tie fuerint nobiles in sua curia negotiū mouere aut sibi horeten⁹ loqui nequirēt nisi supplicatiōes cācellarijs porrigerent ⁊ exīde finē negocij expectarent: ꝓpter qd̄ pleriqꝫ ꝑ mīmo tantuꝫ in curia tenebant̄ ꝙ equos ⁊ res alias ꝓ expensis expēdere cogebāt̄ ⁊ multotiens nō expeditis negocijs recedebant: naꝫ cācellarij vt dicebāt ꝓ eo ꝙ nisi ꝑ ipsos requisitos regi loqui pōtant deprime bāt ⁊ subleuabāt aliquos vt volebāt ꝓpt̄ qd̄ illos suos reges eē generalit̄ ⁊ publice fatebāt̄ ⁊ regē aliū nō hr̄e se dicebant.

Quīta odij causa ex hinc orta est.

Oc aliud referebāt ꝙ p̄ter vel ꝯtra eoꝝ consilium ⁊ ad dep̄ssionem ⁊ cōfusioneꝫ eoꝝ Comanos adduxerat qd̄ patebat ex eo qꝛ qñ ipsi vocati vel nō vocati ad curiā accedebant copiam vi dendi regē nō hēbant nisi a remotis ⁊ illi solū ꝑ interpretē loquī hēbant facultatē: et si minim⁹ Coman⁹ accederet statim patebat aditus intrabat ⁊ Comanos tā in sessionibus ⁊ in ꝯsilijs ⁊ in om nibus hungaris p̄ferebāt̄ ꝓpter qd̄ tanta indignatio erat eis ꝙ vix poterant tollerare: ⁊ licet nō exprimerēt ad ipsū tñ bonuꝫ cor ⁊ animū nō hēbant nec ꝓ ipso pacis consilia cogitabant.

Responsio ad primam odij causam.

Autores aūt ⁊ fauentes regi iustificare ipsū in omibus nite bant̄ sic ad p̄missoꝝ singula respōdentes Comanis ītroduct̄ cū ꝑ fidedignos ad regis notitiā ꝑuenisset: qd̄ ꝑ Comanos hungari grauerēt̄: principib⁹: baronib⁹: comitib⁹ ⁊ comanis omibus circa monasteriū de kew circa Ticiam ꝯuocatis deliberatiōe dili genti cōmuni ꝯsilio est sanctitū ꝙ nobiles Comanoꝝ cuꝫ suis famulis diuisim ꝑ singulas hungarie ꝓuincias mitterent̄ ⁊ morā quilibet in ꝓuincia traheret sibi assignata: ⁊ ita cū multi simul nō

essent grauamē inferre hūgaris nō valerent: ⁊ si coman⁹ hunga rū vel hūgarus comanū offenderet: comites quib⁹ hoc sub pena gr̄e regis iūctū fuerat iusticiā facerēt equiualentē: licet comanis hoc qđ separe deberēt plurimū displiceret: ⁊ sic ipsi postea sine offensione cuiusq̄ȝ cū suis tentorijs filtreis iumētis pecorib⁹ terraȝ vacuā hūgarie pagrabant ⁊ cum essent multi ⁊ paupes inter eos habebant hūgari de eis quasi ꝓ nihilo seruientes ⁊ sic status eorum magis ad comodū q̄ȝ incomodū erat eis. Cessare igit̄ debebat in hoc maliuolentia populoꝝ.

Responsio ad scđam odij causam.

I rex mortuo gēitore suscipiens gubnacula regni sui quosdem de maiorib⁹ fecit questionib⁹ subici ⁊ tormētis sane mētis nō debet aliquis āmirari: naȝ ijdē inter ipsū regem ⁊ pr̄em suū sepi⁹ seditiōem et scandalū ꝓcurauerūt. Ita ꝙ hincinde sepi⁹ militia ꝯgregata dimicare adinuicē voluerūt nisi ꝑtenētes mediuȝ inter eos essent pacis federa reformata. Cū ⁊ ipse rex ad patris curiaȝ accedebat: ijdeȝ in nullo sibi penit⁹ deferebāt: imo dehonestare ipsū verbis ⁊ factis in q̄ntū poterāt nitebātur quod celari nō pōt et ꝯtra vitā patris ⁊ filioꝝ nequit̄ ꝯspirauerāt vt illis gladio int̄ emptis facilius quilibet possȝ de hungaria q̄m sibi ꝑ partes diuiserāt portionē sibi debitā sine cōditiōe cuiuslibet obtinere. Et cū ꝯcepta nequirēt effectui mancipare. Aliud nequi⁹ cogitarūt duci austrie lr̄as cū certis pactis ⁊ ꝯditiōib⁹ destinando dn̄o frederico romanoꝝ impatori corā regni ⁊ hungariā dare ꝓmittebant: sed nūcius in via capt⁹ regi fuit cū lr̄is pn̄tat⁹ vnde ꝯseruādo ipsos ad vitā minima que sup exaltat iudiciū vsus est ꝯtra eos: si v̄o statuit ꝙ terra malis hoībus purgaret̄ quā iniquitatem ꝯtinet hoc statutum: si sedes baronum cremari fecerit que iniquitas fuit ista nūquid debēt dn̄i subdit̄ eē pares: igit̄ nō erāt iusti hūgari ī hac pte.

Responsio ad tertiam odij causam.

E tertia causa odij regē taliter excusabāt est oībus nō ignotum: qđ. lxx. duos habet hungaria comitatus: hos reges hungarie bene meritis ꝯferebant ⁊ auferebatur sine iiuria possidentis. Ex his comitibus hēbāt dl̄icias diuicias ⁊ honores potentiā altitudinē ⁊ munimen: sȝ ꝑ ꝓdigalitatem quorūdē ꝓgenitorū suoꝝ iura comitatuū erant adeo diminuta vt meritis ⁊ imeri

tis ꝑsonaꝝ nõ discusset eisdem possessiones villas ⁊ p̄dia ad co-
mitatus ꝑtinētia in ꝑpetuū ꝯtulerant: ex quo viros comites nõ
hēbant ⁊ cū incedebāt simplices milites ꝓpter diminutiōem co-
mitatuū putabāt. Qui aūt potētiores erāt sicut thauarnicoꝝ qui
⁊ camerari⁹ dr̄ ac dapiferoꝝ pincernaꝝ necnõ agazonuꝫ magr̄i ⁊
ceteri qui hēbant in curia dignitates: exinde in tantum incrassati
erant ꝙ reges ꝓ nihilo reputabāt. Hic aūt cupiens reintegrare
coronā que pene parue potētie facta erat: licet plurimis displice-
ret: male tn̄ alienata studuit reuocare ad ius ⁊ ꝓprietatem comi-
tatuū tam a sibi ꝯtrarijs q̄ꝫ a suis licet nõ faciendo iniuriaꝫ alicui
iure suo in omibus vteret̄: tn̄ de regalibus bonis bn̄ ac fideliter
seruiētibus remuneratiōem congruā fauebat: vnde vsus fuit iu-
re suo: cessare debebat maliuolentia hungaroꝝ.

Responsio ad quartā odij causam

Cum esset ꝓpter diuersitates multiplices ⁊ ritus diuersos
pene totū regnū hungarie deformatuꝫ ⁊ rex ad reformatiōem ei⁹
totis virib⁹ anhelaret ⁊ implicitus rebus arduis nequiret singu
lis audientiā beniuolā exhibere duxit deliberatōe ꝓuida statuē-
dū qd̄ negocia suoꝝ regnicolaꝝ deberēt ad instar romane curie ꝑ
petitōes in sua curia expediri suis cancellarijs ita mandans ꝙ ꝑ
se leuia ⁊ simplicia negocia expedirent q̄ntotius possent ad suum
auditoriuꝫ ardua ⁊ grauia p̄ferentes: hoc ideo faciebat vt nego-
cia finē debitū velocit̄ sortiret̄: ſꝫ maliuoli qd̄ ad leuamē oppres-
soꝝ fuerat ad inuentū ad iniquū compendiū retorquētes nodom
in stupa ⁊ pilū in ouo inuenire mendaciter satagebant.

Responsio ad quintā odij causam.

Illud asserebāt penit⁹ falsū ꝙ rex itroduxisset comanos ad
depressionē ⁊ odiū hūgaroꝝ: ſꝫ solū ꝓpt̄ hoc vt cult⁹ diuini no-
mīs in hūgaria suis tpibus augeret̄: ⁊ sic qn̄ ipsū aduersus inimi
cos corone guerraꝫ hr̄e ꝯtingeret ꝯtra eos cū eis forti⁹ ⁊ durius
dimicaret. Si aūt comanos plusq̄ꝫ hungaros honorabat: hoc
ipsi egreferre nõ poterant nec debebāt: nam dicebat regiā digni-
tatem introductos hospites honorare: maxime cū hoc eis ꝓmi-
serit iuramento ⁊ ipsum in fide sua cepint imitari: ⁊ cum essent eis
hungari odiosi solum regem hēbant in hungaria ꝓtectorē. Nā
kuthen rex comanoꝝ ꝑ regem ⁊ q̄ꝫplures alij ꝑ maiores ⁊ nobi-

les regni fuerant baptizati: ita q̄ iam cū hungaris ꝯnubia cōtra hebāt: ⁊ si rex eis fauorabilis nō fuisset ipsi in hungaria nō stetissent: auditis aūt hincinde ꝓpositis scriptor finē hui⁹ negocij nō imponit lector si valeat causam terminet iusticia mediañ.

Interloquiū ad ꝯtinuandam narratiōem.

His interpositiōibus expeditis: scriptor stilū dirigit ad tractandū incepte materie prosecutōem: ⁊ si qui ipsū lingua mordere voluerint toxicata dicentes q̄ interpositiones huiusmodi nil ad rem ꝑtinerent ⁊ bene poterat esse sine illis: non est verū q: hec discordia potissim⁹ fomes fuit q̄re hūgaria sic velocit̄ ē destructa.

De wulgari hungaroꝝ opinione.

Anno igit̄ dn̄i euoluto hungaria ad regē ī maliuolentia existente circa natiuitatē dn̄i fama fuit: qd̄ confinia hungarie ruscie ꝯtinua tartari deuastabāt: ⁊ q: rex de hoc per suos nūcios certus erat ad custodiendū portā ruscie que mōtana dicit̄ ꝑ quā in hūgariā patebat aditus misit maiorē suū comitē cum exercitu palatinū ⁊ fecit ꝑ totam hungariā ꝓclamari: qd̄ tam nobiles q̄ꝫ qui seruientes regis dicūt̄ q̄ꝫ castrenses ⁊ ꝑtinentes ad castra supius noīata se ad exercitū p̄pararent vt essent qn̄ rex mitteret p̄parati. Cū aūt hoc ꝑ totam hungariaꝫ clamaret̄: hungari p̄ nimio gaudio non credebant: asserentes q̄ de tartaris multotiēs insonuerat talis rumor: ⁊ sic semꝑ viderāt illum esse nullū: vnde dicebāt multa renascent̄ que iam cecidere: alij asserebant q̄ quideꝫ de p̄latis ecclesiaꝝ rumores huiusmodi ꝓcurabāt ꝓ eo q̄ tunc tp̄e romaꝫ nō irent ad ꝯcilium vocati a romano pontifice celebrandūꝫ: ⁊ talis opinio erat eis. Fuit tn̄ omībus manifestū qd̄ vgolinus colocen̄. archiepūs ꝓ se ac quibusdem suffraganeis suis venecias miserat ꝓ galeis ⁊ fuerunt ꝑ regē ꝯtra voluntatē eoꝝ ab itinere reuocati: alij v̀o q̄ꝫplurimi fatebant̄ vt haberent de rege materiaꝫ obloquendi qd̄ comani societateꝫ ꝯtraxerunt cum ruthenis vt simul ꝯtra hungaros a quibus multa mala ꝑceꝑant ⁊ sepius destructi fuissent dimicarent: ⁊ ꝓpter hoc plusq̄ꝫ ꝑ annuꝫ eos p̄dictus kuthen cuꝫ suis p̄uenerat vt ꝯditiones terre adisceret ⁊ linguā faceret sibi notam: ⁊ cum introitū illoꝝ ꝑciperet pugnā incipet ꝯtra regem: ⁊ sic facilius illi portam poterāt obtinere ⁊ ad ipsius kuthen auxiliū festinare ⁊ ita citius aliquā ꝑtem hūgarie po

terant deuastare gaudendo τ mordēdo regē ꝑ eo ꝙ comanos introduxerat vt supius est expressū: τ in hac opiniōe q̄ʒ plurimi cōcordabāt.

De ꝯsilio regis ꝯtra tartaros.

Dum ergo postmodū versus q̄dragesimā pgeret iter suū magis ac magis fama huiusmodi crebrescente rex ad q̄ndam villā que Buda dicitur sup rippam danubij positaʒ in qua consueuerat quadragesimā celebrare ꝑ eo ꝙ dicebat̄ loc⁹ cōmunior ꝑperauit: τ archiepis epis τ alijs regni maiorib⁹ cōuocatis deliberabat assidue qualiter posset de tanto negocio ꝓuidere: monens τ ortans eos sepius ꝙ quilibet haberet suos stipēdarios milites p̄patos: kuthen vō qui cum vxore filijs filiabus τ quibusdē suis maioribus tanq̄ʒ suspectus τ sceleris ꝯscius a rege fuerāt ꝯuocati: cōmuni delibato ꝯsilio curialit̄ ne possēnt manus ipsoꝝ effugere: custodie fuerunt mancipati.

Quid fecit rex bela cū p palatinū de introitu tartaroꝝ certificatus fuit.

Circa vō mediū q̄dragesime venit ad regeʒ cursitando vn⁹ de militibus palatini ex pte ipsi⁹ referēs ꝙ iā ad portā ruscie ꝑuenerant τ indagines destruebāt τ nō credebant ꝙ palatinus posset eis resistere nisi rex mitteret sibi auxiliū festinū: rex adhuc incredulus secum armatos milites nō hēbat: τ dū in anxietate huiusmodi ꝑmaneret q̄rto die postea venit idem solus qui nocte dieqʒ cursitauerat palatin⁹ dicens: ꝙ duodecimo die intrāte marcio in porta ꝯgressuʒ habuerat cū eisdem τ suis pene oībus sagittis τ gladijs crudelit̄ trucidatis cū paucis euaserat τ que facta erant sibi venerat nūciare: ſʒ licet rex de malis rumorib⁹ nō modicū obstuperet licēciauit tñ archiepōs epōs τ alios suos comites τ barones eis p̄cipiens firmit̄ τ districte vt quilibet agregata sibi milicia iuxta posse redire ad ipsū sine dilatiōe tempis festinaret ꝓut vrgens necessitas τ manifesta vtilitas exigebat: τ p̄cepit magistro stephāo epō wacieñ. orodieñ. τ sancti saluatoris chanadieñ. p̄positis ꝙ ad reginā festināter accederēt τ ad ꝯfiniū austrie ꝑperarēt ibidem finem hui⁹ negocij expectantes. Itē p suas lr̄as rogauit duceʒ austrie ꝙ ad ipsū accederet festināter: τ iussit comanis omibus ꝙ venire ad ipsū aliquaten⁹ nō differrēt. Ipse eni de strigonieñ. τ albeñ. ciuitatib⁹ que ad vnā tantū dietā distabāt exercitu ꝯgregato con-

festim trāsiuit danubiū in magna ⁊ ditissima theutonica villa que pesth dr̄ Bude opposita ex alta pte danubij morā traxit suos ibi dem cū exercitu expectans principes comites ⁊ barones.

Alia interlocutio.

Alter ⁊ dn̄e aduertite reuerēde: ⁊ qꝛ cuꝫ multa simul occur rerint nequeūt dici simul. Oportet igit̄ ꝙ vno dimisso ne gocio in dicendo aliud assūmatur.

Sequitur rursus interlocutio.

Datate itaqꝫ noīa dn̄oꝝ tartaroꝝ ⁊ q̄liter itrauerūt in hun gariā ⁊ astuciā eorūdem qꝛ nō dimittet̄ indiscussus articu lus quin quilibꝫ sensus debitus imponat̄.

Nomina regū tartaroꝝ in hūgariā intrātiuꝫ.

Ex regū ⁊ domin⁹ tartaroꝝ qui hungariā intrauerūt Ba thus suo noīe vocabat̄: rector erat sub ipso in milicia po tentior Bochetor appellatus. Cadan in ꝓbitate melior diceba tur. Coacton. Feijcan. Peta. Hermeus. Cheb. Ocadar maio res reges int̄ tartaros censebāt̄ q̄nq̄ꝫ essent int̄ eos alij reges q̄ꝫ plurimi principes ⁊ potentes: qui cū quinquies centenis milib⁹ armatoꝝ regnū hungarie inuaserunt.

Quō tartari rusciā ⁊ comaniā destruxerūt.

Jc aūt q̄ndo rusciā ⁊ camoniā totalit̄ ⁊ vnanimit̄ destruxe rūt retrocedētes ad q̄ttuor vel quīqꝫ dietas itacta ꝯfinia hū garie ꝯtinua dimiserūt vt cū reuerterēt̄ tā ꝓ equis q̄ꝫ ꝓ se victua lia iuenirēt ⁊ rumores ad hūgaros mīme ꝑuenirēt. Cū quidē vi ctualia dictoꝝ regnoꝝ ꝯsumpsissent ⁊ hungariā ꝓponerēt occu pare. Bathus maior domin⁹ dimissa tota familia sol⁹ cū suis mi litib⁹ ⁊ non mult̄ ad dictā portā ruscie que ꝓpior erat ad locū in quo rex ꝯgregabat exercituꝫ recto tramite ꝓperauit ⁊ expugna to exercitu comitis palatini eandem portam obtinuit ⁊ intrauit. Peta rex ꝑ poloniā dirigens gressus suos vno ab ipso de duci bus polonie int̄fecto ⁊ destructa wratislauia ciuitate nobilissima et strage facta mirabili: ac in terrā ducis Moranie alijs ducibus prestare sibi auxilium nequeuntibus simili crudelitate ꝑuadens ad portā hungarie festinauit. Rex cadan inter rusciam ⁊ camoni am ꝑ siluas trium dierum habens iter siue viam peruenit ad di uitem Rudanam inter magnos montes positam theutonicoruꝫ

villam regis argentifodinā in qua morabat͛ innūera populi multitudo: ſꝫ cū eſſent hoīes bellicoſi ⁊ armoꝝ penuriā nō haberent audito ipſoꝝ aduentu extra villā ꝑ ſiluas ⁊ montes eis obuiā exierūt. Cadan vͦo reſpiciens multitudinē armatoꝝ terga dedit fingens fugā ante eos tunc populi cum victoria reuertentes armis depoſitis inebriari vino ꝓut theutonicorū furia exigit inceꝑunt ſed ipſi tartari ſubito venientes cū foſſata muros ⁊ munitiōes aliquas nō haberēt: villam ex multis ꝑtibus intrauerūt: ⁊ licet hic inde fieret magna ſtrages videns populus ꝙ eis reſiſtere nō valebat ſe ad fidem eoꝝ totaliter reddiderūt: ſꝫ Cadan ſub ſua protectione villa recepta Ariſcaldū comiteꝫ ville cū electis ſexcētis armatis theutonicis ſuis militibus aſſociauit ſibi venire cū eis īcipiens citra ſiluas. Bochetor aūt cum alijs regibus fluuiuꝫ qui ꝫerech dicit͛ tranſeūtes ꝑuenerunt ad terrā. Epiſcopi comanoꝝ ⁊ expugnatis hoībus qui ad pugnā ꝯuenerant ceꝑunt terrā totaliter occupare. Reuertar igit͛ ad regeꝫ hungarie qui erat in dicta villa peſth vt proceſſus eius plenius deſcribat͛.

Qualiter tartari ꝓceſſerūt poſtq̄ꝫ portā habuerūt

Oſtq̄ꝫ aūt maior dn̄s Bathus portā habuit: cepit villas cōburrere ⁊ ſuus gladius nō parcebat ſexui vel etati ⁊ ad regem q̄ntum poterat feſtinabat: ⁊ cuꝫ prope ad peſth ad mediam dietam ante dominicā de paſſione domini die veneris ꝑueniſſet: ſtatim quoſdeꝫ vſqꝫ ad villam miſit cōburrendo interficiendo prout eis innata malicia miſtrabat: ſequenti die miſit alios vel eoſdem qui ꝑagebāt ſimilia vel peiora: ſꝫ rex exire ad eos ⁊ aliquos ad faciendū ꝯgreſſum nullatenus dimittebat ⁊ illi duꝫ credebant͛ ire reuertebātur: ⁊ dum putarent͛ reuerti iteruꝫ veniebant diem in ludo totaliter expēdentes. Cunqꝫ die domīco facerēt illud ideꝫ vgolinꝰ coloceñ. archiepūs hoc graue ferēs q̄ꝫplurimū: qd̄ quidē q̄ſi ꝑ̄dones tot bonos hoīes ꝯfundebāt ⁊ grauiꝰ ꝙ rex ſibi ⁊ ſuis puſillanimꝰ videbat͛. Propt͛ qd̄ ꝯtra mādatum regis cum paucis de ſuis foras exiens ꝯgreſſum habere voluit cum eiſdem: ſꝫ illi terga vertentes paulatim retrocedere inceperunt: hoc archiepiſcopus intuens incepit eos equorum inſequi pleno curſu: tandem terra paludoſa reꝑta illi huc velocius trāſierunt paludē: archiepūs non aduertens cū proximus illis eſſet

festinus intrauit cum esset cũ suis armoꝝ pondere pressus transi-
re vel retrocedere nequierunt: ꝫ illi ad eos velocius reuertentes
circũdederũt paludẽ ⁊ in ipsos sagittas velut pluuia emittentes
eosdẽ ibidẽ totaliter necauerũt: cũ trib⁹ aut q̃ttuor euadẽs archi-
epũs sic ꝯfusus remeauit ad villã nõ modicã irã hñs tã de suis ꝑ
ditis q̃ꝫ de eo ꝙ rex nõ fec̃ aliquẽ in sui subsidiũ ꝓperare.

Quõ fuit destructa ciuitas wacieñ.

Dñica de passiõe ꝑs exercitus Bathi regis regũ accessit
ad waciã ciuitatẽ positã suꝑ rippã danubij ad mediã dietam ꝓpe
ad villã pesth in q̃ rex cũ exercitu morabat̃: ⁊ capta ciuitate peni
tus ⁊ d̃bellata qui ad eccl̃iaꝫ ⁊ ad pallacia eccl̃ie que erãt q̃si castꝝ
munita recursũ habuerãt tã de ciuitate q̃ꝫ de circũpositis villis in
nũera populi multitudo eos virilit̃ expugnauerũt ⁊ thezauro ec
clesie hito canonicos ⁊ alias ꝑsonas dñas ⁊ puellas q̃s voluer̃t
intimere gladio ⁊ ĩ igne totalit̃ cremauerũt: ⁊ ita ĩ dñica de passio
ne waciẽses passi sũt vt cũ dño iesu xpõ ꝑtẽ habere mererent̃.

Quõ dux austrie insultũ fecit in tartaros.

Illud nõ est aliq̃lit̃ obmittendũ qd̃ dux austrie rogat⁹ a re-
ge venerat ꝫ cũ paucis tanq̃ꝫ facti nescius ⁊ ĩ ermis ⁊ cũ aliqui ex
tartaris ad villã pesth more solito aduenissent armis ⁊ equis si-
bi assũptis obui⁹ eis fuit: ⁊ cuꝫ simul ꝯgregi debuissent illi terga
dãtes ꝓut assueuerũt abiebãt: ꝫ dux submisso equo subdẽs cal-
caria quendẽ attinxit ꝑcuciẽs eũ cũ lãcea taliter ꝙ lãcee hasta fra
cta de equo ipsũ ꝓstrauit ad t̃rã: alteri v̀o ipsoꝝ canesio id est ma
iori volẽti ꝓstrato succurre armato more iuxta sellã ꝯsesti arrep-
to mucrone vno ictu brachiũ illi⁹ amputauit: qui statim de sella
corruens expirauit: alijs in fugã ꝯuersis ꝓstratũ cepũt ipsũ vin
ctũ cũ equis ad exercitũ adducẽtes ꝓpt̃ hoc hũgari assumpta ma
teria exprobrare regẽ ac exaltare ipsũ ducẽ vnanimit̃ inceperũt.

Quõ kuthen rex comanoꝝ extitit interfectus

Umq̃ꝫ publica fama esset qd̃ kuthen qui cum suis vt dictũ
est ꝓpe ad regem in custodia tenebatur esset tanti sceleris
non ĩmunis: ⁊ adhuc qui venerant comani non tartari crederen-
tur clamabat totus populus contra eum moriatur moriatur ipse
est qui destructionem hungarie ꝓcurauit pro ipso regi sepius ex
probrantes dicebant: pugnet rex noster qui comanos in nostruꝫ

odiū introduxit: alij clamabant pugnet rex cū illis quibus nr̄a p̄ dia sunt collata. Rex exprobratōibus frequēter auditis misit hominem ad kuthen q ad ipsum accedere nō differret: ſ kuthen qui crebro acclamationes ppl'i audiebat timēs penā licet esset imūis a culpa mādauit regi q ad ipsū neq̄q̄ accederet nisi sibi talez hominē destinaret cui esset potētia ipsū ad eūdē ducem ac ipsū eruere de manib9 ppl'orū hoc regi nūcio referēte clamor fact9 est magn9 in ppl'o moriat' moriat' ac sic subito hūgari τ Theutunici armati ītrātes pallaciū ī quo erat violēter ad ipsū accedere voluerūt kuthē vo cū suis arrept⁹ arcub9 τ sagittis ad se ipsos accedere nō sinebant sed ppl'orū multitudine accedēte ceperūt eosdē τ cūctis in instāti capitibus amputatis ea in populos p fenestras de pallacio pcicerūt. Quidā āt volūt hoc facin9 duci austrie īputare ab alijs vero de mandato regis dr̄ esse factū: tñ postq̄z pcerto ē cōptum q kuthen hui9 nequicie est exps: asserūt hoc verisimile nō esse q rex qui ipsum de sacro fonte leuauerat τ securitatem sibi dederat p̄stito iuramento tantū facin9 ppetrasset: nolo quidē ego q̄liter hoc actū est diffinire: diffiniat ille qui nouit τ penam vel gratiam vnicuiqz iuxta opa sua reddet.

Quid fecerunt Comani audita morte regis ipsorū τ qualiter rex Bela contra tartaros pcessit.

Artaris itaqz die noctuqz in circuitu villas cōburrētib9 instabat Colocen̄. archiepūs apud regē vt exiret cū exercitu contra eos. Igit' duce austrie recedente maxie cuz maior regni exercitus aduenisset: τ sic rex cū exercitu mot9 exiens incepit paulatim pcedere ꝯtra eos. Cumqz comani vocati ꝯtra tartaros vbicunqz essent in regis subsidium vnanimiter aduenirēt audita morte sui dn̄i kutheni turbati sūt grauit' τ cōmoti quid deberent agere ignorantes. Cum aūt rumor de morte eiusdem increbruiss hūgari villani odiosi eis vbiqz ꝯtra eos īsurgere ceperūt spoliādo int'ficiēdo eosdē sine aliqua pietate: qui cū talit' inspicerent se peremi: insimul ꝯgregati non solum se deffendere inceperunt ſ villas cōburrere τ rusticos viriliter expugnare.

Quō euasit chanadien̄. epūs manus Comanorū.

Ed cū Bulzo chanadien̄. epūs τ nicolaus filius Bore cum nobilibus multis vxores filios τ filias τ familias

ad ptes supiores pducerent. et postmodū ad regis exercitū festinantes accederent obuiantes Comanis inceperūt pugnā durissimā ptra eos et eis resistere nequeūtibus sūt qsi oēs gladio interempti: epūs tn̄ cū paucis in curru iacens infirm⁹ dū pugna fieret est lōgius asportat⁹. Comani vō vt tartari trā postmodū destruentes et puenietes i vnū: ex ista pte danubiū trāsierūt et sic destruēdo iceperūt ad marchiā pperare. Illi āt de marchia hoc scietes puenerūt in vnū et eis obuiā exeūtes pgressū cū eis i finibus marchie habuerūt et supati ab eis pueniebāt vn⁹ aliū fugiendo et sic comani ceperunt marchiā nequit expugnare mortē sui dn̄i crudeliter vindicātes. Nā cū interficiebāt hūgaros sic dicebant: hūc ictū suffèras pro kutheno et destructis melioribus villis. s. franka villa senatoria sācti martini et alijs et recepta multa pecunia equis et pecoribus destruendo terrā in bulgariā transierūt.

Quō waradieñ. epūs p tartaros extitit deceptus.

Benedictus quidē waradieñ. epūs p se de mādato reg⁹ magno exercitu pgregato et volens in ipsius subsidiū accedere itellexit q Tartari ciuitatē agrieñ. destruxerāt hoibus de ciuitate et alijs qui ad defensionē ipsius puenerant: alijs cōbustis: alijs gladio interemptis: spolia thezaurum epī et ecclesie exinde asportabant: vnde sūmens audaciā pro eo q paucis diebus elapsis pgressum cū paucis eorum habuerat et pualuerat ptra eos: incepit post ipsos dimisso exercitu festinare vt sibi posset fragmēta colligere ne pirent. Hoc tartari pscientes finxerunt se ire longius et steterunt: et cum haberēt equos plurimos et ipsi pauci existerent figmenta talia ordinauerūt. Fecerunt aūt laruas et monstra q̄3 plurima ea sup equos vacuos tanq̄3 si essent milites ordinando: et equos illos sub quadē monticulo paucis cū eis relictis seruiētibus dimiserūt mandātes eisdem vt cū ipsi cū hūgarie ingrederent ad pugnā ipsi exirent acie ordinata et paulatim procederēt versus eos et ipsi in planicie hungaros expectabant. Quibus aduenietibus boch comes et quidē alij qui de melioribusmilitibus hūgarie putabant qui cum epō venerant ipsis visis habenis equoz dimissis pgressum habuerūt durissimū cum eisdem et cū essent tartari nūero pauciores terga eis dare fingentes v̓sus monticulum retrocedere incepunt et dum ipsi cum laruis exierūt

sub monte ⁊ vt condictū erat acie ordinata hūgari hoc videntes ⁊ opinantes eis insidias factas terga dederūt ⁊ fugā velocit̄ inierūt. Tartari aūt mox in illos ꝯuersi illos sequebāt̄ eosdē ꝓstrando int̄ficiēdo ꝓut nequi⁹ crudelitates potant exercere: epūs aūt cū paucis reuersus est waradinū ⁊ aliquantula mora facta collectis aliquibus militibus transiuit danubiū ⁊ euasit.

De infelici bello regis Bele cū tartaris cōmisso.

Unq₃ rex vt dictū est egressus de villa pesth ꝓgrederet̄ ꝯtra tartaros cū multitudīe armatoꝝ: illi de cōbustiōib⁹ villaꝝ reuersi ⁊ subito ī simul ꝯgregati ꝑ viā ꝑ quā venerāt retroibāt: ⁊ sic isti paulatim ꝑsequebāt̄ eosdē sic ⁊ illi tātū ante ipsos se fugere simulabāt ⁊ cū ad quādē aquā que Saijo dicit̄ que nō multū lōge de agrieñ. ciuitate fluit ⁊ itrat Ticiā ꝑuenisset post aque trāsitū que fiebat ꝑ pontē castrametati sūt ⁊ steterūt ponētes in ponte custodes qui noctis vigilias custodirēt. Tartari quidē post transitū eiusdē paludis circa aquā se ī planicie posuerīt ⁊ cū aqua magna existeret ⁊ lutosa ꝙ non erat eis crudelitas ꝙ sine pōte trāsit⁹ alicui esse posset. Rex suos iterim hortabat̄ vt ad pugnā virilit̄ se haberēt vexilla nō pauca manu ꝑpria maiorib⁹ assignādo: hūgari aūt hēbant hec oīa in derisū de multitudīe ꝯfidentes: ad pugnā tñ ꝓpt̄ rōnes supius assignatas cor ⁊ animū₃ nō hēbāt: volebāt quidē ꝙ rex ꝑderet vt ipsi chariores postmodū haberēt̄ credētes plagā huiusmodi ꝑticularē quibusdē ⁊ non omībus generalē sicut audierāt qñq₃ in hūgaria esse factum: na₃ intrabant Comani subito ⁊ aliquā ꝑte₃ terre anteq₃ ꝯuenirēt hūgari destruebant festinantes postmodū ad recessum ⁊ interdū hūgari ijdem de Comania faciebant s₃ non sic quia hec vltima primis minime respōderūt: tamē mille milites omni nocte ad custodiam exercitus ponebant̄. Quid plura tartari vadū inueniētes longe ab exercitu ⁊ vna nocte vnanimit̄ trāsierunt ⁊ in aurora totū regis exercitū circumdātes sagittas emittere in exercitu₃ sicut grādines inceperunt. Hūgari v̄o ⁊ quia fuerunt taliter occupati ⁊ illoꝝ ꝑuenti astucia cum armati equos suos ascendebāt nequibāt milites suos dños: ⁊ dñi suos milites inuenire ⁊ cu₃ ad pugnā accederēt tepide ac remisse accedebāt tāta erat crebrosa emissio sagittaꝝ ꝙ fere vmbrā pugnātib⁹ faciebāt: ⁊ sagitte sicut locuste

ꝛ bruccus ꝯgregatim vadunt ꝑ aera volabāt ꝛ sic sagittaꝝ ictus minime sufferre valentes infra circuluꝫ exercitus retroibant. Rex v̇o acies non poterat ordinare ꝛ si mixtim ex quacunqꝫ pte ibant hungari ad pugnā illi eis cū sagittis obuiam veniētes ipsos īfra exercitū retrocedere faciebant: ita ꝙ ipsi ex calore nimio ꝛ angustia maxia ad tantā lascitudineꝫ venerant ꝙ rex ꝛ colocen̄. archiepūs qui anxij formidabāt nec minis neqꝫ adulatiōib⁹ ac monitiōibus iā ad pugnā poterāt aliquos destiare ab aurora vsqꝫ ad meridiē in tali angustia existētes: tandē iam cū deficere viderēt: dux coloman⁹ frat̃ regis cū suis quos ī tāta ꝑssura hr̄e potuit cōflictū durissimū ex vna pte exercit⁹ habuit cū eisdeꝫ pugne ꝑ magnū spaciū diei insistēdo: ꝛ dū crederet se ꝑ residuā exercit⁹ ptē adiuuari decept⁹ est. Nā cū ex altera pte ad pugnaꝫ plurimi ire crederent̃ nō tñ ad pugnā ibant: sꝫ tartaris vltro parū secedentibus illis ꝑ sui mediū viam absqꝫ aliquali sagittarū emissione dabant Quare hūgari plures ꝛ plures tali via potiti ab exercitu se subtrahebāt ꝛ q̄nto plures trāsiebant tanto latior via ꝑ tartaros illis dabat̃: ꝛ in tanto ꝯflictu nō erat rumor vel v̇bū aliqd̄ int̃ eos ꝛ cum rex illos ad ꝯflictum ire crederet ipsi exibant ad fugā poti⁹ q̄ꝫ ad pugnā. Tartari v̇o expectantes regis exercitum nullatenus se mouebant: ꝛ cū iam de multis ptibus exercitui regio exit⁹ pateret: rex ab illis incognit⁹ cū paucis viā habuit v̇sus siluam. Dux aūt coloman⁹ direxit ꝑ aliā ptem exercit⁹ suū iter die noctuqꝫ in equis plurimis vsqꝫ ad dictā pesth nō ꝑ viā publicā ꝑ quā hūgarica natio lubricabat sꝫ ꝑ deuiuꝫ laxatis equoꝝ habenis ad portā danubij festinabat ꝛ q̄ꝫq̄ꝫ a Burgēsibus rogaret̃ vt morulā faceret quousqꝫ saltem pararent̃ naues ad transitū dn̄arū vxorum illoꝝ teneri tñ nō potuit nec ad id induci: dicebat eni ꝙ de se quilibet cogitaret: aduentū eni ꝑsequentiū metuens solus confestim trāsiuit ꝛ fugit in Simigiū ad quendē locuꝫ qui dicit̃ segusd ꝛ licet burgenses de pesth cū familia ad transitū festinarent prius tñ supueнerūt tartari ꝛ qui nō fuerunt in danubio suffocati de burgensibus extiterunt gladio interempti.

De fuga episcopi quinqꝫecclesiensis.

Intuēs āt bartholome⁹ epūs quiqꝫeccl̄ieñ. destructōem exercit⁹ ꝛ aduertēs ꝙ quidē de tartaris in exercitū irruētes castra

plurima cóburrerét similiter nó p viā publicā sꝫ p campū cū mul tis militib⁹ fugā inijt: ⁊ cū pauci de tartaris equos post eos mitterent pleno cursu Ladislaus comes qui ad regem multis vexillis extensis cuꝫ sua militia veniebat nil de gestis ipsis p̄sciés superuenit epūs hūgarica vexilla cognoscés ad comiteꝫ declinauit: tartari v̓o multitudiné aduertentes abierūt retrorsum ⁊ alios insequi curauerūt: ⁊ sic ipse comes cum epō abeuntes ab ipsoꝝ manibus euaserunt.

De episcopis ⁊ alijs clericis in dicto bello īterfect̄

Efugientib⁹ quoqꝫ p amplā viā versus pesth ⁊ ī exercitu remanētib⁹ facta est tāta strages tot milia sūt hoīuꝫ intempta φ estimatio fieri nó valet nec referentibus fides ꝑpt̄ inūerā cladeꝫ leuit̄ adhibet̄: maiores tñ de clericis cecidere mathias strigonieñ. archiepūs qué rex tū ꝑpt̄ fidelitaté tū qꝛ ī simul nutriti erāt mag̃ diligebat ⁊ ei⁹ cósilijs magna sub cófidentia ī rebus arduis vtebat̄: vgolin⁹ coloceñ. archiepūs nobilissima ort⁹ ꝓsapia magna ⁊ ardua mūdi negocia obnissis mi nimis disponens: hic erat sub cui⁹ fiducia nobiles hūgarie respi rabant: hic erat sub cuius fiducia maiores ⁊ mediocres hūiles se reddebāt: georgi⁹ epūs Jaurieñ. qui ⁊ nobilis fuit morib⁹ ⁊ pi tus scientia lr̄aꝝ. Reynoldus vltra siluanus epūs et ecclesie nitrieñ. epūs qui fuerat laudabilis vite ⁊ morū honestate p̄clar⁹: nicola⁹ scibinieñ: p̄posit⁹ regis vicecācellarius nobilib⁹ natali bus ort⁹ qui vnū de maioribus anteq̄ꝫ se necis necessitati subiceret cruentato gladio iugulauit. Eradi⁹ archidiacon⁹ Bachieñ. magister albert⁹ strigonieñ. archidiacon⁹ qui circa fluenta iuris p̄lat⁹ alios meruit edocere: ipsoꝝ quoqꝫ corpa diris mucronib⁹ taliter sūt mactata φ post recessuꝫ coꝝ q̈ꝫq̄ꝫ multū exquisita fuerint nequierūt vllaten⁹ repiri. De nūero v̓o laicoꝝ maioꝝ ⁊ minoꝝ qui suffocati fuerūt paludib⁹ ⁊ aquis igne ꝯcremati ⁊ gladio intempti nulli mortaliū possit fieri certitudo. Nā p campos ⁊ vias iacebāt corpa multoꝝ mortuorū aliqua capite diminuta aliq̄ frustratim diuisa in villis ⁊ in ecclesijs ad quas recursū habuerāt ꝯcremata: hoc exitiū hec pnicies ⁊ hec strages tenebat duoꝝ dierū itinera occupata totaqꝫ terra erat sanguine rubricata: ⁊ existebant corpa sup terrā sicut stant ad pascua p deserta greges peco-

rum ouiū ꝛ porcoꝝ: ꝛ sicut in lapicidinis secti lapides ad structuras. Habuit igit aqua corpa mortaliū suffocata: hec sunt a piscibus a vermib⁹ ab auibus in aquis degētibus deuorata terra illorū corpoꝝ dominiū est adepta que occubuerūt venenatis lanceis mucronibus ꝛ sagittis: hec sanguine cruētate celi aues ꝛ dentate bestie tam domestice q̄ȝ siluestres morsu vsqȝ ad ossa nequissime corroserūt. Ignis illa tenuit que cremata sūt i ecclesijs ꝛ i villis interdū ignē excrematiōe huiusmodi pinguia extiguebāt hec cōsūmi nequeūt modico tpis intuallo: nā inueniētur in locis plurimis vsqȝ ad tpa lōgiora ossa denigratis pellib⁹ nō ꝯsūptis īuoluta ꝑ eo ꝙ quibusdē bestijs esce placide nō existūt nisi aliter destruāt. Cū aūt in dominiū triū elemētoꝝ vniuersa corpa trāsiuissent videndū est: quid q̄rto reliquerūt elemēto: ad aerē igit qui q̄rtū dr elemētū alia tria fetoreȝ oiuȝ corpoꝝ trāsmiserūt: ꝛ sic ex fetore corrupt⁹ est ꝛ infectus. Nā hoīes qui ꝑ cāpos ꝛ vias ꝛ siluas ex vulnerib⁹ remāserant semiuiui ex infectiōe aeris qui forte viuere poterāt expirauerūt: ꝛ sic aer hui⁹ crudelis excicij nō est expers. De auro igit ꝛ de argēto equis armis vestibus ꝛ reb⁹ alijs quid dicet tot hoīuȝ qui occubuerūt tam in ꝓlio q̄ȝ in fuga: equi cū sellis frenis sine sessoribus per prata ꝛ nemora discurrebāt: ꝛ ex strepitu erant facti adeo furibūdi ꝙ insaniē penitus videbant: ꝛ sic eos territos cum nequirent ꝓprios dn̄os repire oportebat: aut mori gladio aut subicere se dominio exterioꝝ quoꝝ humitus haberi poterat ꝓ gemitu atqȝ fletu. Argentea quoqȝ vasa ꝛ aurea serice vestes ꝛ alia hoībus oportuna ꝑ campos ꝛ siluas a fugientibus ꝓiecta vt ipsi velociori cursu manus insequentiū euaderent nō habebāt aliquos collectores: tartaris tantū inffectiōibus hoīuȝ insistētibus de spolijs mīme curare videbant.

Quō tartari habita victoria spolia diuiserūt ꝛ quō inuēto regis sigillo ficticias litteras scripserūt.

Habita de tāto exercitu victoria ꝛ triūpho captaqȝ depredatione huiusmodi cū tumultu ꝛ vestimētis mixtis sanguine equis auro ꝛ argento effusa rubigine rubricat tā q̄ȝ cōgerieb⁹ lapiduȝ ꝛ aceruis frugum in simul adunatis ad diuisionē ꝛ ad ꝑtitiōem eoꝝ. Verus cū elegantioribus de tartaris ex ꝑtitiōe huiusmodi subsecuta: repto sigillo regis penes cancel

lariũ cui⁹ caput a corpe diro mucrone demerāt: iam confisi de ter ra ⁊ timentes ne populi ꝓfligatiōe regis audita manus ꝑ fugaꝫ effugerent eorūdē: diligēter aduertite astuciā quā fecerūt: primo totā hungariā vltra danubiuꝫ dimiserūt ⁊ assignauerūt vnicuiqꝫ de maioribus tartaroꝝ regibus qui adhuc hungariā nō intrauerant ptē suā significādo eis rumores ⁊ ꝙ festinarent q: iaꝫ eis obstaculū nullum erat: ⁊ fecerūt scribi ꝑ quosdē clericos hungaros quos adhuc ad vitā seruauerant maioribus oībus ⁊ popularib⁹ ꝑ totā hungariā existētibus sub noīe regis multauaria ficticia litteraꝝ sub hac forma. Canū feritatē ⁊ rabieꝫ nō timeatis nec vr̄is de domib⁹ vos mouere audeatis: licet eni ꝓpter quandē improuisionē tum castra tum tentoria relinquerim⁹ paulatim tñ deo nobis ꝓpitio eadeꝫ recupare intendim⁹ cōtra illos ꝑ̄luꝫ virtuosū instaurātes vñ tantū oratiōi vacetis vt misericors deus aduersarioꝝ nostroꝝ capita nobis ꝑmittat malleari. Hee fuerūt lr̄e per quosdē hungaros qui iam eis adheserāt destinate: qui me ac totam hungariā destruxerūt. Nā tantā illaꝝ certitudini litterarum fidem dedim⁹: ꝙ licet omī die ꝯtrariū cerneret̄ tamē q: in t̄ra illico guerraꝝ turbatio supuenit: ob hoc ad sciendūꝫ rumores nūcios mittere nullaten⁹ poteram⁹ ꝯtrariūqꝫ credere nequibamus: ⁊ sic hungaria occupata viā non potuit habere fugiendi: ſꝫ q: ꝓcessum regis dimisim⁹ indiscussū reuertamur ad ꝓgressū suū vel qd̄ verius est ad egressum.

Quid fecit rex bela post debellatiōeꝫ sui exercit⁹ et q̄liter ꝑ ducē austrie captus fuit piter ⁊ spoliatus.

Ipso itaqꝫ rege de exercitu ꝓfugato die noctuqꝫ cū paucissimis versus ꝯfinia polonie habuit iter suū: ⁊ inde directo tramite vt reginā posset attingere que in ꝯfinio austrie morabat̄ quantū poterat ꝓperabat. Dux austrie hoc audito iniqua in corde ꝯcipiens contra eū sub nomīe amicicie obuius sibi fuit: ſꝫ rex armis exutus dū prandiuꝫ pararet̄ modico tp̄is interuallo vellet somnij quietē capescere iuxta aquā vt pote qui solo nutu dei euaserat inter tot diras sagittas ⁊ gladios venenatos ⁊ tam longū fuerat iter suū qui excitatus a somno: cuꝫ ducem vidit letatus est valde. Dux aūt regē inter alia ꝯsolatoria v̄ba pecijt vt danubiū transiret ⁊ ibidē securi⁹ quiescere ⁊ morari posset.

Rex vo his auditis tanq̃z innocens nihil mali suspicatus dictis ducis aquieuit: dicebat eni dux se castꝝ ex altera pte hr̃e ꝛ ibidem regem melius honorare posse: cũ tñ in aio nõ honorare sꝫ ꝯfũde re illũ habebat ꝓpositũ: ꝛ cũ rex stillam vitare crederet incidit in caribdim ꝛ sic piscis volens vitare frixoriũ ne frigat̃ ad assandũ ꝓijcit se ad pruinas credens malũ effugere inuenit nequius. Nã dux austrie astucia excogitata cũ rege suũ ad libitũ potitus extitit ab eo quandã pecunie quantitatẽ quã dicebat olim ab eo regẽ extorsisse repecijt. Quid plura rex manus illius euadere nequiuit quousq̃z ptem eiusdẽ pecunie in ꝓmpto ptem in vasis aureis et argenteis illi psoluit: ꝓ pte aũt tres comitatus sui regni illiꝰ terre ꝯtiguos illi obligauit: ꝛ licet ipsa vasa aurea ꝛ argentea maioris fuerint estimatiõis: tñ dux illa solũ in duobus milibus marcarũ simul cũ lapidibꝰ pciosis recepit. Dux aũt illico castroꝝ illorũ comitatꝰ corpali possessione est adeptus ꝛ illa ex ꝓprijs pecunijs ꝯtra tartaros fecit reparare: si querat̃ q̃nta fuit pecunie quãtitas est ignotũ: nã alij de septem quidã de nouẽ ceteri de decẽ marcaꝝ milibꝰ referebãt: sꝫ de veritate liquere nõ poterat: q2 secrete ꝯtractus fecerãt ꝛ firmauerãt ꝓprijs iuramẽtis. Quibꝰ expeditis ad reginã que nõ multum distabat q̃ntum potuit festinauit: ꝛ vna cũ ipsa sine tractu more stephanũ wacieñ. epũm ad impialẽ ꝛ romanã curiã ꝓ subsidio destinauit ꝛ interim circa segesdinũ cũ illis quos aggregare potuit morã traxit.

Quõ dux austrie spoliauit fugitiuos hungaros ꝛ de insultu Theutunoꝝ in hungariã facta.

Ux ꝓspecto iam ꝙ hũgari essent vnanimit̃ in fuga sibi multos milites aggregauit eos ꝯtra hungaros in hungariã trãsmittẽdo: ꝛ sic tartari ex illa pte danubij destruebant: ꝛ ex ista theutonici depredabãt̃ villas ꝓut poterãt cõburrebant. Ita ꝙ ciuitatẽ iaurieñ. intrãtes castꝝ ceperũt ꝛ illud molliti sũt p violentiã optinere: hũgari vo de ptibus illis ꝯsequentes in vnũ ad ciuitatẽ manu armata euntes ciuitatẽ cepunt ꝛ oẽs in castro theutonicos cremauerũt. Dux nimio furore repletꝰ ꝓpter hoc scandescens contra hungaros fugiẽtes a facie tartaroꝝ quos in austria colligerat ꝛ quibus fidẽ ꝓmiserat nõ ꝯtentus de eo qd regi fecerat pecijt ab eis pro castroꝝ ꝛ ciuitatũ custodia q̃n-

dam pecunie quātitatem: ꝛ sic hac occasione inuēta cuꝫ tam theutonici q̄m hungari essent multuꝫ diuites in pecunia ꝛ rebus eos vsqꝫ ad extremā exinanitiōem nequiter spoliauit: ꝛ miseri hūgari deuorabātur vbiqꝫ morsu amarissimo a seuis bestijs dentatis ꝛ postmoduꝫ nudi in aridā proijciebātur ꝛ vomebātur: sꝫ his expeditis referamus de regibus Tartaroꝝ qui postmodū hungariam intrauerunt.

Quomodo tartari waradien̄. ciuitatem expugnauerunt ꝛ quomodo amplius ad pontem Thome et alias ꝓcesserunt.

Adan rex vt in alia p̄te dictuꝫ est Rudana expugnata ꝛ capto Aristaldo comite elegātiores sexcētos armatos theutonicos elegit qui sub iurisditiōe dicti comitis extiterūt: hijs p̄stantibus ducatū tartaris p̄ siluas ꝛ nemora rupes ꝛ p̄cipicia ꝓpe waradinū ciuitatem subito aduenerunt ꝛ q꞉ ciuitas multū erat in hungaria nomīata vndiqꝫ illac nobiles taꝫ domine q̄ꝫ mulieres populares inumerabiles conuenerant: ꝛ licet epūs cum quibusdam canonicis exinde recessisset: ego tn̄ cum remanētibus eram ibi: ꝛ cum castrū ex vnā p̄te dirutum cerneretur amplo muro illud fecimus reparari vt si ciuitateꝫ defendere non possem⁹ ad castrum refugiū haberemus ꝛ cum vno dierū subito aduenissent ꝛ esset in ciuitate sub quodā dubio mora mea castruꝫ intrare nolui: sꝫ affugi in siluā diu ꝓut potui latitaui. Ipsi tamē subito ciuitatē capientes ꝛ ꝓ maiori parte cōburrentes tandē nihil extra muros castri penitus dimiserūt: ꝛ receptis spolijs tā viros q̄m feminas minores ꝛ maiores interfecerunt in plateis domibus ꝛ campis: quid plura nō pepcerunt sexui vel etati quibus pactis subito exinde recesserunt ꝛ omīa in recessu receꝑunt ꝛ longe a castro se p̄ quinqꝫ miliaria posuerunt ꝛ ad castrū p̄ multos dies nullatenus accesserunt sic ꝙ illi de castro cogitabāt eos ꝓpter castri fortitudinē recessisse. Nam magnis munitū erat fossatis et turribus ligneis suꝑ muros ꝛ multi loricati milites erāt ibi. Ita ꝙ dum tartari ad respiciendū interdū accederent milites hungari velociori cursu eos insequi ꝓcurabant: ꝛ cum plurimis dieb⁹ ad castrum nō accederent ꝛ crederent ꝙ ex toto exinde recessissent milites ꝛ alij qui in castro erant de recessu eoꝝ hn̄tes fiduciaꝫ: ca-

strū q̄zplurimi exierunt ⁊ domos que remanserāt extra castrū ce-
perūt cōmuniter habitare ⁊ sic in auroꝛa eos tartari qui vbi essent
nescire poterant inuadētes magnaꝫ ipsoꝝ ꝑtem qui nequierūt ad
castrū fugere necauerūt ⁊ castꝝ illico circumdātes ex opposito ad
murū nouū septem machinas posuerūt ⁊ die noctuqꝫ cū eis emit
tere lapides quousqꝫ nouus murus dirutꝰ est ex toto nullatenus
cessauerunt: ⁊ turribus dirutis atqꝫ muris ꝯgressū dederunt ⁊ ca
stro ꝑ violētiā occupato ceperūt milites ⁊ canonicos ⁊ alios qui
non fuerūt in occupatiōe castri gladio interempti. Dn̄e v̓o domi
celle ⁊ puelle nobiles se in ecclesiā kathedralem recipe voluerūt
Ipsi v̓o tartari fecerūt arma a militibus sibi dari ⁊ ꝑ toꝛmēta du-
rissima quicquid habuerunt a canonicis extoꝛserunt: ⁊ qꝛ kathe-
dꝛalem ecclesiā subito intrare nequierunt igne apposito ecclesiaꝫ
⁊ dn̄as ⁊ quicquid erat in ecclesia cōbusserūt: in alijs v̓o ecclesijs
tot scelera de mulieribus patrabant ꝙ tutius est subticere ne ho-
mines ad nequissima instruanť: nobiles: ciues: milites: ⁊ cano-
nici extra ciuitatē in campo fuerunt omnes sine aliqua pietate iu-
gulati. Post hec sanctoꝝ sepulcra totaliter euerterūt ⁊ pedibus
sceleratis reliquias calcauerūt: turribula: cruces: ⁊ calices aure
os ⁊ vasa aurea ⁊ alia dedita ad altaris ministeria cōminuerūt: in
troducebant in ecclesias mixtim viros ⁊ mulieres ⁊ post turbem
illoꝝ abusioneꝫ easdem ibidē necabant. Postq̄ꝫ autē oīa euersa
sunt ⁊ fetoꝛ intollerabilis ꝓcederet ex coꝛꝑibus defunctoꝝ exin-
de recesserūt ⁊ tantū locus solus remāsit: hoīes qui ꝑ siluas circū
positas latitabant ꝯuenerūt ibidem vt aliqua comestibilia inue-
nirent ⁊ cū verterēt lapides ⁊ coꝛꝑa moꝛtuoꝝ. Tartari subito sūt
reuersi ⁊ viuū de viuētibus quos ibi repiebant neminem dimiserť
⁊ sic vsqꝫ ad extremuꝫ fiebant quottidie noue strarges ⁊ cum plu-
res interficere nō haberent ex toto abinde recesserūt: nos v̓o qui in
siluis inter indagines moꝛabamur de nocte fugam iniuimus ver
sus pontē Thome magnā theutonicoꝝ villam suꝑ fluuiū Crisij
positā: sꝫ theutonici nos transire ꝑ ponteꝫ nullatenus ꝑmiserūt
imo institerunt q̄ꝫplurimi vt vna cum eisdem villā eoꝝ bn̄ muni
tam deffendere deberemꝰ qđ plurimū displicebat tn̄ ad quandaꝫ
diuertimus insulā que contra tartaros ꝑ hoīes de agija ⁊ wai-
dam de geroth ⁊ de pluribus alijs circūiacentibus villis foꝛtiter

parabat. Cum vltra ꝓcedere nō auderem cepi ad ꝓcuratoris et oīuꝫ loci illius instañ. morā ibidem trahere cū eisdem: nam nullus in ꝑtactā insulā intrare poterat nisi ꝑ quandā viam artissimā ⁊ minutā ita ꝙ ꝑ miliare in illa via tres porte cum turribus facte erant: ⁊ ꝑter has erant ad miliare fortissime indagines circūquaqꝫ ⁊ cū ita munitū locū aduerterē placuit mihi ⁊ remāsi: sꝫ ꝯsuetudo insule illa erat ꝙ ingressuꝫ ꝑbebat singulis sꝫ regressuꝫ omnibus denegabat: ⁊ cū aliquibus diebus cū mea familia essem ꝑ exploratores nostros ꝑcepimꝰ ꝙ ꝓpius tartari veniebāt exini secrete insulam vt viderē quō equos poteramꝰ ꝯseruare ⁊ vno ductore ꝯducto ⁊ vno seruiente quoꝝ quilibet nostꝝ tres equos habebat de nocte versus chanadinū ciuitatem sup fluuiū morisij positam que distabat ab illo loco ad octo miliaria ꝓperauimꝰ: ⁊ cū ꝑ totam noctē iremus q̄ntum equi poterant nos portare in aurora ꝑuenimꝰ chanadinū: sꝫ ꝑcedenti die a tartaris qui ꝑ aliam ꝑtē intrauerant hungariā captū fuerat ⁊ destructuꝫ ꝑtes illas totalit̄ occupauerāt ita ꝙ fluuiū nequiuimꝰ ꝑtransire: ⁊ cū equi lassi eēnt ⁊ hoīes huc illuc de ꝑtibus illis se absconderēt retrocedere nullo modo poteramꝰ: ⁊ sic in quibusdā domiculis equis dimissis in quibusdā foueis illo die nos oportuit latitare: adueniēte tandeꝫ nocte ad locum ꝑstinū nō sine difficultate nimia incepimus in timore transire ꝑ mediū tartaroꝝ curuataqꝫ supcilio cū pudore insulā reintrauimꝰ: ⁊ cū in tali ꝑiculo moraremur seruiētes mei qui equos exteriꝰ vigilabant ⁊ alij qui mecū erant cū pecunia quā habebaꝫ ⁊ vestibus de insula affugerunt ⁊ in fuga iuenti ꝑ tartaros sūt gladio interempti: me cū vno seruiente quasi nudo in insula ꝑmanente. Post hec statim iualuere rumores ꝙ dictū pontē thome theutonicoꝝ villam in aurora tartari occupauerūt ⁊ quos tenere noluerāt horrenda crudelitas acerbitatis gladio dire iugulauit. Quo audito inorruerūt pili carnis mee cepit corpꝰ tremere ac pauere lingua miserabilit̄ balbutire ꝑspiciens ꝙ dire mortis articulus qui iam vitari non poterat iminebat: trucidatores cordis oculis intuebar: caro sudore mortis frigidissimuꝫ emittebat: videbam ⁊ mortales mortē expectātes assidue nō posse manus ⁊ arma extendere: erigere brachia: pedes ad deffensiōis loca mouere oculis trām ꝑspicere. Et quid plura homīes ꝯspicie

bam ex timore nimio semiuiuos: ⁊ cū esse₃ in extasi positus affuit mihi misericordia iesu christi ⁊ tanq₃ vnus de maioribus vt melius ⁊ more ytalico muniremur insule populū ꝯuocaui: cuius rei occasione cū populo sum egressus insulā: ⁊ acceptis duob⁹ pueris ꝓcuratoris ⁊ hospitis mei filijs ⁊ vnico seruiente qui mihi remanserat longius ire simulās in silua inter indagines latitati puerorꝫ patri renūcians ꝙ ꝓpter timorē nolebam insula₃ reintrare ⁊ cogitans ꝙ si mecū absconsos suos teneres filios ipse mihi necessaria trāsmitteret: ⁊ cū sūmo diluculo victualia mitterent̄ illico tartari aduenerūt insulā circūdantes: ⁊ cum darent intelligere ꝙ vellent ꝑ aquā insulā expugnare: populus insule decept⁹ ad ꝓtegendū illas ptes flexus est. Tartari vō ex alia pte in portas ꝑsidio nudatas irruentes illas expugnarunt: ⁊ in insulā intrantes nō inuenerūt aliqnē de nostris qui sagittā emitteret vel in equo ⁊ pedibus obui⁹ illis foret. Que ⁊ qualia quot ⁊ q̄nta iniqua ibi et crudelia ꝑpetrauerūt nō solū visui essent terribilia s₃ ꝑhorrescerent homīes ad audire: ⁊ exinde spolijs asportatis denudata mulierū ⁊ hoīu₃ corpa quedā frustratim diuisa quedā integra remanserunt: ⁊ cū plurimi qui latitauerāt opinarent̄ eos post diem tertiū recessisse ꝓ aquirendis victualibus recursu₃ ad insulā habuerūt ⁊ occupati a tartaris qui se ibi abscōderāt paucissimi euaserūt. Ego vero ꝑ siluas tanq₃ ꝓfugus oīu₃ destitutus auxilio mendicabā ⁊ cui magna donauera₃ vix mihi elemosinā porrigebat: ita ꝙ necessitate famis ⁊ sitis me acrius purgente de nocte compellebar intrare insulā ⁊ corpa euertere mortuorꝫ vt sepultā farina₃ et carnes ad esum mihi vel aliud comestibile inuenirem: ⁊ de nocte quicquid inueniebā id ad siluas longius asportabā. O attendite ⁊ videte q₃ illa pessima vita erat: post decimū vel vigesimū diem intraui insulā euertere corpa mortuorꝫ: q̄ntus ibi poterat esse luctus: q̄ntus ibi poterat esse fetor: q̄ntus poterat esse timor aduertite. Non est homo vt opinor qui tantis in animū reductis penaru₃ generibus nō tereretur quisq₃ eisdē penis consideratis oportebat me inuenire cauernas vel foueas facere vel arbores querere pforatas in quibus me possem recipere cū illi densitatē veprīū opaca nemorꝫ aquarū ꝓfunda nimia solitudinū tanq₃ canes lepores ⁊ apres inuestigantes ꝑcurrere videbant̄: siluas has per

mensez ⁊ amplius quesierunt: ⁊ cum p ipsa loca populos nequirent intimere vniuersos se ad nouū genus fraudis taliter conuerterunt.

Quomodo tartari illos qui se in siluis absconderant deceperunt.

Eperunt aliquos p siluas latitātes ⁊ eosdē sub hac voce miserūt: qd quisqz vellet ad fidem eorūz se dare secur⁹ reditus infra certū terminuz ad ppria venire daretur ei. quo⁊ verbis cū homies iam ppter victualiū penuriam morerētur totaliter crediderūt ⁊ sic omnes qui remāserant ad domos ppias sunt reuersi: ⁊ cū silue magne essent erat adhuc popul⁹ infinitus qui latitabāt: ita q ad tres dietas terra facta est populosa ⁊ quelibet villa elegit sibi regem de tartaris quē optauit. Quo facto cū essent tempa messiū fruges vnanimiter collegerūt ⁊ eas ac stramia ⁊ fenū ⁊ alia ad horrea pgregabant: stabant nobiscū tartari ⁊ comani simul videbāt q̄z plurimi ⁊ gaudebāt: letabant̄ qd patres p filias mariti p vxores: frēs p sorores pulcras vitā redimebant: illas ad libitū co⁊ pseruantes ⁊: p quadā illis fiebat solatio vt in pspectu patris vel mariti vxor vel filia stuprabat̄. Cōstituerunt caneseos id est balivos qui iusticiā facerēt ⁊ eis equos aīalia arma exennia ⁊ vestimēta vtilia pcurarent: ⁊ sic pcurator meus de istis dn̄is erat vnus: pene mille villas regebat ⁊ erant canesij fere centum: pacem habebam⁹ ⁊ fora iustaqz vnicuiqz iusticia seruabat̄: eis mittebant̄ pulcerrime puellarū: sed oues boues vel equos ductores p tali exennio reducebant: cōueniebāt canesij pene qualibet septimana. Ego vero sepius vt vitā corū aspicerē ⁊ aliquos de maioribus noscerem ⁊ vt addiscerē si via redemptionis aliqua se offerret ad eos cū meo canesio accedebam. Quadam vice p̄ceperūt omnes canesij in mandatis vt de certis villis homīes ⁊ mulieres pueriqz simul cū muneribus in eorum p̄sentiā venirent: timebamus de hoc rumore nō modicū causam rei penitus ignorantes. Elegi igit̄ potius cum ipsis canesijs ad exercitum ire q̄z sub tali dubio in villa remanere quare nudi ⁊ discalciati ad custodiam curruū in quibusdā tentorijs hungarorum qui iam tartari in suis opibus effecti erant remansimus. Canesij vero ad recipienda munera accesserūt qui munerib⁹ receptis oēs

p̄sentantes in quandā vallem duxerunt enormiterq3 spoliatos ꝛ denudatos ibidē3 interfecerūt.

Quomodo p̄sentis carminis auctor ad man⁹ tartarorum deuenit.

Tcum ad me rumores huiusmodi ꝑuenirēt: ditioni cuiusdam hungari facti vt dixi opibus tartari me submisi: qui in suū seruū admittere ꝓ magna gratia me est dignatus: ꝛ cum ꝑ aliquot dies cū ipso ꝑmansissem mortē semꝑ p̄ corde p̄q3 oculis habebā. Conspexi inter hec comanos infinitos ꝛ tartaros cum spolijs curribus honeratis pecoribus iumentis et alijs vtensilibus vndiq3 reuertētes: ꝛ cū inquirerē quid hoc ess3 respōsum est ꝙ ipsi vna nocte dimissas omnes ꝛ singulas villas circūdantes cruore inebriauerūt gladios in sanguine occisoꝝ ita ꝙ in omībus illis villis paucissimi euaserūt qui in siluis ꝛ cauernis se abscondere potuerūt: ita ꝙ remansit ꝓuincia totaliter desolata. Uerū tñ nec fruges nec stramīa nec domos aliquas combusserūt: sed in desperatiōem vite omnia hec induxerūt ꝓ eo conijeci firmiter ipsos velle in illis ꝑtibus hijemare vel familias suas dimittere vt in hijeme ꝓ equis domos ꝛ victualia inuenirent quod totū postmodū didici esse veru3 ꝙ populos viuere ad tempus dimiserāt ad cautelā vt in vnū segetes ꝯgregarent ꝛ vindemiarēt vineas: s3 nolebāt ꝙ illi ꝯsumerent ꝯgregata.

De destructiōe noue ville ꝛ mōasterij de egres.

Uid plura versus Orodinū ꝛ Chanadinu3 procedere inceperūt in medio eorum noua villa dimissa: nomē cuius Perg fuerat in qua homines. lxx. villarum fuerant congregati: ꝛ dimisso monasterio Egres Cisterchieñ. ordis in quo tanq̄3 mūito castro se milites ꝛ multe dñe receꝑant: nec tartari loca illa aggredi voluerūt quousq3 circūcirca eēt t̄ra totalit̄ desolata: s3 intdū aliqui accedebāt ꝛ ab hūgaris militib⁹ ꝑ magnū t̄re spaciū fugebāt̄: ita ꝙ credebāt firmit̄ se itactos ꝓpt̄ suā potētiā remanere. Tandē post toti⁹ t̄re illi⁹ desolatiōem ruthenoru3 comanoꝝ hungaroꝝ captiuoꝝ: paucoꝝ etiā tartaroru3 multitudine adunata villā magnā vndiq3 circūdantes ad pugnam captiuos hungaros p̄miserunt ꝛ illis interemptis totalit̄ Rutheni

Ismahelite Comani postmodum pugnauerūt. Tartari vo retris post omnes stantes ridebāt de casu ꝛ ruina illoꝝ ꝛ retrocedētes a pugna suoꝝ dabāt q̄ꝫplurimos voragini gladioꝝ ita ꝙ ipsis dieb⁹ ꝛ noctibus pugnantib⁹ ꝑ vnā septimanā ꝛ fossatis impletis ceperūt villā milites ꝛ dn̄as que multe erant extra in campo in vna pte ꝛ rusticos in alia posuerūt: ac pecunia armis vestibus ꝛ alijs bonis receptis ab eis ꝛ quibusdā duab⁹ puellis reseruatis ad vitam ꝛ ad lusuꝫ eoꝝ deductis cū securib⁹ ꝛ gladijs omnes crudeliter interfecerūt: illi quidē solūmodo remāserāt qui inter mortuos repentino casu decidentes alieno sanguine cruentati se occultare valuerūt. O dolor o crudelitas ꝛ rabies īinani populi īmensa: nam quis tāte gentis cladem sana mente considerarēt hūc locū agruꝫ sanguinis debite dicere posset. Tandem post paucos dies dictū claustꝝ siue monasteriū egres obsederūt ꝛ appositis eidem multis machinis cū in ipso existentes nequirēt resistere ad man⁹ ꝛ fidem ipsorū se vt vita potirent̄ reddiderūt: sꝫ de ipsis qd̄ ꝛ de alijs factū est: exceptis quibusdaꝫ monachis quos abire libenter ꝑmiserūt: ꝛ ad ab vsū eoꝝ retentis quibusdā dominab⁹ ꝛ pulcerrimis puellis: ꝛ quid amplius si describerent̄ singularit̄ pugne singule ꝛ crudelitates nimie que fiebāt legentium corda ꝑtrirent ꝛ terribili sonitu tinire facerent aures: si huiusmodi rumores horribiles essent diffusi ꝑ orbem mūdi principes aliter cogitarent: ecce ꝑ estateꝫ illā vsqꝫ ad confinia Austrie Bohemie Morauie Polonie Slesie ꝛ Comanie vsqꝫ ad danubiū cōmuniter destruxerūt.

De astutia Tartarorum ad transeundū danubiuꝫ exquisita.

Ed cum strigoniū in hungaria omnes ꝛ singulas precelleret ciues maxime cogitabant transire danubiū ꝛ ibi figere castra sua: ecce in hijeme niuis ꝛ glaciei habūdantia supuenit: ita ꝙ danubius qd̄ nō acciderat a multis retroactis tpibus gelabat̄: sꝫ hūgari ex ipsoꝝ pte singulis diebus frangebāt glacies ꝛ custodiebāt danubiū: ita ꝙ assidue fiebat pugna peditū sup gelu tn̄ cū dire glacies aduenerunt totum danubium cōgelatum est: sed isti

transire cum equis nullatenus attentabāt. Aduertite igit̄ quid fecerunt: multos equos ꝛ animalia sup rippaꝫ danubij adduxerūt ꝛ nemiem p tres dies ad eoꝝ custodiam dimiserūt: ita ꝙ bestie sine custodibus pgere videbant̄ nec aliquis eorum in illis ptibus apparebat. Tūc hungari credentes tartaros recessisse subito trāsierūt ꝛ omnia illa animalia p glacies trāsduxerunt qđ tartari aduertentes cogitarunt posse in equis transire libere sup gelu qđ et factum est: ꝛ tot vno impetu transierūt ꝙ ex ista pte danubij terre faciem impleuerūt. Rex aūt cadan post regem hungarie ꝓperauit: qui in sclauonia tanq̄ꝫ qui nullū habebat subsidiū morabat̄: sed ipse hui⁹ facti p̄scius fugaꝫ inijt: ꝛ cū ipse marittima castra acceptare nequiret ad insulas ptransiuit: ita ꝙ vsqꝫ ad recessuꝫ eoꝝ eum insule tenuerūt: videns Cadan rex ꝙ eum habere non posset destruxit Boꝫnam regnū rascie ꝛ inde in bulgariā ptrāsiuit.

Quomodo Tartari strigonium destruxerunt.

Lia vero ps exercitus versus nominatū strigoniuꝫ habuit iter suū: ꝛ vsqꝫ ad illud paucissimi accesserūt: sed se longius posuerūt ꝛ vsqꝫ ad .xxx. machinas parauerūt strigonien̄. interim se cū fossatis muris ꝛ turribus ligneis fortissime munierāt: ꝛ erat in ciuitate illa populus infinitus ꝛ burgēses ditissimi milites nobiles ꝛ dn̄e que illic ꝯuenerant velut ad presidium singulare: sꝫ tanta eorū erat supbia ꝙ credebant se resistere posse toti mundo. Ecce vna dieꝝ ciuitatem tartari circumdederūt ꝛ captiui qui cum eis erant tot ramorū fasticulos portauerūt ꝙ in vna pte ciuitatis supra fossati supcilium altū muꝝ simul ꝛ semel de fasticulis construxerūt: ꝛ statim post murum illū dictas triginta machinas posuerūt: ita ꝙ die noctuqꝫ ad ciuitatem ꝛ ad turres ligneas lapides emittebant: ꝛ propt̄ hoc tantus in ciuitate cepit esse tumultus: ꝛ tanta fuerūt caligine obumbrati ꝙ iam memoriam amiserant se deffendēdi: ꝛ inter se tanq̄ꝫ ceci ꝛ fatui vexebantur. Cum vero tartari munitiones ligneas destruxissent: saccos plenos de terra ad implendum fossata cum machinis emittebāt verū nullus ex hungaris ꝛ alijs audebat in fossati supcilio cōparere propter lapides ꝛ sagittas. Hungari vero ꝛ Francigene ac Lombardi qui quasi erāt domini ciuitatis se nō posse deffendere

aduertentes combusserũt suburbia ⁊ domos ligneas que multe erant vsq₃ ad palacia ciuitatis: pannos de calore ⁊ vestes cõbusserunt in domibus infinitas interfecerũt equos auruз et argentũ ad terram foderũt ⁊ quicquid boni habuerũt absconderunt et vt se in palacijs deffenderent in eadem se receperunt: sed tartari presciẽtes ꝙ combusta erant oĩa de quibus se ditari credebãt: cõtra eos magnã succensi in iram: claudendo ciuitatẽ cum phalangis ligneis subito circũcirca vt nullus euaderet quin ꝑ os gladij ꝑtransiret: ⁊ inceꝑunt postmodũ palacia expugnare quibus velociter expugnatis non credo vt verum fatear ꝙ. xv. de tota remanserunt ciuitate qui non fuissent tam intus q̃₃ extra omnes nequiter interfecti ibi inebriauerunt gladios suos in sanguine ⁊ ex calore quem conceperant contra eos viuos assabant homines sicut porcos.

Quomodo postea tartari destructa pene omni hũgaria ad ꝓpria redierunt.

Omine aũt magne sicut melius poterant se ornari in vno palacio se collegerant: ⁊ cum capi ⁊ interfici deberent ad audientiaз magni principis appellauerũt omnes sunt fere trecente extra ciuitateз ad principem adducte: que ꝓ munere petierũt vt eas vite sub suo dominio conseruaret: qui iratus ꝓ eo ꝙ nihil lucrati fuerant: p̃cepit vt receptis spolijs earum capite truncarẽtur: quod subito factuз fuit castro ciuitatis nõ expugnato in quo erat comes Sijmeon hispanus cũ multis balistarijs qui se viriliter deffendebat. Et cum ad albam regiã ciuitateз accederent que est paludibus circumsepta cum esset in dissolutiõe niuis ⁊ glaciei nequierunt eam occupare. Et cum castrum sancti martini de pannonia expugnarẽt abbate se viriliter deffendẽte fuerũt subito reuocati: ita ꝙ ista tria loca tãtũ inexpugnata in illis ꝑtibꝰ remãserũt: ⁊ terrã tam vltra danubiũ q̃₃ citra eoꝝ in manibꝰ habuerũt: sed citra nõ fuit funditus desolata: ita q₂ ibi sua tẽtoria nõ fuerũt sed transeũdo quicquid ĩuenerũt vnanimit̃ destruxerũt: audiuiз ita q₃ rumoribꝰ ꝙ tartari asꝑnabãt̃ theutoniã expugnare q̃₃ plimũ dolui q₂ ibi manꝰ occidentium euadere opinabar ⁊ gauisus non modicũ q₂ xpianoꝝ excidiũ vitabat̃: ſ₃ maiorũ regũ de mandato

incepim⁹ ꝑ depopulatã terrã retrocedere cũ currib⁹ oneratis spolijs armamẽtis iumẽtoꝝ ⁊ pecoꝝ gregib⁹ pedetentim latebras ⁊ optata saltuũ exquirẽdo vt que repta in ꝓgressib⁹ nõ fuerãt in regressibus iuenirẽt ⁊ sic retrocedẽdo paulatim ꝑuenim⁹ vltra siluas vbi remãserat populi multitudo ⁊ erãt ibi post eoꝝ trãsitũ castra plurima ꝑꝑata: ⁊ quid vltra exceptis castris quibusdã terrã totalit̃ occuparũt ⁊ eã ꝓcedẽtes desolatã ⁊ vacuã relinquerunt. Jam cũ exirẽt hũgariã Comaniaꝫ itrare cepũt nõ sinebãt vt pri⁹ ꝙ sine delecto int̃ficerent̃ bestie ꝓ captiuis: sꝫ itestina ⁊ pedes bestiarum ⁊ capita tãtum dabãt eis. Tunc incepimus cogitare vt iterpretes referebãt ꝙ nobis hungariam exeuntibus dabãt nos omnes voragini gladiorũ ⁊ cum iã mihi viuendi fiducia nulla esset: ⁊ mors dira ⁊ aspera in ianuis haberetur cogitaui melius ibi mori q̃ꝫ ꝓcedendo assiduis morsib⁹ cruciari: ⁊ sic via publica derelicta ire ad opus naturale simulãs ad densitateꝫ saltus festinis gressibus cũ seruiente vnico ꝓperaui ⁊ subintrãs cuiusdeꝫ riuuli ꝯcauũ me feci ramis ⁊ folijs coopꝑiri: absconditqꝫ se seruiẽs me⁹ remoti⁹ ne vni⁹ inopinata iuentio mestã oꝑaretur alteri⁹ captionem: ⁊ sic iacuim⁹ duobus dieb⁹ naturalib⁹ nõ leuãtes capita sicut i sepulcris audiẽtes voces illaꝝ horribiles qui ꝓpri⁹ ꝑ saltũ post erroneũ iter pecoꝝ abibãt captiuos sepi⁹ qui se abscõdebant acclamãtes: nõ valẽtib⁹ nob̄ vlterius famis iustissimũ appetitũ ⁊ edendi anxiã voluntatẽ infra claustra cordis taciturnitatis nodo ꝯstringere: leuauim⁹ capita ⁊ more serpentiũ pedibus ⁊ manibus reptauim⁹ suꝑ terrã: cõuenim⁹ tandem ⁊ voce debili ac sibmissa mestas querelas importune famis alternatim cepimus reserare ac gemitibus ⁊ fletibus explicare. Quod gladio mori minoris excidij fuissꝫ q̃ꝫ ꝑ mediam compagines membrorꝫ ac vnionem corporis ⁊ anime dissoluere: ⁊ cum pios sermones huiusmodi conferemus: affuit vnus homo ad quem cum se nostroꝝ acies extenderet oculorꝫ fugã inuimus timorosam: nec auertimus oculos fugiendi vt intueremus si nobis ꝑuius esse posset: vel foret nobis fugiẽtibus subsequela: sꝫ non minus ipsum vidimus vices assumere ꝑcursoris: credebat eniꝫ ꝙ virtus nostra ꝑ ualida insidias sibi poneret ꝑ obliquũ: ⁊ cum cõmunis inspector traderet ⁊ teneret qđ fugitiui conspicerent fugitiuuꝫ armorumqꝫ

delatio apud illos nulla foret stetimus aduocantes nos adinuicem nutibus atq3 signis ꝛ cum vnus daret de seipso alteri notionem, plixis sermonibus atq3 pijs deliberando decreuimus quid agere deberemus: s3 angustia gemiata videl3 fame execrabili ꝛ timore mortis anxie torquebamur: ita ꝙ priuari videbamur penitus lumie oculoꝝ. Nam nequibamus succū herbaru3 siluestriū deglutire vel ipsas herbas vti faciūt bestie masticare ꝛ licet nos tanta famis purgeret ꝛ stupēde mortꝭ aculeus imineret ꝓstabat tñ nobis viuēdi fiducia fulcimētū ꝛ euadēdi spes fortitudinē ministrabat: ꝛ sic assūpta fiducia in dño ꝯfortati ad extrema silue peruenimꝰ affectuose ascendimꝰ arborē eminentē ꝛ terrā ꝯspeximus a tartaris desolatā quā nō destruxerāt veniēdo. O dolor ꝛra3 depopulatā ꝛ vacuā cepimꝰ pagrare quā in eūdo dimiserāt desolatam: basilicaꝝ siquidē cāpanalia de loco ad locū erant nobis signa ducētia ꝛ ipsa via nobis satis horrida ꝓsignabat: na3 erāt vie ꝛ semite antiq̄te ꝛ ab herbis ꝛ vepribꝰ totalit̄ occupate: porru3: portulace: cepe: ꝛ alea que in ortis rusticorū remāserāt qñ repiri poterāt mihi pro maxis delicijs ferebāt̄: ceteri malua cicardis et cicutaꝝ radicibꝰ vtebāt̄: hijs ventres famelici replebant̄ ꝛ spūs vegetabilis i exsangui corpe refocilabat̄ lassis requies nō dabatur vtpote qui absq3 tecto ꝛ opimēto quo nr̄a tegeremꝰ capita nō hñtes nocturno tpe quiescebamꝰ. Tande3 vix octauo die a silue recessu ad albā venimꝰ ciuitatē i q̄ nihil potuit repiri: ꝓterq̄3 ossa ꝛ capita occisoꝝ basilicaꝝ ꝛ palatioꝝ q̄ muros dirruptos ꝛ subfossos quos nimia xp̄iani cruoris effusio macularat ꝛ licet ꝛra innoxiū sanguinē quē iebriata suxerat nō mōstraret: ostēdebant se lapides adhuc cruore rosco purpuratos p quos absq3 ꝯtinuato gemitu amaris suspirijs festinꝰ trāsitus nō fiebat: ꝛ erat ibi ad decē miliaria iuxta siluā villa que Frata dr̄ in vulgari ꝛ infra siluam ad q̄ttuor miliaria mōs mirabilis ꝛ excelsus in cuius sūmitate lapis ꝛ petra fundabat̄ terribilis magna ibi hoīum ꝛ mulierū ꝯfugerat multitudo qui nos gratāter cum fletu receperunt: interrogabātq3 nos de nr̄is piculis que nos oīa illis paucis v̄bis declarare nequiebamꝰ obtulerūt tādē nob̄ nigrū panē de farina ꝛ ꝯtritꝭ corricibꝰ quercuū piscatos: s3 nob̄ dulcor illiꝰ sup̄ra semilias qñ cūq3 p nos comestos suauior videbat̄: mansimꝰ igit̄ ibidē vno

mense nec fuimus ausi discedere: sꝫ mittebamus semꝑ speculato-
res ex hoibus leuiorib⁹ videre ⁊ rescire si adhuc que ꝑs tartaroꝝ
in hungaria remāsisset: aut si arte deceptoria vt prius instructi ꝓ
capiendis reliquis fuga lapsis reuerterent. Et quāuis sepi⁹ ne-
cessitate querendi victualiū cogente loca pecierim⁹ quondā habi
tata nūq̄ꝫ tn̄ noster tutus fuit descensus donec rex Bela maritti-
mis de ꝑtibus ꝑ cruciferos de insula Rodi ⁊ dn̄os de frangapa- Frangipanis
nibus multis agminibus militū adiutus certificatus prius ꝑ hun
garos de recessu tartaroꝝ in hungariā venit. Scripsi igitur hec
paternitati vestre absqꝫ admixtione falsitatis vt eadē vestra pa-
ternitas que ꝓsperitatis mee scit rotam sciat ⁊ aduersitatis ac pe-
riculi quidditatē valeat. p. v.

Illustrissimoꝝ hungarie regū chronica In
inclita terre Morauie ciuitate Brunēsi lucu
bratissime impressa finit felicius. Anno sa-
lutis. M. CCCC. lxxxviij. die. xx. Martij.

CONRAD STAHEL AND MATHIAS PREUNLEIN

THWROCZ, JOANNES DE. Chronica Hungarorum. 20 March, 1488.

*Hain *15,517; B.M.C. III, 815; Schreiber 4,394.*

Printed with gothic types, in folio form, 38 lines to a page. It has 168 leaves. The size of a leaf is 305 × 210 mm., and the text measures 240 × 144 mm. With 42 woodcuts, all but one uncolored.

THIS *Chronica Hungarorum*, or *Chronica Regnum Hungariae*, is not to be confused with the *Chronica Hungarorum* printed by Andreas Hess at Buda in 1473. Although in their earlier parts based on the same sources, they are different works. The chronicle published at Buda stops at the end of the fourteenth century and devotes only a few pages to the fifteenth. On the other hand, the most valuable section of the work published at Brunn is the last, the one dealing with contemporary events or the recent past. The former was brought together by an anonymous compiler, and the latter was composed by a well-known personage, Joannes de Thwrocz, or Janos Thuroczi, was the chief clerk of the court of King Matthias Corvinus. He dedicated his work to Thomas de Drag, chancellor of Hungary.

The narrative begins with the early history of Scythia and the origin of the Huns and Hungarians. In 375 the Huns left their country and started out on the conquest of the West. The legend of St. Ursula is one of the many incidents told; the martyred virgins were supposed to have been killed at Cologne by the brother of Attila. The founding of Venice and Ravenna and the death of Attila are related in detail. Then follows the story of the invasion of the plain of the Danube and the Tisza by the Hungarians, under their leader Arpad. The lives and deeds of the seven dukes, his lineal descendants, fill the tenth century, until the election of Stephen as the first King of Hungary. Arpad's dynasty ruled for three hundred years. Then, after a chaotic interregnum, an Anjou prince, Charles Robert of Naples, was elected king. His reign, and particularly that of his son, Louis the Great, was the most glorious period of the country's history. Louis was succeeded by his daughter Maria, and internal dissensions set in at once. Her husband, Charles III, was treacherously murdered and soon after she married Sigismund, later Holy Roman Emperor. In the meantime the Turkish danger, which first appeared on the horizon during the time of Louis the Great, grew ever more threatening. Fortunately, John Hunyadi in a series of successful campaigns stopped the Turks' progress. In 1458 Matthias Corvinus, his eighteen-year-old son, became king. With his victory over Frederick III of Austria and his triumphant entry into Vienna in 1485 the Chronicle ends. The last section of the volume contains a separate account of the Tartar invasion of Hungary in 1242 — *Miserabile Carmen super Destructione Hungariae* — by Master Roger, a canon of Nagyvarad. It includes the siege of several cities, among them Eger, a place famous for its beautiful women and its excellent wines.

The first part of the work is based upon the *Becsi Kepes Kronika*, or *Picture Chronicle of Vienna*, a manuscript until recently in the Imperial Library at Vienna, and now in the National Museum at Budapest. This beautiful codex, finished in 1358 by a certain scribe named Mark and embellished with remarkable miniatures, includes all the material of the earlier chronicles, especially that of the *Gesta Hungarorum*, written by the anonymous notary of the King Béla, called "the first historian of Hungary." To this Thuroczi added the *Chronicle of Louis the Great* by John of Kukullo, as well as the *Chronicle of Maria and Charles II*, a versified account by Lorenzo de Monacis, the Venetian ambassador to Hungary. From then on Thuroczi composed his history from documents, personal knowledge, and the testimony of contemporaries. "Thuroczi represents," Francis Toldi, the Hungarian literary historian wrote, "the keystone of the edifice of the old Hungarian annalistic historiography, which genial sincerity, pious faith, and national pride have erected out of tradition, epic songs, and official sources."

The frontispiece of the volume is a full-page woodcut showing eight mounted Tartars carrying seven banners and driving before them a crowd of prisoners, men and women, together with their oxen and pigs. In the lower corners are the shields of Hungary and Austria. This is a spirited piece of work. There are in addition 41 large portraits of Hungarian princes and kings, the first standing for Attila and the last for Matthias Corvinus. The only woman is Queen Maria. These woodcuts have a certain nobility of line, and a static quality which is very impressive. They make, of course, no pretension to historical fidelity; five of them are repeats. The second edition of the *Chronica*, which was published three months later by Erhardt Ratdolt at Augsburg, also had 41 portraits, besides a number of battle scenes. They were based upon the woodcuts of the present edition.

The printers, Conrad Stahel and Mathias Preunlein, came to Brunn from Venice. Their first book in the city was issued in 1486 and the last in 1499, about which time their partnership dissolved. The types of the volume were probably cast for use in a service book. The Library's copy is large and clean. All the woodcuts, with the exception of the frontispiece which has been supplied from a smaller copy, are uncolored.

Bought in March 1940, from the Benton Fund.

nis agentc iali pacto: vt dñi virgo nubiles veniret ad ãnos nup-
tias simul ⁊ de sponso regẽ faceret matrimóiali federe irrcita est:
vniuersis regni nobilib⁹ hec cõditio placuit: feruebãt eni illoꝝ
ante oculos recẽtia merita patris nlios siquidẽ ingurio de agre-
sti culmie ad imũ sublimauerat: alios ecclesiasticis alios seculari
bus dignitatib⁹ adornãs: nobilesq3 curiales ad diuersa regalis
dom⁹ seruitia cõditionalit̃ illaqueatos ab omi cõditióis vinculo
soluẽs: eadẽ qua meri nobiles fugebãt ditauit libertate. Quo
plura regnũ in pace fuauit: ⁊ hũgaros ampli⁹ q̃3 antea gentib⁹

A Page from Thuroczi's "Chronica Hungarorum," Printed at Brünn in 1488
Facsimile, Reduced

